STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 62

SOCIALA MEDDELANDEN

Årgång 1952

Nr 1-Nr 6

Kungl. Socialstyrelsen, Stockholm

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967. Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.
Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.
1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska, och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.
1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

Efterföljare:

Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1952: 1-6.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19521

STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 62

SOCIALA MEDDELANDEN

Årgång 1952

Nr 1-Nr 6

Kungl. Socialstyrelsen, Stockholm

STOCKHOLM 1953
KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER
520090

STATISTISKA MEDDELANDEN · SER. F · BAND 62

Sociala Meddelanden Årgång 1952

Utg. av Kungl. Socialstyrelsen i samarbete med Kungl. Arbetsmarknadsstyrelsen

ANSV. UTGIVARE: ERLAND V. HOFSTEN. REDAKTÖR: ROLF HAGMAN

Årg. 1903: 2 häften. — Årg. 1904—07: årligen 4 häften. — Fr. o. m. årg. 1908: årligen 12 häften. Pris per årgång (12 häften) 10 kr, per häfte 1 kr.
Prenumeration kan ske på postanstalt eller i bokhandeln.

INNEHÅLL

Nr 1

Om tystnadsplikt för tjänstemännen inom socialvården. Av jur. kand. *Lennart Groll* 3
Det sociale lovgivningsarbejde i Danmark år 1950—51. Av fuldmægtig *Arne Christiansen* 9
Organiseringen av hemhjälp i Österrike. Av konsulent *Margareta Nordström* 15
Social film: »Allt väl ombord» 20

Kortare meddelanden

Statistisk tidskrift återuppstår 22
Socialstyrelsens yttrande över rättshjälpskommitténs förslag 22
Socialstyrelsens yttrande över socialvårdskommitténs betänkande angående yrkesskadeförsäkring 24
Socialstyrelsens yttrande över medicinalstyrelsens förslag till ny folktandvårdstaxa 26
Kooperativ verksamhet år 1949 27

Periodiska översikter

Fattigvården under år 1950 31
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för november 1951 34
Arbetsmarknaden under november 1951 37
Minskad sysselsättning inom beklädnadsbranschen. Av förste byråinspektör *Martin Engwall* 43
Litteraturöversikt 58
Recension 62
Förteckning över viss personal hos socialstyrelsen samt adressförteckning över vissa lokala organ anknutna till socialstyrelsen 63

Nr 2

Statistikermötet i Indien. Av fil. lic. *Tore Dalenius* 75
Sjukkassornas läkarvårdsersättning. Av aktuarie *Helfrid Säll* 84
Arbetskraften i offentlig tjänst. IV 89

Kortare meddelanden

Dyrortsnämnden för år 1952 95
Indexnämnden för år 1952 95
USA:s konsumtionsprisindex 95

Periodiska översikter

Nykterhetsnämndernas verksamhet under år 1950 97
Allmänna barnbidrag åren 1950 och 1951 104
Levnadskostnadsindex för december 1951 105
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för december 1951 114
Arbetsmarknaden under december 1951 118
Litteraturöversikt 135
Recensioner 139

Nr 3

Den abortförebyggande verksamheten. Av förste kurator *Lis Asklund* 143
Socialstyrelsens instruktionskurs för intervjuare 151
Behandlingen av unga lagöverträdare. Av assessor *Rutger Nyman*.. 157

Kortare meddelanden

Internationellt forskningsråd för sociologi 164
1949 års skatteutrednings betänkande angående den statliga direkta beskattningen (SOU 1951: 51) 164
Ledig befattning i ILO:s bibliotek ... 167
Lönernas dyrtidsreglering under år 1952 167
Socialstyrelsens yttrande över betänkande angående fri sjukhusvård (stencil) 168
Dyrortsgrupperingarna efter kommunindelningsreformen 169
FN:s socialstipendier 170
Fylleriförseelser och spritsmuggling under år 1951 171

Periodiska översikter

Samhällets barnavård år 1950 172
Utlänningar i Sverige under fjärde kvartalet 1951 180
Omsättningen inom detaljhandeln under fjärde kvartalet 1951..... 184
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under fjärde kvartalet 1951 187
Arbetsmarknaden under januari 1952 191
Löner och sysselsättning inom industrin i november 1951 196
Litteraturöversikt 215
Recensioner 220

Nr 4

Flyktingsituationen i världen. Av byråchef *Bertil Olsson* 227
Socialvårdssystrar. Av socialkamrer *Erik Vallbro* 237
Om existensminimum vid beskattningen. Av taxeringsintendent *Kjell Edström*..... 241
Fattigvårdsanstalternas storlek och beläggning 251

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens yttrande över socialvårdskommitténs betänkande om begravningshjälpsförsäkring (SOU 1951: 23) 258
Ny beräkning av finska levnadskostnadsindex 258
Löneutvecklingen 1939—1950 259

Periodiska översikter

Fattigvård och barnavård till utlänningar under 1950 260
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln i september 1951 261
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin i september 1951 269
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för januari och februari 1952 275
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet 276
Arbetsmarknaden under februari 1952 278
Litteraturöversikt 297
Recensioner 301

Nr 5

Några drag ur den socialpolitiska utvecklingen i Finland sedan 1948. Av kanslirådet *Gunnar Modeen* .. 307
Inkomst och förmögenhet år 1950. Av förste aktuarie *John Bredal-Bauer* 313
Socialvårdens kostnader och finansiering 1950 320
Vårdkostnader och vårdavgifter på ålderdomshemmen år 1949 325

Kortare meddelanden

Barnarbetet i fabrikerna 332
Socialstyrelsens yttrande över en motion om utredning angående inflationens inverkan på de sociala förmånerna 332

Förslag om en ny hushållsbudgetundersökning 334

Periodiska översikter

Nykterhetsvårdsklientelets omfattning och sammansättning under år 1950 336

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för mars 1952.... 344
Levnadskostnadsindex för mars 1952 345
Arbetsmarknaden under mars 1952 352
Litteraturöversikt 367
Recension 371

Nr 6

En klubb av gamla. Av fil. mag. *Eva Lejman* 375
Förslag om obligatorisk sjukförsäkring för sjömän. Av byråsekreterare *Th. Åke Leissner* 380

Kortare meddelanden

Ny bok om »Social-Sverige» 386
Jordens befolkningssiffra 386
Socialstyrelsens socialvårdskonferens i Eskilstuna 386
Socialstyrelsens statistikbyråer flyttar 387

Periodiska översikter

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för april 1952.... 388

Utlänningar i Sverige under första kvartalet 1952 389
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under första kvartalet 1952 393
Omsättningen inom detaljhandeln under första kvartalet 1952 397
Ungdomsvårdsskolornas elever år 1951 399
Medicinalpersonalens storlek omkr. slutet av år 1950 401
Arbetsmarknaden under april 1952 402
Löner och sysselsättning inom industrin i februari 1952 412
Litteraturöversikt 430
Recensioner 435

Nr 7

En granskning av socialstyrelsens lönestatistik. Av fil. lic. *Tore Dalenius* 439
Utrymning och inkvartering — försvarsåtgärder, som skapar många sociala problem. Av byrådirektör *Herman Löfgren* 448

Kortare meddelanden

Slutredovisning av 1945 års allmänna bostadsräkning 453
Sjätte internationella konferensen för socialt arbete..... 455
Kurs i sociala frågor för utlänningar .. 455
Åldringsvård i eget hem, pensionärshem eller ålderdomshem 455

Periodiska översikter

Bostadsbyggandet i Sverige år 1951 457
Mödrahjälpen under år 1951 469
Löneläget inom jordbruket år 1951 jämte löneutvecklingen åren 1946—1951 478
Allmänna arvsfonden budgetåret 1950/51 484
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för maj 1952 485
Arbetsmarknaden under maj 1952 486
Litteraturöversikt 503

Nr 8

Inkomstutvecklingen i ungdomsåren för en årsklass män. Av professor *C.-E. Quensel* och pol. stud. *S. Y. Glimberg* 511
Antal anställda hos landstingen åren 1945, 1947—1949 och 1951 517

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens utredning och förslag angående utbildning av föreståndare vid barnhem 521
Ny tysk socialpolitisk tidskrift 521

Periodiska översikter

Löneförhållandena för arbetare inom industrin år 1951 522
Arbetskraftsåtgång och utbetald lönesumma inom jordbruket år 1951 530
Levnadskostnadsindex för juni 1952 534
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för juni 1952 540
Arbetsmarknaden under juni 1952 541
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag 545
Erkända arbetslöshetskassor år 1951 551
Litteraturöversikt 565
Recension 570

Nr 9

Generell hyreshöjning för hyresåret 1952—1953. Av pol. mag. *Stina Thornell* 575
Den sociala hemhjälpen 585
Sociala frågor vid 1952 års riksdag 593

Kortare meddelanden

Engelsk distributionsräkning 602
Automatisk reglering av minimilönen i Frankrike 602
Utredning om levnadskostnadsindex.. 602
ILO-konventionen om besättningens bostäder på fartyg träder i kraft .. 603
Specialbostäder för vanföra 604

Periodiska översikter

Kollektivavtalen under första halvåret 1952 606
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för juli 1952 609
Omsättningen inom detaljhandeln under andra kvartalet 1952 610
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under andra kvartalet 1952 612
Arbetsmarknaden under juli 1952 617
Löner och sysselsättning inom industrin i maj 1952 619
Litteraturöversikt 638
Recension 643

Nr 10

Erfarenheter från genomförandet av ålderdomshemsreformen. Genombrottsperioden 1947—1951. Av byråchef *A. Berggren* 647
Pristalsreguleringen i dansk socialovgivning. Av fuldmægtig *George R. Nelson* 662

Kortare meddelanden

Socialutgifterna i Finland år 1950.... 670
En dansk spastikerutredning..... 670
Ungdomsvårdsskoleutredningen..... 673
Trädgårdsarbetarnas löner år 1951 ... 673

Periodiska översikter

Utlänningar i Sverige under andra kvartalet 1952 675
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för augusti 1952.. 679
Löneförhållandena för arbetare inom byggnadsindustrin år 1951 680
Arbetsmarknaden under augusti 1952 684
Litteraturöversikt 704

Nr 11

Ungdomsvård i Förenta staterna. Av dr *Birger Sjödén* 711
En analys av bostadskön i Malmö. Av aktuarie *Erik Larsson* 721

Kortare meddelanden

En dansk utredning om rörligheten på arbetsmarknaden 733
Vad bör »index 25,7» vara nu? 736
1951 års dyrortsundersökning 736
Internationell expertkommitté för levnadsstandardberäkningar 737
Svensk statistisk expert till Colombia .. 737

Periodiska översikter

Levnadskostnadsindex för september 1952 738
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för september 1952 744
Arbetsmarknaden under september 1952 745
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning den 1 augusti 1952 748
Litteraturöversikt 766
Recensioner 771

Socialstyrelsen 40 år 777
Socialförsäkringsutredningens betänkande om samordning av sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring. Av statssekreterare *Per Eckerberg* 780
Om det neurotiska ungdomsklientelet och dess behov av arbets- och miljöterapi. Av socialläkare *John Takman* 784
Internationella arbetskonferensens trettiofemte sammanträde. Av förste kanslisekreterare *Sten-Eric Heinrici* 790

Kortare meddelanden

Amerikansk levnadskostnadsundersökning 796
Socialstyrelsens bosättningslåneutredning 797
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1951/52 799
Svensk statistisk expert till FN-uppdrag 799

Periodiska översikter

Löner och sysselsättning inom industrin i augusti 1952 800
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för oktober 1952 .. 806
Utlänningar i Sverige under tredje kvartalet 1952 807
Allmänna arvsfonden budgetåret 1951/52 811
Arbetsmarknaden under oktober 1952 812
Meddelande från arbetsmarknadsstyrelsen och socialstyrelsen 824
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar under tredje kvartalet 1952 825
Litteraturöversikt 832
Recension 838

Sakregister till Sociala Meddelanden 1948—1952 839
Författarregister till Sociala Meddelanden 1948—1952 854
Sakregister till årgång 1952 857
Författarregister till årgång 1952 ... 861
Recensioner år 1952 862

Häftets huvudinnehåll

Januari 1952

Om tystnadsplikt för tjänstemännen inom socialvården. Frågan om statstjänstemännens tystnadsplikt har nyligen utretts inom justitiedepartementet. Utredningsmannen redogör här för vilka dessa skyldigheter är för tjänstemännen inom socialvården. För det fall någon föreskriven eller muntligen meddelad tystnadsplikt ej föreligger, måste dock en sådan plikt gälla, ifall vederbörande handling i målet av sekretesslagen skyddas mot utlämning. Sid. 3.

Det sociale lovgivningsarbejde i Danmark år 1950—51. Enligt författaren till denna artikel, fuldmægtig Arne Christiansen, präglades den under året nytillkommande sociallagstiftningen i Danmark ej av stora reformer. Flera ändringar i gällande lag var dock betydelsefulla. Författaren uppehåller sig särskilt vid barnavården, de fria skolmåltiderna, sjukkassornas ersättning för medicin samt de nya lagarna om bostadssociala åtgärder och förlust av medborgerliga rättigheter. Sid. 9.

Organiseringen av hemhjälp i Österrike. Författarinnan har på FN:s uppdrag under en månad nyligen besökt Österrike. Såsom expert på hemhjälp biträdde hon därvid de österrikiska organisatörerna vid planläggningen av hjälpens utbyggnad. Under de intensivt utnyttjade veckorna var hon verksam i flera olika städer. Hemhjälpens läge i Österrike och på vad sätt hon kunde bispringa sina österrikiska kolleger redogör hon för i en personligt hållen artikel. Sid. 15.

Statistisk tidskrift. Fr. o. m. år 1952 utger Statistiska centralbyrån åter en tidskrift. Den kommer främst att redogöra för centralbyråns egen statistik men även innehålla artiklar om statistiska metodfrågor o. dyl. Sid. 22.

Kooperativ verksamhet år 1949. Antalet föreningsmedlemmar ökade under året med 29 418 (3,2 %) och var 954 527 vid slutet av år 1949. Ca 40 % av landets befolkning kan beräknas tillhöra konsumtionsföreningsrörelsen. Då medlemmarna fördelades efter yrkesgrupper föll 51,5 % på grupperna industri- och jordbruksarbetare samt arbetare inom handel och samfärdsel. Tillsammans med från föregående år balanserade överskottsmedel fanns vid 1949 års slut disponibla medel för 51,0 milj. kr, vilka fördelades med 77,8 % på återbäring, 8,4 % på ränta på insatskapitalet, 12,4 % på reservfonden och 1,4 % på övriga ändamål. Sid. 27.

Fattigvården under år 1950. Enligt preliminära uppgifter var år 1950 antalet understödda familjer 147 500, vilket innebär en ökning med 2 % i jämförelse med år 1949. Antalet understödda personer ökade till 293 200 under motsvarande period eller med 3 %. Antalet understödda barn har ökat kraftigare än antalet vuxna understödstagare. Uppgången är större i landskommunerna än i städerna. Understödens totala värde under året var 76,2 milj. kr. Sid. 31.

Arbetsmarknaden under november 1951. Med undantag för en säsongmässigt minskad omsättning företedde arbetsmarknadsläget under november inga större förändringar i jämförelse med föregående månad. — Under hösten 1951 har dock vissa sysselsättningssvårigheter gjort sig gällande inom textil- och beklädnadsindustrin. Tendenser till försämrad sysselsättning har även visat sig inom skoindustrin. Det vore emellertid överdrivet att i detta sammanhang tala om en arbetslöshetskris, eftersom den arbetskraft, som blivit helt utan sysselsättning, i allmänhet kunnat placeras inom andra yrkesområden. För textilindustrins del har sysselsättningsminskningen vanligen tagit sig uttryck i kortidsarbete, dvs. en i allmänhet med en eller två dagar reducerad arbetsvecka. Sid. 37.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Arbetskraften i industrin, årligen, senast i	3, 1951
Barnavårdsmannaskap och bidragsförskott, årligen, senast i (ingår i »Samhällets barnavård»)	3, 1951
*Befolkningsutvecklingen, varje kvartal, senast i	10, 1951
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	7, 1951
*Brottsligheten, varje kvartal, senast i	11, 1951
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar, varje kvartal, senast i	12, 1951
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	12, 1951
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1951
Fattigvården, årligen, senast i	detta nr
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, varje halvår, senast i	7, 1951
Fylleriförseelser och spritsmuggling, varje kvartal, senast i	12, 1951
*Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	2, 1951
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1951
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet, senast i	5, 1951
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	11, 1951
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1951
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	4, 1951
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1951
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	12, 1951
Löneförhållandena för industriarbetare, årligen, senast i	7, 1951
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1951
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	4, 1951
Nykterhetsvårdsklientelets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	11, 1951
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1951
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	11, 1951
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	8, 1951
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	3, 1951
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1951
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1951
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	11, 1951
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	11, 1951
*Vägtrafikolyckor, varje kvartal, senast i	10, 1951

* Fr. o. m. år 1952 publiceras dessa översikter av statistiska centralbyrån i centralbyråns kvartalsvis utkommande Statistisk tidskrift samt däremellan publicerade förtryck till tidskriften.

Om tystnadsplikt för tjänstemännen inom socialvården

Av jur. kand. *Lennart Groll*

Bl. a. till följd av tryckfrihetsförordningens ställning såsom grundlag har frågor rörande tryckfriheten och rätten att utbekomma allmänna handlingar ofta livligt uppmärksammats i vårt land. Det därmed sammanhängande problemet om tystnadsplikt för personer i allmän tjänst har dock sällan förts in i diskussionen. Nyligen har emellertid på Kungl. Maj:ts uppdrag en utredning av denna fråga verkställts inom justitiedepartementet av författaren till denna artikel. Han redogör här med särskild hänsyn till socialvården för några av de problemställningar, som beaktats vid utredningen.

Red.

På många områden inom samhällslivet blir det nödvändigt att iaktta en viss förtegenhet; upplysningar som myndigheter införskaffat i olika sammanhang kan icke delges utomstående personer. Inom socialvården förekommer det som bekant ofta, att befattningshavare får kännedom om klienters ömtåliga personliga förhållanden och det är då naturligt, att en tystnadsplikt åligger dessa befattningshavare. Bestämmelser om tystnadsplikt finns också på många håll, först och främst i vissa lagar på det sociala området, t. ex. alkoholistlagen kap. 3 § 15 och lex veneris § 25. Vidare finns sådana regler i kungörelser och instruktioner av olika slag, t. ex. i kungörelsen om barnavårdsmans verksamhet och tillsynen därå § 14 och i instruktionerna för övervakare och tillsynsmän för villkorligt dömda och villkorligt frigivna. Även i instruktioner, som utfärdats av kommunala myndigheter för av dem anställd personal med socialvårdande verksamhet, finns ofta regler om tystnadsplikt.

Trots att sålunda många olika bestämmelser gäller, består avsevärda luckor i skyddet av hemliga uppgifter. När det t. ex. gäller tjänstemän inom fattigvården och hjälpverksamheten vid arbetslöshet, finns inga regler om tystnadsplikt i lagstiftningen. Här liksom överhuvudtaget när det gäller tystnadsplikten får man emellertid stödja sig på den s. k. sekretesslagen (lagen 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar). Huvudprincipen i Sverige är ju att alla allmänna handlingar så långt möjligt skall tillhandahållas var och en som önskar se dem. Vissa undantag måste emellertid göras och det är dem man återfinner i nyssnämnda lag. Vad beträffar sociala förhållanden är undantagen med ganska stor utförlighet beskrivna i lagens § 14.

Sekretesslagen gäller endast i fråga om undantag från utlämnande av handlingar. Den säger ingenting om att tystnadsplikt åligger eller kan åligga tjänstemän, som sysslar med de ärenden det gäller. Man får emellertid tillämpa sekretesslagen och reglerna om tystnadsplikt jämsides. Det ter sig rätt naturligt att om en handling har ett sådant innehåll att den icke får utlämnas enligt sekretesslagen, så är också den tjänsteman, som har handlingen om hand, pliktig att iaktta tystnad om dess innehåll. Detta måste gälla vare sig det finns något särskilt bestämt om tystnadsplikt för denne tjänsteman eller ej. En tjänsteman i en fattigvårdsnämnd kan alltså inte försvara sig med att han ej är bunden av någon särskild lagstadgad tystnadplikt, ifall han lämnat ut uppgifter, som finns i en hemlig handling. När det finns bestämmelser om tystnadsplikt i någon lag eller annan författning, är dessa ofta ganska kortfattade och lämnar oklarhet om vad det egentligen är som skall hållas hemligt. Det kan därvid vara ett stöd för tjänstemannen att gå till de mera utförliga reglerna i sekretesslagen och tillämpa dessa analogivis även för att fastställa vad hans tystnadsplikt bör omfatta.

På sin expedition får socialarbetaren motta många förtroenden i känsliga spörsmål. Om ej klienten kunde lita på dennes diskretion, skulle det sociala arbetet mycket försvåras.

Nu kan man fråga sig hur förhållandet är när det både finns en tystnadsplikt stadgad för tjänstemän av visst slag och även förbud mot utlämnande av handlingar i de ärenden, med vilka dessa tjänstemän är sysselsatta. Har regeln om tystnadsplikt ingen självständig betydelse i dessa fall? Det kan den nog tänkas ha. För det första kan man nämligen tänka sig fall där upplysningar av konfidentiell natur erhålls på muntlig väg och icke alls förekommer i några handlingar. Det bör vara särskilt aktuellt inom socialvården, där tjänstemännen håller mottagningar för klienter och själva gör besök i hemmen osv. Men dessutom torde man i vissa fall kunna tänka sig en tystnadsplikt, som går längre än sekretesslagen och även omfattar innehållet i handlingar som skall utlämnas på anfordran. När man tänker närmare efter synes det långt ifrån självklart att en tjänsteman skall äga rätt att lämna alla uppgifter i ett ärende, vilka ej direkt står i en hemlig handling. Ofta torde det heller inte från början vara klart, vilka handlingar som kan utlämnas. Den många gånger ganska komplicerade bedömning, som här erfordras, bör ej överlämnas till varje enskild tjänsteman, som råkat få handlingen om hand. Självfallet är det dock omöjligt att på detta område bestämt säga, hur långt tystnadsplikten sträcker sig i varje enskilt fall.

Ett annat tolkningsproblem, som ofta uppkommer, är vilka personer som kan delges uppgifter av hemlig natur. Lagbestämmelserna är här oklara. Sålunda heter det t. ex. i alkoholistlagen att »vad hos nykterhetsnämnd förekommit rörande personer, som äro föremål för nämndens behandling, må ej yppas för obehöriga» och andra bestämmelser om tystnadsplikt är formulerade på samma litet oklara sätt: »må ej i oträngt mål yppas» osv. Fråga uppkommer då om vilka som är »obehöriga», vad som är »oträngt mål» etc. Mången befattningshavare har säkerligen ställts inför problemet om var gränsen skall dras: vilka av de personer som jag träffar och samtalar med i tjänsten får jag delge upplysningar, som är av ömtålig natur? Även här torde det i första hand vara tillrådligt att låta sekretesslagen bli vägledande, där så kan ske. När det t. ex. gäller alkoholistvården är detta möjligt. Sekretesslagens § 14 innehåller nämligen ganska noggranna regler om i vilka fall hemliga handlingar i alkoholistvårdsärenden får lämnas ut. Det heter att handlingar i sådana ärenden i vad de angår enskilds personliga förhållanden icke får utlämnas utan vederbörandes samtycke. Även utan samtycke kan handlingar utlämnas, om med hänsyn till det ändamål för vilket utlämnande åstundas och omständigheterna i övrigt, trygghet kan anses vara för handen, att de ej kommer att missbrukas till skada eller förklenande för den vilkens personliga förhållanden i handlingen avses eller för hans nära anhöriga. I vissa närmare angivna fall gäller huvudregeln utan undantag, så att utlämnande överhuvudtaget ej får ske. Dessa regler är ju så utförliga att de bör ge god ledning även för att fastställa den tystnadsplikt, som åligger tjänsteman enligt alkoholistlagen.

När sekretesslagen icke lämnar upplysningar, är det svårare att bestämma innebörden av begreppet »obehöriga». Några fasta regler finns icke och den

tystnadspliktige får med ledning av sitt eget omdöme söka komma fram till en rimlig lösning i varje enskilt fall. Nedanstående synpunkter kan kanske därvid vara till viss ledning.

De personer, som det kan bli fråga om att lämna upplysningar till, kan måhända indelas i tre olika grupper, nämligen 1) tjänstemän inom samma verk eller med samma verksamhet, 2) andra statliga och kommunala myndigheter, 3) enskilda personer. Vad beträffar den första kategorien, så måste väl vissa upplysningar kunna kommuniceras till personer, som är sysselsatta inom samma verksamhet. Om flera socialvårdande myndigheter eller befattningshavare arbetar med samma »fall», ligger det ju i sakens natur att de måste delge varandra sitt material.

Svårare blir det att avgöra i vilken utsträckning myndigheter med annat verksamhetsområde kan delges konfidentiellt material. Skall exempelvis polisen eller taxeringsmyndigheterna ha rätt att få del av upplysningar om enskilds personliga förhållanden, som erhållits vid utredning av ett helt annat ärende, låt oss säga fastställande av underhållsbidrag till barn utom äktenskap. Dessa problem har varit aktuella vid flera tillfällen och en viss praxis har utvecklat sig. Det riktigaste torde vara att iaktta sträng återhållsamhet vid delgivning av material mellan olika myndigheter. Det finns flera orsaker till detta. Hänsynen till den enskilde individen bjuder ju att upplysningar, som han lämnat till en tjänsteman i förlitande på dennes tystnadsplikt, icke kommer att utnyttjas mot honom i ett helt annat sammanhang, och skulle den uppfattningen sprida sig att så kan bli fallet blir det nog väsentligt svårare att erhålla korrekta upplysningar.

Vissa avsteg från nyssnämnda huvudregel är emellertid nödvändiga. Det gäller främst polismyndighets rätt att erhålla upplysningar. Detta fall har nyligen varit aktuellt, i det att arbetsmarknadsstyrelsen sökt hindra arbetsförmedlingarna att till polismyndighet lämna sådana upplysningar, vilkas utlämnande kunde lända till arbetsgivares eller arbetssökandes skada. Dessa bestämmelser har styrelsen emellertid måst återta och i stället utfärda föreskrifter, som lämnar polisen vidsträckt frihet att även telefonledes inhämta upplysningar ur arbetsförmedlingarnas konfidentiella material. Man torde få tillerkänna polisen en rätt att, åtminstone i och för brottsutredning, få ta del av alla tillgängliga upplysningar.

Även taxeringsmyndigheterna och de exekutiva myndigheterna kan ha ett visst intresse av att få del av upplysningar av konfidentiell natur, som finns hos andra myndigheter. Deras önskemål har däremot ej mötts med samma förståelse som polismyndigheternas. De syns sålunda i regel ha blivit vägrade att få ta del av hemligt material hos andra myndigheter.

Vad slutligen beträffar den tredje kategorien, alltså enskilda personer, så ligger det i sakens natur att dessa i regel är att betrakta som »obehöriga». Någon gång kan det dock befinnas lämpligt eller nödvändigt att delge en enskild person vissa upplysningar av ömtålig art. Som ovan sagts tillkommer det här befattningshavaren att handla efter eget omdöme och med största omtanke och försiktighet.

Vad som antecknas om besökarna åtnjuter i regel sekretesslagens skydd mot utlämning till obehöriga. Plikten att hålla tyst med uppgifterna är ej alltid lika uttryckligt stadgad men måste likväl anses föreligga.

Tjänstemans brott mot honom ålagd tystnadsplikt är straffbart och straffbestämmelser finns på flera olika håll. Ofta är straffstadgandet intaget i samma författning som den där tystnadsplikten fastslagits. Så är t. ex. fallet i lagarna om sterilisering och kastrering (§ 8). Därutöver finns emellertid även ett allmänt stadgande om straff för ämbetsmans brott mot tystnadsplikt i strafflagen 25: 3. Enligt detta kan den skyldige dömas till suspension, avsättning eller fängelse. I lindrigare fall kan böter ifrågakomma. Det bör observeras att detta stadgande formellt endast omfattar ämbetsmän. Ämbetsmannabegreppet har emellertid i praxis blivit så utsträckt att det kan sägas omfatta varje befattningshavare inom stat och kommun, vars arbetsuppgifter icke är helt mekaniska och osjälvständiga. Dit torde alltså så gott som alla inom socialvården sysselsatta vara att räkna. Ett undantag får man emellertid göra för övervakare och tillsynsmän för villkorligt dömda och frigivna m. fl. Deras ställning har nämligen icke ansetts vara sådan att de skall vara underkastade ämbetsmannaansvar. Man får väl dock förutsätta att personer, som åtar sig dylika uppdrag, skall vara i stånd att utföra desamma på sådant sätt att behov av straffansvar icke kommer att föreligga.

Straffbestämmelsen i strafflagen 25: 3 gäller för ämbetsman, som yppar »vad han är pliktig att hemlighålla». Detta synes innebära att en på något sätt fastslagen förpliktelse att förtiga visst sakförhållande måste föreligga, för att paragrafen skall träda i tillämpning. Men det torde icke vara nödvändigt, att denna förpliktelse är fastslagen i någon lag eller annan författning. Såsom tidigare anförts föreligger tystnadsplikt beträffande innehållet i handlingar, som är hemliga jämlikt sekretesslagen. Ett omtalande av innehållet i sådan handling är i konsekvens därmed straffbart enligt strafflagens paragraf om brott mot tystnadsplikt. Även ett stadgande om tystlåtenhet i en intern arbetsordning eller instruktion eller i ett reglemente utfärdat av en kommunal myndighet bör utgöra en »förpliktelse» i nu nämnda mening. Och även en muntlig tillsägelse att hålla tyst med visst sakförhållande torde utgöra en tillräcklig rättsgrund, däremot icke en allmän erinran, t. ex. vid påbörjande av en anställning, att iaktta försiktighet med upplysningar till obehöriga.

Tjänstemans rätt att lämna upplysningar till pressen tarvar några ord, emedan särskilda regler gäller på detta område. Som bekant utgår tryckfrihetsförordningen från den principen, att en ansvarig utgivare skall vara ensam ansvarig för allt som publiceras i tidningen. Detta ledde tidigare till svårigheter, därför att en tystnadspliktig person, som lämnade ut konfidentiella upplysningar till tidningar, icke kunde straffas för detta på samma sätt som om uppgiften lämnats till en enskild person. Detta var ju ett orimligt tillstånd och det ändrades också i 1949 års tryckfrihetsförordning. Enligt denna grundlag gäller nu att brott mot tystnadsplikt kan straffas även i vissa fall, när uppgift lämnats för publicering i tryckt skrift, nämligen om uppgiften lämnas av »den som på grund av allmän befattning eller i och för utövande av allmän tjänsteplikt erhållit kännedom om förhållande, vars röjande skulle innefatta brott mot rikets säkerhet eller varom han eljest enligt lag haft att iakttaga tystnad» (tryckfrihetsförordningen 7 kap. 3 §). Det väsentliga i detta stadgande är, att en befattningshavare kan straffas i vanlig ordning för brott mot tystnadsplikt även vid uppgift tilll tryckt skrift, om hans tystnadsplikt är stadgad i lag. Många bestämmelser om tystnadsplikt finns emellertid, som tidigare nämnts, i kungörelser, instruktioner, kommunala reglementen etc. I dessa fall gäller alltså icke straffbarheten enligt tryckfrihetsförordningen. Detta bör väl inte innebära att man i sistnämnda fall utan vidare kan utlämna alla uppgifter till pressen. Ett överträdande av tystnadsplikten kan säkerligen få tråkiga följder för befattningshavaren. Här har endast utsagts att det rent straffrättsliga ansvaret saknas i dessa fall.

Det sociale lovgivningsarbejde i Danmark år 1950—51

Af fuldmægtig *Arne Christiansen*

Det sociale lovgivningsarbejde i Danmark i riksdagssamlingen 1950—51 er ikke præget af store reformer eller nye landvindinger på socialpolitikkens område.

Det, der er gennemført, er stort set kun ændringer i gældende love, men til gengæld er flere af disse ændringer så betydningsfulde, at de nok er værd at se lidt nærmere på.

Børneforsorgen

For godt en halv snes år siden blev der rettet skarpe angreb på børneforsorgen. Et udvalg, der blev nedsat i samme anledning, kom til det resultat, at angrebene i det store og hele savnede berettigelse, men at der alligevel var en del, der burde rettes. I 1943 kom der fra et andet udvalg et forslag om forskellige forbedringer, men på grund af de følgende års politiske begivenheder, lykkedes det først i 1945 og i 1947 at få gennemført nogle midlertidige forbedringer. Nu er der endelig i 1951 vedtaget en del ændringer, som dels gør de midlertidige love til mere permanente bestemmelser og dels gennemfører andre tiltrængte forbedringer.

Det viktigste i de gennemførte reformer er, at de på afgørende måte giver de forskellige børneinstitutioner meget bedre økonomiske vilkår at arbejde under. Gennem en række forskellige bestemmelser kan der nu gives væsentlig højere tilskud fra det offentlige — på visse områder brydes der afgørende med de principper der hidtil er fulgt ved ydelse af tilskud. Tilskudsreglerne er så mange og forskellige, at det vil føre for vidt at komme ind på dem her. Herudover betyder de vedtagne ændringer, at der fremtidig bliver et mere effektivt tilsyn såvel med de børneinstitutioner, der får offentlig tilskud, som med dem, der klarer sig uden tilskud. Desuden bemyndiger de nye bestemmelser socialministeren til at fastsætte uddannelsesregler for ledere og medarbejdere ved anerkendte opdragelseshjem og ved forebyggende børneinstitutioner (vuggestuer, børnehaver m. m.).

Endvidere indeholder ændringerne bestemmelser, der efter al sandsynlighed vil medføre, at lønningsforholdene for ledere og medarbejdere ved de forskellige børneinstitutioner bliver væsentlig forbedret — det er meningen at lønnings- og pensionsforholdene skal ordnes på linie med tjenestemændenes forhold.

Endelig er det for et tidsrum af 2 år lykkedes at få bevilling til 2 stillinger henholdsvis som undervisningskonsulent og amtskonsulent for børneforsorgen.

Undervisningskonsulenten skal have den opgave at føre et samlet pædagogisk tilsyn med den skoleundervisning, der føres i anerkendte opdragelseshjem med egne skoler, og føre tilsyn med børnenes fritidsbeskæftigelse.

Amtskonsulentens opgave skulle blandt andet blive at formidle forbindelsen mellem børneværnsudvalgene, opdragelseshjemmene og de børn, der er anbragte der eller er udskrevet på prøve.

Det kan endelig nævnes, at der ligger planer om at oprette et særligt hjem for børn med *særlige tilpasningsvanskeligheder,* hvad man hidtil ikke har haft.

De gennemførte ændringer i børnelovgivningen, der her kun har kunnet gøres til genstand for en meget summarisk omtale, vil på langt sigt kunne få stor betydning for børneforsorgen og give den de bedre arbejdsforhold, den længe har trængt til.

Ny lov om fortabelse af de borgerlige rettigheder

Dette spørgsmål kan vel ikke siges at falde ind under den egentlige socialovgivning, men da fortabelse eller ikke-fortabelse af de borgerlige rettigheder er et spørgsmål med store sociale perspektiver og konsekvenser, bør det alligevel omtales i denne forbindelse.

Hidtil har princippet været dette, at personer idømt straffe for bestemte forhold og over en vis varighed, har været udelukkede fra bestemte stillinger, tillidshverv og rettigheder, ikke alene udfra rene beskyttelsessynspunkter (særlig risiko for misbrug), men også udfra værdighedssynspunkter. Således har f. eks. visse straffe udelukket fra alders- og invaliderente i 5 eller 10 år, en bestemmelse, der forøvrigt også har været genstand for en del kritik.

Den nye lov, der griber ind i en række bestående love, bryder afgørende med dette princip. Forenklet kan det siges således, att den nye lov kun udelukker straffede personer fra stillinger, tillidshverv eller rettigheder, der på grund af forbrydelsens karakter kan være en særlig risiko for at de vil misbruge dem. Dette indebærer, at straf ikke længere udelukker nogen fra at få alders- og invaliderente. Derudover betyder det, at det vil gøre det lettere for straffede personer at vende tilbage til samfundet og arbejdsmarkedet. Derimod vil f. eks. en læremester, der er straffet for en sædelighetsforbrydelse ikke kunne få lov til at antage eller uddanne lærlinge under 18 år. Synspunktet er her dette, at han er dømt for et forhold, som begrunder en nærliggende fare for misbrug af hvervet som læremester. Her har man i princippet bibeholdt de gældende bestemmelser, og det er kun rimeligt, at man stadig lader hensynet til lærlingen gå forud for læremesteren.

Sygekassernes medicinydelser

Hidtil har folkeforsikringslovens bestemmelser om sygekassernes adgang til at yde medicin være sådanne, at kasserne har

haft pligt til at betale 3/4 af udgifterne til livsvigtige præparater (som f. eks. insulin, leverpræparater m. m.),

haft ret 1) til at betale indtil 3/4 af udgiften til særlig betydningsfuld medicin, og
2) at betale til anden medicin indtil 2/3 af det tilskud, der ydes til særlig betydningsfuld medicin.

Nu er dette blevet ændret, idet kassernes pligt til at betale er blevet en del udvidet, medens retten til herudover at yde medicinhjælp er blevet noget indskrænket. Efter de gennemførte ændringer har sygekasserne

pligt til 1) at betale 3/4 af udgiften til livsvigtige præparater,
2) at betale 3/4 af udgiften til særlig betydningsfuld medicin — i et særligt cirkulære fra ministeriet er angivet, hvilken medicin, der kan anses for særlig betydningsfuld,

og ret til at betale 3/4 af udgiften til sovemidler, beroligende, feber- og smertestillende midler m. m. i tilfælde af alvorlig og langvarig sygdom.

I andre tilfælde *må sygekasserne ikke* yde hjælp til medicin.

Lad os nu se lidt nærmere på hvordan disse ændringer vil virke. Pr. 1' april 1949 var der i Danmark 1 587 sygekasser med ialt 2·4 mill. nydende medlemmer, og af disse kasser ydede

1) ca. 200 medicinhjælp med 3/4 af udgiften omfattende 781 000 medlemmer,
2) 795 kasser medicinhjælp med 1/2 af udgiften omfattende 1,14 mill. medlemmer
3) og 19 kasser medicinhjælp med en mindre brøkdel af udgiften, omfattende ca. 25 000 medlemmer,

medens de resterende kasser omfattende ca. 425 000 medlemmer ikke ydede hjælp til medicin.

For disse 425 000 medlemmer betyder bestemmelsen om, at sygekasserne skal betale 3/4 af udgiften til særlig betydningsfuld medicin en afgørende forbedring af deres medlemsrettigheder.

For de 1,14 mill. medlemmer, der kun har fået 50 %'s tilskud og for de 25 000 medlemmer, der har fået et endnu mindre tilskud, betyder ændringen om, at sygekasserne får pligt til at betale 3/4 af udgiften till særlig betydningsfuld medicin også en forbedring, omend knapt så stor. Til gengæld medfører begrænsningen i sygekassernes ret til at yde anden medicin — der ikke længere kan gives tilskud til — en forringelse af disse medlemmers stilling, idet der nu i modsætning til tidligere vil være en del medicin, de selv kommer til at betale fuldt ud. Med andre ord: i visse retninger er det blevet bedre, i andre retninger ringere stillet.

Hvad endelig angår de 781 000 medlemmer, hvis sygekasser fuldt ud har benyttet den tidligere gældende adgang til at yde medicin, kan de gennemførte forandringer kun betyde en forringelse.

Om de gennemførte ændringer taget under eet for alle medlemmers vedkommende betyder en forbedring eller en forringelse, kan ikke overses på nuværende tidspunkt.

Skolebespisningen

Efter den hidtil gældende lov kunne der ydes gratis skolebespisning til alle skolebørn i hele skoletiden — dette er nu blevet ændret. Under rigsdagens behandling af dette spørgsmål var stillet flere forslag.

Socialdemokratiet havde fremsat et forslag, der gik ud på uændret forlængelse af den gældende ordning: gratis skolebespisning til alle skolebørn i hele skoletiden. Dette forslag blev forkastet.

De radikale havde foreslået gratis skolebespisning i 6 måneder årlig til børnene i de 6 mindste klasser samt ydelse af 1/4 liter mælk daglig til børnene i 7' klasse, medens børn fra andre klasser kun skulle kunne deltage i skolebespisningen efter skolelægens anbefaling.

Det var dette forslag, der blev vedtaget.

Regeringen, venstre og de konservative, havde foreslået gratis skolebespisning til børnene i de 5 mindste klasser i 5 måneder årlig, samt skolebespisning for de børn, skolelægen anbefalede hertil. Da de radikales forslag blev vedtaget, faldt dette automatisk væk.

Retsforbundet (frihandelspartiet) ønskede principielt skolebespisningen afskaffet — men såfremt dette ikke kunne lade sig gøre, ville man have, at de kommuner, der vil yde gratis skolebespisning uden hensyn til forældrenes indtægt, selv skal betale herfor (og altså ikke få noget statstilskud hertil). — — —

Selve skolebespisningen kan ydes enten i form af et måltid tilstrækkeligt nærende mad eller i form af 1/4 liter sødmælk i forbindelse med fornødent vitamintilskud.

Særlig ydelse til alders- og invaliderentemodtagere

Ifølge en lov af marts 1951 skal der til rentemodtagere udover selve renten ydes et tillæg i juni og december, hver gang på 20 kr. — til ægtepar det dobbelte. Personer, der modtager hjælp som kronisk syge og enlige mødre, der opfylder betingelserne for at få bidrag forskudsvis udbetalt af det offentlige, har også ret til dette tillæg.

Boligstøtteloven

Boligstøtteloven af 1951, der afløser en lov af 1946, indeholder en række nye bestemmelser. Her skal kun omtales dem, der vedrører huslejenedsættelse

for børnerige familier, enlige forsørgere med børn og alders- og invaliderentemodtagere. Loven sondrer iøvrigt mellem det byggeri, der er taget i brug før og det, der er taget i brug efter d. 1' januar 1950.

Lejligheder taget i brug før d. 1' januar 1950

Ret til nedsættelse af boligafgiften eller huslejen har personer med børnerige familier, der bebor en lejlighed svarende til familiens behov (mindst 3 værelser). Ejendommen skal enten være opført af en kommune efter ikrafttrædelsen af en lov af d. 13' april 1938 eller også være bygget af en kommune, boligforening, boligselskab, filantropisk virksomhed m. m. med tilskud i henhold til bestemte love.

Bor familien i et parcel- eller rækkehus nedsættes huslejen med 30, 40, 50, 60 eller 70 % alt eftersom der er 3, 4, 5, 6 eller 7 børn. I hovedstadsområdet må nedsættelsen dog højst andrage 350, 500, 650, 750 eller 850 kr. årlig — og i det øvrige land højst 300, 450, 550, 650 eller 750 kr. årlig.

Bor familien ikke i række- eller parcelhuse nedsættes huslejen med samme procentsats, dog højst 300, 400, 500, 600 eller 700 kr. årlig i hovedstadsområdet og højst 250, 350, 450, 550 og 650 kr. årlig i det øvrige land. Her er sket den forbedring, at familier med 7 børn nu kan få huslejen nedsat med 70 % — hidtil har 70 %'s nedsættelse kun kunnet gives familier i række- eller parcelhuse.

For enligtstillede forsørgere med 2 børn, nedsættes huslejen med 25 %, dog højst henholdsvis 150 og 125 kr. årlig. Også det er noget nyt — efter 1946 loven var det afhængigt af kommunalbestyrelsens skøn om enlige forsørgere kunne få huslejenedsættelse. Nu er det noget de har krav på som en ret.

Både for enligtstillede og familier gælder dog fremdeles, att de skal være mindrebemidlede, det vil sige opfylde de økonomiske betingelser for at stå som nydende medlem af en sygekasse.

Lejligheder taget i brug efter den 1' januar 1950

Her gælder, at den ejendom man bor i, skal være opført af en kommune eller opført med lån eller tilskud i henhold til bestemte love. Endvidere skal boligafgiften være godkendt af det offentlige. For dette byggeri gælder huslejenedsættelseordningen altså alt støttet byggeri, ikke alene det sociale, men også det privat støttede, hvad der er noget ganske nyt.

For mindrebemidlede familier med 3, 4, 5, 6 eller 7 børn andrager nedsættelsen henholdsvis 35, 45, 55, 65 og 75 %, alt eftersom der er 3, 4, 5, 6 eller 7 børn, og der er ikke nogen maksimumsgrænse for, hvor stort et beløb nedsættelsen må andrage. Også dette er noget nyt. Dog må det erindres, at da huslejens størrelse i forvejen skal være godkendt af det offentlige, kan dette derigennem sikre sig imod at komme til at yde huslejetilskud med urimeligt høje beløb.

For mindrebemidlede enlige forsørgere med eet eller to børn, nedsættes huslejen med henholdsvis 20 og 30 % — også dette er en forbedring. Ligesom man i henhold till byggestøtteloven af 1951 skelner mellem ejendomme taget i brug før og efter d. 1' januar 1950, således skelnede man også før denne lovs ikrafttræden mellem 1946 loven og den efter 1946 gældende ordning, og i henhold til den *efter 1946* gældende ordning — altså ikke selve 1946 loven — havde kun enligtstillede forsørgere med 2 børn ret til huslejenedsættelse.

Og endelig — som noget helt nyt — kan kommunalbestyrelsen i en kommune træffe bestemmelse om at yde huslejetilskud (20 %'s nedsættelse) til alle mindrebemidlede familier i kommunen med 2 børn. Men en sådan beslutning om huslejenedsættelse skal altså gælde alle 2 børns familier — spørgsmålet kan ikke afgøres individuelt overfor de enkelte 2 børns familier — og det er ikke en ordning, kommunerne skal indføre — de har ret, men ikke pligt hertil.

Boliger for alders- og invaliderentemodtagere

Hidtil har kommunerne kun kunnet bygge særlige ejendomme med billige boliger for aldersrentemodtagere. For det byggeri, hvis opførelse påbegyndes efter d. 1' juli 1951, og hvortil der er ydet lån efter byggestøttelovgivningen, er imidlertid indført den bestemmelse, at der til alders- og invaliderentemodtagere og personer, der får hjælp som kronisk syge, hvis de får lejlighed i en sådan ejendom, kan ydes huslejetilskud, således at de ikke kommer til at betale mere i husleje end hvis de boede i en aldersrentebolig.

Forbedringerne i byggestøttelovgivningen er vel nok i højere grad a jour føringer end egentlige forbedringer. Med de stadigt stigende byggeomkostninger har de nu gennemførte ændringer været nødvendige, hvis man ikke ville risikere, at de familier og enlige forsørgere, der nu får huslejenedsættelse, skulle blive dårligere stillet end dem, der har fået det fra før 1950.

Av andre ændringer kan nævnes, att børnebidraget til børn af enlige fremtidig skal reguleres efter pristallet hvert år d. 1' april i stedet for som hidtil kun at blive reguleret hvert andet år.

Endvidere er gennemført nogle mindre ændringer i loven om arbejdstekniske ungdomsskoler for unge arbejdsløse — i sig selv betyder disse ændringer intet særligt, men i øjeblikket blæser der en strid vind mod disse skoler. De er for dyre, hævdes der, og resultatet vil sikkert blive, at man rent administrativt skærer udgifterne till dem ned.

Organiseringen av hemhjälp i Österrike

Av konsulent *Margareta Nordström,* Socialstyrelsen

Förenta nationerna söker genom ett omfattande system av stipendier och genom experter förmedla ett ömsesidigt utbyte av erfarenheter om socialpolitiska åtgärder mellan olika länder och skapa de personliga kontakter mellan specialisterna på ett och samma område, som är den främsta förutsättningen för ett gott resultat. Konsulent Nordström har nyligen i egenskap av expert på hemhjälpsfrågor i olika länder på FN:s uppdrag gjort en resa till Österrike. I sin personligt hållna artikel ger hon en inblick i hur arbetet som FN-expert går till.

Red.

När jag en dag i somras fick en förfrågan från FN, om jag ville resa till Österrike på en månad för att hjälpa till med att organisera social hemhjälpsverksamhet där, var det inte utan en viss tvekan, jag åtog mig uppdraget. Jag var den första experten på s. k. korttidsuppdrag, som FN överhuvudtaget skickade ut, vilket i och för sig kändes ansvarsfullt och jag frågade mig, vad nytta jag skulle kunna göra på detta speciella område i ett krigshärjat land med dålig ekonomi, med stora olösta sociala problem, med traditioner och vanor olika våra och därtill ockuperat av fyra stormakter.

Nu efteråt är jag glad över att kunna säga, att man lät mig arbeta på det enkla och praktiska sätt, som säkert lämnar det mest bestående resultatet. På österrikarnas tacksamhet över hjälp i återuppbyggnadsarbetet kan man inte missta sig.

De städer, som jag fick order att resa till och hjälpa, var Innsbruck, som är huvudstad i Tyrolen, Linz, huvudstaden i Övre Österrike, Graz, huvudstaden i Steiermark samt Wien. Någon central ledning för hemhjälpen, motsvarande socialstyrelsens hemhjälpsavdelning finns ännu inte. Socialministeriet i Wien, som hos FN hade tagit initiativet till min resa, visade dock ett stort intresse för hemhjälpsfrågans lösning och man hyser förhoppningar om att så småningom kunna ge verksamheten statligt ekonomiskt stöd och att upprätta ett statligt rådgivande organ.

I Innsbruck var jag gäst hos Caritas, den stora romersk-katolska välgörenhetsorganisationen, som här står under ledning av den utomordentligt begåvade dr Steinkellerer, präst och f. d. Dachaufånge.

Redan för några år sedan hade Caritas i Innsbruck på sin sociala skola startat specialkurser för utbildning av hemvårdarinnor och man hade nu ett 20-tal hemvårdarinnor anställda. Man hade emellertid kommit under-

fund med att undervisningen inte var bra. Eleverna hade fått praktisera 6 månader i hemarbete i behövande familjer, 1 månad på kindergarten, 1 månad på B.B., 1 månad på barnhem och 1 månad på sjukhus. De hade fått en del lektioner i matlagning och sömnad, psykologi, samhällslära och yrkeskunskap, men man var på det klara med att en verkligt pedagogiskt upplagd undervisning behövdes i såväl teoretiska som praktiska ämnen.

Rektorn för den sociala skolan var fil. dr fru Gassner, liksom dr Steinkellerer f. d. FN-stipendiat. Vi arbetade tillsammans ut nya undervisningsplaner, diskuterade noga igenom varje ämne och jämförde undervisningsplanerna från Sverige, Norge, Danmark och Finland med de undervisningsplaner, som jag tagit med från min studieresa som FN-stipendiat förra året i England, Holland och Schweiz. Jag tror, att den undervisningsplan, som vi slutligen kom fram till, blev ganska bra för de österrikiska förhållandena. Kursen omfattar 47 veckor. Stort utrymme gavs åt karaktärsdaning och kristendomskunskap, helt naturligt eftersom både utbildningen och organisationen är inlemmad i katolska kyrkan.

Till skolan hörde en systuga, där eleverna arbetade under en hemvårdarinnas ledning. De barnkläder, som man tillverkade i systugan, var inte lämpliga och det var alldeles tydligt, att man där saknade en erfaren pedagogs ledning. Tygerna var alldeles för fina, modellerna tillkrånglade och opraktiska. Sedan jag kommit hem till Sverige har jag skickat skolan mönster, arbetsbeskrivningar och tygprover från Aktiv hushållning, som jag hoppas skall bidra till att sömnadsundervisningen blir bättre. Med de möjligheter, som hemvårdarinnorna har att inverka på hemmen, bör deras sinne för det praktiska, det enkla och det självklart vackra påverkas i alla hänseenden under kurstiden.

Vi diskuterade igenom uniformsfrågan och översatte vårt läkarintyg och de svenska formulären till tyska och avpassade dem efter österrikiska förhållanden.

Jag träffade samman med alla de tjugo hemvårdarinnorna, behagliga och väluppfostrade flickor i 20-årsåldern. Jag höll ett föredrag för dem om hemhjälpen i andra länder, de berättade om sitt arbete och visade mig det ytterst enkla internat, i vilket de bodde tre i varje rum, och det var inte utan att jag tänkte på de svenska hemvårdarinnornas »1 rum och kök av fullgod beskaffenhet jämte möbler, värme och lyse». De hade en lön av 700 Schilling i månaden, dvs. ca 140 svenska kronor räknat efter växelkursen men måste av dem betala 300 Sch. för mat och husrum och fick alltså behålla ca 80 kr i månaden.

Även i Linz stod Caritas för hemhjälpen. Sekreteraren i Caritas, pastor Raffezeder, hade som FN-stipendiat i Holland för några år sedan fått idén till hemhjälp och han hade för ett år sedan startat en hemvårdarinneskola i Linz. Den hade en annan utformning än skolan i Innsbruck men den var heller inte bra. Vi resonerade igenom ett nytt undervisningsprogram, ekonomiska frågor och de olika formulären och vi hade naturligtvis mycket god nytta av det arbete, som redan var undanstökat i Innsbruck.

Här var det största problemet, hur man skulle kunna göra hemhjälpen känd och övervinna allmänhetens tveksamhet och misstänksamhet mot att släppa in främmande människor i hemmen. Jag lämnade en del artiklar till pressen och talade två gånger i Linz' radio som inledning till en serie program om hemhjälpen.

I Graz, Österrikes andra stad, har de kommunala myndigheterna hand om hemhjälpen och ledare är fröken Cecilia Qvetko, helt säkert bekant för åtskilliga svenska socialvårdare sedan hennes studietid som FN-stipendiat här. Man hade i Graz i höstas 8 mycket duktiga hemvårdarinnor anställda, säkerligen de bäst utbildade, som jag överhuvudtaget träffat på. De hade alla 3-årig husmodersskola och några av dem var kindergartenlärarinnor, några var diplomerade från socialinstitutet.

Några elever vid hemvårdarinnekursen i Linz.

Vad jag framförallt hjälpte min kollega med i Graz var att söka övertala de kommunala myndigheterna att bygga ut hemhjälpen och att övertyga dem om, hur billig hemhjälpen är i förhållande till den nytta den gör.

I Graz sammanträffade jag med regeringsrådet Turk, som var ansvarig för socialvården i hela Steiermark. Han ville resonera med mig om hemhjälpen på landsbygden, en fråga, som var alldeles ny för Österrikes vidkommande och säkert lika viktig att få löst som någonsin i Sverige. Caritas i Graz befanns vara varmt intresserad av att hjälpa till med utbildningen av hemvårdarinnorna för landsbygdens behov.

I Wien är en förening ansvarig för hemhjälpen. Den arbetar i nära kontakt med socialvårdsbyrån, som står under ledning av dr Rieger. Även han har varit FN-stipendiat i Sverige.

Man har för avsikt i Wien att låta hemvårdarinnorna arbeta inom tre olika verksamhetsområden, som hjälp åt gamla och sjuka, som hjälp i hem, där husmor på grund av sjukdom eller andra liknande förhållanden inte kan sköta sitt arbete och som hjälp i asociala familjer för att lära okunniga husmödrar att sköta hem och barn och för att snygga upp slarvigt skötta hem.

Hos gamla och sjuka arbetade ett 40-tal f. d. sjuksköterskor, pensionerade, gifta eller änkor. Jag reste en hel dag med en av socialläkarna och såg på hur sjuksköterskorna inte bara skötte sjuka utan också lagade mat, städade, tvättade och gjorde allt slags husligt arbete. Det förvånade en smula att se sjuksköterskorna i sådant arbete, när man samtidigt hörde att det rådde en viss brist på sköterskor till sjukhusen. Förklaringen kan dock delvis sökas i att de hade hemhjälp som deltidsarbete.

Det var ursprungligen meningen att man skulle utbilda särskilda hemvårdarinnor för arbete i de mera normala hemmen, särskilda för de socialt missanpassade familjerna, och att man skulle hålla dessa grupper strängt isär. Vi var dock snart ense om att ingen i längden skulle orka med att arbeta enbart i svåra hem. För arbete i hemmen hade man nu endast sammanlagt 10 hemvårdarinnor anställda, av mycket olika kvalitet. De examinerade sjuksköterskorna hade ca 90 öre i timmen, de övriga hemvårdarinnorna 75 öre.

Jag fick i uppdrag att arbeta ut undervisningsplaner för en 5 månaders kurs om 420 timmar på grundval av den 3 månaders internatkurs om 526 timmar, som vi har i Sverige. Jag gjorde detta, fast jag var medveten om att varje nedskärning minskade kursens värde. Detta så mycket mera som det av olika skäl var omöjligt att få en internatkurs till stånd. Enligt ett meddelande, som jag fick häromdagen, börjar den första kursen redan i februari 1952.

En annan elevgrupp kring sitt lärarkollegium.

Jag höll ett föredrag i Wien för hemvårdarinnorna och för hemhjälpsföreningens medlemmar och jag höll dessutom 2 föredrag på socialinstitutet, ett för skolans elever och ett vid en fortbildningskurs för ett 80-tal kvinnliga socialarbetare, som redan är ute i arbete. Med stor glädje och tacksamhet skulle de hälsa en väl utvecklad hemhjälp som komplement till den övriga socialvården.

Sista kvällen i Wien var jag hos en nunneorden, Caritas Socialis, och höll föredrag. Caritas Socialis har för avsikt att starta hemhjälp enbart för gamla. Med den frodiga arbetsglädje, som präglat allt vad denna orden hittills företagit sig, är jag viss om att den också kommer att ha framgång i detta arbete.

I socialministeriet var man mycket intresserad av hemhjälpen. Jag överlämnade till ministeriet alla kursplaner från de nordiska länderna, min rapport som FN-stipendiat från Holland, England och Schweiz, vårt blankettmaterial, både översatt och i original och de kursplaner, som jag arbetat ut för Innsbruck och Wien. Dessutom lämnade jag en redogörelse för de både positiva och negativa synpunkter jag hade på hemhjälpen, sådan den hittills utformats i Österrike. Samma vecka som jag lämnade Wien skulle de för socialvården ansvariga i de olika »Bundeslanden» samlas till en konferens i Wien och då skulle en av tjänstemännen i ministeriet lämna en första information om hemhjälpen.

En expertresa av detta slag är ganska påfrestande. Man möter dagligen nya människor och nya förhållanden och man måste vara försiktig med att opåkallat komma med kategoriska påståenden och omdömen, obekant som man är med så mycket, samtidigt som man måste vara beredd att ge klara, positiva råd, när så önskas.

Det är dock givet, att både en stipendieresa och en expertresa är utomordentligt givande för en själv. Man får lära känna människor i deras vardagliga miljö och man erfar att få ting kan binda samman som ett gemensamt arbete och gemensamma intressen. Överallt har jag märkt, att vi har samma problem att kämpa med inom hemhjälpen. Hur skall vi få de personligen lämpliga hemvårdarinnorna, hur skall de stå ut med den psykiska pressen, hur skall arbetstiden kunna ordnas, vad skall vi göra med tbc-familjerna och hur skall vi få utbildningen ordnad så effektivt och ändå så billigt som möjligt?

Social film:

ALLT VÄL OMBORD

Inspelad på uppdrag av Kommerskollegii sjöfartssociala avdelning med bidrag från Kommittén för social upplysningsfilm, Handels- och sjöfartsfonden, Svenska olycksfallsförsäkringsbolagens krigsförsäkringspool samt ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolaget Land och Sjö.

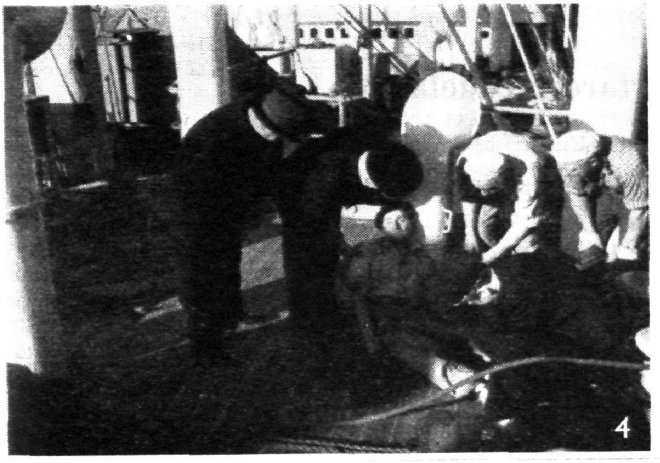

1) Ett fartyg är en flytande transportmaskin. Dess utrymmen är tagna i anspråk för effektivt arbete — vinschar, maskin, dävertar, kablar.... På en verkstad i land är arbetaren van vid att röra sig på ett plant golv, fram och tillbaka. På ett fartyg har han att göra med »tredje dimensionen» — djup, fall... 2) Han rör sig fram och tillbaka — och upp och ned. Sjöhävningen ökar risken än mer.

3) Befälet måste se till att inte slarv eller liknöjdhet ökar olycksfallsrisken. Fartygskonstruktörens ansträngningar att få fram effektiva skyddsanordningar kan blott delvis begränsa denna risk. För den som ger order gäller det att fördela arbetsuppgifterna bland manskapet med hänsyn till deras erfarenhet och förmåga samt att ge erforderliga instruktioner om hur arbetet säkert kan utföras.

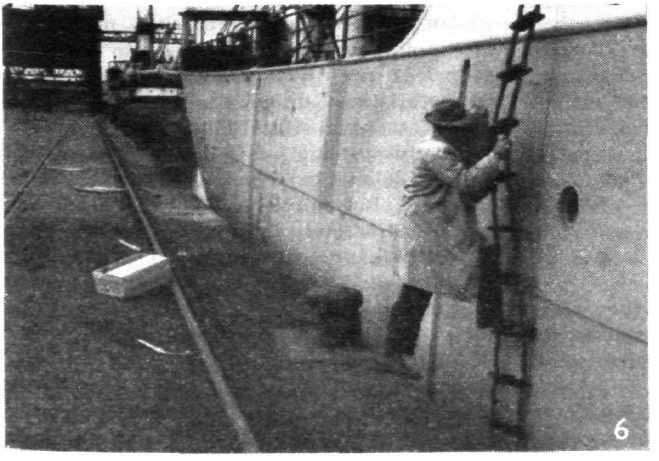

4) Matrosen, som vi sett skickas upp till masttoppen för att sätta flagglinan i blocket orkade inte hålla sig kvar i staget utan störtade i däck. Han kom undan med en vrickad fot och skavsår på händerna och tack vare den välutrustade sjukvårdslådan kunde skadorna genast ses om. Men uppgiften kunde också ha klarats på ett mindre riskabelt vis, fast det skulle ha tagit litet längre tid. . . .

5) »Det kunde ha gått värre än så», säger rederiets inspektör, som håller föredrag i manskapsmässen. »Man behöver inte klättra upp i toppen för att slå ihjäl sig. Det går lika bra i förstaget. Därför skall säkerhetsåtgärder och förtänksamhet i arbetet inte kallas pjosk.» 6) »Går man ombord med sprit i kroppen, då ökar risken för olycksfall starkt. Det är inte någon nykterhetspropaganda att påpeka den saken.»

Producent: Nordisk Tonefilm

Regi: Per Gunvall

Manus: Wladimir Semitjov

Foto: Göran Strindberg

Distribution och hyrespris: Kommerskollegium (fritt) och AB Föreningsfilm (kr 6: 50).

Såväl skådespelare som sjömän agerar i filmen.

Kortare meddelanden

Statistisk tidskrift återuppstår. Under åren 1860—1913 utgav statistiska centralbyrån Statistisk tidskrift. Den nedlades när Statistisk Årsbok för Sverige började utges. På förslag av centralbyrån och 1948 års statistikutredning skall nu centralbyrån åter utge en tidskrift med detta namn. Visserligen ingår en utförlig löpande ekonomisk statistik i Kommersiella meddelanden och åtskilliga *sifferserier* på det sociala området redovisas i Sociala Meddelanden. Det har dock ej funnits någon allmänt statistisk tidskrift i vårt land under ett fyrtiotal år av stark utveckling inom statistiken såväl vad angår teori som praktik. Tidskriften, som utkommer kvartalsvis med mindre förtryck månadsvis, skall främst redogöra för centralbyråns statistik men även innehålla artiklar i metodfrågor och liknande.

I det första numret, för januari 1952, märks en artikel av professor Harald Cramér om den statistiska metoden. Därjämte lämnas redogörelse för två nyheter inom centralbyråns statistik. Den ena gäller den pågående uppläggningen av det s. k. befolkningsregistret eller »Miniatyr-Sverige», avsett att ge en snabbare, billigare och samtidigt mera differentierad befolkningsstatistik. Den andra avser en likaledes på stickprov lagd fortlöpande inkomststatistik. Vidare skriver fil. lic. Tore Dalenius om operationsanalys. Efter notiser följer en tabellavdelning med bl. a. befolknings-, vägtrafik-, polis- och finansstatistik. I den avslutande litteraturavdelningen lämnas en förteckning över löpande tidskrifter i centralbyråns bibliotek.

Abonnemang erhålls hos Nordiska bokhandeln, Stockholm, till ett pris av 10 kr per år.

Socialstyrelsens yttrande över rättshjälpskommitténs förslag. (Den utomprocessuella rättshjälpen åt mindre bemedlade, SOU 1951: 31.)

I första hand vill socialstyrelsen, heter det, framhålla den utomprocessuella rättshjälpens stora betydelse för de mindre bemedlade. Detta framgår klart av den av rättshjälpskommittén verkställda statistiska undersökningen rörande företagna åtgärder i de ärenden, som under år 1949 behandlats av rättshjälpsanstalterna. Antalet egentliga rättegångar utgjorde endast drygt 8 %. Motsvarande uppgift saknas beträffande de advokater med egen rörelse, som tillhandahållit rättshjälp enligt det s. k. jämtlandssystemet. Över hälften av ärendena inom denna grupp hade emellertid gällt rättsupplysning och rådgivning eller resulterat i förlikning.

I detta sammanhang vill styrelsen särskilt understryka vad kommittén anfört rörande behovet av utomprocessuell rättshjälp på det sociala området. Det är av vikt, att de sociala organens verksamhet omfattas med förtroende av den enskilde. Här liksom på andra områden är det betydelsefullt, att den som är missnöjd eller anser sig orättvist behandlad, kan anlita opartisk juridisk sakkunskap, innan han vidtar laga åtgärder.

I likhet med de sakkunniga anser socialstyrelsen, att nuvarande möjligheter till kostnadsfri rättshjälp utanför rättegång är otillräckliga. Det framstår såsom synnerligen otillfredsställande, att behovet av sådan hjälp är tillgodosett endast i vissa större städer och trakten däromkring, medan övriga delar av landet, på grund av sin belägenhet, i praktiken är i avsaknad därav. Den statistiska undersökningen visar nämligen, att såväl rättshjälpsanstalterna som jämtlandssystemets fria rättshjälp till största delen utnyttjas av huvudortens befolkning. Belysande är det stickprov, som gjorts beträffande Örebro län, där 75 % av de rättssökande var bosatta i Örebro eller på högst 25 kilometers avstånd därifrån.

Styrelsen ansluter sig till de sakkunnigas förslag, att de nuvarande huvudmännen för den fria utomprocessuella rättshjälpen skall åläggas skyldighet att ombesörja offentlig rättshjälpsverksamhet. Beträffande sättet för en utbyggnad av denna rättshjälpsverk-

samhet har kommittén närmast haft att ta ställning till de två nuvarande statsunderstödda organisationsformerna. Kommitténs majoritet föreslår i princip, att rättshjälpen tillhandahålls genom rättshjälpsanstalter. Två ledamöter förordar emellertid jämtlandssystemet med advokater, som driver egen rörelse. Styrelsens synpunkter på frågan är följande.

Ur rättvise- och jämlikhetssynpunkt vore det givetvis önskvärt, att utomprocessuell rättshjälp lämnades utan avseende på förmögenhetsställning. På samma sätt som enligt såväl den nuvarande frivilliga som den beslutade obligatoriska sjukförsäkringen, där den sjuke har fritt val i fråga om läkare, skulle det vara psykologiskt värdefullt för den mindre bemedlade att kunna vända sig till samma advokater, som bistår de bättre ekonomiskt situerade. Det personliga momentet spelar en betydande roll för såväl den sjuke som den som är i behov av rättshjälp. I båda fallen gäller det rådgivning i personliga angelägenheter, ofta av ömtålig natur, i varje fall ur den hjälpsökandes synpunkt. I en sådan situation vänder man sig givetvis till en läkare eller advokat, som man känner till och hyser förtroende för.

Styrelsen ställer sig undrande inför kommitténs kategoriska uttalande, att de nuvarande rättshjälpsanstalterna omfattas av den mindre bemedlade allmänheten med största förtroende. Styrelsen kan icke utan vidare dela kommitténs uppfattning. Styrelsen har funnit, att det ej sällan förekommer, att man inom socialvårdsklientelet ofta är obenägen att anlita rättshjälpsanstalt, då förslag därom framställs. Ibland bottnar detta i otillfredsställelse med den hjälp man tidigare erhållit på denna väg, även om likväl inga direkta anmärkningar riktas mot den lämnade hjälpen. Men olusten finns där och utgör ingen god jordmån för rättshjälpsanstalternas verksamhet. Kommittén synes trots sitt tidigare angivna positiva uttalande själv hysa liknande farhågor. Om den mindre bemedlade allmänhetens inställning till rättshjälpsanstalterna heter det nämligen:

»De anstalter som för närvarande finnas torde visserligen icke i sin verksamhet ha givit belägg för att mera opersonlig rättshjälp är en given följd av att de som lämna hjälpen äro tjänstemän. Men om anstalter inrättas i mycket stor utsträckning kunna lätt tendenser till slentrianmässig behandling av ärendena och andra olägenheter komma att visa sig.»

Till rättshjälpsanstalternas fördel talar, såsom framhålls i betänkandet, den omständigheten, att av dem behandlade ärenden huvudsakligen berör vissa begränsade delar av lagstiftningen. En anstaltsjurist blir därför expert på sådana ärenden, för vilka de mindre bemedlade företrädesvis söker hjälp. Men betydelsen härav bör dock icke övervärderas, ty flertalet ärenden avser familjerätt, varav de flesta advokater har betydande erfarenhet.

En tillbakablick på utvecklingen av de båda systemen för utomprocessuell rättshjälp manar förvisso till försiktighet vid valet dem emellan. Av de nuvarande åtta rättshjälpsanstalterna för länen tillkom endast tre under 1920- och 30-talen och övriga under tiden därefter. En av anstalterna bekostas för övrigt helt av statsmedel. Sedan statsunderstöd år 1946 införts även för rättshjälp enligt jämtlandssystemet, förekommer numera denna form av kostnadsfri rättshjälp i sjutton län eller landstingsområden.

Styrelsen delar sakkunnigledamöterna Gezelius' och Hagströmers uppfattning, att det ännu är för tidigt att ta definitiv ståndpunkt till frågan om vilket system som är att föredra. Jämtlandssystemet har tillämpats under alltför kort tid och under andra förutsättningar än som gällt för rättshjälpsanstalterna, varför det på grundval av den statistiska undersökningen icke kan göras någon fullt rättvisande jämförelse mellan de båda systemen. Med hänsyn till betydelsen av att utomprocessuell rättshjälp lämnas i den form och på det sätt som både ur samhällets och den enskildes synpunkt är mest tillfredsställande, får styrelsen i första hand föreslå, att de båda systemen under en tillräckligt lång tid prövas under likartade betingelser, särskilt i fråga om den ekonomiska gränsdragningen för erhållande av rättshjälp samt rätten till statsunderstöd. En jämförbar bedömning förutsätter också, att vad förslaget innehåller om rättshjälpsstyrelse och rättshjälpskonsulenter bringas i tillämpning, icke endast vid jämtlandssystemet utan även

för rättshjälpsanstalt, som drivs under medverkan av advokater utanför anstaltsorten, synes dessa tillsyns- och samordningsorgan ha en stor uppgift att fylla för en effektivisering av de båda organisationsformerna. Styrelsen vill i detta sammanhang betona, att i län med rättshjälpsanstalt verksamheten i första hand bör kompletteras med rättshjälp genom privata advokater på olika orter i länet och icke genom särskilda mottagningar av anstaltens jurister. Såvitt hittills kan bedömas, bör nämligen rättshjälpsanstalts verksamhetsområde begränsas till de största städerna och trakten däromkring och anstalternas personal anpassas därefter. I viss mån synes även kommittén ha beaktat detta, ty enligt den för beräkning av kostnaderna uppgjorda organisationsplanen förutsätts medverkan av advokater med egen rörelse på ett flertal orter i så gott som alla län.

För den händelse det emellertid redan nu skulle anses erforderligt att ta slutlig ståndpunkt till organisationsformen, får styrelsen förorda, att landstingen åtminstone tills vidare erhåller valfrihet mellan de båda systemen.

Socialvårdskommitténs betänkande angående yrkesskadeförsäkring. (Socialstyrelsens yttrande över socialvårdskommitténs betänkande XIX angående yrkesskadeförsäkringslag m. m., SOU 1951: 25.) Styrelsen har i anledning av remiss anfört följande.

Socialvårdskommitténs huvudförslag utgörs dels av yrkesskadeförsäkringslagen, vilken är avsedd att träda i stället för nuvarande lagar om försäkring för olycksfall i arbete och yrkessjukdomar, dels av riktlinjer för skadeförsäkringsskydd åt de grupper, som icke skulle komma att omfattas av förstnämnda lagstiftning, främst självständiga yrkesutövare och vissa familjemedlemmar till dem samt husmödrar.

Kommittén synes ha räknat med möjligheten att sjukförsäkringsreformen kommer att dröja så länge, att en med hänsyn till förhållandena under mellantiden reviderad olycksfallsförsäkringslagstiftning ansetts motiverad. Detta har bl. a. kommit till uttryck däri, att man har sett sig nödsakad att alltjämt inrymma mera bagatellartade skador i olycksfallsförsäkringen och att det planerade skyddet för kategorierna utanför yrkesskadeförsäkringslagen, vilket utformats i anslutning till den allmänna sjukförsäkringen, tills vidare skulle ersättas med provisorisk lagstiftning blott för en speciell grupp (företagares barn, med syfte framför allt på hemmasöner och hemmadöttrar i jordbruket). Såsom framgår av det följande har socialstyrelsen vid sin granskning funnit kommitténs förslag i allmänhet väl avvägda under den av kommittén antagna förutsättningen. De konsekvenser, som nyss berördes, kastar emellertid skarpt ljus över den obligatoriska sjukförsäkringens fundamentala roll inom socialförsäkringssystemet.

I likhet med socialvårdskommittén anser styrelsen, att obligatorisk försäkring för skada i arbetet bör bibehållas för arbetstagarna. Inskränkningen till inomarbetsförsäkring med avseende på den obligatoriska tillhörigheten nödvändiggör i princip differentiering av skadefallen på sådana inom arbete och utom arbete. I den nuvarande olycksfallsförsäkringen har gränsdragningsproblem, vilka kräver enhetlig bedömning och tillgång till särskild expertis, föranlett att skadeanmälningarna handläggs centralt, något som i sin tur har medfört osmidighet och tidsutdräkter. I fråga om lättare skador, som resulterar i fullt tillfrisknande inom några veckor, framstår hela denna apparat som oproportionerlig och, särskilt i de fall där sjukhjälp kan utbetalas först långt efter det att den skadade har blivit återställd, direkt oändamålsenlig. Då korttidsskadorna dominerar till antalet — enligt uppgift i betänkandet uppgår exempelvis fallen med en sjuktid av högst tre veckor till tre fjärdedelar av samtliga — måste enligt styrelsens mening en annan ordning för regleringen av dessa skador tas under allvarligt övervägande. Den enda tänkbara utvägen torde vara en närmare anknytning mellan yrkesskadeförsäkringen och den allmänna sjukförsäkringen.

Socialvårdskommittén har själv mycket starkt understrukit vikten av samordning av de båda socialförsäkringsgrenarna. Redan i sitt betänkande om allmän sjukförsäkring hade kommittén utarbetat riktlinjer till en rationell samordning, innebärande att en sådan karenstid infördes i olycksfallsförsäkringen, att sjukförsäkringen övertoge regleringen av korttidsskadorna

och motsvarande del av de långvarigare skadorna. Främst på grund av att den allmänna sjukförsäkringen kom att uppta enhetsunderstöd i stället för bidrag graderade efter inkomstbortfall är en dylik samordning för närvarande ogörlig. Socialstyrelsen instämmer helt i vad kommittén i skilda sammanhang och senast i det remitterade betänkandet anfört om önskvärdheten av en sådan omprövning av sjukförsäkringen, att sjukhjälpsförmånerna vid olycksfall i arbete samt vid sjukdom av annan orsak blir i stort sett desamma åtminstone under de första veckorna av sjukhjälpstiden.

Självfallet är lösningen av det senast behandlade problemet liksom den viktiga frågan om invaliditets- och dödsfallsförsäkring för självständiga yrkesutövare, husmödrar m. fl. i sista hand beroende av att en allmän sjukförsäkring kan sättas i kraft. I detta hänseende vill styrelsen endast erinra om ett uttalande av 1950 års långtidsutredning i betänkandet om ekonomiskt långtidsprogram 1951—1955 (SOU 1951: 30). Utredningen har visserligen framhållit, att sjukförsäkringsreformen under alla förhållanden måste underkastas en bedömning mot bakgrunden av det allmänna samhällsekonomiska balansläget. Efter att ha berört pensionsstyrelsens undersökningar angående reformens finansiering, speciellt beträffande kostnadernas fördelning mellan staten och de enskilda, anför emellertid utredningen följande: »Såvitt utredningen med utgångspunkt från sin bedömning av det samhällsekonomiska och statsfinansiella läget kan finna, torde förutsättningarna att genomföra reformen under den framförliggande femårsperioden i hög grad betingas av möjligheterna att gå fram på avgiftslinjen.»

Genomförs en allmän sjukförsäkring, utformad enligt de intentioner, åt vilka socialvårdskommittén har gett uttryck, skapar man därmed i realiteten även en obligatorisk olycksfallsförsäkring med giltighet såväl i som utom arbete. Utrymmet för en särskild olycksfallsförsäkringslagstiftning kommer då att begränsas till skador med mera långvarig sjuktid (denna lagstiftning förutsätts gripa in där sjukförsäkringsskyddet upphör) samt till invaliditet och dödsfall. Om folkpensioneringen i framtiden blir utbyggd i dessa hänseenden, kan förevarande försäkringsform så småningom tänkas bli överflödig. Från den enskildes synpunkt måste en dylik utveckling te sig naturlig, då han ju drabbas av samma inkomstbortfall, oavsett om han skadas i arbete eller blir arbetsoförmögen av annan orsak.

Socialstyrelsen har ansett sig böra ta ställning till socialvårdskommitténs förslag endast såvitt angår försäkringstillhörigheten, medan försäkringsskyddets omfattning, förmånerna m. m. har lämnats åsido. Som allmänt omdöme om de sålunda granskade delarna av betänkandet vill styrelsen uttala, att man i sjukförsäkringsfrågans nuvarande läge icke synes kunna nå längre än vad ett realiserande av kommitténs förslag skulle innebära.

Endast på en punkt hyser styrelsen en från kommittémajoriteten avvikande uppfattning. Under det att två av de nuvarande speciella undantagen från den obligatoriska olycksfallsförsäkringen föreslås slopade — de som berör visst tillfälligt arbete samt hemindustriellt arbete — har kommittén i fråga om det tredje, vilket avser vissa familjemedlemmar till arbetsgivaren, föreslagit att detta skall bibehållas och i någon mån utvidgas. Samtliga angivna familjemedlemmar skulle alltså komma att stå utanför yrkesskadeförsäkringslagen. I stället hänförs bl. a. denna kategori till den särskilda invaliditets- och dödsfallsförsäkring, som föreslås anordnad i anslutning till den allmänna sjukförsäkringen vid dess ikraftträdande; i avvaktan på sjukförsäkringsreformens genomförande skulle, såsom framgår av vad styrelsen inledningsvis anfört, provisoriskt försäkringsskydd beredas företagares m. fl. barn i arbete för föräldrarnas räkning. Enligt styrelsens uppfattning bör det nuvarande undantaget för barn icke intas i yrkesskadeförsäkringslagen, utan dessa bör omfattas av den grundläggande obligatoriska försäkringen. Härmed skulle sålunda frågan om särskild lagstiftning för denna grupp förfalla.

Avslutningsvis må framhållas, att man för närvarande i viss utsträckning hänvänder sig till fattigvårdsstyrelserna med begäran om ekonomisk hjälp i väntan på att skadeanmälan enligt olycksfallsförsäkringslagstiftningen skall prövas. Även efter genomförande av den allmänna sjukförsäk-

ringen torde liknande behov kunna uppkomma. På grund av understödsverksamhetens utformning enligt fattigvårdslagen ter sig denna utväg nu för många motbjudande. I dylika fall synes den föreslagna lagen om socialhjälp, vilken inför en stödform av allmänt supplerande karaktär, kunna bli av väsentligt större värde. Tack vare de vidgade möjligheter, som socialhjälpslagen erbjuder att lämna bidrag till utbildningskostnader, synes lagen även kunna bli ett betydelsefullt instrument för omskolning av personer, som drabbats av varaktig yrkesskada.

— — — — — — — — — — — — — —

Vid ärendets föredragning avgavs särskilt yttrande av byråchefen v. Hofsten, vilken anförde:

»Enligt min mening borde styrelsen på grund av följande skäl ha avstyrkt socialvårdskommitténs förslag till yrkesskadeförsäkringslag.

Det framlagda förslaget innebär visserligen uppenbara förbättringar i förhållande till det nuvarande tillståndet. Lika uppenbart är emellertid att väsentliga olägenheter i den nuvarande lagstiftningen och organisationen kommer att kvarstå. Gränsdragningen mellan vad som skall anses som olycksfall i eller utom arbete kommer att vålla i stort sett samma svårigheter som nu. Liksom för närvarande kommer det att framstå som stötande att vissa kategorier står helt utanför försäkringen. Det kommer att ta lika lång tid, innan understödsbeloppen kan betalas ut.

Socialvårdskommittén har tydligen utgått från att den obligatoriska sjukförsäkringen inte kommer att genomföras ännu på åtskilliga år. Enligt min mening utgör den obligatoriska sjukförsäkringen en så angelägen reform, att ett långt uppskov framstår som orimligt. Därest det av statsfinansiella skäl inte anses möjligt att realisera det fattade beslutet, bör försäkringen i stället genomföras avgiftsvägen.

Om en obligatorisk sjukförsäkring genomföres inom en nära framtid, kan det icke gärna komma i fråga att förverkliga socialvårdskommitténs förslag. Förutsättningar skulle då finnas för ett betydligt mera genomgripande och tillfredsställande förslag.

Ej heller om läget — trots allt — skulle anses vara sådant, att sjukförsäkringsreformen måste vila under ett antal år, bör man enligt min mening genomföra socialvårdskommitténs förslag. Ett dröjsmål med sjukförsäkringen gör det nämligen angeläget att åtminstone när det gäller olycksfall söka åstadkomma en mer väsentlig förbättring än det nu aktuella förslaget innebär.

Som socialstyrelsen påpekar i sitt yttrande, skulle ett genomförande av sjukförsäkringen innebära att problemet med bagatellskadorna bleve lätt att lösa. Vare sig detta blir fallet eller ej, framstår det som ett viktigt önskemål att söka utvidga den nuvarande försäkringen till att omfatta samtliga mera allvarliga olycksfall, oberoende av om de inträffar i eller utom arbetet och drabbar arbetstagare eller andra personer.

Av samtliga dylika olycksfall, som inträffar i Sverige, torde det övervägande antalet inträffa i arbete och redan vara täckta genom den nuvarande försäkringen. Bland de återstående olycksfallen spelar trafikolycksfallen en viktig roll. Dessa är i stor utsträckning i realiteten täckta genom den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon. De olycksfallsrisker, som ytterligare skulle behöva täckas för att samtliga olycksfall skulle omfattas av försäkring, spelar följaktligen en förhållandevis ringa roll. På grund härav bör det ej möta några stora svårigheter att utvidga den nuvarande försäkringen, så att den kommer att omfatta alla mera allvarliga olycksfall. Väsentliga fördelar, icke minst i administrativt hänseende, skulle därigenom vinnas.

Enär den nuvarande obligatoriska försäkringen finansieras av arbetsgivarna, vållar en utvidgning av försäkringen till att bli allmän uppenbarligen vissa finansieringsproblem. På grund av den förhållandevis låga merkostnad, som det här gäller, bör det emellertid ej vålla några större svårigheter att avgiftsvägen eller på annat sätt lösa detta problem.»

Förslag till ny folktandvårdstaxa. (Socialstyrelsens yttrande över medicinalstyrelsens förslag till ny folktandvårdstaxa av den 15 oktober 1951.)

Från de synpunkter socialstyrelsen har att företräda har styrelsen anfört följande.

Under senare år har mödrahjälpstandvården haft att kämpa mot stora svårigheter. Dessa bottnar i det förhållandet, att denna tandvård skulle utföras vid folktandvårdspoliklinikerna. Med hänsyn till att sådana ej kunnat inrättas i tillräckligt antal i landet har mödrahjälpstandvården nödgats anlita privatpraktiserande tandläkare. Enligt överenskommelse med tandläkarorganisationerna har ersättning i dessa fall utgått efter den s. k. socialvårdstaxan, dvs. folktandvårdstaxan med 1/3 förhöjning. På grund av stigande materialpriser och arbetslöner har emellertid tandläkarna på åtskilliga håll förklarat, att de ej kan utföra mödrahjälpstandvård till denna billiga taxa och därför avvisat mödrahjälpspatienter. Dessa patienter har ej heller haft möjlighet att själva betala eventuell merkostnad. Som villkor för tandvårdsbidrag i samband med mödrahjälp gäller nämligen, att ersättningen skall utgöra full betalning till tandläkarna. På grund härav äger ej heller den kommun, där kvinnan ansökt om mödrahjälp, betala det belopp, som tandläkarna kan komma att fordra utöver socialvårdstaxan.

Jämväl för en annan grupp av tandvårdsbehövande kan kostnaderna för sådan vård utgå av socialvårdsmedel enligt socialvårdstaxan. Detta är fallet beträffande obemedlade eller mindre bemedlade personer, som är intagna på allmän alkoholistanstalt jämlikt i 52 § alkoholistlagen angivna grunder. För detta klientel möter samma svårigheter som inom mödrahjälpstandvården att få tandvård utförd genom de privatpraktiserande tandläkarna.

En närmare redogörelse för svårigheterna inom de båda områden, där socialvårdstaxan tillämpas, återfinns i socialstyrelsens utlåtande den 24 november 1948 över 1946 års folktandvårdssakkunnigas betänkande angående folktandvårdens organisation (SOU 1948:55). Vidare har socialstyrelsens chef i en V. P. M. den 29 januari 1951 till statsrådet och chefen för socialdepartementet berört frågan om mödrahjälpstandvården. Promemorian innehåller även ett förslag att mödrahjälp till tandvård skulle, i den mån folktandvårdspoliklinik icke funnes att tillgå, få beviljas intill en kostnad motsvarande folktandvårdstaxan förhöjd med 50 %. Därjämte skulle den enskilde äga möjlighet att själv erlägga överskjutande kostnad. Samma föreskrifter skulle även meddelas för andra grenar inom socialvården, där statsbidrag lämnades till tandvård.

Styrelsen vidhåller sin i utlåtandet över folktandvårdssakkunnigas betänkande uttalade mening, att inkomsterna av den taxebundna tandvården skall täcka utgifterna för densamma. På de av medicinalstyrelsen anförda skälen anser emellertid styrelsen, att höjningen av folktandvårdstaxan för närvarande bör begränsas i enlighet med det remitterade förslaget.

Enär den föreslagna taxan torde innebära ökade möjligheter för en överenskommelse med tandläkarorganisationerna, kommer styrelsen att efter taxeförslagets genomförande omedelbart uppta förhandlingar med dessa organisationer.

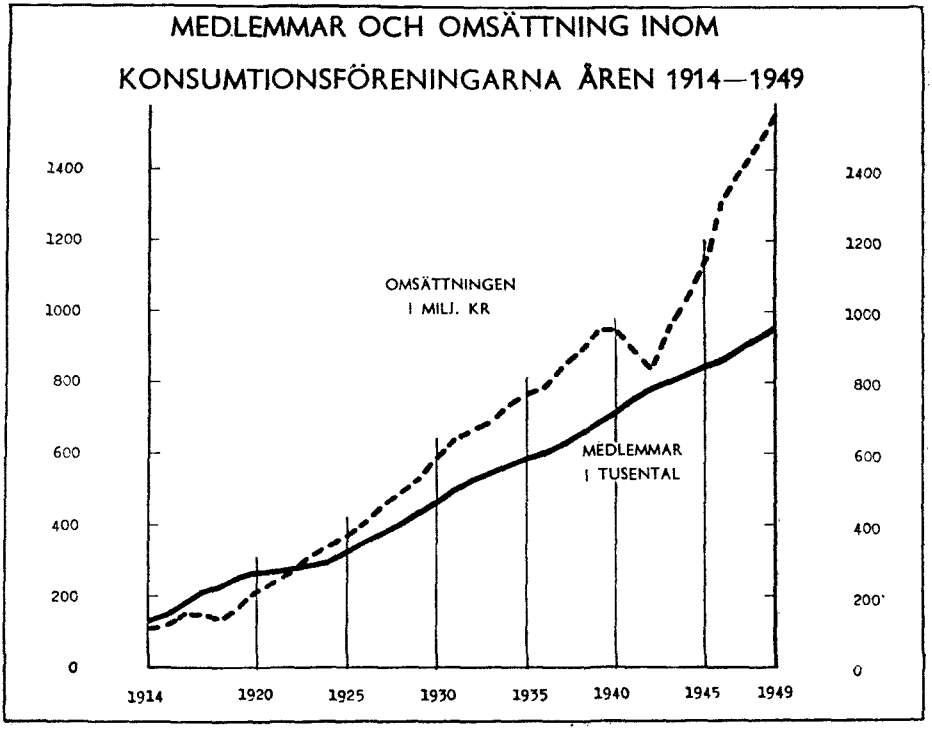
Kooperativ verksamhet år 1949. De årliga uppgifterna om kooperativ verksamhet, som insamlas och bearbetas av socialstyrelsen, har nu färdigställts för år 1949. Här nedan lämnas några summariska uppgifter. En utförligare redogörelse publiceras inom kort i »Kooperativ verksamhet 1949».

I redogörelsen har medtagits 737 egentliga distributionsföreningar, av vilka 64 stod utanför Kooperativa förbundet (KF) och betecknas som fristående. Av de 673 KF-anslutna föreningarna förvaltades 23 av Svenska hushållsföreningen.

Föreningarnas ålder är ganska hög; blott 19 bildades under den senaste femårsperioden, medan 70 % bildats före år 1920. De fristående föreningarna var i genomsnitt något yngre än de anslutna, vilket delvis sammanhänger med att vissa fristående föreningar först efter en tid anslutits till KF.

Antalet föreningsmedlemmar ökade under året med 29 418 (3,2 %) och var vid slutet av år 1949 954 527. Medlemsantalet per förening var då 1 295. Då man vet att antalet hushåll i riket är ungefär 2,4 milj. och samtidigt antar att varje medlem representerar *ett* hushåll, kan ca 40 % av Sveriges befolkning beräknas tillhöra konsumtionsföreningsrörelsen.

Medlemmarnas fördelning efter yrkesgrupper framgår av följande tablå. Grupperna industri- och jordbruksarbetare samt

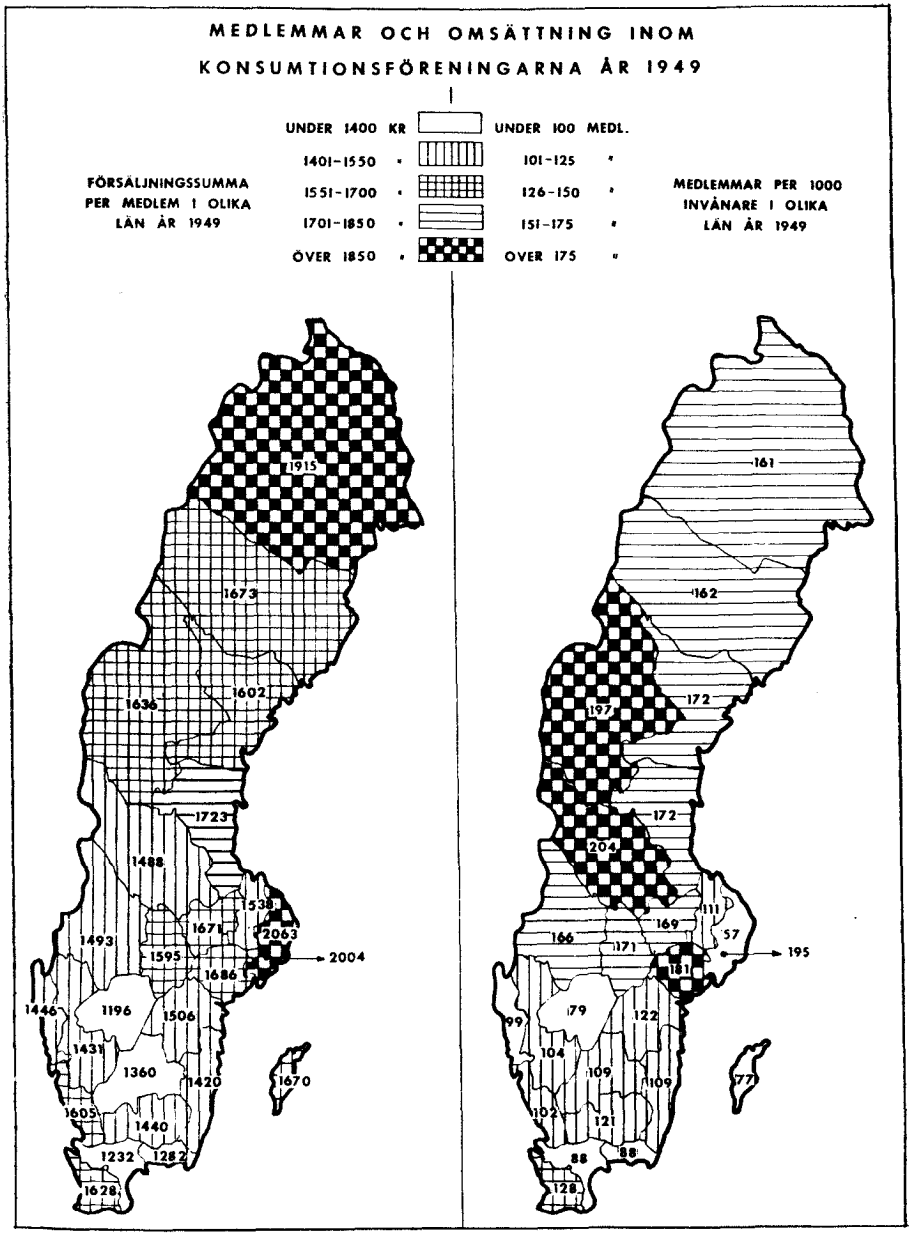

arbetare inom handel och samfärdsel utgjorde sammanlagt 51,5 % och förvaltningspersonalen inom dessa grupper samt i allmän förvaltningstjänst sammanlagt 12,3 %.

	Antal	%
Jordbruk m. binäringar		
Ägare o. företagare	111 270	11·7
Arbetare	66 189	6·9
Industri o. hantverk		
Ägare o. företagare	21 459	2·2
Förvaltningspersonal	33 172	3·5
Arbetare	337 094	35·3
Handel o. samfärdsel		
Ägare o. företagare	11 580	1·2
Förvaltningspersonal	36 956	3·9
Arbetare	88 820	9·3
Allmän förvaltningstjänst	47 021	4·9
Fria yrken	17 744	1·9
Husmödrar utan yrke	72 597	7·6
Kooperationer	5 778	0·6
Övriga	104 847	11·0
Summa	954 527	100

Sammanlagt redovisades 7 902 försäljningsställen (10,7 per förening). Personalen utgjorde 35 332, vilket motsvarar 4,5 per försäljningsställe och nära 48 per förening. Den totala försäljningssumman uppgick till 1 558,6 milj. kr, vilket innebär en ökning med 111 milj. kr eller 7,7 % sedan 1948. En enhetlig bild av omsättningens och medlemsantalets ökning under åren 1914—1949 ger ovanstående diagram. Omsättningen har där omräknats till 1949 års penningvärde, varvid indextalen för livsmedelsposten i socialstyrelsens levnadskostnadsindex (1914 års serie) använts.

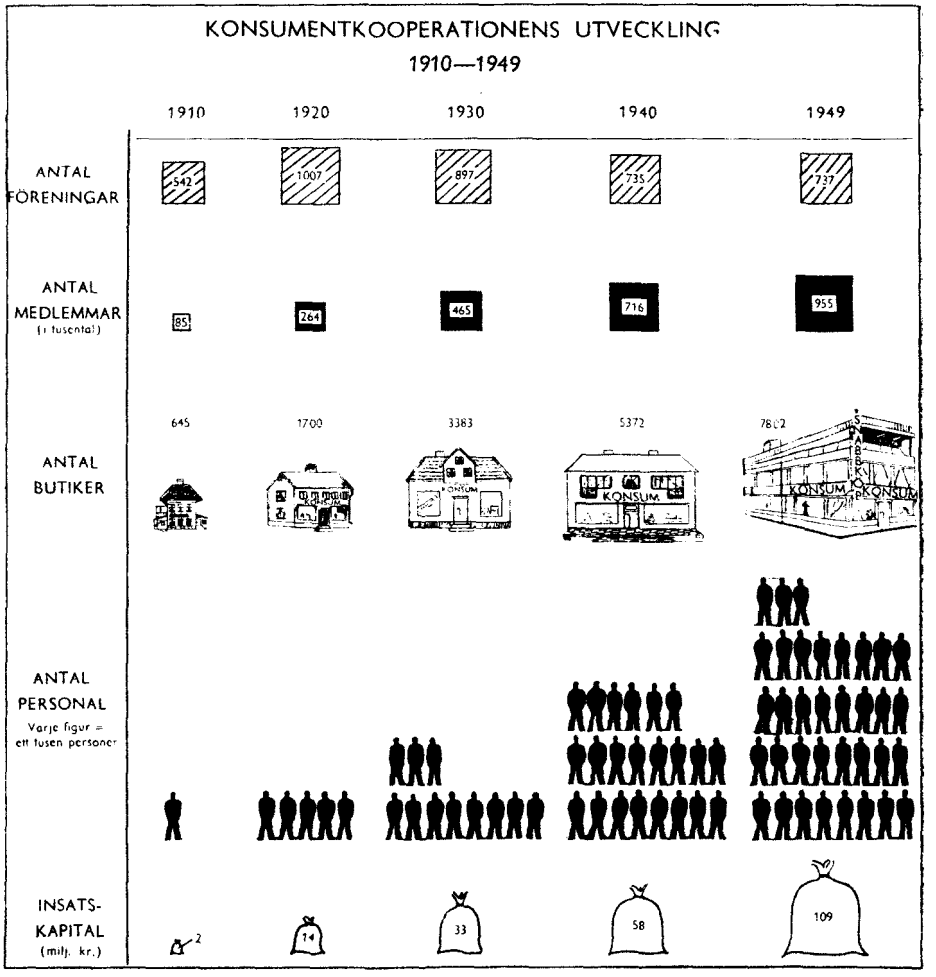
Konsumentkooperationens utbredning i olika landsdelar framgår av vidstående kartogram, där uppgifter medtagits om försäljningssumma per medlem och medlemmar per 1 000 inv. i olika län. Den sistnämnda uppgiften ger en tämligen god bild av det kooperativa intresset inom olika landsdelar. De högsta värdena har Kopparbergs och Jämtlands län samt Stockholms stad. I de huvudsakligen jordbruksidkande länen i

södra och västra delarna av landet är däremot den konsumentkooperativa verksamheten relativt mindre utbredd.

Omkostnadernas fördelning på löner, avskrivningar och övriga omkostnader var denna:

Omkostnadspost	1 000-tal kr	I % av omsättningen	I % av omkostnaderna
Löner	136 161	8·9	66·8
Avskrivningar	14 330	0·9	7·0
Övriga omkostnader	54 809	3·6	26·7
Summa	205 300	13·4	100·0

Omkostnadssummorna innefattar samtliga kostnader för affärsrörelsen, såsom hyror och andra butikskostnader, löner (i lönekostnaderna har vissa föreningar inräknat även arvoden till styrelsemedlemmar och revisorer; i regel är emellertid dessa inte bestämda på förhand utan beviljas ur årets överskott), räntor på lån, skatter samt avskrivningar på fastigheter, inventarier och varulager. Däremot ingår inte kostnaderna för den produktiva verksamhet, som en del föreningar bedriver.

Endast 3 föreningar (samtliga fristående) redovisade nettoförlust. Skillnaden mellan de redovisade överskotten och förlusterna var 50,1 milj. kr. Tillsammans med från föregående år balanserade överskottsmedel fanns vid 1949 års slut disponibla medel för 51,0 milj. kr, vilka fördelades på detta sätt:

	Milj. kr	%
Återbäring på varor	39·7	77·8
Ränta på insatskapitalet	4·3	8·4
Avsättning till reservfond	6·3	12·4
» » andra fonder	0·1	0·2
Andra ändamål och odisponerade medel	0·6	1·2

I diagrammet ovan ges en överskådlig bild av konsumentkooperationens utveckling under åren 1910—1949 med avseende på antalet föreningar, medlemmar, butiker, anställda samt insatskapitalets storlek.

T. G.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Fattigvården under år 1950

Fattigvården minskades avsevärt i omfattning i och med folkpensionsreformen och de allmänna barnbidragens införande år 1948. Verkningarna på fattigvården av dessa socialreformer hann emellertid icke göra sig helt märkbara i 1948 års fattigvårdsstatistik. I början av 1948 hade sålunda många familjer fortsatt understöd från fattigvården en eller två månader men åtnjöt icke senare någon hjälp. Först under 1949 kunde man därför konstatera, hur stor minskningen i fattigvårdens omfattning blev till följd av de stora socialreformerna i början av 1948.

En jämförelse mellan 1947 och 1949 visar, att antalet understödda familjer minskades från 219 200 till 144 800. Minskningen uppgår till 74 400 familjer eller 34 %. Antalet understödda personer, alla familjemedlemmar medräknade, nedgick under samma tid från 377 700 till 285 000, dvs. med 92 700 personer eller 25 %. Nedgången har i realiteten varit något mindre. 1949 års siffror är nämligen icke fullt jämförbara med 1947 års, beroende på att vårdtagare på ålderdomshem icke ingår i redovisningen fr. o. m. år 1949. Enär en mindre del av vårdtagarna på ålderdomshem alltjämt kvarstår som understödstagare, därför att de av olika anledningar icke kunnat av egna medel erlägga full inackorderingsavgift vid ålderdomshem, är totalantalet understödsfall och understödstagare år 1949 något

Tab. 1. Antal understödsfall och understödstagare inom olika riksområden år 1950

Riksområden m. m.	Antal understödsfall	Ökning (+) eller minskning (−) sedan 1949		Antal understödda personer	Ökning (+) eller minskning (−) sedan 1949	
		Antal	i procent		Antal	i procent
Landsbygden	**71 491**	**+ 1 631**	**+ 2·3**	**144 345**	**+ 5 149**	**+ 3·7**
Mälarlänen	13 256	+ 172	+ 1·3	24 406	+ 982	+ 4·2
Östra Götaland	10 194	+ 267	+ 2·7	18 479	+ 469	+ 2·6
Skåne, Blekinge o. Halland	8 706	+ 192	+ 2·3	16 092	+ 397	+ 2·5
Bohuslän och Vänerlänen	10 545	− 204	− 1·9	18 834	− 136	− 0·7
Dalarna och Nedre Norrland	18 695	+ 658	+ 3·6	38 166	+ 1 353	+ 3·7
Övre Norrland	10 095	+ 546	+ 5·7	28 368	+ 2 084	+ 7·9
Jordbrukskommuner	5 400	− 13	− 0·2	10 241	− 442	− 4·1
Skogskommuner	6 302	+ 134	+ 2·2	14 563	+ 577	+ 4·1
Blandade kommuner	20 471	+ 652	+ 3·3	42 365	+ 2 054	+ 5·1
Industrikommuner	12 839	+ 946	+ 8·0	24 157	+ 2 165	+ 9·8
Övriga kommuner	26 479	− 88	− 0·3	53 019	+ 795	+ 1·5
Städerna	**76 034**	**+ 1 080**	**+ 1·4**	**148 894**	**+ 3 136**	**+ 2·2**
Stockholm	23 820	− 404	− 1·7	43 925	− 655	− 1·5
Göteborg	8 717	+ 92	+ 1·1	17 079	+ 722	+ 4·4
Malmö	3 891	+ 441	+ 12·8	8 135	+ 357	+ 4·6
Övriga städer över 30 000 inv.	15 611	+ 325	+ 2·1	32 029	+ 918	+ 3·0
Städer under 30 000 inv.	23 995	+ 626	+ 2·7	47 726	+ 1 794	+ 3·9
Hela riket	**147 525**	**+ 2 711**	**+ 1·9**	**293 239**	**+ 8 285**	**+ 2·9**

större än vad som framgår av ovanstående uppgifter. Antalet understödstagare på ålderdomshemmen för år 1949 är emellertid icke känt, varför en fullt exakt jämförelse med tidigare år icke är möjlig. Då deras antal endast torde uppgå till något tusental, ger ovanstående tal på någon enstaka procent när en uppfattning om förändringarnas totala omfattning.

Under år 1950 har enligt fattigvårdsstyrelsernas uppgifter, som socialstyrelsen nu preliminärt sammanställt för hela riket, antalet understödda familjer sedan 1949 ökat med 2 700 eller ca 2 % till 147 500 och antalet understödstagare, inräknat samtliga familjemedlemmar, stigit med 8 300 eller ca 3 % till 293 200. En översikt över antalet understödsfall och antalet understödstagare av olika slag samt deras förändring framgår av nedanstående tablå.

	Antal år 1950	Ökning el. minskning sedan 1949	
		antal	i procent
Antal understödsfall (familjer)	**147 525**	**+ 2 711**	**+ 1·9**
Därav			
a) ensam man utan barn	37 102	— 44	— 0·1
» » med »	719	— 106	—12·8
» kvinna utan »	45 775	+ 164	+ 0·4
» » med »	13 523	+ 494	+ 3·8
gifta par utan »	19 751	+ 913	+ 4·8
» » med »	30 380	+ 1 253	+ 4·3
ensamma barn	275	+ 37	+15·5
b) landsbygd	71 491	+ 1 631	+ 2·3
städer	76 034	+ 1 080	+ 1·4
Antal understödda personer	**293 239**	**+ 8 285**	**+ 2·9**
Därav			
a) vuxna män	87 952	+ 2 016	+ 2·3
» kvinnor	109 429	+ 2 824	+ 2·6
barn under 16 år	95 858	+ 3 445	+ 3·7
b) landsbygd	144 345	+ 5 149	+ 3·7
städer	148 894	+ 3 136	+ 2·2

I redovisningen ingår, som nämnts, icke vårdtagare på ålderdomshem, enär statistiken sedan 1949 endast omfattar sådana understödstagare, som erhållit hemunderstöd, vård på sjukvårdsanstalt samt annan av fattigvårdsstyrelsen lämnad hjälp. På grund härav är hela antalet av fattigvården understödda familjer resp. personer något större än vad som framgår av uppgifterna.

Såsom framgår av tablån kommer största delen av den redovisade ökningen av antalet understödsfall på familjetypen gifta par. Nära hälften av ökningen utgörs av gifta par med barn. Antalet understödda barn har ökat kraftigare än antalet vuxna understödstagare. Uppgången är större i landskommunerna än i städerna.

Antalet understödsfall och antalet understödstagare på landsbygden inom olika riksområden och kommuntyper samt i städer av olika storlek framgår av tab. 1, som även visar de absoluta och relativa förändringarna sedan 1949.

På landsbygden har förändringen i antalet understödsfall och antalet understödstagare varit av mycket olika omfattning i olika delar av riket,

Tab. 2. Fattigvårdens understödskostnader åren 1949 och 1950

	Vård på sjukvårds-anstalt	Hem-understöd	»Annan hjälp»	Samtliga hjälpformer
Understödskostnader i milj. kr				
Landsbygden 1950	9·3	18·1	3·3	30·7
1949	9·6	15·4	3·0	28·0
Städerna 1950	7·2	36·4	1·9	45·5
1949	8·2	34·0	1·7	43·9
Hela riket 1950	16·5	54·5	5·2	76·2
1949	17·8	49·4	4·7	71·9

men även städerna uppvisar inbördes rätt stora olikheter. Vad landsbygden beträffar uppvisar Övre Norrland (Norrbotten och Västerbotten) och i fråga om städerna Malmö stad den största ökningen av understödsfrekvensen.

Sätter man antalet av fattigvårdsstyrelserna understödda personer inom ifrågavarande hjälpformer i procent av folkmängden inom hela riket, får man 4,2. Motsvarande tal för landsbygden blir 3,8 % och för städerna 4,6 %.

Den ojämförligt vanligaste hjälpformen inom fattigvården är hemunderstöden. Denna del av verksamheten omfattade år 1950 107 000 eller 69 % av samtliga redovisade understödsfall. Den ökning av understödsfrekvensen, som ägt rum sedan föregående år, kommer uteslutande på hemunderstödsverksamheten. Antalet hemunderstödda familjer har ökat sedan 1949 med 5 000 eller 5 %. I hemunderstöd utbetalade fattigvårdsstyrelserna under 1950 inalles 54,5 milj. kr, vilket är 5,1 milj. kr eller 10 % mer än under 1949. Hemunderstödets genomsnittliga värde per månad belöpte sig till 86 kr. Beloppet har stigit med nära 5 % sedan 1949, då det var 82 kr.

Antalet personer, för vilka fattigvårdsstyrelserna under 1950 helt eller delvis bekostade en längre eller kortare tids vistelse på sjukvårdsanstalter, uppgick till 42 755, varav 21 330 män, 18 450 kvinnor och 2 975 barn. Antalet understödda vårdtagare har minskat sedan 1949 med 1 840 eller ca 4 %. Det totala värdet av den vård, som understödstagarna erhållit på sjukvårdsanstalt, uppgick till 16,5 milj. kr. Kostnaderna är i allmänhet beräknade med utgångspunkt från de låga avgifter, som fattigvårdsstyrelserna erlägger till länslasarett och andra allmänna sjukvårdsinrättningar. Den genomsnittliga vårdkostnaden per dag uppgick till 2,62 kr år 1950 mot 2,58 kr år 1949.

Antalet understödsfall, vilka åtnjutit »annan hjälp» (utackordering, utrustning för intagning på anstalt, resor osv.) utgjorde år 1950 inalles 31 900 mot 32 500 år 1949. Värdet av dessa understöd uppgick totalt till 5,2 milj. kr.

Totala värdet av de belopp, som fattigvårdsstyrelserna utgett i hemunderstöd, vård på sjukvårdsanstalt och annan hjälp under 1950, uppgick till 76,2 milj. kr såsom framgår av tab. 2. Denna summa var 4,3 milj. kr eller 6 % mer än vad som utgavs inom motsvarande understödsgrenar under 1949.

G. H—dt

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för november 1951

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex, som avser att månadsvis mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet, har i 1935 års serie stigit från 215,7 i oktober till 216,7 i november 1951, vilket motsvarar en ökning med 0,5 %. Sätts prisnivån i augusti 1939 = 100, blir indextalet 202,9 för november mot 202,0 för oktober 1951.

För de olika delposterna och vissa varugrupper blev indextalen följande (1935 = 100).[1]

	År 1951		
	sept.	okt.	nov.
Livsmedel	**219·4**	**221·6**	**223·3**
Mjölk, smör, ost, margarin	224·0	224·0	224·1
Kött	260·2	270·4	275·5
Fläsk	269·5	275·8	276·8
Ägg	285·8	274·2	271·9
Fisk	198·4	199·5	212·9
Potatis, mjöl, bröd m. m.	213·7	215·5	217·0
Trädgårdsprodukter	241·5	250·3	247·9
Specerier, kolonialvaror	256·1	257·5	261·6
Förtär. utom hem., maltdr.	190·1	190·7	190·7
Bostad	**108·3**	**112·8**	**112·8**
Bränsle och lyse	**261·3**	**266·5**	**267·8**
Beklädnad	**253·2**	**257·0**	**257·5**
Kläder	255·2	260·5	261·1
Skor	246·0	241·6	241·7
Övriga varor och tjänster	**233·4**	**234·2**	**235·2**
Inventarier och husgeråd	216·2	216·7	217·2
Generalindex	**213·3**	**215·7**	**216·7**

Mellan mitten av oktober och mitten av november 1951 har de i indexen ingående posterna förändrats enligt följande.

Livsmedelsposten har stigit med knappt 1 %. De förändringar, som inträffat för varorna inom posten, har under denna period i de flesta fall varit mycket obetydliga. Bland varor, som undergått mera markerade prisförändringar, kan nämnas hönsköttt, karameller, ansjovis samt en del saltvattensfisk, såsom sill, makrill, torsk och kolja, vilka varuslag samtliga blivit avsevärt dyrare. Priserna på vissa livsmedel redovisas i tabellen på sid. 35.

Bostadsposten har ej omräknats för november.

Posten *bränsle och lyse* har stigit med 0,5 %, främst beroende på höjda tariffer för kokgas. Priserna på vissa bränslen anges i tabellen på sid. 35.

[1] Motsvarande indextal för tiden fr. o. m. januari 1949 se Soc. Medd. 1951: 6, sid. 438; generalindextalen fr. o. m. januari 1936 återfinns i Soc. Medd. 1951: 5, sid. 378.

Detaljhandelspriser (i öre) i städer och landskommuner december 1950—november 1951

Varuslag	Kvantitet	Samtliga 95 orter			35 landskommuner		60 städer o. a. tätorter			
		Dec. 1950	Juni 1951	Sept. 1951	Juni 1951	Sept. 1951	Aug. 1951	Sept. 1951	Okt. 1951	Nov. 1951
Mjölk, oskum. resp. stand.	1	33·2	37·5	37·5	36·8	36·8	37·8	37·8	37·8	37·8
Mejerismör	kg	560	645	645	645	645	645	645	645	645
Ost: fetth. 45 +	»	346	410	430	410	429	410	430	430	431
fetth. 30 +	»	264	330	339	329	338	330	340	340	340
Nötkött: stek	»	407	503	513	497	510	516	514	509	505
soppkött	»	308	333	349	340	352	328	347	365	373
malet (köttfärs)	»	361	391	401	390	401	392	401	411	411
Gödkalvkött, stek	»	621	573	632	558	612	615	642	642	647
Fläskkotlett, huggen	»	466	633	641	625	638	641	642	619	597
Salt sidfläsk	»	357	426	456	425	454	435	457	486	496
Färstek, färsk	»	471	634	592	—	577	616	599	595	604
Hönskött	»	363	396	—	—	—	377	357	359	392
Fläskkorv	»	268	312	344	308	345	315	343	362	367
Falukorv	»	295	335	362	333	359	340	363	383	387
Stångkorv	»	116	135	150	135	150	136	149	164	168
Blodpudding	»	120	151	171	147	167	154	172	184	188
Ägg, färska	»	352	343	435	325	422	396	442	448	452
Färsk fisk: sill	»	127	134	142	—	139	143	143	143	158
strömming	»	139	155	156	152	152	158	158	158	163
gädda	»	327	319	340	292	311	348	355	357	363
torsk	»	204	203	223	180	215	234	227	231	259
Salt sill	»	162	165	197	166	196	166	197	202	202
Knäckebröd[1]	»	133	149	163	149	163	153	163	42	42
Sötlimpa (V-R-bröd)	»	85	102	110	101	108	103	110	112	112
Matbröd av vete, bakat m. vatten	»	110	126	138	124	133	126	140	141	141
Kaffebröd (bullar)[2]	»	187	223	237	220	228	225	242	256	258
Skorpor av vete	»	231	273	292	267	282	275	297	297	297
Småkakor	hg	55	59	60	57	58	60	61	60	60
Vetemjöl	kg	67	77	87	77	88	78	87	87	87
Rågsiktmjöl	»	61	70	80	70	80	71	80	80	80
Havregryn, ångprep.	»	79	117	118	119	121	117	117	117	117
Kaffe, mest gångbara sort	1/4 kg	268	290	287	290	287	290	287	290	290
Strösocker	kg	83	102	111	102	111	111	111	111	111
Gula ärter	»	77	79	81	79	80	80	81	89	90
Ärter på burk	400 g	79	89	92	87	90	90	93	94	94
Apelsinmarmelad	450 g	114	128	135	126	134	132	136	138	138
Nyponmust	hg	90	90	90	89	90	90	90	90	90
Potatis, gammal	kg	26·5	37·8	34·2	34·7	33·1	—	34·8	33·1	33·8
Morötter, gamla	»	42	59	65	56	66	—	64	57	56
Kålrötter	»	31	44	46	—	46	55	45	42	40
Vitkål	»	37	84	64	—	66	82	63	53	51
Lök, gul	»	93	121	112	118	114	133	110	99	105
Tomater	»	—	559	226	580	220	293	229	336	397
Spenat	»	—	293	234	320	239	246	232	244	290
Åtäpplen, svenska	»	128	—	148	—	145	182	150	183	191
Apelsiner	»	146	181	230	181	219	201	235	182	174
Pilsner	1/8 l	35	37	37	38	38	37	37	37	37
Svagdricka	5 l	137	157	163	156	160	162	165	167	167
Björkved, helved, hemk.	m³	2 498	3 668	4 125	3 160	3 666	4 152	4 355	4 611	4 657
Barrved » »	»	2 081	2 945	3 339	2 459	2 917	3 405	3 550	3 767	3 809
Koks, ca 40–80 mm, »	hl	602	748	—	760	—	793	810	817	819

[1] Fr. o. m. okt. 1951 avser priset 1/4-kg-paket.
[2] » » » » » endast släta bullar.

Beklädnadsposten har varit praktiskt taget oförändrad under perioden i fråga, då prisförändringarna på kläder och skor har varit mycket små.

Även inom posten *övriga varor och tjänster* har prisförändringarna varit obetydliga. Av de få varor inom gruppen inventarier och husgeråd, som blivit avsevärt dyrare, kan nämnas vissa verktyg. Av övriga varor och tjänster har medicin, biobiljetter och böcker blivit dyrare, medan noteringarna för flertalet varor och tjänster inom posten varit oförändrade.

De procentuella prisförändringarna för de olika delposterna och vissa varugrupper mellan december 1950 och november 1951 samt mellan oktober och november 1951 framgår av nedanstående sammanställning.

	Prisförändringar i %	
	Dec. 1950—nov. 1951	Okt.—nov. 1951
Livsmedel	+18·46	+ 0·77
Mjölk, smör, ost, margarin	+17·27	+ 0·04
Kött	+24·04	+ 1·89
Fläsk	+31·68	+ 0·36
Ägg [1]	+13·43	— 0·84
Fisk	+16·15	+ 6·72
Potatis, mjöl, bröd m. m.	+23·58	+ 0·70
Trädgårdsprodukter [1]	+32·14	— 0·96
Specerier, kolonialvaror	+13·44	+ 1·59
Förtär. utom hem., maltdr.	+12·77	—
Bostad	+ 4·83	—
Bränsle och lyse	+28·32	+ 0·49
Beklädnad	+24·46	+ 0·19
Kläder	+22·12	+ 0·23
Skor	+39·55	+ 0·04
Övriga varor och tjänster	+13·79	+ 0·43
Inventarier och husgeråd	+16·09	+ 0·23
Hygien och sjukvård	+15·10	+ 0·98
Lektyr och nöjen m. m.	+20·21	+ 0·77
Resor, telefon, porto	+16·03	+ 0·51
Arbetshjälp i hemmet	+21·04	+ 1·43
Vin, sprit och tobak	+ 7·10	—
Samtliga varor och tjänster	+17·07	+ 0·46

[1] Förändringar enligt säsongutjämnade priser.

S. K.

Arbetsmarknaden under november 1951

Med undantag för en säsongmässigt minskad omsättning företedde arbetsmarknadsläget under november inga större förändringar i jämförelse med oktober månad.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet inom den egentliga industrin *anställda* arbetare 0,1 % högre än i oktober. Antalet manliga arbetare ökade med 0,2 % och antalet kvinnliga minskade med 0,4 %. Antalet *i arbete varande* arbetare ökade med 0,5 %. På grund av arbetsbrist var liksom under oktober 0,2 % frånvarande, medan frånvaron på grund av andra orsaker var 5,2 %.

Inom malmbrytning och metallindustri kunde behovet av icke yrkesutbildad arbetskraft i allmänhet tillgodoses i den utsträckning bostadstillgången medgav. På grund av brist på familjebostäder förelåg såväl i Norrland som på ett par orter i Mellansverige svårigheter att helt fylla behovet av arbetskraft till *gruvorna*. Bostadsreserven på järnbruksorterna togs i det närmaste helt i anspråk i samband med den fortsatta ökning av arbetsstyrkan vid *järnbruk* och *gjuterier*, vilken ägde rum under månaden. Inom *metallindustrin* avsåg efterfrågan till största delen yrkeskunnig personal, på vilken alltjämt rådde ett markant underskott. På grund av brist på karosseriplåt ägde permitteringar av mindre omfattning rum inom bilindustrien på ett par orter. Den friställda arbetskraften kunde emellertid omplaceras. — Inom *träindustrin* rådde god sysselsättning, men efterfrågan på arbetskraft visade en icke oväsentlig nedgång i jämförelse med oktober. — Arbetstillgången inom *pappersindustrin* var liksom tidigare under året synnerligen god och en del företag anmälde ett ökat behov av arbetskraft. Underskott förelåg alltjämt på yrkesutbildad personal och på arbetskraft för treskiftsarbete. — Inom *textilbranschen* förelåg sysselsättningssvårigheter främst inom ylleindustrin. Permitteringar förekom undantagsvis, men förkortad arbetstid tillämpades i viss utsträckning. Även inom bomullsindustrin var arbetskraftsbehovet betydlig reducerat. — Inom *skoindustrin* ägde en del driftsinskränkningar rum. Den friställda arbetskraften kunde emellertid omplaceras.

Den tjänliga väderleken bidrog till att även under november i stort sett full sysselsättning rådde inom *byggnadsverksamheten*. Ett undantag utgjorde emellertid målarna, för vilka sysselsättningen var avsevärt sämre än under motsvarande tid i fjol. Enligt preliminära rapporter från byggnadsfackföreningarna på 77 orter var vid utgången av november 2,3 % av medlemmarna fristämplade på grund av arbetslöshet mot 1,4 % vid utgången av oktober och 1,9 % vid slutet av november förra året. Procentsiffran var vid mitten av december 2,9.

Från samtliga län rapporterades lättnader beträffande rekryteringen av arbetskraft till *skogsbruket*. Såväl från andra yrkesområden friställd arbetskraft som arbetare, vilka kunnat erbjudas arbete inom det egna facket, visade ökad benägenhet att anta skogsarbete. I vissa delar av landet kunde arbetskraftsbehovet helt tillgodoses, i de fall skogsägarna ordnat kost- och logifrågorna.

Efterfrågan på fast arbetskraft till *jordbruket* var ringa. Under senare delen av november förmärktes viss arbetslöshet bland de manliga jordbruksarbetarna i landets sydligaste delar. Flertalet av de friställda torde emellertid kunna placeras i skogs- eller vägarbete. — Under månadens första hälft slutfördes betupptagningen. Vid höstens betupptagning har arbetskraftstillgången inom odlingsområdena varit ganska god, under det att tillskottet av arbetskraft från Norrland och Mellansverige varit mindre än föregående år. Sålunda överfördes från sistnämnda områden i år 1 215 personer mot 2 700 hösten 1950. Totala antalet personer, som genom arbetsförmedlingen anvisades till betupptagningen, uppgick till 4 640, varav ca 800 finnar, vilka överförts i samråd med vederbörande finska myndigheter, samt 550 danskar.

Vid *sjömanshusen* redovisades under november sammanlagt 4 594 påmönstringar och 4 755 avmönstringar mot 4 799 resp. 4 711 under oktober.

Genom arbetsförmedlingarnas medverkan tillsattes under november ca 87 300 platser, varav 56 450 med manliga och 30 850 med kvinnliga sökande. Av totala antalet tillsatta platser hade 43 % högst en veckas varaktighet. I jämförelse med oktober månad utvisar förmedlingssiffrorna en säsongmässig nedgång. Sålunda minskade antalet arbetsansökningar med i genomsnitt 14,8 % (manliga 11,2 %, kvinnliga 20,2 %), antalet lediga platser med 21,8 % och antalet tillsatta platser med 22,9 %.

Antalet *arbetsansökningar* på 100 lediga platser var 103 mot 94 i oktober. För manlig arbetskraft var antalet 99 mot 91 i oktober och för kvinnlig arbetskraft 109 mot 100. Motsvarande relationstal för industri var 92 och 71 samt för byggnadsverksamhet 135 mot 110. Antalet *tillsatta platser* på 100 lediga utgjorde under november 66 mot 67 i oktober. I samverkan mellan arbetsförmedlingar på olika orter i landet tillsattes 7 075 platser, varav 5 623 med manliga och 1 452 med kvinnliga sökande.

Enligt senast tillgängliga siffror för *arbetslösheten inom fackförbunden* var denna vid månadsskiftet oktober/november oförändrad jämförd med månadsskiftet september/oktober och utgjorde 0,9 % av de rapporterande förbundens medlemmar. Antalet av arbetslöshetsnämnderna vid utgången av november rapporterade *hjälpsökande arbetslösa* uppgick till 1 326, varav 357 utlänningar.

En jämförelse med läget i november 1950 visar, att antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser i år var något högre, nämligen 103 mot 90; motsvarande jämförelsetal för industri var 92 och 63 samt för byggnads-

verksamhet 135 och 140. Arbetslösheten inom fackförbunden utgjorde, som ovan nämnts, 0,9 % vid månadsskiftet oktober/november mot 1,2 % ett år tidigare.

I tabellavdelningen (sid. 46) lämnas närmare uppgifter om arbetsförmedling, sysselsättning, arbetslöshet och byggnadstillstånd.

Wgt

Meddelanden från arbetsmarknadsstyrelsen

Arbetslöshet och understödsverksamhet i de erkända arbetslöshetskassorna under september 1951. De erkända arbetslöshetskassorna hade vid månadens utgång ca 1 113 600 medlemmar, varav 913 200 män och 200 400 kvinnor.

Arbetslöshetsprocenten för september 1951 utgjorde 1,7 mot 1,9 närmast föregående månad och 2,0 ett år tidigare. Beräknad för en tolvmånadersperiod med september 1951 som slutmånad var arbetslöshetsprocenten 2,9 mot 3,7 för perioden oktober 1949—september 1950.

Antalet understödsdagar uppgick i september 1951 till 37 701 eller i genomsnitt per medlem till 0,03 mot 0,04 föregående månad och 0,05 i september 1950.

Av de erkända arbetslöshetskassorna utbetalades under månaden ett sammanlagt understödsbelopp av 298 665 kr. Per understödsdag motsvarar detta ett genomsnittligt dagunderstöd av 7,92 kr, varav 6,88 kr utgjorde daghjälp och 1,04 kr familjetillägg.

I nedanstående tablå visas fördelningen av antalet understödsdagar och utbetalat understödsbelopp på de s. k. byggnadskassorna[1] och övriga erkända arbetslöshetskassor under tiden 1 januari—30 september 1950 resp. 1951.

	Januari—september 1950			Januari—september 1951		
	Byggnads-kassorna	Övriga kassor	Samtliga	Byggnads-kassorna	Övriga kassor	Samtliga
Understödsdagar						
Antal	1 147 676	1 413 204	2 560 880	661 069	730 640	1 391 709
% av samtliga	44·8	55·2	100·0	47·5	52·5	100·0
dagar per medlem	7·29	1·55	2·39	4·09	0·77	1·26
Utbetalat understöd						
Summa kronor	10 024 650	10507586	20 532 236	5 760 321	5 709 372	11 469 693
% av totalsumma	48·8	51·2	100·0	50·2	49·8	100·0
kronor per medlem	63·69	11·52	19·20	35·62	6·03	10·35

Ändrade bestämmelser om anvisning av arbetskraft till byggnadsarbete. I samband med investeringsbegränsningen år 1948 blev det nödvändigt att söka minska byggnadsarbetarkåren. I detta läge var det också angeläget att

[1] Bleck- och plåtslagarnas, byggnadsarbetarnas, elektrikernas, murarnas och målarnas kassor.

i byggnadsarbete icke inta sådana arbetare, som från andra arbetsområden sökte sig över till byggnads- och anläggningsverksamhet. Överläggningar ägde rum mellan arbetsmarknadsstyrelsen och byggnadsarbetsmarknadens parter, varvid man enades om en viss samverkan för att underlätta omställningen. En skrivelse angående denna samverkan utfärdades i november 1948 till medlemmarna i de olika arbetsgivarorganisationerna inom byggnadsbranschen, byggnadsfackavdelningarna och arbetsförmedlingsorganen.

Läget på byggnadsmarknaden är nu ett annat. Byggnadsverksamheten har ånyo kommit upp i närheten av 1947 års nivå, och en viss ytterligare ökning kan anses sannolik. Under senaste året har praktiskt taget hela byggnadsarbetarkåren varit sysselsatt, och mångenstädes har förelegat en betydande brist på arbetskraft, särskilt på murare och grovarbetare. I många fall har arbetskraftsbristen medfört, att det varit svårt att fullfölja det uppgjorda byggnadsprogrammet. Arbetsmarknadsstyrelsen har därför beslutat att meddela lättnader i den hittills tillämpade behörighetsprövningen vid anställande i byggnadsarbete av förut i denna bransch icke stadigvarande sysselsatt arbetskraft. I fortsättningen gäller, att arbetsgivares eventuella förslag om vilka arbetare han vill ha sysselsatta i ett arbete skall följas av länsarbetsnämnd (arbetsförmedling), såvitt hinder därför ej möter till följd av föreskrifter om arbetsstyrkans storlek och ålderssammansättning. Anställning av arbetskraft, som förut icke varit stadigvarande sysselsatt i byggnads- eller anläggningsverksamhet, får dock ske endast genom den arbetsförmedling, som länsarbetsnämnden bestämmer.

Med hänsyn till det ändrade läget har nya överläggningar ägt rum mellan arbetsmarknadsstyrelsen och representanter för arbetsmarknadsparterna. Representanterna har varit för arbetsgivarparten: Svenska byggnadsindustriförbundet och Svenska väg- och vattenbyggarnas arbetsgivareförbund; för arbetstagarparten: Svenska byggnadsarbetareförbundet och Svenska murareförbundet. Vid dessa överläggningar har enighet uppnåtts om följande rekommendationer till företagare och arbetare inom byggnadsbranschen.

Det är angeläget, att byggnadsarbetarkåren ökas i den omfattning, som anses kunna ske utan att påtagliga olägenheter i form av säsongarbetslöshet inom byggnadsverksamheten eller försämrad arbetskraftsförsörjning för andra viktiga näringsgrenar behöver befaras uppstå. För att förhindra dylika olägenheter är i än högre grad än tidigare nödvändigt, att företagare och fackföreningar positivt samverkar med arbetsförmedlingen vid arbetskraftsrekryteringen till byggnadsföretagen. Denna samverkan bör ta sikte på att i möjligaste mån söka eliminera störningar på arbetsmarknaden.

Företagarna bör i god tid före arbetets igångsättande söka kontakt med vederbörande arbetsförmedling och diskutera arbetskraftsfrågan. Särskild uppmärksamhet bör därvid ägnas frågan om tillgången på och behovet av murare och andra yrkesarbetare. Har arbetsgivare för avsikt att anställa arbetskraft, som tidigare icke varit sysselsatt inom byggnadsverksamheten, bör först hos arbetsförmedlingen efterhöras, huruvida arbetskraft, som förut

varit sysselsatt inom byggnadsverksamheten, kan anskaffas. Huvudprincipen bör vara att arbetare, som tidigare varit sysselsatt i byggnadsfacket, i första hand anställs. Av vikt är också att arbetsgivare före arbetets igångsättande tillställer vederbörande arbetsförmedling tidplan för arbetets bedrivande och att förskjutningar i tidplanen under arbetets gång meddelas arbetsförmedlingen.

Arbetstagare, som önskar övergå till sysselsättning inom byggnadsverksamheten, bör ha klart för sig, att arbete med säkerhet icke kan garanteras inom byggnadsverksamheten, utan att de vid otillräcklig sysselsättning inom denna måste vara beredda att anta annat arbete på orten eller på annan ort.

Nya bestämmelser om arbetstagares resor. Efter framställning från arbetsmarknadsstyrelsen har Kungl. Maj:t utfärdat nya bestämmelser om arbetstagares resor. De viktigaste ändringar, som därvid skett, är, att maximibeloppet för bidrag till flyttningskostnad höjts från 400 till 500 kronor. Förskott kan beviljas för flyttningskostnad samt till traktamente åt arbetstagare, som beviljats förskott för resekostnad. Bestämmelserna för erhållande av resebidrag är i stort sett oförändrade. Kungl. Maj:t har uppdragit åt arbetsmarknadsstyrelsen att meddela de ytterligare föreskrifter, som erfordras.

Daghem och förskolor. Arbetsmarknadsstyrelsen har den 21 december 1951 avgett yttrande över betänkande om barnstugor och barntillsyn, avgivet av 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården samt över 1950 års besparingsutrednings PM i vad avser bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård. Styrelsen framhåller, beträffande de frågor som berörs i betänkandet, att den även vid tidigare tillfällen understrukit nödvändigheten av en ytterligare utbyggnad av daghemmen för att tillgodose behovet av omvårdnad av barn till förvärvsarbetande kvinnor. Detta skedde bl. a. i styrelsens svar på kommitténs delbetänkande om provisoriska åtgärder för den halvöppna barnavården för budgetåret 1949/50. I yttrande över 1950 års långtidsutrednings betänkande framförde styrelsen en del synpunkter på kvinnornas möjligheter att i större utsträckning delta i förvärvsarbete.

Den allmänna knappheten på arbetskraft under senare år har medfört, att frågan om möjligheterna att öka kvinnornas deltagande i förvärvsarbete alltmera tilldragit sig uppmärksamhet. Styrelsen har i ovan nämnda svar framhållit, att de gifta kvinnornas yrkesverksamhet på många håll borde kunna höjas, om lämpliga arbetstillfällen kunde erbjudas. Arbetstidens längd och förläggning under dagen är härvid faktorer, som för de gifta kvinnorna är av avgörande betydelse under de år de har vårdnaden om små barn och för kvinnor, som önskar återuppta förvärvsarbetet, sedan barnen kommit över de mest vårdkrävande åldrarna. Även om en sådan anpassning av arbetstiden skulle kunna ske, kvarstår dock det faktum, att det ur såväl social som samhällsekonomisk synpunkt är nödvändigt att genom insatser från det allmänna sörja för att barnen erhåller en betryggande omvårdnad under den tid av dagen, då modern måste lämna hemmet för förvärvsarbete.

För många kvinnor är det nödvändigt att uppehålla en kontinuerlig heldagsanställning för att icke behöva gå miste om den anställning, som de efter flera års arbete och yrkesutbildning lyckats förvärva sig. Ur samhällsekonomisk synpunkt är det även angeläget, att deras yrkeskunnighet uppehålls och tas i anspråk.

En utbyggnad av antalet daghem och eftermiddagshem synes styrelsen sålunda angelägen. Redan för de nu förvärvsarbetande mödrarna, vilka av olika skäl kvarstår i arbetslivet, är problemen beträffande barnens omvårdnad under deras arbetstid så stora, att det måste anses vara en social nödvändighet att möta detta behov. Detta problem framträder med särskild skärpa för de ensamstående mödrarna, för vilka det därtill är en nödvändighet att omvårdnad bereds deras barn även under tiden intill dess barnen uppnått två års ålder. Med hänsyn till det behov av barntillsyn, som föreligger för de redan nu förvärvsarbetande kvinnorna, kan styrelsen icke dela kommitténs uppfattning, att utbyggnaden av barnstugorna i första hand skall inriktas på förskolorna, även om dessa ur både social och pedagogisk synpunkt kan anses värdefulla.

Kommitténs utbyggnadsprogram, 180 nya daghem för 6 500 barn, är en måttfull målsättning och räcker icke ens att tillgodose de mest angelägna behoven.

Kostnaderna för anläggning och drift av daghemmen skulle väsentligt kunna sänkas, om daghemmen dels gjordes mindre, dels planerades inbyggda i bostadshusen i stället för i friliggande byggnader.

En god utbildning av personalen är av vikt, och föreståndarinnan bör ha examen från förskoleseminarium, vilken utbildning dock på grund av knappheten på arbetskraft knappast kan krävas för mer än ett fåtal av personalen. Åtgärder bör vidtas för att söka kvarhålla personer med här avsedd utbildning inom yrket och för att minska den höga avgången, dock med beaktande av att yrkets karaktär i viss mån gör det lämpligare som ett genomgångsyrke än som ett yrke, vari man kvarstår intill uppnådd pensionsålder.

Jordbruksdaghemmen är ur arbetsmarknadssynpunkt synnerligen värdefulla. Denna verksamhet bör utvidgas och ges ytterligare statligt stöd.

Socialstyrelsen bör som hittills vara tillsynsmyndighet för barnstugeverksamheten.

Beträffande besparingsutredningens förslag, att statligt stöd till daghemmen och eventuellt även till jordbruksdaghemmen skulle upphöra att utgå, anser styrelsen, att statligt stöd åt denna verksamhet, åtminstone tills vidare, är oundgängligen erforderligt. Ett borttagande av bidraget skulle medföra ett allt för stort avbräck i viljan och förmågan hos kommuner och andra huvudmän att utöka barnstugeverksamheten. Detta behöver dock icke utesluta en omprövning av grunderna för statsbidrag till verksamheten, därest detta i övrigt anses påkallat.

Minskad sysselsättning inom beklädnadsbranschen

Av förste byråinspektör *Martin Engvall*, Arbetsmarknadsstyrelsen

Under hösten 1951 har vissa sysselsättningssvårigheter gjort sig gällande inom textil- och beklädnadsindustrin. Tendenser till försämrad sysselsättning har även visat sig inom skoindustrin. Det vore emellertid överdrivet att i detta sammanhang tala om en arbetslöshetskris, eftersom den arbetskraft, som blivit helt utan sysselsättning, i allmänhet kunnat placeras inom andra yrkesområden. För textilindustrins del har sysselsättningsminskningen vanligen tagit sig uttryck i korttidsarbete, dvs. en i allmänhet med en eller två dagar reducerad arbetsvecka.

Enligt en av Sveriges textilindustriförbund företagen utredning arbetade i mitten av november vid företag tillhörande förbundet ca 2 100 textilarbetare med reducerad arbetstid. Härtill kom ca 440 helt permitterade arbetare inom branschen. Enbart för korttidsarbetarna uppgår förlusten av arbetstid till omkring 28 300 timmar per vecka, vilket motsvarar omkring 600 arbetare med full arbetstid. Sysselsättningssvårigheterna var mest framträdande inom ylleindustrin, som ensam svarade för ca 16 000 av de genom korttidsarbetet förlorade arbetstimmarna per vecka.

Situationen den 19 november 1951 var enligt utredningen, att vid 117 (62,2 %) av de undersökta företagen ingen reducering av arbetstiden förekom. Vid 28 (14,9 %) företag hade reduceringar av arbetstiden genomförts, vid 20 (10,6 %) företag hade heltidspermitteringar företagits, medan den kvarvarande arbetsstyrkan arbetade full tid, och vid 23 (12,3 %) företag slutligen hade heltidspermitteringar tillgripits, samtidigt som arbetstiden reducerats för de kvarvarande. Det uppkomna läget synes väsentligen kunna tillskrivas tre orsaker, nämligen ökad import, ur försäljningssynpunkt olämplig väderlek samt förväntningar på lägre priser.

Textilimporten frilistades under år 1950 i mycket stor utsträckning. Samtidigt skapade den europeiska betalningsunionen förutsättningar för en friare handel med utlandet. Under år 1950 väntade man dessutom allmänt stigande priser och tilltagande varubrist, vilket förklarar de svenska importörernas köpvillighet. Medan importen av textila färdigvaror under åren 1947/49 uppgick till 500—600 milj. kr årligen, beräknas densamma för 1951 till omkring 1 200 milj. kr. Samtidigt har produktionen av svenska textilvaror under de tre första kvartalen fortsatt i normal omfattning. Medan sålunda tillgången på textilvaror ökat, har efterfrågan minskat. En starkt bidragande orsak härtill torde vara två efter varandra följande säsonger med ur försäljningssynpunkt olämplig väderlek. En del av den minskade efterfrågan torde även bero på mindre möjligheter till klädköp på grund av

den allmänna prisstegringen, eller med andra ord vara ett uttryck för lönernas eftersläpning i förhållande till levnadskostnadsutvecklingen.

Förväntningar på prissänkning torde även ha inverkat bromsande på köplusten. Hur mycket underlag, som kan finnas för dessa förväntningar, må lämnas osagt. Från branschorganisationernas sida betecknas de som överdrivna.

Även om man med nuvarande allmänna arbetsmarknadsläge inte behöver befara allvarligare svårigheter av större omfattning för de sysselsatta inom branschen, är situationen dock något av ett arbetsmarknadsproblem. Eftersom svårigheterna kan beräknas bli av övergående natur, ligger det i företagarnas intresse att icke förlora den utbildade arbetskraften, till dess att produktionen åter måste ökas. Utom den tid det tar att utbilda ny arbetskraft — om sådan överhuvudtaget står till buds — får man räkna med att yrkesutbildningen representerar ett stort ekonomiskt värde. Utbildningen av en kunnig vävare beräknas kosta flera tusen kronor. Man får därför förutsätta, att arbetsgivarna kommer att göra allt för att hålla åtminstone den yrkeskunniga arbetskraften sysselsatt, eftersom den annars lätt kan sugas upp av andra näringar.

Den 15 november 1951 sammanträffade representanter för arbetsgivarna och arbetstagarna inom textilbranschen för att inför arbetsmarknadsstyrelsens chef diskutera det uppkomna läget. I ett gemensamt uttalande efter dessa överläggningar framhåller man, att svårigheterna hittills drabbat textilindustrin ojämnt. Det är främst trikå- och ylleindustrin samt de företag, som tillverkar säsong- och modebetonade varor, som kämpar med svårigheter, medan bomullsindustrin fortfarande har god sysselsättning. Man skulle med gemensamma ansträngningar söka komma till rätta med svårigheterna. I första hand skall man sträva efter att bereda arbetskraften sysselsättning genom omflyttning mellan olika avdelningar inom de egna företagen. I andra hand skall överflyttningar ske till andra företag inom branschen, där behov av arbetskraft fortfarande föreligger. Den helt friställda arbetskraften skall i görligaste mån beredas annan sysselsättning.

Även försäljningen av skor har minskat kraftigt under året. Visserligen motsvarar försäljningen t. o. m. oktober värdemässigt sett ungefär fjolårets siffror, men med tanke på den stora prishöjningen i början av året motsvarar detta en nedgång i par skor räknat med ca 25—30 %.

Den främsta orsaken till nedgången torde vara att söka i den ackumulerade prishöjning, som med en gång slog igenom i början av året, då subventionerna borttogs. Verkningarna härav har ytterligare förstärkts av den hamstring, som ägde rum före prishöjningen. Även skoförsäljningen torde ha rönt inverkan av den ur försäljningssynpunkt olämpliga väderleken på samma sätt som försäljningen av textilvaror.

Medan sålunda avsättningen minskat med drygt en fjärdedel, har produktionen hållit sig på ungefär samma nivå som i fjol, möjligen med någon minskning, så att slutresultatet kan komma att bli ca 95 %, vilket skulle motsvara 9,5—10 milj. par. Samtidigt har importen ökat. Den kan på goda

grunder antas komma att uppgå till över en halv milj. par för år 1951 mot ca 100 000 par årligen under åren 1931—1949. Med anledning av den väsentligt ökade importen och läget inom skoindustrin har Sko- och Läderindustriarbetareförbundet uppvaktat handelsministern och hemställt om att vid handelsförhandlingar med främmande länder icke medge import av skor utöver vad som kan anses normalt.

Slutresultatet för året väntas bli en lagerökning med drygt 2 milj. par. Då lagren vid årsskiftet 1950/51 uppgick till 7 360 000 par, innebär detta, att lagerhållningen vid årsskiftet 1951/52 skulle uppgå till närmare 10 milj. par, vilket väl motsvarar ett års förbrukning.

Dessa förhållanden, som givetvis måste inverka på sysselsättningen inom skoindustrin, var föremål för överläggningar mellan arbetsgivare- och arbetstagareparterna inom branschen inför arbetsmarknadsstyrelsens chef den 12 december 1951. Det kunde därvid från arbetsmarknadsstyrelsens sida konstateras, att vissa tendenser till minskad sysselsättning inom skoindustrin redan förmärkts. Efterfrågan på arbetskraft har under hösten varit väsentligt lägre än under samma tid föregående år. Enligt gällande kollektivavtal får skoarbetare icke arbeta med reducerad arbetstid eller permitteras; de måste endera beredas full arbetstid eller avskedas. Med tanke på det tidigare mycket utbredda korttidsarbetet inom branschen, var alla parter intresserade av att denna bestämmelse skall tillämpas även i framtiden. Avskedandena har hittills varit av mindre omfattning, och de friställda har i allmänhet lätt fått annan sysselsättning. Om det nuvarande arbetsmarknadsläget inom det övriga näringslivet blir bestående, är det att förmoda, att de omdispositioner av arbetskraft från skobranschen, som kan bli nödvändiga i samband med att produktionen bättre anpassas efter nuvarande konsumtionsnivå, skall kunna vidtagas på ett i huvudsak friktionsfritt sätt.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden

A. Arbetsförmedling [1]

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingarna under november 1951

Arbetsförmedlingen i	Hela verksamheten				Kvinnliga avdelningen				Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	
Stockholms stad	25 718	24 455	17 899	13 395	9 817	11 039	7 289	5 587	105
Stockholms län	3 750	5 063	2 551	665	1 534	2 239	1 154	458	74
Uppsala län	2 948	2 430	1 091	185	1 452	1 044	533	120	121
Södermanlands län . . .	4 342	4 218	2 554	519	1 622	1 300	791	130	103
Östergötlands län . . .	6 644	5 963	3 720	1 641	2 467	2 109	1 346	440	111
Jönköpings län	3 162	3 287	1 853	433	1 533	1 576	894	263	96
Kronobergs län	2 054	2 228	1 438	252	865	768	499	108	92
Kalmar län	3 239	2 835	1 853	490	1 137	896	638	188	114
Gotlands län	608	473	293	42	240	168	95	19	129
Blekinge län	2 815	1 881	1 554	596	1 187	848	700	343	150
Kristianstads län	3 538	2 921	1 776	300	1 570	1 126	670	128	121
Malmö stad	6 958	6 918	5 392	3 327	2 510	2 362	1 881	1 100	101
Malmöhus län i övrigt . .	8 447	6 818	5 406	1 981	2 812	2 095	1 456	410	124
Hallands län	2 054	1 604	1 058	247	919	781	443	120	128
Göteborgs stad	14 140	13 949	11 223	7 600	4 505	3 800	3 075	2 133	101
Gbg o. Boh. län i övrigt .	1 934	1 768	1 053	316	710	622	364	126	109
Älvsborgs län	4 727	3 761	2 256	409	1 806	1 616	899	287	126
Skaraborgs län	2 901	2 484	1 337	263	1 254	1 023	586	112	117
Värmlands län	4 159	4 705	2 921	536	1 783	1 344	992	260	88
Örebro län	3 748	3 952	2 070	299	1 708	1 633	949	241	95
Västmanlands län	3 399	3 314	1 761	228	1 427	1 050	702	116	103
Kopparbergs län	3 931	4 724	2 326	277	1 470	1 500	818	206	83
Gävleborgs län	4 332	4 786	3 191	1 257	1 832	1 524	1 199	515	91
Västernorrlands län . . .	5 430	5 826	3 561	1 355	1 509	1 171	835	280	93
Jämtlands län	2 109	3 338	1 541	128	606	730	476	72	63
Västerbottens län	3 593	3 628	2 396	357	1 231	1 216	766	161	99
Norrbottens län	4 973	4 795	3 256	583	1 401	1 146	819	190	104
Summa nov. 1951	**135 653**	**132 124**	**87 330**	**37 681**	**50 907**	**46 726**	**30 869**	**14 113**	**103**
» okt. 1951	159 245	168 999	113320	56 601	63 762	63 907	43 351	24 032	94
» nov. 1950	141 365	156 383	98 278	46 098	47 714	57 950	33 063	16 402	90
» » 1949	148 923	125 169	86 630	36 307	48 638	56 789	32 678	16 193	119
» » 1948	138 894	143 157	89 275	34 981	46 238	61 614	33 988	17 407	97

[1] En arbetssökande person anses göra en ansökning om arbete varje månad han besöker arbetsförmedlingen. Därest han anvisas arbete och efter dettas avslutande återkommer till kontoret under samma månad, räknas han dock ha gjort förnyad ansökning. En och samma arbetssökande person kan sålunda motsvaras av flera arbetsansökningar under samma månad.

En del av platserna inom ett yrke kan besättas med sökande från annan yrkesgrupp. Till följd härav kan de tillsatta platserna inom en yrkesgrupp överstiga antalet sökande i samma grupp.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under november 1951[1]

Yrkesgrupper	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen				
	P	A	L	T	Därav 1 v.	P	A	L	T	Därav 1 v.
Jordbruk o. skogsbruk	8 007	8 701	16 440	6 369	246	273	330	193	159	4
Jordbruk	4 305	4 739	2 833	1 670	79	120	138	125	97	2
Trädgårdsskötsel	601	698	428	367	140	148	187	62	59	2
Fiske	146	177	11	6	—	—	—	—	—	—
Skogsbruk	2 955	3 087	13 168	4 326	27	5	5	6	3	—
Industri o. hantverk	33 642	37 454	35 152	19 229	571	6 365	6 766	4 435	2 294	91
Malmbr. o. metallind.	6 595	7 708	14 075	4 844	21	403	451	924	465	1
Jord- o. stenind.	839	898	1 043	498	2	66	71	94	61	—
Träindustri	1 670	1 884	1 629	756	19	46	49	35	22	—
Pappers- o. graf. ind.	826	920	1 354	634	20	247	265	302	172	10
Livsmedelsindustri	2 126	2 532	1 567	1 084	187	650	748	589	351	40
Textil- o. bekl.-ind.	5 768	6 155	2 485	1 232	34	4 366	4 560	1 924	938	34
Läder-, hår- o. gummiindustri	1 269	1 370	740	364	3	483	505	382	199	1
Kemisk-teknisk ind.	275	310	517	286	6	102	115	182	83	5
Byggnadsverksamhet	14 246	15 796	11 680	9 507	273	2	2	3	3	—
Kraft- o. vattenverk	28	31	62	24	6	—	—	—	—	—
Samfärdsel	10 057	16 842	19 853	18 899	14 364	450	496	170	109	1
Landtransp. Luftfart	4 798	10 210	16 230	15 508	14 235	360	372	118	60	1
Sjöfart	5 259	6 632	3 623	3 391	129	90	124	52	49	—
Handel	11 729	16 459	16 089	11 987	5 888	7 801	10 604	11 449	8 379	3 986
Affärsverksamhet	5 010	5 172	3 995	2 367	77	3 275	3 344	3 104	1 981	62
Lagerarbete	1 516	2 239	1 832	1 458	303	286	296	285	237	45
Bank- o. försäkringsv.	115	115	75	32	1	25	25	17	9	—
Hotell, rest., storhush.	5 088	8 933	10 187	8 130	5 507	4 215	6 939	8 043	6 162	3 879
Förvaltn. o. fria yrken	13 247	15 656	9 397	6 584	2 763	5 515	6 204	4 236	2 673	541
Allmän tjänst	580	667	340	274	7	15	15	5	3	—
Socialvård	119	148	165	101	40	68	69	84	43	—
Tekniska arbetsområ.	3 089	3 135	1 142	498	1	250	252	106	66	—
Kontorsarbete	5 691	5 826	3 844	2 028	25	3 942	4 045	2 965	1 570	21
Undervisning m. m.	1 258	1 337	935	781	87	759	811	560	478	54
Konstnärlig verks.	2 510	4 543	2 971	2 902	2 603	481	1 012	516	513	466
Hälso- o. sjukvård	2 308	2 647	2 093	1 240	156	2 126	2 443	1 965	1 182	156
Husligt arbete	10 983	17 695	22 650	14 841	9 062	10 976	17 685	22 624	14 816	9 045
Genomgående yrken, div. arb.	6 789	11 337	10 224	7 973	4 472	1 049	1 434	1 628	1 234	277
Genomgående yrken	3 624	5 321	6 051	3 888	1 143	1 045	1 430	1 619	1 225	273
Diversearbete	3 165	6 016	4 173	4 085	3 329	4	4	9	9	4
Annat arbete	8 644	8 862	226	208	159	4 821	4 945	26	23	12
Extra skördehjälp m. m.	179	180	175	164	159	12	12	12	12	12
Elevpraktikarbete	112	120	51	44	—	22	22	14	11	—
Utan avsl. utbildn.	8 353	8 562	—	—	—	4 787	4 911	—	—	—
Summa	105 406	135653	132124	87 330	37 681	39 376	50 907	46 726	30 869	14 113
Därav under 18 år	11 544	11 725	9 722	5 667	343	6 197	6 279	4 116	2 760	158

[1] Förkortningar använda i tab. 2 och 3: P = arbetssökande personer, A = ansökningar om arbete, L = lediga platser, T = tillsatta platser, 1 v. = tillsatta platser med högst en veckas varaktighet.

Tab. 3. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de särskilda arbetsförmedlingarna under nov. 1951[1]

Arbetsförmedlingen i	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
	Jordbruk, trädg.-skötsel o. fiske			Skogsbruk			Malmbrytning o. metallindustri			Trä- o. pappers-industri			Byggnadsverksamhet		
Stockholm . .	100	44	44	2	—	—	1 359	1 543	481	279	368	98	1 757	614	452
Stockholms l.	323	247	137	103	441	233	336	905	289	54	86	29	706	512	379
Uppsala l. . .	141	77	30	17	393	59	189	329	127	50	115	25	278	162	127
Södermanl. l.	308	167	72	56	333	127	534	1 092	507	99	90	53	543	564	439
Östergötl. l. .	349	230	91	48	298	68	351	791	208	111	113	65	433	458	310
Jönköpings l.	115	113	47	35	82	51	212	362	133	143	153	74	348	416	293
Kronobergs l.	115	81	41	105	311	167	90	156	80	98	138	75	293	319	242
Kalmar l. . .	194	84	33	52	347	99	187	228	119	207	134	80	402	367	298
Gotlands l. .	70	17	7	2	—	—	19	21	5	2	2	—	65	87	77
Blekinge l. .	129	32	23	9	139	56	136	164	126	63	21	11	450	239	227
Kristianst. l. .	368	248	181	27	315	117	104	230	92	106	89	41	484	363	316
Malmö . . .	307	141	139	39	33	33	331	1 005	203	71	55	30	422	254	206
Malmöh. l. i ö.	1 017	1 010	817	27	66	32	355	498	254	101	94	69	743	457	401
Hallands l. .	173	79	56	18	34	28	82	120	60	27	36	19	330	211	196
Göteborg . .	170	22	15	12	23	12	662	1 897	288	182	104	65	1 295	569	498
Gbg Boh. l. i ö.	78	24	12	11	79	31	120	105	44	69	204	28	313	285	198
Älvsborgs l. .	197	86	49	66	296	132	350	320	129	111	86	50	648	626	520
Skaraborgs l.	316	127	54	35	180	74	173	275	74	119	86	45	298	267	174
Värmlands l. .	102	58	26	221	1 409	495	284	472	253	124	148	93	578	496	439
Örebro l. . .	76	122	30	63	418	96	246	582	235	42	68	36	404	420	353
Västmanl. l. .	202	104	47	62	221	90	489	990	327	50	75	36	417	302	234
Kopparbergs l.	149	42	18	357	960	417	417	961	292	91	181	77	571	546	405
Gävleborgs l.	98	48	29	153	926	226	178	320	178	75	141	44	491	494	377
Västernorrl. l.	97	7	6	217	1 752	333	195	270	109	198	155	94	895	703	626
Jämtlands l. .	70	15	7	245	1 787	405	67	32	8	20	60	20	680	508	456
Västerb. l. .	120	27	17	389	900	330	118	143	79	122	100	67	743	565	514
Norrbottens l.	230	20	15	716	1 425	615	124	264	144	140	81	66	1 209	876	750
Summa	**5 614**	**3 272**	**2 043**	**3 087**	**13168**	**4 326**	**7 708**	**14075**	**4 844**	**2 754**	**2 983**	**1 390**	**15796**	**11680**	**9 507**

	Övriga industrigrupper			Samfärdsel o. handel			Förvaltning o. fria yrken			Sjukvård o. husligt arbete			Annat arbete		
Stockholm . .	905	666	329	9 422	11704	10389	4 250	2 650	1 688	3 549	5 021	3 114	4 095	1 845	1 304
Stockholms l.	189	290	112	485	516	236	200	160	69	974	1 504	830	380	402	237
Uppsala l. . .	330	162	60	301	300	152	464	127	74	473	578	298	705	187	139
Södermanl. l.	345	133	72	764	832	633	481	216	131	566	559	337	646	232	183
Östergötl. l. .	712	424	235	1 536	1 565	1 362	1 350	505	356	921	1 182	738	833	397	287
Jönköpings l.	315	296	115	446	483	303	276	210	119	713	853	488	559	319	230
Kronobergs l.	264	212	118	221	187	126	131	162	143	398	476	299	339	186	147
Kalmar l. . .	286	213	129	646	492	389	289	169	95	489	480	345	487	321	266
Gotlands l. .	65	78	40	99	99	59	35	28	12	113	116	74	138	25	19
Blekinge l. .	374	136	111	529	398	363	241	145	127	405	482	388	479	125	122
Kristianst. l. .	445	292	142	566	473	333	287	149	101	575	574	315	576	188	138
Malmö . . .	477	283	223	2 405	2 397	2 281	796	619	546	979	1 449	1 149	1 131	682	582
Malmöh. l. i ö.	985	518	373	2 061	1 632	1 401	499	349	273	969	1 011	675	1 690	1 183	1 111
Hallands l. .	250	185	98	341	275	201	142	111	67	323	411	210	368	142	123
Göteborg . .	1 094	291	191	5 949	6 761	6 543	1 632	1 100	912	1 840	1 994	1 701	1 304	1 188	998
Gbg Boh. l. i ö.	379	236	93	338	341	273	139	119	98	250	298	216	237	77	60
Älvsborgs l. .	1 136	491	224	602	573	395	474	226	114	642	810	461	501	247	182
Skaraborgs l.	276	302	128	379	328	255	294	138	76	562	565	289	449	216	168
Värmlands l.	423	138	90	491	606	480	539	336	266	741	796	589	656	246	190
Örebro l. . .	562	406	218	578	472	259	713	364	199	633	846	494	431	254	150
Västmanl. l. .	182	120	63	533	451	304	478	236	167	447	472	282	539	343	211
Kopparbergs l.	214	183	75	528	607	301	292	161	99	664	751	415	648	332	227
Gävleborgs l. .	413	110	71	1 189	1 211	1 011	578	565	498	648	687	526	509	284	231
Västernorrl. l.	180	98	69	1 325	1 572	1 414	457	189	111	718	717	510	1 148	363	289
Jämtlands l. .	64	50	36	278	317	247	187	88	69	274	392	224	224	89	69
Västerb. l. .	168	53	36	649	544	490	215	110	76	690	912	545	379	274	242
Norrbottens l.	163	48	37	640	806	686	217	165	98	786	807	569	748	303	276
Summa	**11196**	**6 414**	**3 488**	**33301**	**35942**	**30886**	**15656**	**9 397**	**6 584**	**20342**	**24743**	**16081**	**20199**	**10450**	**8 181**

[1] Förkortningar: se not till tab. 2.

B. Sysselsättning

Tab. 4. Sysselsatta arbetare i slutet av november 1951 i jämförelse med slutet av oktober 1951 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i november 1951 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (okt. 1951 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Malmbrytning o. metallind.	**2 003**	**208 082**	**16 806**	**224 888**	**100·9**	**101·9**	**101·0**	**101·4**	**0·1**	**5·5**
Gruvor o. anrikningsverk	52	10 200	168	10 368	100·2	·	100·2	100·1	—	5·1
Järn-, stål- o. kopparverk	46	30 930	907	31 837	100·5	103·2	100·6	101·5	0·2	6·6
Järn- o. stålmanufaktur	360	20 472	2 639	23 111	101·3	101·8	101·3	101·6	0·1	5·0
Mekaniska verkstäder	767	85 424	4 005	89 429	100·7	101·4	100·7	101·4	·	5·1
Reparationsverkstäder	277	6 827	24	6 851	100·4	·	100·3	100·6	—	4·9
Skeppsvarv	70	19 663	2	19 665	101·2	·	101·2	101·8	0·8	6·3
Elektroteknisk industri	158	23 241	6 672	29 913	101·8	102·4	101·9	101·6	0·1	5·7
Annan metallindustri	273	11 325	2 389	13 714	101·0	101·5	101·1	100·9	·	5·4
Jord- o. stenindustri	**551**	**25 568**	**2 719**	**28 287**	**100·1**	**102·6**	**100·4**	**100·8**	**0·2**	**4·3**
Kolgruvor	13	792	1	793	101·5	·	101·5	100·8	—	8·7
Torvindustri	46	623	9	632	95·1	·	94·8	93·6	0·5	4·7
Stenindustri	119	4 027	12	4 039	100·4	·	100·5	101·2	0·1	3·4
Kalk- o. kritbruk	36	1 421	21	1 442	98·7	·	98·8	100·1	0·1	4·1
Cementfabriker	8	1 870	32	1 902	101·8	·	101·6	100·9	—	4·3
Cementvarufabriker	74	2 175	51	2 226	98·9	·	98·8	99·9	0·1	3·7
Tegelbruk	148	5 376	128	5 504	98·2	·	98·3	98·9	0·6	4·5
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	22	4 010	1 836	5 846	102·3	103·3	102·6	103·1	—	4·4
Glasindustri	61	4 584	611	5 195	101·1	102·7	101·3	101·5	0·2	4·0
Annan jord- o. stenindustri	24	690	18	708	101·5	·	101·6	102·1	—	4·2
Träindustri	**1 041**	**37 560**	**1 328**	**38 888**	**98·3**	**97·1**	**98·3**	**98·4**	**0·6**	**3·7**
Sågverk o. hyvlerier	383	15 915	296	16 211	96·8	87·3	96·7	96·3	1·2	4·2
Låd- o. wallboardfabriker	42	4 200	213	4 413	97·9	98·2	97·9	98·5	—	3·8
Byggnadssnickerifabriker	173	6 438	104	6 542	99·4	·	99·3	99·6	0·8	3·2
Möbelfabriker	273	6 786	243	7 029	100·1	100·8	100·1	100·8	0·1	2·7
Svarveri- o. skidfabriker	87	2 496	165	2 661	99·0	·	99·2	99·0	0·2	4·0
Annan trävaruindustri	83	1 725	307	2 032	101·9	103·0	102·1	102·8	·	3·1
Pappers- o. grafisk ind.	**639**	**52 144**	**8 500**	**60 644**	**100·8**	**100·6**	**100·8**	**101·3**	·	**5·1**
Pappersmassefabriker	66	19 105	327	19 432	100·4	98·2	100·4	100·6	·	5·3
Pappersbruk o. pappfabr.	61	15 720	2 468	18 188	101·2	99·6	100·9	101·8	·	5·5
Papp- o. pappersvaruind.	99	2 371	1 607	3 978	100·8	101·1	100·9	101·4	·	3·6
Grafisk industri	413	14 948	4 098	19 046	100·9	101·3	101·0	101·6	—	5·0
Livsmedelsindustri	**922**	**28 992**	**11 767**	**40 759**	**99·3**	**99·4**	**99·3**	**99·8**	**0·4**	**5·4**
Kvarnar	42	1 338	195	1 533	99·4	·	99·0	98·7	0·2	4·6
Bageriindustri	230	4 690	2 273	6 963	99·5	98·2	99·1	100·0	0·3	5·9
Sockerindustri	25	4 899	585	5 484	98·2	106·6	99·0	99·0	—	3·3
Choklad- o. konfektind.	71	1 559	2 909	4 468	96·8	98·0	97·6	97·4	1·5	5·1
Mejeriindustri	79	3 060	369	3 429	98·7	97·4	98·5	99·6	—	6·7
Slakterier o. charkuterier	156	5 794	1 211	7 005	100·8	101·4	100·9	102·5	—	5·1
Fiskber.-anst. o. konservf.	62	913	1 567	2 480	96·0	97·0	96·6	96·8	2·7	5·0
Margarinindustri	10	411	127	538	96·3	·	95·6	94·4	—	5·6
Bryggerier o. läskedrycksf.	181	5 001	984	5 985	99·8	99·2	99·7	100·3	0·2	5·9
Tobaksfabriker	9	470	1 194	1 664	100·2	102·7	102·0	100·7	—	10·3
Annan livsmedelsindustri	57	857	353	1 210	103·5	108·0	104·8	105·1	—	4·5

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 4 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV NOVEMBER 1951

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i november 1951 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (okt. 1951 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Textil- o. beklädnadsind. .	**981**	**30 161**	**51 025**	**81 186**	**98·6**	**98·6**	**98·6**	**98·8**	**0·4**	**4·9**
Ylleindustri	82	5 624	5 527	11 151	98·7	98·4	98·6	99·4	0·4	4·6
Bomullsindustri	63	8 490	7 155	15 645	99·5	98·6	99·1	99·5	·	5·4
Linne- o. juteindustri . .	9	1 002	1 171	2 173	99·8	98·3	99·0	99·8	—	8·1
Trikåfabriker	152	2 745	7 704	10 449	98·7	98·0	98·2	97·8	0·3	5·3
Sömnadsindustri	458	5 975	23 676	29 651	95·8	98·9	98·2	98·4	0·6	4·7
Hatt- o. mössfabriker . .	37	337	1 315	1 652	98·8	98·6	98·6	97·9	0·5	5·1
Annan hithörande industri	180	5 988	4 477	10 465	99·8	98·1	99·1	99·5	0·4	3·8
Läder-, hår- o gummiv.-ind.	**341**	**13 606**	**7 245**	**20 851**	**99·7**	**99·8**	**99·8**	**100·0**	**0·2**	**4·8**
Garverier	30	2 387	183	2 570	99·1	·	99·3	100·1	0·2	5·7
Päls- o. skinnvarufabr. .	76	1 091	1 140	2 231	100·6	101·3	101·0	101·3	—	3·4
Skoindustri	127	3 954	2 615	6 569	98·6	97·6	98·2	98·2	0·3	4·1
Andra lädervarufabriker .	50	833	597	1 430	99·4	102·8	100·8	101·0	—	4·2
Gummivarufabriker . . .	15	4 528	2 442	6 970	101·2	100·6	101·0	101·1	—	5·8
Annan hithörande industri	43	813	268	1 081	98·5	101·9	99·4	100·0	1·0	4·0
Kemisk-teknisk industri .	**289**	**14 192**	**4 200**	**18 392**	**100·4**	**100·6**	**100·5**	**100·9**	**0·1**	**7·0**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	108	3 720	1 186	4 906	99·6	99·2	99·5	100·1	0·2	6·2
Sprängämnesfabriker . .	6	1 075	477	1 552	101·5	103·0	102·0	103·0	—	7·4
Tändsticksfabriker . . .	7	1 302	981	2 283	102·3	104·1	103·1	102·7	—	8·8
Annan kemisk-tekn. ind. .	168	8 095	1 556	9 651	100·3	98·9	100·1	100·5	0·1	6·9
Samtl. industrigrupper	**6 767**	**410 305**	**103 590**	**513 895**	**100·2**	**99·6**	**100·1**	**100·5**	**0·2**	**5·2**
Statl. verk o. byggnadsarb.	**245**	**48 053**	**1 727**	**49 780**	**97·8**	**101·3**	**97·9**	**97·7**	**0·7**	**6·5**
Mek. o. elektr. verkstäder	90	12 708	490	13 198	100·1	105·6	100·3	100·6	—	6·8
Skeppsvarv	3	3 244	26	3 270	100·9	·	100·9	101·4	—	10·4
Beklädn.verkst., förråd o.d.	60	949	654	1 603	98·2	99·7	98·8	99·0	—	3·7
Sprängämnesfabriker . .	2	338	282	620	103·0	101·1	102·1	102·5	—	6·0
Byggnads- o. anläggn.-arb.	90	30 814	275	31 089	96·5	98·9	96·5	96·0	1·2	6·1

Tab. 5. Förändringen i antalet anställda industriarbetare november 1950—november 1951. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1950		1951									
	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juli	aug.	sept.	okt.	nov.
Malmbrytning o. metallind. .	100·0	100·1	100·4	101·2	101·5	101·4	100·4	99·8	99·7	100·2	101·9	102·9
Jord- och stenindustri . . .	100·0	97·6	97·5	97·5	97·0	99·7	102·3	103·9	103·0	101·4	100·2	100·6
Träindustri	100·0	97·9	97·6	99·3	100·3	103·0	104·1	104·2	103·2	101·4	100·3	98·6
Pappers- o. grafisk industri .	100·0	99·9	100·5	100·8	101·1	102·0	102·0	103·1	102·6	102·9	103·6	104·4
Livsmedelsindustri	100·0	93·7	90·4	90·6	90·0	90·2	90·8	93·0	92·3	92·5	96·3	95·6
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	99·4	100·0	101·2	101·2	101·7	100·4	98·3	98·1	98·4	98·4	97·0
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	100·7	100·0	100·9	101·3	100·9	100·4	98·2	97·1	96·4	96·5	96·3
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	99·1	100·4	101·1	101·3	101·5	100·7	99·5	98·8	98·3	98·6	99·1
Samtliga industrigrupper	**100·0**	**99·1**	**99·1**	**99·9**	**100·1**	**100·6**	**100·2**	**99·9**	**99·5**	**99·5**	**100·5**	**100·6**

C. Arbetslöshet

Tab. 6. Arbetslösheten inom fackförbunden den 31 oktober 1951

Fackförbund	31/10 1951 (preliminära uppgifter)					30/9 1951			31/10 1950
	Redovisade avd.	Redovisade medlemmar		Arbetslösa		Medlemmar	Arbetslösa		Arbetslösa %
		Samtliga	Därav kvinnor	Antal	%		Antal	%	
Industri (utom byggnads- och anläggningsverksamh.)									
Gruvindustriarbetareförb.	58	10 890	145	46	0·4	10 817	46	0·4	0·8
Metallindustriarb.-förb.	343	222 089	16 277	1 258	0·6	222 436	1 218	0·5	0·7
Järnbruksarbetare	55	41 459	1 662	201	0·5	41 363	226	0·5	0·5
Verkstadsarbetare	288	180 630	14 615	1 057	0·6	181 073	992	0·5	0·8
Gjutareförbundet	132	12 146	85	65	0·5	12 122	78	0·6	0·9
Stenindustriarbetareförb.	138	4 803	—	78	1·6	5 149	67	1·3	1·7
Fabriksarbetareförbundet	526	60 747	13 022	429	0·7	60 900	489	0·8	0·9
Byggnadsämnesind.-arb.	269	18 811	1 825	149	0·8	18 964	115	0·6	1·1
Glasbruksarbetare	45	4 778	492	19	0·4	5 090	33	0·6	1·0
Sockerfabriksarbetare	17	3 816	552	27	0·7	3 721	45	1·2	0·7
Övriga	195	33 342	10 152	234	0·7	33 125	296	0·9	0·7
Träindustriarbetareförb.	541	55 404	1 306	296	0·5	58 178	320	0·6	0·9
Pappersindustriarb.-förb.	131	39 716	2 457	156	0·4	41 916	183	0·4	0·6
Bokbindareförbundet	69	11 423	6 398	33	0·3	11 222	32	0·3	0·2
Litografförbundet	24	4 024	177	10	0·2	4 026	9	0·2	0·3
Typografförbundet	108	13 984	430	21	0·2	13 984	22	0·2	0·1
Livsmedelsarbetareförb.	141	38 633	10 303	563	1·5	38 474	459	1·2	1·7
Bryggeriindustriarb.-förb.	115	7 641	1 495	56	0·7	7 662	51	0·7	1·3
Tobaksindustriarb.-förb.	12	1 721	1 211	22	1·3	1 686	42	2·5	1·3
Textilarbetareförbundet	125	48 817	25 668	339	0·7	48 928	310	0·6	0·4
Beklädnadsarbetareförb.	144	38 515	31 195	377	1·0	38 541	236	0·6	0·3
Sko- o. läderindustriarb.-f.	75	11 789	4 530	70	0·6	11 893	62	0·5	0·3
Sadelm.- o. tapetseraref.	79	5 697	1 470	100	1·8	5 681	71	1·2	0·6
De förenade förbunden	65	15 174	4 426	59	0·4	15 061	42	0·3	0·5
Byggnads- o. anläggningsverksamhet									
Byggnadsarbetareförb.	602	107 660	1 098	1 793	1·7	108 582	1 523	1·4	2·1
Grovarbetare		51 840	1 098	713	1·4	52 216	575	1·1	1·8
Träarbetare		40 636	—	1 006	2 5	41 225	896	2·2	3·1
Rörarbetare		15 184	—	74	0·5	15 141	52	0·3	0·4
Murareförbundet	199	13 723	—	258	1·9	13 847	204	1·5	2·2
Målareförbundet	218	10 671	—	490	4·6	18 164	402	2·2	4·2
Elektrikerförbundet	152	18 018	3	82	0·5	18 447	81	0·4	0·4
Bleck- o. plåtslagareförb.	61	3 248	—	15	0·5	3 388	8	0·2	0·2
Vägarbetareförbundet	276	15 857	2	288	1·8	16 095	337	2·1	3·3
Övriga									
Lantarbetareförbundet	786	42 730	2 824	1 080	2·5	43 070	1 233	2·9	3·0
Transportarbetareförb.	258	42 588	4 017	544	1·3	42 713	542	1·3	1·7
Handelsarbetareförb.	287	73 876	32 973	251	0 3	75 094	1 027	1·4	0·7
Kommunalarbetareförb.	526	88 307	37 984	536	0·6	88 767	556	0·6	0·8
Summa	6 191	1019891	199 496	9 315	0·9	1 036 843	9 650	0·9	1·2

Tab. 7. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad m. m.	Städer med över 100 000 inv.	Västernorrlands län	Västerbottens län	Norrbottens län	Riket i övrigt	Hela riket	Därav utlänningar
a) Hela antalet hjälpsökande arbetslösa 30/11 1950—30/11 1951							
1950							
November	729	277	167	407	585	**2 165**	418
December	727	294	152	515	590	**2 278**	409
1951							
Januari	757	313	183	543	607	**2 403**	400
Februari	804	272	146	483	622	**2 327**	399
Mars	804	257	136	389	632	**2 218**	396
April	691	206	113	258	536	**1 804**	383
Maj	637	139	36	184	512	**1 508**	379
Juni	574	76	22	119	484	**1 275**	370
Juli	561	70	10	77	461	**1 179**	365
Augusti	570	46	13	57	442	**1 128**	353
September	598	44	12	57	444	**1 155**	353
Oktober	595	41	14	90	455	**1 195**	351
November	622	48	30	153	473	**1 326**	357
b) De hjälpsökandes fördelning efter ålder, yrke och hjälpform 30/11 1951							
Ålder							
16—25 år	14	—	—	—	5	**19**	—
26—50 »	90	8	7	58	91	**254**	69
över 50 »	518	40	23	95	377	**1 053**	288
Yrke							
Jordbruk och skogsbruk	15	1	6	22	9	**53**	8
Industri och hantverk	43	28	12	78	167	**328**	3
stenindustri	—	—	—	—	106	**106**	—
sågverksindustri	1	—	1	3	5	**10**	—
byggnadsverksamhet	15	19	8	73	35	**150**	—
Landtransport	6	6	—	3	2	**17**	—
Luftfart	—	—	—	—	—	—	—
Sjöfart	10	—	2	1	5	**18**	3
Handel	124	3	3	1	40	**171**	47
Förvaltning, arbetsledn. o. fria yrken	382	3	1	1	197	**584**	262
Hälsovård och sjukvård	20	—	—	—	6	**26**	20
Arbete ej hänfört till annan grupp	22	7	6	47	47	**129**	14
Hjälpform							
Hela antalet hjälpta	590	33	12	83	442	**1 160**	350
Statligt beredskapsarbete	—	22	5	63	147	**237**	—
i arbetsmarknadsstyrelsens regi	—	1	5	21	49	**76**	—
i annan myndighets regi	—	21	—	42	98	**161**	—
Statskommunalt beredskapsarbete	10	2	—	18	—	**30**	—
Arkivarbete och musikerhjälp	518	9	5	2	254	**788**	346
Kommunalt arbete utan statsbidrag	—	—	2	—	39	**41**	—
Dagunderstöd	23	—	—	—	2	**25**	4
Kommunalt understöd	—	—	—	—	—	—	—
Utbildningshjälp	39	—	—	—	—	**39**	—

D. Byggnadstillstånd

Tab. 8. Under januari—november 1951 avgjorda ansökningar, fördelade efter byggnadsarbetets art. Antal ansökningar och byggnadskostnader i milj. kr

Byggnadsarbetets art	Beviljade ansökningar						Avslagna ansökningar					
	Antal			Byggnadskostnad			Antal			Byggnadskostnad		
	Nov. 1951	Jan.–nov. 1951	Jan.–nov. 1950	Nov. 1951	Jan.–nov. 1951	Jan.–nov. 1950	Nov. 1951	Jan.–nov. 1951	Jan.–nov. 1950	Nov. 1951	Jan.–nov. 1951	Jan.–nov. 1950
Bostadshus (inkl. personalbostäder)	1 471	31149	37 310	130·1	1435·8	1 474·3	110	6 152	5 606	3·0	90·4	81·7
Enfamiljshus	861	18891	21 765	18·8	400·0	439·4	65	2 747	2 635	1·5	40·1	39·6
Tvåfamiljshus	156	3 431	4 182	4·3	85·2	98·3	18	692	649	0·5	9·7	8·7
Flerfamiljshus	260	2 703	2 921	85·4	728·6	742·8	8	348	391	0·5	18·9	13·1
Bostadshus komb. med affärs- o. kontorslokaler	51	753	900	15·5	160·0	130·5	4	196	214	0·3	12·6	12·0
Pensionärshem	13	97	112	3·4	23·2	23·7	—	1	1	—	0·0	0·0
Sommarstugor	33	3 815	5 726	0·1	11·0	14·1	13	2 027	1 563	0·0	7·4	5·9
Övriga bostadshus	97	1 459	1 704	2·6	27·8	25·5	7	141	153	0·2	1·7	2·4
Byggnader för jordbruk, skogsbruk o. fiske	55	540	807	0·9	6·4	6·5	7	72	83	0·1	1·2	1·0
Industribyggnader	313	2 916	3 372	16·6	176·3	224·6	53	926	563	11·7	143·4	57·7
Malmbrytning o. metallind.	106	934	994	8·2	82·7	110·4	15	339	176	6·3	69·0	19·5
Jord- o. stenindustri	27	250	285	0·8	12·0	12·5	1	70	44	0·0	7·1	2·3
Träindustri	70	515	590	2·2	11·5	18·0	10	156	93	0·2	11·3	5·4
Pappers- o. grafisk industri	30	261	262	2·7	28·1	28·3	13	104	40	2·4	24·2	5·5
Livsmedelsindustri	24	369	471	1·1	20·7	20·3	1	55	52	0·2	4·1	2·4
Textil- o beklädnadsindustri	17	201	260	0·8	9·8	18·1	6	74	53	1·8	11·7	7·2
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	9	87	97	0·3	2·9	3·2	—	36	22	—	5·5	1·6
Kemisk-teknisk industri	14	120	151	0·5	6·8	9·7	5	58	27	0·8	10·5	2·1
Byggnader för småindustri o. hantverk	11	120	170	0·0	1·6	3·5	—	16	31	—	0·0	10·9
Byggnader för byggnadsind.	5	59	92	0·0	0·2	0·6	2	18	25	0·0	0·0	0·8
Kraft- o. belysningsverk[1]	13	150	184	1·1	77·7	49·3	2	10	9	0·1	0·5	0·6
Byggnader för samfärdsel [1]	274	2 433	2 197	4·0	86·4	85·0	13	500	450	0·6	20·0	12·6
Byggnader för handel	165	1 878	2 099	6·9	59·4	59·9	38	617	648	6·1	52·8	89·9
Byggnader för förvaltning, sociala ändamål m. m.	50	623	726	7·0	66·1	64·9	3	93	126	0·1	43·8	18·2
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	138	2 142	2 467	18·0	167·8	161·9	16	610	554	2·4	40·0	29·5
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.[2]	199	1 659	2 034	12·7	136·8	163·8	11	200	271	0·7	17·3	26·3
Militära arbeten	35	304	179	5·0	56·7	28·2	—	2	3	—	0·1	0·1
Summa	2 713	43794	51 375	202·3	2269·4	2 318·4	253	9 182	8 313	24·8	409·5	317·6
därav av länsarbetsnämnd	2 287	39640	46 808	130·1	1432·4	1 485·7	173	7 871	7 082	3·8	108·5	91·0

[1] Fr. o. med den $^{12}/_{10}$ 1951 ingår icke generalpoststyrelsens, telegrafstyrelsens, järnvägsstyrelsens, vattenfallsstyrelsens och luftfartsstyrelsens arbeten.

[2] Fr. o. m. den $^{1}/_{1}$ 1951 omfattar statistiken icke statliga väg- och brobyggnadsarbeten, för vilka arbeten Kungl. Maj:t utfärdat särskilt byggnadstillstånd.

Tab. 9. Antal bostadslägenheter i under januari—november 1951 beviljade nybyggnadsföretag samt golvyta för bostadsändamål

Ortstyp	Hela antalet bostadslägenheter	därav lägenheter om					Golvyta i 1 000-tal m²
		högst 1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 el. fl. rum och kök	
Orter med bostadsbyggnadskvot	**33 796**	**8 438**	**12 640**	**8 497**	**2 829**	**1 392**	**2 161·9**
Över 100 000 inv.	10 427	2 330	4 412	2 727	708	250	631·6
30 000—100 000 inv.	8 005	2 334	2 998	1 772	586	315	510·8
3 000—30 000 inv.	15 071	3 718	5 110	3 939	1 504	800	999·2
200—3 000 inv.	293	56	120	59	31	27	20·3
Övriga orter	**11 179**	**1 734**	**2 163**	**3 258**	**2 453**	**1 571**	**907·3**
3 000—30 000 inv.	1 058	283	271	295	152	57	73·1
200—3 000 inv.	5 845	1 056	1 257	1 630	1 182	720	456·9
Egentlig landsbygd	4 276	395	635	1 333	1 119	794	377·3
Jan.—Nov. 1951	**44 975**	**10 172**	**14 803**	**11 755**	**5 282**	**2 963**	**3 069·2**
» 1950	49 719	8 564	15 834	14 503	7 228	3 590	3 621·2
Nov. 1951	4 377	1 462	1 530	946	303	136	254·7

Tab. 10. Under januari—november 1951 till länsarbetsnämnderna inkomna ansökningar om byggnadstillstånd. Antal och kostnad i milj. kr

Byggnadstyp	Antal		Kostnad		Antal lägenheter
	Jan.–nov. 1951	Jan.–nov. 1950	Jan.–nov. 1951	Jan.–nov. 1950	Jan.–nov. 1951
Bostäder	33 629	46 567	1 591·5	1 739·7	43 413
Nybyggnad av bostäder	9 402	18 110	1 394·3	1 542·3	43 413
inom kvotorter	3 693	7 204	1 038·2	1 096·9	32 245
utom »	5 709	10 906	356·1	445·4	11 168
Om- o. tillbyggnad, rep. o. underhåll av bostäder	17 611	19 682	177·8	174·3	—
Sommarstugor, sportstugor o. semesterhem	6 616	8 775	19·4	23·1	—
Jordbruk, skogsbruk o. fiske	655	819	5·9	7·5	—
Industri	3 804	4 015	403·1	379·1	—
Kraft- o. belysningsverk	157	179	74·9	116·8	—
Samfärdsel (utom vägbyggnad)	3 018	2 552	125·0	92·4	—
Handel	2 344	2 576	140·9	151·9	—
Förvaltning, sociala ändamål m. m.	718	806	147·2	123 6	—
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	2 565	2 962	254·6	258·8	—
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	1 920	2 267	243·2	221·5	—
Militära arbeten	134	73	19·5	7·0	—
Summa	**48 944**	**62 816**	**3 005·8**	**3 098·3**	**43 413**

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Royal Social Board in Sweden

1952, no 1

CONTENTS

Page

On the question of a pledge of secrecy for civil servants in the social welfare services. By *Lennart Groll* 3
Social legislation in Denmark in 1950—51. By *Arne Christiansen* 9
The organization of domestic help in Austria. By *Margareta Nordström* . . 15
Social film »All Well on Board» 20
Short notices:
Statistical Journal revived 22
The Social Board's statement of views on the Legal Aid Committee's proposals . . . 22
The Social Board's statement of views on the Social Welfare Committee's report on Workmen's Compensation 24
The Social Board's statement of views on the Medical Board's proposals for a new national tariff for dental treatment 26
Cooperative activities in 1949 27

Periodical Surveys

Public relief in 1950 31
The Social Board's general consumption price index for November 1951 . . 34
The Labour Market in November 1951 37
Decline in employment in the clothing industry. By *Martin Engwall* . . . 43
Literary Survey 58
Review 62
List of certain member of the staff of the Social Board and the addresses of certain local organizations attached to the Social Board 63

This Issue in Brief

On the question of a pledge of secrecy for civil servants in the social welfare services. The question of civil servants' pledge of secrecy has recently been investigated by the Department of Justice. Mr Groll who has done the inquiry gives an account here of what these liabilities are as affecting public servants engaged in social welfare. If there is no pledge of secrecy either prescribed or given orally, such pledge must nevertheless apply where the document concerned in the case is protected by the Secret Documents Act from being passed to unauthorized persons. P. 3.

Social legislation in Denmark in 1950—51. According to the author of this article, Arne Christiansen, new social legislation passed in Denmark during the year was not marked by any large-scale reforms, though several amendments to the current law were important. The writer dwells particularly on child welfare, free school meals, the sick benefit insurance societies' compensation for medicine and the new laws on social measures concerned with housing and the loss of civic rights. P. 9.

The organization of domestic help in Austria. The writer of the article has recently spent a month in Austria, having been commissioned by the United Nations, as an expert on domestic help, to assist the Austrian organizations in planning the extension of such activities. She made intensive use of these weeks and worked in several cities. In her article, written in a personal vein, she describes the domestic help situation in Austria and the manner in which she was able to assist her Austrian colleagues. P. 15.

Statistical Journal revived. As from 1952 the Central Statistical Bureau is again publishing a periodical (Statistisk tidskrift). Its main purpose is to throw light on the Central Bureau's own statistics, but it will also contain articles on problems of statistical methods etc. P. 22.

Cooperative activities in 1949. The membership of the cooperatives increased during the year by 29 418 (3,2 %) and by the end of 1949 was 954 527. About 40 % of the country's population may be estimated to belong to the consumer cooperative societies. The members being divided up by occupational groups, 51,5 % came under the groups industrial and agricultural workers and workers in trade and communications. If the surplus funds brought forward from the preceding

year are added, the funds available by the end of 1949 amounted to 51,0 mill. kr, which were distributed as follows: 77,8 % refunded to customers, 8,4 % paid in interest on contributed capital, 12,4 % paid into the legal reserve fund and 1,4 % used for other purposes. P. 27.

Public relief in 1950. According to preliminary figures, the number of families in receipt of relief in 1950 was 147 500, which implies an increase of 2 % compared with 1949. The number of cases of relief increased to 293 200 during the corresponding period, i. e. by 3 %. The number of children in receipt of relief has increased more sharply than the number of adults. The rise is greater in the rural districts than in the towns. The total value of the relief during the year was 76,2 mill. kr. P. 31.

The Labour Market in November 1951. Except for a seasonal reduction in turnover, the Labour Market situation during November underwent no appreciable changes compared with the preceding months. — During the autumn of 1951, however, certain difficulties in providing employment were experienced in the textile and clothing industry. Tendencies towards a deterioration in the employment position have also been recorded in the shoe industry. It would be an exaggeration, however, to speak in this connection of an unemployment crisis, seeing that the manpower that is entirely without employment could as a rule be found jobs in other spheres of occupation. As far as the textile industry is concerned, the falling-off in employment has usually been reflected in short working hours, i. e. the working week has generally been reduced by one or two days. P. 37.

Sociala Meddelanden

Bulletin officiel publié par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1952, no 1

INDEX

Page

L'obligation du secret professionnel pour les fonctionnaires de la Protection sociale. Par *Lennart Groll* 3
La législation sociale au Danemark en 1950—51. Par *Arne Christiansen* . . 9
L'organisation de l'assistance ménagère dans les foyers en Autriche. Par *Margareta Nordström* 15
Un film d'information sociale: »Tout va bien à bord» 20
Courtes notices:
Le »Statistisk tidskrift» va se publier de nouveau 22
Avis émis par la D.G.P.S. sur le projet du Comité d'étude de l'assistance judiciaire . . 22
Avis émis par la D.G.P.S. sur le rapport du Comité de Protection sociale touchant l'assurance contre les accidents du travail 24
Avis émis par la D.G.P.S. sur le projet de la Direction générale de la Santé publique d'un nouveau tarif pour les soins dentaires publics 26
Activité des sociétés coopératives en 1949 27

Aperçus périodiques

L'assistance publique en 1949 31
L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. pour novembre 1951 34
Le marché du travail en novembre 1951 37
La diminution de l'emploi dans l'industrie de l'habillement. Par *Martin Engwall* 43
Bibliographie 58
Revue des livres 62
Liste de certains fonctionnaires de la Direction générale de la Prévoyance sociale ainsi que des adresses de certains organismes locaux attachés à la Direction 63

Résumé

L'obligation du secret professionnel pour les fonctionnaires de la Protection sociale. La question du secret professionnel des fonctionnaires de l'Etat a été étudiée récemment par le ministère de la Justice. L'auteur du rapport rend compte dans cet article du Bulletin des obligations auxquelles sont tenus les fonctionnaires de la Protection sociale touchant le secret professionnel. Dans le cas où le secret n'est ni prescrit ni recommandé verbalement, il doit cependant être observé si le dossier ou document d'une affaire est protégé par la loi sur le secret professionnel contre communication. P. 3.

La législation sociale au Danemark en 1950—51. Selon l'auteur de l'article, M. Arne Christiansen, aucune grande réforme n'a été introduite dans la législation sociale pendant l'année 1951. Plusieurs amendements aux lois en vigueur ont été cependant importants. L'auteur s'occupe particulièrement de la protection de l'enfance, des repas gratuits dans les écoles, du remboursement du prix des médicaments par les caisses-maladie, ainsi que des nouvelles lois sur les mesures de politique sociale de l'habitation et sur la perte des droits de citoyen. P. 9.

L'organisation de l'assistance ménagère dans les foyers en Autriche. L'auteur de l'article a, sur l'invitation de l'O. N. U., passé récemment un mois en Autriche. Comme experte de l'assistance ménagère dans les foyers en Suède, elle a aidé les organisateurs autrichiens à établir les plans de l'assistance qu'ils visent à constituer. Pendant un séjour très activement utilisé, elle a visité différentes villes. Elle expose dans un article ses impressions personnelles sur la situation présente de l'assistance ménagère dans les foyers en Autriche et de quelle manière elle a pu aider ses collègues autrichiens. P. 15.

»*Statistisk tidskrift*». A partir de l'année 1952, le Bureau central de Statistique publie de nouveau un bulletin. Il rendra compte en premier lieu de la propre statistique du Bureau mais contiendra aussi des articles sur les questions de méthodes statistiques et autres. P. 22.

Activité des sociétés coopératives en 1949. Le nombre des membres des organisations coopératives a augmenté pendant l'année de 29 418 (3,2 %) et était 954 527 à la fin de 1949. On calcule qu'environ 40 % de la population de la Suède appartiennent aux sociétés coopératives de consommation. Lorsqu'on a réparti les membres par groupes professionnels, 51,5 % revenaient au groupe ouvriers industriels et agricoles et ouvriers du commerce et des transports. Y inclus le solde créditeur de l'année précédente, les fonds disponibles à la fin de l'année 1949 se montaient à 51,0 millions de couronnes, qui se répartissaient comme suit: 77,8 % en ristournes, 8,4 % en intérêts sur les parts sociales, 12,4 % pour le fonds de réserve et 1,4 % pour autres emplois. P. 27.

L'assistance publique pendant l'année 1950. Selon les données préliminaires, le nombre des familles secourues en 1950 s'est élevé à 147 500, ce qui implique une augmentation de 2 % par rapport à l'année 1949. Le nombre des cas secourus pendant la même période s'est accru de 3 % et a été de 293 200. Le nombre des enfants ayant bénéficié de secours avait augmenté plus fortement que celui des assistés adultes. L'augmentation est plus grande dans les communes rurales que dans les villes. La valeur totale des secours alloués pendant l'année s'est chiffrée à 76,2 millions de couronnes. P. 31.

Le marché du travail en novembre 1951. A l'exception d'une diminution saisonnière de l'offre et de la demande de main-d'œuvre, la situation du marché du travail n'a présenté en novembre aucune variation importante par rapport au mois précédent. Pendant l'automne 1951, certaines difficultés sont cependant apparues pour l'emploi dans l'industrie des textiles et de l'habillement. Une tendance à une régression de l'emploi a aussi été sensible dans l'industrie de la chaussure. Il serait exagéré, cependant, de parler à ce sujet d'une crise de chômage, puisque la main-d'œuvre qui s'est trouvée entièrement privée de travail a pu généralement être placée dans d'autres branches professionnelles. En ce qui touche l'industrie des textiles, la diminution de l'emploi a ordinairement pris la forme d'une semaine de travail réduite d'un ou deux jours. P. 37.

Litteraturöversikt

(11 november—10 december 1951)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen[1]

Allmänna sociala frågor

ACKOFF, R. L., & PRITZKER, L. The methodology of survey research. International journal of opinion and attitude research 1951, nr 3.

Sverige

EWERTH, E. G. Kampen mot monopol och karteller. Industritjänstemannen 1951, nr 11.
HEIDING, S. Skyddet mot illojal konkurrens. Hantverk och industri 1951, nr 11.
KINNMARK, F., GÄRDE-WIDEMAR, INGRID, & NYCANDER, G. Straff som »skydd» mot sexualförgripelser. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1951, nr 5.
Arbetarrörelsens arkiv snart 50 år. Kommunalarbetaren 1951, nr 20.
Ekonomisk översikt för Sverige. Sv. sparbankstidskrift 1951, nr 8/9.
Modenytt och rättskipning. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1951, nr 5.
5 år med källskatten. Tidskrift för Göteborgs stads tjänstemän 1951, nr 8.

Amerikas förenta stater

ALLWOOD, M. S. Biopubliken. Affärsekonomi 1951, nr 14.

Australien

High court's decision on anti-communist legislation. The New South Wales industrial gazette 1951, nr 3.

Arbetarskydd

VAUTHIER, C. Safety and hygiene measures in the use of industrial solvents. Occupational safety and health 1951, nr 3.
Accidents and accident-prevention policies in agriculture. Occupational safety and health 1951, nr 1—3.

Sverige

FORSSTRÖM, I. Arbetsskadorna och deras förebyggande. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 45.
STOCKHAUS, F. Kommitté för ordning och snygghet. Arbetarskyddet 1951, nr 9.

Arbetslön och arbetstid

Amerikas förenta stater

HANSEN, A. Produktivitetsfaktoren — et nyt træk i amerikanske lönoverenskomster. Udenrigsministeriets tidsskrift 1951, nr 28.

Danmark

KOCIK, A. Semester- och arbetstidsfrågor i Danmark. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 44.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

BECU, O. Internationella sjöfolksproblem. Sjömannen 1951, nr 12.

Sverige

BENGTSON, S. F. Fackföreningsrörelsen och den fulla sysselsättningen. Sv. typograftidning 1951, nr 25.
WAHLSTRÖM, K.-O. Restaurangnäringen och den utländska arbetskraften. Sv. hotell-revy 1951, nr 11.
ÅSTRÖM, H. Kvinnobristen i skogskommunerna. Skogsindustriarbetaren 1951, nr 23.
Verkstadsföreningen och företagsnämnderna. Verkstäderna 1951, nr 12.

Amerikas förenta stater

Labor during national emergencies. Monthly labor review okt. 1951.

Belgien

CUYPER, G.-F. DE. Le conseil national du travail. Revue du travail 1951, nr 10.

Danmark

Beskæftigelsessituationen. Arbejderen 1951, nr 23.

Storbritannien

MATTHEWS, R. C. O. The effect of wage-cuts on employment. The economic journal sept. 1951.

Befolkningsfrågor

Sverige

NELSON, A. Förbjudna barn? Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1951, nr 5.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Danmark

Skilsmisser i Köbenhavn i 1950. Statistisk månedsskrift 1951, nr 7.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Sverige

FRANSÉN, H. Bränsleförsörjningens framtidsperspektiv. Fastighetsarbetaren 1951, nr 5.
JOHANSSON, ALF. Det aktuella läget för bostadsbyggandet. Sv. sparbankstidskrift 1951, nr 8/9.
LINDEGREN, K. Bostadspolitiken på landsbygden. Politisk tidskrift 1951, nr 11.
MOSSBERG, E. Nya bedömningsgrunder vid fördelning av bostäder bland bostadssökande. Hygienisk revy 1951, nr 9.
STERNER, R. Kartellavtalen och byggkostnaderna. Skogsindustriarbetaren 1951, nr 23.
Industribostäderna. Signalen 1951, nr 45.

Finland

MURÉN, E. Kommuns rätt att understödja privat bostadsbyggnadsverksamhet. Finsk kommunaltidskrift 1951, nr 8.
TUOMINEN, A. O. Bostadsbehovet på landsbygden. Social tidskrift 1951, nr 9/10.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Sverige

HENRIKSON, A. Behöver vi skolning i företagsekonomi? Fackföreningsrörelsen 1951, nr 46.

Amerikas förenta stater

KRAG, J. O. Samling eller splittelse i USA's fagbevægelse. Arbejderen 1951, nr 23.

Tyskland

ENDERLE, A. Medbestämmanderätt inom tyska förbundsrepubliken. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 46.

Hälso- och sjukvård

Nutrition and public health. Chronicle of the world health organization 1951, nr 10.

Sverige

AHLMARK, A., & NYSTRÖM, Å. Yrkesmedicinska avdelningen vid Karolinska sjukhuset. Sv. läkartidningen 1951, nr 49.
FALCONER, B. Jäktet — en folksjukdom. Försäkringstidningen 1951, nr 8.
HIRSCH, C. »Ont i ryggen». Arbetarskyddet 1951, nr 9.
WACHTMEISTER, A. Kvacksalveriet och rättvisan. Hygienisk revy 1951, nr 9.
ÖSTMAN, P. Sjukgymnastik — arbetsterapi. Sv. läkartidningen 1951, nr 47.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

Sverige

SWEDBORG, E. Producentbidragsutredningen. Jordbruksekonomiska meddelanden 1951, nr 10.

Kooperation

Sverige

ERONN, L. Kooperationens kapitalproblem. Kooperatören 1951, nr 21.
WINGÅRD, E. KF:s nya låneform. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 47.

Finland

RAHOLA, I. Co-operative activity in Finland. Bank of Finland 1951, nr 9/10.

Irland

KEMP, H. Co-operation in Ireland. The co-operative review 1951, nr 11.

Schweiz

Die schweizerische Konsumgenossenschaftsbewegung im Jahre 1950. Schweiz. Konsum-Verein 1951, nr 45.

Nykterhetsfrågan

AHLSÉN, B. Något om alkoholens samband med brottsligheten. Tidskrift för systembolagen 1951, nr 11.
ÅMARK, C. Alkoholisters föräldrar och syskon. Tirfing 1951, nr 5/6.
Spritdryckspriserna i de nordiska länderna. Tidskrift för systembolagen 1951, nr 11.

Sverige

ELMÉR, Å. Nykterhetsundervisningen för femtio år sedan. Tirfing 1951, nr 5/6.
E[LMGREN], S. De unga åren. [Jalmar Furuskogs levnadsminnen.] Reformatorn 1951, nr 47.
— Utopin som förverkligas. Reformatorn 1951, nr 49.
ÅMAN, A. Björknäsanstalten nedlägges delvis. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1951, nr 8.
Å tjänstens vägnar. Tidskrift för Göteborgs stads tjänstemän 1951, nr 8.

Schweiz

Medicinsk alkoholistvård i Schweiz. Social-medicinsk tidskrift 1951, nr 11.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

MAYER, T. The effects of a wage change upon prices, profits and employment. The economic journal sept. 1951.

Sverige

LINDGREN, B. Belastningsvariationer i detaljhandeln inom livsmedelsbranschen. Affärsekonomi 1951, nr 14.
Budgetrådgivning i sparbankerna. Sv. sparbankstidskrift 1951, nr 8/9.

Norge

Avbetalingsloven. Handelsstandens månedsskrift 1951, nr 10.

Tyskland

DENEFFE, P. Der Verbrauch in Arbeitnehmerhaushaltungen. Wirtschaft und Statistik 1951, nr 11.

Socialförsäkring

DUBUC, R. Zu einer internationalen Klassifizierung der aktenmässigen Unterlagen auf dem Gebiet der sozialen Sicherheit. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1951, nr 6.

MONTAN, K. Internationell vanförevårdskongress i Stockholm. Folkpensioneringen 1951, nr 8.

Sverige

ARNSTEDT, N. Utbetalning av folkpension jämlikt 18 § lagen om folkpensionering. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1951, nr 5.

LEYDEN, T. Sjukkassorna och fackföreningarna. Sv. sjukkasse-tidning 1951, nr 10.

— Sjukkassorna och kommunerna. Sv. sjukkassetidning 1951, nr 10.

Amerikas förenta stater

PARKER, J. S. Financial policy in old-age and survivors insurance, 1935—50. Social security bulletin 1951, nr 6.

WENTHWORTH, EDNA C. Disabled old-age insurance beneficiaries. Social security bulletin 1951, nr 6.

Norge

OHLDIECK, F. W. Litt om krigspensjoneringene. Sosial trygd 1951, nr 11.

Socialvård

TALLBERG, A. Syn på ålderdomen. Lantarbetaren 1951, nr 45.

Sverige

BERG, G. Pensioneringsfrågan — ett viktigt led i den aktuella åldringsvården. Sv. läkartidningen 1951, nr 47.

DAHLSTRÖM, F. Snåla och slösa inom socialvården. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1951, nr 5.

[FALK, V.] Självuppfostran — barnuppfostran. Sv. socialvårds tidning 1951, nr 11.

LARSSON, GUSTAV. Norrköpings socialvård. (Föredrag.) Sv. socialvårds tidning 1951, nr 11.

VALLBRO, E. Socialvårdssystrar för tillsyn över åldringar som kvarbo i sina hem. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1951, nr 5.

Ett byggnadstillstånd för barnavårdsändamål. Sv. socialvårds tidning 1951, nr 11.

Dyrbara barnhem. Sunt förnuft 1951, nr 9.

Amerikas förenta stater

ARNOLD, MILDRED. Policies for the use of federal child welfare funds. Social security bulletin 1951, nr 7.

Finland

TARASTI, A. Den nyare lagstiftningen om underhållsbidrag åt barn. Social tidskrift 1951, nr 9/10.

De privata ålderdomshemmen i februari 1951. Social tidskrift 1951, nr 9/10.

Storbritannien

COLLINS, JOAN. Alms and the man. Social service dec. 1951/febr. 1952.

Undervisning och yrkesutbildning

Canada

Survey made of education programs for trade union members in Canada. The labour gazette 1951, nr 10.

Norge

BANK-MIKKELSEN, N. E. De nye regler om skolebespisning. Socialt tidsskrift 1951, nr 8/9.

Ut- och invandring

OLSSON, BERTIL. Utvandring från Europa. Tiden 1951, nr 9.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor. Bureau of labor statistics. Bulletin. Wash. 1951.
1009. Problems and policies of dispute settlement and wage stabilization during world war 2.

ANSTRIN, H. Sveriges pappersindustri. Sthlm 1951. (Industriens upplysningstjänsts skriftserie. Ser. A: 8.)

AUSTRALIEN. Commonwealth bureau of census and statistics.
Official year book. No. 38 (1951). Canberra 1951.

BLOMQVIST, E. Sveriges energiförsörjning. Sthlm 1951. (Industriens upplysningstjänsts skriftserie. Ser. C: 7.)

CANADA. Department of labour.
Labour organization in Canada. Annual report. 40. (1950/51). Ottawa 1951.

CEMACH, H. P. The elements of punched card accounting. Lond. 1951.

DAHLSTRÖM, J. I. Tidens formulärbok. 4 uppl. Sthlm 1951.

DANMARK. Det statistiske departement.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1951.
Bd 146: H. 2. Indkomst- og formueansættelserne til staten for skatteåret 1950/51.

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hki 1951.
3. Lanthushållning.

44. Jordbruk och boskapsskötsel år 1949.
6. Befolkningsstatistik.
A. Befolkningsrörelsen. 105 (1949). Tabeller.

FINLAND. Societas gerontologica fennica.
Geron. Årsbok. 1 (1949)—23 (1950—51). Hki 1949—51.

FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic affairs.
Land reform. Defects in agrarian structure as obstacles to economic development. New York 1951. (Publ. 1951: 2. B. 3.)
Problems of unemployment and inflation 1950 and 1951. Analysis of replies by governments to a United Nations questionnaire. New York 1951. (Publ. 1951: 2. A. 1.)

— Department of social affairs.
Enquiries into household standards of living in less-developed areas. New York 1951. (Publ. 1950: 4. 7.)

HELSINGFORS.
Helsingfors stads statistik. Hki 1951.
1. Hälso- och sjukvård. 32 (1947).

— Helsingfors stads statistiska byrå.
Statistisk årsbok. 40 (1951). Hfors 1951.

HOLMQVIST, N. Mindre fruktlagerhus. Några konstruktionstekniska synpunkter. Lund 1951. (Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader. Meddelande. 24.)

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Studies and reports. New series. Geneva 1951.
28. Vocational training in Latin America.

INTERNATIONELLA ARBETSORGANISATIONEN. Inland transport committee.
4th session, Genoa, 1951.
Report. Geneva 1951.
1. General report.
2. Co-ordination of transport: labour problems.

KONJUNKTURINSTITUTET.
Meddelanden. Sthlm 1951.
Ser. A: 20. Konjunkturläget hösten 1951.

LINDBERG, O. Näringsgeografiska studier över den svenska pappersindustriens lokalisering. Upps. 1951. (Geographica. 23.)

MOBERG, S. Vem blev student och vad blev studenten? Statistiska studier ... bland fem årgångar svenska studenter under perioden 1910—1943. Lund 1951. (Akad. avh.)

MONTGOMERY, A. Svensk socialpolitik under 1800-talet. 2. omarb. uppl. Sthlm 1951.

NEDERLÄNDERNA. Centraal bureau voor de statistiek.
Jaarcijfers voor Nederland 1947—50. Utrecht 1951.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1951.
67. Ulykkestrygden for industriarbeidere m. v. 1948.
68. Norges postverk 1950.
77. Ulykkestrygden for sjömenn 1946—48. Ulykkestrygden for fiskere 1947—48.

RIKSRÄKENSKAPSVERKET.
Budgetredovisning för budgetåret 1950/51. Sthlm 1951.

SCHUMPETER, J. A. Ten great economists from Marx to Keynes. New York 1951.

SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1951.
230. Eidgenössische Volkszählung. 1950. Bd 1. Wohnbevölkerung der Gemeinden. 1850—1950.

SOCIALA FÖRMÅNER, skatter och verklig inkomst. Sthlm 1951. (Meddelande från TCO:s utredningsavdelning. 1951: 5.) [Stencil.]

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1951. Sthlm 1951.
32. *Ljungdahl, K.-G.* Bränsle och kraft. Orientering rörande Sveriges energiförsörjning. Publ. på föranstaltande av Bränsleutredningen 1951. [Avg. d. 30 dec. 1950.] (H.)
33. 1946 års kommitté för sjuksköterskeutbildningen. 2. Högre utbildning av sjuksköterskor m. m. 3. Specialutbildning av sjuksköterskor. [Avg. d. 9 aug. 1951.] (I.)
40. Förslag till lagstiftning om förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden. Betänkande avg. [d. 9 okt. 1951] av Strandutredningen. (Ju.)
41. Ungdomen möter samhället. Ungdomsvårdskommitténs slutbetänkande. [Avg. d. 2 juni 1951.] (Ju.)
42. Betänkande med förslag till utlänningslag m. m. Avg. [d. 21 nov. 1951] av 1949 års utlänningskommitté. (Ju.)
45. 1950 års folkpensionsrevision. Avdragsregler och bostadstillägg m. m. [Avg. d. 15 nov. 1951.] (S.)
46. Betänkande med förslag angående flyttning av Stockholms örlogsbas till Stockholms södra skärgård. Avg. av 1948 års örlogsbasutredning d. 15 nov. 1951. (Fö.)

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1951.
5. Byggnader och bostäder.
Allmänna bostadsräkningen i Stockholm. 14 (5/11 1945).

STORBRITANNIEN. Board of trade.
Statistical abstract for the commonwealth (trade statistics). Nr 71 (1947 — the first half of 1950). Lond. 1951.

— Ministry of health.
Report. 1949/50. P. 1. Lond. 1951.

— Ministry of labour and national service.
Report for the year 1950. Lond. 1951.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1951.
Finanser.
Kommunernas finanser år 1947. Av Statistiska centralbyrån. 2. Egentliga landskommuner, sammanfattning.
Folkmängden och dess förändringar.
Dödsorsaker år 1948. Av Statistiska centralbyrån.
Hälso- och sjukvård.
Allmän hälso- och sjukvård år 1949. Av Medicinalstyrelsen.
Postverket år 1950. Av Generalpoststyrelsen.

Rättsväsen.
Vägtrafikolyckor år 1949. Av Statistiska centralbyrån.

TEGNER, G. La sécurité sociale en Suède. Traduit par M. Cazaux. Sthlm 1951. (Institut suédois.)

THISTED-JENSEN, E. Problemer i dansk åndssvageforsorg i dag. Khvn 1951. (Socialpolitisk forenings småskrifter. 12.)

UNGDOMSKOMMISSIONEN. En oversigt over dens arbejde. Khvn 1951. (Socialpolitisk forenings småskrifter. 11.)

WELFORD, A. T. Skill and age. An experimental approach. Assisted by ... Publ. for the trustees of the Nuffield foundation. Lond., New York & Toronto 1951.

ÅBO. Åbo akademi.
Acta. Åbo 1951.
Mathematica et physica. 17.

ÖRJANGÅRD, S. Jordbruket i Dalarna under 100 år. 1850—1950. Minnesskrift utg. till erinran om Kopparbergs läns hushållningssällskaps 100-åriga verksamhet och enligt förvaltningsutskottets uppdrag utarb. Falun 1951.

Nytillkommen tidskrift

Meddelanden från Statens psykologisk-pedagogiska institut. 1951. Sthlm 1951.

Recension

Internationella arbetsbyrån: Payment By Results. Genève 1951. VIII + 204 sid. Pris $ 1,25.

Principen att avlöningsförmånerna för industriarbetare skall stå i visst förhållande till arbetsresultatet är numera ett allmänt tillämpat avlöningssystem i alla länder med en någorlunda utvecklad industri. ILO lämnar i denna rapport en redogörelse över förekomsten av dessa lönesättningsprinciper samt analyserar och diskuterar vissa därmed sammanhängande faktorer.

Den första delen av rapporten, kap. 1—7, är utarbetad vid ILO i huvudsak på basis av upplysningar, som lämnats av officiella institutioner i olika medlemsländer samt arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer. I kap. 1 lämnas en allmän redogörelse för olika system som tillämpas. Man har med hänsyn till respektive systems konsekvenser för arbetarnas förtjänster delat upp dem i fyra huvudgrupper, nämligen 1. då avlöningen varierar proportionellt med produktionsresultatet, 2. proportionellt mindre än produktionsresultatet, 3. proportionellt större än produktionsresultatet, 4. i varierande proportion till produktionsresultatet. Vidare redovisar man, bl. a. med ett flertal diagram, hur förtjänst och kostnad varierar vid olika kombinationer mellan minimitimlön och ackordsersättningar.

I kap. 2 diskuteras vissa problem i samband med införandet av ackordssystem och tillämpningen av dessa. Därvid behandlas bl. a. arbetsstudier, arbetsvärdering, förfarande vid uppmätning av arbetsresultatet samt frågor angående uppgörelse då oenighet råder mellan arbetsgivare och arbetstagare.

I kap. 3 redogörs för förekomsten av ackordsersättning i olika länder och industrigrenar och i kap. 4 diskuteras den tekniska utformningen av ackordssystem med hänsyn till de olikartade förhållanden som kan råda inom skilda industrigrenar. I kap. 5 lämnas en redogörelse för de faktiska förtjänsterna i olika länder och industrigrenar med uppdelning på sådana arbetare som haft enbart timlön och sådana vars avlöningsförmåner helt eller delvis är baserade på ackordsersättning. Vidare berörs frågor rörande »industrial relations» och hälsovårdsproblem.

I kap. 6 diskuteras mera allmänt för- och nackdelar med ackordssystem och i kap. 7 behandlas bl. a. arbetarskyddsfrågor.

Kap. 8 innehåller en sammanfattning av generella principer som förordas vid tillämpning av ackordslönesystem. Denna sammanfattning är utarbetad av ett antal experter från olika länder, vilka i april 1951 hade samlats i Genève för att diskutera dessa frågor. Från Sverige deltog metallindustriarbetarförbundets ordförande Arne Geijer. Experterna hade vid sitt arbete tillgång till ILO:s rapport, som då var i huvudsak utarbetad. Experterna var eniga angående utformningen av dessa sammanfattade principer. *A. N—t*

Förteckning över viss personal hos socialstyrelsen samt adressförteckning över vissa lokala organ anknutna till socialstyrelsen

Kungl. Socialstyrelsen

Birger Jarls torg 2

Telefon 22 12 00—22 12 07 eller nedan angivna direkta nummer.
När växeln är stängd, används nummer inom parentes.

Generaldirektören Bexelius 10 08 43

Registrators- och kassakontoret:
Kamreraren Hildur Tholander . . . 11 40 63
Registrator Eva Kanström
Expeditionsvakt Valter Carlberg (bost.) 20 18 66

Bibliotek: Fru Greta Hoffsten

Red. av Sociala Meddelanden:
Amanuensen Rolf Hagman

Första byrån (barnavårdsbyrån)

Byråchefen Göta Rosén, statens inspektör för barnavård 10 96 15
Förste byråsekreteraren Brita Hasselrot

Allmän barnavård och ungdomsvård: Byråsekreteraren Sara Björkman-Carlsson, amanuensen Kerstin Widén

Allmänna barnbidrag, arvsfondsärenden: Förste byråsekreteraren Maja Hammarström

Barnhem: Byråinspektörerna Daga Wallinsson och Greta Sandin

Barnkolonier: Amanuensen Stina Amlin

Daghem, lekskolor m. m.: Konsulenten Gunvor Paulsen, byråsekreteraren Stina Sandels, amanuensen Inga Nordin

Fria barn- och husmodersresor: Byråsekreteraren Britten Johansson, amanuensen Waldemar Grape, fru Britt Olsson

Mödrahjälp: Byråsekreteraren Karin Rydberg

Kansliet:
Blankettexp.: Fröken Gunnel Nyström (22 12 01)

Andra byrån (socialvårdsbyrån)

Storkyrkobrinken 7—9

Byråchefen Ali Berggren, statens inspektör för fattigvård 11 30 78
Förste byråsekreteraren Gösta Ahlborg

Fattigvård, allmän socialvård:
Byråsekreteraren Bertil Wirseen
Byråsekreteraren Inga Bååth

Kansliet: Fröken Greta Herlitz . . . (22 12 02)

Social hemhjälp: Konsulenten Margareta Nordström (10 50 64), byråsekreterarna Rut Andersson och Marja Lundquist, amanuensen Maja Stenmark

Kansliet: Fru Ebba Ryman

Tredje byrån (lagbyrån)

Byråchefen Bengt Hult 11 78 02

Personal- och juridiska ärenden: Förste byråsekreteraren Olof Zachrisson

Sociala ärenden: Förste byråsekreteraren Ingvar Höjer tjl.

Kontaktman för information av utlänningar: Byråsekreteraren Elsa Wollmer . . 21 78 32

Förfrågningar: Amanuensen Lars-Åke Åström

Kansliet: Fru Ester Stålhammar . . (22 12 03)

Fjärde byrån (statistiska byrån)

Folkungagatan 43[IV]

Byråchefen Erland v. Hofsten 44 80 63

Socialvårdsstatistik, socialutgifter: Förste aktuarien Gustaf Holmstedt, amanuensen Ingrid Dalén

Barnavårdsstatistik: Aktuarien Carl Hermelin

Budgetundersökningar m. m.: Aktuarierna Linnéa Jonsson och Elisabeth Wiberg

Nykterhetsvårdsstatistik: Aktuarien Thore Grönqvist

Hyresundersökning: Aktuarien Gillis Hennermark

Kansliet: Fru Henny Sjöström . . . (22 12 04)

Norra Riddarholmshamnen 7 A

Levnadskostnadsindex, konsumtionsprisindex, dyrortsgruppering: Förste aktuarierna Carl Öberg (tel. 20 95 89) och Gillis Berggren, amanuenserna Marianne Gustavsson, Sten Kruse, Åke Lönnqvist och Sven Moberg

Femte byrån (utredningsbyrån)

Folkungagatan 45[V]

Byråchefen Anders Twengström . . . 42 87 87

Sysselsättnings- och lönestatistik: Förste aktuarierna Leif Björk och Gustaf Berglund, aktuarien Einar Olsson, amanuenserna Arne Näverfelt, Ingrid Reinhard och Karl-Erik Friberg

Detaljhandelsomsättning: Amanuensen Eva Herner 44 43 42

Kansliet: Fru Gerda Hällén . . . . (22 12 05)

Sjätte byrån (nykterhetsvårdsbyrån)

Byråchefen August Åman 10 03 13
Byråinspektörerna Fritz Hag och Daniel Wiklund
Byråsekreterarna Maud Helling och Harriet Anagrius
Amanuenserna Stig Östergren och Folke Berglund
Kansliet: Fröken Birgit Sjökvist . . (22 12 06)

Sjunde byrån (skolbyrån)
Munkbron 9III

Tf. byråchefen Lars Bolin, statens inspektör för ungdomsvårdsskolorna 10 31 77
Förste byråsekreteraren Herman Jansson
Tf. byråsekreteraren Erik Selander
Intagnings- och elevärenden: Tf. byråinspektören Sven Perlstam
Personalärenden: Amanuensen Gunnar Holmgren
Allmänna administrativa ärenden: Amanuensen Ivan Hultan . . . . . (20 96 88)
Räkenskapsärenden: Amanuensen Greta Strindlund
Kansliet: Fru Ingegerd Nordsjö . . . (22 12 07)

Förlikningsmannaexpeditionen
Munkbron 11II

Förste byråsekreteraren Carl Christian Schmidt 11 78 53
Byråsekreteraren Karl-Axel Nordfors
Sammanträdesrum 20 21 70
Kansliet: Fröken Rut Thunell

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenter

Distrikt	Namn och adress	Telefon
1:a distr. (Stockh. stad, Stockh. och Upps. län)	C.-G. Stenkula, Socialstyrelsen, Storkyrkobrinken 7, Stockholm 2	22 12 00 växel (53)
2:a distr. (Söderm. o. Västmanl. län)	Anna Pontuson, Stora gatan 46, Västerås	331 38
3:e distr. (Österg. o. Kalmar län)	May Hamrin, Storgatan 51, Linköping	435 10
4:e distr. (Jönk. o. Kronob. län)	N. J. Sundén, Lektorsvägen 8 B, Växjö	16 44
5:e distr. (Blek. o. Krist. län)	Vesta Almqvist, Länsstyrelsen, Kristianstad	152 00
6:e distr. (Malmöhus län)	F. Dahlström, Länsstyrelsen, Malmö	733 00
7:e distr. (Hall. samt Göteb. o. Bohus län)	G. Sjöbeck, Olivedalsgatan 17, Göteborg	12 94 98
8:e distr. (Älvsb. län)	Ingrid Sundin, Länsstyrelsen, Vänersborg	138 00 växel (139)
9:e distr. (Skarab. län)	K. Jonshagen, Ekliden 9, Mariestad	10 67
10:e distr. (Värml. o. Örebro län)	N. Sandberg, Gränsgatan 18, Karlstad	121 54
11:e distr. (Kopp. o. Gävleb. län)	Greta Grenander-Pehrling, Åsgatan 36, Falun	41 44
12:e distr. (Västernorrl. o. Jämtl. län)	Ilse Kroenberg-Stålfelt, Byvägen 51, Frösön 1	Östersund 126 18
13:e distr. (Västerb. o. Norrb. län)	C. Lindbäck, Rådstugatan 6 A, Luleå	12 81

I Gotlands län omhänderhas konsulentverksamheten av förste byråsekreteraren G. Ahlborg, socialstyrelsen. — I frågor rörande barnavård biträds länsstyrelserna även av särskilda barnavårdsassistenter.

Länsstyrelsernas barnavårdsassistenter

Län	Namn och adress	Telefon
Stockholms stad	Fröken Britta Sjögren, Överståthållarämbetet, Beridarbansgatan 17, Stockholm	22 70 80 (28)
Stockholms	Fru Sigrid Sternmalm, Länsstyrelsen, Stockholm	22 73 00
Uppsala	Fru Inga Troein-Forsström, Länsstyrelsen, Uppsala	390 60
Södermanlands	Fru Margit Carlson, Länsstyrelsen, Nyköping	»Länsstyrelsen»

Län	Namn och adress	Telefon
Östergötlands	Fröken Märta Olsson, Länsstyrelsen, Linköping	295 60
Jönköpings	Fröken Karin Fingal, Länsstyrelsen, Jönköping	17 43
Kronobergs	Fru Nea Sjöblom, Länsstyrelsen, Växjö	35 70
Kalmar	Fröken Ellen Lindström, Länsstyrelsen, Kalmar	121 31
Gotlands	Fru Kerstin Carlson, Länsstyrelsen, Visby	»Länsstyrelsen»
Blekinge	Fröken Elsa Strandberg, Bredgatan 2, Karlskrona	16 70
Kristianstads	Fru Karin Arvelid, Karlavägen 15, Kristianstad	125 16
Malmöhus	Fröken Dagmar Wennerberg, Länsstyrelsen, Malmö	733 00
Hallands	Fru Gerd Johansson, Länsstyrelsen, Halmstad	»Länsstyrelsen» 59
Göteborgs och Bohus	Fru Elisabet Nyman, Länsstyrelsen, S. Hamngatan 3, Göteborg	17 22 80
Älvsborgs	Fröken Margit Fohrman, Länsstyrelsen, Vänersborg	»Länsstyrelsen»
Skaraborgs	Fröken Elin Claesson, Västerlånggatan 6, Mariestad	634
Värmlands	Fru Siri Cronqvist, Gylleniusgatan 11, Karlstad	116 22
Örebro	Fröken Birgit Hammar, Engelbrektsgatan 20—22, Örebro	162 50
Västmanlands	Fru Hildur Fägerstam, Länsstyrelsen, Västerås	370 10
Kopparbergs	Fru Gunhild Gerdén, Falugatan 1, Falun	46 50
Gävleborgs	Fröken Gertrud Hellner, Länsstyrelsen, Gävle	291 00
Västernorrlands	Fröken Magnhild Olsson, Brunnshusgatan 11 C, Härnösand	14 90
Jämtlands	Fröken Maja Norrbohm, Länsstyrelsen, Östersund	172 60
Västerbottens	Fröken Elisabet Svanström, Länsstyrelsen, Umeå	»Länsstyrelsen»
Norrbottens	Fru Edith Frick-Meijer, Länsstyrelsen, Luleå	34 00

Mödrahjälpsnämndernas sekreterare

Mödrahjälpsnämnden i (l. = landstingsområde)	Namn och adress	Telefon
Stockholms stad	Byråchefen Håkan Rahm, Kungl. Medicinalstyrelsen, Stockholm	22 67 00
Stockholms läns l.	Inspektören P. Clefberg, Box 19002, Sthlm 19	27 87 44
Uppsala läns l.	Landstingsassistenten Per Elfvik, Landstingets exp. N. Slottsgatan 10 b, Postf. 122, Uppsala	416 99
Södermanl. läns l.	Länsnotarien Erik Waldemarsson, Länsstyrelsen, Nyköping	»Länsstyrelsen»
Östergötl. läns l.	Länsnotarien E. Hintze, Länsstyrelsen, Linköping	295 60
Norrköpings stad	Intendenten M. Friis, Lasarettet	295 00
Jönköpings läns l.	Advokaten Bengt H. Skantze, Box 57, Jönköping	83 45
Kronobergs läns l.	Länsnotarien Olof Lönegren, Länsstyrelsen, Växjö	35 70
Kalmar läns norra o. södra l.	Landstingsdirektören F. R. Ramertz, Landstingets exp., Kalmar	117 50
Gotlands läns l.	Barnavårdsassistenten fru Kerstin Carlson, Länsstyrelsen, Visby	»Länsstyrelsen»
Blekinge läns l.	Fru Anna-Stina Witzell, Erik Dahlbergsvägen 28, Karlshamn	404
Kristianstads läns l.	Fattigvårds- o. barnavårdskonsulenten Vesta Almqvist, Länsstyrelsen, Kristianstad	152 00

Mödrahjälpsnämnden i (l. = landstingsområde)	Namn och adress	Telefon
Malmöhus läns l.	Advokaten Gullan Hjelm-Elovson, Magle St. Kyrkogata 10, Lund	135 59
Malmö stad	Barnavårdsdirektören Åke Bylander, Amiralsgatan 26,	»Stadshuset»
Hälsingborgs stad	Advokaten Olle Hermansson, Rättshjälpsanstalten	106 84
Hallands läns l.	Landstingsdirektören Einar Restad, Rådhuset, Halmstad	»Rådhuset» 34
Göteb. o. Bohus läns l.	Ingenjören Arthur Sandberg, Sanatoriet, Svenshögen	190
Göteborgs stad	Barnavårdsdirektören Gustaf Hedqvist, Barnavårdsnämndens byrå	17 09 70
Älvsborgs läns l.	Länsnotarien Åke Paulsson, Länsstyrelsen, Vänersborg	»Länsstyrelsen»
Skaraborgs läns l.	Länsassessorn Leo Wohlstein, Mariestad	»Länsstyrelsen»
Värmlands läns l.	E. o. länsnotarien Bert Edberg, Karlstad	150 40
Örebro läns l.	Länsbokhållaren Gunnar Engqvist, Länsstyrelsen, Örebro	196 20
Västmanlands läns l.	Socialvårdschefen Axel Norén, Ö. Kyrkogatan 10, Västerås	»Stadsförvaltningen» 136
Kopparbergs läns l.	Länsnotarien Gunnar Hallmans, Länsstyrelsen, Falun	»Länsstyrelsen»
Gävleborgs läns l.	Kyrkoherden Algot Thörnquist, Hagaström	Gävle 972 18 o. 973 19
Gävle stad	Stadsnotarien Lennart Grangert, Stadshuset	292 00
Västernorrlands läns l.	Advokaten Valdemar Boman, Sundsvall	46 60 el. 45 28
Jämtlands läns l.	Distriktssekreteraren Lars Walldén, Rådhusgatan 59, Östersund	140 12
Västerbottens läns l.	Länsnotarien Lars Hultman, Umeå	»Länsstyrelsen»
Norrbottens läns l.	Fru Margareta Wennberg, Luleå	38 14

Socialstyrelsens ortsombud för prisinsamling

A. I städer och tätorter

För samtliga orter insamlas uppgifter om priser på livsmedel och bränsle. För de med * utmärkta orterna insamlas dessutom regelbundet priser på kläder, skor, inventarier m. m. samt tjänster.

Ort	Namn och adress	Telefon
*Stockholm:		
Kungsholmen och Norrmalm	Fru Olga Hansson, Dalagatan 39, 5 tr.	22 82 00
Södermalm	Hälsovårdstillsyningsmannen Georg Berg, Rånövägen 19, Bromma	22 26 20
Östermalm	Hälsovårdstillsyningsmannen Nils Nordfur, Barrstigen 23, Bromma	22 26 20
Södertälje	Inspektoren Karl Lindh, Gästgivaregatan 18	(Riktnr 755) 313 71
Uppsala	Fröken Blenda Demming, Vasagatan 1 A	340 21
Gimo	Kommunalkassören Carl Berglund, Box 470	71
Nyköping	F. d. arbetsförmedlingsföreståndaren A. J. Johansson, Bagaregatan 59	12 31
Eskilstuna	Avdelningschefen Tage Westergren, Djurgårdsvägen 14	301 45
Linköping	F. d. assistenten Oscar V. Ring, Vasavägen 26	289 24
*Norrköping	Direktören Gunnar Carlsson, Arbetsförmedlingen	296 50

Ort	Namn och adress	Telefon
*Motala	Hälsovårdsinspektören Torsten Carlsson, Radiovägen 1	12 80, 788
Kisa	Redaktören Henrik Karlsson, Box 68	269
Ringarum	Kontoristen Arthur Carlsson, Furulid	7
Jönköping	Förste assistenten Karl Sandberg, Arbetsförmedlingen	»Arbetsförmedlingen»
*Värnamo	Folkskolläraren Hugo Lyngskog, Brogatan 5	101 50
Bodafors	Bankkamreraren Paul Bäckstrand	10
Växjö	Fru Annie Wass, Idungatan 14 A	39 94
Tingsryd	Stationsinspektoren Henning Widbäck, Järnvägsstationen	5
*Markaryd	Kommunalkamreraren Gunnar Andersson, Kommunalkontoret	172
*Kalmar	Kamreraren Kjell Sjögren, Lagmansgatan 7 A	147 49
*Västervik	F. d. sjukskötaren Einar Almquist, Perugatan 27	110 06
Degerhamn	Tullöveruppsyningsmannen Abbe Åsenius	31
Visby	Stadskamreraren Erik Ekelund, Adelsgatan 44	182, 737
*Karlskrona	Tulluppsyningsmannen Eric Rydén, Landsvägsgatan 12 C	14 88
Kristianstad	Stadskanslisten Tore Niklasson, Tredalagatan 13 A	106 89
*Simrishamn	Stadskamreraren Henning Ahlm, Järnvägsgatan 18	193
*Malmö	Länsarbetsdirektören Einar Jönsson, Arbetsförmedlingen	732 20
Lund	Banktjänstemannen Lennart Andersson, Södra Vallgatan 9	125 47
Landskrona	Bostadsinspektören Erik Nessmar, Bredgatan 13 B	735
Hälsingborg	Kontorsförest. Tage Johansson, Arbetsförmedlingen	189 83
Ystad	Fru Anna-Lisa Nilsson, St. Östergatan 14	12 52
*Höör	Kommunalkamreraren Stig Sundgren, Kommunalkontoret	634
*Halmstad	Nämndemannen fru Selma Jansson, Broddesonsgatan 52	31 97
Varberg	Majoren Gustaf Carlberg, Norrgatan 11	601
*Göteborg	Assistenten Arvid Olofsson, Arbetsförmedlingen	17 21 70
*Lysekil	Fru Maria Levin, Torsgatan 9	866
Vänersborg	Banktjänstemannen Harry Tidstrand, Lovisebergsgatan 18	14 20
Borås	Förste assistenten Anders Svanberg, Varbergsvägen 46	175 60
Ed	Herr Harald Svensson, Äng	120
Lidköping	Kontorsskrivaren John Wärme, Vattugatan 8	216 52
*Tidaholm	Fru Karin Steen, Tegnérgatan 6	53
*Töreboda	Kontorsförest. Gunnar Sylvén, Arbetsförmedlingen	190
Karlstad	Assistenten Fritz Almgren, Arbetsförmedlingen	165 15
Filipstad	Stadskamreraren Karl Thudin, Asphyttegatan 15	282
*Arvika	Kontorsförest. Robert Bohman, Arbetsförmedlingen	336
*Örebro	Ingenjören S. Y. Lodin, Oskarsvägen 8	103 57
*Västerås	Annonschefen Einar Jonsson, Vasagatan 55	319 00
Falun	Assistenten Arne Johansson, Arbetsförmedlingen	»Arbetsförmedlingen»
Avesta	Överläraren Otto Höijer, Centrum	501 67
*Ludvika	Stadskassören Harald Lindebert, Stadshuset	100 36
*Morastrand	Kontorsförest. Albin Svedberg, Arbetsförmedlingen	206
Gävle	Direktören J. G. Lidwall, Staketgatan 15	64 07

Ort	Namn och adress	Telefon
Söderhamn	Posttjänstemannen Sigurd Svensson, Åsbäcksgatan 18	20 21
*Sundsvall	Fru Hulda Skoglund-Lindblom, Trädgårdsgatan 23	26 38, 565 86
Kramfors	Kontoristen Allan Malm	67
*Östersund	Fastighetsförvaltaren Carl Erik Horneij, Tullgatan 31	106 21
*Umeå	Civilekonomen Rolf Sjögren, Öbackavägen 3	742, 745
Vilhelmina	F. d. posttjänstemannen Adolf Norén, Box 1550	69
Luleå	Länsarbetsdirektören Johan Johansson, Arbetsförmedlingen	46 10
Malmberget samt Gällivare	Gruvkassören Carl Gustaf Hjertström, Johannes 84	18
*Kiruna	Kontorsförest. Alex. E. Westberg, Arbetsförmedlingen, Box 79	103 88

B. På landsbygden

För samtliga orter insamlas uppgifter om priser på livsmedel och bränsle.

Österhaninge (Sthlm l.)	Nämndemannen Emanuel Eriksson, Väsby gård, Österbygden, *Stockholm 1 avgående*	Gålö 20
Västland (Upps. l.)	Fru Birgit Tjäder, V. Vad, Västland	Västland 13
Västra Rekarne (Söd. l.)	F. d. mejeristen Axel Nottberg, Borsökna, Eskilstuna	Eskilstuna 501 68
Boberg (Östg. l.)	Fru Birgit Jönsson, Lilla Skonberga, Normlösa	Normlösa 57
Aspveden (» »)	Kyrkoherden A. Meurling, Östra Ryd	Östra Ryd 20
(Jönk. l.)	Vakant	
Älghult (Kron. l.)	Nämndemannen Emil Jonsson, Gödeshult, Fröseke	Gödeshult 20
Misterhult (Kalm. l.)	Vakant	
Dalhem (Gotl. l.)	Folkskolläraren Ivar Stenqvist, Gotlands Hässelby	Gotl. Hässelby 53
Hällaryd (Blek. l.)	Fru Märta Ljungström, Siggarp, Trensum	Trensum 52
Jämjö (» »)	Fru Anna Håkansson, Stålemara, Fågelmara	
Kvidinge (Krist. l.)	Kontorsföreståndare Malte Jönsson, Box 49, Kvidinge	Åstorp 312 el. 642
Tommarp (» »)	Fröken Magda Larsson, Villa Rybo, Gyllebo	Gyllebo 28
Oxie (Malm. l.)	Vakant	
Blentarp (» »)	Fiskaren Axel Nilsson, Knickarp, Rynge	
Östra Frosta (» »)	Lantbrukaren Nils Jönsson, Gammalstorp, Satserup	Äspinge 56
Eldsberga (Hall. l.)	Fru Anna Olsson, Alslöv, Eldsberga	Eldsberga 14
Myckleby (Gbg o. Boh. l.)	Lantbrukaren Arvid Berntsson, Övra Myckleby, Svanesund	Myckleby 17
Frändefors (Älvsb. l.)	Lantbrukaren Johan Jansson, Rölanda, Frändefors	Anulvsbäcken 9
Tössbo (» »)	Nämndemannen Rob. Johansson, Fröskog	Tösse 23 29
Högvad (» »)	Lantbrukaren Svante Eliasson, Moghult, Mjöbäck	Mjöbäck 34
Mullsjö (Skar. l.)	Fröken Ingeborg Högberg, Hablahester, Mullsjö	Mullsjö 119 B
Hova (» »)	Fru Alice Stahre, Wahlaholm, Hova	Hova 8 A
Kvänum (» »)	Fru Anna Brättemark, Jungskola	Jungskola 23
Nyed (Värml. l.)	Fru Greta Bengtsson, Box 443, Molkom	Molkom 121
Skultuna (Västm. l.)	Fru Gun Pontelius, Kitslinge, Tillberga	Västerås 610 09
Leksand (Kopp. l.)	Fru Karin Nordén, Yttermo, Leksand	Leksand 217
Söderbärke (» »)	Fru Karin Jansson, Kyrkoherdebostället, Malingsbo	Malingsbo 27

Ort	Namn och adress	Telefon
Transtrand (Kopp. l.)	Fru Ellen Eriksson, Vallen, Sälen	Sälen 33
Arbrå (Gävl. l.)	Fru Alfhild Berglund, Kyrkbyn, Simeå	Undersvik 47041
Torp (Vrnl. l.)	Fru Jenny Söderberg, Box 227, Fränsta	Fränsta 68 B
Hackås (Jämtl. l.)	Lärarinnan fru Benedikta Sellström, Billsta, Fack 44, Hackås	Hackås 61
Bjurholm (Vb. l.)	Lanthushållslärarinnan fru Märta Everlöf-Lindqvist, Ljusåker, Balsjöåsen	Balsjö 17
Burträsk (» »)	Hemmansägaren Bengt Lundström, Bodbysund	Bodbysund 21
Överluleå (Nb. l.)	Fru Ebba Sundberg, N. Bredåker	Bredåker 3

Alkoholistanstalter

Anstaltens namn och adress	Föreståndare	Telefon
	Statliga anstalter	
Venngarn, Sigtuna	John Lönnberg (direktör)	Sigtuna (riktnr 0760) 540 21
	C. G. Tuninger (assistent)	Sigtuna (0760) 501 10
Svartsjö, Svartsjö	Olof Burman (direktör)	Mälaröarna (0756) 402 20
	Sven Lindeborg (assistent)	Mälaröarna (0756) 402 22
Salberga, Sala	M. Salzman (överläkare)	Sala 393
Haknäs, Knivsta	Margareta Lundeberg	Vassunda 80
Växjö, Norra Esplanaden 22, Växjö	Rut Grubb (direktör)	Växjö 20 22
	Erkända anstalter	
Granbytorp, Sigtuna	Andreas Lundström	Sigtuna (riktnr 0760) 530 28
Hagbyhemmet, Almunge	Ester Olsson	Almunge 19
Kurön, Adelsö	Albert Johansson	Mälaröarna (0756) 510 49 o. 510 09
Östfora, Järlåsa	Gunnar Paulsson	Östfora 35, 37 o. 24
Hemmet Ribbingebäck, Järlåsa	Lennart Nordström	Ribbingebäck 32 o. 21
Dagöholm, Lerbo	Hugo Lindell	Lerbo 2
Vårnäshemmet, Vingåker	Mauritz Melin	Vingåker 67
Lillegården, Eksjö	Carl-Gust. Anefur	Eksjö 347
Hägerstad, Solvesta	Nils Önnebo	Hannäs 19
Björstorp, Emmaljunga	Alfred Olsson	Emmaljunga 59
Holmahemmet, Höör	Artur Karlsson	Höör 128
Västkusthemmet, Sundholmen	Ture Sjösten	Kinna 830 90 o. 830 91
Åsbrohemmet, Åsbro	Folke Boström (direktör), Ivar Ljungman (assistent)	Åsbro 1 o. 4
Hemmet Älvgården, Hedemora	Gösta Kvarby	Öräangarna 34
Holmforshemmet, Boden	Gunnar Månsson	Boden 600 32
	Enskild anstalt	
Härnö, Taxinge-Näsby	Sven Efraimsson	Taxinge-Näsby 23

Länsnykterhetsnämndernas ombudsmän

Län	Namn och adress	Telefon
Stockholms	Eric Thalén, Ferkens gränd 6, Stockholm	21 30 99
Uppsala	Olof Nordström, Fyristorg 4, Uppsala	398 60 o. 327 77
Södermanlands	Arthur Andersson, Eriksbergsvägen 9, Katrineholm	10 42 o. 537
Östergötlands	Gustaf Persson, Gamla Torget 4, Box 130, Norrköping	310 74
Jönköpings	Gustaf Wiberg, Malmbäck (sekr. advokaten Per Tham, Jönköping, tel. 72)	Västanå 20
Kronobergs	Harald Persson, Södra Esplanaden 35, Växjö	40 29 o. 35 20
Kalmar	Ragnar Karlson, Kampen, Vimmerby	80
Gotlands	Gustav Engström, Skeppargatan 11, Visby	10 19 o. 956
Blekinge	Sten Forssberg, Arklimästaregatan 37, Karlskrona	39 91 o. 27 02
Kristianstads	Lennart Danielsson, V. Storgatan 49, Kristianstad	128 30
Malmöhus	Stina Bengtsson, Skvadronsgatan 22 A, Malmö	613 18
Hallands	Folke Edberg, Gymnasiegatan 2, Box 74, Halmstad	181 60 o. 18 54
Göteborgs och Bohus	Waldemar Croner, Södra Vägen 7, Göteborg	13 26 80
Älvsborgs	Bertil Ahlsén, Hallbergsgatan 8, Borås	152 07
Skaraborgs	Gösta Nordström, Karlagatan 5, Mariestad	11 20
Värmlands	Gustaf Adolf Lundberg, Lignellsgatan 15, Karlstad	168 44
Örebro	Vakant, Köpmangatan 17, Örebro	121 22
Västmanlands	Eric Croner, Arosvägen 11, Västerås	375 00 o. 362 72
Kopparbergs	Arvid Tägtlund, Ornäs	Borlänge 231 70
Gävleborgs	Sven Simonsson, Parkvägen 17, Gävle	286 31
Västernorrlands	Brynolf Malmström, Fredsgatan 8, Sundsvall	151 20
Jämtlands	Sigurd Holm, Tallåsvägen 35, Östersund	120 02
Västerbottens	Vakant, Norrlandsgatan 26, Umeå	53 70
Norrbottens	K. G. Larsson, Kyrkogårdsgatan 6 C, Boden	130 05

Skolor tillhörande barna- och ungdomsvården

Eftervårdskonsulenterna

Distrikt	Namn och adress	Telefon
1:a distr. (Stockh. stad, Stockh., Upps., Söderm. och Österg. län)	Harry Morsten, Bordsvägen 55, Enskede	Stockholm 59 34 68
2:a distr. (Jönk., Kronob., Kalmar, Gotl., Blek., Krist. och Malmöh. län)	Åke Ståhl, St. Malmgatan 5, Sigtuna	Sigtuna (riktnr 0760) 502 46
3:e distr. (Hall., Göteb. o. Bohus, Älvsb., Skarab. och Örebro län)	Inga-Britt Månsson, (tf.), c/o Söderqvist, S:t Eriksgatan 75 B, Stockholm	30 15 54
4:e distr. (Värml., Västmanl., Kopp., Gävleb., Västernorrl., Jämtl., Västerb. och Norrb. län)	Gunnar Svensson, c/o Ellwyn, Uggelviksgatan 9, Stockholm	20 22 52

Skolor för manliga elever

Skolans namn och adress	Styrelsens ordförande eller verkställande ledamot	Skolans rektor
Lövsta skolhem och yrkesskola, Vagnhärad	Riksdagsmannen Adolf Wallentheim, G:a Allén 13, Saltsjö-Duvnäs. Tel. kont. Sthlm 23 05 85 el. 22 46 00[1] (A K), bost. Sthlm 16 27 93	Chef o. läkare: dr Birger Sjödén, tel. Skåäng 19. Rektor: vakant
Långanäs yrkesskola, Eksjö	F. rektorn Johan Nilsson, Eksjö. Tel. bost. 422	Erik Lindborg, tel. Eksjö 408
Fagareds yrkesskola, Lindome	Överläraren Frans Ivarsson, Trumpetgränd 20, Göteborg. Tel. kont. 18 16 95, bost. 16 60 50	Eric Helldal, tel. Göteborg 76 00 78
Forsane yrkesskola, Frändefors	Rektor Erik Lindstedt, Sven Erikssonsgatan 17, Borås. Tel. kont. 183 68, bost. 128 90	Algot Wickberg, tel. Frändefors 12
Sundbo yrkesskola, Västanfors	Borgmästaren Ivar Hedman, Sala. Tel. kont. »Sala stad», bost. Sala 67	Arvid Tågmark, tel. Fagersta 520 34
Johannisbergs yrkesskola, Kalix	Kommunalkamreraren Axel Krona, Kalix. Tel. kont. 530, bost. 307	Lars Selberg, tel. Kalix 3
Råby yrkesskola, Lund	Riksdagsmannen Torsten Andrée, Nygatan 19, Lund. Tel. kont. Sthlm 22 46 00[1] (F K), bost. Lund 155 03	Algot Andersson, tel. Lund 104 65
Ljungaskogs yrkesskola, Örkelljunga	Professor Sture Siwe, Kyrkogatan 9, Lund. Tel. kont. »Lasarettet», bost. 128 95	Herman Thulin, tel. Örkelljunga 25
Margretelunds yrkesskola, Lidköping	Riksdagsmannen Walter Sundström, Skövde. Tel. Sthlm 22 46 00[1] (A K), bost. Skövde 769. Prosten Yngve Söderström (verkst. led.), Wennerbergsvägen 2, Lidköping. Tel. bost. 202 43	Torsten Sjunnesson (tf.), tel. Lidköping 200 43
Östra Spångs skolhem, Örkelljunga	Riksdagsmannen Karl Bergström, N. Stenbocksgat. 89, Hälsingborg. Tel. Sthlm 22 46 00[1] (A K), bost. 51 05 19 el. Hälsingborg 215 86, bost. 132 07	Ragnar Dahlstrand, tel. Örkelljunga 36
Hammargårdens skolhem, Drottningholm	Folkskolinspektören fil. dr Helge Haage, adr. Snäckparken 11, Bromma. Tel. bost. 25 20 17	Henry Wester (tf.), tel. Mälaröarna (07 56) 240 74
Vemyra skolhem, Sollefteå	Häradshövdingen Herbert Beckman, Storgatan 100, Sollefteå. Tel. kont. 11 24, bost. 787	Ragnar Fredriksson, tel. Sollefteå 841
Gudmundsgårdens skolhem, Box 507, Kalmar 2	Riksdagsledamoten fru Tekla Torbrink, Sjömansgatan 9, Kalmar. Tel. 129 08	Ingvar Anzén (tf.), tel. Kalmar 117 05
Folåsa skolhem, Vikingstad	Riksdagsmannen Gottfrid Karlsson, Vadstena. Tel. Sthlm 22 46 00[1] (F K), bost. 51 23 40 el. Vadstena 299	Helmer Petrén, tel. Linköping 100 02
Gräskärrs skolhem, Uddevalla	Landstingsmannen Axel V. Johansson, Uddevalla. Tel. bost. 110 40	Albert Olsson, tel. Uddevalla 106 44

Skolor för kvinnliga elever

Skarvik-Tallåsens skolhem och yrkesskola, Mölnbo	Förste byråsekreteraren Brita Hasselrot, Odengatan 71, Stockholm. Tel. kont. 22 12 00, bost. 31 17 21	Chef: Harald Hansson (tf.), tel. Edesta gård (över Gnesta) 22
Lingatans yrkesskola, Hallinden	Landstingsmannen Oscar Nyström, Brastad. Tel. 13	Maja Stehn (tf.), tel. Sämstad 35
Brättegårdens yrkesskola, Vänersborg	Landstingsdirektören Henry Hårde, Box 22, Vänersborg. Tel. kont. 618, bost. 198	Margareta Skjöld, tel. Vänersborg 12 62
Sonestorps yrkesskola, Eket	F. överläraren Hedvig Norgren, Engelbrektsgatan 17 B, Malmö. Tel. bost. 234 59	Anna Bergström, tel. Eket 111

[1] Då riksdagen är samlad.

Skolans namn och adress	Styrelsens ordförande eller verkställande ledamot	Skolans rektor
Hornö yrkesskola, Enköping	Landstingsledamoten fru Annie Wallentheim, G:a Allén 13, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Sthlm 16 27 93	Catarina Paulsson (tf.), tel. Upplands Vallby 28
Härsjögårdens yrkesskola, Hyssna	Länsassessor Erik Axelson, Gyllenkrooksgatan 9 A, Göteborg. Tel. kont. 17 22 80, bost. 16 74 45	Birgit Sahlström (tf.), tel. Rävlanda 70
Eknäs yrkesskola, Enköping	Professor Gunnar Heckscher, Baldersgatan 10 A, Stockholm. Tel. kont. 23 10 45, bost. 11 10 55. Lantbrukaren Lars Lådö (verkst. led.), Sparrsätra. Tel. 68	Marianne Lanthén-Hörz (tf.), tel. Upplands Vallby 3
Morängens yrkesskola, Almunge	Byråchefen Göta Rosén, Odengatan 71, Stockholm. Tel. kont. 10 96 15, bost. 31 17 21	Elsa Hansson (tf.), tel. Almunge 25
Broby skolhem, Söderköping	Kommunister Georg Wahl, Pryssgården, Norrköping 4. Tel. kont. 111 34, bost. 110 75	Maja Lundström, tel. Söderköping 102 74
Bistagårdens hemskola, Bålsta	Sekreteraren fru Hulda Flood, Wargentinsgatan 3, Stockholm. Tel. 22 46 00[1] (F K), bost. 535970	Birgit Nilsson (tf.), tel. Bålsta 15

Statens förlikningsmän för medling i arbetstvister

Distrikt	Namn och adress	Telefon
1:a distr. (Stockh. stad samt Stockh., Upps. o. Södermanl. län)	Direktören Stig Gullberg, Hagagatan 24, adr. Box 187, Stockholm 1	20 48 18, 33 24 54 (bost.)
2:a distr. (Österg., Jönk., Kronob., Kalmar, Gotl. o. Blek. län)	Rådmannen Herbert Nilsson, Linköping	204 84, 207 33 (bost.)
3:e distr. (Krist. o. Malmöh. län)	Borgmästaren Lars Gunnar Ohlsson, Hälsingborg	205 10, 159 01 (bost.)
4:e distr. (Göteb. o. Bohus län)	Rådmannen Sten Lindquist, Göteborg	17 27 40, 16 39 17 (bost.)
5:e distr. (Hall., Älvsb. o. Skarab. län)	Borgmästaren Erik Bendz, Halmstad	Namnanrop »Rådhuset» eller 10 00, 780 (bost.)
6:e distr. (Värml., Örebro, Västmanl. o. Kopp. län)	Advokaten Arvid Berggren, Örebro	173 09, 150 19 (bost.)
7:e distr. (Gävleb., Västernorrl. o. Jämtl. län)	Förste byråsekr. Carl Chr. Schmidt, Förlikningsmannaexp., Munkbron 11, Stockholm	11 78 53, 31 22 61 (bost.)
8:e distr. (Västerb. o. Norrb. län)	Kommunalborgmästaren Bengt Åhrström, Piteå	10 18, 11 13, 10 28 (bost.)

[1] Då riksdagen är samlad.

Häftets huvudinnehåll

Februari 1952

Statistikermötet i Indien. Fil. lic. Tore Dalenius skildrar Internationella statistiska institutets möte i Delhi och Calcutta i december 1951, vartill representanter för ett 40-tal nationer hade infunnit sig. Officiellt ombud från Sverige var överdirektör Karin Kock. Endast ett litet urval av punkter på konferensprogrammet har av utrymmesskäl kunnat behandlas. Tyngdpunkten i framställningen ligger på indisk statistik och förhållanden i Indien, som har betydelse för denna. Ehuru den indiska statistiken har många svårigheter att övervinna, som den svenska ej hämmas av, är den mycket modern. Illustrationerna till artikeln visar den internationellt kände indiske statistikern professor Mahalanobis samt det statistiska institut, som till stor del är hans verk. Vidare visas en bild av provytetagning för en skördeberäkning. Sid. 75.

Sjukkassornas läkarvårdsersättning. För att erhålla närmare kännedom härom har pensionsstyrelsen verkställt två undersökningar. Resultatet av dessa utredningar lämnas här i sammandrag. Uppgifterna har inhämtats genom sjukkassorna ur de kvitton, som medlemmarna erhåller från läkaren och sedan överlämnar till kassan för att få ersättning. Under perioden 1944—1949 steg antalet läkarvårdsfall per 100 medlemmar med 42 %, medan sjukkassans utgifter per fall samtidigt blott steg med 3 % eller från 9,38 kr till 9,65 kr. Sid 84.

Arbetskraften i offentlig tjänst. IV. Denna serie, som inleddes i häfte 1, 1951, avslutas i detta häfte med en översikt av antalet tjänstemän i städerna jämte en sammanfattande redogörelse för den arbetskraft i allmän tjänst, vilken har akademisk, teknisk och därmed jämförlig utbildning. Av de 812 för städerna redovisade juris kandidaterna kommer 492 på rätts- och ordningsväsen, 176 på allmän förvaltning, 60 på finansväsen och 50 på socialvården. Av 2 050 tjänstemän med någon form av ingenjörsutbildning är 96 % verksamma inom kommunikations- eller byggnadsväsen eller vid affärsdrivande verk. — Andelen statsanställda bland samtliga de i offentlig tjänst anställda varierar starkt med utbildningen. Medan procenttalet för filosofie doktorer och licentiater inom den naturvetenskapliga fakulteten närmar sig 100, är det blott 22 för de från socialinstituten diplomerade. Sid. 89.

Allmänna barnbidrag åren 1950 och 1951. Sammanlagt utbetalades under åren 445 resp. 452 milj. kr till 1 710 000 resp. 1 740 000 barn. Antalet bidragsberättigade barn har successivt stigit, alltsedan verksamheten påbörjades vid 1948 års ingång. Detta sammanhänger med att antalet födda barn visserligen sjunkit under de senaste åren men att det dock väsentligt överskridit de årliga födelsetillskotten under 1930-talet. Fr. o. m. ingången av år 1952 har barnbidraget höjts med 30 kr till 290 kr årligen. Sid. 104.

Levnadskostnadsindex för december 1951 steg i 1935 års serie sedan september med 4 enheter till 204. Index för livsmedel steg med 5 enheter till 229, för bostad med 4 enheter till 112, för bränsle och lyse med 10 enheter till 276, för kläder och skor med 3 enheter till 243 samt övriga utgifter med 3 enheter till 192. I 1914 års serie steg indextalet under samma tid med 7 enheter till 316. Pristalet för statstjänstemän steg under perioden september—december från 147 till 150 och pensionspristalet ökade från 130 under månaderna november 1951—januari 1952 till 133 för februari—april 1952. Sid. 105.

Recensioner. I detta nummer granskas Hannes Hyrenius' bok Befolkning och samhälle av docent Sven Moberg och fil. kand. Per Sundberg anmäler den nionde upplagan av Skölds Kommunalkunskap. Sid. 139.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Arbetskraften i industrin, årligen, senast i	3, 1951
Barnavårdsmannaskap och bidragsförskott, årligen, senast i (ingår i »Samhällets barnavård»)	3, 1951
*Befolkningsutvecklingen, varje kvartal, senast i	10, 1951
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	7, 1951
*Brottsligheten, varje kvartal, senast i	11, 1951
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar, varje kvartal, senast i	12, 1951
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	12, 1951
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1951
Fattigvården, årligen, senast i	1, 1952
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, varje halvår, senast i	7, 1951
Fylleriförseelser och spritsmuggling, varje kvartal, senast i	12, 1951
*Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	2, 1951
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1951
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet, senast i	5, 1951
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	detta nr
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1951
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	4, 1951
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1951
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	12, 1951
Löneförhållandena för industriarbetare, årligen, senast i	7, 1951
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1951
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	detta nr
Nykterhetsvårdsklientelets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	11, 1951
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1951
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	11, 1951
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	8, 1951
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	3, 1951
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1951
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1951
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	11, 1951
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	11, 1951
*Vägtrafikolyckor, varje kvartal, senast i	10, 1951

* Fr. o. m. år 1952 publiceras dessa översikter av statistiska centralbyrån i centralbyråns kvartalsvis utkommande Statistisk tidskrift samt däremellan publicerade förtryck till tidskriften.

Statistikermötet i Indien

Av fil. lic. *Tore Dalenius,* Socialstyrelsen

Internationella statistiska institutet, ISI, är en »självständig sammanslutning, som är ägnad åt de statistiska metodernas utveckling och förbättring samt deras tillämpning inom hela världen . . .» (»autonomous society devoted to the development and improvement of statistical methods and their application throughout the world . . .»). Som ett led i strävandena att förverkliga detta program håller institutet vartannat år en internationell statistisk session. Dessa möten, till vilka ett stort antal statistiker representerande såväl universitet som ämbetsverk i en mängd länder har brukat infinna sig, har spelat en mycket stor roll för statistikens utveckling. De båda senaste mötena hölls i Washington 1947 och i Bern — Genève 1949. 1951 års session, den 27:e i ordningen, hölls under tiden 5—11 december i Delhi och 16—18 december i Calcutta, Indien. Till denna session hade — förutom ett stort antal indiska statistiker — infunnit sig representanter för ett 40-tal nationer. Sverige representerades av överdirektör Karin Kock, statistiska centralbyrån, varjämte jag deltog i sessionen på särskild inbjudan.

I samband med ovannämnda session hölls i Delhi och Calcutta ett antal »associated conferences» med deltagande av International Association for Research in Income and Wealth, International Biometric Society, International Econometric Society, International Union for Scientific Study of Population Problems, International Statistical Association for Asia and the Far East, Indian Statistical Institute (som tjänstgjorde som värdorganisation), Indian Society of Agricultural Statistics och slutligen International Statistical Education Centre, Calcutta.

United Nations' Sub-Commission on Statistical Sampling sammanträdde i Calcutta 19 december 1951—3 januari 1952; deltagarna i ISI:s session bereddes därvid tillfälle att som »observers» övervara dessa sammanträden.

Professor P. C. Mahalanobis namn förekommer upprepade gånger i det följande. Han har kallats »The Statistical Genious of India».

Under tiden 19—22 december hölls ett internationellt statistiskt seminarium i Calcutta, varvid utländska statistiker medverkade som föreläsare.

Den redovisning, som jag här ger av konferensprogrammet, måste av utrymmesskäl begränsas till ett litet urval av programpunkter. En föreställning om programmets omfattning ges av att antalet »contributed papers» (dvs. vetenskapliga uppsatser, som insänts för publicering i förhandlingarna) uppgick till ca 150. Det urval, som här meddelas, gör icke anspråk på att vara vare sig representativt eller att omfatta de viktigaste programpunkterna. Tyngdpunkten i den följande framställningen har lagts på indisk statistik och indiska förhållanden, som ju naturligt nog dominerade konferensprogrammet.

1. **Statistikproduktionens organisation.** Händelseutvecklingen i världen de senaste 10 åren har självfallet haft långtgående konsekvenser för statistikproduktionen i skilda länder. Detta är uppenbart icke endast i länder, som politiskt omgestaltats, t. ex. Indien, Tyskland och Japan, utan också i en rad andra länder, t. ex. Förenta staterna och England. Men medan i dessa senare länder förändringarna framför allt är av metodologisk art — ökad användning av stringent planerade stickprovsundersökningar, ökad användning av intervjumetodik etc. — har förändringarna i Indien, Tyskland, Japan och andra länder varit långt mera djupgående.

I Indien medförde självständigheten, som landet uppnådde i augusti 1947, att större krav än tidigare ställdes på statistikproduktionen från centrala myndigheter. De stora ansträngningar, som de senaste åren gjorts för att effektivisera statistikproduktionen, sammanhänger dessutom med de enskilda staternas ökade behov av statistisk information.

Den utveckling, som den administrativa apparaten för statistikproduktion genomgått i Indien det senaste årtiondet, liknar i många avseenden motsvarande utveckling i Sverige under de senaste 50 åren. Ett stort antal centrala ämbetsverk har sålunda inrättat egna statistiska byråer.

I ett mycket viktigt avseende skiljer sig dock utvecklingen i Indien från den i Sverige. I ett decentraliserat statistiskt system krävs ett organ för *koordinering*. I Sverige existerade tidigare en särskild kommission, som var avsedd att tjäna som koordinationsorgan men knappast fyllde denna funktion någon gång i modern tid. För närvarande finns icke något organ med motsvarande uppgift.

I Indien gjorde sig behovet av ett koordinationsorgan tidigt gällande; vissa initiativ togs redan före 1947 men blev resultatlösa. En kommitté tillsattes 1949, som förberedde organiserandet av en Central Statistical Organisation, som kom till stånd 1951. Denna organisation har bl. a. följande uppgifter:

a) rådgivning till olika statistiska byråer rörande statistiska problem;

b) koordinering av statistikproduktionen i syfte att minska kostnaderna för densamma;

c) utarbetandet av definitioner, som möjliggör en förbättrad nationell och internationell jämförbarhet av statistiken; samt

d) korrespondens med Förenta nationerna och liknande organ samt publicering av vissa statistiska redogörelser.

Då ovanstående koordinationsorgan varit i verksamhet under en relativt kort tid är det kanske för tidigt att på grundval av dess verksamhet göra uttalanden, om den koordinering, som väl under alla förhållanden *måste* komma till stånd i ett decentraliserat system, bäst sker på det sätt man valt i Indien, eller om det ges andra och lämpligare former härför.

Tysklands klyvning i ett västligt och ett östligt Tyskland har i förening med den politiska utvecklingen lett till en fullständig omvälvning av statistikproduktionen. Den kan kanske enklast karakteriseras som tekniskt centraliserad inom ramen för en regional decentralisering.

Japans statistikproduktion har genomgått en omfattande omorganisation för att tillgodose efterkrigstidens statistikbehov. I första hand genom amerikanskt bistånd har vidare en markant förbättring skett av den statistiska metodiken. Man har nu till exempel resurser, materiellt och personellt, att företa riksomfattande intervjuundersökningar.[1]

2. Statistikens tillförlitlighet. Under de senaste 10 åren har en betydande förändring förberetts i fråga om vad som bör menas med »bra» respektive »dålig» statistik. Med en viss generalisering kan man säga, att rent kvantitativa synpunkter tidigare spelade en alltför framträdande roll; ett utslag härav var den alltför stora tilltro, som man på många håll satte till det statistiska materialets omfång — idealet var en *total* undersökning.

Framför allt genom den indiske statistikern professor P. C. Mahalanobis' banbrytande analyser av »fel i undersökningar» har otillräckligheten hos denna äldre aspekt belysts. Mahalanobis klargjorde med sina felstudier, att den tekniska målsättningen för statistikproduktionen måste vara, icke den rent kvantitativa att bearbeta så stora material som möjligt, utan att så kontrollera olika felkällor, att slutresultatet blir det bästa möjliga.

Vid konferensen lämnades redogörelser för i olika länder företagna felstudier, åtgärder för kontroll av fel etc. i samband med statistiska undersökningar. Sålunda presenterade Israels delegat en omfattande redogörelse för en undersökning av tendensen till avrundningar till 0 och 5 vid angivande av ålder. Denna typ av fel är känd sedan länge; det nya i den presenterade undersökningen var en granskning av möjligheterna att korrigera fel av detta slag. — En amerikansk delegat redogjorde för de olika undersökningar, som gjorts rörande bristerna hos 1950 års folkräkning; i USA sker som bekant folkräkningen med anlitande av räknare, som går från hus till hus och räknar folk. — Särskilt stort intresse tilldrog sig redovisningen av felkällorna vid användning av provytemetod för skördeberäkningar; denna redovisning skedde dels i föredragets form, dels i samband med utfärder till indiska byar.

[1] Det amerikanska inflytandet på statistikens område ger sig för övrigt också tillkänna inom det japanska näringslivet: den statistiska kvalitetskontrollen används i dag i ett stort antal fabriker. Amerikanska iakttagare påstår att de japanska industrierna — tack vare bl. a. just den statistiska kvalitetskontrollen — snabbt kommer att bli kännbara konkurrenter på världsmarknaden, i den mån de icke redan är det.

3. Social-statistiska undersökningar. Tilltron till arbetsmarknadsstatistiken rubbades på 1930-talet i mer än ett land på grund av svårigheterna att med då till buds stående medel mäta arbetslöshetens omfång. Särskilt markanta (eller i varje fall debatterade) var dessa svårigheter i USA. För att komma till rätta med problemen igångsatte man där i början av 1940-talet en ny typ av arbetsmarknadsstatistiska undersökningar, »labor force sample surveys»: antalet arbetslösa etc. beräknas sedan 1943 på grundval av resultaten från en intervjuundersökning omfattande ca 25 000 hushåll. Senare togs samma metod i användning i Canada, och har vidare utnyttjats i bl. a. Frankrike och Danmark.[1]

Vid konferensen lämnades redogörelser för erfarenheterna av denna typ av arbetsmarknadsstatistiska undersökningar i bl. a. Frankrike och Danmark. I Frankrike finns sedan några år tillbaka en statlig organisation, utrustad för att genomföra intervjuundersökningar av det slag, som det här är fråga om.

Tyvärr var bortfallet (icke-genomförda intervjuer) vid den första franska undersökningen, som omfattade ca 6 000 hushåll, relativt stort, nämligen 13 %; de närvarande icke-franska experterna framhöll enhälligt, att statistikens värde allvarligt äventyrades härav. På denna punkt kunde man från danskt håll peka på mer tillfredsställande resultat; vid den första undersökningen av detta slag i Danmark, vilken genomfördes i fältet i maj 1951, var bortfallet endast 5 %.

Bland annat från amerikanskt håll framhölls i diskussionen den roll, som intervjuarnas utbildning för sin uppgift spelar för intervjuundersökningarnas tillförlitlighet. Erfarenheterna i Förenta staterna, Canada, England, Indien och en rad andra länder ger klart vid handen, att *det är god affär att ta stora kostnader för rekrytering och utbildning av intervjuarna.* Viktigt är också att ge intervjuarna fortlöpande arbete; detta bidrar ej endast till att hålla utbildningen aktuell utan är dessutom ägnat att reducera antalet intervjuare, som lämnar detta slags arbete.

En annan typ av social-statistisk undersökning, som diskuterades utförligt, var budgetundersökningarna. Ännu för ett årtionde sedan baserades så gott som alla sådana undersökningar på »bokföringsmetoden». Denna metod kritiserades under 1940-talet framför allt på den grunden, att ett urval av hushåll, som samtycker till att föra bok (och andra kommer givetvis icke i fråga), är höggradigt icke-representativt. För att lösa bl. a. representativitetsproblemet övergick man därför till »intervjumetoden».

Om väl tränade intervjuare står till förfogande kan det knappast råda någon tvekan om att intervjumetoden representerar lösningen på representativitetsproblemet. I stället möter emellertid allvarliga mättekniska problem. De intervjuade kan icke alltid lämna tillfredsställande svar på de frågor rörande inköp och förbrukning etc., som ställs. Dessa mätproblem tilldrar sig för närvarande stort intresse i alla länder och man hoppas, att det skall

[1] Den svenska arbetsmarknadsstatistikkommittén väntas framlägga förslag om »labor force-undersökningar» i Sverige.

Vid skördeuppskattningar har indierna i 100-tals år använt sig av provytetagning; statistiskt tillfredsställande har de dock varit under blott ett kvartssekel. Bilden visar en studiegrupp vid en stor rektangulär provyta, urvalsenhet vid en av de många gängse metoderna.

bli möjligt att småningom arbeta sig fram till metoder av mera tillfredsställande noggrannhet än de nuvarande.

4. Stickprovsmetodik. Stickprovsundersökningar är en gammal företeelse; det dröjde dock jämförelsevis länge, innan man kommit fram till metoder, som är i statistisk mening tillfredsställande. Vid utarbetandet av sådana metoder har Indien spelat en mycket framträdande roll.

Utvecklingen av stickprovsmetodiken har i Indien varit intimt förknippad med ansträngningarna att förbättra jordbruksstatistiken. Tillförlitliga skördeberäkningar är i Indien ett livsvillkor; hungersnöden i Bengalen 1943 är ett exempel på vilka konsekvenserna *kan* bli, om man icke i god tid har tillgång till rättvisande siffror.

För en skördeberäkning måste man ha tillgång till en uppskattning av såväl den skördade *arealen* som den per ytenhet tillvaratagna *skörden;* i Indien har man framgångsrikt löst problemen att basera dessa uppskattningar på användning av stickprovsmetodik.

Vid utformningen av stickprovsplaner för uppskattning av arealen har man givetvis utnyttjat tillgängliga resurser och institutioner; ett studium av dokument med redogörelser för dessa planer ger därför som biprodukt intressanta inblickar i landets geografi, ekonomi, förvaltningssystem etc. Av stort värde för icke-indiska statistiker är, att man i regel i sina redogörelser för en viss stickprovsplan inkluderar en mera abstrakt, teoretisk redovisning av planen. Det är därför vanligen enkelt att granska en sådan plan ur synpunkten av dess användbarhet på t. ex. svenska problem.

Beräkningen av skörden per ytenhet baseras sedan många år på provytetagning. Man har i Indien — professor Mahalanobis och dr P. V. Sukhatme är ett par av ett stort antal indiska experter — under en lång följd av år be-

drivit provytetagningar i sådana former, att man erhållit data för en fortlöpande förfining av metodiken. Som exempel skall här nämnas, att man vid användning av cirkelformade provytor vanligen förfarit så, att man erhållit tre koncentriska provytor, som skördats var för sig; tack vare detta förfarande har man fått material för bestämning av den lämpligaste storleken av en provyta.

Denna strävan att fortlöpande förbättra metoder etc. ligger till grund för den mycket noggranna redovisning av använd tid och kostnader för olika led i en fältundersökning, t. ex. av intervjuarnas resor, intervjutid, tid för granskning av blanketterna etc., som företas i samband med fältundersökningar. Tack vare dessa redovisningar är man i Indien i stånd att icke endast utforma en stickprovsundersökning så, att en given budget ger bästa möjliga resultat, utan också att vid anslagsäskanden ge realistiska beräkningar av kostnaden för en planerad undersökning.

Av intresse i detta sammanhang är att man i Indien vid *planeringen* av en stickprovsundersökning icke sällan har möjlighet att sätta in denna undersökning i ett »långtidsprogram». Många av de stora projekt, som t. ex. Indian Statistical Institute handhar, har påbörjats i liten skala men därefter successivt utvidgats.

5. **Indian National Sample Survey.** Möjligheten av att kunna planera statistikproduktionen för mer än ett år framåt har tagits tillvara bl. a. genom organiserandet av the Indian National Sample Survey.

I Indien har efter frigörelsen en omfattande ekonomisk planering påbörjats. I första hand för att tillgodose det behov av statistik, som the National Income Committee och the Planning Committee hade och har, samtyckte indiska regeringen i januari 1950 till organiserandet av en riksomfattande stickprovsorganisation, åt vilken uppdragits att insamla statistik rörande i första hand landets produktion, inkomster, utgifter och kapitalbildning men också om en stor mängd andra förhållanden.

Självfallet har planeringen av en organisation, åt vilken så omfattande uppgifter anförtros, varit krävande. Utformningen av undersökningsplanen har skett vid Indian Statistical Institute under ledning av professor Mahalanobis. De första undersökningarna, som nu framgångsrikt genomförts, baserades på en förhållandevis enkel stickprovsplan. Sedan resultaten av 1950 års folkräkning sedermera blivit tillgängliga, har det blivit möjligt att på ett effektivitetsbefrämjande sätt utnyttja dessa resultat; en omarbetning har för den skull skett av den ursprungliga planen. De statistiker, som medverkat vid utformningen av stickprovsplanerna, lämnade vid konferensen utförliga redogörelser för sitt arbete.

Tack vare att en så betydande del av statistikproduktionen koncentrerats till denna organisation och den för verksamhetens effektiva bedrivande tillräckliga budgeten garanterats, har det varit möjligt att bygga upp en kvalitativt högtstående fältarbetarstab. Denna består av dels »övervakare» av fältarbetet, dels egentliga »fältarbetare».

De förra har rekryterats med stor omsorg och därefter i Calcutta ge-

Indian Statistical Institutes nya byggnad, som invigdes i samband med statistikermötet.

nomgått särskild utbildning. Efter godkänd genomgång av denna utbildningskurs placerades de vid lokala träningskurser som ledare av utbildningen av de egentliga fältarbetarna. Innan dessa tillåts delta i fältarbete, måste de tillfredsställande genomgå en »examen».

Trots den grundlighet, varmed fältarbetarna utbildas, har det visat sig önskvärt att före varje undersökningsrond låta fältarbetarna genomgå en repetitionskurs; Mahalanobis framhöll, att den förbättring av primärmaterialet, som på detta vis kunde åvägabringas, väl motiverade kostnaderna för träningen.

Det är lätt att föreställa sig, att de svårigheter, som fältarbetare i Indien möter, skall vara betydligt större än i t. ex. europeiska länder. De stora avstånden leder ofta till att fältarbetarna — som för övrigt är heltidsanställda — måste vistas utanför hemorten kanske tre fjärdedelar av sin tid. Vägarna är icke alltid lättframkomliga. Antalet språk är betydande. Till dessa och liknande svårigheter kommer så de svårigheter och de problem, som orsakas av att det icke finns något för hela Indien gemensamt mått-, mål- och viktsystem; enligt uppgift är antalet i bruk varande system ca 150!

6. Indian Statistical Institute. Den utveckling, som statistiken i Indien genomgått de sista 25 åren, har i hög grad möjliggjorts genom det arbete, som Indian Statistical Institute bedrivit. Deltagarna i konferensen hade tillfälle att närmare ta del av institutets arbete.

Detta institut, som till stor del är ett verk av professor Mahalanobis, tillkom 1931—32 som ett »non-profit making society». Målsättningen angavs redan från början vara konsultation, planering och genomförande av större undersökningar, utbildning av statistiker och forskning. Huvudparten av

verksamheten är förlagd till Calcutta; i samband med konferensen därstädes kunde för övrigt institutet inviga en femvåningsbyggnad, som helt disponeras av institutet.

Det är svårt att kortfattat redovisa den insats, som detta institut gjort för utvecklingen av statistiken i Indien och på senaste tiden i hela Asien; institutet bedriver i samverkan med UNESCO ett »Statistical Education Centre» för Asien. Några exempel skall dock ges, som belyser mångfalden av områden, inom vilka institutet verkat:

a. *Konsultation.* Institutet har meddelat statistisk rådgivning vid undersökningar rörande jord- och skogsbruk, meteorologi, flodkontroll och konstgjord bevattning, antropologi, experimentell psykologi, industriell kvalitetskontroll, arbetsmarknadsproblem m. m. Som ett kuriosum kan nämnas, att tjänstemän vid institutet själva ritat institutsbyggnaden och utfört vissa byggnadstekniska kalkyler, som resulterat i betydande besparingar.

b. *Undersökningsverksamhet.* Sedan 1937 har planering och i många fall i samband därmed genomförandet av »large scale sample surveys» representerat en större del av institutets verksamhet.

c. *Utbildning av statistiker.* Sedan 1939 bedriver institutet reguljära utbildningskurser; från början omfattade en sådan kurs ett år, men sedan 1948 omfattar kursen två år. Vid dessa kurser läggs huvudvikten vid tillämpningarna.

d. *Forskning.* Forskningen är i mycket hög grad inriktad på »praktiska» problem. Detta blir icke minst klart, om man studerar förteckningen över publicerade arbeten, vilken för övrigt räknar mer än 500 nummer. Den praktiska inriktningen av forskningen vid institutet är ej ett uttryck för undervärdering av grundforskningens betydelse; den kan snarast betraktas som resultat av en rationell arbetsfördelning mellan institutet och Presidency College i Calcutta.

I syfte att ständigt hålla institutets statistiker à jour med utvecklingen på olika områden av statistiken har institutet skapat ett mycket stort bibliotek; vidare har vid olika tillfällen framstående utländska statistiker — bland dem professor H. Wold, Uppsala — gästföreläst vid institutet.

Den bild, som ovanstående redovisning ger av programmet vid ISI:s 27:e session, är långt ifrån fullständig; ett urval av programpunkter måste under alla förhållanden ske. På punkter, som icke alls medtagits, skall här några exempel ges: frågor rörande utbildningen av statistiker, demografiska problem, nationalräkenskapsproblem, industriella användningar av statistiken och biometriska problem.

7. **Personliga kontakter.** En statistisk konferens av det slag, som den här refererade, ger självfallet deltagarna tillfälle att med varandra diskutera aktuella problem utanför konferensprogrammet; detta visade sig i detta fall vara synnerligen värdefullt. De närvarande framstående experterna från olika länder ställde beredvilligt tid till förfogande för ingående diskussioner med de svenska delegaterna. Bland de problem, som sålunda kunde ventileras, kan nämnas frågor i samband med planerna att skapa en till

en utredningsbyrå inom statistiska centralbyrån knuten organisation för intervjuundersökningar och planerna att i Sverige pröva provytemetoden som grundval för skördeberäkningarna.

Utrymmet tillåter icke en utförligare redovisning av mitt deltagande i ISI:s 27:e session, och icke heller, att jag ingår på en redovisning av ickestatistiska erfarenheter — deltagarna bereddes möjlighet att besöka dels två landsbygdsbyar, dels (förutom Delhi och Calcutta) Agra och Benares. Den stora beundran, som vi statistiker känner för det pionjärarbete, som indiska statistiker uträttat, blev om möjligt ännu större, då vi fick se de stora praktiska problem, som de måste brottas med.

Konferensen var väl organiserad och genomförd; om någon kritik skall riktas mot något arrangemang, skulle det i så fall vara, att det ibland hände, att de uppsatser, som redovisades vid ett och samma sammanträde, behandlade så skiljaktiga problem, att de kanske med större behållning diskuterats i separata expertgrupper.

8. **International Statistical Seminar.** Som tidigare omnämnts, anordnades 19—22 december ett statistiskt seminarium, varvid bl. a. några av de i konferensen deltagande utländska statistikerna medverkade med föreläsningar. Bland föreläsarna märktes sålunda professor R. A. Fisher, grundaren av den moderna matematiska statistiken, hans elev stickprovsspecialisten F. Yates, professor P. M. Hauser, under en period tf. chef för Bureau of the Census i Washington, och bland indiska föreläsare professor Mahalanobis.

9. **U. N. Sub-Commission on Statistical Sampling.** För 5 år sedan tillsatte United Nations en Sub-Commission on Statistical Sampling. Denna expertkommitté, vars ordförande varit professor Mahalanobis och övriga ledamöter G. Darmois, W. E. Deming, R. A. Fisher och F. Yates, har sett som sin främsta uppgift att stimulera till ökad användning av stickprovsmetodik.

Bland de problem, som diskuterades vid kommissionens sammanträde i Calcutta, skall här bara ett nämnas: *bortfallsproblemet.* Om en statistisk undersökning, oberoende av omfång, skall ge tillförlitliga resultat, måste den genomföras i huvudsaklig överensstämmelse med en väl genomtänkt plan. Vanligen vållar detta icke svårigheter vid s. k. sekundär-statistiska undersökningar, dvs. statistisk bearbetning av redan tillgängligt material. Vid primärstatistiska undersökningar, vilka baseras på en särskilt företagen insamling av material, är det däremot mången gång svårt att förverkliga intentionerna; icke minst svårt är det att undvika att ett ödesdigert stort antal för undersökning uttagna objekt icke kommer med i undersökningen.

Bortfallsproblemet kan knappast anses tillfredsställande beaktat i svensk statistikproduktion. I exempelvis socialstyrelsens detaljhandelsstatistik, som baseras på frivillig medverkan, uppgår bortfallet till ca 50 %. Särskilt i Förenta staterna har man studerat, vilka verkningarna blir av bortfall. Det ges bland dessa studier exempel på att redan ett så »litet» bortfall som 5—10 % kan vara tillräckligt för att kraftigt snedvrida resultaten eller t. o. m. göra en undersökning helt värdelös.

Sjukkassornas läkarvårdsersättning

Av aktuarie *Helfrid Säll,* Pensionsstyrelsen

Innan den år 1946 beslutade lagen om allmän sjukförsäkring kan genomföras, vilar en av hörnstenarna i vårt socialförsäkringssystem på frivilligt medlemskap i de erkända sjukkassorna, vilka sålunda bör vara av stort intresse för tidskriftens läsekrets. Den ersättning, som medlemmarna kan betinga sig för utbetalade läkarvårdsarvoden, regleras genom en taxa, som fastställts av Kungl. Maj:t. I syfte att utröna i vilken omfattning den i sjukkassetaxan specificerade vården förekommer i läkarvårdsprestationerna åt de sjukförsäkrade, har pensionsstyrelsen, som har tillsynen över kassorna, gjort ett par specialundersökningar. Aktuarie Säll i styrelsen redovisar här några av huvudresultaten.

Red.

De erkända sjukkassorna, vars medlemsantal vid 1949 års slut omfattade nära 56 % av landets befolkning, utger sjukpenning, sjukhusvårdsersättning, läkarvårdsersättning och barntillägg å sjukpenning samt moderskapshjälp. En del kassor utbetalar dessutom läkemedelsersättning och ersättning för andra sjukvårdande åtgärder.

Kassornas utgifter för läkarvårdsersättning, som år 1949 utgjorde 22 % av sjukhjälpsutbetalningarna, har under de senaste åren stigit kraftigt. Per medlem räknat utgjorde utbetalningarna åren 1944 och 1949 resp. 6,61 och 9,28 kr.

Sjukkassorna reglerar sina utgifter härför genom en av Kungl. Maj:t fastställd läkarvårdstaxa. Överstiger medlemmens kostnad för vården det i taxan upptagna beloppet, ersätter kassan medlemmen med endast $^2/_3$ av taxebeloppet. Enstaka kassor ersätter emellertid efter särskilt medgivande hela det taxeenliga beloppet.

Sjukkassetaxans uppgift är, såsom av ovanstående framgår, att maximera sjukkassornas ersättning, ej att reglera läkarens arvode. I vissa fall har emellertid taxan upptagits som norm för läkarnas arvode exempelvis vid den vård, som lämnas vid mottagning för öppen vård på lasarett.

Ibland uttas arvoden, som ligger under sjukkassetaxan, såsom i regel vid vård av provinsialläkare eller på poliklinik. I sådana fall erhåller medlemmen från sjukkassan ersättning med $^2/_3$ av det utgivna beloppet.

Sjukkassetaxan uppdelas i tre avdelningar. Den första avdelningen upptar besöksarvoden m. m. Den andra avdelningen omfattar tilläggsarvoden —

att beräknas utöver de i avd. I angivna — för operativa ingrepp och andra kirurgiska behandlingar. I avd. III upptages de arvoden, som skall utgå för laboratorieundersökningar, och dessa kan utgå som tillägg till avd. I eller som självständiga arvoden. Varje avdelning i taxan är uppdelad i ett större eller mindre antal punkter, vari specificerade arvoden anges. Sammanlagda antalet punkter uppgår till 76 och de i taxan upptagna arvodena härför varierar från 0 till 23 kr.

För att erhålla en närmare kännedom om de erkända sjukkassornas utgifter för läkarvården samt hur denna fördelar sig på de i taxan upptagna punkterna, ävensom för att belysa eventuellt förekommande olikheter i skilda delar av landet, har pensionsstyrelsen för år 1949 verkställt två undersökningar. Resultatet härav har publicerats i »Erkända sjukkassor år 1949», som ingår i serien Sveriges officiella statistik. De här nedan meddelade uppgifterna och siffrorna är hämtade ur nämnda undersökningar.[1]

Till grund för undersökningarna ligger uppgifter, som lämnats av sjukkassorna på särskilda formulär. Dessa uppgifter har kassorna hämtat ur de kvitton, som medlemmen erhåller från läkaren och sedan överlämnar till kassan för att få ersättning. På dessa kvitton finns arten av den meddelade vården angiven, ävensom läkarens arvode och den ersättning, som medlemmen kvitterat. Uppdelning av materialet har skett allteftersom kvittona utfärdats av provinsialläkare eller av annan läkare.

Den ena av undersökningarna omfattar praktiskt taget samtliga kassor och upptar vissa huvudpunkter och större grupper av arvodestyper enligt taxan. Den andra undersökningen omfattar ett mindre antal kassor men har i gengäld lämnat mer specificerade uppgifter. Resultaten av denna senare undersökning har proportionerats upp på så sätt, att de motsvarar beståndet i den större undersökningen, dvs. 94 % av hela medlemsbeståndet eller 2,7 milj. sjukförsäkrade medlemmar.

Läkarvårdens art och omfattning. Sammanlagt hade de i den större undersökningen ingående kassorna 3 944 900 kvitton, vilket per 100 sjukvårdsförsäkrade medlemmar motsvarar 143,6 kvitton. Kvitton utfärdade av annan läkare än provinsialläkare utgjorde ungefär fem gånger så många som provinsialläkares.

Besök på läkares mottagning förekom enligt utredningen 5 140 400 gånger, därav 2 474 000 första besök och 2 666 400 återbesök. Ett första besök åtföljdes således i medeltal av 1,1 återbesök. Per 100 medlemmar gjordes 90,1 första besök hos läkare och 97,1 återbesök. Antalet läkarbesök hos den sjuke uppgick till 407 900 varav 345 800 första besök. På ett första besök kom endast 0,2 återbesök. Per 100 medlemmar motsvarade detta resp. 12,6 första besök och 2,3 återbesök. Antalet besök nattetid förekom i dubbelt så stor

[1] Liknande undersökningar har av pensionsstyrelsen även verkställts för år 1944 och finns intagna i 1943 års årgång av den nämnda publikationen. Genom jämförelse mellan 1944 och 1949 års undersökningar erhålls en uppfattning om eventuellt inträdda förskjutningar i läkarvårdsförsäkringen.

utsträckning hos den sjuke (19 900) som på mottagningen (10 000). Något över hälften av läkarbesöken hos den sjuke har föranlett debitering av resekostnadsersättning.

Rådfrågning per telefon, skriftligen eller genom ombud redovisas till ett antal av 273 700 och förnyelser av recept utan annan rådfrågning till 41 200. Förlossning eller ingrepp vid missfall har förekommit i 800 fall och fullständig neurologisk undersökning eller undersökning för utfärdande av vårdattest för intagning på sinnessjukhus i 15 000 fall. Operativa ingrepp eller annan kirurgisk behandling har förekommit i 547 200 fall (19,9 ggr per 100 medlemmar) och dessa har i 143 900 fall varit förenade med arvode för bedövning och i 89 300 fall har läkaren debiterat förbandsartiklar. I sammanlagt 1 928 600 fall finns laboratorieundersökningar upptagna på kvittona (70,2 ggr per 100 medlemmar).

Bland ofta förekommande operativa ingrepp eller andra kirurgiska behandlingar må nämnas: glasögonbestämning (enklare) eller fastställande av synskärpa med eller utan sfäriska glas (80 000 ggr), punktion och förnyad punktion av käkhåla samt avlägsnande av främmande kropp i öron, näsa och svalg. Operativa ingrepp, vilka ej specificerats i taxan har hänförts till en särskild punkt med tre underavdelningar, vilka upptar ingrepp av svår, medelsvår och enklare beskaffenhet. Sammanlagt uppfördes ingrepp av denna art 161 000 ggr. Vanligast har ingreppen betecknats såsom medelsvåra (99 000 ggr).

Bland laboratorieundersökningarna är sänkningsreaktionen den vanligaste (710 000 ggr). Ej särskild i taxan nämnd undersökning upptas liksom för de operativa ingreppen i en punkt med tre underavdelningar. Sådana undersökningar förekom 543 000 ggr. Av övriga undersökningar må nämnas mikroskopisk urinundersökning 267 000 ggr samt räkning av blodkroppar resp. differentialräkning 187 000 ggr.

Det genomsnittliga arvodet för de operativa ingreppen uppgick till 4,25 kr per ingrepp och för laboratorieundersökningarna till 3,75 kr per undersökning.

Uppdelas kassornas läkarvårdsersättning på förut nämnda tre avdelningar i taxan, finner man att av 100 kr utgiven ersättning från kassorna faller 72 kr på avd. I, dvs. sjukbesök o. dyl., 8 kr på avd. II, avseende operativa ingrepp och 20 kr på avd. III, avseende laboratorieundersökningar.

Man kan använda sig av antalet första besök som ett mått på antalet sjukdomsfall, som föranlett läkarvård; sådana fall kan benämnas läkarvårdsfall. Av utredningen kan man finna att antalet sådana läkarvårdsfall uppgick till 2 474 000. Antalet sjukdomsfall, som i sjukkassorna under år 1949 medfört arbetsoförmåga eller påkallat fullständig avhållsamhet från arbete, utgjorde 936 000. Följaktligen leder endast en mindre del eller något mer än $^1/_3$ av de sjukdomsfall, som påkallar läkarvård, till arbetsoförmåga eller av läkare påbjuden avhållsamhet från arbete.

På 100 medlemmar kom i genomsnitt 90,1 läkarvårdsfall, inräknat fall för medlems barn under 15 år.

En sjukkasseexpedition.

Antalet läkarvårdsfall per 100 medlemmar steg kraftigt under åren 1944—49, långt mera än genomsnittsarvodet per fall.

Återbäringsprocenten i olika delar av landet. Enligt utredningen utgjorde de av medlemmarna erlagda arvodena till läkarna 41,4 milj. kr. Härav återfick medlemmarna av sjukkassorna 23,9 milj. kr. Den del av det erlagda arvodet som de sålunda återfick av sjukkassorna — återbäringsprocenten — utgjorde 57,7 %.

Återbäringsprocenten var högre för landsbygdskassorna (62,2) än för stadskassorna (55,7). Lägst var återbäringsprocenten i Malmö (48,0), men även Stockholm (51,7), Göteborg (53,2) och Hälsingborg (53,8) visar låg återbäring. Besöksarvodena i taxan är för Stockholm något högre än för riket i övrigt, eljest skulle procenttalet där varit ännu lägre.

Bland landsbygdskassorna visar Stockholms län, Uppsala län, Hallands län jämte Göteborgs och Bohus län låg återbäring, medan Smålands- och Norrlandslänen visar hög återbäring.

Skillnaden mellan återbäringsprocenten i olika delar av landet sammanhänger med vilken kategori av läkare, som ombesörjer vården. Då sålunda provinsialläkare anlitas, blir återbäringsprocenten stor eller i det närmaste $^2/_3$, medan anlitande av privatpraktiserande läkare och då särskilt specialister ger lägre återbäringsprocent.

Beträffande besöksfrekvensen föreligger även vissa olikheter mellan landsbygd och städer. Sålunda är antalet första besök på mottagningen i förhållande till 100 medlemmar betydligt större i stadskassorna (233,7) än i landsbygdskassorna (133,6). Antalet återbesök i förhållande till antalet första besök är dessutom större i städer än på landsbygd och ett förhållandevis stort antal återbesök är särskilt utmärkande för de större städerna.

Ovanstående förklaras givetvis bl. a. av olikheter i geografiska förhållanden, resemöjligheter o. dyl. men även, enligt vad utredningen visat, av tillgången av poliklinikvård. Återbesökens antal i förhållande till antalet första besök har nämligen visat sig vara störst på poliklinikkvitton.

Även övriga slag av läkarvårdsprestationer, såsom operativa ingrepp och laboratorieundersökningar, förekommer relativt oftare på städernas kvitton än på landsbygdens.

Förändringar under perioden 1944—1949. Genom jämförelse mellan de båda utredningarna från år 1944 och år 1949 framträder de inträdda förändringarna i läkarvårdsförsäkringen under denna 5-årsperiod. Antalet läkarvårdsfall per 100 medlemmar har stigit med 42 % och antalet kvitton i ungefär lika hög grad nämligen med 44 %. Den ersättning, som utgivits av de i undersökningarna ingående sjukkassorna, har stigit från 596 kr till 869 kr per 100 medlemmar eller med 46 %.

Sjukkassornas utgifter per läkarvårdsfall har emellertid endast ökat med 3 % eller till 9,65 kr. Denna ökning kan huvudsakligen eller helt tillskrivas den förut berörda ändringen av taxan år 1945 med högre besöksarvoden för Stockholm. Den på senare år inträdda stegringen i kassornas utgifter för läkarvårdsersättning beror sålunda inte på ökade utgifter per läkarvårdsfall — frånsett i Stockholm — utan på att antalet läkarvårdsfall ökat.

Antalet av de olika läkarvårdsprestationer, som angivits på kvittona, har under ifrågavarande period ökat i växlande omfattning. Antalet återbesök på mottagningen har stigit med 37 %, antalet kirurgiska ingrepp med 72 % och antalet laboratorieundersökningar med 91 %, allt beräknat per 100 medlemmar. Bland de kirurgiska ingreppen har en viss förskjutning från behandlingar med högre arvoden till behandlingar med medelstora ägt rum, varigenom medelarvodet per utförd sådan behandling sjunkit. Däremot har medelarvodet per företagen laboratorieundersökning stigit, därigenom att en förskjutning mot undersökningar med högre arvoden ägt rum.

Medlemmarnas arvoden till läkarna har under ifrågavarande period ökat från 978 kr till 1 506 kr per 100 medlemmar eller med 54 %. Genomsnittsarvodet per läkarvårdsfall uppgick år 1944 till 15,40 kr och år 1949 till 16,72 kr eller 9 % mer. Återbäringsprocenten har emellertid något minskat under perioden. Såsom närmast jämförliga tal för återbäringen år 1944 och år 1949 kan talen 58,5 och 57,7 anges.

Arbetskraften i offentlig tjänst. IV[1]

a. Antal tjänstemän i städerna i början av mars månad 1950

Uppgifter avseende städernas befattningshavare, anställda på annat sätt än enligt kollektivavtal, har i vad avser Stockholms stad införskaffats av socialstyrelsen genom förmedling av stadens statistiska kontor och för övriga städer genom Svenska stadsförbundets försorg.

Beträffande Stockholm har för varje myndighet eller förvaltningsgren lämnats dels summariska uppgifter om hela antalet tjänstemän utom lärarpersonal och dels, för vissa tjänstemannakategorier, individuella uppgifter med angivande av födelseår och utbildning. Sådana individuella uppgifter skulle lämnas för samtliga tjänstemän, vilka uppbar lön enligt löneplan 2 eller var placerade i lägst lönegrad 18 i löneplan 1 samt härutöver för vissa tjänstemän inom socialvården i närmast lägre lönegrader, nämligen assistenter, inspektörer, kuratorer och barnavårdsmän samt teknisk personal, vilken avlagt ingenjörsexamen. Från den individuella redovisningen undantogs emellertid befattningshavare i karriärer med som regel topplön i 18:e eller 19:e lönegraden och överkonstaplar samt läkare, tandläkare, veterinärer och sjuksköterskeutbildad personal.

Tab. 1. Manliga resp. kvinnliga tjänstemän utom lärarpersonal vid början av mars månad år 1950 i rikets städer fördelade efter verksamhetsgrenar

Verksamhetsgren	Stockholm			Övriga städer			Samtliga städer		
	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa	Män	Kvinnor	Summa
Magistrat och rådhusrätt . .	199	191	**390**	347	258	**605**	546	449	**995**
Åklagarväsen	45	36	**81**	84	33	**117**	129	69	**198**
Polisväsen	1 806	217	**2 023**	3 800	284	**4 084**	5 606	501	**6 107**
Brandväsen	437	6	**443**	1 545	115	**1 660**	1 982	121	**2 103**
Socialväsen, socialförs., bostadspolitik o. arb.-förm. . . .	462	1 559	**2 021**	811	2 484	**3 295**	1 273	4 043	**5 316**
Kommunikationsväsen	178	26	**204**	864	120	**984**	1 042	146	**1 188**
Finansförvaltning	355	1 022	**1 377**	1 502	1 460	**2 962**	1 857	2 482	**4 339**
Kulturell o. vetenskaplig verksamhet samt högre underv. .	79	157	**236**	249	375	**624**	328	532	**860**
Skolväsen o. lägre yrkesutb. .	202	232	**434**	686	312	**998**	888	544	**1 432**
Hälso- och sjukvård	1 019	3 371	**4 390**	1 205	2 494	**3 699**	2 224	5 865	**8 089**
Affärsdrivande verk o. liknande (ej kommunikationsverk) .	1 161	455	**1 616**	2 953	703	**3 656**	4 114	1 158	**5 272**
Byggnadsväsen o. fastighetsförvaltning	1 236	388	**1 624**	2 609	717	**3 326**	3 845	1 105	**4 950**
Allmän förvaltning	111	115	**226**	338	253	**591**	449	368	**817**
Samtliga	**7 290**	**7 775**	**15 065**	**16 993**	**9 608**	**26 601**	**24 283**	**17 383**	**41 666**

[1] Föregående artikel i denna serie var införd i Soc. Medd. 1951: 5, sid. 351.

Tab. 2. Antalet manliga och kvinnliga tjänstemän i administrativ

Utbildning	Hela antalet			Stat		
	män	kv	Summa	män	kv	Summa
Kansliexamen	367	27	394	305	20	325
Jur. kand., lic., dr	2 992	145	3 137	2 183	119	2 302
Jur. pol. mag.	140	19	159	134	19	153
Fil. pol. mag.	53	22	75	49	19	68
Hum. fil. kand., mag.	441	326	767	350	151	501
Hum. fil. lic., dr	338	36	374	260	29	289
Nat. fil. kand., mag.	154	26	180	150	24	174
Nat. fil. lic., dr	191	4	195	190	4	194
Civilingenjör	3 343	9	3 352	2 476	8	2 484
Civilekonom	404	14	418	356	14	370
Civiljägmästare	421	—	421	417	—	417
Agronom	306	2	308	295	2	297
Diplomerad från socialinstitut	639	437	1 076	127	111	238
Distriktsåklagarex., landsfiskalsutb.	668	—	668	631	—	631
Läroverksingenjör	2 541	12	2 553	1 938	12	1 950
Institutsingenjör	3 039	32	3 071	2 290	27	2 317

Beträffande övriga städer har individuella uppgifter lämnats för tjänstemän med lön enligt löneplan 2 samt i 14:e lönegraden och högre i löneplan 1 med undantag för polis-, kriminal- och överkonstaplar, brandmän och brandförmän samt exekutionsbiträden. För övriga tjänstemän inklusive nyss angivna undantag har lämnats mera summariska uppgifter.

Befattningshavare, avlönade med arvode och vilka bestrider sysslor, svarande mot sådana, vilka utförs av tjänstemän i allmänhet, ingår ävenledes i undersökningen.

Bland tjänstemännen i övriga städer ingår ett antal befattningshavare, vilka icke har sin fulla sysselsättning i städernas tjänst. De utgörs till övervägande delen av stadsarkitekter, oftast anställda mot arvode. Då det icke varit möjligt att dra någon klar gräns mellan deltids- och heltidssysselsatta, har samtliga medtagits i redovisningen.

Personer, vilka innehar kommunala förtroendeuppdrag skulle icke medtagas i denna sin egenskap och ej heller personer, vilka uppburit arvode för särskilt uppdrag av mera tillfällig karaktär.

Personal vid sådan kommunal verksamhet, som bedrives i aktiebolagsform, ingår ej. Här kan t. ex. nämnas AB Stockholms Spårvägar, vissa allmännyttiga bostadsföretag etc.

I tabell 1 redovisas med fördelning på verksamhetsgrenar och kön hela antalet tjänstemän (utom lärarpersonal) dels i Stockholm och dels i övriga städer.

Befattningshavare knutna till såväl affärsdrivande verk som till byggnadsväsen med fastighetsförvaltning har förts till den senare verksamhetsgrenen.

Det antal tjänstemän, vilka redovisats individuellt, utgör i Stockholm 2 603, varav 2 247 män och 356 kvinnor samt i övriga städer 7 488 resp. 6 723

allmän tjänst med vissa examina fördelade efter arbetsgivare

därav i tjänst hos								
Städer			Landsting			Landskommuner		
män	kv	Summa	män	kv	Summa	män	kv	Summa
53	7	60	5	—	5	4	—	4
788	24	812	21	2	23	—	—	—
5	—	5	1	—	1	—	—	—
4	2	6	—	—	—	—	1	1
87	169	256	2	2	4	2	4	6
78	7	85	—	—	—	—	—	—
4	2	6	—	—	—	—	—	—
1	—	1	—	—	—	—	—	—
840	1	841	1	—	1	26	—	26
43	—	43	5	—	5	—	—	—
4	—	4	—	—	—	—	—	—
8	—	8	3	—	3	—	—	—
302	249	551	30	44	74	180	33	213
30	—	30	—	—	—	7	—	7
566	—	566	6	—	6	31	—	31
638	5	643	5	—	5	106	—	106

och 757. För 202 tjänstemän i Stockholm och 1 975 i övriga städer har uppgift om utbildning ej lämnats.

De tjänstemän, för vilka individualuppgifter finns, redovisas efter ålder i tabell 3, i vilken jämväl tjänstemän med vissa angivna examina åldersfördelats.

Av städernas 60 tjänstemän med kansliexamen är 19 verksamma inom vardera socialvård och finansförvaltning samt 13 inom rätts- och ordningsväsen. De 812 juris kandidaterna fördelar sig med 492 på rätts- och ordningsväsen, 176 på allmän förvaltning, 60 på finansväsen och 50 på socialvården. Av tillhopa 341 personer med humanistisk utbildning är 276 sysselsatta i kulturell och vetenskaplig verksamhet såsom bibliotek, arkiv och museer. Socionomerna, vilkas antal uppgår till 551, fördelar sig med 307 på socialvård, 77 på finansväsen, 75 på hälso- och sjukvård och 38 på allmän förvaltning. Av städerna totalt redovisade antal tjänstemän med något slag av ingenjörsexamen, 2 050 personer, är 96 % verksamma inom kommunikations- eller byggnadsväsen eller vid affärsdrivande verk.

b. Sammanfattande redogörelse för tjänstemän med viss utbildning

Utredningens syfte har bl. a. varit att inventera storleken av den arbetskraft i allmän tjänst, vilken avlagt akademisk, teknisk och därmed jämförlig examen. I tabell 2 redovisas med fördelning på arbetsgivarna stat, städer, landsting och landskommuner antalet manliga resp. kvinnliga tjänstemän i administrativa befattningar med viss i tabellen angiven utbildning.

Som synes är det endast de från socialinstituten examinerade, som i större utsträckning är i kommunal tjänst, nämligen 51,2 % i städernas, 6,9 % i landstingens och 19,8 i landskommunernas.

Tab. 3. Befattningshavare med vissa examina i Stockholm resp. övriga städer fördelade efter ålder den 1 januari 1950

Avlagd examen	Hela antalet	därav i angiven ålder den 1 januari 1950									
		— 24	25– 29	30– 34	35– 39	40– 44	45– 49	50– 54	55– 59	60 —	okänd
Stockholm											
Män, samtliga	2 247	63	231	290	327	361	321	301	215	138	—
därav med											
Kansliexamen	20	—	—	—	3	4	10	1	1	1	—
Jur. kand., lic., dr . . .	197	—	14	39	28	26	27	30	24	9	—
Jur. pol. mag., fil. pol. mag.	3	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—
Hum. fil. kand., mag. . .	29	1	1	6	6	5	4	4	2	—	—
Hum. fil. lic., dr	23	—	—	—	3	3	10	4	1	2	—
Civilingenjörexamen . . .	243	3	40	46	34	32	30	14	18	26	—
Civilekonomexamen . . .	16	1	2	3	5	1	3	1	—	—	—
Annan svensk högskoleex.	8	—	—	1	—	—	—	2	1	4	—
Diplom från socialinstitut	128	2	10	26	32	31	16	6	3	2	—
Läroverksingenjörexamen	183	7	13	18	25	30	27	26	24	13	—
Institutsingenjörexamen .	273	27	60	54	57	33	17	16	7	2	—
Kvinnor, samtliga	356	14	52	48	63	53	48	30	27	21	—
därav med											
Juridisk examen	13	—	1	2	4	2	3	1	—	—	—
Humanistisk examen . .	28	—	3	4	4	4	9	2	2	—	—
Annan svensk högskoleex.	2	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Diplom från socialinstitut	114	11	36	21	22	15	3	4	1	1	—
Övriga städer											
Män, samtliga	6 723	84	560	856	1 002	1 070	951	869	759	560	12
därav med											
Kansliexamen	33	—	—	—	5	8	9	5	4	2	—
Jur. kand., lic., dr . . .	591	—	8	87	89	107	109	77	64	49	1
Jur. pol. mag., fil. pol. mag.	6	—	—	4	1	1	—	—	—	—	—
Hum. fil. kand., mag. . .	58	—	3	13	12	12	9	2	4	3	—
Hum. fil. lic., dr	55	—	1	5	12	10	6	4	11	6	—
Civilingenjörexamen . .	597	1	65	107	113	96	69	49	43	52	2
Civilekonomexamen . . .	27	—	3	4	4	8	4	1	3	—	—
Annan svensk högskoleex.	14	—	—	1	1	2	3	2	1	4	—
Diplom från socialinstitut	174	4	40	63	34	24	4	3	2	—	—
Läroverksingenjörexamen	383	19	52	56	69	40	38	43	39	27	—
Institutsingenjörexamen .	365	17	108	73	61	44	21	20	13	7	1
Kvinnor, samtliga	757	13	103	126	141	124	98	91	47	12	2
därav med											
Juridisk examen	18	—	1	3	5	5	3	1	—	—	—
Humanistisk examen . .	148	—	28	38	33	31	10	7	1	—	—
Annan svensk högskoleex.	4	—	—	1	—	—	2	1	—	—	—
Diplom från socialinstitut	135	11	45	38	29	6	2	3	1	—	—

Av de sålunda redovisade tjänstemännen är som regel flertalet verksamma i statliga befattningar, vilket framgår av följande övensikt, där antalet statstjänstemän med viss utbildning satts i procentuell relation till det totala antalet tjänstemän med denna utbildning.

Kansliexamen	82·5	Hum. fil. lic., dr	77·8	Civiljägmästare	99·0
Jur. kand. lic., dr . . .	73·4	Nat. fil. kand., mag. . .	96·7	Agronom	96·4
Jur. pol. mag.	96·2	Nat. fil. lic., dr	99·5	Dipl. fr. socialinst. . . .	22·1
Fil. pol. mag.	90·7	Civilingenjör	74 1	Läroverksingenjör . . .	76·4
Hum. fil. kand., mag. . .	65·3	Civilekonom	88·5	Institutsingenjör	75·4

Tab. 4. Tjänstemän i administrativ allmän tjänst med vissa examina fördelade efter ålder den 1 januari 1950

Utbildning	Antal	därav i angiven ålder den 1 januari 1950									
		— 24	25– 29	30– 34	35– 39	40– 44	45– 49	50– 54	55– 59	60 —	okänd
Kansliexamen	**394**	—	—	5	46	70	78	69	64	62	—
därav kvinnor	27	—	—	2	8	6	6	4	1	—	—
Jur. kand., lic., dr	**3 137**	7	224	551	606	505	450	303	269	221	1
därav kvinnor	145	2	21	44	36	21	11	7	3	—	—
Jur. pol. mag.	**159**	2	52	74	24	5	2	—	—	—	—
därav kvinnor	19	—	9	10	—	—	—	—	—	—	—
Fil. pol. mag.	**75**	1	19	38	14	—	3	—	—	—	—
därav kvinnor	22	1	7	10	2	—	2	—	—	—	—
Hum. fil. kand., mag.	**767**	7	111	173	143	119	90	40	51	33	—
därav kvinnor	326	1	68	80	69	52	26	15	10	5	—
Hum. fil. lic., dr	**374**	1	10	41	59	69	66	44	50	34	—
därav kvinnor	36	—	2	4	9	7	6	3	5	—	—
Nat. fil. kand., mag.	**180**	13	27	27	31	22	19	10	17	14	—
därav kvinnor	26	4	5	5	7	1	3	1	—	—	—
Nat. fil. lic., dr	**195**	1	3	20	24	34	23	17	39	34	—
därav kvinnor	4	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—
Civilingenjör	**3 352**	41	629	610	546	441	322	262	213	286	2
därav kvinnor	9	—	5	1	1	1	—	1	—	—	—
Civilekonom	**418**	6	90	102	90	58	31	20	14	7	—
därav kvinnor	14	—	6	4	4	—	—	—	—	—	—
Civiljägmästare	**421**	—	40	64	33	37	42	97	71	37	—
Agronom	**308**	—	12	28	32	60	48	43	45	40	—
därav kvinnor	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Diplomerad fr. socialinstitut	**1 076**	36	265	338	231	127	37	22	13	6	1
därav kvinnor	437	28	141	120	90	33	11	11	2	2	—
Distr.-åklagarex., landsfiskalsutbildning	**668**	—	34	43	54	164	174	85	82	32	—
Läroverksingenjör	**2 553**	162	583	485	419	261	192	179	158	114	—
därav kvinnor	12	1	7	3	—	1	—	—	—	—	—
Institutsingenjör	**3 071**	212	838	813	554	300	128	104	72	49	1
därav kvinnor	32	10	10	8	1	2	—	1	—	—	—

Tjänstemän med ingenjörsexamen har i efterföljande sammanställning fördelats efter fackutbildning.

Civilingenjörer

Arkitektur	354
Elektroteknik	678
Lantmäteri	479
Maskinteknik	375
Väg- och vattenbyggnad	1 039
Övriga fackavdelningar	352
Ej uppgiven fackavd.	75
Summa	**3 352**

Läroverksingenjörer

Byggnadsteknik	511
Elektroteknik	677
Maskinteknik	887
Övriga fackavdelningar	304
Ej uppgiven fackavd.	174
Summa	**2 553**

Institutsingenjörer

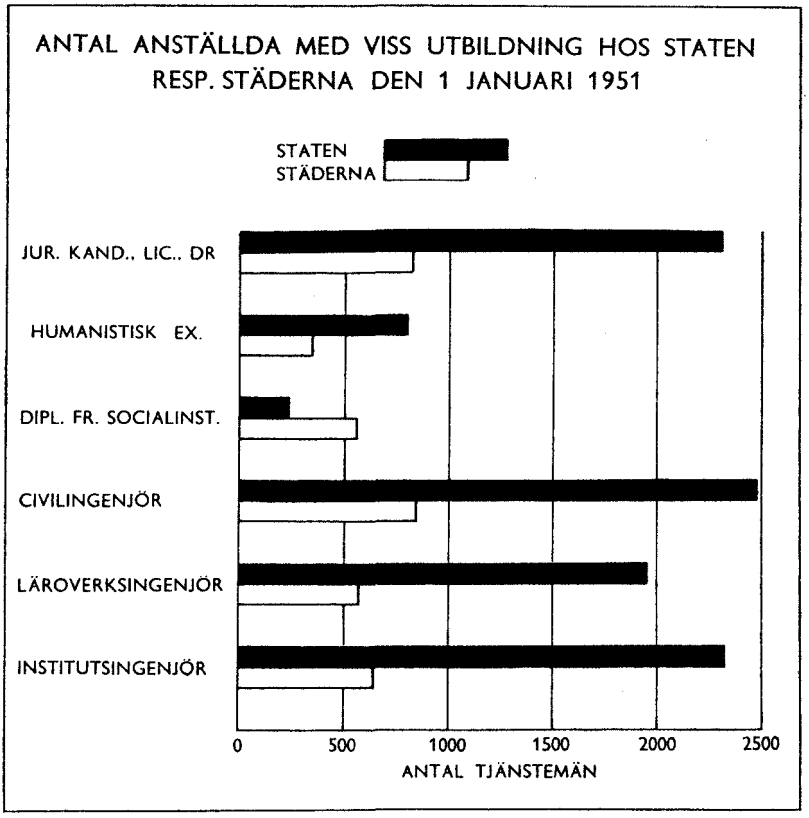
Byggnadsteknik	1 084
Elektroteknik	669
Maskinteknik	715
Övriga fackavdelningar	282
Ej uppgiven fackavd.	321
Summa	**3 071**

Tabell 4 redovisar tjänstemännen inom varje utbildningsgrupp fördelade efter ålder den 1 januari 1950.

För de grupper, vilka mera ofta förekommer i städernas tjänst, lämnas i efterföljande översikt åldersfördelningar för dels dem, som är i statens och dels dem, som är i städernas tjänst.

Utbildning	Arbetsgivare	Antal	Därav i åldern				
			—29	30—39	40—49	50—	okänd
Jur. kand., lic., dr . . .	Staten	2 302	205	895	667	535	—
	Städerna	812	24	254	278	255	1
Humanistisk ex.	Staten	790	90	277	226	197	—
	Städerna	341	37	136	113	55	—
Dipl. fr. socialinst. . .	Staten	238	46	143	36	13	—
	Städerna	551	159	265	101	26	—
Civilingenjör	Staten	2 484	556	846	530	552	—
	Städerna	840	109	300	227	203	1
Läroverksingenjör . . .	Staten	1 950	645	723	305	277	—
	Städerna	566	91	168	135	172	—
Institutsingenjör	Staten	2 317	806	1 064	299	148	—
	Städerna	643	217	245	115	65	1

E. O.

Kortare meddelanden

Dyrortsnämnden för år 1952. Chefen för civildepartementet, statsrådet Lingman, har till ledamöter i dyrortsnämnden för år 1952 förordnat f. d. kammarrättsrådet S. Norrman, tillika ordförande, direktören E. H. Brodén, ledamoten av riksdagens första kammare, förste reparatören L. Hj. Lindahl, ledamoten av riksdagens första kammare, direktören E. A. Lindblom, ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren P. L. Orgård, folkskolläraren J. H. S. Schultz och ledamoten av riksdagens första kammare, professorn S. G. W. Wahlund.

Indexnämnden. Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, förordnade, att indexnämnden skulle för år 1952 ha följande ledamöter, nämligen direktören E. Brodén, ombudsmannen S. Henriksson, generaldirektören A. Johansson, socialekonomen N. Kellgren, byråsekreteraren J. E. Lövgren samt förste tullkontoristen C. Mårtensson, och följande suppleanter, nämligen för Brodén direktörsassistenten S. Hydén, för Henriksson ombudsmannen G. Weidenfors, för Johansson förste kanslisekreteraren O. Karleby, för Kellgren socialekonomen R. Meidner, för Lövgren jägmästaren G. Olin samt för Mårtensson redaktören E. M. Gustafson.

USA:s konsumtionsprisindex. Den amerikanska motsvarigheten till vår svenska levnadskostnadsindex — om man så vill även till konsumtionsprisindex — utsattes förra våren för häftiga angrepp från fackföreningshåll. Med anledning härav tillsattes ett särskilt kongressutskott, som fick i uppdrag att närmare studera beräkningsmetoderna. Sammanträden med dylika utskott är i USA offentliga, och resultatet av utskottets arbete föreligger nu i form av ett ordagrant referat från de 13 sammanträdena, som sammanlagt varade över 25 timmar. En rad experter inkallades till sammanträdena och fick uttala sig som »vittnen». Enär de problem, som uppkommer i samband med indexberäkningarna, är ungefär desamma i USA som i Sverige, bör ett referat av några av synpunkterna i den över 400 sidor tjocka skriften kunna påräkna intresse.[1]

Det beräknas att år 1951 ca 3 milj. amerikanska löntagare hade sina löner bestämda med något slag av indexklausul. Stora intressen är därför knutna till indexen, och ett mycket omfattande arbete nedläggs på beräkningarna. Icke mindre än 900 heltidsanställda personer ägnar sig ständigt åt detta arbete, vartill kommer deltidsanställde prisinsamlare. Kostnaderna för det ordinarie programmet utgör 1,1 milj. dollars per år, men dessutom förbrukar man under den innevarande treårsperioden över 4 milj. dollars på en budgetundersökning, vars resultat skall utnyttjas för en revision av indexbudgeten.

Det kan knappast sägas vara så mycket lättare att beräkna en index i ett litet land än i ett stort — antalet varor att hålla reda på är ju ungefär lika stort — och de nyss angivna sifferuppgifterna ter sig därför överväldigande stora vid jämförelse med de begränsade resurser för indexberäkningarna, som man måste röra sig med i Sverige. Om en index blir bättre ju mer arbete som läggs ned på den, så kan det inte råda den minsta tvekan om att amerikanarna har rätt, när de en smula skrytsamt förklarar att deras index är den bästa i världen.

Bureau of Labor Statistics bistås i sitt indexarbete av inte mindre än fyra kommittéer. Av dessa är en rent teknisk och tillsatt av den amerikanska statistiska föreningen. Av de övriga kan en sägas representera det allmänna, medan de båda övriga innesluter representanter för arbetsgivarna och arbetstagarna. Under diskussionerna ifrågasattes om man inte kunde slå

[1] Hearings before a subcommittee of the Committee on education and labor. House of Representatives. 82nd Congress. Washington, D. C.: Government Printing Office, 1951. VII + 427 sid.

ihop de tre sistnämnda kommittéerna till en. Tiden ansågs dock ännu inte mogen för att man skulle kunna placera arbetsgivare och arbetstagare vid samma bord. Detta är ju ett steg som man i Sverige tog redan då vår indexnämnd inrättades för tio år sedan.

Något som spelar stor roll i den amerikanska diskussionen är namnfrågan. Förr användes benämningen levnadskostnadsindex, men fr. o. m. 1945 övergick man till benämningen konsumtionsprisindex, utan att dock beräkningsprinciperna förändrades. Namnändringen har föranlett åtskillig motsägelsefylld diskussion om vad som skall anses vara skillnaden mellan de båda benämningarna. Så mycket står dock klart att såväl den amerikanska indexserien som de motsvarande svenska syftar till att vara prisindexar.

Ett av diskussionsämnena inför kongressutskottet rörde medtagandet av de direkta skatterna, som nu ej är med. Flera gånger nämndes att man i Sverige har två serier, en med och en utan skatter. Kongressutskottet uttalade sig mot att skatterna skulle tas med.

En intressant upplysning är att man i USA, sedan den nu pågående stora budgetundersökningen avslutats, har för avsikt att utföra fortlöpande smärre budgetundersökningar, varigenom man skulle få möjlighet att ständigt hålla den för indexberäkningarna begagnade budgeten aktuell. Därigenom skulle man komma att tillämpa samma kedjeförfarande, som vi i Sverige sökt upprätthålla sedan 1943. Det kan i detta sammanhang förtjäna att påpekas, att vid den på annan plats i detta nummer refererade statistikerkongressen i Indien diskuterades — i anslutning till ett föredrag av professor Mahalanobis — problemet att på lämpligaste sätt disponera ett givet anslag för statistiska undersökningar. Man kan t. ex. göra stora undersökningar med långa tidsmellanrum, kompletterade med jämförelsevis små undersökningar; denna politik har beträffande budgetundersökningar rekommenderats av I. L. O. (jfr The Seventh International Conference of Labour Statisticians, Geneva 1951, sid. 55—56). Mahalanobis kritiserade denna rekommendation; enligt hans mening borde anslaget snarast fördelas (ungefär) lika på ett större antal undersökningar av tillfredsställande omfattning.

De kanske intressantaste avsnitten i diskussionerna rör de problem, som uppkommer när det gäller att mäta prisförändringar på varor som förändras till sin kvalitet. I detta hänseende ansattes Bureau of Labor Statistics särskilt hårt från fackföreningshåll. Härpå svarade man å ena sidan med att förklara att det var oundvikligt att kvalitetsförändringarna kom att inverka på indexberäkningarna och ge dem ett fel, vars storlek inte kunde mätas. Å den andra sidan redogjordes utförligt för den utomordentligt stora omsorg, som nedlades på att tillse att prisnoteringarna alltid kom att avse identiskt lika varor, som successivt utbyttes, efter hand som konsumtionsvanorna förändrades. Om blott denna princip upprätthölls, ansågs resultatet bli korrekt.

De principer, som man sålunda följer i Amerika, överensstämmer i själva verket ganska nära med de principer, som man här i Sverige följde t. o. m. 1949 men sedan övergav (se Soc. Medd. 1951:2, sid. 128). Det torde inte kunna råda någon tvekan om att den amerikanska metoden under en prisstegringsperiod med många maskerade prishöjningar i form av övergång från en varukvalitet till en annan snarlik, samtidigt med att priset höjs, leder till en viss undervärdering av prisökningen.

E. v. H.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Nykterhetsnämndernas verksamhet under år 1950

Antal nykterhetsnämnder. Av landets 2 501 kommuner hade 1 503 (60,1 %) särskilt tillsatt nykterhetsnämnd. I de övriga fungerade fattigvårdsstyrelsen som nykterhetsnämnd; detta var givetvis vanligast i småkommuner, där antalet nykterhetsärenden är ringa. Storleken av nämndernas verksamhetsområden är mycket varierande, vilket tablån här nedan visar.

	Antal kommuner	därav med antal invånare den 1/1 1950										
		-299	300-499	500-749	750-999	1 000-1 499	1 500-1 999	2 000-2 999	3 000-4 999	5 000-9 999	10 000-14 999	15 000-
Landsbygden	**2 369**	**235**	**344**	**367**	**271**	**393**	**213**	**240**	**189**	**93**	**18**	**6**
därav:												
med nykterhetsnämnd	1 374	38	92	152	153	253	171	217	183	91	18	6
utan nykterhetsnämnd	995	197	252	215	118	140	42	23	6	2	—	—
Städerna	**132**	—	—	—	—	**6**	**1**	**7**	**15**	**36**	**19**	**48**
därav:												
med nykterhetsnämnd	129	—	—	—	—	5	1	7	15	35	19	47

Särskilt i fråga om landsbygden är växlingarna i befolkningsstorlek mellan de kommunala enheterna mycket stora. Av ovanstående tablå framgår att endast 130 av de 579 landskommuner som har under 500 invånare (22 %) har särskild nykterhetsnämnd. Av kommuner med mellan 500 och 1 000 invånare (till antalet 638) finns nykterhetsnämnd i knappt hälften och i kommuner med 1 000—1 500 invånare i knappt två tredjedelar av fallen samt i kommuner med 1 500—2 000 invånare i drygt 80 %. Av de 546 landskommunerna med mer än 2 000 invånare fanns särskild nykterhetsnämnd i alla utom 31. Endast i tre städer fungerade fattigvårdsstyrelsen som nykterhetsnämnd.

Nykterhetsnämndernas inkomster och utgifter. Till sin verksamhet erhöll de kommunala nykterhetsnämnderna under år 1950 statsbidrag med 395 000 kr och speciella anslag från fonder o. dyl. med 61 000 kr. Största delen av utgifterna, 2 527 000 kr, har dock täckts av kommunala anslag. Detta gäller framför allt städerna, där det kommunala bidraget var 91 % av alla inkomster. På landsbygden var motsvarande siffra 63 %. Inkomsternas fördelning på olika poster på landsbygden och i städerna år 1950 framgår av denna tablå.

Inkomster (i tusental kr):	Landsbygden	Städerna	Hela riket 1950	Hela riket 1949	Hela riket 1948
Statsbidrag	234	161	395	345	346
Kommunalt bidrag	455	2 072	2 527	2 345	1 845
Övriga inkomster	29	32	61	54	47
Summa	718	2 265	2 983	2 744	2 238

Nykterhetsnämndernas utgifter uppgick till 2 983 000 kr. Detta belopp har från föregående år ökat med 239 000 kr eller 9 %. Härtill kommer ett mindre belopp utgörande expenser o. dyl. i de kommuner, där särskild nykterhetsnämnd inte fanns och fattigvårdsstyrelsens räkenskaper inte möjliggjort särredovisning av de utgifter, som kommer på denna i egenskap av nykterhetsnämnd. Utgifterna gick till följande ändamål:

Utgifter (i tusental kr):	Landsbygden	Städerna	Hela riket	Landsbygden %	Städerna %	Hela riket %
Sammanträdeskostnader	95	88	183	13	4	6
Arvoden till ledamöter	213	114	327	30	5	11
Ersättning till särskild arbetskraft	92	972	1 064	13	43	36
Vårdkostnader	91	415	506	13	18	17
Övriga	227	676	903	31	30	30
Summa 1950	718	2 265	2 983	100	100	100
1949	667	2 077	2 744	—	—	—
1948	568	1 670	2 238	—	—	—

Utgifterna är betydligt större i städerna än på landsbygden; i genomsnitt har städernas nämnder haft en utgift av 70 öre och landsbygdens 19 öre per invånare (föregående år 66 resp. 18 öre). Här föreligger ganska stora variationer mellan olika delar av riket. På landsbygden var utgifterna störst i Norrbottens och Västernorrlands län med resp. 44 och 31 öre samt lägst i Jönköpings och Uppsala län med resp. 9 och 10 öre per invånare. Låga siffror uppvisar även Gotlands (13 öre), Kristianstads (12 öre), Malmöhus (11 öre), Hallands (13 öre) samt Älvsborgs och Skaraborgs län (vardera 12 öre).

I städerna uppvisar Malmöhus län den största utgiften med 122 öre, därnäst kommer städerna i Västerbottens län med 117 öre. Lägsta utgiften har städerna i Jämtlands län med 29 öre.

Motboksärenden och ärenden enligt motorfordonsförordningen. En av nykterhetsnämndernas uppgifter är att handlägga remisser från systembolagen angående ansökningar om motböcker, ökad tilldelning m. m. samt att utfärda nykterhetsintyg för körkort. Omfattningen av nämndernas befattning med dessa ärenden framgår av denna tablå.

	Hela riket 1948	Hela riket 1949	Hela riket 1950
Antal motboksärenden	115 394	110 031	87 153
därav: som lett till anmärkning i nykterhetshänseende, totalt	10 304	10 637	8 838
i %	8·9	9·7	10·1
Antal ärenden enligt motorfordonsförordningen	80 231	84 868	108 765
därav: som lett till anmärkning i nykterhetshänseende, totalt	3 620	3 941	4 336
i %	4·5	4·6	4·0

Tab. 1. Personer, vilka varit föremål för ingripande enligt alkoholistlagen under 1950

Riksområden och kommuntyper	Personer, som varit föremål för ingripande av nykterhetsnämnd		D ä r a v				
			på vilka 1 § Al varit tillämplig		mot vilka lindriga förebyggande åtgärder vidtagits (ej 1 § Al)		endast föremål för undersökning
	antal	per 1 000 av befolkn.	antal	per 1 000 av befolkn.	samtliga	under 25 år	
Landsbygden	**11 682**	**3·1**	**3 286**	**0·9**	**5 107**	**1 114**	**3 289**
Mälarlänen	2 155	3·5	459	0·8	1 083	186	613
Östra Götaland	1 524	2·3	416	0·6	678	142	430
Södra Götaland	1 687	2·7	441	0·7	763	208	483
Bohuslän o. Vänerlänen	2 661	3·5	692	0·9	1 158	290	811
Dalarna o. Nedre Norrland	2 105	2·9	755	1·0	843	172	507
Övre Norrland	1 550	4·1	523	1·4	582	116	445
Jordbrukskommuner	869	1·7	237	0·5	329	71	303
Blandade kommuner	3 692	2·6	1 023	0·7	1 524	327	1 145
Industrikommuner	3 181	5·1	818	1·3	1 472	347	891
Övriga kommuner	3 940	3·3	1 208	1·0	1 782	369	950
Städerna	**21 607**	**6·7**	**9 703**	**3·0**	**8 864**	**2 916**	**3 040**
Stockholm	3 697	5·0	1 864	2·5	1 390	1 159	443
Göteborg	1 934	5·5	1 384	4·0	424	50	126
Malmö	1 088	5·7	702	3·7	306	71	80
Övriga städer	14 888	7·6	5 753	2·9	6 744	1 636	2 391
Hela riket 1950	**33 289**	**4·8**	**12 989**	**1·9**	**13 971**	**4 030**	**6 329**
1949	31 603	4·6	12 358	1·8	13 478	3 496	5 767
1948	29 319	4·3	11 272	1·6	12 248	3 078	5 799

Materialet angående motboksärendena är behäftat med vissa felkällor; systembolagens praxis vid remittering av dessa ärenden är nämligen mycket varierande. De har i stor utsträckning ett särskilt kommunombud, som företar utredningarna och ofta är samma person ordförande i nykterhetsnämnden. Det är därför svårt att avgöra i hur stor utsträckning de anförda siffrorna gäller remisser till nämnden eller till ordföranden personligen. Under redovisningsåret rapporterades från nämnderna sammanlagt 87 000 motboksärenden, varav ca 59 000 på landsbygden och ca 28 000 i städerna. I jämförelse med föregående år innebär detta en minskning med ca 23 000 fall. Anmärkning i nykterhetshänseende gjordes i 8 800 fall (10,1 %). Anmärkningsfrekvensen på landsbygden var högst i Västerbottens län (16,0 %), Örebro län (14,2 %), Norrbottens län (14,1 %) samt Kronobergs län (13,7 %) och lägst i Uppsala (4,2 %) och Malmöhus län (5,2 %). I de större städerna verkställer systembolagen ofta utredningar själva, vilket förklarar det ringa antalet ärenden där. Den relativa frekvensen anmärkningar i städerna är därför inte fullt jämförbar med landsbygdens siffror. Som jämförelse kan nämnas att antalet utlämnade motböcker var under år 1950 118 892 mot 127 732 år 1949 och 132 866 under år 1948.

Antalet körkortsärenden har från 1949 ökat från ca 85 000 till knappt 110 000 (ca 28 %). Anledningen till denna starka uppgång är givetvis den

starkt ökade motorfordonstrafiken. Frekvensen av anmärkningar i nykterhetshänseende vid dessa ärenden var betydligt högre i städerna (6,7 %) än på landsbygden (1,8 %). Detta kan delvis förklaras av det större relativa antalet alkoholister i städerna, men dessutom torde bedömningen vara mildare på landsbygden. Mellan olika områden på landsbygden föreligger inga större skillnader. Kronobergs, Västerbottens och Värmlands län har den högsta anmärkningsfrekvensen (resp. 3,1, 2,8 och 2,6 %). Den lägsta har Östergötlands och Älvsborgs län (0,8 %) samt Malmöhus län (0,9 %). Storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö (12,8, 8,1 resp. 8,2 %) uppvisar däremot väsentligt större anmärkningsfrekvens än övriga städer. Antalet körkortsärenden per 1 000 invånare utgör 15,6. Några skillnader i detta avseende föreligger inte mellan landsbygd och städer eller mellan olika delar av riket.

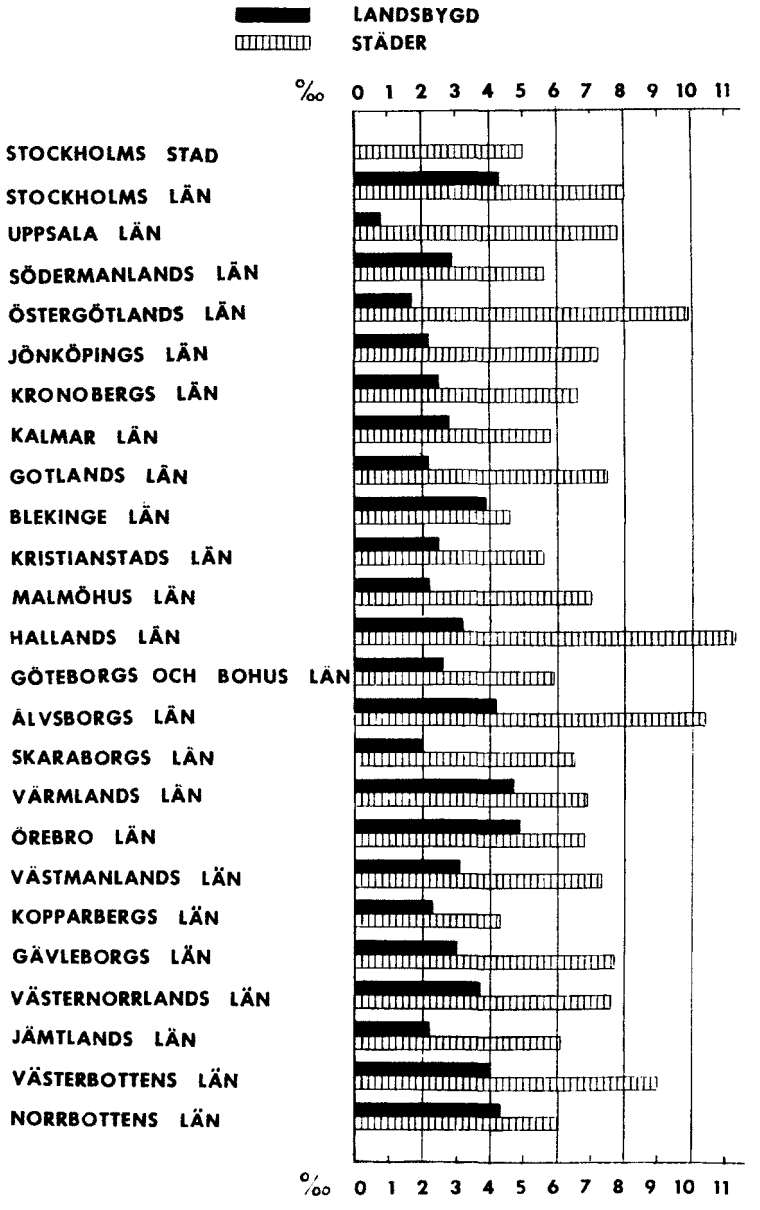
Åtgärder enligt alkoholistlagen. I tab. 1 redovisas de personer som under 1950 varit föremål för något slag av ingripande enligt alkoholistlagen; dessa utgjorde sammanlagt 33 289 personer, 11 682 på landsbygden och 21 607 i städerna. Sätts dessa siffror i relation till folkmängden, blir den genomsnittliga ingripandefrekvensen för hela riket 4,8 per 1 000 invånare (landsbygden 3,1 och städerna 6,7). Under år 1949 var motsvarande siffror något lägre, 4,6 per 1 000 invånare (på landsbygden 3,0 och i städerna 6,5).

Under de senaste åren har det antal personer som varit föremål för åtgärd av nykterhetsnämnd varit ungefär lika stort som antalet för fylleri sakfällda personer, vilket givetvis sammanhänger med att det i stor utsträckning rör sig om samma klientel. Här nedan jämförs för åren 1945—1949 antalet nykterhetsvårdsfall med antalet för fylleri sakfällda personer. (Uppgift om dessa senares antal för 1950 har ännu inte erhållits.)

År	Antal nykterhets-vårdsfall	Antal för fylleri sak-fällda personer
1945	28 629	29 502
1946	26 216	25 377
1947	25 880	25 654
1948	29 319	29 330
1949	31 603	29 140
1950	33 289	

I tab. 1 är de personer, mot vilka nämnderna företagit ingripanden, uppdelade på tre grupper: de som är alkoholmissbrukare i den utsträckning att 1 § Al är tillämplig, de som blivit föremål för lindriga förebyggande hjälpåtgärder samt de som endast varit föremål för undersökning, men mot vilka inga åtgärder ännu vidtagits. Till sistnämnda grupp hör dels sådana fall beträffande vilka utredningen gett till resultat att ett ingripande inte behövdes, dels sådana då någon åtgärd ännu inte kunnat vidtas, exempelvis därför att vederbörande varit oanträffbar. Det finns alltid en del kring-

ANTAL PERSONER SOM VARIT FÖREMÅL FÖR NYKTERHETS-VÅRDSÅTGÄRD PER 1 000 AV BEFOLKNINGEN ÅR 1950

flackande alkoholister, som nykterhetsnämnderna har svårt att få tag i för verkställande av åtgärd.

Olikheterna i ingripandefrekvens mellan städer och landsbygd samt mellan olika län framgår av diagrammet på sid. 101. På landsbygden har Örebro och Värmlands län det största relativa antalet ingripanden (4,9 resp. 4,7 per 1 000 invånare). Den lägsta frekvensen registreras för Uppsala län (0,8) samt för Östergötlands län (1,7).

I städerna är motsvarande tal betydligt större. Påfallande är att storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö har ett mindre antal ingripanden per 1 000 invånare än övriga städer, Stockholms stad dessutom färre än något annat län med undantag av Blekinge och Kopparbergs. Till en del kan detta förklaras av olika arbetssätt hos nykterhetsnämnderna i större och mindre städer. De förra hinner inte i samma utsträckning ta befattning med de lindrigare fallen. Detta framgår också av tab. 1; det relativa antal fall då 1 § varit tillämplig är större i storstäderna. Ingripandefrekvensen i städerna är störst i Hallands län (11,3 ‰), Älvsborgs län (10,4 ‰) samt i Östergötlands län 9,9 ‰). Det lägsta relativa antalet redovisas av städerna i Kopparbergs (4,3 ‰) och Blekinge län (4,6 ‰) samt av Stockholms stad (5,0 ‰).

Det är också en väsentlig skillnad mellan landsbygd och städer av olika storlek i vad avser det relativa antal personer som faller under 1 § Al. På landsbygden har blott 28 % av samtliga betraktats som sådana; motsvarande tal var för Göteborg 72 %, för Malmö 65 %, för Stockholm 50 % och för övriga städer 39 %. Eftersom det i de flesta fall beror på vederbörande nykterhetsnämnds bedömning, huruvida en person skall anses falla under 1 § eller inte, torde skillnaden mellan landsbygd och städer till en del kunna förklaras av att landsbygdsnämnderna är mindre benägna att betrakta en person som hemfallen enligt § 1. Här nedan redovisas samtliga personer fördelade på de tre olika huvudgrupperna av åtgärder.

	Fall, då 1 § Al varit tillämplig		Fall, då lindriga förebyggande åtgärder vidtagits		Endast undersökta fall		Summa fall	
	antal	%	antal	%	antal	%	antal	%
Landsbygden . .	3 286	28	5 107	44	3 289	28	11 682	100
Städerna	9 703	45	8 864	41	3 040	14	21 607	100
Hela riket	**12 989**	**39**	**13 971**	**42**	**6 329**	**19**	**33 289**	**100**

Vid jämförelse med föregående år kan man konstatera en ökning med 1 686 fall eller ca 5 %. På landsbygden var denna ökning något mindre än i städerna. 1 §-fallen har på landsbygden ökat med blott 1,5 %, i städerna med 6,4 %. I motsats till tiden mellan 1948 och 1949, då en smärre minskning kunde noteras, har de fall, då endast undersökning förekommit, ökat (med ca 10 %). Jämförelsen mellan åren 1949 och 1950 framgår av denna sammanställning.

Typer av fall	Landsbygd			Städer			Hela riket		
	1949	1950	ökning i %	1949	1950	ökning i %	1949	1950	ökning i %
Enl. 1 § Al. .	3 238	3 286	+ 1·5	9 120	9 703	+ 6·4	12 358	12 989	+ 5·1
Endast lindriga förebyggande åtgärder . .	4 996	5 107	+ 2·2	8 482	8 864	+ 4·5	13 478	13 971	+ 3·7
Endast undersökning . . .	2 995	3 289	+ 9·8	2 772	3 040	+ 9·7	5 767	6 329	+ 9·7
Summa fall	**11 229**	**11 682**	+ 4·0	**20 374**	**21 607**	+ 6·1	**31 603**	**33 289**	+ 5·3

Sedan 1947 har en årlig statistik över nykterhetsvården i riket gjorts; det är alltså möjligt att nu bilda sig en uppfattning om den utveckling som sker. Totalantalet ingripanden har ökat, kraftigast mellan 1947 och 1948 (med 13 %), något mindre mellan 1948 och 1949 (8 %) samt ännu mindre mellan 1949 och 1950 (5 %). I tablån här nedan belyses antalet ingripanden på landsbygden och i städerna samt inom olika delar av riket sedan 1947. Från 1947 till 1950 uppvisar för landsbygdens del Övre Norrland den största ökningen (med 40 %); större delen av denna har skett mellan 1949 och 1950. Den minsta ökningen har Mälarlänen och Södra Götaland haft (12 %). I storstäderna har den varit betydligt mindre än i »övriga städer», kanske till stor del beroende på omorganisation av nämnderna i några medelstora städer, varigenom dessas arbete blivit mer effektivt. För hela riket har antalet nykterhetsvårdsfall ökat under tiden 1947—1950 med nära 30 %.

	Hela antalet ingripanden				Ökn. el. minskn. i %		
	1947	1948	1949	1950	1948—49	1949—50	1947—50
Landsbygden							
Mälarlänen	1 929	2 037	2 135	2 155	+ 4·8	+ 0·9	+ 11·7
Östra Götaland	1 168	1 272	1 423	1 524	+ 11·9	+ 7·1	+ 30·5
Södra Götaland	1 509	1 711	1 790	1 687	+ 4·6	— 5·8	+ 11·8
Bohuslän o. Vänerlänen .	2 290	2 390	2 560	2 661	+ 7·1	+ 3·9	+ 16·2
Dalarna o. Nedre Norrland	1 648	2 015	2 070	2 105	+ 2·7	+ 1·7	+ 27·7
Övre Norrland	1 103	1 212	1 251	1 550	+ 3·2	+ 23·9	+ 40·5
Städerna							
Stockholm	2 819	3 166	3 379	3 697	+ 6·7	+ 9·4	+ 31·1
Göteborg	1 783	1 789	1 917	1 934	+ 7·2	+ 0·9	+ 8·5
Malmö	1 017	1 062	1 174	1 088	+ 10·5	— 7·3	+ 7·0
Övriga städer	10 617	12 665	13 904	14 888	+ 9·8	+ 7·1	+ 40·2
Hela riket	**25 883**	**29 319**	**31 603**	**33 289**	+ 7·8	+ 5·3	+ 28·6

T. G.

Allmänna barnbidrag åren 1950 och 1951

Socialstyrelsen, som tidigare i denna tidskrift lämnat redogörelse för barnbidragsverksamhetens omfattning under åren 1948 och 1949,[1] lämnar här uppgifter om barnbidragsutbetalningarna under åren 1950—1951.

	Barnbidragsanvisningar		Gireringsuppdrag, belopp, kr	Summa, kr	Återbetalningar och andra debiteringar, kr	Utbetalat nettobelopp, kr
1950	antal	belopp, kr				
1 kv.	963 326	109 722 675	638 885	110 361 560	12 530	110 349 030
2 »	966 988	110 243 771	655 200	110 898 971	10 776	110 888 195
3 »	971 298	100 869 835	655 525	111 525 360	8 630	111 516 730
4 »	973 868	111 264 150	653 315	111 917 465	11 775	111 905 690
					Summa	**444 659 645**
1951						
1 kv.	978 409	111 825 715	634 855	112 460 570	11 255	112 449 315
2 »	981 125	112 231 160	658 580	112 889 740	13 498	112 876 242
3 »	984 424	112 683 490	644 475	113 327 965	8 915	113 319 050
4 »	986 939	113 005 685	668 590	113 674 275	21 725	113 652 550
					Summa	**452 297 157**

Av sammanställningen framgår att barnbidrag utbetalats med ett nettobelopp av 444 659 645 kr under år 1950 och 452 297 157 kr under år 1951, vilket innebär att i runt tal 1 710 000 respektive 1 740 000 barn uppburit allmänna barnbidrag under nämnda år.

Antalet bidragsberättigade barn har successivt stigit sedan verksamheten började med ingången av år 1948. Under det första verksamhetsåret utbetalades bidrag för ca 1 633 000 barn. Motsvarande siffra för år 1949 var ca 1 675 000 innebärande en ökning med ungefär 42 000 barn. För år 1950 redovisas en ökning med ca 35 000 och för år 1951 med ca 30 000 barn.

Ökningen i antalet bidragsberättigade barn sammanhänger med att antalet födda barn visserligen sjunkit under de senaste åren men att det dock väsentligt överskridit de årliga födelsetillskotten under 1930-talet. Denna ökning i det totala antalet barn under 16 år beräknas fortgå under de närmaste fem åren. Nettotillskottet under tidsperioden 1950—1955 har approximativt bedömts till sammanlagt 100 000.

I samband med beslutad ändring av kommunalskattelagen, varmed barnavdragen bortfallit även vid den kommunala inkomstbeskattningen, har barnbidragsbeloppet höjts från 260 till 290 kr om året. Lagändringen har trätt ikraft den 1 januari 1952. Barnbidraget utgår sålunda numera med 72 kronor och 50 öre per kvartal och barn.

För budgetåret 1951/52 har medelsbehovet beräknats till 480 000 000 kr och för kommande budgetår till 510 000 000 kr.

[1] Se Soc. Medd. 1949: 4, sid. 262 och 1950: 8, sid. 590.

M. H.

Levnadskostnadsindex för december 1951

1. Levnadskostnadsindex utan skatter med 1935 som bas

Beräkningens huvudresultat. Beräkningen av socialstyrelsens levnadskostnadsindex för december 1951 har gett till resultat, att totalindexen i 1935 års serie utan direkta skatter och sociala förmåner stigit med 4 enheter sedan september 1951, från 200 till 204 (med decimaler 199,99 resp. 204,36).

Indextalen för de olika budgetposterna blev (indextalen för september 1951 anges inom parentes): livsmedel 229 (224), bostad 112 (108), bränsle och lyse 276 (266), kläder och skor 243 (240) samt övriga utgifter 192 (189).

Beräknat på indextal med decimaler har stegringen av levnadskostnadsindex under år 1951 varit följande: från december 1950 till mars 1951 9,7 %, från mars till juni 3,8 %, från juni till september 2,5 % och från september till december 1951 2,2 %. Från december 1950 till december 1951 var ökningen 19,3 %. Årsmedeltalet har för 1951 beräknats till 194 och ligger således 26 enheter eller 15,5 % högre än motsvarande medeltal för år 1950.[1]

I diagrammet på sid. 117 har indextalen fr. o. m. år 1939 enligt levnadskostnadsindex utan skatter jämförts med socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex.

Revision av viktsystemet. Levnadskostnadsindex beräknas som bekant fr. o. m. år 1943 som en kedjeindex med årslänkar, som sträcker sig från december till december. Under det löpande året hålls budgeten konstant, men för varje decemberindex, som beräknas, sker en jämförelse tillbaka till föregående december, varvid budgeten justeras, så att vikterna överensstämmer med de faktiska konsumtionsvanorna under det år, som då slutar.

De stora och oenhetliga prisförändringarna under år 1951 har starkt påverkat konsumtionens inriktning, vilket framgår av de av konjunkturinstitutet sammanställda beräkningarna av den totala konsumtionen under år 1951 i förhållande till år 1950. Någon undersökning av hushållsutgifternas förändringar bland representativa hushåll i de sociala kategorier, som levnadskostnadsindexen i princip hänför sig till, har icke företagits under 1951. Då de för indexbudgeten utvalda hushållen kan anses representera nära hälften av befolkningen, är det emellertid sannolikt, att denna konsumentgrupps konsumtion ändrats i samma riktning som den totala förbrukningen. Under dessa förhållanden har socialstyrelsen ansett det riktigare att göra vissa jämkningar i budgeten på de punkter, där konjunkturinstitutets material utvisar en markerad konsumtionsförskjutning, än att låta budgetvikterna stå helt oförändrade. De förändringar, som vidtagits innebär, att kostnadsbeloppen på de olika varuslagen inom livsmedelsposten omfördelats, att bränslekostnaderna ökats samt att kostnaderna för inköp av skor

[1] Angående årsmedeltalens beräkning se not till tab. 1.

Tab. 1. Levnadskostnadsindex (1935 = 100)[1]

	Livsmedel	Bostad, bränsle och lyse	Därav bostad	Därav bränsle och lyse	Kläder och skor	Övriga utg.	Samtliga utgifter
1935	100	100	100	100	100	100	**100**
1935 dec. . .	103	100	100	101	100	100	**101**
1936 *medeltal*	*104*	*99*	*99*	*102*	*101*	*100*	*101*
mars . .	104	99	99	102	101	100	**101**
juni . .	104	99	99	101	101	100	**101**
sept. . .	103	99	99	102	101	100	**101**
dec. . .	104	99	99	102	102	100	**102**
1937 *medeltal*	*108*	*100*	*98*	*108*	*106*	*102*	*104*
mars . .	106	99	98	104	104	101	**103**
juni . .	107	100	98	108	107	102	**104**
sept. . .	110	101	98	112	108	102	**106**
dec. . .	111	101	98	113	109	103	**106**
1938 *medeltal*	*112*	*101*	*99*	*110*	*108*	*103*	*106*
mars . .	110	101	99	112	109	103	**106**
juni . .	111	101	99	111	108	103	**106**
sept. . .	113	100	99	108	108	103	**107**
dec. . .	113	100	99	108	108	104	**107**
1939 *medeltal*	*115*	*101*	*100*	*111*	*111*	*106*	*109*
mars . .	113	101	100	108	108	104	**108**
juni . .	114	101	100	107	109	105	**108**
sept. . .	117	102	100	114	110	106	**110**
dec. . .	120	103	100	120	118	112	**114**
1940 *medeltal*	*131*	*108*	*100*	*142*	*133*	*118*	*123*
mars . .	127	107	100	138	125	114	**119**
juni . .	133	108	100	146	132	119	**124**
sept. . .	134	109	100	152	140	121	**126**
dec. . .	140	111	102	155	148	124	**131**
1941 *medeltal*	*149*	*113*	*101*	*164*	*164*	*131*	*139*
mars . .	153	112	102	158	163	129	**140**
juni . .	149	113	102	161	166	131	**140**
sept. . .	149	115	100	173	171	133	**141**
dec. . .	156	115	100	173	174	136	**145**
1942 *medeltal*	*161*	*116*	*101*	*177*	*182*	*142*	*150*
mars . .	161	116	101	175	179	140	**149**
juni . .	163	116	101	175	182	143	**151**
sept. . .	163	117	101	181	187	145	**152**
dec. . .	161	117	101	180	186	146	**152**
1943 *medeltal*	*161*	*118*	*102*	*181*	*182*	*147*	*152*
mars . .	162	118	102	180	184	147	**153**
juni . .	161	118	102	182	184	148	**152**
sept. . .	159	117	102	180	179	148	**151**
dec. . .	160	118	102	182	178	148	**152**
1944 *medeltal*	*159*	*118*	*102*	*182*	*178*	*149*	*151*
mars . .	159	118	102	182	178	149	**151**
juni . .	159	118	102	181	178	149	**151**
sept. . .	161	118	102	182	178	149	**152**
dec. . .	158	118	102	181	178	149	**151**
1945 *medeltal*	*158*	*118*	*102*	*181*	*177*	*149*	*151*
mars . .	159	118	102	181	178	149	**151**
juni . .	157	118	102	180	178	149	**151**
sept. . .	159	118	102	181	177	149	**151**
dec. . .	157	118	102	182	175	149	**150**
1946 *medeltal*	*159*	*118*	*102*	*180*	*177*	*149*	*151*
mars . .	157	118	102	182	175	149	**150**
juni . .	161	118	102	181	173	149	**151**
sept. . .	161	118	102	179	174	149	**151**
dec. . .	161	119	103	178	187	150	**154**
1947 *medeltal*	*167*	*121*	*105*	*181*	*180*	*150*	*156*
mars . .	165	121	106	179	177	148	**154**
juni . .	166	121	106	179	178	150	**155**
sept. . .	172	122	106	185	179	150	**158**
dec. . .	172	122	106	186	180	150	**158**
1948 *medeltal*	*180*	*124*	*107*	*192*	*183*	*157*	*163*
mars . .	180	124	107	191	182	157	**163**
juni . .	181	124	107	191	182	159	**164**
sept. . .	185	125	107	199	184	159	**166**
dec. . .	183	124	107	195	186	160	**166**
1949 *medeltal*	*182*	*124*	*107*	*193*	*187*	*160*	*166*
mars . .	181	125	107	196	186	160	**166**
juni . .	181	125	107	194	187	160	**166**
sept. . .	183	125	107	196	188	160	**167**
dec. . .	182	122	107	182	189	161	**166**
1950 *medeltal*	*185*	*123*	*107*	*186*	*191*	*162*	*168*
mars . .	183	122	107	181	189	161	**167**
juni . .	184	122	107	181	190	160	**167**
sept. . .	186	122	107	181	191	161	**168**
dec. . . .	189	127	107	204	194	165	**171**
1951 *medeltal*	*216*	*137*	*109*	*251*	*232*	*183*	*194*
mars . .	210	133	108	236	226	176	**188**
juni . .	215	136	108	248	237	186	**195**
sept. . .	224	139	108	266	240	189	**200**
dec. . . .	229	144	112	276	243	192	**204**

[1] Årsmedeltalen i denna tabell liksom i tab. 2 a, 2 b och 4 utgör medeltal av indextalen (utan decimaler) för fem kvartal (dec., mars, juni, sept. och dec.). För åren 1936—1950 har beräknats ovägda medeltal, men då mellan december 1950 och mars 1951 så många och starka prishöjningar kom redan på nyåret, har för år 1951 medeltalet beräknats på så sätt, att talet för december 1950 fått vikten ½ och de fyra kvartalssiffrorna för år 1951 vikten 1.

Tab. 2 a. Indextal för olika delposter samt dessas andel i levnadskostnadsförändringen december 1950—december 1951. Livsmedel, bränsle och lyse[1]

Varuposter	Indextal (1935 = 100)							Utgift, kr per år, enl. pris i		Differens, kr	Procentuell förändring dec. 1950—dec. 1951
	Juni (1/7) 1939	1949	1950	1951	Dec. 1950	Sept. 1951	Dec. 1951	dec. 1950	dec. 1951		
Livsmedel	**114**	**182**	**185**	**216**	**189**	**224**	**229**	**2 812·39**	**3 413·04**	**+600·65**	**+21·4**
Mjölk	117	155	155	173	155	175	175	268·18	301·70	+33·52	+12·5
Grädde	·	·	·	·	·	·	·	57·89	65·13	+ 7·24	+12·5
Ost	119	211	176	223	186	233	233	74·77	93·73	+18·96	+25·4
Mejerismör	119	203	209	237	209	241	241	231·61	266·85	+35·24	+15·2
Ägg	130	224	225	257	225	268	282	136·65	171·17	+34·52	+25·3
Margarin	118	204	192	255	192	266	266	114·72	158·84	+44·12	+38·5
Mjöl	114	185	185	215	184	237	232	89·79	113 22	+23·43	+26·1
Bröd	110	161	162	186	162	195	197	297·74	362·34	+64·60	+21·7
Kött	122	195	197	234	201	244	256	541·70	690·20	+148·50	+27·4
Fisk	97	204	200	238	216	241	264	127·81	156·27	+28·46	+22·3
Rotsaker, frukt o. grönsaker	106	189	198	221	198	231	239	344·48	414·59	+70·11	+20·4
Specerier	108	176	189	234	206	241	243	422·19	498·16	+75·97	+18·0
Maltdrycker	103	145	146	164	149	168	169	45·88	52·08	+ 6·20	+13·5
Förtäring utom hemmet	114	179	182	209	184	213	214	58·98	68·76	+ 9·78	+16·6
Bränsle och lyse	**107**	**193**	**186**	**251**	**204**	**266**	**276**	**379·88**	**512·86**	**+132·98**	**+35·0**
Elektrisk ström	91	91	91	94	91	97	100	48·36	52·97	+ 4·61	+ 9·5
Kokgas	100	144	147	155	147	156	172	28·62	33 46	+ 4·84	+16·9
Ved	121	·	·	·	·	·	·	51·86	89·20	+37·34	+72·0
Kol	107	·	·	·	·	·	·	66·74	97·19	+30·45	+45 6
Koks	114	·	·	·	·	·	·	137·09	189·06	+51·97	+37·9
Eldningsolja	·	·	·	·	·	·	·	33·28	35·00	+ 1·72	+ 5·2
Brunkolsbriketter	·	·	·	·	·	·	·	13·93	15·98	+ 2·05	+14·7

Tablå A. Den nya och den gamla budgeten enligt prisläget i december 1950

	Gamla budgeten (0)			Nya budgeten (0^{II})		
	kr	% exkl. skatt	% inkl. skatt	kr	% exkl. skatt	% inkl. skatt
Livsmedel	2 812·39	36·8	30·7	2 812·39	36·8	30·7
Bostad	809 32	10·6	8·8	809·32	10·6	8·8
Bränsle och lyse	352·38	4·6	3·8	379·88	5·0	4·1
bränsle för rumsuppvärmning[1]	275·40	3·6	3·0	302 90	4·0	3·3
övriga varor i posten	76·98	1·0	0·8	76·98	1·0	0·8
Kläder och skor	1 232·50	16·2	13·5	1 205·00	15.8	13·2
inköp av skor[2]	173·71	2·3	1·9	146·21	1·9	1·6
övriga varor i posten	1 058·79	13·9	11·6	1 058·79	13·9	11·6
Övriga utgifter	2 427·33	31·8	26·5	2 427·33	31·8	26·5
Totalbudget exkl. skatter	**7 633·92**	**100·0**	**83·3**	**7 633·92**	**100·0**	**83·3**
Skatter[3]	1 532·54		16·7	1 532·54		16·7
Totalbudget inkl. skatter	**9 166·46**		**100·0**	**9 166·46**		**100·0**

[1] Samma ökning i % för alla i gruppen ingående varuslag.
[2] Samma minskning i % för alla i gruppen ingående varuslag.
[3] Posterna barnbidrag och fria skolmåltider (totalt 563·51 kr) är ej frånräknade.

minskats. Övriga poster och budgetens totala kostnadsbelopp är oförändrade. I tablå A återges huvudposterna och i tablå B livsmedelsposten i den gamla och den nya budgeten enligt prisläget i december 1950, den tidsperiod, som är utgångspunkten för årsrevisionen.

Tablå B. Livsmedelsposten enligt prisläget i december 1950

	Gamla budgeten (0)		Nya budgeten (0^{II})	
	kr	%	kr	%
Grädde	60·94	2·2	57·89	2·0
Ost, helfet	60·74	2·2	64·39	2·3
halvfet	14·03	0·5	10·38	0·4
Smör	257·35	9·1	231·61	8·2
Margarin	88·98	3·2	114·72	4·1
Mjöl, vete-	67·17	2·4	75·55	2·7
rågsikt-	12·65	0·4	14·24	0·5
Kaffe	116·58	4·1	143·03	5·1
Sötmandel	12·80	0·4	10·24	0·4
Katrinplommon	18·57	0·7	14·86	0·5
Nyponmust	16·00	0·6	12·80	0·5
Karameller	23·57	0·8	11·78	0·4
Chokladkola	13·46	0·5	6·73	0·2
Tabletter	10·77	0·4	5·39	0·2
Övriga livsmedel	2 038·78	72·5	2 038·78	72·5
Summa livsmedel	2 812·39	100·0	2 812·39	100·0

De olika delposterna. Detaljerade uppgifter om levnadskostnadernas förändringar ges i tab. 2 a, 2 b och 3. För de förändringar, som inträffat under de tre första kvartalen 1951, har redogjorts i årg. 1951, nr 5, 8 och 11 av denna tidskrift.

Beträffande förändringarna mellan september och december 1951 inom de olika delposterna kan nämnas följande.

För livsmedel har prisstegringen i genomsnitt varit drygt 2 %. Fläskvaror utom fläskkotlett, charkuterier, fisk, ansjovis, gula ärter och bananer är de varuslag, som stigit mest i pris under denna tid. Markerade prissänkningar har förekommit på fläskkotletter och mjöl, medan övriga varor visat endast smärre prisändringar.

Bostadsposten har ökat med drygt 3 % beroende på de generella hyreshöjningar, som medgivits från och med den 1 oktober 1951.

Posten bränsle och lyse har stigit med 4 % beroende på höjda priser på samtliga i posten ingående varor, främst brunkolsbriketter, kokgas och ved.

Posten kläder och skor har stigit med 1 %. Ökningen faller helt på delposten kläder, där vissa vinterplagg, såsom vinteröverrockar, barnoveraller och pälsar blivit avsevärt dyrare än föregående säsong. Inom gruppen kläder har emellertid skinntröjor och garner sjunkit betydligt i pris. Inom delposten skor har priskontrollerade skor och halvsulning blivit billigare, medan övriga varor visat få och små prisändringar.

Posten övriga utgifter har stigit med 2 %. Prishöjningarna är tämligen jämnt fördelade på de olika varuslagen och genomgående måttliga. Endast på verktyg har en mer markerad prisstegring förekommit.

Tab. 2 b. Indextal för olika delposter samt dessas andel i levnadskostnadsförändringen december 1950—december 1951[1]

Varuposter	Indextal (1935 = 100)							Utgift, kr per år, enl. pris i		Differens, kr	Procentuell förändring dec. 1950—dec. 1951
	Juni (1/7) 1939	1949	1950	1951	Dec. 1950	Sept. 1951	Dec. 1951	dec. 1950	dec. 1951		
Livsmedel	**114**	**182**	**185**	**216**	**189**	**224**	**229**	**2 812·39**	**3 413·04**	**+600·65**	**+21·4**
Bostad	**100**	**107**	**107**	**109**	**107**	**108**	**112**	**809·32**	**841·08**	**+31·76**	**+ 3·9**
Bränsle och lyse	**107**	**193**	**186**	**251**	**204**	**266**	**276**	**379·88**	**512·86**	**+132·98**	**+35·0**
Kläder och skor	**109**	**187**	**191**	**232**	**194**	**240**	**243**	**1 205·00**	**1 507·90**	**+302·90**	**+25·1**
Herrkostym	108	180	184	214	185	225	232	208·17	261·27	+53·10	+25·5
Herröverplagg	108	175	176	202	177	206	219	210·63	260·69	+50·06	+23·8
Arbetskläder	106	235	236	300	237	307	312	51·91	68·44	+16·53	+31·8
Skjorta	119	274	274	322	275	334	340	47·71	59·07	+11·36	+23·8
Underkläder	110	228	234	284	236	294	297	96·56	121·55	+24·99	+25·9
Herrstrumpor	114	206	208	260	214	277	283	49·78	65·88	+16·10	+32·3
Damstrumpor	94	156	157	160	157	161	159	32·99	33·42	+ 0·43	+ 1·3
Barnstrumpor	105	221	232	295	241	312	323	11·87	15·89	+ 4·02	+33·9
Damjumper	·	·	·	·	·	·	·	16·16	20·61	+ 4·45	+27·5
Hattar, mössor m. m.	101	138	138	150	138	153	156	87·39	98·66	+11·27	+12·9
Klänningstyg: ylle	108	214	222	272	225	283	291	27·47	35·40	+ 7·93	+28·9
bomull, cellull	107	162	166	191	170	194	197	67·80	78·73	+10·93	+16·1
Ullgarn	112	238	289	469	367	469	425	51·61	59·77	+ 8·16	+15·8
Sybehör m. m.	·	197	208	232	215	234	239	52·77	58·53	+ 5·76	+10·9
S:a kläder	**108**	**192**	**196**	**231**	**200**	**239**	**244**	**1 012·82**	**1 237·91**	**+225·09**	**+22·2**
Herrskor, grövre	110	178	178	272	178	294	269	7·15	10·80	+ 3·65	+51·0
D:o av boxkalv	109	163	163	242	164	256	247	12·40	18·65	+ 6·25	+50·4
Damskor	109	173	174	242	176	253	248	41·03	57·92	+16·89	+41·2
Barnskor	114	174	174	258	174	275	263	31·72	47·92	+16·20	+51·1
Skor med gummisula	·	·	·	·	·	·	·	22·90	29·11	+ 6·21	+27·1
Halvsuln. o. klackn.	111	155	156	221	156	236	230	45·97	67·58	+21·61	+47·0
Skiuntofflor	·	·	·	·	·	·	·	9·68	13·67	+ 3·99	+41·2
Damstövletter	102	144	148	176	155	177	177	21·33	24·34	+ 3·01	+14·1
S:a skor	**111**	**172**	**173**	**238**	**174**	**250**	**244**	**192·18**	**269·99**	**+77·81**	**+40·5**
Övriga utgifter	**105**	**160**	**162**	**183**	**165**	**189**	**192**	**2 427·33**	**2 830·63**	**+403·30**	**+16·6**
Möbler	114	189	189	219	191	224	234	183·62	225·15	+41·53	+22·6
Hushållstextilier	102	231	232	282	237	290	291	119·75	146·83	+27·08	+22·6
Husgeråd, verktyg	109	167	167	195	172	200	207	130·13	156·29	+26·16	+20·1
Tvål och såpa	105	204	197	247	204	250	250	91·27	112·09	+20·82	+22·8
Tvätt	102	149	149	172	149	177	179	24·48	29·40	+ 4·92	+20·1
Kroppsvård	105	139	138	156	138	159	161	116·57	135·63	+19·06	+16·4
Sjukvård	94	104	103	107	103	108	111	112·41	120·89	+ 8·48	+ 7·5
Intell. ändamål	103	143	149	175	151	188	195	164·02	211·30	+47·28	+28·8
Fören.- o. förs.-avg.	112	124	125	135	128	138	140	188·73	207·67	+18·94	+10·0
Nöjen	104	140	142	168	147	176	178	215·10	259·99	+44·89	+20·9
Resor	98	147	148	162	148	169	171	247·21	284·40	+37·19	+15·0
Ränta å lån	91	91	93	102	102	102	102	8·74	8·74	—	—
Tel., post, skrivm.	100	147	148	179	150	192	193	61·74	79·37	+17·63	+28·6
Arbetshj. i hemmet	106	247	261	300	264	303	323	32·88	40·16	+ 7·28	+22·1
Tobak	98	198	198	230	198	234	234	164·21	194·00	+29·79	+18·1
Spritdrycker	112	282	292	334	333	333	337	183·15	185·71	+ 2·56	+ 1·4
Viner	·	·	·	·	·	·	·	17·48	17·28	— 0·20	— 1·1
Diverse utgifter	·	·	·	·	·	·	·	200·81	217·50	+16·69	+ 8·3
Övriga ej spec. utg.	·	·	·	·	·	·	·	165·03	198·23	+33·20	+20·1
Samtliga utgifter	**108**	**166**	**168**	**194**	**171**	**200**	**204**	**7 633·92**	**9 105·51**	**+1471·59**	**+19·3**

[1] Angående årsmedeltalens beräkning se not till tab. 1.

Tab. 3. Detaljhandelspriser (i öre) på livsmedel, bränsle och lyse i genomsnitt för

Varuslag	Kvantitet	1935	Aug. 1939	1945	1950		1951			Prisförändring i % sedan	
		49 orter			Årsmedeltal	Dec.	Årsmedeltal	Sept.	Dec.	år 1945	dec. 1950
Mjölk, oskum. resp. stand.	l	21·5	25·2	29·2	33·6	33·6	37·8	37·8	37·8	+ 29	+13
Grädde	dl	·	·	·	24·0	24·0	26·3	27·0	27·0	·	+13
Mejerismör	kg	268	341	455	560	560	645	645	645	+ 42	+15
Ost: fetth. 45 +	»	·	·	·	345	345	417	430	431	·	+25
fetth. 30 +	»	177	215	*300	228	265	334	340	340	+ 13	+28
Bordsmargarin	»	135	170	270	260	260	354	360	360	+ 33	+38
Nötkött: stek	»	179	218	328	435	407	490	514	504	+ 54	+24
soppkött	»	143	169	260	291	308	347	347	373	+ 43	+21
malet (köttfärs)	»	172	208	301	361	361	297	401	411	+ 37	+14
Gödkalvkött: stek	»	217	269	357	578	624	621	642	661	+ 85	+ 6
bog	»	·	·	319	449	501	506	525	553	+ 73	+10
Fläskkotlett	»	·	·	446	501	464	592	642	583	+ 31	+26
Färsk skinka	»	·	·	·	412	453	478	523	*657	·	·
Salt sidfläsk	»	182	230	377	348	357	439	457	506	+ 34	+42
Rökt skinka, rullad	»	312	369	565	655	650	698	746	*839	·	·
Fårstek, färsk	»	205	260	436	486	482	601	599	619	+ 42	+28
Hönskött	»	124	157	398	362	363	388	357	414	+ 4	+14
Fläskkorv	»	·	172	259	251	270	322	343	369	+ 43	+36
Falukorv	»	·	·	295	299	296	344	363	387	+ 31	+31
Stångkorv	»	·	·	·	119	116	141	149	168	·	+45
Leverpastej	»	·	·	·	413	442	509	535	583	·	+32
Blodpudding	»	·	·	125	119	122	157	172	187	+ 50	+53
Ägg, färska	»	154	172	365	341	358	390	442	448	+ 23	+25
Färsk fisk: sill	»	62	74	122	*119	127	141	143	155	+ 27	+22
strömming	»	57	64	125	126	140	155	158	168	+ 35	+21
makrill	»	·	·	141	163	155	197	191	215	+ 52	+38
abborre	»	110	112	190	189	202	205	206	227	+ 20	+13
gädda	»	153	168	332	320	341	351	355	380	+ 14	+11
torsk	»	89	90	85	*194	216	231	227	261	·	+21
kolja	»	116	116	150	*188	227	247	237	271	·	+19
Ansjovis, hel	450 g	·	·	132	118	118	133	133	145	+ 10	+23
Fiskbullar [1]	»	·	·	76	83	83	96	100	*120	·	·
Salt sill	kg	62	55	193	155	163	177	197	202	+ 5	+24
Spisbröd [2]	»	59	66	81	*100	100	114	127	*162	·	·
Knäckebröd [2]	»	82	85	107	133	133	146	163	*167	·	·
Sötlimpa (V-R-bröd)	»	58	66	72	86	86	103	110	112	+ 55	+31
Grovt rågbröd	»	45	51	58	64	65	76	82	82	+ 41	+28
Matbröd av vete, bakat m. vatten	»	72	82	94	111	111	129	140	141	+ 50	+27
Kaffebröd (bullar) [3]	»	97	113	153	188	189	219	242	*258	·	·
Kex	hg	·	·	·	29	29	33	34	36	·	+24
Skorpor av vete	kg	132	144	198	234	234	277	297	297	+ 50	+27
Småkakor	hg	·	·	·	57	57	60	61	60	·	+ 6
Vetemjöl	kg	38	43	46	67	67	78	87	85	+ 84	+26
Rågsiktmjöl [4]	»	33	36	*37	62	61	71	80	78	·	+28
Havregryn, ångprep.	»	35	43	68	74	79	110	117	116	+ 71	+46
Kaffe, mest gångbara sort [5]	1/4 kg	·	·	137	207	268	288	287	290	·	+ 8
Te	kg	·	·	·	1 733	1 700	1 854	1 900	2 000	·	+18
Kakao i paket	»	·	·	403	545	612	661	671	671	+ 67	+10
Strösocker	»	·	·	62	82	83	104	111	111	+ 79	+35

[1] Fr. o. m. dec. 1951 avser priset fiskbullar i hummersås.
[2] » » » » » fyra 1/4 kg-paket.
[3] » » » » » endast slåtta bullar.
[4] Uppgifterna för år 1945 avser samsiktmjöl.
[5] År 1945 noterades priset per kg.

socialstyrelsens 60 ombudsorter bland städer och tätorter 1935—december 1951

Varuslag	Kvantitet	1935	Aug. 1939	1945	1950		1951			Prisförändring i % sedan	
		49 orter			Årsmedeltal	Dec.	Årsmedeltal	Sept.	Dec.	år 1945	dec. 1950
Karameller	kg	·	·	619	627	700	830	850	862	+ 39	+23
Chokladkola	»	·	·	651	781	962	1 082	1 087	1 087	+ 67	+13
Tabletter	ask	·	·	·	20	20	25	25	25	·	+25
Salt	kg	15	15	26	*44	45	52	55	58	·	+29
Gula ärter	»	48	41	63	75	78	82	81	92	+ 46	+18
Bruna bönor	»	62	113	140	147	141	154	155	160	+ 15	+13
Ärter på burk	400 g	46	53	78	80	79	88	93	95	+ 21	+19
Apelsinmarmelad	450 g	·	·	·	116	115	128	136	138	·	+21
Katrinplommon	kg	101	84	—	172	203	211	212	213	·	+ 5
Nyponmust	hg	·	·	·	90	90	90	90	90	·	0
Potatis, gammal	kg	12·2	[1]15·7	21·5	27·7	27·4	34·8	34·8	34·5	+ 60	+26
Morötter, gamla	»	27	36	33	58	42	55	64	61	+ 88	+46
» färska	»			89	174	—	—	—	—	·	·
Kålrötter	»	·	·	22	36	31	44	45	40	+ 79	+26
Vitkål	»	24	29	39	51	37	61	63	52	+ 33	+42
Lök, gul	»	·	·	172	123	94	113	110	118	— 31	+25
Tomater	»	·	90	320	382	—	362	229	—	·	·
Spenat	»	·	·	233	224	—	273	232	—	·	·
Lingon	»	·	·	154	154	—	161	152	—	·	·
Ätäpplen: svenska	»	101	94	166	140	133	160	150	204	+ 23	+53
importerade	»			203	188	—	232	—	245	+ 21	·
Apelsiner	»	76	82	155	167	150	170	235	150	— 3	0
Citroner	»	·	·	199	189	191	207	231	229	+ 15	+20
Pilsner	1/8 l	24	24	32	33	34	37	37	37	+ 18	+ 8
Svagdricka	5 l	77	81	129	136	137	159	165	168	+ 30	+22
Sockerdricka	1/8 l	·	·	·	28	29	30	30	31	·	+ 6
Elström (inkl. div. avg.)	kWh	35	32	32	[2] 17	17	17	18	18	+ 7	+10
Kokgas (inkl. div. avg.)	m³	17	17	20	21	21	22	22	24	+ 22	+17
Björkved, helved, hemk.	»	945	1 125	2 040	2 495	2 699	3 926	4 355	4 680	+129	+73
Barrved » »	»	730	885	1 828	2 155	2 252	3 160	3 550	3 820	+109	+70
Kol: antracit, hemkört	hl	614	637	977	995	1 211	1 533	1 654	1 660	+ 70	+37
hushålls-, prima hemk.	»	291	326	573	783	824	1 154	1 217	1 232	+115	+50
Koks: ca 20—40 mm hemk.	»	230	263	512	524	630	806	872	884	+ 73	+40
ca 40-60 el. 60-80 mm hemk.	»	215	249	476	494	601	749	810	822	+ 72	+37

Anmärkning till tabellen. Asterisk (*) vid ett pris betecknar, att en företagen ändring i fråga om den noterade kvaliteten inverkat på de i tabellen medtagna medeltalen fr. o. m. ifrågavarande noteringstillfälle, varigenom full jämförbarhet med medeltal av äldre datum icke ernås. Årsmedeltalen är 12-månadersmedeltal.

2. Levnadskostnadsindex utan skatter med juli 1914 som bas

Generalindextalet i denna serie har mellan september och december 1951 stigit med 7 enheter från 309 till 316. Gruppindextalen blev (indextalen för september inom parentes): livsmedel 294 (287), bostad 221 (214), bränsle och lyse 379 (366), kläder och skor 407 (402) samt övriga utgifter 333 (327).

[1] Medeltal av julipriserna på gammal och augustipriserna på färsk potatis.
[2] Sänkningen av priset på elström orsakades av en ökning av den noterade förbrukningskvantiteten från 100 till 300 kWh fr. o. m. december 1948.

Tab. 4. Levnadskostnadsindex med juli 1914 som bas, med och utan direkta skatter och sociala förmåner, samt med år 1935 som bas med direkta skatter och sociala förmåner[1]

År	Juli 1914 = 100[2]			1935 = 100		Månad	Juli 1914 = 100			1935 = 100	
	Index utan skatter	Enbart skatter	Index med skatter	Enbart skatter	Index med skatter		Index utan skatter	Enbart skatter	Index med skatter	Enbart skatter	Index med skatter
1935	155	181	156	100	100	1948 mars	252	319	256	176	164
1936	157	172	158	96	101	juni	253	330	258	183	165
1937	161	171	162	99	104	sept.	257	333	262	184	168
1938	165	178	166	105	106	dec.	256	367	264	203	169
1939	169	189	171	107	109	1949 mars	256	378	264	209	169
1940	190	213	192	118	123	juni	256	393	265	218	170
1941	215	254	218	141	139	sept.	257	397	266	220	170
1942	232	295	236	164	151	dec.	256	393	265	218	170
1943	235	308	239	171	153	1950 mars	257	393	266	218	170
1944	234	346	241	192	154	juni	258	424	268	235	172
1945	233	365	241	202	154	sept.	259	426	269	236	172
1946	234	380	243	210	155	dec.	265	452	276	251	177
1947	240	517	257	286	164	1951 mars	290	574	308	318	197
1948	252	387	261	214	167	juni	301	630	322	349	206
1949	256	386	265	214	170	sept.	309	668	332	370	212
1950	259	418	269	232	172	dec.	316	679	339	376	217
1951	300	617	320	342	205						

3. Vissa andra indexberäkningar

Levnadskostnadsindex med direkta skatter och sociala förmåner. Skattebeloppet utan frändrag av värdet av sociala förmåner var i december 1951 2 024,08 (i september 2 001,51 kr). Värdet av fria skolmåltider och barnbidrag var vid båda tidpunkterna (50,30 + 520,00 =) 570,30 kr. Det kvarstående skattebeloppet i indexberäkningarna blev i december 1951 kr 1 453,78 (i september 1 431,21 kr). Enligt de så verkställda beräkningarna var levnadskostnadsindex inkl. direkta skatter och sociala förmåner i 1935 års serie 217 i december 1951 mot 212 i september. I 1914 års serie har denna index stigit från 332 i september till 339 i december. (Se tab. 4.)

Partiprisindex. I tab. 5 har socialstyrelsens indexserier sammanställts med partiprisindexar beräknade dels av kommerskollegium och dels av Finanstidningen. Mellan september och december 1951 har kommerskollegii generalindex för partipriserna stigit med 14 enheter (4,6 %) medan Finanstidningens ökat med 5 enheter (1,7 %). Socialstyrelsens levnadskostnadsindex utan direkta skatter och sociala förmåner har under samma tidsperiod stigit med 2,2 % samt styrelsens allmänna konsumtionsprisindex med 1,9 %.

[1] Angående årsmedeltalens beräkning se not till tab. 1.

[2] Indextal för åren 1914—1934 har senast publicerats i Soc. Medd. 1950: 2, sid. 117 (utan skatter, årsmedeltal); se även 1948: 5, sid. 377 (med skatter, årsmedeltal) och 1947: 8, sid. 736 (med skatter, kvartalssiffror).

Tab. 5. Prisutvecklingen i Sverige

	Socialstyrelsens levnadskostnadsindex (1935 = 100)	Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex		Kommerskollegii partiprisindex (1935 = 100)									Finanstidningens partiprisindex (1913/14 = 100)
		1935 = 100	aug. 1939 = 100	Samtliga varor	Konsumtionsvaror	Animaliska livsmedel	Vegetabiliska livsmedel	Bränsle	Grov-, metall- o. maskinind. v.	Hudar och lädervaror	Kautschuk o. kautschukvaror	Spånadsämnen o. textilvaror	
1935 . . .	100	100·0	·	100	100	100	100	100	100	100	100	100	111
1945 . . .	151	157·5	147·5	194	181	190	185	352	177	170	134	190	202
1948 . . .	163	172·4	161·4	214	200	217	208	308	192	163	111	212	216
1949 . . .	166	175·9	164·6	216	202	219	205	324	197	161	109	224	219
1950 . . .	168	177·7	166·4	227	210	222	218	338	207	171	151	242	228
1951 . . .	[1] 194	207·5	194·3	299	260	252	262	421	267	300	215	348	287
Aug. 1939	[2](108)	106·8	100·0	111	108	121	103	120	117	110	77	99	127
Dec. 1950	171	185·1	173·3	253	223	232	227	347	226	233	196	292	247
Sept. 1951	200	213·3	199·7	304	265	260	[3] 267	453	276	286	206	340	298
Okt. »	·	[3] 215·5	[3] 201·8	306	266	264	269	453	285	283	207	332	299
Nov. »	·	[3] 216·6	[3] 202·8	317	268	[3] 268	270	453	291	281	201	332	301
Dec. »	204	217·3	203·5	318	267	269	268	453	292	279	200	330	303

Pristalet. Det s. k. pristalet, som tillkom i samband med 1947 års lönereglering för statstjänstemän, har mellan september och december 1951 stigit från 147 till 150. I följande sammanställning redovisas pristalen från mars 1946 till december 1951.

År	Pristal				År	Pristal			
	Mars	Juni	Sept.	Dec.		Mars	Juni	Sept.	Dec.
1946	110	111	111	113	1949	121	122	122	122
1947	113	114	116	116	1950	122	122	123	126
1948	120	120	122	122	1951	138	143	147	150

Pensionspristalet. Det s. k. pensionspristalet, som bestämmer dyrtidstillägget på folkpensionerna och för vilket redogjordes i Soc. Medd. årg. 1951, nr 11, sid. 790 har stigit från 130 för tiden november 1951—januari 1952 till 133 för tiden februari—april 1952. Då det nya talet överstiger 130 men icke uppnår 135, blir dyrtidstillägget enligt lagen om folkpensionering oförändrat 30 %. I nedanstående tablå anges pensionspristalet från år 1950.

Beräkningstillfälle	Pensionspristal	Pensionspristalets giltighetstid	Indextillägg, %
1950: juni	108	Hela år 1950	5
1951: mars	122	jan.—juli 1951	20
juni	127	aug.—okt. 1951	25
september	130	nov. 1951—jan. 1952	30
december	133	febr.—april 1952	30

[1] Angående beräkningen av årsmedeltalen för levnadskostnadsindex, se not till tab. 1.
[2] Avser juni 1939.
[3] Korrigerad siffra.

C. Ö. *S. K.*

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för december 1951

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex, som avser att månadsvis mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet, har i 1935 års serie stigit från 216,6[1] i november till 217,3 i december 1951, vilket motsvarar en ökning med 0,3 %. Sätts prisnivån i augusti 1939 = 100, blir indextalet 203,5 för december mot 202,8[1] för november 1951. Diagrammet på sid. 117 visar utvecklingen av konsumtionsprisindex fr. o. m. år 1939 jämfört med levnadskostnadsindex utan skatter.

I samband med uträkningen av indextalet för december har enligt praxis den till grund för beräkningen liggande budgeten reviderats, varför det nu framlagda indextalet strängt taget bör jämföras med motsvarande tal ett år tidigare och icke med indextalet för november 1951. Jämförelsen mellan november och december 1951 påverkas sålunda i någon mån av jämkningen av vikterna. Revisionen av budgeten resulterade i följande ändrade vikter för de olika huvudposterna (de förut under 1951 använda vikterna inom parentes): livsmedel 343 (347), bostad 89 (81), bränsle och lyse 53 (50), beklädnad 140 (155) och övriga varor och tjänster 375 (367). Vikternas summa är som förut 1 000.

För de olika delposterna och vissa varugrupper blev indextalen följande (1935 = 100).[2]

	År 1951 okt.	nov.	dec.
Livsmedel	**221·6**	**223·3**	**224·6**
Mjölk, smör, ost, margarin	224·0	224·1	225·5
Kött	270·4	275·5	275·5
Fläsk	275·8	276·8	278·1
Ägg	274·2	271·9	300·0
Fisk	199·5	212·9	212·8
Potatis, mjöl, bröd m. m.	215·5	217·0	218·7
Trädgårdsprodukter	250·3	247·9	248·6
Specerier, kolonialvaror	257·5	261·6	257·9
Förtär. utom hem., maltdr.	190·7	190·7	190·4
Bostad	[1]111·8	[1]111·8	111·8
Bränsle och lyse	**266·5**	**267·8**	**273·7**
Beklädnad	**257·0**	**257·5**	**256·8**
Kläder	260·5	261·1	260·9
Skor	241·6	241·7	241·4
Övriga varor och tjänster	**234·2**	**235·2**	**236·5**
Inventarier och husgeråd	216·7	217·2	218·9
Generalindex	[1]215·5	[1]216·6	217·3

Mellan mitten av november och mitten av december 1951 har de i indexen ingående posterna förändrats enligt följande.

Livsmedelsposten har stigit från 223,3 till 224,6 eller med 0,6 %. De prisförändringar, som förekommit för varorna inom posten, har i de flesta fall varit mycket obetydliga. Bland varor, som undergått mera markerade prisförskjutningar, kan nämnas hönskött och bananer, som blivit avsevärt dyrare, samt karameller, som på grund av reduktion av varuskatten blivit billigare. — Priserna på vissa varuslag under de senaste månaderna framgår av tab. 1.

[1] Reviderad siffra.

[2] Motsvarande indextal för tiden fr. o. m. januari 1949 se Soc. Medd. 1951: 6, sid. 438; generalindextalen fr. o. m. januari 1936 återfinns i Soc. Medd. 1951: 5, sid. 378.

Tab. 1. Detaljhandelspriser (i öre) i städer och landskommuner december 1950—december 1951

Varuslag	Kvantitet	Samtliga 95 orter			35 landskommuner		60 städer o. a. tätorter			
		Dec. 1950	Sept. 1951	Dec. 1951	Sept. 1951	Dec. 1951	Sept. 1951	Okt. 1951	Nov. 1951	Dec. 1951
Mjölk. oskum. resp. stand.	1	33·2	37·5	37·5	36·8	36·8	37·8	37·8	37·8	37·8
Mejerismör	kg	560	645	645	645	645	645	645	645	645
Ost: fetth. 45 +	»	346	430	431	429	431	430	430	431	431
fetth. 30 +	»	264	339	340	338	340	340	340	340	340
Nötkött: stek	»	407	513	503	510	500	514	509	505	504
soppkött	»	308	349	374	352	375	347	365	373	373
malet (köttfärs)	»	361	401	413	401	417	401	411	411	411
Gödkalvkött, stek	»	621	632	655	612	644	642	641	647	661
Fläskkotlett, huggen	»	466	641	585	638	589	642	619	597	583
Salt sidfläsk	»	357	456	505	454	504	457	486	496	506
Fårstek, färsk	»	471	592	617	577	615	599	595	604	619
Hönskött	»	363	—	—	—	—	357	359	392	414
Fläskkorv	»	268	344	368	345	365	343	362	367	369
Falukorv	»	295	362	384	359	378	363	383	387	387
Stångkorv	»	116	150	168	150	168	149	164	168	168
Blodpudding	»	120	171	184	167	179	172	184	188	187
Ägg, färska	»	352	435	440	422	424	442	448	452	448
Färsk fisk: sill	»	127	142	152	139	147	143	143	158	155
strömming	»	139	156	166	152	160	158	158	163	168
gädda	»	327	340	364	311	333	355	357	363	380
torsk	»	204	223	244	215	210	227	231	259	261
Salt sill	»	162	197	202	196	201	197	202	202	202
Knäckebröd[1]	»	133	163	167	163	167	163	167	167	167
Sötlimpa (V-R-bröd)	»	85	110	112	108	111	110	112	112	112
Matbröd av vete, bakat m. vatten	»	110	138	140	133	137	140	141	141	141
Kaffebröd (bullar)[2]	»	187	237	257	228	255	257	257	258	258
Skorpor av vete	»	231	292	292	282	283	297	297	297	297
Småkakor	hg	55	60	59	58	57	61	60	60	60
Vetemjöl	kg	67	87	85	88	85	87	87	87	85
Rågsiktmjöl	»	61	80	79	80	79	80	80	80	78
Havregryn, ångprep.	»	79	118	117	121	119	117	117	117	116
Kaffe, mest gångbara sort	1/4 kg	268	287	290	287	290	287	290	290	290
Strösocker	kg	83	111	111	111	111	111	111	111	111
Gula ärter	»	77	81	92	80	91	81	89	90	92
Ärter på burk	400 g	79	92	94	90	93	93	94	94	95
Apelsinmarmelad	450 g	114	135	137	134	136	136	138	138	138
Nyponmust	hg	90	90	90	90	90	90	90	90	90
Potatis, gammal	kg	26·5	34·2	33·4	33·1	31·1	34·8	33·1	33·8	34·5
Morötter, gamla	»	42	65	59	66	55	64	57	56	61
Kålrötter	»	31	46	40	46	41	45	42	40	40
Vitkål	»	37	64	52	66	53	63	53	51	52
Lök, gul	»	93	112	116	114	112	110	99	105	118
Tomater	»	—	226	—	220	—	229	336	397	—
Spenat	»	—	234	—	239	—	232	244	290	—
Ätäpplen, svenska	»	128	148	202	145	198	150	183	191	204
Apelsiner	»	146	230	148	219	144	235	182	174	150
Pilsner	1/3 l	35	37	37	38	38	37	37	37	37
Svagdricka	5 l	137	163	166	160	164	165	167	167	168
Björkved, helved, hemk.	m³	2 498	4 125	4 407	3 666	3 860	4 355	4 611	4 657	4 680
Barrved » »	»	2 081	3 339	3 607	2 917	3 181	3 550	3 767	3 809	3 820
Koks, ca 40—80 mm.	hl	602	—	833	—	856	810	817	819	822

[1] Fr. o. m. okt. 1951 avser priset fyra 1/4-kg-paket.
[2] » » » » » endast släta bullar.

Tab. 2. Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex december 1950—december 1951 (1935 = 100)

	Dec. 1950	Jan. 1951	Febr. 1951	Mars 1951	April 1951	Maj 1951	Juni 1951	Juli 1951	Aug. 1951	Sept. 1951	Okt. 1951	Nov. 1951	Dec. 1951	Förändring i % dec. 1950—dec. 1951
Livsmedel . . .	188·5	196·0	199·2	206·3	209·3	212·3	211·2	211·8	214·1	219·4	221·6	223·3	224·6	+ 19·2
Mjölk, smör, ost, margarin . .	191·1	220·5	221·0	220·9	220·8	220·8	222·2	222·2	222·2	224·0	224·0	224·1	225·5	+ 18·0
Kött	222·1	227·8	232·5	241·4	244·1	246·4	245·5	245·4	248·8	260·2	270·4	275·5	275·5	+ 24·0
Fläsk	210·2	221·6	225·3	235·6	244·4	249·7	256·0	257·2	259·6	269·5	275·8	276·8	278·1	+ 32·3
Ägg	239·7	256·0	228·0	254·4	286·1	311·7	269·5	273·4	276·0	285·8	274·2	271·9	300·0	+ 25·2
Fisk	183·3	183·4	186·7	191·6	199·3	189·5	185·9	197·1	195·4	198·4	199·5	212·9	212·8	+ 16·1
Potatis, mjöl, bröd m. m. .	175·6	180·7	184·7	195·6	201·4	203·3	205·0	201·2	207·5	213·7	215·5	217·0	218·7	+ 24·5
Trädgårdsprodukter . . .	187·6	187·4	187·1	190·4	189·5	194·6	196·8	199·7	210·4	241·5	250·3	247·9	248·6	+ 32·5
Specerier, kolonialvaror . .	230·6	222·1	232·5	248·5	249·8	258·5	253·3	255·7	256·1	256·1	257·5	261·6	257·9	+ 11·8
Förtäring utom hemmet, maltdrycker m. m.	169·1	180·4	185·4	186·9	187·7	187·9	189·0	189·5	189·8	190·1	190·7	190·7	190·4	+ 12·6
Bostad	107·6	107·6	107·6	108·1	108·1	108·1	108·3	108·3	108·3	108·3	[1]111·8	[1]111·8	111·8	+ 3·9
Bränsle och lyse	208·7	217·9	223·7	231·9	231·6	234·5	243·9	251·6	256·5	261·3	266·5	267·8	273·7	+ 31·1
Beklädnad . . .	206·9	217·9	224·7	237·2	244·8	248·1	250·4	249·6	250·1	253·2	257·0	257·5	256·8	+ 24·1
Kläder	213·8	220·2	227·8	237·4	246·0	249·8	252·0	250·9	251·4	255·2	260·5	261·1	260·9	+ 22·0
Skor	173·2	208·8	211·1	238·7	241·6	242·1	245·2	245·7	245·9	246·0	241·6	241·7	241·4	+ 39·4
Övriga varor och tjänster . . .	206·7	211·6	214·7	220·3	225·4	228·0	231·9	232·5	232·6	233·4	234·2	235·2	236·5	+ 14·4
Inventarier och husgeråd . .	187·1	192·2	198·3	207·4	213·1	212·3	214·7	215·4	215·4	216·2	216·7	217·2	218·9	+ 17·0
Generalindex	185·1	191·2	194·5	201·0	204·7	207·2	208·8	209·5	210·6	213·3	[1]215·5	[1]216·6	217·3	+ 17·4

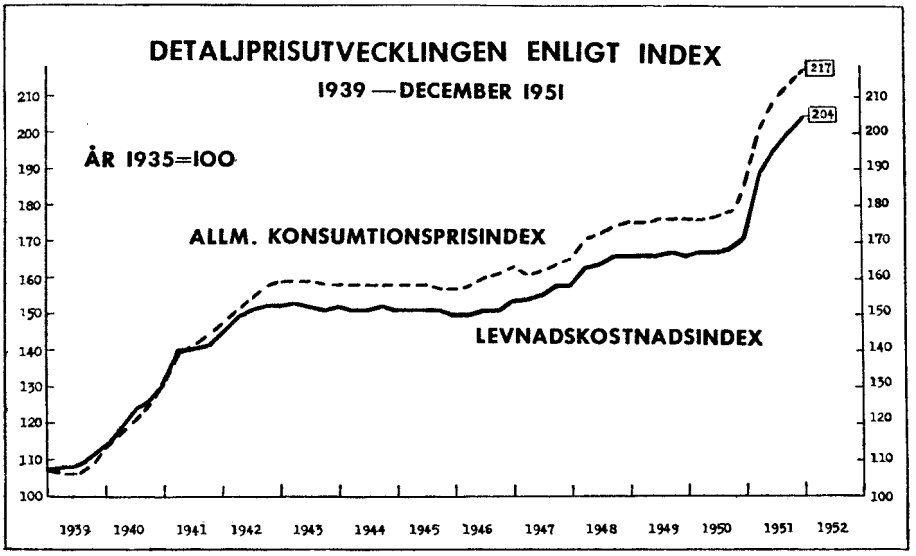
Bostadsposten, som preliminärt omräknades i oktoberindexen och då höjdes med ca 4 %, har nu slutgiltigt beräknats, varvid bostadskostnadsstegringen på grund av de av regeringen från och med den 1 oktober 1951 medgivna generella hyreshöjningarna fastställts till drygt 3 %. Den reviderade siffran för bostadsposten har även använts för att omräkna generalindextalen för oktober och november 1951.

Posten bränsle och lyse har ökat med ca 2 %, främst beroende på höjda tariffer för elektrisk ström och ökade priser på brunkolsbriketter.

Beklädnadsposten har praktiskt taget icke förändrats, då prisförändringarna på kläder och skor varit mycket små.

Även inom posten övriga varor och tjänster har prisförskjutningarna varit obetydliga. Av de få varor inom gruppen inventarier och husgeråd, som blivit dyrare, kan nämnas symaskiner, en del verktyg samt skidor, vilka är avsevärt dyrare än föregående säsong. Vidare har urreparation och lösnummer av daglig tidning stigit i pris.

[1] Reviderad siffra.

De procentuella förändringarna för de olika delposterna och vissa varugrupper mellan december 1950 och december 1951 samt mellan november och december 1951 framgår av nedanstående sammanställning. De erhållna procenttalen för olika poster och varugrupper har i någon mån påverkats av att vikterna för de ingående varuslagen jämkats.

Prisförändringar i %	Dec. 1950—dec. 1951	Nov.—dec. 1951
Livsmedel	+19·15	+ 0·58
Mjölk, smör, ost, margarin	+18·00	+ 0·62
Kött	+24·04	—
Fläsk	+32·30	+ 0·47
Ägg [1]	+25·16	+10·33
Fisk	+16·09	— 0·05
Potatis, mjöl, bröd m. m.	+24·54	+ 0·78
Trädgårdsprodukter [1]	+32·52	+ 0·28
Specerier, kolonialvaror	+11·84	— 1·41
Förtär. utom hem., maltdr.	+12·60	— 0·16
Bostad	+ 3·90	—
Bränsle och lyse	+31·15	+ 2·20
Beklädnad	+24·12	— 0·27
Kläder	+22·03	— 0·08
Skor	+39·38	— 0·12
Övriga varor och tjänster	+14·42	+ 0·55
Inventarier och husgeråd	+17·00	+ 0·78
Hygien och sjukvård	+15·02	— 0·07
Lektyr och nöjen m. m.	+21·69	+ 1·28
Resor, telefon, porto	+15·89	— 0·12
Arbetshjälp i hemmet	+22·17	+ 0·93
Vin, sprit och tobak	+ 7·81	+ 0·66
Samtliga varor och tjänster	+17·40	+ 0·32

Detaljprisnivåns förändringar under 1951 belyses av tab. 2, där indextalen för konsumtionsprisindexen under hela 1951 sammanställts. Medeltalet av generalindextalen för månaderna januari—december 1951 blir 207,5. Då motsvarande medeltal för år 1950 var 177,7 låg detaljprisnivån enligt denna indexserie i genomsnitt 29,8 enheter eller 16,8 % högre år 1951 än året därförut.

[1] Förändringar enligt säsongutjämnade priser.

C. Ö. *Å. L.*

Arbetsmarknaden under december 1951

Arbetsmarknadsläget under december kännetecknades av sedvanlig nedgång i såväl tillgång som efterfrågan på arbetskraft inom flertalet näringsområden. De säsongmässiga driftsinskränkningarna inom bl. a. träindustri och byggnadsverksamhet var av ringa omfattning liksom helgpermitteringarna inom metall- och träindustri. Inom textil- och beklädnadsbranschen var permitteringarna större än vanligt.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet inom den egentliga industrin *anställda* arbetare 1,4 % lägre än i november. Antalet manliga arbetare minskade med 0,8 % och antalet kvinnliga med 3,7 %. Antalet *i arbete varande* arbetare minskade med 2,3 %. På grund av arbetsbrist var 0,5 % frånvarande, medan frånvaron på grund av andra orsaker var 6,1 %.

Vid *järnbruken* ägde sedvanlig säsongmässig nedgång av arbetsstyrkan rum beroende dels på ökad avgång från bruken under julmånaden och dels på viss obenägenhet att nyanställa arbetskraft omedelbart inför helgerna. Det anmälda behovet av ytterligare arbetskraft var dock lägre än föregående år.

Trots en i jämförelse med föregående månad minskad efterfrågan på icke yrkesutbildad personal inom *verkstadsindustrin* kunde på grund av bostadssvårigheter behovet av dylik arbetskraft på sina håll icke helt fyllas. Behovet av yrkesarbetare kvarstod oförändrat. De sedvanliga driftsuppehållen — i allmänhet begränsade till dagarna mellan jul och nyår — var i år av obetydlig omfattning. — Arbetstillgången inom *träindustrin* var i stort sett tillfredsställande även om sysselsättningsfrekvensen varierade inom olika grenar och på olika orter. Sålunda iakttog särskilt möbelindustrin en mera avvaktande hållning i fråga om nyanställning av personal. — *Pappers- och grafiska* industrin hade alltjämt goda sysselsättningsmöjligheter med brist på yrkesutbildad arbetskraft.

Det förändrade läget inom *textil- och beklädnadsindustrin* avspeglades i en betydligt minskad platstillgång i jämförelse med motsvarande tidpunkt förra året. Driftsnedläggelser, ehuru av ringa omfattning, förekom framför allt vid mindre företag inom ylle- och trikåfabrikation samt beklädnadsindustri samtidigt som korttidsarbetet visade tendens till ökning. Helgpermitteringarna var i år längre och mera omfattande än de närmast föregående åren. — Även inom *skoindustrin* hade främst mindre företag, som icke kan arbeta på lager, svårigheter att sysselsätta arbetskraften. Av de friställda kunde männen i regel omplaceras inom andra yrkesområden, medan det för kvinnorna var svårare att finna lämpliga sysselsättningar.

Under december rådde inom *byggnadsverksamheten* en för årstiden mycket god sysselsättning över hela landet, även om på ett fåtal enskilda orter vissa sysselsättningssvårigheter uppstod.

Inom *jordbruket* var antalet arbetslösa avsevärt mindre än under motsvarande tid tidigare år. Härtill bidrog dels den milda väderleken under hösten,

varigenom plöjnings- och andra fältarbeten kunnat fortgå under betydligt längre tid än vanligt, och dels en ökad strävan hos arbetsgivarna att söka behålla arbetskraften även under vintermånaderna. De friställda lantarbetarna kunde i regel omplaceras i skogs- eller vägarbete.

Möjligheterna att tillgodose *skogsbrukets* behov av arbetskraft förbättrades ytterligare under månaden.

Beträffande *sjöfarten* medförde den milda väderleken att utskeppningarna på Norrland kunnat fortgå obehindrat med undantag för hamnarna norr om Skelleftehamn, där under december trafiken avslutades för säsongen. — Vid sjömanshusen redovisades under månaden sammanlagt 4 982 påmönstringar och 5 890 avmönstringar mot 4 594 resp. 4 755 under november. — För *hamn- och stuveriarbetarna* var sysselsättningen god med undantag för hamnarna i övre Norrland. Jämfört med december 1950 hade godsmängderna nedgått något och behovet av tillfälliga stuveriarbetare var betydligt mindre än under december förra året.

Genom arbetsförmedlingarnas medverkan tillsattes under december ca 74 400 platser, varav 49 100 med manliga och 25 300 med kvinnliga sökande. Av totalantalet tillsatta platser beräknades ungefär hälften ha högst en veckas varaktighet. I jämförelse med november månad minskade antalet arbetsansökningar med i genomsnitt 8 % (manliga 2,8 %, kvinnliga 16,7 %), antalet lediga platser med 11,9 % (manliga 12,4 %, kvinnliga 11,0 %) samt antalet tillsatta platser med 14,8 % (manliga 13 %, kvinnliga 18,1 %).

Antalet *arbetsansökningar* på 100 lediga platser var 107 mot 103 i november. För enbart manlig arbetskraft var antalet 110 mot 99 i november och för enbart kvinnlig arbetskraft 102 mot 109. Motsvarande relationstal för enbart industri var 119 och 92 samt för enbart byggnadsverksamhet 220 och 135. Antalet *tillsatta platser* på 100 lediga utgjorde under december 64 (manliga 66, kvinnliga 61) mot 66 i november. I samverkan mellan arbetsförmedlingar på olika orter i landet tillsattes 4 061 platser, varav 3 090 med manliga och 971 med kvinnliga sökande.

Enligt preliminära siffror för *arbetslösheten inom fackförbunden* var 1,1 % av de rapporterande förbundens medlemmar arbetslösa vid månadsskiftet november/december. Antalet av arbetslöshetsnämnderna vid utgången av december rapporterade *hjälpsökande arbetslösa* uppgick till 1 510, varav 349 utlänningar.

En jämförelse med läget i december 1950 visar, att antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser i år var något högre, nämligen 107 mot 92; motsvarande jämförelsetal för enbart industri var 119 mot 71 samt för enbart byggnadsverksamhet 220 och 241. Arbetslösheten inom fackförbunden utgjorde, som ovan nämnts, 1,1 % vid månadsskiftet november/december mot 1,5 % ett år tidigare.

I tabellavdelningen (sid. 122) lämnas närmare uppgifter om arbetsförmedling, sysselsättning, arbetslöshet och byggnadstillstånd.

Wgt

Meddelanden från arbetsmarknadsstyrelsen

Utredning rörande semester för husmödrar m. fl. I juli 1950 uppdrog socialministern åt arbetsmarknadsstyrelsen att verkställa utredning beträffande möjligheterna till semester för dem som icke är att anse som arbetstagare i semesterlagens mening. Detta uppdrag har nu slutförts.

Frågan har aktualiserats genom en rad inom riksdagen väckta motioner. De i semesterhänseende mindre väl lottade, som främst avsetts, är mindre företagare, framför allt inom jordbruket, lanthusmödrar och andra husmödrar. Utredningsuppdraget omfattade emellertid förutom lanthusmödrar, övriga husmödrar och lantbrukare även småföretagare inom detaljhandeln, hantverkare samt hemmavarande barn, som arbetar i föräldrarnas företag.

Utredningen har skett i två etapper. Först har arbetsmarknadsstyrelsen genom länsarbetsnämndernas medverkan inhämtat synpunkter och förslag från *lokala* myndigheter och berörda organisationer ute i länen. Det material, som därvid inkommit, sammanställdes inom styrelsen i en promemoria, vilken bifogades, när styrelsen som nästa led i utredningen begärde yttranden i ärendet av berörda *centrala* myndigheter och organisationer. Syftet var att på detta sätt få de olika semesterproblemen så allsidigt belysta som möjligt.

Resultatet av utredningen innebär i korthet att statens stöd till husmoderssemestern bör bibehållas och om möjligt utvidgas. Vikariefrågan synes vara ett av de mest svårlösta problemen för samtliga grupper.

För *husmödrarnas* del förordas av många en utbyggd social hemhjälpsverksamhet med ökade möjligheter att anlita hemvårdarinnorna som vikarier. Då emellertid vikariefrågan genom en sådan åtgärd ändå inte tillnärmelsevis skulle kunna lösas, föreslås ökad rekrytering av vikarier bland gifta och förut gifta kvinnor samt bland s. k. hemmadöttrar. Härvid anses att samarbete mellan intresserade kvinnoorganisationer på landsbygden och i städerna och arbetsmarknadsorganen kan ge goda resultat.

Anskaffande av vikarier för *lantbrukarna* anses böra ske i samarbete mellan arbetsmarknadsorganen och jordbrukets organisationer. Dessutom föreslås att en återupprättad blockorganisation inom jordbruket åläggs att medverka vid rekryteringen av vikarier samt vid organiserandet av grannhjälp och arbetsbyte inom jordbruket och lanthushållen.

Beträffande ersättarfrågan för *småföretagare inom detaljhandeln samt hantverkarna* anses den av olika skäl bäst kunna lösas av respektive branschorganisationer.

Den ekonomiska sidan av semesterfrågan är även ett stort problem. Bortsett från husmoderssemestern anses statens medverkan icke behövlig eller önskvärd för att ekonomiskt möjliggöra semesterledighet. Undantag från

denna uppfattning har dock framförts av jordbrukets småbrukarorganisation.

Från samtliga grupper har anförts, att en upplysningsverksamhet rörande vilka möjligheter som står till buds för att underlätta semesterledigheten lämpligen borde organiseras. Dessa informationer borde även omfatta exempel på hur man på skilda orter prövat olika vägar att skaffa vikarier och ordna arbetsbyte eller jourtjänst m. m. Statens stöd till en sådan verksamhet har av många ansetts önskvärt.

Arbetsmarknadsstyrelsens förslag innebär sammanfattningsvis följande:

1. Vidgad stipendiegivning inom husmoderssemesterns ram med syfte att bidraga till att avlöna semestervikarier eller bekosta barns omhändertagande under husmoders bortovaro.
2. En återupprättad blockorganisation inom jordbruket åläggs uppgifter, som sammanhänger med rekrytering av semestervikarier samt organiserandet av grannhjälp och arbetsbyte inom jordbruket och lanthushållen.
3. Inrättande av till länsstyrelserna eller landstingen knutna semesternämnder — representerande länsstyrelse, landsting, länsarbetsnämnd och hushållningssällskap — med uppgift dels att planlägga och samordna rekryteringen av vikarier samt upplysningsverksamheten bland husmödrar och jordbrukare, dels ock att insamla material och uppgifter rörande vidtagna åtgärder för att vidga semestermöjligheterna för husmödrar och jordbrukare samt erfarenheterna av olika former av försöksverksamhet på detta område. De nuvarande husmoderssemesternämnderna uppgår i de nya semesternämnderna.
4. Socialstyrelsen uppsamlar och sammanställer i punkt 3 nämnda uppgifter samt utformar och distribuerar upplysningsmaterial i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och lantbruksstyrelsen.
5. Bekostande genom socialstyrelsen av upplysningsmaterial — broschyrer, sammanställningar och dylikt — jämte eventuella distributionskostnader för sådant material.
6. Fortsatt och om möjligt vidgad kursverksamhet för husmodersvikarier i arbetsmarknadsstyrelsens och länsarbetsnämndernas regi.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden

A. Arbetsförmedling [1]

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingarna under december 1951

Arbetsförmedlingen i	Hela verksamheten				Kvinnliga avdelningen				Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	
Stockholms stad	22 477	22 651	16 061	12 809	8 060	10 300	6 053	4 974	99
Stockholms län	2 994	4 041	1 822	581	1 167	1 850	902	453	74
Uppsala län	2 590	2 110	939	234	1 178	906	450	171	123
Södermanlands län . . .	3 124	3 445	1 745	554	1 106	1 074	527	200	91
Östergötlands län	6 095	5 407	3 318	965	2 107	1 796	1 010	433	113
Jönköpings län	2 726	2 781	1 427	371	1 173	1 289	6.2	262	98
Kronobergs län	1 782	1 817	1 081	192	748	679	420	127	98
Kalmar län	2 972	2 306	1 435	424	943	753	473	179	129
Gotlands län	501	394	220	82	167	167	80	25	127
Blekinge län	2 838	1 675	1 272	589	1 084	770	590	345	169
Kristianstads län	3 653	2 371	1 426	425	1 247	937	518	196	154
Malmö stad	5 619	5 850	4 489	3 053	1 921	2 031	1 596	1 124	96
Malmöhus län i övrigt . .	7 696	5 380	4 208	2 111	2 387	1 757	1 106	484	143
Hallands län	1 915	1 264	781	269	702	623	332	155	152
Göteborgs stad	17 400	16 021	13 221	10 019	4 528	3 901	2 939	2 379	109
Gbg o. Boh. län i övrigt .	2 373	1 675	933	389	866	592	297	149	142
Älvsborgs län	4 483	3 140	1 720	465	1 606	1 382	700	263	143
Skaraborgs län	2 509	2 011	870	250	994	839	349	90	125
Värmlands län	3 701	3 739	2 158	585	1 509	1 161	850	298	99
Örebro län	3 156	3 190	1 442	391	1 384	1 374	743	300	99
Västmanlands län	2 418	2 622	1 196	234	923	858	523	149	92
Kopparbergs län	3 223	3 572	1 570	230	1 146	1 211	583	168	90
Gävleborgs län	4 224	4 481	2 856	1 357	1 577	1 491	1 086	555	94
Västernorrlands län . . .	4 976	4 708	2 838	1 256	1 229	1 027	665	329	106
Jämtlands län	1 695	2 845	1 249	156	539	734	498	118	60
Västerbottens län	3 103	2 852	1 726	323	1 009	1 041	624	176	109
Norrbottens län	4 503	4 036	2 401	422	1 111	1 034	701	211	112
Summa dec. 1951	**124 746**	**116 377**	**74 404**	**38 736**	**42 411**	**41 577**	**25 287**	**14 313**	**107**
» nov. 1951	135 653	132 124	87 330	37 681	50 907	46 726	30 869	14 113	103
» dec. 1950	132 050	143 113	86 224	48 275	39 207	53 253	27 377	15 747	92
» » 1949	147 525	117 153	80 108	41 537	40 064	51 437	27 750	16 329	126
» » 1948	130 421	121 644	73 920	35 110	37 234	54 305	27 819	16 729	107

[1] En arbetssökande person anses göra en ansökning om arbete varje månad han besöker arbetsförmedlingen. Därest han anvisas arbete och efter dettas avslutande återkommer till kontoret under samma månad, räknas han dock ha gjort förnyad ansökning. En och samma arbetssökande person kan sålunda motsvaras av flera arbetsansökningar under samma månad.

En del av platserna inom ett yrke kan besättas med sökande från annan yrkesgrupp. Till följd härav kan de tillsatta platserna inom en yrkesgrupp överstiga antalet sökande i samma grupp.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under december 1951[1]

Yrkesgrupper	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen				
	P	A	L	T	Därav 1 v.	P	A	L	T	Därav 1 v.
Jordbruk o. skogsbruk	5 693	6 356	12 634	3 845	176	265	331	64	30	2
Jordbruk	2 692	3 075	1 584	638	107	116	137	43	11	2
Trädgårdsskötsel . .	569	726	188	146	39	134	174	21	19	—
Fiske	121	169	4	1	—	—	—	—	—	—
Skogsbruk	2 311	2 386	10 858	3 060	30	15	20	—	—	—
Industri o. hantverk .	34 526	39 360	26 118	11 980	523	6 935	7 386	2 879	1 007	64
Malmbr. o. metallind.	4 780	6 151	11 265	2 607	20	272	314	583	196	—
Jord- o. stenind. .	975	1 059	675	246	2	67	76	70	26	—
Träindustri	1 782	1 997	1 198	503	26	30	37	20	12	—
Pappers- o. graf. ind.	537	609	934	298	20	161	171	170	57	1
Livsmedelsindustri .	2 032	2 449	1 167	722	160	740	850	380	163	28
Textil- o. bekl.-ind.	6 669	7 013	1 859	626	32	5 098	5 322	1 379	443	32
Läder-, hår- o. gummiindustri . . .	1 598	1 773	451	163	3	499	531	199	85	3
Kemisk-teknisk ind.	181	225	314	147	—	67	84	78	25	—
Byggnadsverksamhet	15 937	18 048	8 195	6 626	260	1	1	—	—	—
Kraft- o. vattenverk	35	36	60	42	—	—	—	—	—	—
Samfärdsel	9 595	17 152	22 202	21 352	15 291	372	417	182	111	21
Landtransp. Luftfart	4 294	10 131	18 281	17 753	15 162	260	271	119	61	18
Sjöfart	5 301	7 021	3 921	3 599	129	112	146	63	50	3
Handel	8 148	12 967	14 412	9 924	5 817	5 082	8 010	10 183	6 735	3 693
Affärsverksamhet .	3 398	3 562	3 099	1 721	143	1 983	2 050	2 341	1 447	128
Lagerarbete . . .	1 028	1 790	1 331	1 043	402	158	178	184	145	54
Bank- o. försäkringsv.	91	92	61	21	1	18	18	13	5	—
Hotell, rest., storhush.	3 631	7 523	9 921	7 139	5 271	2 923	5 764	7 645	5 138	3 511
Förvaltn. o. fria yrken	11 630	13 687	7 750	4 839	2 317	4 279	4 601	3 487	1 802	364
Allmän tjänst . .	456	603	162	109	10	10	10	6	5	—
Socialvård	118	158	121	62	1	72	72	76	32	1
Tekniska arbetsomr.	2 914	3 024	936	329	1	177	177	71	23	—
Kontorsarbete . .	4 290	4 393	3 330	1 443	36	2 726	2 780	2 546	1 083	18
Undervisning m. m.	1 352	1 399	741	487	26	851	867	428	300	16
Konstnärlig verks. .	2 500	4 110	2 460	2 409	2 243	443	695	360	359	329
Hälso- o. sjukvård .	1 588	1 851	1 980	1 051	157	1 452	1 690	1 862	1 006	156
Husligt arbete . . .	7 805	14 081	21 454	13 528	9 726	7 802	14 077	21 412	13 487	9 688
Genomgående yrken, div. arb.	4 919	9 229	9 750	7 822	4 729	608	918	1 479	1 091	325
Genomgående yrken	2 312	3 854	5 359	3 523	1 206	607	917	1 460	1 072	308
Diversearbete . . .	2 607	5 375	4 391	4 299	3 523	1	1	19	19	17
Annat arbete	9 688	10 063	77	63	—	4 894	4 981	29	18	—
Extra skördehjälp m. m.	11	11	7	6	—	—	—	—	—	—
Elevpraktikarbete .	147	309	70	57	—	18	18	29	18	—
Utan avsl. utbildn. .	9 530	9 743	—	—	—	4 876	4 963	—	—	—
Summa	**93 592**	**124 746**	**116 377**	**74 404**	**38 736**	**31 689**	**42 411**	**41 577**	**25 287**	**14 313**
Därav under 18 år	11 228	11 358	8 834	5 091	784	5 641	5 693	3 529	2 205	317

[1] Förkortningar använda i tab. 2 och 3: P = arbetssökande personer, A = ansökningar om arbete, L = lediga platser, T = tillsatta platser, 1 v. = tillsatta platser med högst en veckas varaktighet.

Tab. 3. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de särskilda arbetsförmedlingarna under dec. 1951[1]

Arbetsförmedlingen i	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
	Jordbruk, trädg.-skötsel o. fiske			Skogsbruk			Malmbrytning o. metallindustri			Trä- o. pappersindustri			Byggnadsverksamhet		
Stockholm . .	52	4	2	1	—	—	1 017	1 130	221	161	291	64	1 832	319	231
Stockholms l.	236	122	37	62	334	146	229	731	165	55	63	12	738	379	284
Uppsala l. . .	122	61	11	23	367	39	173	296	98	37	48	13	308	144	137
Södermanl. l.	155	117	28	45	322	117	332	814	218	64	53	12	464	367	267
Östergötl. l. .	263	130	25	25	249	49	296	650	110	86	62	14	519	356	237
Jönköpings l.	77	93	24	34	102	63	145	321	77	138	114	44	453	405	286
Kronobergs l.	75	51	18	68	306	149	100	113	57	89	93	48	252	214	147
Kalmar l. . .	161	58	11	37	308	118	157	153	46	247	138	88	513	303	257
Gotlands l. .	41	9	6	—	3	2	13	16	4	3	—	—	105	40	36
Blekinge l. .	128	15	8	9	135	58	171	96	40	62	13	5	557	189	174
Kristianst. l. .	300	96	52	53	238	98	107	188	68	172	70	32	825	287	251
Malmö . . .	202	69	69	12	48	48	210	849	127	50	47	25	524	154	134
Malmöh. l. i ö.	717	394	319	12	56	31	235	321	141	100	46	17	962	342	306
Hallands l. .	99	49	33	8	21	19	52	90	23	34	28	10	511	199	186
Göteborg . .	217	20	14	7	14	9	906	1 595	158	199	70	36	1 822	444	359
Gbg Boh. l. i ö.	66	12	4	5	57	24	117	92	28	74	206	41	357	297	180
Älvsborgs l. .	142	62	29	34	259	84	252	255	65	86	47	28	744	505	388
Skaraborgs l.	180	92	21	16	167	62	135	201	30	193	50	16	376	171	96
Värmlands l. .	95	34	10	131	957	247	290	436	214	107	126	52	557	272	230
Örebro l. . .	50	98	12	41	325	61	150	425	105	25	59	25	433	253	180
Västmanl. l. .	104	72	10	52	212	74	321	822	169	26	38	9	405	161	128
Kopparbergs l.	74	28	6	291	655	260	278	792	164	83	105	43	643	306	237
Gävleborgs l.	82	45	18	98	783	134	107	300	91	83	124	40	603	365	318
Västernorrl. l.	66	8	2	175	1 231	192	126	186	31	179	60	30	1 021	517	469
Jämtlands l. .	36	11	2	178	1 481	236	37	44	20	16	42	7	533	342	324
Västerb. l. .	90	21	11	343	843	288	84	97	38	89	67	42	646	312	288
Norrbottens l.	140	5	3	626	1 385	452	111	252	99	148	72	48	1 345	552	496
Summa	3 970	1 776	785	2 386	10858	3 060	6 151	11265	2 607	2 606	2 132	801	18048	8 195	6 626
	Övriga industrigrupper			Samfärdsel o. handel			Förvaltning o. fria yrken			Sjukvård o. husligt arbete			Annat arbete		
Stockholm . .	757	509	229	8 468	11751	10089	3 406	2 261	1 348	2 690	4 793	2 772	4 093	1 593	1 105
Stockholms l.	155	182	52	299	448	209	148	116	36	760	1 330	723	312	336	158
Uppsala l. . .	317	133	61	256	246	128	403	144	69	353	521	280	598	150	103
Södermanl. l.	306	105	27	455	771	583	395	160	74	372	514	253	536	222	166
Östergötl. l. .	824	262	89	1 339	1 854	1 666	1 212	412	262	745	1 097	631	786	328	235
Jönköpings l.	308	189	55	364	382	216	244	186	88	540	764	429	423	225	145
Kronobergs l.	280	140	77	167	211	151	101	74	58	315	472	278	335	143	98
Kalmar l. . .	282	169	90	515	434	324	273	152	76	345	422	286	442	169	139
Gotlands l. .	50	46	10	74	120	82	29	35	12	67	102	47	119	23	21
Blekinge l. .	466	87	60	509	438	376	220	95	69	378	468	348	338	139	134
Kristianst. l. .	508	195	66	485	426	310	314	144	84	437	512	279	452	215	186
Malmö . . .	382	131	92	1 887	2 102	1 988	580	433	351	802	1 369	1 093	970	648	562
Malmöh. l. i ö.	1 361	303	180	1 756	1 436	1 182	451	294	229	691	939	610	1 411	1 249	1 193
Hallands l. .	354	117	49	271	207	141	94	59	27	228	366	188	264	128	105
Göteborg . .	1 583	267	166	7 241	9 029	8 694	1 514	802	590	1 693	2 357	1 907	2 218	1 423	1 288
Gbg Boh. l. i ö.	836	155	37	317	360	289	144	87	58	225	326	212	232	83	60
Älvsborgs l. .	1 261	462	169	467	423	283	433	176	72	541	703	400	523	248	202
Skaraborgs l.	343	207	50	252	262	144	292	144	77	367	533	213	355	184	161
Värmlands l.	377	123	44	361	454	369	521	290	200	592	733	532	670	314	260
Örebro l. . .	525	296	109	403	392	192	632	333	172	524	775	450	373	234	136
Västmanl. l. .	130	75	37	329	387	256	308	173	102	295	392	230	448	290	181
Kopparbergs l.	190	98	38	372	512	239	271	141	74	489	667	311	532	268	198
Gävleborgs l. .	402	80	44	1 006	1 182	967	708	554	463	508	703	497	627	345	284
Västernorrl. l.	203	71	29	1 212	1 498	1 315	441	185	94	564	667	442	989	285	234
Jämtlands l. .	70	40	22	223	355	298	155	56	38	222	370	212	225	104	90
Västerb. l. .	166	46	31	548	454	386	189	75	44	563	801	466	385	136	132
Norrbottens l.	119	38	33	543	480	399	209	169	72	626	738	490	636	345	309
Summa	12555	4 526	1 946	30119	36614	31276	13687	7 750	4 889	15932	23484	14579	19292	9 827	7 885

[1] Förkortningar: se not till tab. 2.

B. Sysselsättning

Tab. 4. Sysselsatta arbetare i slutet av december 1951 i jämförelse med slutet av november 1951 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i december 1951 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (nov. 1951 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Malmbrytning o. metallind.	**1 938**	**204 810**	**16 507**	**221 317**	**100·2**	**99·5**	**100·1**	**99·3**	**0·1**	**6·4**
Gruvor o. anrikningsverk	51	9 819	164	9 983	99·4	·	99·4	98·0	—	6·4
Järn-, stål- o. kopparverk	46	30 333	854	31 187	99·9	97·4	99·8	99·6	0·2	7·4
Järn- o. stålmanufaktur .	346	20 114	2 682	22 796	99·7	100·0	99·8	98·6	0·2	6·1
Mekaniska verkstäder . .	745	84 347	3 958	88 305	100·8	100·2	100·7	100·2	·	5·7
Reparationsverkstäder . .	277	6 970	13	6 983	100·7	·	100·7	101·0	—	4·7
Skeppsvarv	69	19 758	3	19 761	99·7	·	99·7	97·5	·	9·1
Elektroteknisk industri .	145	22 460	6 471	28 931	99·6	99·2	99·5	98·6	0·1	6·6
Annan metallindustri . .	259	11 009	2 362	13 371	99·5	99·8	99·6	99·5	·	5·5
Jord- o. stenindustri . . .	**533**	**23 591**	**2 509**	**26 100**	**97·8**	**98·0**	**97·9**	**97·1**	**0·5**	**5·1**
Kolgruvor	14	797	1	798	100·3	·	100·3	96·4	—	12·2
Torvindustri	44	513	9	522	88·8	·	88·9	86·5	1·3	6·4
Stenindustri	115	3 370	8	3 378	97·7	·	97·6	97·4	0·7	4·1
Kalk- o. kritbruk	36	1 518	13	1 531	97·2	·	96·7	95·5	0·5	5·5
Cementfabriker	8	1 854	30	1 884	99·1	·	99·1	98·7	—	4·6
Cementvarufabriker . . .	73	2 124	53	2 177	99·0	·	99·1	99·0	0·3	4·2
Tegelbruk	143	4 874	103	4 977	94·9	·	94·7	93·8	1·4	5·4
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	18	3 863	1 734	5 597	99·2	99·3	99·2	98·2	—	5·6
Glasindustri	60	4 193	541	4 734	100·0	98·4	99·8	99·8	0·2	3·9
Annan jord- o. stenindustri	22	485	17	502	98·8	·	98·6	98·2	0·2	4·8
Träindustri	**1 013**	**34 841**	**1 089**	**35 930**	**97·2**	**90·0**	**97·0**	**96·4**	**1·8**	**4·2**
Sågverk o. hyvlerier . .	372	14 474	165	14 639	96·7	·	96·2	95·0	1·7	5·3
Låd- o. wallboardfabriker	43	3 947	169	4 116	98·4	·	98·7	98·2	0·1	4·3
Byggnadssnickerifabriker	160	5 817	75	5 892	96·8	·	96·5	96·0	3·4	3·6
Möbelfabriker	274	6 602	246	6 848	98·2	101·2	98·3	98·1	1·3	2·8
Svarveri- o. skidfabriker .	82	2 285	143	2 428	96·4	·	96·4	96·6	3·0	3·8
Annan trävaruindustri . .	82	1 716	291	2 007	98·3	90·1	97·0	97·1	1·6	3·0
Pappers- o. grafisk ind. .	**606**	**47 226**	**7 429**	**54 655**	**99·7**	**98·2**	**99·5**	**99·0**	**0·1**	**5·6**
Pappersmassefabriker . .	62	17 760	272	18 032	99·8	94·8	99·7	99·4	·	5·4
Pappersbruk o. pappfabr.	58	13 863	2 223	16 086	99·8	98·6	99·6	97·6	·	7·3
Papp- o. pappersvaruind.	92	1 965	1 269	3 234	101·3	97·9	100·0	100·7	·	3·4
Grafisk industri	394	13 638	3 665	17 303	99·3	98·3	99·1	99·4	0·3	4·6
Livsmedelsindustri	**896**	**26 313**	**10 029**	**36 342**	**95·4**	**91·2**	**94·2**	**93·5**	**1·0**	**6·1**
Kvarnar	45	1 123	130	1 253	97·9	·	97·4	98·2	0·4	3·3
Bageriindustri	224	4 309	1 732	6 041	99·7	91·1	97·1	97·2	0·4	5·7
Sockerindustri	24	3 376	440	3 816	70·8	75·9	71·4	69·0	—	6·5
Choklad- o. konfektind. .	71	1 491	2 449	3 940	98·2	88·7	92·1	89·6	4·2	7·6
Mejeriindustri	82	3 176	404	3 580	98·9	100·5	99·1	99·9	·	5·8
Slakterier o. charkuterier .	145	5 291	1 100	6 391	100·6	98·7	100·3	101·2	—	4·3
Fiskber.-anst. o. konservf.	61	920	1 167	2 087	96·0	76·9	84·3	77·9	6·6	11·5
Margarinindustri . . .	8	335	83	418	98·5	·	99·3	102·0	—	3·8
Bryggerier o. läskedrycksf.	171	5 027	996	6 023	105·6	104·1	105·3	107·0	0·1	4·5
Tobaksfabriker	9	465	1 191	1 656	98·9	99·7	99·5	95·6	—	13·8
Annan livsmedelsindustri	56	800	337	1 137	97·2	95·5	96·7	96·5	—	4·6

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 4 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV DECEMBER 1951

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i december 1951 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (nov. 1951 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Textil- o. beklädnadsind. .	**936**	**27 229**	**45 294**	**72 523**	**98·7**	**95·9**	**97·0**	**95·3**	1·6	6·4
Ylleindustri	81	5 150	4 891	10 041	99·2	98·0	98·6	96·8	0·9	6·5
Bomullsindustri	60	6 900	6 299	13 199	99·0	97·0	98·0	97·3	·	6·3
Linne- o. juteindustri . .	11	1 338	1 390	2 728	99·5	99·0	99·2	96·1	—	10·6
Trikåfabriker	141	2 268	6 505	8 773	99·2	93·9	95·2	92·8	2·9	7·5
Sömnadsindustri	432	5 506	20 842	26 348	97·9	95·2	95·8	93·9	2·7	6·3
Hatt- o. mössfabriker . .	36	331	1 029	1 360	93·0	90·8	91·3	88·6	6·3	7·2
Annan hithörande industri	175	5 736	4 338	10 074	98·8	99·1	99·0	98·3	0·3	4·5
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**339**	**13 133**	**6 742**	**19 875**	**98·3**	**97·4**	**98·0**	**97·1**	**0·3**	**5·6**
Garverier	32	2 434	195	2 629	99·6	·	99·7	100·3	0·1	5·1
Päls- o. skinnvarufabr. .	76	1 017	948	1 965	98·5	98·3	98·4	97·6	0·3	3·8
Skoindustri	124	3 621	2 384	6 005	97·1	96·4	96·8	95·3	0·6	5·6
Andra lädervarufabriker .	48	758	578	1 336	95·3	99·0	96·9	94·4	1·1	6·4
Gummivarufabriker . . .	15	4 495	2 366	6 861	99·3	96·9	98·4	97·9	—	6·4
Annan hithörande industri	44	808	271	1 079	97·5	101·1	98·4	97·5	0·5	5·0
Kemisk-teknisk industri .	**276**	**13 342**	**4 126**	**17 468**	**99·7**	**96·4**	**98·9**	**97·8**	**0·3**	**8·1**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	99	2 975	1 108	4 083	99·2	97·0	98·6	97·2	0·1	7·8
Sprängämnesfabriker . .	8	1 398	635	2 033	101·4	98·1	100·3	98·8	—	8·5
Tändsticksfabriker . . .	7	1 279	953	2 232	98·2	97·1	97·8	94·9	—	11·5
Annan kemisk-tekn. ind. .	162	7 690	1 430	9 120	99·8	94·7	99·0	98·6	0·5	7·3
Samtl. industrigrupper	**6 537**	**390 485**	**93 725**	**484 210**	**99·2**	**96·3**	**98·6**	**97·7**	**0·5**	**6·1**
Statl. verk o. byggnadsarb.	**244**	**47 717**	**1 944**	**49 661**	**97·9**	**98·5**	**97·9**	**95·9**	**0·8**	**8·4**
Mek. o. elektr. verkstäder	89	12 752	492	13 244	100·2	100·4	100·2	99·7	—	7·6
Skeppsvarv	3	3 256	26	3 282	100·4	·	100·4	98·5	—	12·0
Beklädn.verkst., förråd o.d.	60	973	729	1 702	99·5	97·5	98·6	97·8	—	4·4
Sprängämnesfabriker . .	3	612	424	1 036	100·0	97·7	99·0	98·1	—	6·7
Byggnads- o. anläggn.-arb.	89	30 124	273	30 397	96·6	99·3	96·6	93·9	1·3	8·6

Tab. 5. Förändringen i antalet anställda industriarbetare december 1950—december 1951. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1950	1951										
	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
Malmbrytning o. metallind. .	100·0	100·3	101·1	101·4	101·3	100·3	99·7	99·6	100·1	101·8	102·8	102·9
Jord- och stenindustri . . .	100·0	99·9	99·9	99·4	102·2	104·9	106·6	105·6	103·9	102·7	103·1	100·9
Träindustri	100·0	99·7	101·4	102·4	105·2	106·4	106·5	105·4	103·6	102·5	100·8	97·8
Pappers- o. grafisk industri .	100·0	100·6	100·9	101·2	102·1	102·1	103·2	102·7	103·0	103·7	104·5	104·0
Livsmedelsindustri	100·0	96·5	96·7	96·0	96·2	96·9	99·2	98·5	98·7	102·7	102·0	96·1
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	100·6	101·8	101·8	102·3	101·0	98·9	98·7	99·0	99·0	97·6	94·7
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	99·3	100·2	100·6	100·2	99·7	97·5	96·4	95·7	95·8	95·6	93·7
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	101·3	102·0	102·2	102·4	101·6	100·4	99·7	99·2	99·5	100·0	98·9
Samtliga industrigrupper	**100·0**	**100·0**	**100·8**	**101·0**	**101·5**	**101·1**	**100·8**	**100·4**	**100·4**	**101·4**	**101·5**	**100·1**

C. Arbetslöshet

Tab. 6. Arbetslösheten inom fackförbunden den 30 november 1951

Fackförbund	30/11 1951 (preliminära uppgifter)					31/10 1951			30/11 1950
	Redovisade avd.	Redovisade medlemmar		Arbetslösa		Medlemmar	Arbetslösa		Arbetslösa %
		Samtliga	Därav kvinnor	Antal	%		Antal	%	
Industri (utom byggnads- och anläggningsverksamh.)									
Gruvindustriarbetareförb.	59	10 929	144	**49**	0·4	10 890	46	0·4	1·0
Metallindustriarb.-förb. .	346	225 952	16 732	**1 261**	0·6	223 224	1 260	0·6	0·7
Järnbruksarbetare . .	56	41 851	1 723	**204**	0·5	41 585	201	0·5	0·5
Verkstadsarbetare . . .	290	184 101	15 009	**1 057**	0·6	181 639	1 059	0·6	0·7
Gjutareförbundet . . .	134	12 398	91	**80**	0·6	12 168	66	0·5	0·9
Stenindustriarbetareförb.	137	5 012	—	**87**	1·7	5 102	79	1·5	2·9
Fabriksarbetareförbundet	528	61 152	13 084	**560**	0·9	61 290	433	0·7	1·0
Byggnadsämnesind.-arb.	268	18 887	1 851	**218**	1·2	18 984	149	0·8	1·6
Glasbruksarbetare . .	47	5 102	533	**20**	0·4	5 079	20	0·4	0·9
Sockerfabriksarbetare .	18	4 023	577	**35**	0·9	3 816	27	0·7	1·0
Övriga	195	33 140	10 123	**287**	0·9	33 411	237	0·7	0·7
Träindustriarbetareförb. .	552	56 188	1 316	**487**	0·9	57 580	330	0·6	1·2
Pappersindustriarb.-förb.	127	38 079	2 437	**188**	0·5	40 894	164	0·4	0·6
Bokbindareförbundet . .	69	11 536	6 434	**40**	0·3	11 423	33	0·3	0·2
Litografförbundet . . .	24	4 051	175	**8**	0·2	4 024	10	0·2	0·3
Typografförbundet . . .	108	14 052	434	**21**	0·1	13 984	21	0·2	0·1
Livsmedelsarbetareförb. .	136	37 950	10 181	**638**	1·7	38 633	563	1·5	1·9
Bryggeriindustriarb.-förb.	114	7 627	1 520	**77**	1·0	7 641	56	0·7	1·2
Tobaksindustriarb.-förb.	11	1 619	1 147	**15**	0·9	1 721	22	1·3	0·8
Textilarbetareförbundet .	125	48 780	25 709	**375**	0·8	48 817	339	0·7	0·5
Beklädnadsarbetareförb. .	146	38 947	31 615	**688**	1·8	38 495	377	1·0	0·3
Sko- o. läderindustriarb.-f.	76	11 738	4 516	**121**	1·0	11 795	70	0·6	0·5
Sadelm.- o. tapetseraref. .	79	5 698	1 471	**107**	1·9	5 697	100	1·8	1·0
De förenade förbunden .	63	15 117	4 458	**79**	0·5	15 174	59	0·4	0·4
Byggnads- o. anläggningsverksamhet									
Byggnadsarbetareförb. .	592	106 335	1 056	**2 468**	2·3	108 241	1 827	1·7	3·0
Grovarbetare		50 448	1 056	**997**	2·0	52 115	732	1·4	2·7
Träarbetare		40 455	—	**1 382**	3·4	40 898	1 021	2·5	4·3
Rörarbetare		15 432	—	**89**	0·6	15 228	74	0·5	0·5
Murareförbundet	198	13 841	—	**541**	3·9	13 836	262	1·9	4·5
Målareförbundet	218	10 681	—	**953**	8·9	18 213	710	3·9	6·1
Elektrikerförbundet . .	150	18 166	6	**94**	0·5	18 368	91	0·5	0·6
Bleck- o. plåtslagareförb.	63	3 338	—	**11**	0·3	3 258	16	0·5	0·3
Vägarbetareförbundet . .	277	15 865	—	**462**	2·9	15 857	288	1·8	6·8
Övriga									
Lantarbetareförbundet [1] .						43 175	1 103	2·6	5·5
Transportarbetareförb. .	257	42 967	4 031	**614**	1·4	42 588	544	1·3	2·0
Handelsarbetareförb. . .	287	73 516	32 911	**55**	0·1	75 876	251	0·3	0·7
Kommunalarbetareförb. .	538	89 060	39 017	**591**	0·7	89 202	550	0·6	0·8
Summa [2]	**5 414**	**980 594**	**198 485**	**10 670**	**1·1**	**1 035 166**	**9 670**	**0·9**	**1·5**

[1] Förbundet lämnar arbetslöshetsrapport endast varannan månad.
[2] Exkl. lantarbetareförbundet ifråga om 30/11 1951.

Tab. 7. Arbetslöshet och understödsverksamhet i de erkända arbetslöshetskassorna under 2-månadersperioden september och oktober 1951

Arbetslöshetskassor	Antal medlemmar vid slutet av oktober 1951	Arbetslöshetsprocent				Antal understödda dagar per medlem				Utbetalat understöd sept. och okt. 1951 kr
		sept. 1951	sept. 1950	okt. 1951	okt. 1950	sept. 1951	sept. 1950	okt. 1951	okt. 1950	
Jordbruk och skogsbruk										
Lantarbetarnas	40 369	3·4	3·9	2·3	2·7	0·00	0·00	0·00	0·00	314
Skogs- och flottningsarb.	21 387	5·6	9·6	5·2	11·1	0·04	0·03	0·04	0·04	14 135
Industri m. m.										
Gjuteriarbetarnas	12 332	1·2	1·5	0·8	1·2	0·05	0·10	0·06	0·07	12 024
Gruvindustriarbetarnas	10 446	1·4	2·1	1·5	2·1	0·04	0·10	0·05	0·11	7 679
Metallindustriarbetarnas	220 702	0·9	1·0	0·9	1·0	0·03	0·05	0·04	0·05	133 210
Stenindustriarbetarnas	4 548	2·2	2·2	2·1	2·1	0·04	0·01	0·05	0·01	2 529
De kem.-tekn. industriarb.	14 653	0·4	0·7	0·5	0·6	0·03	0·05	0·04	0·04	7 668
Fabriksarbetarnas	62 189	1·4	1·5	1·3	1·6	0·04	0·05	0·03	0·05	27 086
Träindustriarbetarnas	58 007	1·4	2·2	1·2	1·6	0·03	0·05	0·03	0·04	25 451
Bokbinderiarbetarnas	11 416	0·2	0·3	0·2	0·1	0·01	0·01	0·02	0·01	2 094
Typografernas	14 052	0·3	0·2	0·3	0·2	0·02	0·01	0·02	0·01	4 446
Beklädnadsarbetarnas	40 428	1·6	1·5	2·0	1·9	0·07	0·07	0·06	0·03	36 565
Bryggeriarbetarnas	7 013	0·9	1·1	1·0	1·4	0·04	0·06	0·06	0·08	5 734
Livsmedelsarbetarnas	38 667	2·2	2·5	2·0	3·0	0·06	0·08	0·13	0·16	63 919
Sadelmakarnas etc.	5 697	4·7	2·7	3·5	1·8	0·12	0·14	0·11	0·06	10 202
Sko- och läderarbetarnas	11 567	1·7	1·2	1·0	0·7	0·03	0·05	0·05	0·04	7 336
Textilarbetarnas	48 341	1·7	1·0	1·7	1·3	0·06	0·05	0·08	0·04	50 633
Försvarsverkens civ.-pers.	19 847	0·5	0·9	1·0	0·7	0·04	0·06	0·05	0·06	13 347
Byggnads- o. anläggningsverksamhet										
Bleck- och plåtslagarnas	3 407	0·4	0·7	0·7	0·4	0·01	0·03	0·02	0·02	751
Byggnadsarbetarnas	111 082	2·7	3·6	3·5	3·5	0·04	0·06	0·05	0·07	85 098
Elektrikernas	18 585	0·6	0·7	0·6	0·6	0·01	0·01	0·01	0·01	3 280
Murarnas	12 832	4·0	3·8	3·9	4·3	0·01	0·00	0·02	0·01	3 325
Målarnas	17 436	2·2	1·7	2·8	3·3	0·02	0·02	0·17	0·12	32 499
Vägarbetarnas	15 670	4·1	4·5	5·1	4·7	0·03	0·06	0·04	0·08	8 289
Samfärdsel										
Järnvägsmännens	25 786	0·3	0·3	0·3	0·4	0·00	0·00	0·00	0·01	720
Sjöfolkets	20 453	5·6	7·4	6·8	7·5	0·01	0·01	0·02	0·02	3 966
Transportarbetarnas	36 350	2·0	2·2	2·0	2·2	0·05	0·17	0·05	0·15	32 020
Handel										
Handelsanställdas m. fl.	67 985	2·0	1·6	[1]1·5	1·2	0·02	0·04	0·02	0·03	21 574
Handelsresandenas	520	0·4	0·9	0·0	0·4	0·05	0·05	0·06	0·06	464
Handelstjänstemännens	14 864	0·6	0·9	0·7	1·3	0·02	0·04	0·03	0·05	5 470
Arbetsledning m. m.										
Arbetsledarnas	27 423	0·0	0·2	0·0	0·1	0·00	0·01	0·00	0·01	2 137
Hotell- o. rest.-tj.-m.	2 236	0·0	—	0·0	—	0·00	—	0·00	—	0
Industritjänstemännens	63 949	0·5	0·6	0·4	0·5	0·02	0·02	0·02	0·02	16 446
Maskinbefälets	2 690	0·0	0·0	0·0	0·0	0·01	0·02	0·01	0·01	198
Övriga										
Frisörernas	3 825	1·5	0·7	1·2	1·0	0·00	0·00	0·01	0·00	233
Hotell-, kafé- o. rest.-anst.	22 304	1·5	1·7	1·7	2·3	0·06	0·04	0·05	0·06	20 066
Musikernas	6 574	9·6	11·1	11·4	13·0	0·29	0·35	0·22	0·26	21 798
Teateranställdas	466	4·7	9·1	5·2	4·6	0·17	0·38	0·17	0·42	1 030
Summa	1 116 098	1·8	2·0	1·8	2·0	0·03	0·05	0·04	0·05	683 736

[1] På grund av omläggning i redovisningssystemet endast uppskattade siffror.

Tab. 8. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad m. m.	Städer med över 100 000 inv.	Västernorrlands län	Västerbottens län	Norrbottens län	Riket i övrigt	Hela riket	Därav utlänningar
a) Hela antalet hjälpsökande arbetslösa 31/12 1950—31/12 1951							
1950							
December	727	294	152	515	590	2 278	409
1951							
Januari	757	313	183	543	607	2 403	400
Februari	804	272	146	483	622	2 327	399
Mars	804	257	136	389	632	2 218	396
April	691	206	113	258	536	1 804	383
Maj	637	139	36	184	512	1 508	379
Juni	574	76	22	119	484	1 275	370
Juli	561	70	10	77	461	1 179	365
Augusti	570	46	13	57	442	1 128	353
September	598	44	12	57	444	1 155	353
Oktober	595	41	14	90	455	1 195	351
November	622	48	30	153	473	1 326	357
December	639	67	70	251	483	1 510	349
b) De hjälpsökandes fördelning efter ålder, yrke och hjälpform 31/12 1951							
Ålder							
16—25 år	12	—	—	—	1	13	—
26—50 »	103	10	11	125	91	340	67
över 50 »	524	57	59	126	391	1 157	282
Yrke							
Jordbruk och skogsbruk	14	3	8	59	14	98	8
Industri och hantverk	54	26	40	93	167	380	2
stenindustri	—	—	—	—	111	111	—
sågverksindustri	1	—	4	10	1	16	—
byggnadsverksamhet	27	18	25	77	42	189	—
Landtransport	8	9	1	13	3	34	—
Luftfart	—	—	—	—	—	—	—
Sjöfart	8	—	1	2	2	13	3
Handel	133	3	3	1	42	182	47
Förvaltning, arbetsledn. o. fria yrken	375	3	1	1	198	578	255
Hälsovård och sjukvård	20	—	—	—	6	26	20
Arbete ej hänfört till annan grupp	27	23	16	82	51	199	14
Hjälpform							
Hela antalet hjälpta	609	38	24	104	438	1 213	347
Statligt beredskapsarbete	—	16	12	79	136	243	—
i arbetsmarknadsstyrelsens regi	—	1	12	27	54	94	—
i annan myndighets regi	—	15	—	52	82	149	—
Statskommunalt beredskapsarbete	10	14	4	23	—	51	—
Arkivarbete och musikerhjälp	516	8	5	2	258	789	344
Kommunalt arbete utan statsbidrag	—	—	3	—	37	40	—
Dagunderstöd	42	—	—	—	7	49	3
Kommunalt understöd	—	—	—	—	—	—	—
Utbildningshjälp	41	—	—	—	—	41	—

D. Byggnadstillstånd

Tab. 9. Under januari—december 1951 avgjorda ansökningar, fördelade efter byggnadsarbetets art. Antal ansökningar och byggnadskostnader i milj. kr

Byggnadsarbetets art	Beviljade ansökningar						Avslagna ansökningar					
	Antal			Byggnadskostnad			Antal			Byggnadskostnad		
	Dec. 1951	Jan.–dec. 1951	Jan.–dec. 1950	Dec. 1951	Jan.–dec. 1951	Jan.–dec. 1950	Dec. 1951	Jan.–dec. 1951	Jan.–dec. 1950	Dec. 1951	Jan.–dec. 1951	Jan.–dec. 1950
Bostadshus (inkl. personalbostäder)	1 025	32174	38 263	120·7	1556·5	1 547·9	117	6 269	5 699	3·8	94·2	85·0
Enfamiljshus	548	19439	22 298	18·8	418·8	452·0	69	2 816	2 674	1·7	41·8	40·4
Tvåfamiljshus	125	3 556	4 287	4·3	89·5	101·0	13	705	665	0·6	10·3	9·0
Flerfamiljshus	191	2 894	3 074	78·5	807·1	779·4	8	356	397	0·4	19·3	13·6
Bostadshus komb. med affärs- o. kontorslokaler	41	794	940	14·5	174·5	150·9	4	200	220	1·0	18·6	13·5
Pensionärshem	9	106	118	2·0	25·2	24·8	—	1	1	—	0·0	0·0
Sommarstugor	41	3 856	5 781	0·1	11·1	14·2	16	2 043	1 583	0·1	7·5	6·1
Övriga bostadshus	70	1 529	1 765	2·5	30·3	25·6	7	148	159	0·0	1·7	2·4
Byggnader för jordbruk, skogsbruk o. fiske	34	574	837	0·9	7·3	7·0	4	76	86	0·0	1·2	1·0
Industribyggnader	241	3 157	3 544	19·3	195·6	232·7	53	979	584	13·6	157·0	58·6
Malmbrytning o. metallind.	84	1 018	1 042	4·6	87·3	112·0	32	371	182	10·1	79·1	19·9
Jord- o. stenindustri	31	281	297	0·7	12·7	14·3	5	75	48	0·7	7·8	2·5
Träindustri	37	552	614	1·7	13·2	18·4	2	158	96	0·1	11·4	5·6
Pappers- o. grafisk industri	27	288	281	4·5	32·6	30·5	5	109	40	1·0	25·2	5·5
Livsmedelsindustri	19	388	500	2·0	22·7	21·1	1	56	53	0·0	4·1	2·4
Textil- o beklädnadsindustri	10	211	274	0·5	10·3	18·3	4	78	57	0·9	12·6	7·3
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	5	92	101	2·2	5·1	3·2	1	37	23	0·3	5·8	1·6
Kemisk-teknisk industri	20	140	164	1·3	8·1	10·5	3	61	27	0·5	11·0	2·1
Byggnader för småindustri o. hantverk	2	122	174	1·7	3·3	3·6	—	16	32	—	0·0	10·9
Byggnader för byggnadsind.	6	65	97	0·1	0·3	0·8	—	18	26	—	0·0	0·8
Kraft- o. belysningsverk[1]	7	157	186	0·7	78·4	86·3	—	10	9	—	0·5	0·6
Byggnader för samfärdsel [1]	201	2 634	2 317	13·6	100·0	95·3	18	518	463	2·4	22·4	14·7
Byggnader för handel	131	2 009	2 232	11·0	70·4	65·8	15	632	668	1·5	54·3	91·6
Byggnader för förvaltning, sociala ändamål m. m.	60	683	778	15·0	81·1	71·2	1	94	127	0·0	43·8	19·2
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.[2]	123	2 265	2 564	23·7	191·5	174·3	14	624	562	0·5	40·5	30·0
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	146	1 805	2 163	20·6	157·4	174·4	22	222	279	4·4	21·7	26·6
Militära arbeten	51	355	230	15·9	72·6	37·0	—	2	3	—	0·1	0·1
Summa	**2 019**	**45813**	**53 114**	**241·4**	**2510·8**	**2 491·9**	**244**	**9 426**	**8 480**	**26·2**	**435·7**	**327·4**
därav av länsarbetsnämnd	1 534	41174	48 190	126·1	1558·5	1 561·5	154	8 025	7 196	3·3	111·8	94·5

[1] Fr. o. med den 12/10 1951 ingår icke generalpoststyrelsens, telegrafstyrelsens, järnvägsstyrelsens och luftfartsstyrelsens arbeten.

[2] Fr. o. m. den 1/1 1951 omfattar statistiken icke statliga väg- och brobyggnadsarbeten, för vilka arbeten Kungl. Maj:t utfärdat särskilt byggnadstillstånd.

Tab. 10. Antal bostadslägenheter i under januari—december 1951 beviljade nybyggnadsföretag samt golvyta för bostadsändamål

Ortstyp	Hela antalet bostadslägenheter	därav lägenheter om					Golvyta i 1 000-tal m²
		högst 1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 el. fl. rum och kök	
Orter med bostadsbyggnadskvot .	**36 829**	**9 430**	**13 848**	**9 081**	**2 996**	**1 474**	**2 338·8**
Över 100 000 inv.	10 899	2 469	4 523	2 915	738	254	659·1
30 000—100 000 inv.	8 704	2 491	3 316	1 931	624	342	554·2
3 000—30 000 inv.	16 915	4 412	5 883	4 174	1 601	845	1 103·8
200—3 000 inv.	311	58	126	61	33	33	21·7
Övriga orter	**12 012**	**1 933**	**2 450**	**3 456**	**2 546**	**1 627**	**962·7**
3 000—30 000 inv.	1 263	311	373	363	156	60	86·0
200—3 000 inv.	6 272	1 161	1 410	1 723	1 232	746	485·7
Egentlig landsbygd	4 477	461	667	1 370	1 158	821	391·0
Jan.—Dec. 1951	**48 841**	**11 363**	**16 298**	**12 537**	**5 542**	**3 101**	**3 301·5**
» 1950	52 383	9 386	16 631	15 226	7 427	3 713	3 785·6
Dec. 1951	3 866	1 191	1 495	782	260	138	232·3

Tab. 11. Under januari—december 1951 till länsarbetsnämnderna inkomna ansökningar om byggnadstillstånd. Antal och kostnad i milj. kr

Byggnadstyp	Antal		Kostnad		Antal lägenheter
	Jan.-dec. 1951	Jan.-dec. 1950	Jan.-dec. 1951	Jan.-dec. 1950	Jan.-dec. 1951
Bostäder	35 457	49 952	1 772·5	1 902·1	48 096
Nybyggnad av bostäder	10 085	19 833	1 562·4	1 688·7	48 096
inom kvotorter	3 958	7 833	1 172·4	1 190·5	35 916
utom »	6 127	12 000	390·0	498·2	12 180
Om- o. tillbyggnad, rep. o. underhåll av bostäder	18 345	20 920	189·1	189·0	—
Sommarstugor, sportstugor o. semesterhem	7 027	9 199	21·0	24·4	—
Jordbruk, skogsbruk o. fiske	693	853	6·5	8·1	—
Industri	4 099	4 403	487·0	446·0	—
Kraft- o. belysningsverk	165	186	80·6	143·3	—
Samfärdsel (utom vägbyggnad) . . .	3 170	2 736	134·0	106·4	—
Handel	2 478	2 781	149·1	172·4	—
Förvaltning, sociala ändamål m. m. .	774	870	158·0	135·4	—
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	2 755	3 198	286·4	282·9	—
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	2 065	2 439	269·2	238·3	—
Militära arbeten	145	88	22·6	9·1	—
Summa	**51 801**	**67 506**	**3 365·9**	**3 444·0**	**48 096**

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board in Sweden

1952, no 2

CONTENTS

Page

The Conference of Statisticians in India. By *Tore Dalenius* 75
The expenditure of the approved sickness insurance societies for medical care in 1949. By *Helfrid Säll* 84
The labour force in public service. IV. 89
Short notices:
The Advisory Board for grouping communities from the cost of living standpoint for 1952 95
The Index Advisory Board for 1952 95
The comsumption price index in the United States 95

Periodical Surveys

The activities of the Temperance Committees in 1950 97
General child allowances in 1950 and 1951 104
The cost-of-living index for December 1951 105
The Social Welfare Board's general consumption price index for December 1951 114
The Labour Market in December 1951 118
Literary Survey 135
Book notices 139

This Issue in Brief

The Conference of Statisticians in India. Mr. Tore Dalenius describes the Conference of the International Statistical Institute in New Delhi and Calcutta in December 1951, which was attended by representatives of about forty nations. The official representative from Sweden was Mrs. Karin Kock. For reasons of space it has only been possible to discuss a small selection of points on the conference agenda. The main subjects in this article are Indian statistics and the conditions in India of special significance therefor. Although the India statistics have many difficulties to overcome such as are not encountered in Swedish statistics, they are very up to date. The article is illustrated by photographs of the internationally well known Indian statistician, Professor Mahalanobis, and of the Statistical Institute, which is largely his work. Further picture is published of a sample area selected for estimating the harvest. P. 75.

The expenditure of the approved sickness benefit insurance societies for medical care in 1949. In order to obtain further knowledge of this subject the Pensions Board has carried out two investigations, the results of which are reported here in summary form. The items of expenditure have been taken with the aid of the sickness benefit insurance societies from the receipts which their members obtain from their doctors and subsequently hand to their society for drawing compensation. During the period 1944—1949 the number of cases in receipt of medical care per hundred members rose by 42 %, while the society's expenditure per case during the same period went up by only 3 %, or from 9,38 kr to 9,65 kr P. 84.

The labour force in public service. IV. This series, which started in the first issue of 1951, is concluded in this number with a survey of a number of office clerks in the cities and a summarized account of the labour force in public service which has had university, technical and comparable training. Out of the 812 persons with an LLB degree accounted for by the towns, 492 are employed in the legal and police services, 176 in public administration, 60 in finance and 50 in the social services. Of 2 050 town officials who have undergone any form of engineering training, 96 % are engaged in communications or in building operations or public enterprises. The share of civil servants among all those employed in public service varies considerably according to the standard of training. Whereas the percentage in respect of doctors of philosophy and licentiates of philosophy in the faculty of the natural sciences approaches 100, it is only 22 for those who have received diplomas from the colleges of social work. P. 89.

General child allowances in 1950 and 1951. Altogether 445 and 452 million kronor respectively were paid out during those years to 1 710 000 and 1 740 000 children. The number of children entitled to allowance has steadily increased ever

since this service was initiated at the beginning of 1948. This rise is due to the fact that, while the number of children born has gone down in recent years, it has nevertheless considerably exceeded the additional births per annum during the 1930s. As from the beginning of 1952 the child allowance has been raised by 30 kr to 290 kr per annum. P. 104.

The cost-of-living index for December 1951 has risen in the 1935 series since September by 4 points to 204. The food index rose by 5 points to 229, that for housing by 4 points to 112, for fuel and light by 10 points to 276, for clothes and shoes by 3 points to 243 and for other expenditures by 3 points to 192. In the 1914 series the index number during the same period went up 7 points to 316. The price index number for civil servants rose during the period September—December from 147 to 150, and the pensions price index number increased from 130 during the months November 1951—January 1952 to 133 for the period February—April 1952. P. 105.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publié par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1952, no 2

INDEX

Page

Conférence de statisticiens en Inde. Par *Tore Dalenius* 75
Les dépenses des caisses-maladie reconnues pour les soins médicaux pendant l'année 1949. Par *Helfrid Säll* 84
La main-d'œuvre des services publics. IV. 89
Courtes notices:
Le comité du groupement des localités d'aprés la cherté de la vie pour l'année 1952 . 95
Le Comité de l'indice pour l'année 1952 95
L'indice des prix de consommation aux Etats-Unis 95

Aperçus périodiques

L'activité des comités de tempérance pendant l'année 1950 97
Les allocations générales pour enfants pendant les années 1950 et 1951 . . 104
L'indice du coût de la vie pour décembre 1951 105
L'indice général des prix de consommation de la Direction générale de la Prévoyance sociale pour décembre 1951 114
Le marché du travail en décembre 1951 118
Bibliographie 135
Comptes rendus de livres 139

Résumé

Conférence de statisticiens en Inde. L'auteur de l'article, M. Tore Dalenius, rend compte de la Conférence de l'Institut international de Statistique qui s'est tenue à New Delhi et à Calcutta, en décembre 1951, et à laquelle ont participé des représentants d'une quarantaine de pays. Le représentant officiel de la Suède était Madame Karin Kock. La place limitée n'a permis à l'auteur de traiter que quelques-uns des points du programme de la Conférence. Il s'est concentré principalement sur la statistique hindoue et les conditions en Inde qui ont de l'importance pour celle-ci. Bien que la statistique hindoue ait à surmonter de nombreuses difficultés, que ne connaît pas la statistique suédoise, elle est très moderne. Les illustrations de l'article montrent le statisticien hindou de réputation internationale, le professeur Mahalanobis et l'Institut de Statistique qui est en grande partie son œuvre. Une autre vue figure la prise d'un spécimen de superficie pour le calcul de la moisson. P. 75.

Les dépenses des caisses-maladie reconnues pour les soins médicaux pendant l'année 1949. Pour obtenir une évaluation précise de ces dépenses, la Direction générale des Pensions a effectué deux enquêtes dont l'article résume le résultat. Les données ont été fournies par les caisses-maladie d'après les reçus que les malades reçoivent du médecin et remettent ensuite à la caisse pour en toucher le remboursement. Pendant la période 1944—1949, le nombre des cas de soins médicaux

par 100 membres a augmenté de 42 %, tandis que les dépenses des caisses n'augmentaient simultanément que de 3 %, soit de 9,38 à 9,65 couronnes. P. 84.

La main-d'œuvre des services publics. IV. Cette série, commencée dans le Bulletin No 1 de l'année 1951, se termine dans le présent Bulletin par un aperçu sur le nombre des employés des villes et un compte-rendu général du personnel des services publics en possession de titres universitaires, techniques ou de qualifications similaires. Des 812 licenciés en droit (»juris kandidater») des villes sur lesquelles l'enquête a porté, 492 appartiennent à l'organisation judiciaire et à la police, 176 à l'administration publique, 60 à l'organisation financière et fiscale et 50 aux services sociaux. Des 2 050 employés qui possèdent sous quelque forme une culture d'ingénieur, 96 % sont occupés dans les transports ou les constructions ou les entreprises publiques. La proportion des fonctionnaires de l'Etat dans l'ensemble du personnel engagé dans les services publics varie fortement avec les titres possédés. Tandis que le pourcentage des docteurs en philosophie et des agrégés (»licentiater») dans la faculté des sciences naturelles approche de 100, il n'est que de 22 parmi les diplômés de l'Ecole des hautes études sociales. P. 89.

Les allocations générales pour enfants pendant les années 1950 et 1951. Il a été alloué au total pendant ces deux années 445 et 452 millions de couronnes, pour 1 710 000 et 1 740 000 enfants, respectivement. Le nombre des enfants ayant droit à ces allocations a augmenté successivement depuis qu'elles sont entrées en vigueur au début de l'année 1948. Le nombre des naissances, il est vrai, a baissé pendant les dernières années, mais il a cependant dépassé notablement les chiffres annuels des naissances pendant la décade 1930—1940. A partir de l'année 1952, l'allocation a été augmentée de 30 couronnes et se monte à 290 couronnes par an. P. 104.

L'indice du coût de la vie pour décembre 1951 sur la base 100 en 1935 a monté depuis septembre de 4 unités et atteint 204. L'indice du poste alimentation a monté de 5 unités à 229, l'indice de l'habitation de 4 unités à 112, l'indice du chauffage et éclairage de 10 unités à 276, l'indice de l'habillement et chaussures de 3 unités à 243 et l'indice des dépenses diverses de 3 unités à 192. L'indice sur la base 100 en 1914 a monté pendant la même période de 7 unités à 316. Le »chiffre indicatif des prix» pour la réglementation du traitement des fonctionnaires a monté pendant la période septembre—décembre de 147 à 150 et le »chiffre indicatif des prix» pour les pensions est passé de 130 pendant les mois novembre 1951—janvier 1952 à 133 pour la période février—avril 1952. P. 105.

Litteraturöversikt

(11 december 1951—10 januari 1952)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

BLOCH, H. A. The sociology of gambling. The American journal of sociology nov. 1951.

HAMMARSKJÖLD, D. Stormarknaden, ett problem i den europeiska handelspolitiken. Ekonomiska samfundets tidskrift ser. 3, nr 4.

MARTIN, F. M. Human relations in industry — a discussion of recent literature. The British journal of sociology 1951, nr 4.

SONDÉN, T. Ovisshetens press. Några psykologiska och kriminalpolitiska synpunkter. Tidskrift för kriminalvård 1951, nr 3.

WINKLER, W. Gesellschaftsstatistik und Soziologie. Statistische Vierteljahresschrift 1951, nr 3/4.

VITO, F. La funzione economica dei sindacati operai. Revista internazionale di scienze sociali nov./dec. 1951.

Sverige

ESKERÖD, A. Landsbygdens sociologiska problem. K. lantbruksakademiens tidskrift 1951, nr 6.

HENRIKSON, A. Behöver vi skolning i företagsekonomi? Fackföreningsrörelsen 1951, nr 50.

LINDAHL, E. Till hundraårsminnet av Knut Wicksells födelse. Ekonomisk tidskrift 1951, nr 4.

NORDSTRÖM, E. Några spörsmål om redovisning i samband med kommunsammanslagningen. Landskommunernas tidskrift 1951, nr 12.

SVENNILSON, I. Frågor rörande ett långtidsprogram. Balans 1951, nr 5.

[SVERIGES INDUSTRIFÖRBUND]. Utredningen om ekonomiskt långtidsprogram. (Utlåtande.) Industriförbundets meddelanden 1951, nr 6.

THUNHOLM, L.-E. Långtidsprogrammet och kreditmarknaden. Balans 1951, nr 5.

Amerikas förenta stater

KLEIN, L. R., & MORGAN, J. N. Results of alternative statistical treatments of sample survey data. Journal of the American statistical association dec. 1951.

MILLER, H. P. Changes in income distribution in the United States. Journal of the American statistical association dec. 1951.

RICE, S. A. Revision of base period for general-purpose indexes. The American statistician 1951, nr 4.

Finland

Industrins totalresultaträkning år 1950. Industritidningen 1951, nr 10.

Frankrike

ABOUGHANEM, A. L'organisation et le développement des statistiques sociales en France. Revue française du travail 1951, nr 7/8/9.

Storbritannien

EDWARDS, R. S. Industrial technologists and the social sciences. Economica nov. 1951.

Arbetarskydd

Danmark

KRISTENSEN, A. Får vi en ny arbejderbeskyttelseslov? Socialt tidsskrift 1951, nr 10.

Norge

SUNDBÖ, K. Registreringssentralen for omskoling. Sjukhuset 1951, nr 10.

Arbetslön och arbetstid

Amerikas förenta stater

BELL, P. W. Cyclical variations and trend in occupational wage differentials in American industry since 1914. The review of economics and statistics 1951, nr 4.

JARRELL, A. N. Occupational wages in early 1951, five major cities. Monthly labor review nov. 1951.

KNIGHT, M. E. För och emot den glidande löneskalan. Industria 1951, nr 12.

Storbritannien

Local variations in wage rates. Ministry of labour gazette 1951, nr 12.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

ZOPFY, F. Die Erfassung der berufsfremden Tätigkeit. Allg. statistisches Archiv 1951, s. 221.

Sverige

DEGERMAN, A. Vem passar till fabriksarbetare? Beklädnadsfolket 1952, nr 1.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

QUENSEL, C.-E. Antalet förvärvsarbetande gifta kvinnor i Sverige. Ekonomisk tidskrift 1951, nr 4.

Amerikas förenta stater

FISHER, L. H. The harvest labor market in California. The quarterly journal of economics nov. 1951.

KYNER, VIRGINIA, & BANCROFT, GERTRUDE. Total and insured unemployment estimates. The review of economics and statistics 1951, nr 4.

Belgien

Le droit au travail pour les travailleurs agés. Revue du travail 1951, nr 11.

Tyskland

ODENTHAL, M. Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung als sozial- und wirtschaftspolitische Institution. Bundesarbeitsblatt 1951, nr 12.

SCHATTER. Die Ermächtigung des gesetzlichen Vertreters an minderjährige in Arbeit zu treten (§ 113 BGB). Recht der Arbeit 1951, nr 12.

Befolkningsfrågor

GROENMAN, S. Befolkningsproblemer i Holland og Danmark. Ökonomi og politik 1951, nr 2/3.

Sverige

MALMER, G. Synpunkter på faderskapsmålen. Sv. juristtidning 1951, nr 10.

Amerikas förenta stater

BARRON, M. L. Research on intermarriage: A survey of accomplishments and prospects. The American journal of sociology nov. 1951.

SHRYOCK, H. S. Redistribution of population: 1940 to 1950. Journal of the American statistical association dec. 1951.

Österrike

Geschlechtsgliederung und Altersaufbau der Wohnbevölkerung Österreichs. Statistische Nachrichten 1951, nr 11.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Sverige

BLOMGREN, B. Byggnadskostnader i Göteborg, Stockholm och Malmö. Byggnadsvärlden 1952, nr 1.

GODLUND, S. Principer för förnuftig kommunindelning. Plan 1951, nr 6.

Knappast till det bättre. Hyresgästen 1952, nr 1.

Amerikas förenta stater

ÅSVÄRN, G. Några synpunkter på bostadssituationen i USA. Byggnadsvärlden 1951, nr 51.

Danmark

KALLESTRUP, L. R. Byggefagenes sæsonledighed. Arbejderen 1951, nr 24.

Norge

ERICHSEN, E. Utbyggingsprogrammet for Nord-Norge. Statsökonomisk tidsskrift 1951, nr 3.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Amerikas förenta stater

BACKMAN, J. Multi-employer bargaining and relative wage costs. The review of economics and statistics 1951, nr 4.

Norge

SKAR, A. Löneuppgörelsen i Norge. Fackföreningsrörelsen 1951, nr 51/52.

Hälso- och sjukvård

HAMBURGER, C., & ÖSTERGAARD, E. Brug og misbrug af sexualhormoner. Maanedsskrift for praktisk lægegerning og social medicin 1951, nr 12.

Sverige

BERGGREN, A. Åldersforskningen och åldringsvården. (Föredrag.) Sv. läkartidningen 1951, nr 51.

HEHRNE, Å. Några synpunkter på behandling av osnygghet hos sinnessjuka med Relaxitstolpiller. Sv. läkartidningen 1951, nr 52.

HÖJER, J. A. Antalet sjuksköterskeskolor, sjuksköterskeelever och sjuksköterskor i Sverige 1930—1950. Sveriges landstings tidskrift 1951, nr 5.

NILSSON, KURT. Bandage- och protesforskningen. Sv. vanföretidskrift 1951, nr 12.

RASCH, W. Läkarförbundets taxeförslag. Sv. läkartidningen 1952, nr 1.

RUNDBERG, G. Atombomben som medicinskt problem. Sv. läkartidningen 1951, nr 50.

Codex Ethicus Medicorum Svecorum. Sv. läkartidningen 1952, nr 1.

Nya sjukvårdsorganisationen prövad. Tidskrift för Sveriges civilförsvar 1951, nr 12.

Danmark

The care of cripples in Denmark. Bulletin of the International social security association 1951, nr 9.

Kooperation

NIELSEN, E. The cultural tasks of the co-operative press. Review of International co-operation 1951, nr 12.

WATKINS, W. P. The eighteenth congress of the I. C. A. Review of International co-operation 1951, nr 11.

Nykterhetsfrågan

RÖGIND, S. Alkoholskatter och alkoholpris i de nordiska länderna. Tidskrift för alkoholpolitik 1951, nr 4.

Sverige

AHLSÉN, B. Att vårdas på alkoholistanstalt. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1951, nr 10.

GELIN, L.-E. Alkohol och körskicklighet. Sv. läkartidningen 1951, nr 51.

WIKLUND, D. Nykterhetsvårdens anslagsbehov för budgetåret 1952/53. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1951, nr 10.
ÅMAN, A. Statsunderstöden till nykterhetsnämnderna i »försvinnande» kommuner. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1951, nr 9.
ÅMARK, C. Alkoholismens problem, ett bemötande. Sv. läkartidningen 1951, nr 52.

Danmark

RÖGIND, S. Dansk alkoholforsknings foregangsmænd. Socialt tidsskrift 1951, nr 10.

Finland

Utskänkningsprinciper i Finland. Tidskrift för systembolagen 1951, nr 12.

Norge

SÖRLI, E. Lokale brennevinsavstemninger i Norge 1895—1951. Norsk tidsskrift om alkoholspörsmålet 1951, nr 4.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

Sverige

HOFSTEN, E. v. Blir det rättvist med indextillägg? Tjänstemannarörelsen 1951, nr 10.
SÖDERBERG, K., & BONOW, M. »Vattendelaren» inom nyetableringssakkunniga. Kooperatören 1951, nr 23/24.
WESTERLIND, E. Engångsförskjutningens facit. Det senaste årets svenska prispolitik i efterhandsperspektiv. Kooperatören 1951, nr 22.
Konsumenterna under en inflation. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1951, nr 12.

Socialförsäkring

Sverige

ECKERBERG, P. Sjukförsäkringen. Tiden 1951, nr 10.
LÖFGREN, A. Är folkpension skattepliktig inkomst? Folkpensioneringen 1951, nr 9.

Amerikas förenta stater

RETICKER, RUTH. The New York state unemployment insurance amendments of 1951. Monthly labor review nov. 1951.

Finland

HILDEN, A. Försäkringsdomstolens verksamhet år 1950. Arbetarförsäkring 1951, nr 6.

Frankrike

Financial review of the operation of the French social security system in 1950. International labour review nov./dec. 1951.

Norge

LUND, O. Rettssikkerheten ved avgjörelser i sosialtrygdene. Nordisk försäkringstidskrift 1952, nr 1.

Schweiz

Une intéressante institution sociale. Journal des associations patronales 1951, nr 51/52.

Tyskland

LAGERSTRÖM, L. Den statliga pensioneringen av arbetare och tjänstemän i Tyskland. Nordisk försäkringstidskrift 1952, nr 1.

Socialvård

OLSSON, GUNNAR. Utländsk socialvård. Sv. sjukkasse-tidning 1951, nr 11/12.
ROSENBLUTH, D., BOWLBY, J., & ROUDINESCO, J. Separation from the mother as a traumatic experience for the child: some notes on obtaining a relevant history. Courrier [du] centre international de l'enfance 1951, nr 11.

Sverige

E[DVALL], F. Hur iakttas sekretessbestämmelserna i socialvården. Sv. socialvårds tidning 1951, nr 12.
TEGNER, G. Storbarnkammare eller barnstuga. Byggmästaren 1951, nr 25.

Norge

GUDBRANDSEN, G. Forsorgslovens refusjonsregler. Kommunalt tidsskrift 1951, nr 11/12.

Undervisning och yrkesutbildning

Sverige

KÄLVESTEN, ANNA-LISA. Ungdomen möter samhället — samhället möter ungdomen. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1951, nr 9.

Amerikas förenta stater

SMITH, M. M. ILGWU [International ladies' garment workers' union] approach to leadership training. Monthly labor review nov. 1951.

Norge

KIAER, DAKKY. Norske kvinners nasjonalråds sosialskole. Sosialt arbeid 1951, nr 9/10.

Ut- och invandring

EDBERG, R. På tröskeln till en passunion? Nordens tidning 1951, nr 6.
FERRIÈRE, SUZANNE. Rôle of non-governmental organisations in the assistance of migrants. International labour review nov./dec. 1951.

Irland

FENNESSY, T. L'émigration irlandaise phénomène démographique et problème social. Bulletin de l'institut de recherches économiques et sociales 1951, nr 7.

Israel

EISENSTADT, S. N. The place of elites and primary groups in the absorption of new immigrants in Israel. The American journal of sociology nov. 1951.

Norge

ÖKSNES, K. J. Aktuelle flyktningeproblemer. (Föredrag.) Sosialt arbeid 1951, nr 9/10.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of commerce. Bureau of the census.
Statistical abstract. 71 (1950). Wash. 1950.

BARNEN, livet och vi. En bok om barnets värld och föräldrarnas uppgifter. Red.: *Annie Löfstedt & N. Bäckmark.* 1—4. Sthlm 1951.

BOALT, G., [m. fl.]. Sociologi. Sthlm 1951.

BOËTHIUS, B. Gruvornas, hyttornas och hamrarnas folk. Bergshanteringens arbetare från medeltiden till gustavianska tiden. Sthlm 1951. (Den svenska arbetarklassens historia.)

BREMS, H., [m. fl.] Konkurrens eller samverkan. Ett diskussionsinlägg om kartell- och monopolproblemen. Sthlm 1951. (Studieförbundet Näringsliv och samhälle.)

CANADA. Department of labour.
Report. 1950/51. Ottawa 1951.

DANMARK. De samvirkende fagforbund.
Beretning. 1950. Khvn 1951.

— Det statistiske departement.
Statistisk årbog. Årg. 56 (1951). Khvn 1951.

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hki 1951.
18 A. Industristatistik. 64 (1948).

FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic affairs.
Labour productivity of the cotton textile industry in 5 Latin-American countries. New York 1951. (Publ. 1951. 2. G. 2.)

— Technical assistance administration.
Report of the United Nations mission of technical assistance to Bolivia. New York 1951. (Publ. 1951. 2. B. 5.)

FÖRSLAG till organisation av den centrala utlänningsmyndigheten. Avg. av 1949 års utlänningskommitté dec. 1951. [Sthlm 1951. Stencil.]

INTERNATIONELLA ARBETSORGANISATIONEN. Advisory committee on salaried employees and professional workers.
2nd session, Geneva, 1952.
Report. Geneva 1951.
1. General report.
2. Hygiene in shops and offices.
3. Rights of performers in broadcasting, television and the mechanical reproduction of sound.

KONJUNKTURINSTITUTET.
Meddelanden. Sthlm 1951.
Ser. B: 13. Nationalbokföring 1946—50. Beräkningsmetoder och användningen för nationalbudgetering.

MEDIN, K. Statistiska undersökningar rörande Uppsala-studenternas levnadsförhållanden. Upps. & Wiesbaden 1951. (Uppsala universitets årsskrift 1951: 6.)

NORGE.
Norges officielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1951.
71. Jordbrukstellingen i Norge 20. juni 1949. H. 2. Eiendomsforholdene, arbeidsstyrken m.v.
73. Norske skip i utenriksfart 1946—48.
76. Sinnssykehusenes virksomhet 1949.
78. Konjunkturene i mellomkrigstiden. Norge og utlandet.
81. Norges fiskerier 1949.

NORGE. Statens pensjonskasse og Den norske enkekasse.
Årsberetning for 1950. Oslo 1951.

OSLO. Kommunens statistiske kontor.
Statistisk årbok. Årg. 62 (1950). Oslo 1951.

LE PROBLÈME SOCIAL des diminués physiques. Paris 1951. (Collection Informations sociales.)

P. M. angående socialstyrelsens statistik. Utarb. av 1948 års statistikutredning. [Sthlm 1951. Stencil.]

RIKSRÄKENSKAPSVERKET.
Utdrag ur rikshuvudboken för budgetåret 1950/51. Sthlm 1951.

ROWNTREE, B. S., & LAVERS, G. R. English life and leisure. A social study. Lond., New York & Toronto 1951.

SAMHÄLLSEKONOMIN 1951. Sthlm 1951. (Meddelanden från TCO:s utredningsavdelning. 1951: 8.)

SKÖLD, P. E. Kommunalkunskap. Jämförande översikt av den kommunala förvaltningen i Sverige. Handledning för kommunalmän, skolundervisning och självstudier. 9 uppl. omarb. o. rev. av *T. de la Motte.* Sthlm 1951. (Tidens handböcker.)

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1951. Sthlm 1951.
47. Anstaltsvårdades rätt till folkpension m. m. [Avg. d. 8 nov. 1951.] (S.)
49. Turisttrafiken från utlandet. Betänkande avg. [d. 26 okt. 1951] av 1948 års utredning angående turisttrafiken från utlandet. (H.)
51. 1949 års skatteutredning. Betänkande angående den statliga direkta beskattningen. [Avg. d. 30 nov. 1951.] (Fi.)

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1951.
3. Hälso- och sjukvård. 1. Stockholms stads hälsovård. 73 (1950).

STORBRITANNIEN. Ministry of labour and national service.
Tables relating to employment and unemployment in Great Britain 1948, 1949 and 1950. Lond. 1951.

SVENSKA KOMMUNAL-TEKNISKA FÖRENINGEN.
Statistiska uppgifter över vattenverk, avloppsverk, vägar och gator samt renhållningsverk i svenska städer och samhällen för år 1950. Malmö 1951.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1951.
Försäkringsväsen.
Erkända sjukkassor år 1949 jämte specialutredning. Av Pensionsstyrelsen.

Hälso- och sjukvård.
Det civila veterinärväsendet år 1949. Av Veterinärstyrelsen.

Lotsverket år 1950. Av Lotsstyrelsen.

Statens vattenfallsverk år 1950. Av Vattenfallsstyrelsen.

TÅNGEBERG, H. Handbok i blanketteknik. Sthlm 1950.

WINSLOW, C.-E. A. The cost of sickness and the price of health. Geneva 1951. (World health organization. Monograph series. 7.)

Nytillkomna tidskrifter

Att bo. Tidskrift för bostadskooperation och bostadspolitisk debatt. Utg. av HSB:s riksförbund. Sthlm 1951.

Recensioner

Sköld, Per Edvin: Kommunalkunskap. Nionde upplagan, omarbetad av *Tage de la Motte*. Tidens förlag. Stockholm 1951. Kr 6,75.

Per Edvin Sköld's Kommunalkunskap har nu utkommit i nionde upplagan. Den första upplagan kom ut 1928. Omarbetningen har denna gång utförts — inte av författaren — utan av läraren vid Sydsvenska socialinstitutet, fil. kand. Tage de la Motte.

De partier, som främst blivit föremål för revidering, berör kapitlen om kommunernas kompetens, förvaltningsorganens verksamhet samt medelsförvaltning och hushållning. På dessa områden har ju som bekant under de senaste åren betydande förändringar inträffat och den bearbetning av texten, som här har gjorts, ger läsaren en klar och koncis bild av de nya förhållandena.

Den nu utkomna framställningen har systematiserats på det sättet att en väsentligt fylligare redogörelse för kommunernas uppgifter givits i kapitlet om Kommunernas befogenheter och skyldigheter, samtidigt som det korresponderande kapitlet om Kommunernas förvaltningsorgan mer exklusivt sysslar med vederbörande organs sammansättning och val. I den äldre upplagan var dessa båda kapitel också åtskilda men en viss dubbelskrivning rådde, som ibland var besvärande för överblicken.

Kapitlet om kommunernas befogenheter och skyldigheter har också kompletterats med material från flera kompetensområden. Sålunda har nya avsnitt ägnats åt försvarsväsende, fastighetsförvaltning, socialförsäkring och kristidsförvaltning. I dessa korta översikter framträder överskådligt lagstiftning och organisation på berörda områden.

Den kommunala hushållningen och medelsförvaltningen har ägnats stor uppmärksamhet och detta avsnitt har genomgått en grundlig omarbetning. I den äldre upplagan bestod detta kapitel av 15 sidor men nu har sidantalet ökat till 40. Bland de nya eller delvis nya avsnitten märks utförliga redogörelser om kommunernas olika slag av inkomster, den kommunala upplåningen, statsunderstöd och skatteutjämning, den kommunala bokföringen och revisionen.

Vad man saknar i den föreliggande omarbetningen är en analys av kommunalreformen och de verkningar denna kan tänkas medföra. Här föreligger ju numera ett tämligen rikhaltigt material, som nog kunde ha avlockats en och annan synpunkt. I samband härmed kunde man också göra sig den frågan varför en bok av detta slag inte kunde få en mera statskunskaplig uppläggning. Man vill inte bara veta *vad* som står i lagen, utan även hur den praktiska tillämpningen ter sig. Detta vore speciellt värdefullt för dem som inte själva är aktiva kommunalmän. Boken används ju inte bara som en uppslagsbok för de kommunala förtroendeämbetsmännen, utan begagnas ju även som lärobok vid skolor av skilda slag.

Till sist kanske man också kunde ha önskat sig en mera utförlig skildring av Stockholms kommunala förvaltning. Denna skiljer sig ju i väsentliga avseenden från annan kommunal förvaltning och de uppgifter som nu meddelas ter sig väl summariska.

Dessa mindre tungt vägande anmärkningar får emellertid ej undanskymma värdet av att vi fått en ny upplaga av en handbok, som väl hävdar sig i konkurrensen med andra på området. *Per Sundberg*

Hyrenius, Hannes: Befolkning och samhälle. Tidens förlag. Stockholm 1951. Kr 14,50.

Undervisningen i befolkningslära på högskolestadiet har under många år försvårats av bristen på lämpliga läroböcker. Kännbarast har bristen varit i fråga om tillräckligt omfattande och ingående framställningar av den formella befolkningsteorin. Befolkningsfrågan (i betydelsen av sambandet mellan befolkningens storlek, sammansättning och förändringar å ena sidan och ekonomiska, sociala och kulturella förhållanden å den andra) har varit mer tillfredsställande behandlad, framför allt i Alva Myrdals »Folk och familj» och Sten Wahlunds »Medan patienten väntar», även om frågeställningar och fakta i dessa två böcker från 1944 förefaller en läsare av i dag ganska antikverade.

Det är därför med stora förhoppningar man slår upp Hannes Hyrenius nya lärobok, som syftar till att ge både den saknade sammanfattande framställningen av den formella befolkningsteorin och en aktuell analys av befolkningsproblemet i dess samband med de andra stora samhällsfrågorna. Författaren har i stort sett lyckats bra med sin uppgift, bäst med befolkningslärans mer formella sida. Särskilt nyttig är där framställningen av det senaste årtiondets resultat i fråga om fruktsamhetsmätningar, vilka framför allt tydligt visat svagheterna i de så flitigt använda »nettoreproduktionstalen». Vidare noteras med tacksamhet diskussionen om prognosmetodiken. Det hade dock varit instruktivt om författaren med hjälp av något diagram sammanställt verklighet och prognos och t. ex. jämfört utvecklingen i folkmängd under 1940-talet med vad man i prognoserna från 1930-talets början räknade med. Trots all den försiktighet författaren manar till, blir nog en nybörjare i ämnet så imponerad av den tekniska apparaturen, att han inte gör fullt klart för sig hur mycket gissning på lösa grunder som alltfort vidlåder en befolkningsprognos, som sträcker sig över en något längre tidsperiod. En grafiskt framställd prognoskontroll hade här varit ett nyttigt komplement. Författarens framställning av de olika stadierna i fråga om befolkningsutvecklingen för skilda länder kunde också med fördel ha illustrerats i grafisk form, t. ex. med hjälp av ett tidsdiagram över dödligheten eller folkökningen för Nordvästeuropa under det senaste århundradet, på vilket det nuvarande läget för några länder i olika världsdelar inprickats. I en statistisk lärobok bör man så mycket som möjligt utnyttja den grafiska metoden vid sidan av tabellerna. Här har ju de anglosaxiska demograferna anvisat nya, efterföljansvärda metoder.

Framställningen av befolkningsfrågans samband med ekonomiska, sociala och kulturella problem har, kanske främst av utrymmesskäl, blivit något katalogartad. Fråga är om det inte varit bättre om författaren t. ex. helt hade utelämnat den tio sidor omfattande uppräkningen av skilda befolkningspolitiska åtgärder och i stället ägnat detta utrymme åt en utförligare diskussion av t. ex. befolkningsfaktorernas samband med sociala och ekonomiska faktorer, vilken framställning är i magraste laget. Här kunde vissa jämförelser ha gjorts mellan siffrorna från 1935/36 och 1945 års folkräkningar. (Siffror från 1945 fanns nog i manus vid tidpunkten för ifrågavarande kapitels utformning.) Fråga är slutligen om inte bokens disposition hade vunnit på om författaren hållit ihop de två kapitlen (2 och 5) med ren befolkningsstatistik, vilka kunde ha inlett boken, och sedan låtit diskussionen om befolkning och samhälle i kapitlen 1, 3 och 4 bilda en andra och sammanhängande avdelning.

Boken avslutas med två kapitel om globala befolkningsproblem. Här presenterar författaren i överskådlig form det väsentliga av det arbete som hittills utförts inom FN och närstående organ. Kapitlen är utmärkta som komplement till Carr-Saunders' och andras böcker om de internationella befolkningsproblemen.

Slutomdömet om boken blir att den bör bli självskriven som lärobok i befolkningsstatistik vid universitet och högskolor samt att den med fördel bör kunna användas även i annan undervisning i samhällslära, t. ex. vid våra socialinstitut och seminarier.

Sven Moberg

K. STATISTISKA CENTRALBYRÅN 1952

Häftets huvudinnehåll

Mars 1952

Den abortförebyggande verksamheten. Aborterna utgör i alla kulturländer ett allvarligt samhällsproblem. I ansvarskännande kretsar är man allvarligt oroad häröver, men står i de flesta länder fullständigt maktlös. Någon abortlag finns endast i de skandinaviska länderna. Lis Asklund, som är förste kurator vid Stockholms stads rådgivningsbyrå för sexualfrågor, redogör här för abortlagstiftningen i vårt land och den pressdebatt, som följde efter abortlagens införande. Dessutom beskrivs verksamheten på rådgivningsbyrån; man får veta litet om det klientel, som kommer dit, om gången av behandlingen av fallen samt om vilka åtgärder, som vidtas. Sid. 143.

Socialstyrelsens instruktionskurs för intervjuare. Vid den levnadskostnadsundersökning för landsbygden, som f. n. pågår inom socialstyrelsen, insamlades liksom vid närmast föregående undersökning för tätorterna, materialet genom intervjuer. Mer arbete har emellertid denna gång nedlagts på intervjuorganisationen, bl. a. har utbildningen av intervjuarna varit betydligt mer omfattande. Tidigare reste styrelsens tjänstemän runt och instruerade intervjuarna på ort och ställe under några timmar. Denna form av instruktion hade stora brister, bl. a. därför att tiden var för knapp för en mer ingående trimning i intervjuteknik. Denna gång samlades samtliga intervjuare i Stockholm för en fyra dagars kurs på socialstyrelsen omedelbart innan intervjuarbetet skulle sättas igång. I kursen ingick varje dag ett föredrag, träning i intervjuteknik och i bemästrandet av de speciella problem, som var förknippade med just denna undersökning. Resultat från undersökningen föreligger inte ännu; i varje fall kan konstateras, att insamlandet gått snabbt och att bortfallet kunnat hållas på en låg nivå. Sid. 151.

Behandlingen av unga lagöverträdare. I denna artikel refereras två skrivelser till Kungl. Maj:t från riksåklagarämbetet om det aktuella läget av den kriminalpolitiska behandlingen av ungdomsbrottslingar i åldern 15—17 år. Vidare refereras strafflagsutredningens, barnavårdskommitténs och ungdomsvårdsskoleutredningens yttranden över dessa skrivelser. Slutligen redogörs för barnavårdskommitténs utkast till vissa ändringar i barnavårdslagen. Sid. 157.

Samhällets barnavård år 1950. Barnavårdsnämndernas verksamhet under år 1950 har varit i stort sett av samma omfattning som föregående år; drygt 5 000 barn och ungdomar hade under året varit föremål för förebyggande åtgärder, 7 000 hade varit omhändertagna för skyddsuppfostran och ca 26 000 för samhällsvård. Antalet barnavårdsmannaförordnanden ökade sedan föregående år med ca 3 000 till omkring 102 800. Antalet barnhem var 293 med ca 6 200 platser och ungdomsvårdsskolorna 25 med 919 platser. Sid. 172.

Utlänningar i Sverige under fjärde kvartalet 1951. Hela antalet utlänningar i Sverige uppgick vid årsskiftet till omkring 230 000. Vid samma tidpunkt var antalet arbetsanmälda utlänningar i riket 118 437, vilket innebär en ökning sedan föregående kvartalsskifte med 6 815 personer (ca 6 %). Av de arbetsanmälda utgjorde finnarna den största gruppen (33 721), följd av danskarna (23 216) och tyskarna (14 722). Sid. 180.

Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under fjärde kvartalet 1951. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i städer med mer än 30 000 invånare var 15 % lägre än motsvarande kvartal 1950. I medelstora städer med 10 000—30 000 invånare var minskningen 21 %. Sid. 187.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	2, 1952
Arbetskraften i industrin, årligen, senast i	3, 1951
*Befolkningsutvecklingen, varje kvartal, senast i	10, 1951
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	7, 1951
*Brottsligheten, varje kvartal, senast i	11, 1951
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar, varje kvartal, senast i	detta nr
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	detta nr
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1951
Fattigvården, årligen, senast i	1, 1952
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, varje halvår, senast i	7, 1951
Fylleriförseelser och spritsmuggling, varje kvartal, senast i	detta nr
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	2, 1951
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1951
Kooperativ verksamhet, årligen, senast, i	2, 1952
Levnadskostnadernas förändringar i Sverige och utlandet, senast i	5, 1951
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	2, 1952
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1951
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	4, 1951
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1951
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	detta nr
Löneförhållandena för industriarbetare, årligen, senast i	7, 1951
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1951
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1952
Nykterhetsvårdsklientelets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	11, 1951
Samhällets barnavård, årligen, senast i	detta nr
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	11, 1951
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	8, 1951
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	3, 1951
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1951
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1951
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	detta nr
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	11, 1951
*Vägtrafikolyckor, varje kvartal, senast i	10, 1951

* Fr. o. m. år 1952 publiceras dessa översikter av statistiska centralbyrån i centralbyråns kvartalsvis utkommande Statistisk tidskrift samt däremellan publicerade förtryck till tidskriften.

Den abortförebyggande verksamheten

Av förste kurator *Lis Asklund*, Stockholms stads rådgivningsbyrå för sexualfrågor

I alla kulturländer utgör aborterna ett allvarligt samhällsproblem. Helt naturligt kan man inte någonstans få exakta uppgifter på frekvensen men att antalet aborter är skrämmande stort är man på de flesta håll klar med.

På officiellt håll i Frankrike t. ex. anser man, att det rör sig om mellan en halv och en miljon olagliga aborter per år. I Tyskland räknar man enligt uppgift från både läkare och socialarbetare med att för närvarande hälften av alla gravida kvinnor gör abort.

Man är också i ansvarskännande kretsar allvarligt oroad häröver men står i de flesta länder fullständigt maktlös. Någon abortlag finns, såvitt jag vet, ingenstans utom i de skandinaviska länderna. I de länder, där katolska kyrkan intar en dominerande ställning, är som bekant inte bara laglig abort och sterilisering förbjudna utan även varje form av förebyggande verksamhet, dvs. upplysning om födelsekontroll. De utländska socialarbetare och läkare, som de senaste åren besökt Rådgivningsbyrån i Stockholm har uttryckt sin förtvivlan och oro över sakernas läge.

Här i landet har myndigheterna länge varit klara med att något måste göras mot aborterna och man kan med glädje konstatera, hur verklighetsbetonad deras syn på problemet är. Man har verkligen i vårt land gjort positiva försök att lösa frågan och även om man ännu befinner sig på experimentstadiet, tror jag man vågar påstå, att vi är inne på rätt väg.

Sverige utgör inget undantag från regeln, att aborterna är ett svårlöst och allvarligt problem. Tusentals kvinnor riskerar årligen liv och hälsa hos kvacksalvarna. 1941 års befolkningsutredning uppskattade detta antal till ca 20 000 per år.

Från början trodde man, att man skulle kunna få ner abortfrekvensen genom olika lagstiftande åtgärder, som gick ut på att skydda och hjälpa mödrar och barn. Man hoppades nog en del på mödrahjälpen, en förhoppning, som måste sägas ha slagit slint. Ett bidrag på upp till 400 kr vid barnets födelse påverkar inte en kvinna, som råkat i fullständig panik, då hon fått veta, att hon är gravid.

Man måste gå andra vägar. År 1938 fick vi vår första abortlag. Tidigare hade abort fått utföras endast då det gällde fara för kvinnans liv. Nu ville man med lagen skapa möjligheter till legal abort även för kvinnor, som inte var direkt livsfarligt sjuka men som var utslitna och klena och där barnet riskerade deras hälsa. Denna abortlag innehåller fyra indikationer för abort:

den *medicinska*, där barnets tillkomst skulle »medföra allvarlig fara för kvinnans liv»,

den *medicinsk-sociala,* där barnets tillkomst skulle medföra allvarlig fara för kvinnans hälsa (man hade här särskilt tänkt på de utsläpade mödrarna),

den *arvshygieniska* och

den *humanitära,* dvs. där graviditeten var frukten av en sexualförbrytelse.

Här är det viktigt att påpeka, att det enligt lagen inte finns rent sociala indikationer för abort. Huvudsaken vid bedömandet är således inte om kvinnan har tio barn eller är fattig eller bor uruselt eller är ogift, e. dyl., utan hur hon med sina förutsättningar klarar de svårigheter hon befinner sig i. En klen och neurotisk kvinna *kan* bli utsläpad på ett barn under det en annan, robust och frisk kvinna utan men kan klara tio barn.

Praxis var den, att i de medicinska och medicinsk-sociala fall, där kvinnan var rättskapabel, två tjänsteläkare skrev ett utlåtande, ett s. k. tvåläkarintyg, aborten utfördes och berättelse över operationen insändes till medicinalstyrelsen. I övriga fall ansöktes om abort i medicinalstyrelsen. I praktiken blev det emellertid inte många som fick tillstånd till laglig abort, det var ofta svårt för en kvinna att finna två tjänsteläkare, som var villiga att ta det stora ansvaret på sig. För hela landet var år 1939 antalet legala aborter 439.

Men man blev snart på det klara med att det inte räckte att skapa en abortlag. De kvinnor, som befinner sig i abortsituation, är i allmänhet mycket ensamma i sina svårigheter, de är djupt förtvivlade och graviditeten påverkar dem rent fysiologiskt, så att de blir än mer psykiskt labila, de är av lättförståeliga skäl rädda att ta kontakt med någon av samhällets hjälpinstitutioner. Å andra sidan finns det väl få människor, som är i så stort behov av att få tala ut om sina problem som de abortsökande. Man insåg också, att man måste skapa en sådan möjlighet för dessa kvinnor.

*

År 1940 började undertecknad som kurator för abortsökande vid Riksförbundet för sexuell upplysning, där man i åratal haft många abortsökande. Försöksverksamheten var av ganska ringa omfattning, men den visade dock, att här verkligen fanns något att göra. Ca 35 % av de sökande kunde genom besöket hos kuratorn förmås att avstå från sin abortönskan. Stockholms stads sjukhusdirektion fann då, att verksamheten borde utvidgas och startade 1942 en egen byrå, där vi till en början var två kuratorer, som vid sidan av vårt kuratorsarbete vid stadens sjukhus skötte verksamheten.

Vi hade från början klart för oss, att det svåraste problemet skulle bli att komma i kontakt med klientelet. Var fanns alla dessa tusentals kvinnor. som i sin förtvivlan inte såg någon annan utväg ur svårigheterna än aborten? Vi skrev till stadens alla privatpraktiserande läkare, polikliniker m. fl. och omtalade byråns existens. Efter vad jag vet, mottogs denna underrättelse med glädje av läkarna, som förut ofta inte ansett sig kunna göra mycket annat än neka till aborten och sedan skicka i väg kvinnorna mot ovissa öden. Trots detta kom det endast ett mindre antal till oss. De första

åren var byråns besöksfrekvens ungefär 300 patienter per år, således en mycket liten del av Stockholms alla abortsökande.

Vi förstod snart varför de inte kom. De praktiska möjligheterna till laglig abort var på den tiden små; ca 10 % av våra patienter fick sådan och de flesta av dessa fall var klara medicinska eller arvshygieniska fall. Det var svårt att finna två tjänsteläkare, som var villiga att ta ställning till fallen och motståndet hos gynekologerna mot att utföra dessa operationer var på den tiden starkt.

Det hade, som sker med all sådan kunskap, spritts mycket fort i staden, att »till den där byrån lönar det sig inte att gå, där får man ingen hjälp», dvs. ingen abort. En kvinna i abortsituation ser i allmänhet ingen annan lösning än abort, hon bryr sig inte om att gå och tala med en må vara hygglig och förstående kurator; tror hon inte att hon har en chans till abort, uteblir hon. Har hon däremot kommit i kontakt med byrån är chanserna ganska stora, att hon skall kunna finna möjligheter att klara sig och barnet. Dagligen ser vi hur viktigt det är, att dessa kvinnor får tillfälle att tänka igenom saken ordentligt och inte minst viktigt att få tala ut om svårigheterna. Statistiken på de få fall, som kom, visade nämligen, att även här ca 35 % av patienterna efter besöket på byrån accepterade att föda barnet.

Verksamheten var med andra ord väl värd att fortsätta men ganska meningslös, om vi inte kunde komma i kontakt med fler.

Vi är numera helt övertygade om att enda vägen att i önskvärd utsträckning få kontakt med sådana patienter är, att det finns relativt stora möjligheter till laglig abort. Vet en kvinna, att hon har en chans att få abort, så kommer hon i allmänhet att uppsöka byrån. Självfallet vill de allra flesta kvinnor helst få operationen gjord på sjukhus under betryggande omständigheter i stället för att utsätta sig för de mycket stora risker, som en kvacksalvarabort innebär.

Man började då diskutera, om inte möjligheterna till laglig abort borde ökas. En ganska våldsam debatt i pressen och annorstädes blev följden. Två till synes fullständigt oförenliga läger stod mot varandra. På det ena hållet framhöll man, att staten ej borde sanktionera fosterfördrivning, man drog sig inte för att tala om barnamord. Då vore, menade man, fältet upprivet, sedeslösheten skulle befrämjas, abortmentalitet skapas etc.

På det andra hållet framhöll man, att man genom kuratorsverksamheten hade ett ganska effektivt vapen mot aborterna, dvs. om man fick kontakt med dessa kvinnor. Villkoret för att denna kontakt skulle uppnås var emellertid, att möjligheterna till legal abort ökades. Man påpekade också, att av rådgivningsbyråns klientel ca 35 % gick till kvacksalvare trots kuratorernas ansträngningar, vilket visade, att samhällets hjälpåtgärder för mödrar och barn ännu var otillräckliga. Vore det då inte bättre att åtminstone en del av dessa kvinnor fick aborten gjord på laglig väg med de relativt små risker, som detta ingrepp innebär?

Numera kan man nog påstå, att denna strid mildrats högst avsevärt. Man har på båda håll funnit, att åsikterna inte går så till den grad isär, som

man från början tyckte. Alla anser vi, att en abort är en negativ om också nödvändig väg ur en olöslig situation och att allt bör göras för att förebygga aborter.

År 1946 ändrades abortlagen, ytterligare en paragraf lades till, den som kallas »förutsedd svaghet». Där heter det, att en kvinna kan få abort om det kan antas, att med hänsyn till kvinnans levnadsförhållanden och omständigheterna i övrigt barnets födelse eller vården av barnet skulle allvarligt nedsätta hennes kroppsliga eller själsliga krafter (den s. k. social-medicinska indikationen).

Samtidigt ändrades praxis, vilket var minst lika viktigt. Sedan 1946 får man ansöka för samtliga fall i medicinalstyrelsens socialpsykiatriska nämnd. Till ansökningshandlingarna behövs ett intyg av en leg. läkare. Man är således inte längre beroende av två tjänsteläkare, även om tvåläkarintygen fortfarande existerar.

Följden av dessa förändringar blev, att antalet lagliga aborter ökades högst betydligt och samtidigt började byråns besöksfrekvens att stiga, utan att vi gjort någon nämnvärt ökad propaganda för verksamheten. Från 300 fall per år ökade besökssiffran successivt, så att vi under 1951 hade 2 425 patienter. Antalet illegala aborter gick ned från 35 % till ca 2 %, den kanske mest glädjande siffran i det här sammanhanget. Fortfarande kan vi förmå drygt en tredjedel av de abortsökande att föda sina barn.

De legala aborterna ökade däremot till omkring 50 % av byråns klientel, utan tvivel en skrämmande siffra. Men man kan nog påstå, att detta inte är abortlagens utan samhällets fel. 50 % av patienterna finner vi efter mycket noggrann prövning vara så utslitna, neurotiska, pressade etc., att de faller inom lagens verksamhetsområde. Ju mer samhället kan göra för kvinnorna och barnen, desto lägre kommer helt säkert denna siffra att bli.

Antalet lagliga aborter för hela landet var 5 889 år 1950, en siffra, som får antas ytterligare stiga. Men man bör då ha i minnet de förut omtalade 20 000 illegala aborterna.

Statistiken för år 1950 angående resultatet av patienternas besök vid byrån visar följande siffror:

Föder barnet utan att ansökan insänts till medicinalstyrelsen	412
Föder barnet efter avslag från medicinalstyrelsen	389
Föder barnet trots beviljad abort från medicinalstyrelsen	25
Föder barnet och steriliseras vid partus	4
Spontan abort	133
Legal abort efter utlåtande av 2 läkare	63
Legal abort efter ansökan hos medicinalstyrelsen	1 000
Legal abort + sterilisering efter utlåtande av 2 läkare	5
Legal abort + sterilisering efter ansökan hos medicinalstyrelsen	190
Legal abort med sterilisering som villkor efter ansökan hos medicinalstyrelsen	48
Endast sterilisering	5
Illegal abort	11
Illegal abort efter avslag från medicinalstyrelsen	21
Patienten kommit efter 24:e veckan	2
Graviditet förelåg inte	41
Byrån förlorat kontakt med fallet	36
Hänvisad till annan rådgivningsbyrå för abortsökande	20
Död under utredningen (ej illegal abort)	2
Summa	2 407

I 1941 års befolkningsutrednings betänkande i abortfrågan, som publicerades år 1944 föreslogs bl. a. en utvidgning av den verksamhet, som påbörjats i Stockholm. Man föreslog till en början tio sådana byråer i företrädesvis landets största städer och att verksamheten skulle vara statsunderstödd. För närvarande finns 11 sådana byråer i landet.

En förutsättning för abortlagens berättigande är enligt vår mening att grundliga utredningar görs i varje fall. Det gäller ju att komma fram till ett för varje patient livsviktigt beslut. Det är ett svårt och pressande arbete, som måste ske på begränsad tid. Aborten måste utföras före graviditetens 20:e vecka; i undantagsfall kan tiden utsträckas till 24:e veckan och patienterna kommer tyvärr alltför ofta ganska sent, dvs. i 12:e till 18:e veckan.

Två förutsättningar är ofrånkomliga för att arbetet skall kunna utföras tillfredsställande. Personalen måste vara väl kvalificerad och den måste ha gott om tid för varje fall. Som nu praxis blivit, är det oftast en psykiater, en gynekolog och en kurator, som tar ställning till och sinsemellan diskuterar fallet, innan socialpsykiatriska nämnden fattar sitt beslut.

Arbetet vid rådgivningsbyrån har de senaste åren inte endast ökat kvantitativt utan även kvalitativt, allteftersom våra krav på utredningarna och inte minst på eftervården ökat.

Personalen har också mångdubblats. Nu finns vid byrån en föreståndare, dr Verner Westberg, som dessutom är överläkare vid en gynekologisk klinik, där en stor del av abortoperationerna utförs. Dessutom består personalen av: en gynekolog, en fast anställd psykiater, 12 psykiatriska konsulter, en förste kurator, 3 heltidsanställda kuratorer, 7 halvtidsanställda kuratorer, psykologer, som utför intelligensmätningar, 3 kontorsbiträden samt en sköterska.

Sedan 1949 bedriver vi även sexuell upplysningsverksamhet, där gynekologer ger upplysning om befruktningskontroll, främst inprovning av pessar, och psykiater ger upplysning i andra sexuella frågor. Med rätta ansåg man nämligen, att till en abortförebyggande verksamhet självklart hör sexuell rådgivning.

Vi har så småningom utarbetat en viss norm för arbetet.

Samtliga patienter vid byrån får beställa tid i förväg och någon mottagning i stil med de flesta poliklinikers med deras väntetid existerar ej.

Patienterna (de abortsökande) kommer först till en kurator, som gör en social-psykologisk utredning. Hon talar minst två gånger med sökanden ungefär tre kvart varje gång, hon talar också nästan alltid med barnafadern, samt dessutom med en tredje person, en släkting eller vän, som känner sökanden väl; detta för att få en så mångsidig belysning av fallet som möjligt. Självfallet är vi bundna av tystnadsplikten, och vi talar aldrig med någon om patienten, utan att vi har dennas löfte härtill.

Endast i ett fåtal fall företar vi hembesök. Vi skulle önska, att vi hade tid till fler, men då ett hembesök i Stockholm tar ungefär tre timmar i anspråk, anses i de flesta fall, att denna tid kan användas mera effektivt för eftervård etc.

Kuratorn skriver en utförlig journal. Patienten blir »gyn-undersökt» och gynekologen tar ställning till fallet. I ca 80 % av fallen sänds sedan patienten vidare till psykiatern. Endast de patienter sänds ej vidare, som är helt överens med kuratorn om att avstå från ansökan. Psykiatern gör en grundlig undersökning, talar oftast två gånger med patienten och ofta även med barnafadern.

Fallet diskuteras och ansökan sänds i de flesta fall in till medicinalstyrelsen. Alla patienter, som önskar det, får nämligen sitt fall prövat i socialpsykiatriska nämnden.

Alla de yngre kuratorerna föredrar dessutom fallen för förste kuratorn eller någon av de erfarna kuratorerna, och det händer inte så sällan, att två kuratorer träffar patienten och hjälps åt med fallet.

En stor hjälp i vårt arbete är de anslag vi får i syfte att hjälpa behövande patienter. Vi har för närvarande 10 000 kr per år från staten och 16 000 kr per år från Stockholms stad.

Förutom att dessa penningmedel, utdelade utan alltför mycket formaliteter eller tidsutdräkt, i många fall kan få kvinnan i fråga att se ljusare på läget och således medverkar effektivt i arbetet att förhindra aborter, är det en mycket stor hjälp för oss, då det gäller att skapa god kontakt med sökanden.

Kontakten är som sagt den kanske viktigaste faktorn i vårt arbete, men det är inte alltid så lätt att få god kontakt med en patient, som fått avslag på sin abortansökan. Genom en direkt penninghjälp visar vi sökanden, att vi gör vad vi kan för att hjälpa henne och genom den bättre kontakt, som då skapas, kan vi många gånger få henne att avstå från sin abortansökan.

Det beräknas, att varje kurator skall kunna klara ett fall på fem timmar allt som allt. Men det är lätt att räkna ut, att dessa fem timmar åtgår enbart till utredningen, hembesök ej medräknade. Sedan finns det i allmänhet ingen tid över för den kanske viktigaste delen av arbetet, nämligen eftervården, utan denna måste göras på kuratorernas fritid.

Man kan inte ge avkall på våra minimifordringar på utredningarna och ändå är vi alltmer övertygade om att, om verksamheten skall kunna kallas abortförebyggande, mycket tid måste avsättas för eftervården.

Det tar tid och är svårt att hjälpa en kvinna, som fått avslag på sin ansökan, så att hon kan klara sig och barnet och inte rusar iväg till kvacksalvare, och precis lika viktigt är det, att man håller kontakt med de patienter, som fått legal abort.

Aborten löser en akut krissituation, men om kvinnan efter operationen skickas tillbaka i precis samma eländiga förhållanden, som drivit henne in i abortsituationen, så har man inte uträttat mycket. Abortönskan är i allmänhet ett symtom på en allmän missanpassning, och vi ser som vår uppgift att i möjligaste mån undanröja de faktorer, som drivit henne in i katastrofsituationen. Det är således ofrånkomligen nödvändigt att vi får mer tid för varje patient än vi nu har.

Vad är det då för kvinnor, som kommer till en sådan rådgivningsbyrå? Är det som många tror en alldeles speciell sorts kvinnor, företrädesvis lätt-

sinniga och ytliga? Nej, visst inte. Vårt klientel utgör ett tvärsnitt av hela samhället. Till oss kommer yrkeskvinnor av alla slag, hemmafruar från de mest skilda miljöer. Gemensamt för den största delen av dem är, att de är slitna, trötta, förtvivlade, trista, neurotiska och många av dem lever under obeskrivliga förhållanden, i alkoholistäktenskap, fattigdom, trångboddhet och ensamhet.

Farhågan att en abortlag kan skapa abortmentalitet är utan tvivel motiverad. Vi möter ibland kvinnor, som tidigare ej skulle ha tänkt på abort, men som nu »vill försöka». Men jag tror, att man kan eliminera denna risk, bara man inser den. Med erfarenhet lär man sig dock att sortera ut de fallen.

I fråga om sterilisering är byråns politik den att vara om möjligt ännu mer restriktiv än när det gäller abort, inte minst när det gäller unga kvinnor. Den 23-åriga gifta kvinna, som väntade sitt sjätte barn och besvor läkarna att få bli steriliserad, fick avslag t. ex. Försiktighet härvidlag gäller inte minst sådana unga hållningslösa, sedeslösa, ofta kriminella, men normalbegåvade flickor, som i åratal vistats på olika ungdomsvårdsskolor. Åtminstone tidigare tycks en nitisk personal ha ansett, att prognosen här var så dålig, att en sterilisering borde företas. Men vi har sista året sett några sådana fall, som mognat efteråt, gift sig och blivit skötsamma och då har steriliseringen inneburit en fruktansvärd tragedi.

De orsaker, som kvinnorna själva uppger till sin abortönskan är givetvis skiftande, men vissa huvudlinjer kan man skönja. Under nuvarande högkonjunktur är det relativt sällsynt, att dålig ekonomi uppges som enda orsaken. Däremot är bostadsfrågan brännande. Man kanske kan förstå den kvinna, som söker abort, då hon väntar tredje barnet utan att ännu ha haft gemensamt hem med maken och med de andra barnen i fosterhem, eller den som med sina två barn bor i ett rum och kokvrå eller delar en tvårummare med föräldrar och flera vuxna syskon. Andra skäl, som det gifta klientelet uppger, är olyckliga äktenskap, för täta barnsbörder, klena nerver, makens sjukdom m. m.

För det ogifta klientelet tycks den sociala vanäran fortfarande ofta vara den starkaste bevekelsegrunden. Visserligen har de ogifta mödrarnas ställning förbättrats de sista tio åren, även om den långt ifrån är lätt, men trots detta möter vi ständigt ifrån alla kategorier denna paniska förskräckelse för vad föräldrarna, arbetskamraterna etc. skall säga.

Förhållandet till barnafadern är naturligtvis i många fall här helt utslagsgivande. Bostadsfrågan är väl minst lika aktuell för de ogifta som för de gifta. Kunde man erbjuda en ogift blivande mor ett rum med kokmöjlighet och daghem i närheten, så skulle man kunna hjälpa många fler än vi nu kan.

Detta är de skäl, som kvinnorna själva framhåller. Vi har dock klart för oss, att grundorsakerna till att så stor del av de gravida kvinnorna söker abort ligger djupare än så; den bottnar säkerligen i svåranalyserbara sociala förhållanden, i kvinnornas svåra ställning i vår tid o. dyl. Här rör man sig ju bara med antaganden, och jag känner mig långt ifrån kompetent att gå djupare in därpå. Ett faktum är dock, att 11 587 barn föddes i Stockholm 1950 och att samma år minst 3 000 kvinnor sökte abort.

De yrkesarbetande kvinnorna utför ofta ett dubbelarbete, som sliter ut dem fullständigt. Men de hemarbetande mödrarna är i många fall heller inte lyckliga; de känner sig isolerade, bundna av barnen i sina små, trånga lägenheter och ofta trista äktenskap. *Min tro är, att deltidsarbete i betydligt ökad utsträckning skulle vara en lösning för massor av kvinnor i båda dessa kategorier.*

*

Vad som väl alla vid det här laget har klart för sig är, att människornas personliga lycka och harmoni inte utvecklas jämsides med vår förbättrade materiella standard. Mer än någonsin tycks människor vara i behov av personlig rådgivning och psykologiskt stöd.

Vi märker också dagligen hur visserligen patienterna söker sig till byrån för att få abort eller för att få sexuell upplysning, men nästan alltid framkommer det under utredningens gång, att de också har andra samlevnadsproblem.

Byråns arbete har därför med åren fått en allt bredare bas och kan nog i praktiken numera kallas familjerådgivning.

Men svårigheten hos oss är att så många kommer för sent, dvs. redan då aborten är aktuell eller de sexuella problemen vuxit sig så stora, att katastrof hotar och det tyvärr finns små chanser att hjälpa effektivt.

Vi skulle önska, att vi fick kontakt med dem tidigare, då man ju vet, att möjligheterna till behandling är stora.

På grundval av dessa tankegångar har vi också kommit fram till att vi troligen börjat så att säga i fel ände. Vi vet, att sexual- och abortproblemen är oupplösligt förenade med andra samlevnads- och familjeproblem, påverkar dem och påverkas av dem. Ändå har vi ju vid dessa rådgivningsbyråer för sexualfrågor försökt isolera sexualproblemen, vilket från början är dömt att misslyckas.

Byråerna bör således ge rådgivning på en bredare bas, med andra ord bli familjerådgivningsbyråer. Vi skulle då också säkert vinna att människor, som drar sig för att gå till en byrå för sexualfrågor, och de är inte få, kanske i tid skulle komma till familjerådgivningsbyråerna.

Som jag således ser på abortfrågan är abortlagen nödvändig, men tyngdpunkten för dess tillämpning måste mycket mera läggas på den förebyggande verksamheten, dvs.:

1. upplysning om befruktningskontroll lämnas i sådan utsträckning, att alla kvinnor i landet kan få del av den,
2. verksamheten vid rådgivningsbyråerna skall breddas och bli familjerådgivning till eftervårdens effektivering.

Sist men inte minst ser man som en ofrånkomlig nödvändighet för att dessa framtidsdrömmar skall kunna bli verklighet, utbildning av ett stort antal läkare i psykoterapi. Hur skulle man annars få läkare till familjerådgivningsbyråerna?

Socialstyrelsens instruktionskurs för intervjuare

Under det senaste årtiondet har statistikerna i allt större utsträckning börjat begagna intervjuer för insamling av primärmaterial. Metoden har vid många undersökningar stora fördelar. Den ger snabbhet och större representativitet. Men för att en intervjuundersökning skall kunna genomföras på ett lyckosamt sätt krävs noggranna förberedelser såväl vid urvalet av undersökningsenheterna som vid planläggningen av intervjuarbetet. I det senare avseendet är Sverige synnerligen illa utrustat. Några privata marknadsundersökningsinstitut har visserligen en fast och för sina ändamål utbildad stab till sitt förfogande; men när en statlig utredning på intervjubasis skall göras, gäller det att ur rockärmen skaka fram ett tillräckligt antal personer, som tros kunna gå i land med uppgiften. Det säger sig självt, att under sådana förutsättningar särskilt stor möda måste läggas ner på rekryteringen av intervjuare och att kostnaderna härför och framför allt för deras utbildning blir dryga, då de måste bäras av en enda undersökning. På sista tiden har man emellertid diskuterat och planerat en statlig intervjuarorganisation, knuten till Statistiska centralbyrån. Den skulle betjäna alla statliga verk med kvalificerade intervjuare och skulle därför utan tvivel ha en stor uppgift att fylla.

Fr. o. m. 1947 övergick socialstyrelsen vid sina budgetundersökningar från metoden med hushållsbokföring under ett helt år till intervjuer med ett representativt urval av hushåll. Intill innevarande år har tre undersökningar av denna typ samt en undersökning av nyblivna änkors levnadsförhållanden utförts med användande av personliga intervjuer. Vid samtliga dessa undersökningar har intervjuare erhållits genom arbetsmarknadssty-

Intervjuarna delades upp i grupper med 10—12 deltagare i varje.

relsens försorg; flertalet var tjänstemän vid arbetsförmedlingarna på de utvalda orterna. Intervjuarna instruerades i sina hemorter av en tjänsteman från socialstyrelsen, som reste från plats till plats och under några timmar gnuggade dem i problemställningarna. Dessutom erhöll varje intervjuare tryckta anvisningar.

Väl medveten om denna instruktionsforms stora brister och följderna härav beslöt styrelsen att vid den levnadskostnadsundersökning på landsbygden, som skulle göras i samband med dyrortsgrupperingen, lägga ned betydligt större kostnader än vid tidigare undersökningar på uppbyggandet av intervjuorganisationen, trots att denna måste bli tillfällig liksom sina föregångare.

Rekryteringen av intervjuarna gick denna gång andra vägar än tidigare. Erbjudande om att söka anställning som tillfällig intervjuare hos socialstyrelsen skickades ut dels till de bästa av tidigare anlitade intervjuare, dels till deltagarna i de sociologiska seminarierna i Stockholm och Uppsala och dels till ett antal lantmästare (på grund av att ca 40 % av de utvalda hushållen var jordbrukare, måste en stor del av intervjuarna ha god kännedom om lantbruk), som under december 1951 anlitades av Statens jordbruksnämnd som intervjuare. Via de kontakter, som på detta sätt skapades, spreds även till andra kännedom om att styrelsen behövde intervjukunnigt och -intresserat folk. Sammanlagt anmälde sig drygt 100 personer som sökande. Omkring 50 intervjuare behövdes, varför gallringen kunde bli ganska hård. Preliminärt antogs 46 och 4 som reserver. Efter några återbud och några kompletteringar uppgick antalet till 46, därav en reserv (26 män och 20 kvinnor). Ungefär hälften var jordbrukskunniga.

Intervjuarna hade ganska olikartad utbildning:

	Antal
Avlagd eller påbörjad akademisk examen	19
Diplomerad från socialinstitut eller studerande vid sådan läroanstalt	5
Studentexamen, realexamen eller normalskolekompetens med eller utan yrkesutbildning	10
Folkskola med eller utan yrkesutbildning	12

och representerade skilda yrkesområden:

	Antal
Studerande	21
Arbetsförmedlingstjänstemän	6
Lantmästare	4
Socialarbetare	4
Journalister	2
Hemmafruar	6
Andra yrken	3

Rekryteringen utgör den ena delen av det viktiga värvet att organisera en intervjuarstab; den andra delen består i att utbilda den. Styrelsen var på ett tidigt stadium på det klara med att utbildningen borde ske centralt och då lämpligen i Stockholm och att den behövde vara avsevärt mera om-

Några avsnitt av en trådinspelad intervju återgavs för kursdeltagarna.

fattande än tidigare. När det fastställts, vad utbildningen skulle omfatta, blev det uppenbart, att minimilängden för en kurs måste vara fyra dagar. Med hänsyn till de begränsade ekonomiska resurserna kunde den inte få uppta längre tid, trots att det utan tvivel hade varit önskvärt.

Kursen förlades till 9—12 januari 1952. Varje dag inleddes med ett föredrag på tre kvarts timme. Härvid behandlades metoder för levnadskostnadsundersökningar och intervjuteknik.

Efter morgonföredragen vidtog den egentliga träningen dels i intervjuteknik, dels i bemästrandet av de speciella problem, som var förknippade med denna undersökning. För att träningen skulle bli så effektiv som möjligt delades intervjuarna upp i grupper med 10—12 deltagare i varje.

Kursdeltagarna hade i förväg fått sig tillsänt arbetsmaterial i form av blankett, anvisningar och vissa andra hjälpmedel, för att de därigenom skulle ha gjort undan det värsta grovarbetet med att sätta sig in i problemställningarna och lära sig hitta i det tämligen digra undersökningstrycket. Trots detta visade det sig nödvändigt att dessutom ägna en stor del av första dagen åt en redogörelse för blankettens disposition och åt en noggrann genomgång av olika avsnitt i den. Under första kursdagen påbörjades också en intervju med ett fingerat hushåll; den fortsatte kursen igenom med några timmar varje dag. Därvid övades deltagarna bl. a. i sättet att sköta en intervju, dvs. att rikta lämpliga frågor, att utan att påverka den intervjuade hjälpa honom att erinra sig sina inköp och övriga delar av sin ekonomi och att överhuvudtaget med urskillning granska de uppgifter, som lämnades. Intervjuarna varnades för att ha några förutfattade meningar om hur mycket ett hushåll av viss storlek eller socialklass köper av olika varor.

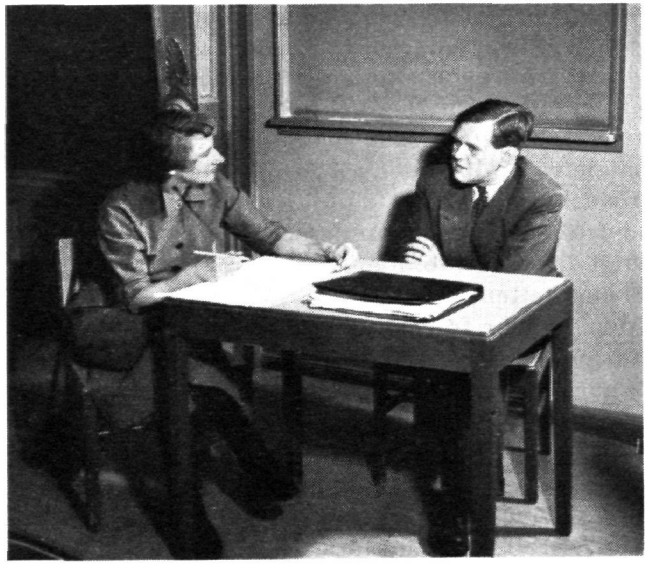
Varje svarsalternativ måste anses lika naturligt, men intervjuaren måste å andra sidan vara kritisk mot de uppgifter, som lämnas, och genom att ställa lämpliga kontrollfrågor kunna få klarhet i om svaret överensstämde med de faktiska förhållandena eller ej.

Under den andra kursdagen fick deltagarna tillfälle att pröva på hur denna form av intervjuarbete kändes i verkligheten. Var och en fick nämligen oförberett intervjua en av socialstyrelsens tjänstemän på ett par avsnitt av blanketten. Detta aktualiserade en mångfald problem, som sedan diskuterades i de olika grupperna.

I samband med de förberedande undersökningar, som styrelsen gjorde under hösten 1951, gjordes ett par inspelningar på en agafonapparat. Några avsnitt av dessa upptagningar (från ett jordbrukarhushåll) återgavs för kursdeltagarna, som också försågs med ett texthäfte för att bättre kunna följa med det delvis ganska svårförståeliga tungomålet. Intervjun kommenterades och kritiserades på åtskilliga punkter.

För att visa intervjuarna vad de framför allt behövde veta och för att ta reda på vad som uppfattades som svårt ordnades mot slutet av andra kursdagen en skrivning. Den granskades och diskuterades sedan dagen därpå. I anslutning härtill redogjordes grundligt för hur en avstämning mellan inkomster och utgifter skulle göras, vilka principer, som låg till grund för den, och hur man skulle förfara, om skillnaden mellan inkomster och utgifter visade sig vara stor.

De intervjuare, som huvudsakligen skulle arbeta med jordbrukarhushåll, fick under den tredje kursdagen speciell träning i hur natura- och inkomstredovisningen skulle göras för jordbrukarna. Ledare för detta avsnitt av undervisningen var agronom Grabö från Jordbrukets utredningsinstitut, vil-

Varje kursdeltagare fick oförberett intervjua en av socialstyrelsens tjänstemän.

Kursdeltagarna gnuggades grundligt i hur en avstämning mellan inkomster och utgifter skulle göras.

ken även varit styrelsen behjälplig med att utarbeta blanketten och vid det förberedande intervjuarbetet under hösten.

Under den sista kursdagen lämnades en del praktiska råd om hur intervjuaren bäst skulle organisera sitt arbete, och om hur kontakten med styrelsen skulle upprätthållas. Intervjuarna skickades två och två till samma område, för att de därigenom skulle kunna bistå varandra med råd och dåd. Varje intervjuare fick därför två områden på sin lott. Han skulle bo centralt inom undersökningsområdet och, om det visade sig lämpligt, flytta från ett inackorderingsställe till ett annat för att därigenom hålla resekostnaderna på ett minimum. Adresser på lämpliga pensionat lämnades.

Kursdeltagarna fick också studera formulären till de rapporter, som dagligen skulle insändas till styrelsen. De skulle på dessa anteckna, vilka hushåll som besökts under dagen, hur många intervjuer som fullbordats, hur lång tid som använts på olika moment i intervjuarbetet och vilka utlägg som gjorts. Dessutom skulle bostadsadressen för de närmaste dagarna antecknas och de färdiga blanketterna successivt skickas in till styrelsen.[1]

Som tidigare nämnts var styrelsen inställd på att en intervjuarorganisation av den art, som här skisserats, skulle bli ganska kostsam. Totalkostnaden har ännu inte kunnat beräknas, men vissa kalkyler för kursen har gjorts. Deltagarna erhöll arvode (20 kr) och traktamente (20 kr, därav 12 kr för dag och 8 kr för natt) för alla kursdagarna. Deltagare, som var

[1] Avsikten med detta arrangemang var att underlätta kompletteringsarbetet. De inkomna blanketterna granskades snarast så långt den tillgängliga arbetsstyrkan tillät; eventuella felaktigheter och oklarheter kunde i många fall rättas till genom brev- eller telefonkontakt med intervjuaren, medan han ännu fanns kvar på intervjuorten. Likaså erhölls genom detta rapportsystem kontroll på att intervjuarbetet fortgick i normal takt.

bosatta i Stockholm, fick dock endast dagtraktamente. De extra resekostnader, som kan anses orsakade av kursen, är tyvärr omöjliga att skilja från övriga resekostnader, enär de flesta löste biljett från hemorten via Stockholm till intervjuorten. I kalkylen här nedan ingår därför hela resan från hemorten till intervjuorten.

	Kr
Arvoden till kursdeltagare	3 560
Traktamenten till kursdeltagare	3 454
Arvoden till föredragshållare och jordbruksinstruktör	375
Lokalhyror	216
Summa	7 605
Intervjuarnas resor hemorten—Stockholm—intervjuorten	3 062
Summa	10 667

Därtill kommer kostnader för styrelsens egna tjänstemän.

Ännu så länge är det för tidigt att uttala sig om hur resultatet av undersökningen utfallit. Så mycket kan i varje fall sägas, att kontakten mellan styrelsen och fältarbetarna varit mycket god och effektiv, att insamlingen av materialet gått snabbt, och att bortfallet kunnat hållas på en låg nivå; det kan beräknas bli ca 5 %. Härtill kommer kasseringar, vilkas antal ännu inte kan anges, eftersom granskningsarbetet inte är avslutat.

Slutligen kan sägas, att kursen i viss mån får betraktas som ett experiment, och att kursledarna är väl medvetna om att åtskilligt kan förbättras vid kommande tillfällen. Efterklokheten säger, att det troligen hade varit bättre om kursen hållits i två omgångar med hälften av deltagarna i varje, eller om kursledarna på något sätt hade kunnat frikopplas för diskussioner sinsemellan under någon stund varje dag.

I. D.

Behandlingen av unga lagöverträdare

Ett referat av RÅ:s skrivelser till Kungl. Maj:t och vissa kommittéers gemensamma remissvar härpå

Av assessor *Rutger Nyman*

RÅ:s skrivelse av den 24 september 1951. I underdånig framställning den 24 september 1951 har riksåklagarämbetet förklarat sig vilja bringa det aktuella läget av den kriminalpolitiska behandlingen av brottslig ungdom i åldern 15—17 år till Kungl. Maj:ts kännedom. Samtidigt vill ämbetet ge uttryck åt en stark oro inför den kommande utvecklingen och i anslutning därtill framhålla angelägenheten av att åtgärder snarast vidtas för att förhindra, att ett allt större antal av de yngsta lagöverträdarna kommer att överföras till fångvården.

Ämbetet anför i framställningen, att anledningen till att tvångsuppfostringsinstitutet kom att avskaffas var närmast den, att enligt en alltmer förhärskande uppfattning de behandlingsformer — främst skyddsuppfostran — som står till buds inom socialvården, ansågs ändamålsenligare än straff och straffrättsliga skyddsåtgärder för tillrättaförande av unga lagöverträdare, även om de ådagalagt grövre brottslighet. Det antogs, att reformen icke skulle leda till att ungdom under 18 år i större utsträckning än förut skulle ådömas ovillkorliga frihetsstraff. För säkerhets skull träffades emellertid sådan anordning, att alla av underrätt eller hovrätt meddelade domar, genom vilka ungdomar under 18 år ovillkorligt ådömts frihetsstraff, skulle komma till den högsta åklagarmyndighetens kännedom för att av denna myndighet kunna, om så ansågs påkallat, bringas under högre rätts prövning.

Ämbetet har, anförs det vidare, vid sin befattning med frågor rörande åtgärder med lagbrytare under 18 år hävdat riktigheten av denna uppfattning. Främst har ämbetet betonat socialvårdens överlägsenhet i förhållande till fångvården då fråga är om en ur individualpreventiv synpunkt lämplig behandling av unga lagöverträdare. Ämbetet har därvid erinrat om de större möjligheterna till differentiering på ungdomsvårdsskolorna, den psykologiskt skolade personalen, de moderna medicinska och psykologiska behandlingsmetoderna, de större möjligheterna till arbetsfostran och utbildning, den obestämda behandlingstiden och den effektivare eftervården. Vad de allmänpreventiva synpunkterna beträffar har ämbetet utgått från att det är högst tvivelaktigt om de unga lagöverträdarna själva betraktar den till tiden obestämda skyddsuppfostran med dess i regel långvarigare anstaltsvistelse och beträffande eftervårdstidens längd utsträckta samhällskontroll som ett mindre allvarligt ingrepp än tidsbestämt straff. Vidare har ämbetet — med allt understrykande av straffets allmänpreventiva verkan i fråga om

för normal motivbildning mottagliga äldre personer — ansett sig kunna ifrågasätta om frihetsstraffet beträffande den kategori, varom här är fråga, har någon starkare brottsavhållande betydelse.

Enligt ämbetet har domstolarna under de första åren efter tvångsuppfostringsinstitutets avskaffande i stort sett anslutit sig till ämbetets mening, enligt vilken ungdomar under 18 år borde — i allmänpreventivt syfte — ovillkorligt dömas till tidsbestämt frihetsstraff endast i sådana undantagsfall, där resocialisering från början ter sig tämligen utsiktslös. Emellertid har ämbetet ansett sig kunna konstatera, att under år 1950 i domstolarnas praxis inträtt en förändring i riktning mot ökad benägenhet att döma sådana ungdomar ovillkorligt till frihetsstraff, och en av högsta domstolen den 29 augusti 1951 meddelad dom synes ämbetet innefatta ett underkännande av ämbetets nyss angivna mening, ett underkännande som enligt ämbetets bedömande får anses prejudicerande och väntas lända till efterföljd. Ämbetet finner två huvudsakliga förklaringsgrunder till denna ändrade riktning i utvecklingen: den förmodas vara dels ett uttryck för en i vida kretsar utbredd reaktion mot en alltmer omfattande ungdomskriminalitet i form av tillgrepp av motorfordon, dels ock ett utslag av misstro hos domstolarna mot de socialvårdande myndigheternas möjligheter att effektivt omhänderta unga brottslingar.

Ämbetet utgår från att den av ämbetet befarade utvecklingen bör förhindras och anger olika utvägar, som kan anlitas i detta syfte, nämligen:

1) höjning av den kriminella straffmyndighetsåldern;

2) förbud för domstol att annat än under särskilda omständigheter döma ungdomar under 18 år till ovillkorligt frihetsstraff;

3) ändring av 1944 års lag om åtalseftergift, samt

4) sänkning av nedre åldersgränsen för ungdomsfängelse.

Ämbetet fäster vidare uppmärksamheten på att anstaltsorganisationen inom socialvården uppenbart behöver i olika avseenden förstärkas för att där även det mest svårbehandlade klientelet skall kunna effektivt tas om hand och de brister avhjälpas, som gett fog för domstolarnas omförmälda misstro. Slutligen ifrågasätter ämbetet, om det ej är nödvändigt att inom fångvårdens anstaltsorganisation vidta provisoriska åtgärder, ägnade att förebygga eller i varje fall minska de ogynnsamma verkningar, som torde vara oundvikligen förbundna med de ungas omhändertagande på fångvårdsanstalt.

Här må anmärkas, att 1951 års fångvårdsutredning i yttrande, som med skrivelse den 9 november 1951 överlämnats till chefen för justitiedepartementet, förklarat, att utredningen — som haft att bygga sina förslag på fångvårdens nuvarande anstaltssystem och även beträffande personalen bundits av snäva direktiv — är ur stånd att beträffande 15—18-årsgruppen bland straff- och fängelsefångarna, en fåtalig grupp, påvisa möjlighet att inom fångvården åstadkomma något så när adekvata anstaltspedagogiska anordningar samt rekommenderat, att gruppen snarast förs över till socialvården.

RÅ:s skrivelse av den 26 november 1951. I underdånig framställning den 26 november 1951 har riksåklagarämbetet upptagit frågan om önskvärda förbättringar beträffande dels utredningsförfarandet när det gäller brott, begångna av unga personer, dels möjligheterna att omhänderta sådana personer under utredningen. Ämbetet finner, att för lång tid förflyter mellan brottet och bestämmandet av reaktionsformen för den unge lagbrytaren och att detta visat sig medföra högst ogynnsamma verkningar. Förhållandet befinns olämpligt ej blott ur allmänpreventiv synpunkt utan även med hänsyn till gärningsmannen. Den över lång tid utdragna utredningen, vari han endast sporadiskt direkt engageras, fattas stundom som ett uttryck för att saken ej bedöms så allvarligt; ofta väcker den en olust, som försvårar tillrättaförandet. Ej sällan återfaller gärningsmannen i brott under utredningstiden. Ämbetet anser det angeläget, att det genom personalförstärkningar och organisatoriska anordningar hos de myndigheter, som sysslar med unga lagöverträdare — bl. a. barnavårdsnämnderna — åvägabringas ett snabbare förfarande.

Ämbetet, som framhåller, att utredningen, även om möjliga förbättringar genomförs, ofta måste komma att dra ut på tiden, finner, att ett ur kriminalpolitisk synpunkt fullt tillfredsställande läge kan uppnås endast om sådana unga lagöverträdare, beträffande vilka återfallsrisk föreligger, blir tagna i förvar omedelbart efter det att ett första utslag av deras kriminalitet blivit känt. Därigenom förebyggs återfall och förbättras förutsättningarna för vård i frihet. Samtidigt underlättas utredningen, så att den kan göras snabbare, varjämte en viss allmänpreventiv effekt uppnås. För uppnående av ett sådant sakernas tillstånd, som ämbetet enligt det anförda finner eftersträvansvärt, kan ämbetet — av skäl som närmare utvecklas — icke rekommendera vidgad tillämpning av den judiciella häktningen och ej anse i rättegångsbalken och förundersökningskungörelsen omförmäld övervakning erbjuda en framkomlig väg. Ämbetet anser därför erforderligt dels att det nyssberörda övervakningsinstitutet omarbetas, dels ock att särskilda anstalter eller kliniker — förslagsvis kallade övervakningshem — för tillfällig förvaring av unga inrättas. Vad angår förutsättningarna för intagning och kvarhållande på sådant hem samt beslutanderätten därvidlag tänker sig ämbetet, att häktningsinstitutet skall utgöra förebild. Hemmen, som endast i större städer tänks ha karaktären av särskilda anstalter, bör vara så inrättade, att intagen kan underkastas erforderlig undersökning och beredas lämplig vård.

Sedan strafflagberedningen, barnavårdskommittén och ungdomsvårdsskoleutredningen genom remisser anbefallts att avge gemensamt utlåtande över riksåklagarämbetets ovan refererade båda framställningar, har de tre utredningarna — i fortsättningen, liksom i utlåtandet, kallade kommittéerna — avgett gemensamt utlåtande den 19 januari 1952 av i huvudsak följande innehåll.

Kommittéerna uttalar sig om RÅ:s septemberskrivelse. Kommittéerna delar ämbetets framlagda grundsyn. De anser, att principen om fängelsestraf-

fets avskaffande för ungdom under 18 år bör komma till klart uttryck i lagstiftningen samt att åtgärder skyndsamt bör vidtas för att stärka samhällets möjligheter att på ändamålsenligt sätt omhänderta det ifrågavarande klientelet av unga lagbrytare.

Frågan om samhällets resurser i kampen mot brottsligheten ligger väsentligen på det ekonomiska planet. De personella resurserna inom kriminalvården kräver sedan lång tid förstärkning både i kvantitativt och kvalitativt hänseende. Såväl fångvårdens skyddskonsulentkår som socialvårdens organisation av eftervårdskonsulenter är helt otillräcklig. Fångvårdens anstaltspersonal har icke fått tillfälle till den utbildning i psykologi och människobehandling, som i alla grader är oundgängligen nödvändig för en effektiv vård och behandling av de intagna. Den av samhället organiserade vården i frihet av kriminella, framför allt i de yngsta ålderskategorierna, kräver förbättrade ekonomiska villkor. Hit hör även den trängande frågan om förbättrade resurser för eftervårdens utövande efter genomgången anstaltsbehandling.

Anstaltsresurserna, icke allenast fångvårdens utan även socialvårdens, behöver i hög grad förbättras. Uppdelningen av vården om de yngsta lagöverträdarna på två olika administrativa områden, socialvårdens och kriminalvårdens, medför allvarliga olägenheter och minskar utsikterna till gynnsamma resultat av kampen mot brottsligheten. Det framstår som ett viktigt kriminalpolitiskt önskemål, att denna dualism undanröjs och att omhändertagandet av de yngsta organiseras efter enhetliga linjer, så att endast behovet av omhändertagande och möjligheten till uppfostran blir avgörande för vilken vårdform som kan komma i fråga. Samhällsskyddets intresse kräver uppenbarligen att vårdorganen skall vara i stånd att genom omsorgsfull differentiering av det åt dem anförtrodda klientelet tillse, att den lilla procent av mera svårbehandlade fall som förefinns blir omhändertagen på sådant sätt att man inte behöver befara, att den obehindrat fortsätter sin brottsliga verksamhet.

15—17-åringarna bör regelmässigt icke dömas till frihetsstraff utan omhändertas enligt barnavårdslagen. I synnerhet för den nu pågående översynen av ungdomsvårdsskolorna är det av den största betydelse, att en lagstiftning med sådan innebörd kommer till stånd. Beträffande lagöverträdare i de yngsta åldersklasserna kan icke något tvivel råda därom att effektiva, individuellt avpassade åtgärder avseende att förebygga fortsatt brottslighet från varje ung lagbrytares sida är bäst ägnade att motarbeta brottsligheten inom nu ifrågavarande åldersgrupp, att inom denna upprätthålla den allmänna laglydnaden. I fråga om ett fåtal tidigt utvecklade, utpräglat asociala unga brottslingar förslår inte till samhällets skydd de rena uppfostringsåtgärderna. Här kan ifrågakomma dels psykiatrisk vård, dels åtgärder av olika slag till förhindrande av rymningar m. m. Ungdomsvårdsskoleutredningen, som anser nuvarande resurser i nämnda hänseenden otillräckliga, har sin uppmärksamhet starkt inriktad på dessa problem, bland vilka anstaltsproblemet för de utpräglade psykopaterna hör till barna- och ungdomsvårdens mest brådskande uppgifter.

Av de lagstiftningsvägar, ämbetet berör, anser kommittéerna den att höja straffmyndighetsåldern icke böra anlitas, enär bötespåföljden i många fall är en lämplig reaktion mot mindre förseelser, begångna av ungdomar med egen inkomst. Däremot föreslås, att i en särskild lag — kallad lag om skyddsuppfostran av vissa underåriga lagöverträdare — stadgas, att den som ej fyllt 18 år ej må dömas till frihetsstraff, med mindre särskilda skäl därtill är. Vad som i detta fall menas med särskilda skäl har ansetts icke kunna anges i lagtexten. Motiven ger ej heller klart besked. Det framgår dock, att brottets grovhet i och för sig ej nödvändigtvis utgör »särskilt skäl» samt att allmänpreventiva synpunkter enligt kommittéernas mening ej får anläggas. Till särskilda skäl är i vart fall att räkna, att barnavårdsmyndigheterna icke anser sig kunna tillfredsställande omhänderta den brottslige. Stadgandet berör ej förvaring i säkerhetsanstalt, en skyddsåtgärd som i enstaka fall kan vara påkallad.

Kommittéerna, som anser att det varit förbundet med avsevärda olägenheter att domstol — såsom nu är fallet — endast i formen av en villkorlig dom kan överlämna unga lagöverträdare till skyddsuppfostran, föreslår, att sådant överlämnande, när det gäller tilltalad under 18 år, utformas som en självständig skyddsåtgärd, som får sin reglering i samma lag om skyddsuppfostran. Barnavårdsnämnds tillstyrkan skall alltfort vara en förutsättning för sådant överlämnande.

Enligt kommittéernas förslag bibehålls kriminalvården i frihet även beträffande ungdomar under 18 år. Villkorlig dom må emellertid — naturligt nog — enligt nämnda lagförslag blott innebära antingen villkorligt ådömande av böter eller ock villkorligt anstånd med ådömande av straff.

Av förslagets innebörd i vad rör frihetsstraff följer, att åklagare mindre ofta än förut har skäl att anställa åtal och oftare kan meddela åtalseftergift. Kommittéerna menar, att skyddsuppfostran av lagöverträdare under 18 år regelmässigt bör komma till stånd efter »uppgörelse» mellan åklagare och barnavårdsnämnd samt åtalseftergift. De föreslår, att i 1944 års lag om åtalseftergift de fall anges, i vilka åtal bör ske, ehuru eftergift är möjlig. Sådant fall föreligger enligt förslaget, då åklagaren finner:

»1. att särskilda skäl äro till ådömande av frihetsstraff eller förvaring i säkerhetsanstalt, eller

2. att den misstänkte bör ådömas böter, eller

3. att handläggning vid domstol erfordras för utredning om brottet, eller

4. att eljest särskild anledning föreligger att draga målet under domstols prövning.»

I sista punkten (4) avses bl. a. fall, där barnavårdsnämnd icke vill vidta åtgärder, som åklagaren anser erforderliga, fall, där målsägandens intressen och inställning ger starkt skäl för åtal, samt fall, där särskilda påföljder, såsom t. ex. förverkande, bör åläggas.

De i punkterna 1—4 givna anvisningarna, vilka icke begränsats till att avse tilltalade under 18 års ålder, föreslås ersätta det nuvarande stadgandet, att åtal skall ske om det finns påkallat med hänsyn till den allmänna laglydnaden eller eljest ur allmän synpunkt.

I syfte att befrämja noggrannhet i åklagarnas prövning samt enhetlig tillämpning föreslås, att anledningen till att åtal väcks skall anges i stämningsansökningen, samt att, där statsåklagare vill åtala av skäl som sägs i punkt 1, åtalsfrågan skall underställas RÅ:s prövning.

Den av RÅ berörda möjligheten att sänka åldersgränsen för ungdomsfängelse avvisas av kommittéerna, under andragande, bl. a., att detta uppfostringsinstitut, som strafflagberedningen har »i stöpsleven», ej kan antas vara ändamålsenligare än skyddsuppfostran.

Kommittéerna har vidare enats om det programmet, att allt omhändertagande av ungdom under 18 år för vård och tillsyn bör ankomma på barnavårdsorgan och regleras i barnavårdslagen, i den mån ej särskild psykiatrisk vård är erforderlig, samt uttalat, att deras arbete omedelbart skall inriktas på att verka för detta programs realiserande.

Professor I. Agge, sakkunnig i strafflagberedningen, har i särskilt yttrande med utförlig motivering förklarat sig i väsentliga delar icke kunna biträda kommittéernas av RÅ:s första framställning föranledda uttalanden och förslag.

Kommittéerna uttalar sig om RÅ:s novemberskrivelse. Kommittéerna ansluter sig till vad RÅ anfört om behovet och vikten av en snabbare handläggning. I förut nämnda eftergiftslag föreslås den bestämmelsen införd, att barnavårdsnämnd skall avge av åklagare begärt yttrande inom 2 veckor, om ej längre tid är oundgängligen erforderlig. Vidare föreslås, att i 1946 års lag med vissa bestämmelser om mål rörande brott av underårig bestämmelser, ägnade att påskynda förfarandet, införs, främst ett allmänt stadgande om att sådant mål alltid skall behandlas skyndsamt.

Kommittéerna ansluter sig vidare i princip till RÅ:s synpunkter och förslag rörande omhändertagande av unga lagbrytare under utredningstiden. Uppmärksamhet har ägnats åt lagstiftningsfrågan, samtidigt som undersökning av de praktiska möjligheterna att få till stånd utredningshem eller övervakningsavdelningar, till en början i de tre största städerna, inletts. Enär undersökningarna icke hunnit slutföras före utlåtandets avgivande, framläggs intet förslag. Kommittéerna, som anser att övervakningsmöjligheter bör anordnas inom barnavårdens ram, förutsätter att ärendets fortsatta utredning överlämnas till barnavårdskommittén.

Till det gemensamma utlåtandet har fogats en vidlyftig, av strafflagberedningen utarbetad specialmotivering till förut nämnda, framlagda förslag till lagstiftning.

Barnavårdskommitténs utkast till vissa ändringar i barnavårdslagen. Barnavårdskommittén har till det gemensamma utlåtandet fogat ett utkast till vissa ändringar i barnavårdslagen samt motivering till detta.

Kommittén finner, att den föreslagna lagstiftningen på straff- och processrättens områden icke medför, att barnavårdsorganen ställs inför några för dem nya och främmande uppgifter eller åvälvs någon väsentligt ökad ar-

betsbörda. Vad som föreslagits är emellertid principiellt betydelsefullt och drar ökad uppmärksamhet till barnavårdsorganens åtgöranden, vilka icke överallt omfattas med förtroende. Det kan därför å ena sidan sägas, att berörda förslag icke nödvändiggör några förändringar på barnavårdens område, men å andra sidan hävdas, att tillfället är väl valt för att genomföra alla de förbättringar, t. ex. beträffande organisation och förfarande, som kan uppnås på området. Kommittén anser det emellertid uteslutet att på nuvarande stadium av sitt arbete och i detta lagstiftningssammanhang framlägga förslag till mera omfattande ändringar i barnavårdslagstiftningen. Kommittén har — under framhållande av sistnämnda synpunkt — stannat vid att föreslå några ändringar i barnavårdslagen av tämligen begränsad betydelse, vilka i förevarande sammanhang måste anses obetingat önskvärda samt godtagbara i avbidan på en mera omfattande bearbetning av lagen.

Hänvändelse från domstol eller åklagare har ansetts böra nämnas i lagens 18 § första stycket som anledning, bland andra, till omedelbart påbörjande av utredning hos barnavårdsnämnd.

I en föreslagen ny paragraf — 20 a — upptas bestämmelser om vissa underrättelser från nämnden till länsstyrelsen, ägnade att, jämte underrättelser från domstol och åklagare, sätta länsstyrelsen i stånd att kontrollera nämndens handlande i fall, där underårig lagöverträdare av domstol överlämnats till nämndens åtgärd eller av åklagare medgetts åtalseftergift under förutsättning av sådan åtgärd.

Kommittén föreslår vidare tämligen omfattande ändringar i 23 §, dels sakliga, dels formella. De förra syftar främst till att utrusta nämnden med befogenhet att i samband med övervakning meddela sådana olika förhållningsföreskrifter, som kan antas vara ägnade att medverka till att föreliggande missförhållanden avhjälps. En sådan utbyggnad av paragrafen har sedan länge varit ifrågasatt men får ytterligare skäl för sig, då man strävar att i ökad omfattning till ungdomsvården överföra befattningen med unga lagöverträdare. De sakliga ändringarna går vidare bl. a. ut på att i någon mån vidga ramen för de förebyggande åtgärderna av ren hjälpkaraktär.

I 46 § 2 mom. föreslås sådan ändring, att utskrivningen av för skyddsuppfostran omhändertaget barn, vilket ej intagits i skola tillhörande barna- och ungdomsvården, må, därest omhändertagandet skett efter det barnet fyllt 15 år, anstå till dess tre år förflutit från omhändertagandet. Även beträffande denna föreslagna ändring gäller, att den torde vara fullt motiverad, oavsett om den föreslagna lagstiftningen rörande underåriga lagbrytare kommer till stånd, men att den blir än mer påkallad, ifall domstols beslut om tilltalads överlämnande till skyddsuppfostran frigörs från sambandet med villkorlig dom och alltså ej kan inbegripa den hittills brukliga övervakningsföreskriften.

Kortare meddelanden

Internationellt forskningsråd för sociologi. Ett internationellt sociologiskt forskningsråd kommer detta år att upprättas på initiativ av UNESCO. Rådet skall ha till uppgift att genom vetenskapligt forskningsarbete främja FN:s sociala mål: bättre levnadsförhållanden och en ljusare existens för människomassorna i världen.

Knappt har UNESCO arbetat sig igenom den mycket omtalade konferensen om det europeiska atominstitutet förrän denna nya plan låter tala om sig. Det är i Paris diskussionerna kring det internationella rådet för de sociologiska vetenskaperna har hållits just nu. De tio länder, som var representerade vid detta UNESCO-möte, kom till den slutsatsen, att ett sådant råd skulle betyda mycket för FN:s sociala arbete. Meningen är, att rådet skall sporra världens vetenskapsmän till att tränga djupare in i tidens sociala problem och samordna det arbete som görs på området i olika länder. Femton länder skall enligt planerna vara företrädda i rådet med var sin medlem. De femton medlemmarna skall vara specialister i sociologi, statskunskap, ekonomi, juridik, kultur-antropologi eller social-psykologi.

De tio deltagarna i Paris-mötet har nu konstituerat sig som ett utskott, som skall förbereda det nya internationella rådet.

(Ur »Nytt från FN:s arbetsfält».)

1949 års skatteutrednings betänkande angående den statliga direkta beskattningen (SOU 1951: 51). Referat av socialstyrelsens yttrande.

Skatteutredningen har haft att överse statsskatterna och dess verkningar samt att uppta till behandling principerna för beskattning av äkta makar. Utredningen har framlagt förslag, som åsyftar vissa ändringar i den statliga inkomst- och förmögenhetsbeskattningen. Detta förslag synes vara väl ägnat för en reformering av den statliga direkta beskattningen.

Undersökningen av de direkta skatternas verkningar har gett stöd för den uppfattningen, att en lättnad i den direkta beskattningen för närvarande är ett samhällsintresse av största betydelse. Utredningen har därför föreslagit lättnader av allmän räckvidd i både den statliga inkomstbeskattningen och förmögenhetsbeskattningen. Socialstyrelsen vill i detta sammanhang endast understryka vad som utredningsdirektiven uttalade, nämligen att en minskning av skattetrycket icke får sökas genom en sänkning av den uppnådda sociala standarden. Styrelsen får dessutom erinra om att ett genomförande av angelägna planerade reformer inom socialvårdens område — bl. a. den allmänna sjukförsäkringen — torde komma att öka statens medelsbehov.

Utredningen har föreslagit den ändringen, att systemet med reducering av ortsavdraget för ensamstående skall upphöra och avvägningen i stället ske genom utformningen av olika skatteskalor för gifta och ogifta. Häremot har socialstyrelsen intet att erinra. De undersökningar skatteutredningen företagit har också övertygat utredningen om att sambeskattningen bör bibehållas såsom metod för äkta makars beskattning. Utredningen har emellertid sökt att tillrättalägga och mildra de olägenheter, som anses förenade med sambeskattningen. Den utformning sambeskattningen erhållit i utredningens förslag är också enligt socialstyrelsens mening avgjort att föredra framför det nuvarande systemet. Lämpligheten av den av utredningens majoritet föreslagna kraftiga beskärningen av det s. k. förvärvsavdraget för gift kvinna kan emellertid ifrågasättas. Styrelsen delar emellertid uppfattningen, att en utvidgning av förvärvsavdraget till gifta kvinnor, som deltar i mannens jordbruk eller rörelse, men vilka enligt gällande bestämmelser icke självständigt taxeras för värdet av sitt däri nedlagda arbete, ej är lämplig eller praktiskt genomförbar. På grund härav och då utredningen föreslår, att förhållandet mellan ensamstående och makars ortsavdrag skall återföras till det läge, som gällde före år 1947, varigenom den väsentliga orsaken till förvärvsavdragets införande bortfaller, anser

sig styrelsen — ehuru med tvekan — böra förorda den av utredningens majoritet föreslagna lösningen i fråga om förvärvsavdragets storlek.

I fråga om fysiska personers förmögenhetsbeskattning har skatteutredningen bl. a. föreslagit en höjning av gränsen för skatteskyldigheten från nuvarande 30 000 kronor till 40 000 kronor samt vissa ändringar i den gällande skatteskalan för förmögenhetsskatten, varigenom progressionen skulle bli mindre brant. En höjning av nämnda gräns är såsom utredningen framhållit motiverad dels av den penningvärdeförsämring, som inträtt sedan gränsen bestämdes, och dels med hänsyn till sparandet, och styrelsen tillstyrker därför utredningens förslag i denna del. Enligt socialstyrelsens mening är av nyssnämnda skäl även en justering av skatteskalan för förmögenhetsskatten önskvärd. Även enligt utredningens förslag kvarstår emellertid den oegentlighet i förmögenhetsbeskattningen, som består däri, att marginalskatten för en normal förmögenhetsavkastning i vissa lägen uppgår till och överstiger 100 procent.

Vad angår kvarlåtenskapsskatten hyser styrelsen den uppfattningen, att den nuvarande kvarlåtenskapsskatten — som för övrigt synes vara av underordnad betydelse för statsverket ur ekonomisk synpunkt — är behäftad med så allvarliga olägenheter, att den bör utmönstras ur beskattningssystemet, och styrelsen ansluter sig följaktligen till de yrkanden av sådan innebörd, som framkommit i reservationer till utredningens förslag.

I ett särskilt yttrande av byråchefen von Hofsten med instämmande av byråchefen Twengström och tf. byråchefen Jansson, framhålls att styrelsen i sitt yttrande i vad avser beskattningen av fysiska personer borde ha utvecklat följande synpunkter.

— — — — — — — — — — — — — —

Det framlagda förslaget innebär att vissa orättvisor i det nuvarande skattesystemet elimineras. Utredningen har emellertid *inte* framlagt någon analys av vilka krav som skall vara uppfyllda för att ett skattesystem skall kunna anses rättvist.

Utgångspunkten för ett resonemang om skattebetalarnas bärkraft kan lämpligen vara, att skattens storlek skall växla från person till person så att ju större skatteförmåga desto större skatt. Den principen skall om möjligt vara uppfylld, att personer med samma skatteförmåga skall betala lika hög skatt. Utredningens förslag ger emellertid vid handen, att denna princip inte alls är uppfylld.

För att kunna fastställa skattens storlek måste man ha en mätare på skatteförmågan. Det svenska skattesystemet bygger på förutsättningen, att som dylik mätare är den beskattningsbara inkomsten tillfredsställande. Men vissa slag av inkomster eller förmåner tas ju inte upp i självdeklarationerna och blir inte heller taxerade. Ofta möter man t. ex. den uppfattningen, att taxeringen för företagare är lägre än vad den borde vara. Den här redovisade utredningen motsäger inte den föreställningen, att företagarnas taxering i genomsnitt borde höjas med 20—30 % för att motsvara löntagarnas taxering. Problemet gäller dock inte bara företagarna. Ofta antas att löntagarnas taxering inte kan vara behäftad med några större felaktigheter på grund av de goda kontrollmöjligheterna. Men även här är det troligen ganska vanligt, att extrainkomster och andra förmåner, som borde beskattas, inte blir taxerade. Vidare är naturaförmåner i skattehänseende lågt värderade och vissa andra förmåner inte alls beskattade. Strängt taget utgör exempelvis rätten till fri sjukvård, rätten att inköpa varor till nedsatt pris, rätten att på fritid få utnyttja en firmabil etc. förmåner, som borde beskattas; förekomsten av sådana förmåner inverkar ju på skatteförmågan.

Den beskattningsbara inkomsten måste på grund av de ovan anförda skälen anses vara en ganska ofullkomlig mätare på skatteförmågan. Slutsatsen härav blir, att det bör vara möjligt att tillämpa enklare och betydligt mera schematiska regler för beskattningen. När man ändå inte kan uppnå en tillfredsställande »rättvisa», så är det bättre att låta beskattningen ske enligt mycket enkla regler för att i stället kunna mer effektivt kontrollera, att dessa regler verkligen tillämpas. Utredningen har inte dragit denna slutsats.

Den svenska skattelagstiftningen har i alltför stor utsträckning karakteriserats av ett formellt betraktelsesätt, som medfört att uppmärksamheten främst inriktas på detaljer och inte på de stora linjerna.

Enligt min mening borde tiden nu vara mogen att allvarligt undersöka om inte källskatten kunde vara den enda direkta skatten för flertalet löntagare. Mot ett dylikt förslag kan resas en rad invändningar. De individuella skatteavdragen för resor till och från arbetet, för försäkringar, för betald kommunalskatt etc. måste försvinna. Kommunalskatten kan inte tillåtas variera med mindre intervall än som svarar mot olika källskattetabeller. Extrainkomster måste beskattas schematiskt och *utan* hänsyn till den inkomst, som vederbörande i övrigt åtnjuter. Förmögenhetsskatten måste göras helt oberoende av övriga skatter och även innefatta skatt på inkomst av förmögenhet.

Dessa och andra invändningar kan synas vara av den betydelse, att de utesluter varje tanke på en reform i antydd riktning. Invändningarna bör emellertid vägas mot de mycket betydande fördelarna. Blir källskatten definitiv för flertalet löntagare, kan dessas taxering helt avskaffas. Härigenom *frigörs en stor del av skattemyndigheternas* arbetskraft, som i stället kan utnyttjas för att på ett ojämförligt mer effektivt sätt än nu tillse, att skatt verkligen utgår på extrainkomster och att företagarna blir riktigt beskattade.

Utredningens *förslag till skatt för fysiska personer* innebär, lika litet som de nu gällande skatterna, ett uppfyllande av principen att personer eller hushåll med samma skatteförmåga skall betala lika stor skatt.

Utredningsförslaget innebär i fråga om avvägningen mellan gift par och ensamstående, att ett gift par med exempelvis 12 000 kronors inkomst betalar ungefär lika mycket i total skatt som en ensamstående med 10 000 kronors inkomst. Den avvägning, som sålunda företagits, framstår alltså som skäligen godtycklig; i varje fall är det inte utrett varför en ensamstående med 10 000 kronors inkomst skall anses ha lika stor skatteförmåga som gifta makar med 12 000 kronors inkomst. I själva verket måste väl den ensamstående med 10 000 kronors inkomst anses ha en avsevärt större skatteförmåga än ett gift par med 12 000 kronors inkomst.

Jämför man familjer med olika barnantal, framstår det ännu tydligare att förslaget inte alls är avvägt på ett sådant sätt, att samma skatteförmåga leder till samma skatt. Barnantalet har ju numera inget inflytande på beskattningen, utan barnbidraget anses i alla inkomstklasser svara mot barnkostnaderna. Icke desto mindre innebär emellertid ett stigande barnantal en sänkt levnadsstandard. Detta förhållande blir allt mera utpräglat ju högre inkomsten är.

Grovt kan man räkna med att den för konsumtion disponibla inkomsten behöver ungefär fördubblas för att en fyrabarnsfamilj skall kunna uppehålla samma levnadsstandard som en familj bestående av makar utan barn. Antagandet innebär, att fyra barn förutsätts behöva äta lika mycket, slita lika mycket kläder, kräva lika mycket utrymme etc. som två vuxna personer. Redan i de genomsnittliga inkomstlägena innebär barnbidragen ett jämförelsevis obetydligt tillskott till hushållsekonomin. Det är därför inte möjligt att säga, att exempelvis en fyrabarnsfamilj med 8 000 kronors inkomst har lika hög skatteförmåga *som en barnlös familj med samma inkomst*. Den förras skatteförmåga måste anses vara väsentligt mindre. Ju högre upp man kommer på inkomstskalan, desto mer markant blir detta förhållande. Det är inte möjligt att genom beskattningen eller genom en höjning av barnbidragen genomföra en fullständig utjämning av barnkostnaderna. Det bör emellertid icke fördöljas, att den utjämning av barnkostnaderna, som sker för närvarande och som kommer att ske enligt det framlagda förslaget, är väsentligt sämre än den som avsågs, då barnbidragsreformen genomfördes år 1947. Därest icke barnbidragen kan höjas väsentligt, framstår ett återinförande av hänsynen till barnantalet i beskattningen som en angelägen reform.

Vad slutligen beträffar *sambeskattningen* så innebär majoritetsförslaget på grund av det obetydliga förvärvsavdraget att vid en viss gemensam inkomst skatten blir ungefär densamma vare sig den ena maken förvärvar inkomsten ensam eller båda förvärvar den gemensamt. För en gift man med hemmavarande hustru och 10 000 kronors inkomst blir exempelvis skatten 1 505 kronor, medan den blir 1 396 kronor om båda makarna arbetar och vardera förtjänar 5 000 kronor. Det kan icke råda någon tvekan om att skatteförmågan i det förra fallet är väsentligt större än i det senare.

Förslaget innebär att de förvärvsarbetande gifta kvinnorna i skattehänseende kommer i ett relativt sämre läge än för närvarande. Skattelättnaden blir nämligen för dem mindre än för övriga kategorier. Detta framgår av följande resonemang.

För en gift kvinna med förvärvsarbete utgör skatten på hennes arbete skillnaden mellan de båda makarnas sammanlagda skatt, om hon har förvärvsarbete, och den skatt som utgår på mannens inkomst, om hon inte har förvärvsarbete. Dessa belopp anges ej i betänkandet men kan uträknas för vissa inkomstlägen. Resultatet blir detta.

Mannens inkomst, kr	Skatt härpå om hustrun *inte* förvärvsarbetar		Förändring, i %	Eventuell hustruinkomst, kr	Skatteökning för hushållet, om hustrun har vidstående inkomst		Förändring, i %
	För närvarande	Enligt förslaget			För närvarande	Enligt förslaget	
4 000	366	216	— 41	2 000	219	313	+ 43
				4 000	633	746	+ 18
8 000	1 218	1 071	— 12	2 000	254	325	+ 28
10 000	1 709	1 505	— 12	5 000	1 083	1 024	— 5
				10 000	2 724	2 519	— 8
15 000	3 098	2 656	— 14	15 000	5 616	5 152	— 8
20 000	4 851	4 191	— 14	10 000	3 863	3 617	— 6

Åtminstone i dessa inkomstlägen blir skatteminskningen enligt förslaget mindre för förvärvsarbetande hustrur än för familjer där blott mannen har förvärvsarbete.

På grund av dessa skäl finner jag utredningens förslag i vad gäller sambeskattningen oantagbart. Som ett minimikrav framstår det av herrar Henriksson och Rehn i en reservation framlagda förslaget.

Ledig befattning i ILO:s bibliotek. Internationella arbetsbyrån har ledigförklarat en för svenska, norska och danska medborgare reserverad befattning som biblioteksassistent. Sökanden, som skall ha fyllt 21 men ej 30 år, bör ha genomgått biblioteksskola eller ha minst tre års praktisk erfarenhet i modern biblioteksskötsel samt äga goda kunskaper i engelska; kunskaper i andra språk betraktas som merit. Ansökningstiden utgår den 15 april 1952. Närmare upplysningar och ansökningsformulär kan erhållas från Internationella arbetsbyråns ombud i Sverige, socialrådet Sture Thorsson, Socialdepartementet, Stockholm C.

Lönernas dyrtidsreglering under år 1952. Indexmässig reglering av lönerna enligt ramavtalsklausuler har länge förekommit i vårt land. Dessa överenskommelser mellan huvudorganisationerna på arbetsmarknaden tillämpades särskilt mycket under åren 1940—1946 men hade år 1951 helt avvecklats.

För innevarande år har man emellertid inför avtalsrörelsen åter enats om rekommendationer för hur parterna skall gå tillväga i olika lägen, då indextalet enligt socialstyrelsens indexberäkningar förändrats. Det bör framhållas, att genom spärrreglernas utformning en ny typ av indexklausul införts på den svenska arbetsmarknaden.

Svenska arbetsgivareföreningens och *Landsorganisationens* nya indexklausul, vilken gäller prolongering av avtal, som upphör att gälla under första halvåret 1952, har följande lydelse:

»Om 1935 års indexserie utan skatter den 15 juni eller den 15 september 1952 eller i fråga om avtal, som utlöpa efter den 31 januari 1953, den 15 december 1952 uppnår eller överstiger talet 216, har LO första gången detta sker rätt att hos SAF påkalla centrala förhandlingar om en höjning av lönerna. Det högsta krav, som därvid får framställas, är en begäran om full kompensation för indexhöjningen från siffran 210. Därest arbetsgivaren erbjuder sådan kompensation, skall överenskommelse anses träffad.

Träffas överenskommelse, skall tillägget utgå från och med den första i andra månaden av det kvartal, under vilket nämnda levnadskostnadstal tillkännagetts.

Kan överenskommelse icke träffas, är frågan att anse såsom intressetvist, dock tidigast från och med den i föregående stycke angivna tidpunkten.

Om indextalet efter att i juni eller september ha uppnått eller överstigit 216 sedermera i september eller i fråga om avtal, som utlöpa efter den 31/1 1953, i december 1952 faller under 216, skall den höjning, som kan ha utgivits på grund av denna uppgörelse sänkas i proportion till den sänkning av index, som skett jämfört med den tidigare höjningen över 210, som föranlett löneökning. (Ex.: Index stiger i juni till 220 för att i september falla till 214. Lönerna skola då sänkas med 6/10 av den höjning, som junisiffran föranledde.)

Träffas överenskommelse, skall sänkningen inträda från och med den första i andra månaden av det kvartal, under vilket det sänkta levnadskostnadstalet tillkännagivits.»

För de genom kollektivavtal statsanställda har en motsvarande överenskommelse träffats mellan *Statens avtalsnämnd* och *Statstjänarkartellen.*

I fråga om statens tjänstemän har — under förutsättning av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande — avtal ingåtts med *Statstjänarkartellen, Statstjänstemännens riksförbund* och *Tjänstemännens centralorganisation,* vilket med avseende på eventuell dyrtidsersättning under år 1952 lyder som följer.

»Om levnadskostnadsindex i 1935 års serie exklusive skatter och sociala förmåner för tredje eller fjärde kvartalet 1952 uppnår eller överstiger 216, äga första gången detta sker de organisationer, som godtagit denna uppgörelse, påkalla förhandlingar om höjning av lönerna och pensionerna intill full kompensation för indexhöjningen utöver 210. Om sådan kompensation därvid erbjudes, skall överenskommelse anses träffad. De höjda lönerna och pensionerna skola i dylikt fall utgå från och med andra månaden i respektive kvartal.

Om indextalet efter att för tredje kvartalet 1952 ha uppnått eller överstigit 216, för fjärde kvartalet nedgår under 216, skall den höjning som kan ha medgivits på grund av denna överenskommelse sänkas i proportion till den sänkning av index, som skett i jämförelse med den tidigare höjning över 210, som föranlett löne- och pensionsökningen. Sådan sänkning skall inträda från och med den andra månaden i kvartalet.»

Även i fråga om statstjänstemännen är alltså 216 det kritiska indextalet.

R. H.

Socialstyrelsens yttrande över betänkande angående fri sjukhusvård (stencil). I yttrande den 28 februari 1946 över sjukhusvårdspromemorian ägnade socialstyrelsen stor uppmärksamhet åt åldringsvårdens ställning vid genomförande av fria sjukhusvården. Denna fråga har fått ännu skarpare relief efter 1947 års riksdags principbeslut, att ålderdomshemmen skall befrias från olika kategorier sjuka personer. Under våren 1950 påbörjades en statistisk undersökning av förhållandena vid de kommunala ålderdomshemmen, vilken bl. a. avsåg att belysa frågan om klientelblandningen.[1]

Totalantalet personer, som vårdades på kommunala ålderdomshem, men icke borde vistas där, var drygt 12 000; det är mer än en tredjedel av alla vårdtagare.

Vissa åtgärder har redan vidtagits för att patienter vid ålderdomshemmen tillhörande nämnda grupper skall beredas plats på egentliga sjukvårdsanstalter; andra väntas inom en snar framtid. Lagfästandet av huvudmannaskapet för olika vårdformer syftar till att avhjälpa bristen på sjukvårdsplatser och är därför ägnat att underlätta dylik överflyttning.

Ålderdomshemsreformens genomförande ställer stora krav på utbyggnad av sjukhusväsendet. Även den fria sjukhusvården kommer emellertid med stor sannolikhet att förorsaka stegrad efterfrågan på sjukvårdsplatser. Sjukkasserörelsen har visserligen nått betydande omfattning i vårt land, men det är likväl en avsevärd skillnad mellan de 4,1 milj. sjukvårdsförsäkrade och den stora krets, som kommer att omfattas av fria sjukhusvården, i princip alla i riket bosatta personer. Bland dem som nu står utanför sjukvårdsförsäkringen, torde finnas många som lider av långvariga sjukdomar och under ogynnsamma förhållanden vårdas i sina hem eller hos anhöriga. En stor del av dessa kommer troligen att ansöka om intagning på sjukhus. Det tor-

[1] Se Soc. Medd. 1951: 10, sid. 723.

de även få förutsättas, att anspråken på sjukhusvård kommer att öka enbart på grund av reformens psykologiska effekt. Vid fri sjukhusvård får man därför räkna med en viss konkurrens om de nya sjukvårdsplatserna.

Ålderdomshemsreformen bör självfallet inte stå i vägen för införande av fri sjukhusvård, som måste betraktas såsom en av de viktigaste socialförmånerna. Det är högeligen önskvärt, att båda reformerna genomförs, ehuru detta kan ske endast i samband med en kraftig utbyggnad av sjukhusorganisationen. Garantier måste dock skapas för att ålderdomshemsreformen vid införande av fri sjukhusvård inte kommer i efterhand.

Enligt betänkandet skall primärkommunala anstalter inordnas under fria sjukhusvårdens system endast i den mån medicinalstyrelsen på ansökan av huvudmannen finner, att vederbörande sjukhus kan godkännas för ändamålet. Då socialstyrelsen bör beredas möjlighet att inverka på och följa avvecklingen av den permanenta sjukvårdsverksamheten inom ålderdomshemmen, föreslår styrelsen, att sådant godkännande — som synes böra meddelas endast för ett år i sänder — i vad avser sjukavdelningar vid de kommunala ålderdomshemmen skall lämnas av medicinalstyrelsen först efter samråd med socialstyrelsen.

Fri vård på allmän sal skall enligt förslaget tillkomma patienter, som är bosatta inom riket. Enligt styrelsens uppfattning kan bosättningsvillkoret vålla vissa svårigheter, särskilt beträffande utlänning, som drabbas av sjukdom efter en kortare tids vistelse i Sverige. I internationella sammanhang brukar man anse, att utlänning, som vistats sex månader i ett land, i princip bör bli delaktig av landets sociala förmåner. Det synes därför lämpligt att i författningen inta ett stadgande om att utlänning, som vistats i Sverige under en sammanhängande tid av minst sex månader, skall anses såsom bosatt här.

Gottgörelsen till huvudmännen för uteblivna patientavgifter har upptagits till 2,50 kr per vårddag. Det föreslås, att Kungl. Maj:t, efter fria sjukhusvårdens införande, skall bestämma beloppets storlek för femårsperioder efter förhandlingar med huvudmannaorganisationerna. Redan nu subventionerar landstingen salspatienterna med nära 30 kr per dag; gottgörelsen synes alltså för landstingens del inte vara av den storleksordningen, att ett speciellt statsbidrag är motiverat för all framtid. Den statliga ersättningen bör därför successivt avskrivas under en period av förslagsvis 10 år. I stället bör den ersättning av statsmedel, som skulle lämnas i form av ett bestämt belopp per vårddag, beräknas per vårdplats. Detta skulle innebära en betydande administrativ förenkling och inte medföra någon risk för överkompensation, så länge man inte behöver befara, att befintliga vårdplatser blir obelagda.

Med de angivna reservationerna tillstyrker socialstyrelsen förslaget till fri sjukhusvård.

Dyrortsgrupperingarna efter kommunindelningsreformen. Den genomgripande ändring av den kommunala indelningen, som trädde i kraft den 1 januari 1952, minskade antalet köpingar och övriga landskommuner från 2 365 till 904, varjämte många av de 133 städerna genom inkorporeringar fick sina områden avsevärt utökade. Hur man härvid skulle förfara med de gällande dyrortsindelningarna blev föremål för ingående överläggningar inom berörda departement och ämbetsverk. Att få en ny dyrortsundersökning färdig till årsskiftet 1951/1952 var av olika skäl icke möjligt, varför man måste räkna med provisoriska lösningar i en eller annan form, trots de uppenbara olägenheter, som vore förknippade därmed. I fråga om den grundläggande dyrortsindelningen, den s. k. lönegrupperingen, föreslog Kungl. Maj:t år 1951 i proposition nr 111, vilken antogs av riksdagen, att den då gällande grupperingen med endast smärre jämkningar skulle tillämpas även efter det att kommunindelningsreformen genomförts. I anslutning härtill utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse den 14 december 1951, nr 797, angående lönegrupperingen och samma dag kungörelse, nr 798, angående den i boställsordningen för folkskolans lärare avsedda hyresgrupperingen. Dessförinnan hade socialstyrelsen offentliggjort kungörelse den 1 december 1951, nr 735, angående indelning i bostadskostnadsgrupper av samtliga orter i riket jämlikt lagen om folkpensionering och ut-

färdade slutligen kungörelse den 14 januari 1952, nr 21, angående skattegrupperingen. Samtliga dessa grupperingar var därmed formellt anpassade efter den nya kommunindelningen. I vad mån några reella ändringar av orternas dyrortsplaceringar samtidigt genomförts skall i korthet beröras här nedan.

Lönegrupperingen (SFS 1951:797) trädde i kraft den 1 januari 1952 och gäller tills vidare. Den har karaktär av ett provisorium, ty enligt planen för den dyrortsundersökning, som nu pågår, beräknas en ny gruppering kunna föreligga den 1 juli 1953 eller senast vid årsskiftet 1953/1954. I förhållande till den år 1951 gällande dyrortsindelningen innebär den nu fastställda lönegrupperingen en uppflyttning till högre dyrortsgrupp av 26 hela kommuner[1] förutom delar av kommuner, som inkorporerats med städer eller andra kommuner i högre dyrortsgrupp. I vissa fall har smärre kommundelar även nedflyttats till lägre dyrortsgrupp. Från ortsgrupp 1 till ortsgrupp 2 har flyttats 18 förutvarande kommuner (Bankeryd, Femsjö, Överum, Nävlinge, Häglinge, Södra Sallerup, Stora Råby, Bjärshög, Burlöv, Oxie, Lockarp, Gässie, Eskilstorp, Ryd, Sal, Karaby, Östra Tunhem och Broddetorp), från ortsgrupp 2 till ortsgrupp 3 har uppflyttats fem kommuner (Husby-Ärlinghundra, Frösunda, Ny, Köla och Lekvattnet), från ortsgrupp 3 till ortsgrupp 4 två kommuner (Aspås och Kyrkås) och från ortsgrupp 4 till ortsgrupp 5 en kommun (Norderö[1]). De nya storkommunerna fördelar sig därmed på de fem ortsgrupperna på följande sätt:

	Städer	Köpingar	Övriga kommuner	Tillhopa
Grupp 1 . . .	—	1	77	78
Grupp 1 och 2	2	15	107	124
Grupp 2 . . .	27	45	361	433
Grupp 2 och 3	19	2	35	56
Grupp 3 . . .	58	11	102	171
Grupp 3 och 4	—	—	5	5
Grupp 4 . . .	16	11	84	111
Grupp 4 och 5	—	—	6	6
Grupp 5 . . .	11	3	39	53
Summa	133	88	816	1 037

Av samtliga kommuner är således 846 enhetligt placerade i någon av de fem ortsgrupperna, medan 191 är uppdelade på två olika ortsgrupper. Nämnas må, att år 1951 endast 38 av de dåvarande kommunerna var delade på olika ortsgrupper, i de flesta fall beroende på att ett municipalsamhälle placerats i högre ortsgrupp än kommunen i övrigt.

Skattegrupperingen (SFS 1952:21) är liksom förut i sak identisk med lönegrupperingen. Skillnaden är endast, att vissa särskilt placerade kommundelar utan administrativ avgränsning från kommunen i övrigt har närmare angetts i kungörelsen om skattegrupperingen. Denna författning gäller dessutom endast för sista året av femårsperioden 1948—1952, dvs. för sådan taxering, som sker år 1953. Sannolikt kommer kungörelsens giltighetstid sedermera att förlängas ett år.

Hyresgrupperingen (SFS 1951:798) innebär reell ändring endast i sådana fall, där delar av kommuner inkorporerats med ort i högre ortsgrupp och därmed fått följa den senare ortens dyrortsplacering. Kungörelsen gäller tills vidare.

Bostadskostnadsgrupperingen (SFS 1951:735) har endast för inkorporerade kommundelar och för några få hela kommuner inneburit *en reell ändring. Högre placering* har sålunda följande förutvarande kommuner erhållit (storkommunernas namn inom parentes): Munsö och Adelsö (Ekerö) från ortsgrupp 1 till ortsgrupp 2, Tingstad och Styrstad (Norrköping) från 1 resp. 2 till 4, Stora Råby (Lund) från 1 till 3, Södra Sallerup (Malmö) från 1 till 3, Hassle-Bösarp (Skurup) från 1 till 2, Eker (Örebro) från 1 till 4, Skerike (Västerås) från 1 till 4 och Torsång (Stora Tuna[2]) från 1 till 2.

C. Ö.

FN:s socialstipendier. Även för år 1953 har Förenta nationerna ställt i utsikt ett antal stipendier, avsedda att bereda högt kvalificerade tjänstemän i stat eller kommun tillfälle till studier av sociala frågor i

[1] Som hel kommun har härvid räknats även Norderö (Jämtl.), varav en mindre del med 4 invånare kvarstår i ortsgrupp 4, medan kommunen i övrigt uppflyttats till ortsgrupp 5.

[2] En liten del av Torsång (82 inv.) har hänförts till Stora Kopparberg, som även tillhör ortsgrupp 2.

utlandet. Stipendierna utdelas efter samma grunder som innevarande års. (För år 1952 torde Sverige komma att tilldelas 5 stipendier.) För upplysningar härom hänvisas i första hand till Sociala Meddelanden 1951: 4, sid. 266. Närmare intresserade torde hänvända sig till Svenska institutet eller till tf. förste byråsekreteraren E. Wollmer, socialstyrelsen. Preliminär ansökan måste göras *senast den 19 april 1952.*

Fylleriförseelser och spritsmuggling under år 1951. Enligt en inom kontrollstyrelsen verkställd preliminär sammanräkning, vars resultat delgetts socialstyrelsen, var antalet fylleriförseelser, för vilka personer sakfällts under fjärde kvartalet 1951, tillhopa 9 384, av vilka 9 255 begåtts av män och 129 av kvinnor. Dessa siffror kommer att öka genom efteranmälningar. Under hela 1951 registrerades 38 870 fylleriförseelser, ca 4 % flera än under 1950.

I nedanstående tablå återges vissa huvudsiffror för åren 1950 och 1951. I dessa siffror inräknas även förseelser, som av militär befälhavare belagts med disciplinstraff.

Från generaltullstyrelsens statistiska avdelning har uppgifter erhållits om antalet beivrade fall av spritsmuggling under fjärde kvartalet 1951. Under denna tid gjordes tillhopa 623 beslag, som helt eller delvis avsåg sprit; den beslagtagna kvantiteten var 1 112 liter. Inom Stockholms tulldistrikt gjordes under samma tid 102 beslag om 177 liter. Under hela 1951 gjordes 2 042 beslag; den beslagtagna kvantiteten utgjorde 3 911 liter.

	Antal avdömda fylleri-förseelser	Därav begångna av					
		män	kvinnor	personer		personer i åldern	
				med motbok	utan motbok	25 år och däröver	under 25 år
1950: 1 kv.	8 378	8 248	130	2 244	6 134	6 285	2 093
2 »	9 286	9 142	144	2 573	6 713	7 069	2 217
3 »	10 501	10 333	168	3 073	7 428	8 130	2 371
4 »	9 162	8 997	165	2 393	6 769	6 985	2 177
Hela året	**37 327**	**36 720**	**607**	**10 283**	**27 044**	**28 469**	**8 858**
1951: 1 kv.	8 784	8 609	175	2 334	6 450	6 804	1 980
2 »	10 368	10 163	205	2 749	7 619	8 004	2 364
3 »	10 334	10 203	131	2 932	7 402	8 009	2 325
4 »	9 384	9 255	129	2 343	7 041	7 160	2 224
Hela året	**38 870**	**38 230**	**640**	**10 358**	**28 512**	**29 977**	**8 893**

K.-E. F-g

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Samhällets barnavård år 1950

Preliminär redogörelse

Den årliga statistiken över samhällets barnavård avser huvudsakligen barnavårdsnämndernas åtgärder enligt barnavårdslagens 23 § (förebyggande åtgärder), 22 § (skyddsuppfostran), 29 § (samhällsvård) och 49 § (tillsyn av fosterbarnsvården). Dessutom innehåller statistiken vissa uppgifter om barnavårdsmannaskap och bidragsförskott. Primäruppgifterna lämnas av barnavårdsnämnderna. Från bearbetningen av 1950 års uppgifter föreligger nu vissa, delvis preliminära resultat, för vilka redogörs i det följande.

Antal personer föremål för åtgärder enligt barnavårdslagen. Antalet barn och ungdomar, som under resp. redovisningsår sedan år 1928 varit föremål för barnavårdsnämndernas åtgärder enligt barnavårdslagen, framgår av denna tablå.

År	Antalet barn och ungdomar föremål för förebyggande åtgärder	skyddsuppfostran	samhällsvård	Tillhopa	Fosterbarn under nämndernas tillsyn
1928	2 061	4 765	30 689	37 182	29 562
1931	2 455	5 578	33 358	41 118	31 517
1934	2 154	6 151	36 874	44 944	32 313
1937	2 569	6 418	35 782	44 518	29 647
1940	2 920	6 516	30 021	39 149	27 105
1943	4 413	7 748	27 716	39 332	26 488
1946	4 583	7 922	25 539	37 681	29 198
1947	4 768	7 549	25 213	37 229	32 718
1948	5 057	7 423	25 139	37 200	35 522
1949	5 066	7 314	25 844	37 809	35 108
1950	5 372	7 098	25 741	37 674	34 593

Barnavårdsnämndernas verksamhet år 1950 har i stort sett varit av samma omfattning som år 1949. Beträffande fosterbarnen bör det framhållas, att barn, som barnavårdsnämnderna omhändertagit och utackorderat i enskilda hem i främmande kommuner samt barn utackorderade av föräldrar eller andra anhöriga, skall redovisas i vistelsekommunernas fosterbarnsförteckningar. Detta torde dock i verkligheten ej bli fallet med en del av dessa barn. Av barnavårdsnämnden i en viss kommun omhändertagna och till enskilda hem *inom* kommunen överlämnade barn skall däremot inte redovisas i fosterbarnsförteckningen. Barnavårdslagens bestämmelser om fosterbarnsvården skall nämligen inte tillämpas på dem. År 1950 var deras antal 8 161. Medräknas dessa, blir antalet redovisade »fosterbarn i vidsträckt bemärkelse» 42 754. Hela antalet barn och ungdomar, som under år 1950 varit

Tab. 1. Omhändertagandets orsaker år 1950

	Nytillkomna				Samtliga			
	År 1949	År 1950			År 1949	År 1950		
	Hela riket	Landsbygden	Städerna	Hela riket	Hela riket	Landsbygden	Städerna	Hela riket
Skyddsuppfostran								
Hela antalet barn och ungdom .	1 058	403	674	1 077	7 314	2 904	4 194	7 098
S:a orsaker till omhändertag. . .	1 201	449	763	1 212	8 394	3 284	4 924	8 208
Därav i %								
vanvård m. m.	26·5	34·3	24·1	27·9	31·1	35·5	30 2	32·4
fara för vanart	23·7	35·2	19·7	25·4	32·4	42·7	25·8	32·5
vanart under 18 år	42·6	27·4	47·3	39·9	33·2	20·1	39·2	31·6
» 18 år och däröver .	7·2	3·1	8·9	6·8	3·3	1·7	4·8	3·5
Samhällsvård								
Hela antalet barn	8 950	1 873	7 366	9 239	25 844	9 393	16 348	25 741
S:a orsaker till omhändertag. . .	9 007	1 884	7 410	9 294	26 015	9 461	16 456	25 917
Därav i %								
nöd i hemmet, värnlöshet .	89·6	85·4	93·2	91·6	87·4	86·1	89·7	88·4
sjukdom m. m.	10·4	14·6	6·8	8·4	12·6	13·9	10·3	11·6

föremål för barnavårdsnämndernas åtgärder enligt barnavårdslagen, beräknas efter avdrag för dubbelförda till ungefär 62 000. Av dem hade 9 % varit föremål för förebyggande åtgärder, 12 % varit omhändertagna för skyddsuppfostran och 42 % för samhällsvård.[1] Drygt hälften (56 %) utgjordes av fosterbarn under barnavårdsnämndernas tillsyn.[1]

Orsaker till omhändertagandet. Ett omhändertagande sker under åberopande av ett eller flera moment i barnavårdslagens 22 § (skyddsuppfostran) eller 29 § (samhällsvård). Fördelningen av antalet fall på de olika momenten i dessa paragrafer visar i stora drag orsakerna till barnavårdsnämndernas ingripande. Sedan år 1949 har denna fördelning inte ändrats (tab. 1) vare sig i fråga om nytillkomna eller i fråga om samtliga fall.

Vårdsätt. I tab. 2 redovisas de som omhändertagits för samhällsvård eller skyddsuppfostran åren 1949 och 1950, fördelade på olika vårdformer. Uppdelningen mellan landsbygd och städer har skett allteftersom vederbörande omhändertagits av barnavårdsnämnd i landskommun eller i stad. Vård i enskilt hem är betydligt vanligare bland dem som omhändertagits av landskommunernas än av städernas barnavårdsnämnder. Ett omhändertaget barn vårdas ofta i upptagningshem, innan lämpligt fosterhem hunnit anskaffas. Till följd härav utgjorde de på barnhem vårdade en större andel av dem som under år 1950 omhändertogs för skyddsuppfostran eller samhällsvård (dvs. nytillkomna) än av samtliga dem som under året åtnjutit skyddsuppfostran eller samhällsvård.

[1] De som varit föremål för flera åtgärder, har vid uträkningen av procenttalen räknats en gång för varje åtgärd.

Tab. 2. Vården av de omhändertagna år 1950

	Nytillkomna				Samtliga			
	År 1949	År 1950			År 1949	År 1950		
	Hela riket	Landsbygden	Städerna	Hela riket	Hela riket	Landsbygden	Städerna	Hela riket
Skyddsuppfostran								
Hela antalet barn och ungdom .	1 058	403	674	1 077	7 314	2 904	4 194	7 098
Antal redovisade vårdfall . .	1 139	391	759	1 150	7 774	2 938	4 593	7 531
Därav, i %, vårdade								
i enskilt hem	26·5	41·4	24·0	29·9	45·5	59·5	38·9	46·9
på barnhem	32·8	32·0	34·9	33·9	16·7	13·8	17·9	16·3
i ungdomsvårdsskola . . .	28·9	15·9	30·2	25·3	25·7	12·5	32·5	24·7
på annan anstalt	11·8	10·7	10·9	10·9	12·1	14·2	10·7	12·1
Samhällsvård								
Hela antalet barn	8 950	1 873	7 366	9 239	25 844	9 393	16 348	25 741
Antal redovisade vårdfall . .	9 494	1 894	7 873	9 767	27 372	9 550	17 709	27 259
Därav, i %, vårdade								
i enskilt hem	30·3	48·6	24·0	28·8	57·9	73·3	47·2	56·3
på barnhem	61·1	40·6	69·2	63·7	30·9	14·5	42·9	33·0
på annan anstalt	8·6	10·8	6·8	7·5	11·2	12·2	9·9	10·7

Tab. 3. Fosterlegan år 1950

	Landsbygden			Städerna			Hela riket		
	Anförvanter	Ej anförvanter	Tillhopa	Anförvanter	Ej anförvanter	Tillhopa	Anförvanter	Ej anförvanter	Tillhopa
Antal redovisade fosterbarn . .	10 262	11 327	21 589	5 712	4 924	10 636	15 974	16 251	32 225
Därav, i %, avgiftsfritt vårdade	33·0	32·6	32·8	32·1	49·1	40·0	32·7	37·6	35·2
Antal fosterbarn, vårdade mot månadsersättning	6 200	7 225	13 425	3 332	2 251	5 583	9 532	9 476	19 008
Därav i %, med en vårdavgift per månad av kr									
1— 9	0·2	—	0·1	—	—	—	0·1	—	0·1
10— 19	5·1	1·2	3·0	1·9	0·7	1·4	4·0	1·1	2·5
20— 29	43·9	19·5	30·8	27·6	12·5	21·5	38·2	17·9	28·1
30— 39	28·7	28·9	28·8	27·0	21·0	24·6	28·1	27·1	27·6
40— 49	10·5	18·6	14·9	16·4	17·7	16·9	12·6	18·3	15·5
50— 59	6·5	13·4	10·2	12·4	17·1	14·3	8·6	14·3	11·4
60— 79	4·0	15·2	10·0	10·0	15·8	12·3	6·1	15·3	10·7
80—109	0·9	2·2	1·6	3·9	9·2	6·1	1·9	3·9	2·9
110 och däröver	0·2	1·0	0·6	0·8	6·0	2·9	0·4	2·1	1·2
Vårdavgift i genomsnitt per månad, kr									
år 1950	**31**	**41**	**37**	**39**	**53**	**45**	**33**	**44**	**39**
» 1949	29	38	34	37	49	42	32	41	36
» 1948	28	35	32	36	46	40	31	38	34
» 1947	27	32	30	34	47	40	29	36	33
» 1946	26	30	28	33	42	37	28	33	31

Vårdkostnader. Enligt barnavårdsnämndernas uppgifter utgjorde år 1950 kommunernas direkta bruttoutgifter för vård av omhändertagna barn och ungdomar, oavsett om dessa utgifter sedermera ersatts från annat håll, 12,9 milj. kr, varav 4,6 milj. kr kom på landskommunerna och 8,3 milj. kr på städerna. Detta innebär sedan år 1949 på landsbygden en minskning med 5 % men i städerna en ökning med 9 %. För hela riket noteras en ökning med 3 %. Det bör i detta sammanhang nämnas, att från 1949 till 1950 har antalet för samhällsvård eller skyddsuppfostran omhändertagna barn och ungdomar stigit med 6 % i städerna men minskat med 11 % på landsbygden och 1 % i hela riket.

Under år 1950 vårdades 35 % av fosterbarnen avgiftsfritt och 59 % mot månadsersättning (tab. 3). Återstående 6 % utgjordes av fosterbarn, för vilka avgiften var obestämd eller för vilka uppgift om ersättningens storlek och karaktär saknas. I genomsnitt uppgick månadsersättningen till 39 kr, vilket är 3 kr mer än år 1949. Den var högre i städerna (45 kr) än i landskommunerna (37 kr) och högre för fosterbarn till andra än anförvanter än för fosterbarn till anförvanter.

Barnavårdsmannaförordnanden. Antalet barn med förordnad barnavårdsman i slutet av åren 1940, 1943 och 1946—1950 framgår av efterföljande tablå.

År	Barn födda i ä.			Barn födda u. ä.			Samtliga barn		
	Landsbygden	Städerna	Hela riket	Landsbygden	Städerna	Hela riket	Landsbygden	Städerna	Hela riket
1940	1 748	1 800	3 548	60 801	34 554	95 355	62 549	36 354	98 903
1943	2 459	3 780	6 239	52 865	33 697	86 562	55 324	37 477	92 801
1946	2 906	6 683	9 589	50 091	35 044	85 135	52 997	41 727	94 724
1947	3 428	7 958	11 386	49 282	35 541	84 823	52 710	43 499	96 209
1948	4 090	9 238	13 328	49 131	35 971	85 102	53 221	45 209	98 430
1949	5 250	10 458	15 708	48 608	35 336	83 944	53 858	45 794	99 652
1950	6 095	12 345	18 440	47 864	36 529	84 393	53 959	48 874	102 833

Som synes har antalet barnavårdsmannaförordnanden för barn födda i ä. stigit men för barn födda u. ä. i stort sett sjunkit alltsedan år 1940. Av samtliga barn med barnavårdsman var sålunda år 1950 18 % födda i ä. mot endast 4 % år 1940. Utvecklingen sammanhänger med att lagarna om förordnande av barnavårdsman för i ä. födda barn, som trätt i kraft år 1940, först efter hand börjat tillämpas. Även det tilltagande antalet söndrade eller upplösta äktenskap torde ha påverkat utvecklingen. I de allra flesta fall förordnas nämligen barnavårdsman för i ä. födda barn på grund av att föräldrarna ej lever tillsammans. Enligt uppgifter på 1950 års blankett hade sålunda barnavårdsman förordnats av denna anledning för 98 % av samtliga barn födda i ä. med barnavårdsman vid årets slut.

Uppgifter om orsaken till att barnavårdsmannaförordnanden upphört saknas på 1950 års blankett. Från antalet upphörda och antalet tillkomna barnavårdsmannaförordnanden under år 1950 har därför ej kunnat från-

Tab. 4. Fastställda och ej fastställda faderskap den 31/12 1950

	Landsbygden		Städerna		Hela riket	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Barn födda u. ä. med bvman 31/12 1950	47 864	—	36 529	—	84 393	—
Därav						
A. med faderskapet fastställt . .	43 935	100·0	32 863	100 0	76 798	100·0
genom erkännande	37 313	84·9	28 137	85·6	65 450	85·2
genom dom	6 622	15·1	4 726	14·4	11 348	14·8
B. utan fastställt faderskap . . .	3 929	100·0	3 666	100·0	7 595	100·0
i åldern under 1 år	741	18·9	1 167	31·8	1 908	25·1
1— 3 »	687	17·5	708	19·3	1 395	18·4
3—16 »	2 292	58·3	1 610	43·9	3 902	51·4
16— »	209	5·3	181	5·0	390	5·1

räknas antalet förordnanden, som räknats som upphörda eller tillkomna till följd av att barnet flyttat från en kommun till en annan. Under året tillkom förordnanden för 5 114 barn, födda i ä., och upphörde förordnanden för 2 343 barn. Av samtliga i ä. födda barn, som haft förordnad barnavårdsman hela året eller någon del av detsamma, hade sålunda 25 % tillkommit och 11 % avgått under året. Beträffande de utomäktenskapliga barnen tillkom under året förordnande för 17 488 barn (enligt preliminära uppgifter föddes år 1950 10 976 barn utom äktenskap). Antalet upphörda förordnanden var 17 078. De tillkomna förordnandena utgjorde 17 % och de upphörda likaså 17 % av hela antalet förordnanden för barn födda utom äktenskapet.

Enligt tab. 4 var faderskapet ej fastställt för 7 595 (9 %) av de 84 393 utomäktenskapliga barn, som vid årets slut hade barnavårdsman. Nio tjugondelar av dessa barn var under 3 år, hälften mellan 3 och 16 och en tjugondel över 16 år. I det övervägande antalet fall, då faderskapet var fastställt, hade fastställandet skett genom erkännande (85 %). Genom dom hade således fastställandet skett i 15 % av samtliga fall.

Barnavårdsmän. Antalet barnavårdsmän i slutet av åren 1940, 1943 och 1946—1950 framgår av följande tablå.

År	Landsbygden			Städerna			Hela riket		
	Hela antalet	Därav kvinnor %	Antal förordn. per barnav.-man	Hela antalet	Därav kvinnor %	Antal förordn. per barnav.-man	Hela antalet	Därav kvinnor %	Antal förordn. per barnav.-man
1940	5 774	10·7	11	547	53·7	67	6 321	14·5	16
1943	4 701	13·2	12	486	55·8	77	5 187	17·2	18
1946	3 958	16·9	13	424	62·3	98	4 382	21·2	22
1947	3 750	18·0	14	388	67·3	112	4 138	22·6	23
1948	3 664	19·1	15	383	68·8	119	4 047	24·5	27
1949	3 578	20·2	15	341	68·1	134	3 919	24·4	25
1950	3 439	26·6	16	343	69·7	142	3 782	25·4	27

Antalet barnavårdsmän har alltså sedan år 1940 oavbrutet minskat och uppgick år 1950 till endast 60 % av motsvarande antal år 1940. Samtidigt

steg kvinnornas andel av hela antalet barnavårdsmän från 15 till 25 %. Av städernas barnavårdsmän var majoriteten kvinnor men av landskommunernas endast en fjärdedel. År 1950 skötte varje barnavårdsman i städerna i genomsnitt 142 barnavårdsmannauppdrag mot endast 16 på landet. I städerna sköts nämligen barnavårdsmannauppdragen i mycket större utsträckning än i landskommunerna som tjänsteuppdrag av kommunala tjänstemän.

Bidragsförskott. Som bekant handlägger barnavårdsnämnderna ärenden rörande förskottering av underhållsbidrag till barn.

Vissa uppgifter om bidragsförskottsverksamhetens omfattning åren 1940, 1943 och 1946—1950 lämnas i efterföljande tablå.

År	Landsbygden			Städerna			Hela riket		
	Antal mödrar med bidragsförskott	Antal barn med bidragsförskott	Utbetalade bidragsförskott, kr	Antal mödrar med bidragsförskott	Antal barn med bidragsförskott	Utbetalade bidragsförskott, kr	Antal mödrar med bidragsförskott	Antal barn med bidragsförskott	Utbetalade bidragsförskott, kr
1940	14 207	16 248	2 997 085	10 702	13 457	2 732 180	24 909	29 705	5 729 265
1943	11 837	14 771	2 516 548	9 317	11 910	2 327 232	21 154	26 681	4 843 780
1946	10 300	11 939	2 248 959	9 866	12 671	2 611 890	20 166	24 610	4 860 849
1947	9 584	11 256	2 142 958	11 188	14 123	2 778 672	20 772	25 379	4 921 630
1948	12 088	14 013	2 721 956	16 044	20 308	3 641 619	28 132	34 321	6 363 575
1949	13 204	15 362	2 979 428	17 380	21 552	4 169 399	30 584	36 914	7 148 827
1950	13 014	15 253	3 035 840	18 487	23 067	4 571 690	31 501	38 320	7 607 530

Antalet barn, som under år 1950 åtnjutit bidragsförskott, var 4 % större än under år 1949. Det utbetalda beloppet hade stigit från 7,15 till 7,61 milj. kr eller med 6 %.

Antalet fäder, som under år 1950 återbetalat bidragsförskott, uppgick till 20 300 eller något mer än hälften av antalet ersättningsskyldiga fäder vid 1950 års slut. Det återbetalda beloppet utgjorde 2,99 milj. kr — 7 % mer än år 1949. Återbetalningsfrekvensen åren 1940, 1943 och 1946—1950 framgår i sammandrag av denna sammanställning.

År	Landsbygden				Städerna				Hela riket			
	Fäder, som ersatt bidragsförskott		Återbetalat belopp		Fäder, som ersatt bidragsförskott		Återbetalat belopp		Fäder, som ersatt bidragsförskott		Återbetalat belopp	
	Antal	i % av ers.skyld. fäder v. årets slut	Kr	i % av utbet. belopp	Antal	i % av ers.skyld. fäder v. årets slut	Kr	i % av utbet. belopp	Antal	i % av ers.skyld. fäder v. årets slut	Kr	i % av utbet. belopp
1940	6 095	-	726 584	24	5 726	-	799 204	29	11 821	-	1 525 788	27
1943	6 240	-	901 780	36	6 406	-	1 093 483	47	12 646	-	1 995 263	41
1946	5 602	58	912 397	41	7 257	50	1 116 398	43	12 859	53	2 028 795	42
1947	5 238	54	884 281	41	7 516	50	1 170 693	42	12 754	51	2 054 974	42
1948	6 333	54	1 025 235	38	10 456	48	1 419 628	39	16 789	50	2 444 863	38
1949	7 845	60	1 133 919	38	11 366	50	1 643 940	39	19 211	53	2 777 859	39
1950	7 826	59	1 123 810	37	12 504	50	1 861 557	41	20 330	53	2 985 367	39

Antalet platser på barnhemmen ökade under år 1950 med 66.

Enligt barnavårdsnämndernas uppgifter var hela antalet för bidragsförskott ersättningsskyldiga fäder vid 1950 års slut 38 204. Av dem hade 3 792, alltså 10 %, ej anträffats någon gång under året.

Barnhem. Landsting och stad, som ej deltar i landsting, ansvarar enligt barnavårdslagen i sista hand för att erforderligt antal barnhemsplatser finns inom landstingsområdet eller staden. För varje landstingsområde skall som bekant finnas en av landstinget uppgjord och av Kungl. Maj:t fastställd plan för barnhemsvårdens ordnande inom området.

Totala antalet barnhem i hela riket var 293 år 1950, vilket är 2 flera än år 1949. Antalet platser utgjorde 6 193 (6 127 år 1949). I följande tablå

har barnhemmen fördelats på sex grupper alltefter den huvudman, som driver verksamheten.

År	Antal barnhem drivna av						Samtliga barnhem	
	staten	kommuner	landsting	barnav.-förbund	fören. el. stiftelser	ensk. personer	antal barnhem	antal platser
1946	2	69	39	27	150	21	308	6 511
1947	5	72	49	25	132	23	306	6 360
1948	1	60	70	20	128	17	296	6 160
1949	—	63	75	20	118	15	291	6 127
1950	—	67	76	19	115	16	293	6 193

Landstingen drev således 76 barnhem år 1950 mot 39 år 1946, föreningar eller stiftelser däremot 115 år 1950 mot 150 fyra år tidigare.

Antalet barnhem av olika slag framgår av följande tablå.

	Antal	%
Barnhem inom barnhemsplanen	234	100·0
spädbarnshem	24	10·3
mödrahem	41	17·5
upptagningshem	113	48·3
barnhem för varaktig vård	56	23·9
Barnhem utom barnhemsplanen	59	—
Samtliga barnhem	**293**	—

Fyra femtedelar av hela antalet barnhem var upptagna i barnhemsplanen. Av barnhemsplanens barnhem utgjorde en fjärdedel hem för varaktig vård och resten hem för tillfällig vård.

Ungdomsvårdsskolor. Den 1 juli 1951 fanns i hela riket 25 ungdomsvårdsskolor med tillhopa 919 platser mot 26 skolor med 1 015 platser i slutet av år 1949. Antalet skolor av olika slag samt antalet platser vid dessa var följande.

	Antal skolor	Antal platser
Skolhem	7	236
Yrkesskolor	15	511
Hemskolor	1	22
Specialskolor för efterblivna m. m.	2	150
Summa	**25**	**919**

Drygt hälften av hela antalet platser kom på yrkesskolorna och en fjärdedel på skolhemmen. Sedan den 1 juli 1950 driver staten samtliga skolor.

C. H—n

Utlänningar i Sverige under fjärde kvartalet 1951

Utlänningar med uppehållstillstånd. Uppgifterna i tab. 1 avser enbart utlänningar, som innehar eller ansökt om uppehållstillstånd, gällande den 1 januari 1952. Då utlänningar av ett stort antal nationaliteter numera får vistas här under kortare tid än tre månader utan såväl visering som särskilt uppehållstillstånd, omfattar tabellens siffror långt ifrån alla utlänningar i landet. För vistelse utöver tre månader erfordras emellertid uppehållstillstånd även för utlänningar, som är befriade från viseringsplikten. Barn under 16 år påverkar inte siffrorna i någon större utsträckning; de är i allmänhet införda på någondera av sina föräldrars pass och behöver då ej särskilt tillstånd. — Å andra sidan innebär ett beviljat tillstånd inte alltid, att ifrågavarande utlänning vid beräkningstillfället befinner sig i riket.

Enligt tab. 1 uppgick antalet utlänningar med uppehållstillstånd den 1 januari 1952 till 109 451, varav 56 499 män och 52 952 kvinnor. Under fjärde kvartalet 1951 har en ökning skett med 2 463. Männens antal har stigit med 1 246 och kvinnornas med 1 217. Den största ökningen företer finnarna med 2 256, tyskarna med 771 och danskarna med 678, medan minskningen är störst bland balterna med 440.

För att få en fullständig bild av hela utlänningsstocken måste man beakta de betydande kategorier, för vilka uppehållstillstånd inte erfordras: beled-

Tab. 1. Utlänningar med uppehållstillstånd

Nationalitet	1946	1951				1952		
	1 januari	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober	1 januari	Därav män	Därav kvinnor
Dansk	2 729	14 643	14 661	15 086	15 764	16 442	10 820	5 622
Finsk	6 293	16 839	19 659	21 558	22 065	24 321	10 288	14 033
Isländsk	179	96	121	127	111	113	64	49
Norsk	4 537	12 121	12 062	12 078	12 135	12 194	5 422	6 772
Baltisk	25 977	21 926	21 862	20 660	20 361	19 921	11 001	8 920
Belgisk	82	74	69	65	76	78	41	37
Brittisk	901	915	884	887	893	844	449	395
Fransk	509	615	588	598	598	576	356	220
Holländsk	679	904	964	1 011	1 167	1 192	812	380
Italiensk	332	1 960	1 986	1 886	2 096	2 059	1 370	689
Polsk	3 822	6 146	5 830	5 232	5 329	5 011	2 957	2 054
Schweizisk	316	894	836	796	911	857	622	235
Tjeckoslov.	—	1 262	1 268	1 122	1 148	1 044	582	462
Tysk	6 250	11 527	12 107	13 210	14 819	15 590	6 364	9 226
Ungersk	805	1 388	1 387	1 351	1 312	1 237	636	601
USA-medb.	669	1 258	1 235	1 211	1 132	1 164	742	422
Österrikisk	—	1 167	1 162	1 179	1 374	1 261	690	571
Övriga	4 565	5 853	5 630	5 549	5 697	5 547	3 283	2 264
Samtliga	**58 645**	**99 588**	**102 311**	**103 606**	**106 988**	**109 451**	**56 499**	**52 952**

Tab. 2. Arbetsanmälda utlänningar i Sverige, fördelade efter yrkesgrupper per den 1 januari 1952

	Yrkesgrupp	Samtliga	Därav		
			danskar	norrmän	finnar
I.	Jordbruk	4 144	2 039	250	810
	Trädgårdsskötsel	1 026	256	101	323
	Fiske	64	28	3	16
	Skogsbruk	7 436	2 096	1 108	3 063
	Tillhopa	**12 670**	**4 419**	**1 462**	**4 212**
II.	Malmbrytning o. metallindustri	24 973	4 058	1 895	7 058
	Jord- o. stenindustri	2 197	776	151	377
	Träindustri	2 220	523	240	733
	Pappers- o. grafisk industri	2 902	635	283	996
	Livsmedelsindustri	3 184	1 328	429	629
	Textilindustri	7 707	1 117	503	1 565
	Beklädnadsindustri	6 417	641	925	1 663
	Läder-, hår- o. gummiindustri	2 643	726	300	423
	Kemisk-teknisk industri	1 061	150	129	250
	Byggnadsverksamhet	2 030	684	394	462
	Kraft-, belysn.- o. vattenverk	33	4	3	1
	Tillhopa	**55 367**	**10 642**	**5 252**	**14 157**
III.	Landtransport	1 213	190	157	219
	Luftfart	134	45	78	2
	Sjöfart	5 770	1 546	387	1 851
	Tillhopa	**7 117**	**1 781**	**622**	**2 072**
IV.	Försäljnings-, reklam- o. affärsverksamhet	1 909	370	527	479
	Lagerarbete	1 489	239	193	519
	Bank-, försäkrings- o. uppdragsverksamhet	474	8	34	130
	Hotell, restauranger o. storhushåll	11 387	1 702	2 048	5 023
	Tillhopa	**15 259**	**2 319**	**2 802**	**6 151**
V.	Allmän tjänst	138	44	23	18
	Socialvård	100	20	17	16
	Tekniska arbetsområden	2 334	299	338	293
	Kontorsarbete	3 363	265	361	751
	Undervisn., biblioteksarbete o. journalistik	521	27	51	45
	Organisations- o. ombudsmannaverksamhet	19	1	4	2
	Konstnärlig verksamhet	871	284	37	62
	Tillhopa	**7 346**	**940**	**831**	**1 187**
VI.	Hälso- o. sjukvård, hygien	**6 274**	**846**	**1 319**	**2 015**
VII.	Husligt arbete	**9 988**	**1 483**	**1 578**	**2 627**
VIII.	Genomgående yrken	2 245	429	282	780
	Diversearbete	1 199	273	129	358
	Tillhopa	**3 444**	**702**	**411**	**1 138**
IX.	Extra skördehjälp m. m.	—	—	—	—
	Elevpraktikarbete	704	84	78	160
	Tillhopa	**704**	**84**	**78**	**160**
X.	Beredskaps- o. reservarbete	**268**	—	—	**2**
	Summa	**118 437**	**23 216**	**14 355**	**33 721**

Tab. 3. Resandefrekvensen till och från Sverige under fjärde kvartalet 1951

Nationalitet	Oktober		November		December		Summa inresor under fjärde kvartalet	Summa utresor under fjärde kvartalet
	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor		
Dansk	86 939	83 813	49 206	49 036	69 161	74 337	205 306	207 186
Finsk	16 380	12 637	9 113	8 714	8 438	13 303	33 931	34 654
Isländsk	213	208	145	148	94	112	452	468
Norsk	58 908	62 965	41 828	42 396	43 279	46 096	144 015	151 457
Belgisk	261	269	130	125	141	183	532	577
Brittisk	2 358	2 514	1 195	1 259	1 223	1 191	4 776	4 964
Fransk	719	813	420	398	456	515	1 595	1 726
Holländsk	979	943	637	595	554	858	2 170	2 396
Italiensk	692	682	314	239	265	370	1 271	1 291
Polsk	84	104	56	64	67	125	207	293
Schweizisk	586	633	294	321	278	394	1 158	1 348
Sovjetrysk	170	216	86	65	49	74	305	355
Tjeckoslovakisk	46	41	34	42	33	33	113	116
Tysk	3 280	3 129	2 326	1 582	2 290	3 698	7 896	8 409
Ungersk	41	49	14	25	14	14	69	88
USA-medborgare	2 496	3 352	1 274	1 427	1 580	1 303	5 350	6 082
Österrikisk	271	448	175	162	175	158	621	768
Övriga	1 993	2 272	972	1 294	1 158	1 338	4 123	4 904
Samtliga	**176 416**	**175 088**	**108 219**	**107 892**	**129 255**	**144 102**	**413 890**	**427 082**

sagade barn utan egen legitimationshandling, personer av nationaliteter, som ej är ålagda viseringsskyldighet (vid kortare vistelse än tre månader), samt utlänningar med gällande visering.

Antalet barn, som införts på faderns eller moderns pass, utgjorde den 1 januari 1952 omkring 16 100, antalet finska och kontinentaleuropeiska konvalescentbarn var vid samma tidpunkt ca 5 000.

Den grupp, som utgörs av utlänningar, för vilka uppehållstillstånd inte erfordras, omfattade vid årsskiftet — förutom de ovannämnda kategorierna barn — omkring 99 500. Däribland märks främst norrmän (ca 57 500), danskar (ca 17 500), finnar (ca 15 000) och britter (ca 2 000).

Hela antalet utlänningar i riket var alltså den 1 januari 1952 ca 230 000, vilket innebär en minskning under fjärde kvartalet med omkring 13 300 personer. Minskningen är störst beträffande norrmännen (4 180) och danskarna (1 890), därnäst bland tyskarna (960), finnarna (850) samt balterna (700).

På arbetsmarknadsstyrelsens och medicinalstyrelsens olika förläggningar för utlänningar vistades den 1 januari 1952 sammanlagt 284 personer, av vilka 258 tillhörde medicinalstyrelsens verksamhetsområde.

Utlänningar på den svenska arbetsmarknaden. Den 1 januari 1952 var (enl. tab. 2) antalet arbetsanmälda utlänningar i riket 118 437, varav 70 969 män och 47 468 kvinnor. Sedan närmast föregående kvartalsskifte har en ökning skett med 6 815 personer (6,1 %). Av de arbetsanmälda utgjorde finnarna den största gruppen med 33 721 (+ 12,9 %), följd av danskarna

Tab. 4. Den utländska turistfrekvensen — med undantag av danskar och norrmän — under år 1951

Hemland	Inresta turister	Utresta turister	Av utresta turister tillbragta vistelsedagar	
			totalt	genomsnittligt
Belgien	2 703	2 707	24 436	9·0
Canada	1 781	1 767	34 297	19·4
England	33 068	32 870	406 963	12·4
Finland	86 586	86 094	1 339 278	15·6
Frankrike	11 049	10 987	124 329	11·3
Holland	8 685	8 629	128 400	14·9
Island	1 345	1 339	30 087	22·5
Italien	4 629	4 616	54 450	11·8
Polen	223	223	5 494	24·6
Schweiz	7 039	7 031	89 434	12·7
Spanien	530	523	6 877	13·1
Tjeckoslovakien	151	143	2 523	17·6
Tyskland	16 819	16 696	390 903	23·4
USA	30 320	29 849	669 722	22·4
Österrike	1 772	1 759	49 009	27·9
Övriga samt statslösa	10 030	9 950	122 045	12·3
Summa	**216 730**	**215 183**	**3 478 247**	**16·2**

med 23 216 (+ 8,2 %), tyskarna med 14 722 (+ 11,4 %), norrmännen med 14 355 (+ 4,3 %), balterna med 13 528 (— 2,6 %), polackerna med 4 678 (— 2,1 %) och italienarna med 2 125 (+ 6,8 %). Beträffande fördelningen inom landet förekom de arbetsanmälda utlänningarna talrikast i Stockholm med 26 153 (+ 3,4 %), i Göteborgs och Bohus län med 13 225 (+ 0,5 %), i Malmöhus län med 12 059 (+ 1,8 %), i Stockholms län med 8 421 (+ 8,4 %), i Älvsborgs län med 7 534 (+ 8,1 %) och i Västmanlands län med 6 150 (+ 11,7 %). Med hänsyn till yrkesfördelningen sysselsattes inom industri och hantverk 55 367 (+ 8,2 %) samt inom handel m. m. 15 259 (+ 1,1 %), medan 12 670 ägnade sig åt jordbruk, fiske och skogsbruk (+ 19,9 %), 9 988 åt husligt arbete (+ 10,3 %), 7 346 åt förvaltning, arbetsledning och fria yrken (— 3,3 %), 7 117 åt samfärdsel (— 1,9 %) samt 6 274 åt hälso- och sjukvård (— 0,3 %).

Av utlänningar företagna in- och utresor. I tab. 3 redovisas samtliga in- och utresor, som utlänningar företagit till och från Sverige under fjärde kvartalet 1951. I dessa siffror ingår även direkta genomresor samt resor företagna av utlänningar med kollektivpass. Siffrorna ligger i jämförelse med motsvarande kvartals 1950 något lägre (1,2 %). Under år 1951 har utlänningar gjort 2 240 640 in- och 2 222 497 utresor. Årssiffrorna överstiger med 3,7 % 1950 års.

Turiststatistik. Enligt uppgifter, som inkommit till statens utlänningskommission, har med undantag av danskar och norrmän 30 861 av de under

fjärde kvartalet inresta utlänningarna och 26 541 av de utresta betecknats som turister. De utresta turisterna hade vistats 600 582 dagar i landet.

De ovannämnda uppgifterna, som ligger till grund för turiststatistiken, måste ofta korrigeras i rätt betydande utsträckning. Detta sker i efterhand och en slutgiltig kontroll kan göras först någon tid efter årsskiftet. Utlänningar, som vid inresan uppger sig vara turister, tar ibland anställning här, och är då inte turister. I mindre utsträckning har också som turister inresta färdats direkt genom landet, vilket gör att de inte skall hänföras till turistgruppen. Den största felkällan ligger i att den utresetalong, som vid utlänningens inresa avskils från inresekortet och som skall förvaras i passet tills utresan sker, genom utlänningens förvållande dessförinnan förkommer. Uppgift om den utresandes turistkaraktär går därigenom ofta förlorad. Den slutgiltigt korrigerade — så långt detta låter sig göra — sammanställningen över den utländska turistfrekvensen under år 1951 återfinns i tab. 4. Siffrorna visar en icke obetydlig ökning i jämförelse med föregående års.

G. M.

Omsättningen inom detaljhandeln under fjärde kvartalet 1951

Socialstyrelsen inhämtar kvartalsvis uppgifter från företag inom den enskilda detaljhandeln rörande omsättningen. Från konsumentkooperativa föreningar erhålls liknande uppgifter månadsvis. På grundval av dessa uppgifter beräknas indextal för försäljningen inom dels den enskilda, dels den kooperativa handeln. Uppgifterna för den enskilda handeln grupperas efter de olika företagens branschtillhörighet. Beträffande den kooperativa handeln fördelas uppgifterna om försäljningen på »avdelningar» i enlighet med det redovisningssystem, som tillämpas inom konsumentkooperationen.

I tab. 1 återges preliminära indextal för försäljningen inom den enskilda handeln under fjärde kvartalet 1951 med fjärde kvartalet 1950 som bas. Dessa indextal har beräknats på grundval av uppgifter från företag, som insänt svar för såväl fjärde kvartalet 1950 som fjärde kvartalet 1951. Vidare meddelas indextal för försäljningen under hela året 1951 med hela året 1950 som bas. Sistnämnda indextal har beräknats enligt den s. k. kedjemetoden.

De redovisade företagen har, liksom vid tidigare uppgiftstillfällen, fördelats på branscher med utgångspunkt från arbetsmarknadskommissionens år 1946 verkställda inventering av företag inom varuhandeln. I föreliggande redogörelse har emellertid branschen »bilar, cyklar, sportartiklar, maskiner» uteslutits i tab. 1; för cyklar och sportartiklar återfinns dock i en särskild tablå ett indextal utvisande omsättningsförändringen mellan fjärde kvartalet 1950 och fjärde kvartalet 1951.

Tab. 1. Indextal för försäljningen inom den enskilda detaljhandeln under fjärde kvartalet 1951 (fjärde kvartalet 1950 = 100) samt under hela året 1951 (år 1950 = 100)

Bransch	Antal uppgifter	Indextal för försäljningen 4:e kv. 1951 (4:e kv. 1950 = 100)	Indextal för försäljningen År 1951 (År 1950 = 100)
Livsmedel	**1 139**	**116**	**111**
Kött o. charkuterier	270	119	114
Fisk	71	120	111
Mjölk o. mejerivaror	160	108	106
Mjölk o. specerier	67	120	115
Bagerier o. konditorier	309	116	110
Specerier	184	118	114
Frukt o. konfektyrer	78	118	108
Lanthandel	**298**	**114**	**113**
Beklädnad	**964**	**92**	**102**
Vävnader o. sybehör	256	92	101
Herrkonfektion	221	92	102
Damkonfektion	137	95	105
Modister	110	105	107
Skrädderier	179	84	99
Päls- och skinnvaror	61	100	113
Skor	**409**	**83**	**97**
Inventarier	**513**	**115**	**119**
Bosättningsaffärer	161	113	115
Möbler o. mattor	113	98	107
Elektriska artiklar	47	123	118
Järnhandel	192	120	124
Guldsmeder, urmakare	**137**	**117**	**115**
Musik, konst, blommor, antikviteter	**63**	**115**	**117**
Böcker o. papper	**146**	**123**	**118**
Färger, sjukvårdsartiklar, parfym	**123**	**115**	**115**
Fotoaffärer	**67**	**122**	**127**
Varuhus, basarer	**90**	**110**	**115**

Då större företag är starkare företrädda inom urvalet av uppgiftslämnare än mindre företag, har man vid beräkningen av indextalen för olika branscher och branschgrupper sammanvägt uppgifterna för större och mindre företag i anslutning till de vid nyssnämnda inventering redovisade frekvenstalen för olika storleksgrupper. Indextalen för de i följande tablå redovisade specificerade verksamhetsgrenarna inom branscherna är däremot icke vägda på detta sätt.

Redovisningen för fjärde kvartalet 1951 (tab. 1) baseras på 3 949 försäljningsuppgifter från enskilda handelsföretag. Sammanlagt har frågeformulären utgått till ca 7 800 företag (exkl. »bilar, cyklar, sportartiklar»). Med hänsyn till den synnerligen otillfredsställande svarsprocenten bör sålunda de anförda beräkningarna användas med försiktighet.

Nedanstående indextal utvisar förändringen i försäljningen sedan fjärde kvartalet 1950 inom vissa specificerade grenar av de i tab. 1 redovisade

branscherna »guldsmeder, urmakare» och »färger, sjukvårdsartiklar, parfym» samt inom branschen »cyklar och sportartiklar».

	Antal uppgifter	Indextal för försäljningen 4:e kv. 1951 (4:e kv. 1950 = 100)
Cyklar och sportartiklar	102	109
Guldsmeder, juvelerare	51	118
Ur, optik (även i kombination med guldsmedsarbeten)	84	125
Färghandel	87	118

Beträffande den kooperativa handeln har indexberäkningarna för oktober, november och december 1951 baserats på uppgifter från resp. 186, 175 och 179 konsumtionsföreningar med ca 5 000 försäljningsställen. I tab. 2 återges indextal för försäljningen under fjärde kvartalet 1951 med fjärde kvartalet 1950 som bas och för hela året 1951 med år 1950 som bas. Dessa indextal har beräknats efter likartade grunder som indextalen för den enskilda handeln. Härvid har de redovisade föreningarna fördelats på storleksgrupper efter antalet försäljningsställen och uppgifterna för de olika storleksgrupperna har sammanvägts med hänsyn till totala antalet konsumtionsföreningar inom resp. storleksgrupp. I tab. 2 meddelas vidare indextal för antalet försäljningsställen, beräknade på liknande sätt som indextalen för försäljningen.

Tab. 2. Indextal för detaljförsäljningen och antalet försäljningsställen vid konsumtionsföreningarna under fjärde kvartalet 1951 (fjärde kvartalet 1950 = 100) och under hela året 1951 (år 1950 = 100)

Avdelning	Indextal för 4:e kv. 1951 (4:e kv. 1950 = 100)		Indextal för År 1951 (År 1950 = 100)	
	Detaljförsäljning	Antal försäljningsställen	Detaljförsäljning	Antal försäljningsställen
Charkuteri	114	96	112	98
Fisk	115	102	114	101
Mjölk och bröd	116	100	111	101
Speceri, diverse	122	100	121	102
Specialbutiker, varuhus	101	102	112	105
Skor	79	104	99	102
Serveringar	118	100	113	100

E. O.

Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under fjärde kvartalet 1951

Preliminär översikt utarbetad av bostadsstyrelsen

I det följande lämnas vissa uppgifter dels om bostadsbyggandet i flertalet städer och ett antal köpingar, dels om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål i 7 av rikets största städer.

Uppgifterna om bostadsbyggandet avser lägenheter i påbörjade, pågående och inflyttningsfärdiga nybyggnader.[1]

Uppgifterna om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål avser såväl nybyggda som till-, på- eller ombyggda hus, vilka fullbordats under redovisningsperioden.

Inflyttningsfärdiga lägenheter. I tab. 1 redovisas antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under åren 1944—1951 i de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

I tab. 2 redovisas vissa uppgifter om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i städer med mer än 30 000 invånare, städer med 10 000—30 000 invånare, flertalet städer med mindre än 10 000 invånare och flertalet köpingar. I tab. 3 lämnas samma uppgifter för varje enskild stad med mer än 30 000 invånare.

Antalet lägenheter i inflyttningsfärdiga nybyggnader i hela riket uppgick år 1949 till ungefär 41 500 och under år 1950 till närmare 44 000. Under år

Tab. 1. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i 53 städer[2] under tiden januari 1944—december 1951

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951
Hela året	27 777	28 898	32 437	26 064	24 441	22 670	24 668	22 536
1:a kvartalet	4 657	5 142	8 197	6 871	7 769	5 625	4 869	4 894
2:a »	4 435	6 338	7 243	4 694	5 151	4 194	4 548	5 386
3:e »	12 087	8 036	8 839	7 286	5 134	5 833	7 008	5 352
4:e »	6 598	9 382	8 158	7 213	6 387	7 018	8 243	6 904
Januari	·	862	2 266	1 186	1 546	1 990	1 643	1 803
Februari	·	875	1 495	1 657	2 598	1 793	1 488	1 329
Mars	·	3 405	4 436	4 028	3 625	1 842	1 738	1 762
April	·	1 879	2 520	1 185	1 685	1 482	1 242	1 905
Maj	·	1 765	1 979	1 606	1 298	942	1 431	1 461
Juni	·	2 694	2 744	1 903	2 168	1 770	1 875	2 020
Juli	681	1 117	2 025	1 846	1 651	1 067	1 638	1 380
Augusti	492	1 616	2 151	1 618	1 424	1 554	1 941	2 010
September	10 914	5 303	4 663	3 822	2 059	3 212	3 429	1 962
Oktober	2 074	3 364	3 357	2 590	2 080	2 830	2 636	1 768
November	1 428	2 728	2 257	2 330	1 947	1 686	2 689	2 770
December	3 096	3 290	2 544	2 293	2 360	2 502	2 918	2 366

[1] Se Soc. Medd. 1950: 6, sid. 431.

[2] De städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

Tab. 2. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i olika grupper av städer samt köpingar

	1950		1951	
	4 kv.	Hela året	4 kv.	Hela året
Städer med mer än 30 000 inv.	6 079	18 622	5 183	16 792
Städer med 10 000—30 000 inv.	2 901	8 436	2 286	7 693
Flertalet städer med mindre än 10 000 inv.	1 127	2 986	1 073	2 926
Flertalet köpingar	1 068	3 081	979	2 812
Summa	**11 175**	**33 125**	**9 521**	**30 223**

1951 torde antalet inflyttningsfärdiga lägenheter ha uppgått till närmare 40 000. De av uppgifterna i tab. 1 omfattade 53 städerna svarade för något mer än hälften och samtliga de i tab. 2 redovisade städerna och köpingarna för ungefär tre fjärdedelar av bostadsproduktionen i riket dessa år.

Antalet under fjärde kvartalet 1951 inflyttningsfärdiga lägenheter överstiger antalet under vart och ett av årets tre första kvartal. I de 53 städer, som ingår i de i tab. 1 redovisade uppgifterna, blev sålunda 4 894 lägenheter inflyttningsfärdiga under första kvartalet, 5 386 under andra kvartalet, 5 352 under tredje kvartalet och 6 904 under fjärde kvartalet. För samtliga i tab. 2 redovisade städer och köpingar är motsvarande antal tillhopa 6 752, 6 815. 7 135 och 9 521. Bostadsproduktionen under fjärde kvartalet 1951 var väsentligt mindre än under fjärde kvartalet år 1950. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under fjärde kvartalet 1951 i samtliga de i tab. 2 redovisade städerna och köpingarna understeg med 15 % motsvarande antal under fjärde kvartalet 1950.

En jämförelse med fjärde kvartalet 1950 för olika grupper av kommuner visar, att bostadsproduktionen under fjärde kvartalet 1951 minskat i samtliga kommungrupper, i större städer med 15 %, i medelstora städer med 21 %, i mindre städer och i redovisade köpingar med 5 respektive 8 %.

Under hela år 1951 blev i samtliga redovisade städer och köpingar tillhopa

Tab. 3. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i städer med mer än 30 000 invånare

Städer	1950		1951		Städer	1950		1951	
	4 kv.	Hela året	4 kv.	Hela året		4 kv.	Hela året	4 kv.	Hela året
Stockholm .	1 736	6 205	1 773	5 705	Karlskrona .	158	273	260	317
Göteborg . .	1 133	3 178	490	2 209	Karlstad . .	53	352	111	241
Malmö . . .	430	1 640	368	1 624	Linköping .	181	636	81	607
Borås . . .	220	504	203	590	Lund . . .	71	256	67	191
Eskilstuna .	240	531	89	496	Norrköping .	268	723	397	587
Gävle . . .	57	178	208	464	Solna . . .	236	556	160	539
Halmstad .	97	326	94	366	Uppsala . .	258	679	133	609
Hälsingborg	188	512	130	369	Västerås . .	251	699	199	771
Jönköping .	148	381	79	278	Örebro . . .	198	508	255	654
Karlskoga .	156	485	86	175	Tillhopa	**6 079**	**18 622**	**5 183**	**16 792**

Tab. 4. Antalet lägenheter i påbörjade nybyggnader i 53 städer under tiden januari 1944—december 1951

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951
Hela året	35 600	32 800	31 800	24 600	21 100	26 800	28 500	23 400
1:a kvartalet	8 000	6 000	8 500	7 200	5 300	5 800	5 600	4 200
2:a »	9 000	9 000	8 400	7 500	4 200	3 300	5 600	3 900
3:e »	7 000	8 900	5 800	4 800	2 900	7 300	8 000	7 100
4:e »	11 600	8 900	9 100	5 100	8 700	10 400	9 300	8 200

30 223 lägenheter inflyttningsfärdiga, vilket innebär en minskning i jämförelse med år 1950 med 2 902 lägenheter eller med 9 %.

Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter har under år 1951 minskat väsentligt i Stockholm och Göteborg, men varit ungefär oförändrat i Malmö. I dessa tre städer tillhopa är antalet under fjärde kvartalet inflyttningsfärdiga lägenheter 20 % mindre än under föregående år. För hela året uppgår minskningen till 13 %. I städer med 30 000—100 000 invånare är minskningen under fjärde kvartalet 8 %, men för hela året endast 5 %. I sex av dessa städer har under hela år 1951 färdigställts ett större antal lägenheter än under år 1950, under det att i övriga tio städer antalet inflyttningsfärdiga lägenheter minskat (se tab. 3). I städer med 10 000—30 000 invånare är minskningen under hela år 1951 i jämförelse med år 1950 9 %, i städer med mindre än 10 000 invånare 2 % och i flertalet köpingar 9 %.

Lägenheter i påbörjade och pågående nybyggnader (53 städer). För de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare, redovisas i tab. 4 antalet lägenheter i nybyggnader, som påbörjats under varje kvartal sedan år 1944 och i tab. 5 antalet lägenheter i hus, som var under byggnad vid ingången av varje kvartal under samma tid. Dessa uppgifter är osäkrare än uppgifterna om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter. De redovisade antalen har därför avrundats till jämna hundratal.

Antalet lägenheter i hus, vilkas uppförande påbörjats under fjärde kvartalet 1951 uppgick till 8 200, vilket är mer än under något av årets tre första kvartal men 12 % mindre än antalet lägenheter i hus påbörjade under fjärde kvartalet 1950.

Antalet lägenheter i pågående företag har ökat från 27 100 den 1 oktober 1951 till 28 400 den 1 januari 1952, vilket trots den relativt ringa igångsätt-

Tab. 5. Antalet lägenheter i pågående nybyggnader i 53 städer vid ingången av varje kvartal under tiden 1 januari 1944—1 januari 1952

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952
1:a kvartalet	13 300	21 100	25 000	24 400	23 000	19 600	23 700	27 500	28 400
2:a »	16 600	21 900	25 300	24 700	20 400	19 700	24 400	26 800	
3:e »	21 200	24 600	26 400	27 500	19 500	18 800	25 500	25 300	
4:e »	16 100	25 500	23 500	25 100	17 300	20 300	26 400	27 100	

Tab. 6. Golvyta (m²) i fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer

Städer	1950			1951	
	4 kv.	Hela året[1]		4 kv.	Hela året[1]
		I	II		II
Stockholm	50 448	284 051	265 659	35 017	147 013
Göteborg	91 930	173 280	169 755	20 820	120 700
Malmö	11 817	56 064	54 063	21 919	105 143
Norrköping	6 459	15 421	15 235	2 795	29 566
Hälsingborg	1 107	17 348	17 348	1 219	12 445
Örebro	13 648	23 794	22 558	9 920	21 039
Borås	2 578	9 547	9 547	5 066	32 659
Tillhopa	**177 987**	**579 505**	**554 165**	**96 756**	**468 565**

ningen under fjärde kvartalet 1951 är det högsta antal lägenheter, som varit pågående vid något kvartalsskifte under den här redovisade perioden. Anledningen härtill är de avsevärt förlängda byggnadstiderna.

Lokaler för andra än bostadsändamål. Vissa uppgifter om fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål meddelas i tab. 6—7. I de meddelade uppgifterna för år 1951, liksom i uppgifterna för fjärde kvartalet 1950 ingår icke uppgifter om byggnader, som uppförts eller ombyggts för statliga myndigheters räkning.

Under fjärde kvartalet 1951 tillkom i de sju städerna lokaler för andra än bostadsändamål med en areal av sammanlagt 97 000 m². Motsvarande areal under fjärde kvartalet 1950 uppgick till 178 000 m². Under hela år 1951 tillkom lokaler med en sammanlagd yta av ungefär 469 000 m², vilket är ungefär 85 000 m² mindre än under år 1950.

Tab. 7. Golvyta (m²) i under 4:e kvartalet 1951 fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer, fördelade efter byggnadsarbetets art samt lokalernas ändamål

Städer	I nybyggda hus	I till- o. påbyggda hus	I ombyggda hus	Butiker, kontor, lager m. m.	Verkstäder, fabriker m. m.	Övriga ändamål	Totalt
Stockholm	34 212	341	464	9 129	6 403	19 485	35 017
Göteborg	10 475	1 650	8 695	10 830	2 770	7 220	20 820
Malmö	12 748	5 612	3 559	12 610	3 489	5 820	21 919
Norrköping	2 586	—	209	1 327	700	768	2 795
Hälsingborg	873	346	—	818	100	301	1 219
Örebro	6 037	1 589	2 294	6 847	1 408	1 665	9 920
Borås	4 116	851	99	2 509	367	2 190	5 066
Tillhopa	**71 047**	**10 389**	**15 320**	**44 070**	**15 237**	**37 449**	**96 756**

[1] I Inkl. lokaler för andra än bostadsändamål, som uppförts eller ombyggts för statliga myndigheters räkning.
II Exkl. dylika lokaler.

G. Ö.

Arbetsmarknaden under januari 1952

De försämrade sysselsättningsförhållandena inom vissa konsumtionsvaruindustrier avspeglades i ett avsevärt större antal arbetssökande personer i förhållande till antalet lediga platser än under januari föregående år. Ökningen berörde såväl manlig som kvinnlig arbetskraft men var mest framträdande beträffande kvinnorna. — Den kraftiga ökningen av antalet helgpermitteringar inom textil- och beklädnadsindustrin medförde, att totalantalet helgpermitterade i år var ungefär dubbelt så stort som förra året.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet inom den egentliga industrin *anställda* arbetare 0,1 % lägre än i december. Antalet manliga arbetare minskade med 0,1 % och antalet kvinnliga med 0,2 %. Antalet *i arbete varande* arbetare ökade med 0,6 %. På grund av arbetsbrist var 0,4 % frånvarande, medan frånvaron på grund av andra orsaker var 5,5 %.

Vid *järnbruken* ökade arbetsstyrkan säsongmässigt, men ökningen var i år något mindre än vanligt beroende på arbetskraftens ökade benägenhet att söka sig till skogsbruket.

Den förbättrade arbetskraftstillgången inom *verkstadsindustrin* gällde huvudsakligen kvinnlig arbetskraft samt okvalificerade manliga arbetare. På yrkesutbildad personal såsom verktygs- och maskinarbetare till verkstadsindustrin samt grovplåtslagare och svetsare till varven var bristen alltjämt kännbar. Möjligheterna att till verkstadsindustrin överföra inom textil-, beklädnads- och skoindustrierna friställd arbetskraft begränsades i icke ringa grad av bostadsbristen samt arbetskraftens bundenhet vid hemorten.

Inför sågningssäsongen ökade behovet av *sågverks-* och *brädgårds*arbetare. Arbetskraft kunde dock anvisas i erforderlig omfattning. Vid en del *möbelindustrier* visade ordertillgången tendens att minska och i några fall infördes korttidsarbete. Tillgången på möbel- och maskinsnickare var emellertid alltjämt otillräcklig. *Pappers- och massaindustrierna* hade mycket god sysselsättning, och arbetskraft anvisades i den utsträckning bostadstillgången medgav. — Underskottet på arbetskraft inom de *grafiska facken* kvarstod.

Inom *textil- och beklädnadsindustrin* var situationen i stort sett oförändrad i jämförelse med föregående månad. Helgpermitteringarna, som i år på grund av de försämrade konjunkturerna inom branschen var ovanligt omfattande, berörde ca 14 000 personer mot ca 1 500 i fjol. Driftsnedläggelser förekom fortfarande vid filialföretag och andra mindre företag. Trots den sjunkande platstillgången kunde ett relativt stort antal platser icke tillsättas beroende på vissa svårigheter att överföra arbetskraft från överskotts- till bristområden. Sålunda kunde t. ex. efterfrågan på sömmerskor icke helt tillgodoses på orter utanför de egentliga textilområdena. — *Skoindustrin* hade även under januari vissa sysselsättningssvårigheter. Den

arbetskraft, som friställdes framför allt vid mindre företag, kunde i regel överföras till andra sysselsättningar även om svårigheter på sina håll uppstod att omplacera kvinnor samt äldre manliga arbetare. Korttidsarbete förekom på grund av avtalsbestämmelser endast i mycket obetydlig omfattning.

Inom *byggnadsverksamheten* rådde i stort sett samma höga sysselsättningsnivå som under motsvarande tid förra året. På grund av de goda skogskonjunkturerna i år har i norra delarna av landet den arbetskraft som eljest vintertid brukar söka byggnadsarbete i stället sökt sin utkomst inom skogsbruket.

Jordbrukets arbetskraftsbehov var säsongmässigt mycket ringa. De arbetslösa manliga lantarbetarna kunde i allmänhet placeras i skogs- eller vägarbete, medan det för kvinnorna uppstod vissa sysselsättningssvårigheter.

Inom *skogsbruket* inträdde under månaden en så avsevärd ökning i tillgången på arbetskraft, att på sina håll svårigheter uppstod att placera dem som från andra yrken sökte sig över till skogsbruket. På grund av den goda arbetskraftstillgången reducerades antalet till arbetsförmedlingen anmälda lediga platser väsentligt och utgjorde vid månadsskiftet januari/februari ca 3 000 mot ca 10 000 vid motsvarande tidpunkt förra året.

Vid *sjömanshusen* redovisades under månaden sammanlagt 4 654 påmönstringar och 4 802 avmönstringar mot 4 982 resp. 5 890 under december.

Genom arbetsförmedlingarnas medverkan tillsattes under januari ca 91 200 platser, varav 61 400 med manliga och 29 800 med kvinnliga sökande. Av totalantalet tillsatta platser beräknades 43 % ha högst en veckas varaktighet. I jämförelse med december ökade antalet arbetsansökningar med i genomsnitt 28,9 % (manliga 29,2 %, kvinnliga 28,4 %), antalet lediga platser med 8,2 % (manliga 9,0 %, kvinnliga 6,9 %) samt antalet tillsatta platser med 22,6 % (manliga 25,1 %, kvinnliga 17,9 %).

Antalet *arbetsansökningar* på 100 lediga platser var 128 mot 107 i december. För enbart manlig arbetskraft var antalet 130 mot 110 i december och för enbart kvinnlig arbetskraft 123 mot 102. Motsvarande relationstal för enbart industri var 150 och 119 samt för enbart byggnadsverksamhet 231 och 220. Antalet *tillsatta platser* på 100 lediga utgjorde under januari 72 (manliga 75, kvinnliga 67) mot 64 i december. I samverkan mellan arbetsförmedlingar på olika orter i landet tillsattes 7 227 platser, varav 5 519 med manliga och 1 708 med kvinnliga sökande.

Enligt preliminära siffror för *arbetslösheten inom fackförbunden* var 3,6 % av de rapporterande förbundens medlemmar arbetslösa vid årsskiftet 1951/52. Antalet av arbetslöshetsnämnderna vid utgången av januari rapporterade *hjälpsökande arbetslösa* uppgick till 1 669, varav 346 utlänningar.

En jämförelse med läget i januari 1951 visar, att antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser i år var högre, nämligen 128 mot 100.

I tabellavdelningen (sid. 203) lämnas närmare uppgifter om arbetsförmedling, sysselsättning, arbetslöshet och byggnadstillstånd.

Wgt

Meddelanden från arbetsmarknadsstyrelsen

Arbetslöshet och understödsverksamhet i de erkända arbetslöshetskassorna under november 1951. De erkända arbetslöshetskassorna hade vid månadens utgång ca 1 122 600 medlemmar, varav 919 200 män och 203 400 kvinnor.

Arbetslöshetsprocenten för november 1951 utgjorde 2,0 mot 1,8 närmast föregående månad och 2,1 ett år tidigare. Beräknad för en tolvmånadersperiod med november 1951 som slutmånad var arbetslöshetsprocenten 2,9 mot 3,6 för perioden december 1949—november 1950.

Antalet understödsdagar uppgick i november 1951 till 77 679 eller i genomsnitt per medlem till 0,07 mot 0,04 föregående månad och 0,07 i november 1950.

Av de erkända arbetslöshetskassorna utbetalades under månaden ett sammanlagt understödsbelopp av 641 005 kr. Per understödsdag motsvarar detta ett genomsnittligt dagunderstöd av 8,25 kr, varav 7,11 kr utgjorde daghjälp och 1,14 kr familjetillägg.

Den centrala utlänningsmyndigheten. Arbetsmarknadsstyrelsen har den 25 januari 1952 avgett yttrande över 1949 års utlänningskommittés förslag till organisation av den centrala utlänningsmyndigheten. Arbetsmarknadsstyrelsen har härvid inledningsvis framhållit, att arbetstillståndsgivningen måste helt förbehållas styrelsen och dess underlydande organ. Styrelsen kan biträda förslaget om en fristående utlänningsmyndighet endast under förutsättning, att det befinns olämpligt att sammanföra den tekniska utlänningskontrollen med en annan central myndighets ämbetsuppgifter. Den fristående utlänningsmyndigheten bör under alla omständigheter få en sådan organisation, som föranleds av att huvudvikten av dess verksamhet bör utgöras av själva kontrolluppgifterna. Myndighetens organisation bör sålunda icke utformas med sikte på att verket skall föra en självständig utlänningspolitik. Denna bör i stället uppdras av Kungl. Maj:t efter hörande av vederbörande fackmyndigheter. I anslutning härtill finner arbetsmarknadsstyrelsen det mest ändamålsenligt, att beslutanderätten inom utlänningsverket helt förbehålls dess chef och icke av honom delas med en särskild styrelse. Det medborgerliga inflytandet på utlänningsärendena bör koncentreras till utlänningsnämnden. I övrigt bör den centrala utlänningsmyndigheten uppbyggas på ett sådant sätt, att organisatoriska hinder icke föreligger för dess uppgående i annat verk, om förändringar skulle inträffa, som talar för en sådan omläggning.

Därest beslutanderätten i arbetstillståndsfrågor förbehålls arbetsmarknadsstyrelsen, föranleder detta icke någon personalökning hos styrelsen. Detta sammanhänger med att styrelsen redan nu måste ingående pröva ifrågavarande ärenden. Arbetsmarknadsstyrelsen har slutligen även fram-

fört vissa förslag till förenklingar i det tekniska samarbetet mellan styrelsen och utlänningsmyndigheten.

Förslag till ny utlänningslag. Arbetsmarknadsstyrelsen har den 25 januari 1952 avgett yttrande över 1949 års utlänningskommittés betänkande med förslag till utlänningslag m. m. Styrelsen konstaterar inledningsvis, att kommittébetänkandet icke fått en för arbetsmarknadsärendenas del tillfredsställande utformning. Arbetsmarknadsstyrelsen anser, att kommitténs förslag präglas av knapphändighet bl. a. i fråga om motiveringar till kommitténs förslag i olika punkter.

Arbetsmarknadsstyrelsen ger i första delen av sitt yttrande en återblick på utvecklingen fr. o. m. tiden för 1943 års utlänningssakkunnigas arbete. Av denna framgår, att arbetsmarknadskommissionens och sedermera arbetsmarknadsstyrelsens inflytande över utlänningsärendena successivt ökat, allteftersom utlänningslagen med följdförfattningar omarbetats, dock utan att det centrala arbetsmarknadsorganet på långt när tillerkänts den ställning socialstyrelsen, i sin egenskap av centralt arbetsmarknadsorgan tidigare innehade i fråga om utlänningars arbetstillstånd alltifrån tillkomsten av en fastare organisation för utlänningsärendena.

Vid sitt ställningstagande till kommitténs lagförslag har arbetsmarknadsstyrelsen funnit anledning till vissa väsentliga erinringar, som i stort sett överensstämmer med den reservation, herr Curtman avgett i egenskap av sakkunnig åt kommittén. I motsats till vad kommittén anser sig kunna uttala måste arbetsmarknadsstyrelsen nämligen konstatera, att erfarenheterna av nuvarande ordning icke är tillfredsställande, främst på grund av att det centrala utlänningsorganets politik inkräktar på styrelsens ämbetsområde. För styrelsen är det därför i detta sammanhang mest angeläget, att styrelsen tilldelas ett avgörande inflytande på den arbetsmarknadsbetingade utlänningspolitiken, vilket enligt arbetsmarknadsstyrelsens bestämda uppfattning kan ernås endast genom att arbetstillståndsgivningen förläggs till styrelsen. Hur själva utlänningskontrollen därefter organiseras, är för arbetsmarknadsstyrelsens del av underordnad betydelse.

Beträffande detaljförslagen har arbetsmarknadsstyrelsen hävdat, att styrelsen skall vara obligatorisk remissmyndighet i fråga om bosättningstillstånden. Vidare förordar styrelsen införandet av ett särskilt besökstillstånd, huvudsakligen avsett för medborgare i länder, med vilka avtal om viseringsfrihet icke träffats. Vidare anser styrelsen det önskvärt, att nuvarande olägenheter i samband med att viseringsbefriade utlänningar söker sig hit i avsikt att erhålla anställning begränsas genom bestämmelser om att arbetstillstånd endast lämnas utlänningar med uppehållstillstånd.

I det följande har styrelsen uttalat, att övervägande skäl talar för att nuvarande befrielse från arbetstillståndsskyldighet i fråga om statliga anställningar upphävs. Styrelsen har även förordat ändring av förslagets 16 §, innebärande att arbetsmarknadsparternas inflytande över arbetstillståndsfrågorna utökas.

Sammanfattningsvis uttalar styrelsen, att utredningens tillkomst icke motiverades av någon händelse på utlänningslagens område, som i något avseende satte tidigare erfarenheter och synpunkter ur spel. Mot bakgrunden härav måste man allmänt konstatera, anser styrelsen, att den metod, kommittén valt för sin utredning i fråga om de olika intressesynpunkternas tillgodoseende — nämligen att helt bortse från tidigare ställningstaganden och yttranden — icke framstått som lämplig utan tycks ha fört kommittén in på alltför teoretiska överväganden. Under sådana omständigheter är det förklarligt, att utredningsresultatet har kommit att väsentligt skilja sig från vad de praktiska angelägenheter, det är avsett att reglera, torde påfordra. Så har i hög grad skett särskilt beträffande kommitténs syn på behovet för arbetsmarknadsmyndigheterna att öva inflytande på utlänningarnas placering på arbetsmarknaden. Kommittén anser sig sålunda ha anledning att för all framtid tilldela den centrala arbetsmarknadsmyndigheten en blygsammare roll, än den någonsin innehaft i svensk utlänningspolitik, bortsett från provisoriet åren närmast efter 1940, när socialstyrelsen fortsatte att vara central utlänningsmyndighet, trots att arbetsmarknadsärendena i stort sett flyttats över till arbetsmarknadskommissionen. Möjligen kan kommitténs ställningstagande i viss mån ha sin förklaring i att kommitténs arbete infallit under en tid med ensidigt arbetsmarknadsläge, karakteriserat av arbetskraftsbrist. Med den homogena innebörd, begreppet arbetskraft synes ha för kommittén, har bemästrandet av den utländska arbetskraften för kommittén icke framstått som någon mera komplicerad fråga, och slutsatsen har blivit, att arbetsmarknadsmyndigheternas medverkan i fortsättningen icke erfordras ens i den utsträckning, som nu gäller. Först under de senaste månaderna av kommitténs arbete har läget på arbetsmarknaden skärpts med de följder för den utländska arbetskraften, som herr Curtman åskådliggjort i sitt särskilda yttrande. Om man gör klart för sig, att kommitténs förslag i detta avseende innebär en avsevärd försämring från arbetsmarknadssynpunkt jämfört med nuvarande ordning, torde värdet av lagen som permanent företeelse framstå såsom tveksamt, särskilt vad gäller dess anpassningsduglighet. Arbetsmarknadsstyrelsen måste därför uttala, att styrelsen icke funnit förslaget ägnat att läggas till grund för en permanent lagstiftning utan de genomgripade ändringar, styrelsen föreslagit.

Vid den slutliga handläggningen av ärendet i arbetsmarknadsstyrelsens plenum avgav herrar Sænund och G. Larsson särskilt yttrande av följande lydelse: »Vi delar styrelsemajoritetens uppfattning, att arbetsmarknadsstyrelsen bör tilläggas beslutanderätten i arbetstillståndsfrågor rörande utlänningar. Vi kunna däremot icke biträda vare sig styrelsens förslag om ändring av 16 § tredje stycket i den föreslagna utlänningslagen eller, i vissa delar, dess uttalanden i övrigt.»

Löner och sysselsättning inom industrin i november 1951

På grundval av den månatliga sysselsättningsstatistiken och kvartalsstatistiken rörande lönesummor och arbetstimmar har uppgjorts de här nedan lämnade sammanställningarna i fråga om löne- och sysselsättningsförhållandena inom industrin i november 1951.

Beträffande använda beräkningsmetoder, förklaringar till tabellerna samt generella anmärkningar rörande lönemedeltalen hänvisas till redogörelserna för de i februari och augusti 1948 utförda undersökningarna. (Soc. Medd. 1948: 6, sid. 475 och 1948: 12, sid. 974.)

De här redovisade sammanställningarna angående sysselsättningens förändringar berör beträffande jämförelsen november 1950—november 1951 6 100 företag med ca 488 000 arbetare samt i fråga om jämförelsen augusti 1951—november 1951 6 883 företag med ca 492 000 arbetare. Antal företag i redovisningen av utbetald lönesumma och utgjorda arbetstimmar var 5 663 för jämförelsen november 1950—november 1951 samt 6 141 för jämförelsen augusti 1951—november 1951.

Sysselsättningsförhållanden. I tab. 1 kol. b—d anges hur antalet anställda arbetare förändrats inom olika industrigrupper från november 1950 till november 1951. Jämförelsen avser endast företag, som vid båda redovisningstillfällena rapporterade till socialstyrelsen. Bland industrigrupper med ökat antal anställda kan nämnas gruvor och anrikningsverk (4,0 %), elektroteknisk industri (4,2 %), mekaniska verkstäder (2,8 %), cementfabriker (9,1 %), porslins-, kakel- och lergodsfabriker (6,6 %), pappersmassefabriker (5,4 %) samt pappersbruk och pappfabriker (5,1 %). Minskat antal anställda redovisas bl. a. av cementvarufabriker (— 5,1 %), sågverk och hyvlerier (— 2,7 %), byggnadssnickerifabriker (— 4,1 %), choklad- och konfektindustri (— 18,3 %), garverier (— 5,3 %) samt gruppen textil- och beklädnadsindustri, där antal anställda var 2,9 % lägre än i november 1950. Beträffande den senare gruppen bör observeras att uppgifterna avser november 1951 jämfört med november 1950 och följaktligen påverkar de permitteringar, som skedde i slutet av 1951 och början av 1952, icke denna jämförelse. Vidare avser beräkningarna antal anställda vid en viss given veckodag och korttidspermitteringar, som exempelvis får formen av minskat antal arbetsdagar per vecka, inverkar icke på resultatet av beräkningarna då de som har förkortad arbetstid, fortfarande är anställda vid företaget.

I genomsnitt för hela industrin har antalet anställda ökat med 0,4 %. För enbart vuxna män var ökningen 0,6 % medan antal anställda kvinnor minskat med 0,5 %.

Tab. 1. Sysselsättning och timförtjänst i november 1951 för arbetare inom industrin

a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l
Industrigrupper	Antal anställda arbetare exkl. permitterade i november 1951[1]			Genomsnittlig timförtjänst i nov. 1951[2]		Genomsnittlig timförtjänst, kr, för vuxna manliga arbetare inom dyrortsgrupp[2]				
	Indextal (november 1950 = 100)									
	båda könen	män	kvinnor	vuxna manliga arbetare	vuxna kvinnliga arbetare	2	3	4	5	1–5
Malmbrytning o. metallind.	**102·5**	**102·0**	**108·5**	**123·8**	**124·7**	**3·22**	**3·40**	**3·80**	**4·11**	**3·53**
Gruvor o. anrikningsverk	104·0	103·7	·	117·9	·	3·56	3·63	4·00	4·83	4·13
Järn-, stål- o. kopparverk	100·9	100·2	·	125·9	125·6	3·26	3·36	·	·	3·43
Järn- o. stålmanufaktur	101·7	101·1	106·6	123·8	124·1	3·19	3·30	3·59	4·48	3·35
Mekaniska verkstäder	102·8	102·6	107·7	124·8	123·7	3·15	3·47	3·72	4·08	3·53
Reparationsverkstäder	99·9	99·9	·	118·9	·	2·69	3·12	3·37	3·69	3·32
Skeppsvarv	102·2	102·2	·	123·0	—	·	3·45	3·92	·	3·70
Elektroteknisk industri	104·2	103·1	108·4	125·1	126·2	·	3·23	3·51	3·83	3·45
Annan metallindustri	102·2	101·9	103·7	119·1	124·2	3·06	3·31	3·57	3·91	3·45
Jord- och stenindustri	**101·2**	**100·1**	**112·1**	**123·3**	**124·0**	**2·94**	**3·11**	**3·48**	**3·64**	**3·01**
Kolgruvor	106·0	106·0	·	124·3	·	3·15	—	—	—	3·15
Torvindustri	105·4	105·5	·	126 3	·	2·64	·	—	—	2·69
Stenindustri	99·6	99·6	·	121·9	·	3·09	2·76	·	·	2·98
Kalk- och kritbruk	95·8	95·9	·	126·0	·	2·95	·	·	·	2·95
Cementfabriker	109·1	108·8	·	·	·	·	·	—	—	·
Cementvarufabriker	94·9	94·6	·	125·8	·	3·12	3·56	·	·	3·52
Tegelbruk	98·8	98·6	·	124·7	·	2·82	2·86	·	·	2·82
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	106·6	103·6	113·8	118·7	123·5	·	·	·	—	2·93
Glasindustri	98·8	97·8	108·0	120·7	124·2	2·96	3·34	·	·	2·99
Annan jord- o. stenindustri	101·3	101·1	·	125·0	·	·	·	·	·	3·45
Träindustri	**98·0**	**97·8**	**103·0**	**123·3**	**123·0**	**2·82**	**2·89**	**3·13**	**3·20**	**2·94**
Sågverk o. hyvlerier	97·3	96·9	·	125·7	·	2·71	2·80	3·05	3·07	2·87
Låd- o. wallboardfabriker	100·0	99·9	102·9	126·1	·	·	3·16	3·25	·	3·17
Byggnadssnickerifabriker	95·9	95·8	·	121·0	·	2·80	2·92	3·06	·	2·89
Möbelfabriker	98·4	98·5	94·0	118·3	·	2·97	2·96	·	·	2·98
Svarveri- o. skidfabriker	100·7	101·1	·	123·7	·	2·85	2·82	·	·	2·93
Annan trävaruindustri	100·2	101·4	94·0	121·3	122·4	2·76	2·93	·	·	2·94
Pappers- o. grafisk ind.	**104·0**	**104·4**	**101·6**	**127·0**	**130·2**	**3·10**	**3·30**	**3·41**	**3·85**	**3·34**
Pappersmassefabriker	105·4	105·3	110·9	130·6	·	3·17	3·30	3·38	·	3·30
Pappersbruk o. pappfabr.	105·1	104·9	105·8	130·9	133·9	3·07	3·21	·	—	3·12
Papp- o. pappersvaruind.	101·6	105·4	96·5	124·0	129·3	3·11	3·28	·	3·42	3·22
Grafisk industri	101·9	102 3	100·5	119·0	128·0	3·07	3·45	4·01	4·03	3·77
Livsmedelsindustri	**96·0**	**96·9**	**94·0**	**122·8**	**123·0**	**2·86**	**2·89**	**3·14**	**3·36**	**3·00**
Kvarnar	96·6	97·1	·	124·2	·	·	2·72	·	·	2·87
Bageriindustri	95·8	96·5	94·1	121·9	125·5	·	3·09	3·37	3·27	3·17
Sockerindustri	93·0	91·5	107·9	128·0	129·5	·	·	·	·	3·01
Choklad- o. konfektind.	81·7	82·9	81·1	113·4	117·0	·	2·84	·	3·77	3·02
Mejeriindustri	102·0	101·6	105·4	123·0	126·6	2·73	2·80	·	·	3·04
Slakterier o. charkuterier	104·0	103·9	104·5	126·1	126·7	2·84	3·05	3·29	3·50	3·14
Fiskber.-anst. o. konservf.	98·5	99·2	98·2	112·3	123·6	·	2·49	·	·	2·53
Margarinindustri	87·9	92·5	·	·	·	—	·	·	·	·
Bryggerier o. läskedrycksf.	98·9	98·3	101·9	·	·	·	·	·	·	·

[1] För grupper om mindre än 200 arbetare har indextal ej beräknats.

[2] Uppgifter rörande genomsnittlig timförtjänst meddelas endast, då antalet redovisade företag utgör minst 10 och antalet på en vecka utgjorda arbetstimmar minst 10 000. I uppgifterna ingår ej sjuklön, semesterlön och naturaförmåner.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING OCH TIMFÖRTJÄNST I NOVEMBER 1951 FÖR ARBETARE INOM INDUSTRIN

a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l
Industrigrupper	Antal anställda arbetare exkl. permitterade i november 1951			Genomsnittlig timförtjänst i nov. 1951		Genomsnittlig timförtjänst, kr, för vuxna manliga arbetare inom dyrortsgrupp				
	Indextal (november 1950 = 100)									
	båda könen	män	kvinnor	vuxna manliga arbetare	vuxna kvinnliga arbetare	2	3	4	5	1–5
Tobaksfabriker	103·7	97·7	106·2	·	·	·	·	·	·	·
Annan livsmedelsindustri	92·9	92·6	93·7	122·1	125·4	2·68	·	·	·	2·84
Textil- o. beklädnadsind.	**97·1**	**96·3**	**97·6**	**118·0**	**120·7**	**2·75**	**2·88**	**3·00**	**3·36**	**2·86**
Ylleindustri	89·7	89·3	90·2	117·2	119·5	2·65	2·81	·	—	2·78
Bomullsindustri	98·1	97·6	98·7	118·5	121·3	2·74	2·77	·	·	2·77
Linne- o. juteindustri	101·2	100·7	101·6	120·5	120·1	·	·	·	—	2·90
Trikåfabriker	99·2	97·3	99·9	118·2	130·3	2·73	2·88	·	·	2·88
Sömnadsindustri	97·9	98·1	97·8	116·5	118·4	2·68	2·93	3·04	3·51	2·96
Hatt- o. mössfabriker	101·9	95·3	103·8	117·5	120·1	·	3·06	·	·	3·07
Annan hithörande industri	99·0	99·1	98·7	118·7	119·2	2·88	2·98	·	3·28	2·97
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**95·4**	**95·0**	**96·3**	**115·7**	**117·1**	**3·02**	**3·14**	**3·16**	**3·63**	**3·13**
Garverier	94·7	94·7	·	118·2	·	·	3·17	·	—	3·06
Päls- o. skinnvarufabriker	108·1	104·2	112·0	119·0	120·3	·	3·21	·	·	3·28
Skoindustri	91·2	91·8	90·4	111·7	114·8	2·78	3·01	·	·	2·97
Andra lädervarufabriker	89·3	88·2	90·8	114·8	117·5	·	2·98	·	·	3·12
Gummivarufabriker	97·8	97·5	98·5	117·0	117·9	·	·	·	·	3·30
Annan hithörande industri	93·2	93·4	92·4	119·6	·	·	3·07	·	·	3·10
Kemisk-teknisk industri	**98·9**	**99·0**	**98·7**	**119·4**	**123·0**	**3·04**	**3·16**	**3·32**	**3·48**	**3·21**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	92·4	94·1	87·6	119·6	119·9	·	2·95	3·33	3·46	3·25
Sprängämnesfabriker	102·2	100·4	106·2	117·2	125·0	·	·	·	·	3·55
Tändsticksfabriker	110·8	109·4	112·8	122·1	127·2	·	·	—	—	2·76
Annan kemisk-tekn. ind.	99·2	99·6	97·4	119·6	122·8	3·21	3·08	3·33	3·50	3·19
Samtl. industrigrupper	**100·4**	**100·6**	**99·5**	**123·4**	**122·4**	**3·04**	**3·24**	**3·55**	**3·89**	**3·31**

Tab. 2. Indextal (november 1950 = 100) för sysselsättningen inom företag av olika storlek i november 1951

Industrigrupper	Företag, vilka 1950 sysselsatte								
	1—10 arb.	11—25 arb.	26—50 arb.	51—100 arb.	101—200 arb.	201—500 arb.	501—1 000 arb.	över 1 000 arb.	Samtliga grupper
Malmbrytning o. metallind.	100·6	100·2	102·7	101·1	103·4	103·2	100·9	103·0	102·5
Jord- och stenindustri	109·4	95·7	97·1	98·9	100·6	106·3	·	·	101·2
Träindustri	105·4	98·8	99·5	98·5	96·6	95·0	·	—	98·0
Pappers- o. grafisk industri	104·3	100·1	100·1	103·7	104·1	104·0	106·2	102·7	104·0
Livsmedelsindustri	99·2	97·8	98·1	92·8	97·0	93·9	100·5	—	96·0
Textil- o. beklädnadsindustri	95·7	96·8	96·0	96·8	94·6	96·9	102·4	·	97·1
Läder-, hår- o. gummivaruind.	97·9	93·2	95·4	92·9	91·4	96·5	·	·	95·4
Kemisk-teknisk industri	94·8	101·0	90·4	99·6	100·0	100·2	97·7	·	98·9
Samtliga industrigrupper	**101·3**	**98·5**	**98·9**	**98·4**	**99·4**	**99·9**	**102·2**	**102·6**	**100·4**

I tab. 2 anges hur antal anställda arbetare förändrats inom företag av olika storlek fördelade på industrigrupper. De i tabellen angivna indextalen för samtliga industrigrupper har i efterföljande tablå sammanställts med motsvarande uppgifter fr. o. m. augusti 1946.

Vid studiet av dessa uppgifter måste beaktas, att den här redovisade statistiken bygger på uppgifter från företag, som besvarat socialstyrelsens rapportkort vid båda de tillfällen mellan vilka jämförelse görs. Detta har till följd att man inte kan ta hänsyn till tillkomsten av nya företag eller avgången av gamla. Då denna omsättning självfallet är större bland småföretagen, får indextalen för denna grupp en något annan karaktär än för grupper med större företag.

	Företag, vilka sysselsatte							
	1–10 arb.	11–25 arb.	26–50 arb.	51–100 arb.	101–200 arb.	201–500 arb.	501–1 000 arb.	över 1 000 arb.
Aug. 1946/47 (Aug. 1946 = 100)	109·3	102·6	100·6	98·0	98·3	97·5	97·4	96·3
Febr. 1947/48 (Febr. 1947 = 100)	105·4	100·8	100·5	100·3	100·6	100·2	98·6	98·2
Aug. 1947/48 (Aug. 1947 = 100)	108·3	99·2	99·0	102·5	100·3	102·4	101·6	103·5
Febr. 1948/49 (Febr. 1948 = 100)	105·4	99·3	99·5	99·4	101·1	99·4	101·9	101·5
Maj 1948/49 (Maj 1948 = 100)	102·8	98·1	99·0	99·2	100·1	100·1	101·5	102·7
Aug. 1948/49 (Aug. 1948 = 100)	102·8	98·0	99·2	100·1	100·6	99·7	99·8	102·0
Nov. 1948/49 (Nov. 1948 = 100)	103·4	99·0	98·0	99·8	100·2	100·5	100·2	100·6
Febr. 1949/50 (Febr. 1949 = 100)	102·2	99·6	97·6	100·2	100·5	100·2	101·1	99·9
Maj 1949/50 (Maj 1949 = 100)	102·8	100·4	98·6	99·5	99·0	100·4	101·0	98·8
Aug. 1949/50 (Aug. 1949 = 100)	103·9	100·3	98·9	100·8	99·0	100·4	101·0	99·2
Nov. 1949/50 (Nov. 1949 = 100)	105·1	101·8	101·0	101·6	101·9	101·2	102·1	99·5
Febr. 1950/51 (Febr. 1950 = 100)	107·6	102·8	103·2	102·0	102·2	101·7	103·1	100·6
Maj 1950/51 (Maj 1950 = 100)	104·9	101·6	103·7	102·1	102·4	102·6	102·8	101·9
Aug. 1950/51 (Aug. 1950 = 100)	106·1	101·3	101·8	101·3	102·4	102·3	103·1	102·6
Nov. 1950/51 (Nov. 1950 = 100)	101·3	98·5	98·9	98·4	99·4	99·9	102·2	102·6

Tab. 3 belyser hur den utbetalda lönesumman, antalet utförda arbetstimmar och antalet i arbete varande (antalet anställda minus de som varit frånvarande på grund av semester, sjukdom eller andra personliga skäl) förändrats sedan november 1950 och augusti 1951.

Tab. 3. Indextal (november 1950 = 100 och augusti 1951 = 100) för utbetald lönesumma, antal utförda arbetstimmar och antal i arbete varande arbetare i november 1951

Industrigrupper	Utbetald lönesumma		Antal utförda arbetstimmar		Antal i arbete varande arbetare	
	nov. 1950 = 100	aug. 1951 = 100	nov. 1950 = 100	aug. 1951 = 100	nov. 1950 = 100	aug. 1951 = 100
Malmbrytning o. metallindustri	127·4	112·3	103·1	108·9	102·7	105·0
Jord- o. stenindustri	123·8	103·0	100·9	101·4	101·2	99·2
Träindustri	119·6	99·9	96·9	99·0	97·9	96·3
Pappers- o. grafisk industri . .	132·4	111·3	104·0	110·2	104·1	106·4
Livsmedelsindustri	117·4	113·5	95·4	111·4	96·0	109·5
Textil- o. beklädnadsindustri .	114·0	100·1	95·5	99·6	97·0	99·9
Läder-, hår- o. gummivaruind.	109·3	101·9	94·1	101·0	95·1	101·0
Kemisk-teknisk industri . . .	116·2	104·6	96·7	101·0	98·9	101·8
Samtliga industrigrupper	**123·6**	**108·5**	**100·1**	**105·8**	**100·5**	**103·3**

Omsättningen av arbetskraft mätt i det procentuella antalet arbetare, som under loppet av en vecka tagit anställning resp. slutat en anställning, anges i efterföljande tablå. Av de arbetare som under loppet av en vecka i november 1951 slutat sin anställning hade 16 % slutat på grund av uppsägning från arbetsgivaren. Motsvarande antal för november 1950 och augusti 1951 var 11 resp. 7 %.

Industrigrupper	Antalet under en vecka avgångna resp. nyanställda arbetare i procent av totalantalet anställda									
	Avgångna arbetare					Anställda arbetare				
	nov. 1951	aug. 1951	maj 1951	febr. 1951	nov. 1950	nov. 1951	aug. 1951	maj 1951	febr. 1951	nov. 1950
Samtliga industrigrupper . .	0·7	1·1	1·1	0·6	0·7	0·8	0·9	0·8	0·7	0·9
Därav:										
Sågverk och hyvlerier . .	1·1	0·9	0·9	0·4	1·2	0·5	0·8	1·4	0·7	0·7
Trikåfabriker	1·0	1·2	1·2	1·1	0·8	0·5	1·1	1·1	1·4	1·0
Sömnadsindustri	1·0	1·2	1·1	0·7	0·6	0·4	1·3	0·6	1·0	1·0
Elektroteknisk industri .	0·9	1·6	1·1	0·9	1·0	1·4	1·6	0·8	1·1	1·5
Järn- och stålmanufaktur.	0·8	1·1	1·0	0·6	0·7	1·0	1·0	0·8	0·8	1·1
Skeppsvarv	0·8	1·5	1·4	0·9	0·7	1·3	1·3	1·1	0·9	0·9
Ylleindustri	0·8	1·0	1·1	0·6	0·6	0·4	0·6	0·7	0·8	0·8
Bomullsindustri	0·8	1·2	1·0	0·8	0·6	0·4	1·0	0·7	0·7	1·0
Järn-, stål- o. kopparverk	0·6	1·0	1·0	0·4	0·4	0·9	1·1	0·7	0·6	0·7
Mekaniska verkstäder . .	0·6	1·0	1·0	0·6	0·7	0·8	0·9	0·7	0·7	0·8

Tab. 4. Indextal (november 1950 = 100) för genomsnittlig timförtjänst [1] i olika dyrortsgrupper i november 1951

Industrigrupper	Vuxna manliga arbetare inom dyrortsgrupp					Vuxna kvinnliga arbetare inom dyrortsgrupp				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Malmbrytning o. metallindustri	122·2	122·7	124·8	123·6	121·6	·	127·1	125·3	121·8	125·3
Därav: gruvor o. anrikningsverk	—	117·6	117·1	118·9	117·2	—	·	·	—	·
järn-, stål- o. kopparverk	—	122·9	126·6	·	·	—	·	126·7	—	·
mekaniska verkstäder. .	123·1	124·8	125·1	125·6	123·7	·	128·6	127·6	120·2	122·9
metallindustri i övrigt .	120·8	122·3	124·0	121·7	121·1	·	127·6	124·3	128·1	125·9
Jord- och stenindustri	122·3	123·5	123·0	122·9	124·6	·	125·1	123·9	—	·
Träindustri	122·1	122·2	122·2	126·7	124·7	·	·	124·7	·	·
Pappers- o. grafisk industri . .	136·1	131·0	126·9	127·8	120·1	·	131·8	133·9	122·4	125·4
Livsmedelsindustri	126·9	127·6	123·3	121·2	119·8	·	123·0	125·4	122·2	119·3
Textil- o. beklädnadsindustri .	119·5	119·6	117·8	116·3	116·2	118·0	119·8	119·7	116·4	118·6
Läder-, hår- o. gummivaruind.	114·5	116·6	115·8	113·1	115·4	·	115·1	117·6	117·9	117·4
Kemisk-teknisk industri	·	121·1	120·1	118·6	116·8	·	129·0	124·4	122·8	117·5
Samtliga industrigrupper	123·5	123·6	123·6	124·3	121·4	121·5	122·6	122·0	118·9	121·6

[1] Se not 2 till tab. 1.

I nedanstående tablå anges för undersökningstillfällena fr. o. m. februari 1947 det genomsnittliga procentuella antalet anställda och avgångna arbetare under en vecka för samtliga industrigrenar.

	Februari		Maj		Augusti		November	
	av-gångna	an-ställda	av-gångna	an-ställda	av-gångna	an-ställda	av-gångna	an-ställda
1947	0·8	1·0	1·3	1·2	1·3	1·3	0·9	1·1
1948	0·7	0·8	1·1	1·0	1·1	1·0	0·8	0·9
1949	0·7	0·7	1·0	0·9	0·9	1·0	0·7	0·7
1950	0·6	0·7	1·0	0·8	1·0	0·9	0·7	0·9
1951	0·6	0·7	1·1	0·8	1·1	0·9	0·7	0·8

Löneförhållanden. I tab. 1 lämnas i kol. e och f uppgift om den procentuella förändringen av genomsnittlig timförtjänst mellan november 1950 och november 1951 inom olika industrigrupper. I kol. g—k anges den genomsnittliga timförtjänsten i november 1951 för vuxna manliga arbetare inom dyrortsgrupperna 2—5 samt i kol. 1 i genomsnitt för samtliga fem dyrortsgrupper. Den genomsnittliga förändringen av timförtjänsten mellan november 1950 och november 1951 för vuxna manliga och kvinnliga arbetare i olika dyrortsgrupper har ovan redovisats i tab. 4. Tab. 5 visar den genomsnittliga timförtjänstens förändringar inom olika industrigrenar i Stockholm november 1950—november 1951.

I nedanstående tablåer lämnas en översikt av den genomsnittliga timförtjänstens förändringar sedan februari 1947 och augusti 1951.

Indextal (februari 1947 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin

	nov. 1948	febr. 1949	maj 1949	aug. 1949	nov. 1949	febr. 1950	maj 1950	aug. 1950	nov. 1950	febr. 1951	maj 1951	aug. 1951	nov. 1951
Malmbrytning o. metallindustri .	123·0	123·9	126·3	126·2	127·6	128·4	131·7	131·4	134·7	149·8	155·7	161·6	166·6
därav: verkstads-industri m. m.[1]	122·2	122·9	125·0	125·0	126·3	127·2	129·9	130·2	132·9	148·3	153·5	159·8	164·6
Jord- o. stenind. .	130·9	130·9	132·7	135·2	134·4	133·9	138·2	139·2	139·2	—	165·8	169·1	171·8
Träindustri . . .	121·8	121·3	122·8	123·8	124·3	123·7	127·8	129·3	131·5	—	157·8	160·3	161·7
Pappers- o. graf. ind.	122·0	122·0	123·3	123·1	124·5	124·5	129·1	128·7	131·1	—	164·9	165·4	167·1
Livsmedelsindustri	119·1	119·1	121·0	120·9	120·4	122·0	124·8	124·2	124·8	—	151·9	151·3	154·0
Textil- o. beklädnadsindustri . .	122·6	124·7	126·3	126·3	127·2	128·2	130·0	130·9	132·2	—	155·1	155·7	156·3
Läder-, hår- o. gummivaruindustri .	126·1	128·0	130·0	130·8	131·6	132·9	135·6	136·0	138·2	—	157·4	159·0	160·4
Kemisk-teknisk ind.	120·9	121·4	123·0	124·2	125·3	125·4	129·4	130·0	131·8	—	153·0	153·0	158·4
Samtl. ind.-grupper	**122·7**	**123·6**	**125·5**	**125·8**	**126·8**	**127·6**	**130·9**	**130·9**	**133·4**	—	**157·4**	**160·5**	**164·5**

[1] Häri ingår grupperna järn- och stålmanufaktur, mekaniska verkstäder, reparationsverkstäder, skeppsvarv, elektroteknisk industri och annan metallindustri.

Indextal (augusti 1951 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin i november 1951

	Samtliga arb.[1]	Vuxna män	Vuxna kv.
Malmbrytning o. metallind.	103·1	103·3	102·2
därav: verkstadsind. m. m.	103·0	103·1	102·2
järn- o. stålmanufaktur	103·7	103·5	104·4
mekaniska verkstäder	103·2	103·2	101·4
reparationsverkstäder	101·0	100·3	·
skeppsvarv	103·8	103·8	—
elektroteknisk industri	102·4	103·4	101·9
annan metallindustri	101·6	101·7	101·8
Jord- o. stenindustri	101·6	101·7	100·8
Träindustri	100·9	100·6	101·2
Pappers- o. grafisk industri	101·0	100·7	102·1
Livsmedelsindustri	101·8	101·2	101·6
Textil- o. beklädnadsind.	100·4	100·8	100·0
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·9	100·9	100·4
Kemisk-teknisk industri	103·5	103·5	103·0
Samtliga industrigrupper	**102·5**	**102·5**	**101·1**

Tab. 5. Indextal (november 1950 = 100) för genomsnittlig timförtjänst[2] i Stockholm i november 1951

Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för vuxna manliga arbetare	Genomsnittlig timförtjänst för vuxna kvinnliga arbetare
Malmbrytning o. metallind.	121·8	124·9
Jord- o. stenindustri	124·4	·
Träindustri	123·7	·
Pappers- o. grafisk industri	119·6	125·6
Livsmedelsindustri	120·4	120·9
Textil- o. beklädnadsindustri	116·1	118·4
Läder-, hår- o. gummivaruind.	116·8	117·5
Kemisk-teknisk industri	115·2	117·5
Samtliga industrigrupper	**120·9**	**121·6**

[1] Häri ingår även *minderåriga*.
[2] Se not 2 till tab. 1.

A. N—t

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden

A. Arbetsförmedling [1]

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingarna under januari 1952

Arbetsförmedlingen i	Hela verksamheten				Kvinnliga avdelningen				Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	
Stockholms stad	26 459	23 664	17 813	13 155	9 678	10 849	7 057	5 260	112
Stockholms län	4 236	4 222	2 280	554	1 513	1 813	924	377	100
Uppsala län	2 796	2 214	1 137	211	1 259	1 001	576	163	126
Södermanlands län . . .	4 567	4 113	2 558	391	1 610	1 273	704	117	111
Östergötlands län	7 815	5 858	3 963	1 952	2 963	1 890	1 208	360	133
Jönköpings län	4 264	3 063	1 848	298	1 734	1 352	791	193	139
Kronobergs län	2 308	1 974	1 429	267	919	778	532	133	117
Kalmar län	4 434	2 965	2 147	348	1 298	899	616	139	150
Gotlands län	784	476	319	56	233	177	103	20	165
Blekinge län	3 854	1 960	1 667	488	1 277	809	666	292	197
Kristianstads län	5 511	3 008	2 230	445	1 759	1 039	688	116	183
Malmö stad	7 901	6 241	5 437	3 849	2 435	1 961	1 621	962	127
Malmöhus län i övrigt . .	10 768	6 126	5 107	2 110	3 334	1 841	1 296	366	176
Hallands län	2 938	1 580	1 113	227	1 088	730	432	121	186
Göteborgs stad	19 107	16 198	13 799	10 183	4 802	3 628	2 986	1 927	118
Gbg o. Boh. län i övrigt .	3 101	1 821	1 316	310	1 112	654	426	132	170
Älvsborgs län	6 619	3 450	2 137	330	2 727	1 613	925	232	192
Skaraborgs län	3 204	2 347	1 294	165	1 233	944	514	75	137
Värmlands län	4 301	3 821	2 751	472	1 603	1 356	964	236	113
Örebro län	4 128	3 272	1 881	289	1 863	1 471	890	220	126
Västmanlands län	3 468	2 899	1 612	187	1 381	1 059	681	100	120
Kopparbergs län	4 354	4 015	2 369	178	1 514	1 364	834	146	108
Gävleborgs län	5 850	5 272	4 121	2 001	1 871	1 480	1 131	356	111
Västernorrlands län . . .	5 703	4 360	3 110	610	1 531	1 169	822	225	131
Jämtlands län	2 283	2 756	1 763	127	667	754	564	79	83
Västerbottens län	4 048	3 083	2 292	221	1 480	1 259	886	135	131
Norrbottens län	6 019	5 189	3 729	213	1 582	1 263	964	147	116
Summa jan. 1952	**160 820**	**125 947**	**91 222**	**39 637**	**54 466**	**44 426**	**29 801**	**12 629**	**128**
» dec. 1951	124 746	116 377	74 404	38 736	42 411	41 577	25 287	14 313	107
» jan. 1951	164 053	163 327	109027	54 730	47 563	54 931	31 278	13 765	100
» » 1950	184 103	137 003	97 721	44 239	47 287	52 349	29 790	13 798	134
» » 1949	154 887	155 685	84 186	32 335	43 754	53 613	29 659	13 824	123

[1] En arbetssökande person anses göra en ansökning om arbete varje månad han besöker arbetsförmedlingen. Därest han anvisas arbete och efter dettas avslutande återkommer till kontoret under samma månad, räknas han dock ha gjort förnyad ansökning. En och samma arbetssökande person kan sålunda motsvaras av flera arbetsansökningar under samma månad.

En del av platserna inom ett yrke kan besättas med sökande från annan yrkesgrupp. Till följd härav kan de tillsatta platserna inom en yrkesgrupp överstiga antalet sökande i samma grupp.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under januari 1952[1]

Yrkesgrupper	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen				
	P	A	L	T	Därav 1 v.	P	A	L	T	Därav 1 v.
Jordbruk o. skogsbruk	8 824	9 789	12 723	6 888	207	439	491	68	38	4
Jordbruk	4 097	4 734	2 216	962	173	242	249	48	22	4
Trädgårdsskötsel . .	891	1 050	193	111	6	179	221	17	13	—
Fiske	220	300	6	3	—	—	—	—	—	—
Skogsbruk	3 616	3 705	10 308	5 812	28	18	21	3	3	—
Industri o. hantverk .	53 901	58 769	32 892	20 966	549	10 953	11 360	4 396	2 511	76
Malmbr. o. metallind.	7 332	8 641	12 446	4 889	47	546	608	802	450	—
Jord- o. stenind. .	1 342	1 419	703	417	6	94	97	86	51	—
Träindustri	3 279	3 470	1 969	1 297	24	79	90	23	18	—
Pappers- o. graf. ind.	865	964	860	444	5	321	340	213	111	2
Livsmedelsindustri .	3 097	3 475	1 376	942	144	1 273	1 326	610	392	30
Textil- o. bekl.-ind.	10 287	10 610	2 585	1 485	47	7 624	7 827	2 121	1 211	43
Läder-, hår- o. gummiindustri . . .	2 732	2 872	673	429	9	863	896	304	176	1
Kemisk-teknisk ind.	298	333	584	349	1	147	170	236	101	—
Byggnadsverksamhet	24 641	26 957	11 670	10 689	266	6	6	1	1	—
Kraft- o. vattenverk	28	28	26	25	—	—	—	—	—	—
Samfärdsel	11 929	20 028	20 665	19 957	15 949	464	530	205	139	10
Landtransp. Luftfart	5 978	12 440	17 511	16 939	15 831	354	370	134	74	4
Sjöfart	5 951	7 588	3 154	3 018	118	110	160	71	65	6
Handel	11 832	16 710	14 954	11 167	5 920	7 826	10 510	10 188	7 330	3 630
Affärsverksamhet .	4 607	4 778	2 640	1 299	50	3 000	3 052	1 925	1 010	29
Lagerarbete . . .	1 619	2 572	1 705	1 412	330	317	343	234	192	27
Bank- o. försäkringsv.	118	119	74	29	—	19	19	12	9	—
Hotell, rest., storhush.	5 488	9 241	10 535	8 427	5 540	4 490	7 096	8 017	6 119	3 574
Förvaltn. o. fria yrken	13 493	16 576	11 310	8 288	3 508	5 675	6 204	5 181	3 416	513
Allmän tjänst . .	519	632	145	100	1	6	6	3	3	—
Socialvård	148	152	140	78	—	99	99	108	59	—
Tekniska arbetsomr.	3 097	3 203	1 176	472	—	218	220	98	50	—
Kontorsarbete . .	5 575	5 731	4 482	2 485	49	3 843	3 932	3 482	1 919	36
Undervisning m. m.	1 599	1 682	1 498	1 334	70	1 033	1 097	990	895	57
Konstnärlig verks. .	2 555	5 176	3 869	3 819	3 388	476	850	500	490	420
Hälso- o. sjukvård .	2 674	3 037	4 446	1 534	167	2 489	2 811	2 318	1 480	166
Husligt arbete . . .	11 009	16 899	20 434	13 698	8 052	11 006	16 896	20 415	13 680	8 042
Genomgående yrken, div. arb.	7 198	11 014	10 475	8 680	5 285	1 005	1 197	1 628	1 182	188
Genomgående yrken	3 921	5 155	5 329	3 578	945	1 001	1 193	1 614	1 170	188
Diversearbete . . .	3 277	5 859	5 146	5 102	4 340	4	4	14	12	—
Annat arbete	7 724	7 998	48	44	—	4 385	4 467	27	25	—
Extra skördehjälp m. m.	18	19	6	6	—	1	1	6	6	—
Elevpraktikarbete .	153	216	42	38	—	31	31	21	19	—
Utan avsl. utbildn. .	7 553	7 763	—	—	—	4 353	4 435	—	—	—
Summa	128 584	160 820	125 947	91 222	39 637	44 242	54 466	44 426	29 801	12 629
Därav under 18 år	11 552	11 683	8 720	5 341	210	6 459	6 540	4 122	2 850	113

[1] Förkortningar använda i tab. 2 och 3: P = arbetssökande personer, A = ansökningar om arbete, L = lediga platser, T = tillsatta platser, 1 v. = tillsatta platser med högst en veckas varaktighet.

Tab. 3. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de särskilda arbetsförmedlingarna under jan. 1952[1]

Arbetsförmedlingen i	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
	Jordbruk, trädg.-sköts. o. fiske			Skogsbruk			Malmbrytning o. metallindustri			Trä- o. pappersindustri			Byggnadsverksamhet		
Stockholm . .	68	—	—	2	—	—	1 552	1 271	519	313	349	124	2 723	430	387
Stockholms l.	341	152	48	103	406	285	374	812	256	88	90	43	1 156	428	381
Uppsala l. . .	155	94	15	37	308	56	200	304	114	50	51	22	311	211	202
Södermanl. l.	259	205	49	58	326	158	586	906	480	105	76	32	873	671	614
Östergötl. l. .	322	218	29	64	227	103	372	666	164	195	88	29	846	471	401
Jönköpings l.	137	101	24	65	151	105	227	354	136	415	184	112	698	426	361
Kronobergs l.	87	55	16	85	249	178	106	116	60	203	113	64	395	259	239
Kalmar l. . .	263	96	28	44	236	130	226	246	127	565	341	282	954	477	437
Gotlands l. .	62	11	1	—	17	11	24	19	3	2	5	3	204	107	105
Blekinge l. .	154	16	9	30	158	137	205	168	112	182	51	42	931	307	301
Kristianst. l..	517	154	99	48	248	167	162	261	148	344	160	135	1 397	503	495
Malmö . . .	457	46	45	11	24	24	325	462	209	109	40	30	739	170	164
Malmöh. l. i ö.	1 167	570	480	9	119	100	312	430	222	166	71	44	1 874	454	440
Hallands l. .	180	53	38	18	58	46	128	110	57	61	41	33	779	268	261
Göteborg . .	358	19	12	19	29	24	1 097	1 736	282	261	75	53	2 108	521	487
Gbg Boh. l. i ö.	96	25	7	14	57	44	146	224	132	84	68	39	673	370	295
Älvsborgs l. .	156	57	21	53	224	120	307	405	155	118	97	71	1 064	496	456
Skaraborgs l.	249	157	36	10	176	98	180	226	64	136	61	25	649	308	245
Värmlands l..	108	38	9	183	712	534	261	443	220	124	108	78	893	480	446
Örebro l. . .	79	103	13	55	230	93	234	506	228	38	66	33	671	344	311
Västmanl. l. .	156	94	24	84	217	127	480	752	262	52	54	26	627	257	215
Kopparbergs l.	106	36	12	418	647	443	375	832	281	104	132	71	1 063	521	466
Gävleborgs l.	104	33	15	187	640	298	207	362	221	116	125	61	878	450	397
Västernorrl. l.	130	17	8	243	934	403	216	241	106	228	103	78	1 284	933	849
Jämtlands l..	81	23	7	330	1 294	581	58	40	15	34	33	23	642	379	378
Västerb. l. .	128	22	12	556	793	530	118	149	78	147	95	67	892	411	402
Norrbottens l.	164	20	19	979	1 828	1 017	163	405	238	194	152	121	1 633	1 018	954
Summa	6 084	2 415	1 076	3 705	10308	5 812	8 641	12446	4 889	4 434	2 829	1 741	26957	11670	10689

	Övriga industrigrupper			Samfärdsel o. handel			Förvaltning o. fria yrken			Sjukvård o. husligt arbete			Annat arbete		
Stockholm . .	1 243	550	272	9 498	10484	9 211	4 204	2 769	1 760	3 284	4 652	2 849	3 572	3 159	2 691
Stockholms l.	184	179	67	485	483	262	190	151	57	854	1 221	678	461	300	203
Uppsala l.. .	377	123	65	364	258	144	383	182	122	407	562	309	512	121	88
Södermanl. l.	497	186	107	646	770	580	366	194	105	554	589	299	623	190	134
Östergötl. l. .	1 491	302	167	1 420	1 908	1 737	1 285	566	374	974	1 134	749	846	278	210
Jönköpings l.	897	270	165	483	384	214	274	220	124	650	750	452	418	223	155
Kronobergs l.	324	189	150	238	189	141	139	177	155	424	495	321	307	132	105
Kalmar l. . .	508	299	219	718	448	361	274	216	149	471	445	302	411	161	112
Gotlands l. .	74	18	13	138	99	62	52	60	38	88	104	55	140	36	28
Blekinge l. .	343	138	117	689	389	345	250	112	70	504	464	383	566	157	151
Kristianst. l..	656	232	123	728	584	480	282	176	110	651	496	299	726	194	174
Malmö . . .	643	170	158	2 789	2 793	2 682	952	787	692	849	1 124	914	1 027	625	519
Malmöh. l. i ö.	1 717	374	297	2 245	1 695	1 531	566	374	307	978	907	610	1 734	1 132	1 076
Hallands l. .	544	168	115	388	270	193	142	105	67	389	393	210	309	114	93
Göteborg . .	1 916	323	245	8 330	9 162	8 957	1 892	1 229	1 010	1 630	1 903	1 690	1 496	1 201	1 039
Gbg Boh. l. i ö.	958	230	133	368	375	306	165	79	66	304	333	246	293	60	48
Älvsborgs l. .	2 805	558	259	566	379	236	486	248	146	622	739	469	442	247	204
Skaraborgs l.	441	288	127	349	259	158	340	168	114	489	501	259	361	203	168
Värmlands l.	356	180	98	471	433	309	506	366	285	775	792	562	624	269	210
Örebro l. . .	990	352	187	466	449	266	596	333	171	514	658	423	485	231	156
Västmanl. l. .	228	143	88	486	393	241	411	263	188	515	460	280	429	266	161
Kopparbergs l.	261	160	92	499	516	271	293	236	148	652	703	434	583	232	151
Gävleborgs l..	494	207	135	1 413	1 021	860	1 337	1 545	1 469	620	599	431	494	290	234
Västernorrl. l.	343	113	87	1 342	829	723	405	272	187	733	696	479	779	222	190
Jämtlands l..	67	46	32	349	384	323	188	94	75	304	383	266	230	80	63
Västerb. l. .	205	75	60	530	289	234	254	157	127	812	911	615	406	181	167
Norrbottens l.	175	74	69	740	376	297	344	231	172	889	866	648	738	219	194
Summa	18737	5 947	3 647	36738	35619	31124	16576	11310	8 288	19936	22880	15232	19012	10523	8 724

[1] Förkortningar: se not till tab. 2.

B. Sysselsättning

Tab. 4. Sysselsatta arbetare i slutet av januari 1952 i jämförelse med slutet av december 1951 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i januari 1952 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (dec. 1951 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Malmbrytning o. metallind.	1 777	194 674	14 348	209 022	100·8	100·4	100·8	101·5	·	5·9
Gruvor o. anrikningsverk	49	7 410	166	7 576	100·8	·	101·0	102·2	—	5·6
Järn-, stål- o. kopparverk	49	32 872	916	33 788	101·5	103·2	101·6	102·4	—	6·7
Järn- o. stålmanufaktur	315	19 599	2 619	22 218	101·1	99·8	100·9	102·1	0·1	5·1
Mekaniska verkstäder	692	82 966	3 444	86 410	100·3	100·2	100·3	100·5	·	5·5
Reparationsverkstäder	229	6 025	13	6 038	101·3	·	101·3	101·2	·	4·9
Skeppsvarv	68	16 163	1	16 164	101·7	·	101·7	103·7	·	8·5
Elektroteknisk industri	136	19 793	5 197	24 990	100·9	100·6	100·9	102·6	·	5·6
Annan metallindustri	239	9 846	1 992	11 838	99·9	98·9	99·8	100·4	·	5·1
Jord- o. stenindustri	507	23 501	2 543	26 044	99·5	100·6	99·6	99·9	0·8	4·8
Kolgruvor	14	815	1	816	102·3	·	102·3	104·7	—	10·0
Torvindustri	45	470	5	475	88·8	·	88·3	86·9	3·8	7·7
Stenindustri	106	3 454	6	3 460	99·0	·	98·9	99·7	0·6	3·1
Kalk- o. kritbruk	36	1 562	18	1 580	102·9	·	103·2	100·4	0·2	8·0
Cementfabriker	7	1 636	11	1 647	100·9	·	100·9	100·3	—	5·5
Cementvarufabriker	70	2 122	52	2 174	99·9	·	99·8	100·0	1·1	3·8
Tegelbruk	135	4 807	110	4 917	97·6	·	97·6	98·0	1·7	5·2
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	18	3 976	1 844	5 820	101·7	101·9	101·8	103·2	—	4·2
Glasindustri	54	4 004	474	4 478	99·4	96·1	99·0	99·0	1·1	3·8
Annan jord- o. stenindustri	22	655	22	677	96·6	·	97·4	95·8	1·9	6·1
Träindustri	912	30 605	883	31 488	99·2	97·0	99·2	99·5	1·2	3·8
Sågverk o. hyvlerier	342	12 430	99	12 529	98·5	·	98·4	99·4	1·8	4·1
Låd- o. wallboardfabriker	39	3 668	158	3 826	98·2	·	98·1	97·8	0·1	4·5
Byggnadssnickerifabriker	152	4 993	63	5 056	101·0	·	101·5	102·0	1·2	3·4
Möbelfabriker	236	5 803	193	5 996	99·4	·	99·1	98·8	0·8	3·1
Svarveri- o. skidfabriker	72	2 232	149	2 381	102·6	·	102·3	102·1	0·3	4·2
Annan trävaruindustri	71	1 479	221	1 700	97·0	94·8	96·8	96·9	2·6	2·9
Pappers- o. grafisk ind.	561	47 662	6 939	54 601	100·0	98·6	99·9	100·3	0·2	5·3
Pappersmassefabriker	62	18 401	326	18 727	100·0	104·2	100·1	100·5	0·2	5·2
Pappersbruk o. pappfabr.	61	15 388	2 307	17 695	100·1	98·4	99·9	101·8	0·1	5·6
Papp- o. pappersvaruind.	85	1 873	1 203	3 076	99·9	98·5	99·4	98·9	0·2	3·5
Grafisk industri	353	12 000	3 103	15 103	100·0	98·3	99·7	98·6	0·2	5·5
Livsmedelsindustri	817	24 386	10 136	34 522	95·3	103·3	97·5	97·7	0·6	6·0
Kvarnar	39	1 174	142	1 316	98·8	·	99·8	98·0	0·8	5·1
Bageriindustri	193	4 136	1 911	6 047	98·1	111·4	101·9	101·3	1·4	6·3
Sockerindustri	22	2 482	391	2 873	75·7	89·3	77·3	77·9	—	5·8
Choklad- o. konfektind.	59	1 470	2 518	3 988	101·5	104·9	103·6	105·4	0·7	6·4
Mejeriindustri	73	2 875	333	3 208	98·1	94·9	97·7	97·4	—	5·7
Slakterier o. charkuterier	134	5 199	1 044	6 243	99·5	97·8	99·2	98·2	·	5·4
Fiskber.-anst. o. konservf.	60	945	1 409	2 354	99·5	115·6	108·5	117·2	1·4	5·7
Margarinindustri	8	346	84	430	103·3	·	102·9	101·2	—	5·3
Bryggerier o. läskedrycksf.	167	4 526	844	5 370	94·5	91·4	94·0	92·3	0·5	5·9
Tobaksfabriker	9	475	1 173	1 648	102·2	98·5	99·5	102·8	0·7	10·8
Annan livsmedelsindustri	53	758	287	1 045	100·8	97·6	99·9	100·5	0·5	3·8

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 4 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV JANUARI 1952

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i januari 1952 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (dec. 1951 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Textil- o. beklädnadsind. .	**879**	**28 515**	**45 564**	**74 079**	**99·1**	**99·4**	**99·3**	**101·0**	**0·8**	**5·1**
Ylleindustri	79	5 319	4 993	10 312	98·0	98·1	98·0	99·6	2·8	4·7
Bomullsindustri	61	8 837	7 599	16 436	98·7	98·4	98·5	99·0	0·1	6·0
Linne- o. juteindustri . .	10	1 173	1 256	2 429	105·0	102·1	103·5	106·5	—	8·9
Trikåfabriker	146	2 608	7 103	9 711	96·6	99·5	98·7	100·5	1·0	5·3
Sömnadsindustri	404	5 386	20 055	25 441	99·9	99·6	99·7	102·3	0·6	4·5
Hatt- o. mössfabriker . .	32	317	995	1 312	104·3	105·7	105·4	109·1	0·5	4·5
Annan hithörande industri	147	4 875	3 563	8 438	99·9	99·7	99·8	100·7	0·5	4·3
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**304**	**11 824**	**6 482**	**18 306**	**98·0**	**97·7**	**97·9**	**99·2**	**0·4**	**4·9**
Garverier	28	1 870	158	2 028	97·4	.	97·3	96·6	0·5	6·1
Päls- o. skinnvarufabr. .	67	921	902	1 823	96·4	100·4	98·4	98·7	0·9	3·2
Skoindustri	116	3 480	2 356	5 836	96·6	98·1	97·2	100·1	0·1	3·8
Andra lädervarufabriker .	42	742	491	1 233	98·9	91·9	96·0	98·8	1·3	4·2
Gummivarufabriker . . .	15	4 059	2 321	6 380	99·6	98·1	99·1	99·6	0·1	6·2
Annan hithörande industri	36	752	254	1 006	98·4	94·4	97·4	97·4	1·9	5·0
Kemisk-teknisk industri .	**241**	**12 016**	**3 529**	**15 545**	**100·6**	**100·0**	**100·5**	**101·5**	**0·2**	**6·7**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	90	2 634	809	3 443	103·7	94·8	101·4	103·4	0·1	5·7
Sprängämnesfabriker . .	8	1 385	659	2 044	99·1	103·8	100·5	102·2	—	6·9
Tändsticksfabriker . . .	7	1 295	981	2 276	101·3	102·9	102·0	104·4	—	9·4
Annan kemisk-tekn. ind. .	136	6 702	1 080	7 782	99·6	99·2	99·6	99·8	0·4	6·4
Samtl. industrigrupper	**5 998**	**373 183**	**90 424**	**463 607**	**99·9**	**99·8**	**99·9**	**100·6**	**0·4**	**5·5**
Statl. verk o. byggnadsarb.	**236**	**46 537**	**1 534**	**48 071**	**99·6**	**101·3**	**99·7**	**101·4**	**0·9**	**6·7**
Mek. o. elektr. verkstäder	85	12 178	485	12 663	99·8	100·2	99·9	100·5	—	7·0
Skeppsvarv	3	3 250	28	3 278	99·8	.	99·9	101·9	—	10·3
Beklädn.verkst., förråd o.d.	58	940	532	1 472	101·8	99·3	100·9	100·5	—	4·6
Sprängämnesfabriker . .	2	388	206	594	101·3	102·5	101·7	102·7	—	4·5
Byggnads- o. anläggn.-arb.	88	29 781	283	30 064	99·4	106·0	99·5	101·8	1·4	6·3

Tab. 5. Förändringen i antalet anställda industriarbetare januari 1951—januari 1952. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1951											1952
	jan.	febr.	mars	april	maj	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
Malmbrytning o. metallind. .	100·0	100·8	101·1	100·0	99·0	98·4	98·3	98·8	100·5	101·5	101·6	102·4
Jord- och stenindustri . . .	100·0	100·0	99·5	102·3	105·0	106·7	105·7	104·0	102·8	103·2	101·0	100·6
Träindustri	100·0	101·7	102·7	105·5	106·7	106·8	105·7	103·9	102·8	101·1	98·1	97·3
Pappers- o. grafisk industri .	100·0	100 3	100·6	101·5	101·5	102·6	102·1	102·4	103·1	103·9	103·4	103·3
Livsmedelsindustri	100·0	100·2	99·5	99·7	100·4	102·8	102·1	102·3	106·5	105·8	99·7	97·2
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	101·2	101·2	101·7	100·4	98·3	98·1	98·4	98·4	97·0	94·1	93·4
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	100·9	101·3	100·9	100·4	98·2	97·1	96·4	96·5	96·3	94·4	92·4
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	100·7	100·9	101·1	100·3	99·1	98·4	97 9	98·2	98·7	97·6	98·1
Samtliga industrigrupper	**100·0**	**100·8**	**101·0**	**101·5**	**101·1**	**100·8**	**100·4**	**100·4**	**101·4**	**101·5**	**100·1**	**100·0**

C. Arbetslöshet

Tab. 6. Arbetslösheten inom fackförbunden den 31 december 1951

Fackförbund	31/12 1951 (preliminära uppgifter)[1]					30/11 1951			31/12 1950
	Redovisade avd.	Redovisade medlemmar		Arbetslösa		Medlemmar	Arbetslösa		Arbetslösa %
		Samtliga	Därav kvinnor	Antal	%		Antal	%	
Industri (utom byggnads- och anläggningsverksamh.)									
Gruvindustriarbetareförb.	59	10 969	156	**106**	**1·0**	10 929	49	0·4	1·2
Metallindustriarb.-förb. .	350	226 257	16 710	**1 960**	**0·9**	225 952	1 261	0·6	0·8
Järnbruksarbetare . .	56	42 019	1 723	**222**	**0·5**	41 851	204	0·5	0·5
Verkstadsarbetare . . .	294	184 238	14 987	**1 738**	**0·9**	184 101	1 057	0·6	0·8
Gjutareförbundet . . .	134	12 289	89	**126**	**1·0**	12 398	80	0·6	1·0
Stenindustriarbetareförb.	140	4 976	—	**405**	**8·1**	5 134	90	1·8	8·8
Fabriksarbetareförbundet	534	61 350	13 237	**1 510**	**2·5**	61 609	569	0·9	2·9
Byggnadsämnesind.-arb.	271	18 766	1 797	**506**	**2·7**	18 979	222	1·2	4·3
Glasbruksarbetare . .	46	4 981	521	**75**	**1·5**	5 102	20	0·4	2·4
Sockerfabriksarbetare .	18	3 854	645	**296**	**7·7**	4 023	35	0·9	6·2
Övriga	199	33 749	10 274	**633**	**1·9**	33 505	292	0·9	1·7
Träindustriarbetareförb. .	541	55 411	1 284	**1 411**	**2·5**	57 986	534	0·9	3·0
Pappersindustriarb.-förb.	129	39 711	2 520	**200**	**0·5**	41 018	197	0·5	0·6
Bokbindareförbundet . .	69	11 730	6 585	**57**	**0·5**	11 536	40	0·3	0·2
Litografförbundet . . .	24	4 069	172	**13**	**0·3**	4 051	8	0·2	0·2
Typografförbundet . . .	108	14 122	436	**28**	**0·2**	14 052	21	0·1	0·1
Livsmedelsarbetareförb. .	140	38 584	10 277	**945**	**2·4**	38 814	662	1·7	2·6
Bryggeriindustriarb.-förb.	115	7 618	1 503	**89**	**1·2**	7 649	77	1·0	1·3
Tobaksindustriarb.-förb.	12	1 726	1 201	**12**	**0·7**	1 619	15	0·9	0·9
Textilarbetareförbundet .	120	45 993	24 241	**1 024**	**2·2**	48 780	375	0·8	0·8
Beklädnadsarbetareförb. .	145	37 913	30 726	**5 115**	**13·5**	38 947	688	1·8	1·3
Sko- o. läderindustriarb.-f.	75	11 502	4 400	**429**	**3·7**	11 738	121	1·0	1·7
Sadelm.- o. tapetseraref. .	79	5 644	1 445	**283**	**5·0**	5 698	107	1·9	3·2
De förenade förbunden .	66	15 183	4 517	**146**	**1·0**	15 276	79	0·5	0·8
Byggnads- o. anläggningsverksamhet									
Byggnadsarbetareförb. .	610	109 454	1 139	**6 373**	**5·8**	108 376	2 587	2·4	7·8
Grovarbetare		52 705	1 139	**2 363**	**4·5**	51 845	1 058	2·0	6·7
Träarbetare		41 225	—	**3 732**	**9·1**	40 999	1 440	3·5	11·5
Rörarbetare		15 524	—	**278**	**1·8**	15 532	89	0·6	1·8
Murareförbundet	200	13 993	—	**1 377**	**9·8**	14 007	557	4·0	12·1
Målareförbundet	217	11 915	—	**3 572**	**30·0**	18 199	1 460	8·0	40·2
Elektrikerförbundet . .	152	18 035	3	**201**	**1·1**	18 504	94	0·5	1·5
Bleck- o. plåtslagareförb.	67	3 460	—	**58**	**1·7**	3 370	11	0·3	2·2
Vägarbetareförbundet . .	277	15 936	—	**1 058**	**6·6**	15 981	462	2·9	11·0
Övriga									
Lantarbetareförbundet .	791	42 264	2 811	**5 237**	**12·4**	42 586	2 097	4·9	10·7
Transportarbetareförb. .	256	42 803	4 038	**1 496**	**3·5**	42 952	614	1·4	3·6
Handelsarbetareförb.[2] . .									
Kommunalarbetareförb. .	531	87 123	37 842	**897**	**1·0**	90 266	598	0·7	1·9
Summa[2]	**5 941**	**950 030**	**165 332**	**34 128**	**3·6**	**967 427**	**13 453**	**1·4**	**3·6**

[1] I antalet arbetslösa ingår icke medlemmar, som uppgivits vara permitterade på grund av driftsnedläggelser i samband med julhelgen. Medräknas de uppgår antalet arbetslösa till 127 420 eller 13·4 % av medlemsantalet.

[2] På grund av omläggning av redovisningen inom handelsarbetareförbundet har uppgift om arbetslösheten ej kunnat erhållas.

Tab. 7. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad m. m.	Städer med över 100 000 inv.	Västernorrlands län	Västerbottens län	Norrbottens län	Riket i övrigt	Hela riket	Därav utlåningar
a) Hela antalet hjälpsökande arbetslösa 31/1 1951—31/1 1952							
1951							
Januari	757	313	183	543	607	**2 403**	400
Februari	804	272	146	483	622	**2 327**	399
Mars	804	257	136	389	632	**2 218**	396
April	691	206	113	258	536	**1 804**	383
Maj	637	139	36	184	512	**1 508**	379
Juni	574	76	22	119	484	**1 275**	370
Juli	561	70	10	77	461	**1 179**	365
Augusti	570	46	13	57	442	**1 128**	353
September	598	44	12	57	444	**1 155**	353
Oktober	595	41	14	90	455	**1 195**	351
November	622	48	30	153	473	**1 326**	357
December	639	67	70	251	483	**1 510**	349
1952							
Januari	684	53	73	307	552	**1 669**	346
b) De hjälpsökandes fördelning efter ålder, yrke och hjälpform 31/1 1952							
Ålder							
16—25 år	2	—	1	2	4	**9**	2
26—50 »	130	9	11	131	140	**421**	69
över 50 »	552	44	61	174	408	**1 239**	275
Yrke							
Jordbruk och skogsbruk	9	3	13	73	15	**113**	8
Industri och hantverk	106	23	38	121	212	**500**	5
stenindustri	—	—	—	—	107	**107**	—
sågverksindustri	—	1	5	16	1	**23**	—
byggnadsverksamhet	82	15	24	96	77	**294**	—
Landtransport	5	10	1	27	6	**49**	—
Luftfart	—	—	—	—	—	**—**	—
Sjöfart	6	—	2	3	3	**14**	3
Handel	132	4	2	1	42	**181**	48
Förvaltning, arbetsledn. o. fria yrken	375	5	1	1	195	**577**	249
Hälsovård och sjukvård	19	—	—	—	6	**25**	19
Arbete ej hänfört till annan grupp	32	8	16	81	73	**210**	14
Hjälpform							
Hela antalet hjälpta	642	49	59	178	478	**1 406**	343
Statligt beredskapsarbete	—	15	35	153	144	**347**	—
i arbetsmarknadsstyrelsens regi	—	—	35	87	70	**192**	—
i annan myndighets regi	—	15	—	66	74	**155**	—
Statskommunalt beredskapsarbete	10	24	8	23	7	**72**	—
Arkivarbete och musikerhjälp	513	10	4	2	254	**783**	339
Kommunalt arbete utan statsbidrag	—	—	12	—	44	**56**	—
Dagunderstöd	111	—	—	—	28	**139**	4
Kommunalt understöd	6	—	—	—	1	**7**	—
Utbildningshjälp	2	—	—	—	—	**2**	—

D. Byggnadstillstånd

Tab. 8. Under januari avgjorda ansökningar, fördelade efter byggnadsarbetets art. Antal ansökningar och byggnadskostnader i milj. kr

Byggnadsarbetets art	Beviljade ansökningar				Avslagna ansökningar			
	Antal		Byggnadskostnad		Antal		Byggnadskostnad	
	Jan. 1952	Jan. 1951	Jan. 1952	Jan. 1951	Jan. 1952	Jan. 1951	Jan. 1952	Jan. 1951
Bostadshus (inkl. personalbostäder)	1 660	2 510	83·5	112·0	155	679	2·7	10·1
Enfamiljshus	888	1 535	12·7	28·2	58	345	1·0	4·5
Tvåfamiljshus	185	291	3·4	6·3	12	84	0·3	1·1
Flerfamiljshus	171	210	47·8	51·8	8	28	0·7	2·9
Bostadshus komb. med affärs- o. kontorslokaler	49	75	15·9	18·1	6	23	0·4	0·9
Pensionärshem	5	—	1·7	—	—	—	—	—
Sommarstugor	288	331	1·0	1·0	64	188	0·3	0·7
Övriga bostadshus	74	68	1·0	6·6	7	11	0·0	0·0
Byggnader för jordbruk, skogsbruk o. fiske	31	36	0·4	0·4	2	3	0·0	0·1
Industribyggnader	303	299	21·3	30·1	108	180	22·8	21·2
Malmbrytning o. metallind.	91	102	9·3	16·1	46	90	13·2	13·3
Jord- o. stenindustri	32	30	1·1	1·3	5	16	0·3	0·8
Träindustri	49	51	1·0	1·0	20	24	1·4	0·8
Pappers- o. grafisk industri	31	23	5·9	7·3	18	10	5·8	1·9
Livsmedelsindustri	49	39	3·0	2·6	3	8	0·1	0·2
Textil- o beklädnadsindustri	11	24	0·2	0·7	4	13	0·7	1·6
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	7	8	0·1	0·4	4	10	0·3	1·3
Kemisk-teknisk industri	15	7	0·6	0·6	6	6	1·0	1·3
Byggnader för småindustri o. hantverk	8	7	0·0	0·1	1	2	0·0	0·0
Byggnader för byggnadsind.	10	8	0·1	0 0	1	1	0·0	0·0
Kraft- o. belysningsverk[1]	14	6	24·3	0·6	—	2	—	0·1
Byggnader för samfärdsel [1]	177	120	2·2	9·9	25	65	6·2	0·9
Byggnader för handel	221	200	6·3	7·9	18	74	0·7	2·3
Byggnader för förvaltning, sociala ändamål m. m.	57	53	2·6	1·1	4	9	0·2	0·2
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	159	169	10·4	31·9	6	67	0·1	3·5
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.[2]	170	126	13·8	7·2	12	26	1·4	1·0
Militära arbeten	7	20	2·4	4·9	—	—	—	—
Summa	**2 799**	**3 539**	**167·2**	**206·0**	**330**	**1 105**	**34·1**	**39·4**
därav av länsarbetsnämnd	2 494	3 231	88·8	113·5	215	928	3·3	13·9

[1] Fr. o. m. den $^{12}/_{10}$ 1951 omfattar statistiken icke generalpoststyrelsens, telegrafstyrelsens, järnvägsstyrelsens, vattenfallsstyrelsens och luftfartsstyrelsens arbeten.
[2] Fr. o. m. den $^{1}/_{1}$ 1951 ingår icke statliga väg- och brobyggnadsarbeten.

Tab. 9. Antal bostadslägenheter i under januari 1952 beviljade nybyggnadsföretag samt golvyta för bostadsändamål

Kommungrupp	Hela antalet bostads-lägen-heter	därav lägenheter om					Golvyta i 1 000-tal m²
		högst 1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 el. fl. rum och kök	
Städer	**1 476**	**414**	**654**	**322**	**70**	**16**	**87·0**
Över 100 000 inv.	539	142	253	124	20	—	28 4
30 000—100 000 inv.	416	152	145	98	16	5	25·2
5 000—30 000 inv.	480	108	235	94	32	11	31·0
Under 5 000 inv.	41	12	21	6	2	—	2·4
Köpingar	**404**	**113**	**201**	**80**	**6**	**4**	**23·8**
Över 10 000 inv.	87	10	18	54	2	3	6·2
5 000—10 000 inv.	163	59	100	3	1	—	8·6
Under 5 000 inv.	154	44	83	23	3	1	9·0
Landskommuner	**403**	**89**	**149**	**88**	**50**	**27**	**25·8**
Hela riket jan. 1952	**2 283**	**616**	**1 004**	**490**	**126**	**47**	**136·6**
» » » 1951	3 408	743	1 474	1 261	461	235	287·8

Tab. 10. Under januari 1952 till länsarbetsnämnderna inkomna ansökningar om byggnadstillstånd. Antal och kostnad i milj. kr

Byggnadstyp	Antal		Kostnad		Antal bostads-lägenheter Jan. 1952
	Januari 1952	Januari 1951	Januari 1952	Januari 1951	
Bostadshus	2 811	4 109	166·8	152·5	3 657
Nybyggnad av bostadshus	857	1 659	147·1	130·0	3 654
Om- o. tillbyggnad, rep. o. underhåll av bostadshus	1 236	1 721	17·4	20·0	3
Sommarstugor, sportstugor o. semesterhem	718	729	2·3	2·5	—
Jordbruk, skogsbruk o. fiske	47	69	0·7	0·7	—
Industri	324	379	31·3	66·4	3
Kraft- o. belysningsverk	15	10	101·4	3·0	—
Samfärdsel (utom vägbyggnad)	225	210	9·2	9·9	—
Handel	230	232	17·2	17·8	10
Förvaltning, sociala ändamål m. m.	50	73	74·7	11·6	2
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	200	252	23·6	24·9	72
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	172	198	19·3	15·2	—
Militära arbeten	10	4	0·4	0·2	—
Summa	**4 084**	**5 536**	**444·6**	**302·2**	**3 744**

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board in Sweden

1952, no 3

CONTENTS

Page

The work being done to prevent illegal abortion. By *Lis Asklund* 143
The Social Board's course of instruction for interviewers 151
The treatment of young offenders. By *Rutger Nyman* 157
Short notices:
An International Sociological Research Council 164
Report of the Taxation Commission of 1949 on the direct national taxes (SOU 1951: 51) 164
Avacancy in the ILO Library 167
The adjustment of wages to the high cost-of-living in 1952 167
The Social Board's statement of views on the report on free hospital services 168
The system of grouping high cost-of-living localities after the municipal district reform 169
UN social development fellowships 170
Offences committed under the influence of drink and spirit smuggling during 1951 . . 171

Periodical Surveys

The community's child welfare work in 1950 172
Aliens in Sweden during the last qr. of 1951 180
The retail trade turnover in the last qr. of 1951 184
Building activities in certain towns and urban districts during the last qr. of 1951 187
The Labour Market in January 1952 191
Wages and employment in industry in November 1951 196
Literary Survey 215
Book notices 220

This Issue in Brief

The work being done to prevent illegal abortion. Criminal abortion is a serious social problem in all civilized countries. Deep concern is felt in responsible circles over this phenomenon, but in most countries they are utterly powerless to act. Only in the Scandinavian countries does there exist any legislation governing abortion. Lis Asklund, Senior Curator at the City of Stockholm Consulting Bureau for Sexual Problems, gives an account here of the legislation relating to abortion in this country and of the discussion in the Press following upon the introduction of the Abortion Act. Further, she describes the work of the Consulting Bureau; some light is thrown on the type of inquirer who visits it, on the method of treating the cases that arise and on the preventive action that is being taken. P. 143.

The Social Board's course of instruction for interviewers. For the purposes of the investigation at present being carried out by the Social Board into the cost of living in the rural districts the material was collected, as in the immediately preceding inquiry, by interviewers. This time, however, greater efforts have been expended on the organization of interviewers; among other things, their training has been conducted on a far more comprehensive scale. Formerly, officials of the Board travelled about and instructed the interviewers on the spot for some hours. This form of training suffered from serious defects, one of the reasons being that the time was too short for any thorough instruction in the technique of interviewing. On this last occasion all the interviewers were assembled in Stockholm for a 4-day course at the Social Board immediately before the interviewing was to start. On each of the four days the course comprised a lecture, training in the technique of interviewing and in mastering the specific problems connected with the investigation on hand. The results of the inquiry are not yet available, but it can be asserted at any rate that the collecting of data has made rapid progress and the incidence of failure could be kept at a low level. P. 151.

The treatment of young offenders. In this article reference is made to two communications addressed to the King in Council from the Office of the Public Prosecutor concerning the present situation in regard to the treatment of young offenders between 15 and 17 years of age by the Criminal Investigation Department. Further, reference is made to the views on these communications expressed by the Committee of Inquiry into the Penal Code, the Child Welfare Committee and the Committee of Inquiry into Reformatory Schools.

Finally, an account is given of the Child Welfare Committee's draft recommendations for amendments to the Child Welfare Act. P. 157.

The community's child welfare work in 1950. The activities of the Child Welfare Boards were more or less on the same scale during 1950 as in the preceding year; in the course of the year over 5 000 children and young persons were the subject of preventive measures, 7 000 had been taken care of for protective upbringing and about 26 000 for social care. The number of calls upon the services of child-care visitors increased since the previous year by about 3 000 to approximately 102 800. The number of children's homes was 293 with accommodation for about 6 200, and the reformatory schools numbered 25 with 919 beds. P. 172.

Aliens in Sweden during the last qr. of 1951. The total number of aliens in Sweden at the turn of the year amounted to about 230 000. At the same date the number of aliens registered as having jobs in the Kingdom was 118 437, implying an increase of 6 815 persons (about 6 %) since the turn of the previous quarter. Of those registered as having jobs the Finns formed the biggest group (33 721), followed by the Danes (23 216) and the Germans (14 722). P. 180.

Building activities in certain towns and urban districts during the last qr. of 1951. The number of housing units ready for occupation in towns of more than 30 000 inhabitants was 15 % lower than in the corresponding quarter of 1950. In medium-sized towns of 10 000—30 000 inhabitants the decline was 21 %. P. 187.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publié par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1952, no 3

INDEX

Page

L'action pour la prévention de l'avortement provoqué. Par *Lis Asklund* . . 143
Le cours d'instructions de la D.G.P.S. pour interviewers 151
Le traitement des jeunes délinquants. Par *Rutger Nyman* 157
Courtes notices:
Conseil international de recherches sociologiques 164
Rapport de l'enquête de 1949 sur les impôts touchant l'impôt direct d'Etat (SOU 1951: 51) 164
Poste vacant à la bibliothèque de l'Organisation internationale du Travail 167
La réglementation des salaires d'après la cherté de la vie pendant l'année 1952 . . . 167
Avis émis par la D.G.P.S. sur le rapport touchant la gratuité des soins dans les hôpitaux 168
Les groupements des localités selon le coût de la vie après la réforme de la division en communes 169
Bourses allouées par l'ONU pour études sociales à l'étranger 170
Délits d'ivresse et contrebande de spiritueux pendant l'année 1951 171

Aperçus périodiques

La Protection sociale de l'enfance en 1950 172
Etrangers en Suède pendant le quatrième trimestre 1951 180
Le chiffre d'affaires dans le commerce de détail pendant le quatrième trimestre 1951 184
Activité du bâtiment dans certaines villes et agglomérations urbaines pendant le quatrième trimestre 1951 187
Le marché du travail en janvier 1952 191
Salaires et emploi dans l'industrie en novembre 1951 196
Bibliographie 215
Comptes rendus de livres 220

14†—520090. *Soc. Medd. 1952.*

Résumé

L'action pour la prévention de l'avortement provoqué. Les avortements constituent dans tous les pays civilisés un grave problème social. Les autorités s'en inquiètent sérieusement mais restent dans la plupart des pays complètement impuissant. Mme Lis Asklund, qui est assistante en chef du Bureau de consultations pour les questions sexuelles de la Ville de Stockholm, rend compte dans l'article de la loi suédoise sur l'avortement et sur les discussions qui ont suivi le vote de cette loi dans la presse. Elle décrit, en outre, l'activité du Bureau de consultations, donne certains renseignements sur la clientèle qui s'y adresse, sur le résultat des consultations données et sur les mesures qui sont prises. P. 143.

Le cours d'instructions de la D. G. P. S. pour interviewers. Pour l'enquête sur le coût de la vie à la campagne à laquelle procède actuellement la D. G. P. S., la documentation a été recueillie, de même que pour la précédente enquête touchant les localités de population dense, au moyen d'interviews. Un plus grand travail a cependant été consacré cette fois à l'organisation des interviews et les personnes qui ont été chargées de ces derniers ont, notamment, reçu des instructions beaucoup plus complètes. Auparavant, des fonctionnaires de la D. G. P. S. se sont rendus dans les localités sur lesquelles portait l'enquête et ont instruit sur place pendant quelques heures les interviewers. Cette forme d'instruction présentait de grandes lacunes, en particulier parce que le temps était trop court pour que puisse être acquise une connaissance satisfaisante de la technique des interviews. Pour la nouvelle enquête, tous les interviewers ont été réunis à Stockholm et ont suivi à la D. G. P. S. un cours de quatre jours immédiatement avant que commence leur travail. Le cours comprenait chaque jour une conférence, des exercices dans la technique de l'interview et l'intelligence des problèmes spéciaux liés précisément à cette forme d'enquête. Les résultats de celle-ci ne sont pas encore au point; en tout cas on a pu constater que la collecte des données s'est faite rapidement et que les abstentions ont pu être maintenues à un niveau peu élevé. P. 151.

Le traitement des jeunes délinquants. L'article rend compte de deux mémorandums adressés au Gouvernement par le Ministère public sur le caractère actuel des pénalités ou mesures judiciaires applicables aux jeunes délinquants dans les âges de 15 à 17 ans. L'article rend compte, en outre, des avis émis au sujet de ces mémorandums par le Comité d'enquête sur le code pénal, le Comité de protection de l'enfance et le Comité d'enquête sur les établissements d'éducation surveillée. Finalement est résumé le projet du Comité de protection de l'enfance sur certaines modifications à apporter à la loi sur la protection de l'enfance. P. 157.

La protection sociale de l'enfance en 1950. L'activité des Comités de protection de l'enfance a eu dans l'ensemble, en 1950, la même étendue que l'année précédente; un peu plus de 5 000 enfants et jeunes gens ont été l'objet durant l'année de mesures préventives, 7 000 ont été recueillis pour éducation surveillée et 26 000 environ pour protection sociale. Le nombre des curatelles constituées avait augmenté depuis 1949 d'environ 3 000 et s'élevait à 102 800 environ. Il y avait dans le pays 293 asiles d'enfants contenant près de 6 200 places et 25 écoles d'éducation surveillée contenant 919 places. P. 172.

Etrangers en Suède pendant le quatrième trimestre 1951. Le nombre total des étrangers en Suède au 1er janvier de cette année était d'environ 230 000. A cette même date, les étrangers en possession d'un permis de travail étaient au nombre de 118 437, ce qui signifie une augmentation depuis le trimestre précédent de 6 815 personnes (environ 6 %). De ces étrangers possesseurs d'un permis de travail les Finlandais constituaient le groupe le plus important (33 721), puis venaient les Danois (23 216) et les Allemands (14 722). P. 180.

Activité du bâtiment dans certaines villes et agglomérations urbaines pendant le quatrième trimestre 1951. Le nombre des logements prêts à être occupés dans les villes de plus de 30 000 habitants a été de 15 % inférieur à celui du trimestre correspondant de 1950. Dans les villes de grandeur moyenne, de 10 000 à 30 000 habitants, la diminution a été de 21 %. P. 187.

Litteraturöversikt

(11 januari—10 februari 1952)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

CURLE, A. A conference on the methodology of sociological surveys. International social science bulletin 1951, nr 3.

HABERLER, G. Welfare and freer trade — a rejoinder. The economic journal dec. 1951.

LINDER, E. H. Religion, klass och ras. Kristlig gemenskap 1951, nr 4.

Sverige

ALEXANDERSON, E. Den nya medborgarskapslagen. Barnavård och ungdomsskydd 1951, nr 1.

ERONN, L. Budget och penningvärde. Kooperatören 1952, nr 1.

HÄGG, G. Sju år med linjefolket. Notiser från arbetarnas kulturhistoriska sällskap 1951, nr 5/6.

LINDAHL, I. Disputation om Danielsson. Byggnadsarbetaren 1952, nr 1.

MOBERG, S. Om studentstatistik. Tiden 1952, nr 1.

VANNER, A. Årets budget. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 3.

Aktuellt om skolmåltidsverksamheten. Aktuellt från skolöverstyrelsen 1952, nr 1.

Ekonomisk översikt för Sverige. Sv. sparbanksstidskrift 1951, nr 10.

Danmark

Love og lovforslag af social karakter i rigsdagssamlingen 1950—51. Socialt tidsskrift 1951, nr 11/12.

Finland

En bemärkelsedag för vår socialstatistik. Social tidskrift 1951, nr 11/12.

Frankrike

Indices du volume du commerce extérieur de la France. Bulletin mensuel de statistique okt./dec. 1951 (suppl.).

Libanon

DONATO, J. Lebanon and its labour legislation. International labour review jan. 1952.

Nederländerna

HÁMORI, L. Nederländernas kamp mot fattigdomen. Skogsindustriarbetaren 1952, nr 2.

Norge

HELI, H. Et bidrag til miljöstudium i norsk ökonomi. Statsökonomisk tidsskrift 1951, nr 4.

Ryssland

WYLER, J. Die Schätzungen des sowjetrussischen Volkseinkommens. Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik 1951, nr 6.

Schweiz

Die »Soziale Frage» in der Gegenwart. Schweizerische Arbeitgeber-Zeitung 1952, nr 2.

Storbritannien

STAFFORD, J. Indices of wholesale prices. (Med diskussion.) Journal of the Royal statistical society 1951, nr 4.

Industrial relations — a trade union review. Co-partnership juni 1951.

Tyskland

OSADNIK, LUCIE. Berechnung des Umfangs einer Stichprobe. Statistische Praxis 1951, nr 12.

Arbetarskydd

CALONI, P. L'aide de l'opinion publique à la prévention des accidents du travail. Les cahiers du musée social 1951, nr 5/6.

Sverige

ENGSTRAND, A. Olycksfallsfrekvensen inom träindustrin. Skogsindustriarbetaren 1952, nr 2.

LÖFGREN, G. Några skyddsanordningar vid svarven. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1952, nr 1.

RENNTUN, H. G., & ELMQVIST, J. Kommunal tillsyn av mindre arbetsställen. Hygienisk revy 1952, nr 1.

Maskinleverantörens ansvar. Arbetarskyddet 1951, nr 10.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Olycksfall inom sjömansyrket år 1950. Kommersiella meddelanden 1951, nr 12.

Amerikas förenta stater

FRISTEDT, A. E. Systematisera skyddsarbetet. Arbetarskyddet 1951, nr 10.

Canada

FAUGERT, R. Ersättning för yrkesskador i Canada. Arbetarskyddet 1951, nr 10.

Tyskland

BULLA, G. A. Das neue Mutterschutzgesetz (MSCHG) des Bundes. Recht der Arbeit 1952, nr 1.

Arbetslön och arbetstid

BÜLCK, H. Die Lohngleichheit von Mann und Frau als internationales Rechtsproblem. Recht der Arbeit 1952, nr 1.

RYAN, T. A. Fatigue and effort in relation to standards of performance and systems of payment. International labour review jan. 1952.

Sverige

HENRIKSSON, S. De statsanställdas allmänna förmåner. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 3.

WITTROCK, J. Bättre och billigare lönestatistik. Murarnas fackblad 1952, nr 1.

— Lönestatistik efter nya metoder. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 5.

Norge

LUNDSTRÖM, A. Norsk lönepolitik efter kriget. Skogsindustriarbetaren 1952, nr 2.

Schweiz

CRONER, F. Allvarlig lönekonflikt i de schweiziska storstäderna. Restaurangtjänstemannen 1952, nr 1.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

ANDERSSON, ARNE F. Svenskt-norskt utbyte av arbetskraft. Nordens tidning 1951, nr 7/8.

PRICE, J. Industrial committees of the I. L. O. International labour review jan. 1952.

First session of the U. N.—I. L. O. ad hoc committee on forced labour. Industry and labour 1 jan. 1952.

Sverige

LINDBERG, C. Sextiosjuåringarnas levnadsproblem. Förbundet 1952, nr 1.

STRÖM, N. Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsstyrelsen. Från departement och nämnder 1952, nr 1.

WELLANDER, M. Prognosinstitutet. Tidning för Sveriges läroverk 1952, nr 4.

Ansvar för människor och kapital. Arbetsledaren 1952, nr 1.

Finland

KARIKOSKI, V. A. M. Arbetskraftens rörlighet tilltar betänkligt. Industritidningen 1951, nr 11/12.

Norge

GULLVÅG, HARRIET. Industriarbeiderens innstilling til sitt bedriftsmiljö. Statsökonomisk tidsskrift 1951, nr 4.

HAGEN, L. Skoleungdom som ferieavlösere industrien. Arbeidsmarkedet 1951, nr 10.

Tyskland

SCHULTE LANGFORTH, M. Körperliche Züchtigung der Lehrlinge. Bundesarbeitsblatt 1952, nr 1.

Befolkningsfrågor

DAHLBERG, G. Finns det en judisk ras? Judisk krönika 1952, nr 1.

DUMONT, RENÉ. Les excédents démographiques de l'agriculture méditerranéenne. Italie et Espagne. Population 1951, nr 4.

Sverige

MAULÉON, Y. Legala aborter i Malmö 1939—1950. Sv. läkartidningen 1952, nr 3.

TALLBERG, A. Ålderdomsproblemet. Byggnadsarbetaren 1952, nr 1.

Danmark

Befolkningens fordeling på erhverv. Arbejderen 1952, nr 3.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

CLARK, C. Urban population densities. Journal of the Royal statistical society 1951, nr 4.

EGNER, E. Zur Problematik wirtschaftlicher Notstandsgebiete. Wirtschaftsdienst 1952, nr 1.

PREDÖHL, A. Notstandsgebiete und Weltwirtschaft. Wirtschaftsdienst 1952, nr 1.

Sverige

BODÉN, H. J:R. Fastighetstaxeringen och bostadskostnaderna. Hem i Sverige 1952, nr 1.

BROBERG, R. Bostadskostnadsgrupperingen i folkpensioneringen föreslås slopad. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1951, nr 6.

ERIKSSON, ÅKE. Vem skall ha den lediga lägenheten? Sv. stadsförbundets tidskrift 1951, nr 10.

HÄRDÉN, S. Nytt högsta forum för byggnadsmålen? Förvaltningsrättslig tidskrift 1951, nr 5.

JUHLIN, G. Ett försök med behovsprövad bostadsfördelning. Sv. stadsförbundets tidskrift 1951, nr 10.

SIBY, O. Några synpunkter på koloni- och sportstugeområden såsom rekreations- och fritidsområden i Borås. Koloniträdgården 1952, nr 1.

THYLIN, H. Extrastödet till bostadsbyggandet. Murarnas fackblad 1952, nr 1.

Bostäder för vanföra. Sv. vanföretidskrift 1952, nr 1.

Skrifter från statens kommitté för byggnadsforskning. Byggnadsvärlden 1952, nr 4.

Amerikas förenta stater

PARKER, FLORENCE E. Co-operative housing in the U. S. A. Review of international co-operation 1952, nr 1.

ÅSVÄRN, G. Samhällelig bostadsproduktion i USA. Byggnadsvärlden 1952, nr 2.

Danmark

Kan byggeriet organiseres med større fasthed og hurtighed? Arbejdsgiveren 1952, nr 2.

Finland

Bostadsfrågan det största problemet i dagens Finland. Byggnadsvärlden 1952, nr 5.

Storbritannien

GRAPE, A., & SJÖDIN, GUN. Hyresuppbördsman + socialkurator, »housing manager». Vi hyresgäster 1952, nr 1.

— Några glimtar av efterkrigsplaneringen i London. Vår bostad 1952, nr 1.

Tyskland

DENEFFE, P. Der Bestand und die Gliederung der Gebäude im Bundesgebiet. Wirtschaft und Statistik 1951, nr 12.

DITTRICH, E. Die deutschen Notstandsgebiete, eine Aufgabe der Raumpolitik. Wirtschaftsdienst 1952, nr 1.

NORÉN, B. Träbyggnad och träforskning i Tyskland. Byggnadsvärlden 1952, nr 4.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Sverige

NORDENSKIÖLD, A. Förhandlingsrättskommittén färdig, föreslår tjänstedomstol. Lanternan 1952, nr 2.

Danmark

Lockouten i jernindustrien afværget. Arbejderen 1952, nr 2.

Finland

LITTUNEN, Y. Vi-känslan och arbetskonflikterna. Industritidningen 1951, nr 11/12.

Italien

CASAGRANDE, A. Kampfpause in der italienischen Industrie. Schweizerische Arbeitgeber-Zeitung 1952, nr 3.

Hälso- och sjukvård

MELIN, K.-A. De spastiska barnens problem. Barn i hem — skola — samhälle 1952, nr 1.

SAND, RENÉ. Technical discussions on the education and training of medical and public-health personnel. Chronicle of the world health organization 1951, nr 11.

Sverige

ABRAMSON, E. 1951 års livsmedelsstadga. Hygienisk revy 1952, nr 1.

ERLANDSSON, S. Ålderssjukdomarna och deras krav på sjukvårdsorganisationen. Sveriges landstings tidskrift 1951, nr 6.

FAST, E. Allmänsalsavgiften för inomlänspatienter. Sveriges landstings tidskrift 1951, nr 6.

FRÖLINDER, R. Norrköpingstuberkulosen 1801—1950. En återblick och några framtidsperspektiv. Sv. läkartidningen 1952, nr 4.

SÖDERLING, B. Några sociala orsaker till psykosomatiska besvär i vanlig barnläkarpraxis. Sv. läkartidningen 1952, nr 2.

TEGNER, G. Det kommande folkbadsbetänkandet. Hygienisk revy 1952, nr 1.

URWITZ, S. Läkarna och de brådskande sjukbesöken. Sv. läkartidningen 1952, nr 4.

ÖSTERLIND, S. Organisationen och arbetsmetoder vid Företagens hälsokontroll. Sv. läkartidningen 1952, nr 2.

ÖSTMAN, P. Sjukvård i hemmet. [Anm. av P. Strömbäck: »Sjukvård i hemmet».] Signalen 1952, nr 4.

Amerikas förenta stater

EKSTRÖM, R. Sysselsättning åt tuberkulosskadade i USA. Status 1952, nr 1.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

Sverige

ODHNER, C.-E. Prissättningen på jordbruksprodukter. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 4.

Kooperation

BARBIER, C.-H. Die Entwicklung des Genossenschaftswesens in der Welt, seine Schwierigkeiten und seine Aussichten. Schweiz. Konsum-Verein 1952, nr 4.

FRIETEMA, H. J. The relations between producers' and consumers' co-operatives. Review of international co-operation 1952, nr 1.

Danmark

Brugsforenings-statistikken i udvikling. Andelsbladet 1952, nr 5.

Storbritannien

ALLONBY, S. C. The British co-operative movement in a socialist society. Review of international co-operation 1952, nr 2.

CORINA, J. Commentary on self-service in Britain. Review of international co-operation 1952, nr 1.

Nykterhetsfrågan

Sverige

DAHLBERG, G. Dödlighet bland alkoholister. Sv. läkartidningen 1952, nr 2.

Glad kväll med oss. Reformatorn 1952, nr 5.

Storkommunindelningen och systembolagsområdena. Tidskrift för systembolagen 1952, nr 1.

Amerikas förenta stater

BRUNNER-ORNE, MARTHA, IDDINGS, F. T., & RODRIGUES, J. A court clinic for alcoholics. Quarterly journal of studies on alcohol dec. 1951.

LANDENBERGER HOCHWALD, HILDE. The occupational performance of thirty alcoholic men. Quarterly journal of studies on alcohol dec. 1951.

Norge

MOHR, T. Utdrag av alkoholistforsorgskomiteens innstilling om utbygging av vår alkoholistforsorg. Kommunalt tidsskrift 1952, nr 1.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

DODD, N. E. Världens jordbruk 1951. Kooperatören 1952, nr 1.

FAO — mot svält och nöd. Mål och medel 1952, nr 1.

Sverige

DAHLGREN, E. Konsumtionens förändringar åren 1938/39 och 1950. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 1/2.

DAVIDSSON, D. Prisutvecklingen 1951 — och hur blir den 1952? Svensk handel 1952, nr 1.

STERNER, R. Monopolherrarna ber om rättvisa. Metallarbetaren 1952, nr 1/2.

ÅSTRAND, H. Jordbruket i vågskålen. Industria 1952, nr 1.

Bevarandet av de sociala förmånernas realvärde. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 1.

Amerikas förenta stater

ODHE, T. Den amerikanska antitrustlagstiftningen. Kooperatören 1952, nr 1.

1951 survey of consumer finances. Federal reserve bulletin 1951, nr 12.

Canada

Cost-of-living escalator clauses in collective bargaining agreements. The labour gazette 1951, nr 12.

Finland

Ny beräkning av levnadskostnadsindex. Social tidskrift 1951, nr 11/12.

Åldringarnas levnadsförhållanden hösten 1950. Social tidskrift 1951, nr 11/12.

Norge

Priser og levestandard. Kooperatören 1952, nr 1.

Storbritannien

SPRUCE, W. M. E. Food stamp scheme. The cooperative review 1952, nr 1.

Engelska konsumtionsvanor. Affärsekonomi 1951, nr 18.

Socialförsäkring

Sverige

Erkända sjukkassors statistiska redogörelser uppgöras enligt delvis nya formulär. Folkpensioneringen 1951, nr 10.

Det nya året och sjukkasseverksamheten. Sv. sjukkasse-tidning 1952, nr 1.

Pensionsstyrelsen föreslår ändringar i understödsföreningslagens bestämmelser om revision. Folkpensioneringen 1951, nr 10.

Amerikas förenta stater

Social security in the central American countries. International labour review jan. 1952.

Mellan-Amerika

VIADO, M. DE. Social security trends in Latin America. Bulletin of the International social security association 1951, nr 10/11.

Norge

MEYER, M. Ny normaltariff for syketrygden. Sosial trygd 1952, nr 1.

WOLD, S. Karenstid etter sosiale prinsipper. [Inlägg.] Sosial trygd 1952, nr 1.

Socialvård

Sverige

BERGGREN, A. Om besök på ålderdomshem. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 1.

ECKERBERG, P. m. fl. Åldringsvården. Landskommunernas tidskrift 1952, nr 1.

HERMELIN, C. Y:SON. Fosterbarn och fosterlegor. Barnavård och ungdomsskydd 1951, nr 6.

HOFSTEN, BIRGITTA v. Glad att få hjälp — en glädje att hjälpa. Vi 1952, nr 5.

HOLMSTEDT, G. Mödrahjälpen omprövas. Barnavård och ungdomsskydd 1951, nr 6.

RUDLING, ANNA. Bort med stora »skyddshem». Morgonbris 1952, nr 1.

SANDIN, GRETA. Barnhemsvårdens utbyggnad enligt landstingens barnhemsplaner. Barnavård och ungdomsskydd 1951, nr 6.

TALLBERG, A. Vad kan vi göra åt problembarnen? Lantarbetaren 1952, nr 5.

THOLLANDER, O. Östergården. Hem för åldringar i Sundbyberg. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1951, nr 6.

Skälig ersättning för barn i fosterhem. Barnavård och ungdomsskydd 1951, nr 6.

Åldringsvården under debatt. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1951, nr 6.

Frankrike

AUBRUN, H. Où en est le problème de l'enfance délinquante? Les cahiers du musée social 1951, nr 5/6.

Italien

HÖGLUND, DANITA. På besök i pojkstaden. Barnavård och ungdomsskydd 1951, nr 6.

Storbritannien

WANGSON, O. Brottet och den mänskliga naturen. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 1.

Undervisning och yrkesutbildning

JOSEPHSON, K. Konferens för yrkesutbildningsfrågor i München. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1952, nr 1.

Sverige

FORSSELL, E. Vändpunkt i yrkesutbildningskrisen? Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1952, nr 1.

Föredömlig lärlingsutbildning i Sandviken. Arbetsledaren 1952, nr 2.

Amerikas förenta stater

AHM, J. Erhvervsvejledningens udvikling og organisation i U. S. A. Socialt tidsskrift 1951, nr 11/12.

Storbritannien

Talent spotters in the unions will have a busy time. Labour jan. 1952.

Ut- och invandring

ZIEGEL, R. L'aménagement industriel du territoire européen. Population 1951, nr 4.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

ALLEN, R. G. D. Mathematical analysis for economists. Lond. 1950. (Studies in statistics and scientific method. 3.)

ANDERSSON, INGVAR. L'histoire de la Suède. Traduit par M. Cazaux & M. Bouvier. Sthlm 1951. (Institut suédois.)

ARBETARSKYDDSSTYRELSEN.
Kungl. Arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens verksamhet år 1950. Sthlm 1951.

ARBETSTIDSUTREDNINGEN.
Förslag till ny arbetstidslagstiftning. [Avg. i dec. 1951.] Sthlm 1951. [Stencil.]

ARVIDSON, S. Éducation suédoise. Traduit par M. Cazaux. Sthlm 1951. (Institut suédois.)

BERGSTEN, K. E. Sydsvenska födelseortsfält. Lund 1951. (Meddelanden från Lunds universitets geografiska institution. Avhandlingar. 20.)

COLE, G. D. H. The British co-operative movement in a socialist society. Lond. 1951.

DANMARK. Retslægeraadet.
Aarsberetning for 1949. Khvn 1951.

— Det statistiske departement.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1952.
Bd 144: H. 6. Offentlig forsorg og social forsikring 1941/42—1948/49.
» 145: » 2. Færdselsuheld 1950.

FACKFÖRENINGSRÖRELSEN och den fulla sysselsättningen. Malmö 1951.

FERGUSON, T., & CUNNISON, J. The young wage-earner. A study of Glasgow boys. Publ. for the Nuffield foundation. Lond., New York & Toronto 1951.

FINLAND. Finlands officiella statistik. Hki 1951.
22. Försäkringsväsendet.
A: 56. Berättelse angående försäkringsbolagens verksamhet under år 1950.

FULTON, J. R. Experiment in dental care. Results of New Zealand's use of school dental nurses. Geneva 1951. (World health organization. Monograph series. 4.)

FÖRENTA NATIONERNA.
The refugee in the post-war world. Preliminary report of a survey of the refugee problem. Geneva 1951.

— Department of economic affairs.
Balance of payments trends and policies 1950—51. New York 1951. (Publ. 1951. 2. D. 3.)

— — Statistical office.
Demographic yearbook. 3 (1951). New York 1951. (Publ. 1952. 13. 1.)

HYRENIUS, H. Befolkning och samhälle. Sthlm 1951.

HÄRNÖSANDS STADS HUSHÅLLSUNDERSÖKNING år 1949. [Undersökning utförd av Bostadsstyrelsens planeringsbyrå i samarbete med Härnösands stads drätselkammare.] Sthlm 1951. [Stencil.]

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
The 7th international conference of labour statisticians. Geneva, 26 Sept. to 8 Oct. 1949. Geneva 1951.
Year book of labour statistics. 11 (1949—50). Geneva 1951.

JACOBSSON, M., & THORMARK, TH. Byggnadskostnader i Göteborg, Stockholm och Malmö. Utredning verkställd på uppdrag av bostadskommittén inom Göteborgs stads drätselkammare. Gbg 1951.

KATZ, D., [m. fl.] Productivity, supervision and morale among railroad workers. Ann Arbor 1951. (University of Michigan. Survey research center ser. Publ. 5.)

KJELLIN, B. Lagen om religionsfrihet. Sthlm 1951. (Bra att veta. 7.)

KOMMUNALA HANDBÖCKER. Sthlm 1951.
2. Författningssamling.
Kommunal författningssamling för Stockholm. 42 (1950).

KRAGH, B. Prisbildningen på kreditmarknaden. Ränteteoretiska studier med särskild hänsyn till svenska förhållanden. Upps. 1951. (Akad. avh.)

LASKI, H. J. Fackföreningarna i det moderna samhället. Övers. [fr. engelskan] av P.-E. Bosæus. Sthm 1951.

MYERS, CH. A. Industrial relations in Sweden. Some comparisons with American experience. Cambr., Mass. 1951.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1951—52.
72. Skattestatistikken for budsjettåret 1949/50.
75. Dödelighetstabeller for det norske folk 1931/32—1940/41 og 1945—48.
80. Statistisk årbok. Årg. 70 (1951).
84. Ökonomisk utsyn over året 1951.

OLSSON, TORBJÖRN, & SILOW, S. L'architecture suédoise. Traduit par M. Cazaux & Etienne Porret. Sthlm 1951. (Institut suédois.)

PROMEMORIA med förslag till vissa bostadspolitiska åtgärder. Avg. [d. 13 dec. 1951] av 1951 års bostadsutredning. Sthlm 1951. [Stencil.]

SAMUELSON, K. G. Kollektivavtal och förhandlingar. Sthlm 1951.

SEFVE, I. Våra alkoholvanor. Nykterhetskommitténs undersökningar. Sthlm 1952. (Bra att veta. 9.)

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1951—52. Sthlm 1951—52.
1951:
43—44. 1944 års nykterhetskommitté. 1—2 [Avg. d. 30 sept. 1951.] (Fi.)
1. Statistiska undersökningar kring alkoholfrågan.
2. *Goldberg, L.* Verkan på den mänskliga organismen av maltdrycker med olika alkoholhalt.
48. Betänkande angående skol- och yrkeshem för barn med komplicerad utvecklingshämning. Avg. [d. 1 okt. 1951] av 1948 års sinnesslövårdssakkunniga. (I.)
50. Den prekliniska tandläkarutbildningens ordnande. [Avg. d. 11 maj 1951.] (E.)

52. Betänkande med förslag till lag om fördelning i vissa fall av kostnader för anordningar i korsning av järnväg och väg m. m. Avg. av [*A. Bexelius* d. 10 dec. 1951.] (Ju.)
54. Stats- och kommunaltjänstemäns förhandlingsrätt. 1948 års förhandlingsrätts kommittés betänkande. [Avg. d. 31 dec. 1951.] (S.)
55. Betänkande med utredning och förslag angående sammanförande och organisation av i Stockholm befintliga arkeologiska samlingar från Medelhavsländerna, Främre Orienten och Östasien. Avg. [d. 29 aug. 1951] av *S. Curman.* (E.)
56. Om offentlig redovisning av den politiska propagandans finansiering. Partifinansieringssakkunnigas betänkande [avg. d. 11 dec. 1951]. (Ju.)
57. Betänkande rörande gruppchefsutbildningen och därmed sammanhängande värnpliktsfrågor. [Avg. d. 21 dec. 1951.] (Fö.)
58. Det proportionella valsättet vid val till riksdagens andra kammare. 1950 års folkomröstnings- och valsättsutrednings betänkande. I. [Avg. d. 28 nov. 1951.] (Ju.)
59. Omorganisation av Kungl. Gymnastiska centralinstitutet m. m. Betänkande avg. [d. 4 dec. 1951] av Gymnastiklärarutbildningssakkunniga. (E.)

1952:

1. 1949 års uppbördssakkunniga. 2. Betänkande med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet. [Avg. d. 27 okt. 1951.] (Fi.)

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1952.

4. Fattigvård.
   Stockholms stads fattigvård. 79. (1950).

STRAFFLAGBEREDNINGEN, BARNAVÅRDSKOMMITTÉN och UNGDOMSVÅRDSSKOLEUTREDNINGEN. Utlåtande över skrivelser från riksåklagarämbetet d. 24 sept. och d. 26 nov. 1951 angående den lämpligaste reaktionsformen för ungdom i åldern 15—17 år, som gjort sig skyldig till allvarligare lagöverträdelser ... Avg. d. 19 jan. 1952. Sthlm 1952. [Stencil.]

STRÖMBÄCK, P. Sjukvård i hemmet. En handledning. Sthlm 1951.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1951—52.

Finanser.
Kommunernas finanser år 1948. Av Statistiska centralbyrån. 1. Städer, köpingar och landsting

Folkmängden och dess förändringar.
Befolkningsrörelsen år 1948. Av Statistiska centralbyrån.

Jordbruk med binäringar.
Årsväxten år 1951. Av Statistiska centralbyrån.

Järnvägar.
Allmän järnvägsstatistik år 1950. Av Järnvägsstyrelsen.

TEGNER, G. Vem skall se till barnen? Sthlm 1951. (Bra att veta. 8.)

WESTERBERG, O. Om rättskraft i förvaltningsrätten. Sthlm 1951.

VI lagar, vi lappar, vi stoppar. Sthlm 1951. (Aktiv hushållning. 1951: 5.)

Nytillkommen tidskrift

Statistisk tidskrift. Utg. av Statistiska centralbyrån. Ny följd. Årg. 1 (1952). Sthlm (förhandsanmäld i Soc. Medd. 1952: 1, sid. 22).

Recensioner

Laski, Harold J.: Fackföreningarna i det nya samhället. (Orig. titel: Trade unions in the new society, övers. av *Per-Eric Bosæus.*) KF:s bokförlag. Stockholm 1951. Häft. kr 8, inb. kr 11.

Den nyligen bortgångne engelske statsvetenskapsmannen Harold J. Laski gav gärna sina inlägg i dagsdebatten en polemisk tillspetsning. Hans insats är därför föremål för starkt varierande omdömen. Man brukar peka på hans glänsande analyser av centrala statsteoretiska problem men också på hans förkärlek för schematisering och konstruktion. Man har framhållit originaliteten i hans idéhistoriska skisser men kritiserat oklarheten i hans ställningstagande till vår tids dominerande åskådningar.

På en punkt har alla dock varit eniga: Laski är en lysande skribent, som till synes utan ansträngning lyckas förmedla kunskap till sina läsare. Våren 1949 höll han i Amerika ett antal föreläsningar om den moderna fackföreningsrörelsen, som nu översatts till svenska. Det är en stimulerande läsning, även om de ofta återkommande anspelningarna på specifikt amerikanska företeelser ibland gör skildringen något rebusartad för en svensk. Laski jämför fackföreningarnas roll i Sovjet och västdemokratierna. Han finner liksom i tidigare skrifter åtskilligt gott att säga om de rys-

ka fackföreningarnas sätt att lösa sina uppgifter men i stort sett överväger numera den kritiska inställningen. Överhuvudtaget betraktar Laski de centralistiska tendenserna i det nutida samhället med skepsis och framhåller sin fruktan för vad han kallar »den monistiska staten». Parallellt härmed går kritiken av funktionärsväldet inom sammanslutningarna. »Genom maktkoncentrationen på ett par händer förvandlas den ordinäre medborgaren till ett instrument inom gränser, som han i allt mindre grad är tillåten att definiera och i tilltagande grad tvingad att applådera, med vetskapen om att, om han tiger, eller ännu värre om han är kritisk, kommer han att i bästa fall betraktas som en person, vars lojalitet ingen kan lita på.»

Ett stort utrymme ägnar Laski åt en föga originell men väl genomförd kritik av den amerikanska fackföreningsrörelsen för att denna låtit bli att aktivt gripa in i det politiska livet och i stället koncentrerat sig på lönekampen. De fackliga organisationerna kan inte längre uppnå sina mål enbart genom att uppträda som »påtryckningsgrupp» och genom att vid lämpliga tillfällen söka vinna båda de stora partiernas gehör för en önskvärd handlingslinje. Fackföreningarnas mål är i dag så invävda i politikens allmänna mönster att endast ett tredje parti, direkt understött av organisationerna, kan realisera dem. En rörelse, som blott söker få kontroll över arbetsförhållandena, hör enligt Laskis mening till det förgångna. Med skärpa betonas vikten av ett vidgat politiskt engagemang för att hindra byråkratisering och minskad aktivitet bland föreningsmedlemmarna.

Föreläsningarna stannar inte vid den vetenskapliga analysen av fackföreningarnas roll i historien och dagspolitiken. Laski försöker ingalunda dölja sina sympatier för den ena av arbetsmarknadens parter och ger läsaren klart besked om att han fortfarande anser det socialistiska samhället möjligt att förverkliga. Häremot är i och för sig ingenting att invända, tvärtom torde kraften och originaliteten i framställningen sammanhänga med att denna bär prägel av förkunnelse. Det kan dock inte undgås att läsaren stundom irriteras av att analys och rekommendationer inte hålls klart isär.

Hur mycket man än vill invända mot Laskis bedömning i detalj, kan man dock inte förneka, att få skribenter haft hans förmåga att påvisa de väsentliga momenten i den väldiga samhällsomdaning, som försiggår runt omkring oss. Det är denna förmåga, som gjort också arbetet om fackföreningarna till en sällsynt njutbar lektyr.

Pär-Erik Back

Tegner, G., La sécurité sociale en Suède. Forums förlag. Stockholm 1951. Kr 5.

Tegners lilla bok, som getts ut av Svenska institutet, har fått en god och allmänt orienterande utformning. Den ger en översikt över den svenska socialpolitiken från dess egentliga begynnelse i samband med industrialismens genombrott och dess vidare historiska utveckling. De allmänna riktlinjerna för vår under speciella betingelser framvuxna sociallagstiftning anges. Samtidigt synes författaren ha god urvalsblick för detaljexempel.

Göran Tegner understryker, att det allmännas ansvar för människans välfärd och omvårdnad har hundraåriga anor i Sverige, att det sociala trygghetssystemet efter hand växt ut och hur i vårt land socialpolitiken på 1930-talet intimt knöts samman med den ekonomiska politiken, varigenom hela det svenska samhällets struktur förändrats.

Författaren börjar med ett kapitel, som han kallar »Vart syftar svensk socialpolitik?» och tar sedan i kapitel efter kapitel upp de olika grenarna: familjepolitiken, sjuk- och hälsovården, socialförsäkringarna, bostadspolitiken, barna- och ungdomsvården, för att avsluta framställningen med en översikt av socialpolitikens kostnader och svensk levnadsstandard. Det framhålls, att den svenska socialpolitikens mål är att söka garantera hela folket en skälig minimistandard genom att åstadkomma en standardhöjning för vissa särskilt olyckligt lottade folkgrupper. Något för Sverige typiskt är att socialutgifterna ofta anges som produktiva utgifter och att allt större vikt läggs vid de förebyggande åtgärderna.

Vad beträffar familjepolitiken menar författaren, att enighet i hög grad nåtts över partigränserna. Han tar upp de olika stödjande åtgärderna: hur familjebildningen

underlättas genom statliga bosättningslån, de olika ekonomiskt stödjande åtgärderna i samband med barnafödsel, daghemmen och lekskolorna, husmoderssemestern m. m. och avslutar detta kapitel med de allmänna barnbidragen, som infördes 1948 — en av de verkligt stora och betydelsefulla familjepolitiska åtgärderna.

Så övergår författaren till sjuk- och hälsovården och understryker, att den grundläggande principen i Sverige är, att ingen skall behöva avstå från erforderlig omvårdnad vid sjukdom eller ohälsa på grund av ekonomiska svårigheter. Ehuru den redan beslutade allmänna sjukförsäkringsreformen ännu ej kunnat genomföras, träder samhällets hjälporgan redan nu i sista hand emellan för att ersätta avgifterna, då egna medel saknas.

Bostadsfrågan, framhåller författaren, kan sägas ha blivit ett socialpolitiskt problem sedan 30-talet. Han drar sig inte för att avslöja skrämmande brister i vår bostadsstandard. Denna belysning är särskilt på sin plats i en bok, som vänder sig till utlänningar, som ju ofta föreställer sig Sverige som ett socialt mönsterland på alla områden. Bostadsfrågan är alltjämt den mörka fläcken på vår socialpolitik.

I fråga om barna- och ungdomsvården framhåller Tegner, att barnavårdsnämndernas centrala uppgift är den profylaktiska verksamheten.

Vissa företeelser i svensk socialvård såsom inställningen till abortfrågan torde vara fransmännen främmande. Någon svårighet att sakligt tillgodogöra sig Tegners framställning behöver läsningen inte erbjuda. Den utomordentliga översättningen har utförts av sekreteraren vid Franska institutet i Stockholm Michèle Cazaux. Det högklassiga och rika illustrationsmaterialet torde också vara en god hjälp vid studiet av själva texten.

La sécurité sociale en Suède är säkert en av de bästa sociala upplysningsskrifter om vårt land, som utkommit.

Gudrun Elfverson

Sociologi. Forums förlag. Stockholm 1951. Kr 18,50.

Sociologin är en för Sveriges del tämligen ny vetenskap. Så ny att namnet för de flesta bara väcker dunkla associationer om »någonting som har med samhället att göra — eller kanske det är med psykologi?» Andra lockas av namnlikheten att tro, att det är en vetenskap med bestämd inriktning mot socialismen. Och sociologerna har därvidlag inte gjort det lättare genom att för en individs gradvisa inlemmande i samhället ibland använda termen socialisering. Lång tid framåt kommer sociologerna att möta osäkerhet och tveksamhet när de talar om sin vetenskap och lika länge kommer flyhänta artikelskribenter att klara sin bevisföring genom sociologiska »resonemang». Därför är det av grundläggande betydelse inte bara att det bedrivs vetenskaplig forskning utan också att det skrivs populära presentationer, så att ämnet kan bli känt och diskuterat i vidare kretsar än fackmännens.

Det är naturligt att man efter vad som sagts ovan med särskild spänning går att granska det första svenska översiktsarbetet. Det man omedelbart noterar och som gör en besviken är, att den ensamma titeln Sociologi är ganska missvisande. Boken är en samling spridda uppsatser i olika ämnen och författarna har aldrig en gång avsett att ge en någorlunda sammanfattande bild av vad sociologen egentligen sysslar med.

Den ger smakprov på skolans, värnpliktens, äktenskapets, arbetsgruppens, samhällsklassernas, de religiösas, stadens och landsbygdens sociologi- eller socialpsykologi; gränsen mellan de två vetenskaperna är flytande. Men exempelvis språket, propagandan, minoriteter, folkrörelser eller politik finns inte med. Knappast heller den nu så väsentliga attitydforskningen och ingenting alls av det som för många blivit synonymt med sociologin nämligen kulturantropologin. Än värre är att just ingenting finns med av den sociologiska teoriutvecklingen och ingenting alls av sociologisk metodik. Alltså ingenting av det som till läsaren skulle kunna förmedla ett intryck av hur sociologen arbetar, de metoder han använder och de problem han kan ställas inför. Därför kan man inte beteckna den som en elementär sociologibok, och den som förut inte läst något sociologiskt arbete får troligen en rätt diffus föreställning om vad sociologi är. I anmälarens ögon är detta en ganska grav anmärkning eftersom boken faktiskt ger sig ut för att vara »det första

sammanfattande arbetet om sociologi på vårt språk».

De fem sociologer, som medarbetat, är Gunnar Boalt, Edmund Dahlström, Roland von Euler, Georg Karlsson och Bengt Rundblad. Dessutom har Erland von Hofsten skrivit ett kapitel om statistiska grundbegrepp, vars enda brist är att det nog är väl kortfattat och komprimerat för att en läsare utan föregående kunskaper i statistik skall få ut någon verklig behållning av det. En sida eller två om samplingmetodik hade nog också bort vara med.

Den flitigaste av sociologerna har varit Boalt, som svarar för inte mindre än 8 av de 15 uppsatserna. Boalts lediga, ibland lekande stil gör honom till en utmärkt populärisator och han refererar alltid noggrant och utförligt sina källor. Störst nytta gör nog hans uppsats om skolan, där han visar upp hur urvalet till de högre skolorna sker efter ekonomiska och sociala kriterier. Han kommer i det sammanhanget in på intelligensen och kan genom sina egna och Sivar Hallgrens undersökningar visa att skolan har en intelligenshöjande effekt. Vad han där vill komma åt är det ursprungligen av den amerikanske sociologen George Lundberg formulerade påståendet, att det som vi betraktar som intelligens är beroende av våra sociala värderingar. I västerlandet är det abstrakta tänkandet högt värdesatt, och de professorer, som konstruerar intelligenstest, utgår från sin egen samhällsgrupps värderingar av det abstrakta tänkandet. Därför är det, menar Lundberg, ett cirkelbevis, att de som fått mest skolning, också är de mest intelligenta. Eller som Boalt uttrycker det: »Det är möjligt att vår svenska skola inte förberedde oss för livet, men den förberedde oss åtminstone för högskolor och universitet.»

Intressant är också Boalts försök att undersöka om gifta lärare är bättre än ogifta. Undersökningen pekar i riktning mot att de gifta skulle vara bättre, däremot tycks det inte spela någon roll om läraren har egna barn eller inte.

I uppsatsen om samhällsklasserna benar Boalt upp de olika definitionerna av samhällsklasserna, men resonerar dock hela tiden utifrån common-sense-uppfattningen att det finns samhällsklasser — hurdana de sen må se ut eller definieras.

De övriga uppsatserna är inte lika intressanta, rent svag är den om religiöst beteende, där det siffermässiga underlaget är alldeles för dåligt. Ett undantag utgör redogörelsen för Sundströms undersökning av olika väckelsetyper, som tycks visa att väckelsemötena fortfarande är en religiös suggestionsform av mycket stor betydelse. Kapitlet om arbetsgruppen utgörs av ett referat av den vid det här laget rätt välkända Western Electric-undersökningen. Men det förtjänar kanske att sägas omigen.

Brottslingar och prostituerade har Boalt tagit upp i kapitlet om Social missanpassning. Man kunde nog önskat att förf. där också redovisat Inghes undersökningar, men principen har tydligen varit att enbart hålla sig till strikt siffermässiga undersökningar.

Edmund Dahlström och Bengt Rundblad har skrivit om stads- respektive landsbygdssociologi och lyckas på ett relativt begränsat utrymme få med en förvånansvärd massa fakta förutom en klar och överskådlig disposition av vad deras vetenskaper sysslar med. Tillsammans med Boalts uppsats om skolan utgör de de bästa bidragen i boken.

Roland von Euler går skarpt till rätta med Ogburns gamla paradnummer; »cultural lag» som förklaring till alla bristfälligheter i samhället. Ogburn har menat, att i vår tid med dess snabba tekniska frammarsch kan de sociala och kulturella fronterna inte följa med i samma takt. Det uppstår en eftersläpning, en »cultural lag», som leder till disharmoni i olika avseenden. Den tankegången har den diffusa och tilltalande karaktären, att den inbjudit till allsköns ovederhäftiga spekulationer, och det är mot dem som nu von Euler med all rätt går till angrepp. Frågan om man skulle kunna konstatera en sådan eftersläpning beror ju på om man kan finna något mått på teknikens utveckling och på kulturens. Det torde vara en rätt omöjlig uppgift. Dessutom förutsätter en sådan teori, att det existerar ett slags naturlig jämvikt, med andra ord en modern »l'ordre naturel».

Om Georg Karlsson kan man fatta sig kort, hans bidrag är så tunna och innehållslösa, att samlingen hade varit bättre utan dem. Men det kanske kan vara nöjsamt att anföra ett exempel på hans definitionsraseri. »För att en individ skall ut-

föra en handling fordras att den behovstillfredsställelse han ernår eller tror sig ernå skall vara större än den ansträngning som handlingen innebär eller som han tror att den innebär.» Innebörden är ungefär den att om villkoren för att någonting skall ske är uppfyllda — så sker det. Man jämföre med det klassiska exemplet på satser av detta slag i Molières Den inbillningssjuke, där läkaren som svar på frågan om orsakerna till opiums verkan svarar att det beror på opiums *virtus dormitiva*, dess sömngivande kraft.

Litteraturförteckningen är uppställd rent alfabetiskt utan egentlig plan. Hade den i stället gjorts med underavdelningar efter innehåll och helst också med ett par rader om varje bok hade den kunnat bli ytterst värdefull; nu är den alldeles obrukbar. Trots de påtalade bristerna måste man ändå vara tacksam att vår sociologiska litteratur fått ännu ett tillskott.

Rune Persson

Barnen, livet och vi. En bok om barnets värld och föräldrarnas uppgifter. Del I—IV. Natur och Kultur. Kr 12,50 per del.

Barnen, livet och vi är ett arbete, som avser att på ett lättfattligt och klargörande sätt ge föräldrar praktisk handledning vid den dagliga samvaron med barnen. Verket är planerat att omfatta fem delar; hittills har fyra delar utkommit. I fristående artiklar ges praktiska råd och anvisningar om det mesta på barnuppfostrans område, varvid huvudriktningen tycks vara den gyllene medelvägen mellan fasthet och frihet i uppfostran.

I första delen, betitlad »Vård och trygghet», behandlas efter ett inledande kapitel om sann och falsk auktoritet av överläkare Gösta Harding barnets fysiska och psykiska utveckling. Man får också en översikt över vanliga barnsjukdomar, hållningsfel o. dyl., över barnaålderns kirurgiska sjukdomar samt över olika defekter på det psykiska området. Bland författarna märks sådana experter som docenten Theodor Ehrenpreis överläkaren Anna-Lisa Annell och barnpsykologen Merit Hertzman-Ericson. Vidare skriver Célie Brunius om sund föda och Vera Diurson om barnkläder.

Andra delen kallas »Upptäcktsfärden börjar» och skildrar barnets första försök att orientera sig i omgivningen, den tidigaste språkutvecklingen samt ansatserna till konstnärligt skapande. Tredje delen, »Fråga och lära», behandlar huvudsakligen skolbarnets problem både vid arbete och under fritid. Fjärde delen, rubricerad »I naturen», avser att bistå föräldrar i deras försök att leda barnet på upptäcktsfärder i naturens värld.

Verket är rikt illustrerat, och bildmaterialet är genomgående mycket vackert och försett med välvårdad text.

»Barnen, livet och vi» är ett arbete, som med sitt gedigna innehåll bör kunna vara en god hjälp för alla föräldrar, som står tvekande inför den svåra uppgiften att leda sina barn genom uppväxtårens alla vanskligheter.

K. W.

K. STATISTISKA CENTRALBYRÅN

Häftets huvudinnehåll

April 1952

Flyktingsituationen i världen. I Europa kan man räkna med följande olika kategorier av flyktingar: a) förkrigsflyktingar, b) »displaced persons», c) tvångsförflyttade tyskar och tyska interzonflyktingar, d) efterkrigsflyktingar samt e) övriga kategorier. Dessutom finns det talrika flyktingskaror i andra delar av världen, exempelvis i Indien, Korea, Birma, Israel samt i Kina, där omkring 50 milj. människor blev hemlösa under japansk-kinesiska kriget.

»Förkrigsflyktingar» uppkom som en följd av revolutionen i Ryssland, inbördeskriget i Spanien samt Hitlers och Mussolinis totalitära regimer. De s. k. displaced persons är sådana som blev flyktingar till följd av den nazistiska statens expansion i olika länder. Den tredje gruppen är de som gjorts hemlösa till följd av axelmakternas nederlag. Från krigets slut fram till juni 1950 har ca 150 000 personer flytt enbart från Polen, Tjeckoslovakien och Ungern. Under den sista tiden har många tiotusental turkar, bosatta i Bulgarien, flytt över gränsen till Turkiet som följd av hot om utvisning. Sid. 227.

Om existensminimum vid beskattningen. Ny lagstiftning i fråga om existensminimum har på senaste tid genomförts. I denna artikel lämnas en redogörelse för de nya bestämmelserna. Det är framför allt den bristande överensstämmelsen mellan ortsavdragens storlek och existensminimum som föranledde förslag om kraftigt höjda kommunala ortsavdrag. Dessa har börjat tillämpas för källskatten nu i år, men vid taxeringen först under 1953. Till följd av den kraftiga penningvärdeförsämringen under de senaste åren har klyftan mellan existensminimum och ortsavdragen kraftigt ökat. De normalbelopp, som centrala uppbördsnämnden fastställt, är för ensamstående i ortsgrupp III 2 650 kr, i ortsgrupp V utom Stockholm 2 940 kr samt i Stockholm 3 120 kr. För sambo-ende äkta makar är motsvarande belopp 3 510, 3 840 resp. 4 200 kr. Sid. 241.

Fattigvårdsanstalternas storlek och beläggning. I Soc. Medd. 1951: 10 lämnades vissa resultat från socialstyrelsens ålderdomshemsundersökning i maj 1950. Det gällde då klientelets sammansättning på ålderdomshemmen. I den nu publicerade artikeln redogörs för hemmens storlek och beläggning. Platsantalet var drygt 38 000, varav 24 000 på landsbygden och 14 000 i städerna. De flesta hemmen var små; över 80 % hade högst 30 platser. Endast 34 hem hade mer än 100 platser. Den vanligaste rumstypen var 2-personsrum, med 53 % av platsantalet; 11 % av platsantalet fanns i rum för fem eller fler personer. De flesta ålderdomshemmen hade en beläggning mellan 80 och 90 %, men avvikelserna var ganska stora. Sammanlagt 193 hem redovisade en beläggning på över 100 %, medan 93 hem hade en beläggning som understeg 50 %. Sid. 251.

Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln i september 1951. Medianlönen inom detaljhandeln för arbetsledande manlig personal var 715 kr per månad i ortsgrupp III och 923 kr i ortsgrupp V. Motsvarande siffror för kvalificerad manlig kontorspersonal var 800 resp. 950 kr, för kvinnlig personal 650 resp. 700 kr, för övrig kontorspersonal 520 resp. 660 kr för män och 450 resp. 525 kr för kvinnor. Manliga butiksföreståndare hade i genomsnitt 775 resp. 860 kr och butiksbiträden 539 resp. 630 kr; för kvinnor i motsvarande grupper var medianlönen 575 resp. 600 och 385 resp. 455 kr. Sid. 261.

Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin i september 1951. För samtliga industrigrupper var löneökningen mellan 1950 och 1951 för manliga tjänstemän 14—19 % och för kvinnliga 13—21 %. Sedan 1946 har lönen för teknisk personal, verkmästare och förmän stigit med 41 % för män och med 59 % för kvinnor; för egentlig kontorspersonal var dessa siffror 45 % resp. 53 %. Sid. 269.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	2, 1952
Arbetskraften i industrin, årligen, senast i	3, 1951
*Befolkningsutvecklingen, varje kvartal, senast i	10, 1951
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	7, 1951
*Brottsligheten, varje kvartal, senast i	11, 1951
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar, varje kvartal, senast i	3, 1952
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	3, 1952
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	detta nr
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1951
Fattigvården, årligen, senast i	1, 1952
Fattigvård och barnavård för utlänningar, årligen, senast i	detta nr
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, varje halvår, senast i	7, 1951
Fylleriförseelser och spritsmuggling, varje kvartal, senast i	3, 1952
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	2, 1951
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1951
Kooperativ verksamhet, årligen, senast i	2, 1952
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	2, 1952
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	detta nr
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	detta nr
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1951
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	3, 1952
Löneförhållandena för industriarbetare, årligen, senast i	7, 1951
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1951
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1952
Nykterhetsvårdsklientelets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	11, 1951
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1952
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	11, 1951
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	8, 1951
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	3, 1951
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1951
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1951
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	3, 1952
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	11, 1951
*Vägtrafikolyckor, varje kvartal, senast i	10, 1951

* Fr. o. m. år 1952 publiceras dessa översikter av statistiska centralbyrån i centralbyråns kvartalsvis utkommande Statistisk tidskrift samt däremellan publicerade förtryck till tidskriften.

Flyktingsituationen i världen

Av byråchef *Bertil Olsson*

På grund av krig eller rättssäkerhetens förfall under de senaste årtiondena har i många länder stora folkgrupper »frivilligt» eller på direkt order måst lämna sina hem. Vi brukar i dagligt tal benämna dem flyktingar. Byråchefen Bertil Olsson, som sedan ett par år är anställd vid Internationella arbetsbyrån i Genève, analyserar här dessa tragiska människoströmmars orsaker och ger en översikt av olika kategorier flyktingar.

Red.

Krig, revolutioner och totalitära regimer har under det 20:e århundradet gett upphov till ett av de mest fruktansvärda problem mänskligheten skådat. Någon har kallat vår tid »flyktingarnas tidsålder», och det ligger säkert mycken sanning däri. Människor på flykt har det alltid funnits, men aldrig lär världen ha sett så stora flyktingskaror som under, mellan och efter de båda världskrigen. Knappast något land har undgått att på ett eller annat sätt — som mottagarländer, som genomgångsländer eller som upphovsländer till flyktingskapet — få känning av flyktingströmmarna. Vårt eget land har t. ex. under de sista 15 åren mottagit ett ansenligt antal flyktingar. Europa har både »skapat» och räddat flyktingar och gör så än i dag. Ingen världsdel är obekant med flyktingfrågan. Sedan första världskriget har 100 miljoner människor för längre eller kortare tid fått dela det bittra flyktingödet. Det har beräknats, att det för närvarande finns mellan 30—60 miljoner flyktingar i världen. Mest uppmärksammad från vår horisont har givetvis den europeiska flyktingsituationen blivit. Men Europa har endast en del av flyktingarna. De finns överallt i världen.

Här i Europa kan man lämpligen göra åtskillnad på olika kategorier flyktingar, varigenom flyktingproblemet lättare kan förstås. Man brukar skilja på a) förkrigsflyktingar, b) »displaced persons», c) tvångsförflyttade och interzonflyktingar av tysk härkomst, d) efterkrigsflyktingar. Därtill kommer några spridda grupper, som lämpligen inte kan inrangeras under ovan nämnda kategorier; de omnämns efter översikten av nämnda fyra grupper.

Förkrigsflyktingar. Som ett resultat av händelser omedelbart efter första världskriget och under mellankrigsperioden gjordes ungefär 2 miljoner människor till flyktingar i Europa. Händelserna var revolutionen i Ryssland, som skapade de vitryska och armeniska flyktingskarorna, inbördes-

kriget i Spanien, som kom hundratusentals republikaner att fly samt Hitlers och Mussolinis totalitära regimer. Av dessa *förkrigsflyktingar* beräknades ännu år 1947 550 000 vara kvar i Europa. Antalet har sedan dess minskat; någon dagsaktuell siffra föreligger inte. I ett stort antal fall torde dessa flyktingar ha uppnått medborgarskap i de länder, till vilka de flytt. De tyska och italienska flyktingarna har i stor utsträckning återvänt till sina hemländer efter kriget. Den största delen av de ryska och spanska flyktingarna finns i Frankrike.

Displaced persons. Under begreppet »*displaced persons*» — denna engelska benämning har anammats i vårt land — hänförs de personer, som kom att bli flyktingar som en omedelbar följd av den nazistiska statens expansion och den därpå följande sovjetryska framryckningen mot väster. Under den nazistiska expansionen i olika länder förföljdes massor av människor på grund av sin ras eller sin politiska uppfattning. Några lyckades fly till allierade eller neutrala länder, där de kunde tillbringa sina flyktingår i frihet. Men 8 miljoner människor befann sig i krigets slutskede i den nazistiska statens våld som krigs- och koncentrationslägerfångar och som tvångsarbetare. De flesta av dessa återfördes — »repatrierades» — omedelbart efter krigets slut till sina hemländer under överinseende av F. N:s hjälp- och återuppbyggnadsorgan (UNRRA) och av de allierade militärmyndigheterna. Men ännu sommaren 1947 återstod 1,5 miljoner »displaced persons», som inte ville återvända till sina hemländer, vilka nu behärskades av Sovjetunionen. Det var övervägande fråga om östeuropéer, polacker, balter, ukrainare, jugoslaver, ungrare, rumäner, bulgarer och några sovjetmedborgare. Många var av judisk ras. Då ingen mot sin vilja kunde återsändas, blev det segrarmakternas, enkannerligen västmakternas, uppgift att ta hand om dessa flyktingar. Det skedde genom inrättandet av Internationella flyktingorganisationen (International Refugee Organization; I. R. O.), som blev ett till F. N. anknutet fackorgan. Samtidigt därmed upphörde UNRRA:s verksamhet.

Genom I. R. O., som i dagarna upplöses, har något över 1 miljon »displaced persons» skaffats nya utkomstmöjligheter i andra hemländer. Hur detta rent kvantitativt gått till kan studeras i nedanstående tablå, som anger de länder, som tagit emot mer än 1 000 »displaced persons».[1]

U. S. A.	308 491	Paraguay	5 834
Australien	179 501	Chile	4 867
Israel	131 934	Holland	4 315
Canada	113 299	Sverige	4 281
England	86 094	Nya Zeeland	4 162
Frankrike	38 317	Bolivia	2 519
Argentina	32 162	Turkiet	2 348
Brasilien	27 583	Peru	2 338
Belgien	22 447	Fr. Marocko	1 442
Venezuela	17 091	Uruguay	1 415

[1] Sedan denna uppgift lämnats från I. R. O. hösten 1951 har ännu några »displaced persons» placerats.

Ett flyktingläger i Bayern.

Denna kategori flyktingar, som kommit under Internationella flyktingorganisationen, är nästan den enda — ett par undantag till finns dock — som varit föremål för organiserat internationellt omhändertagande. De har därmed otvivelaktigt kommit i en bättre ställning än miljontals andra flyktingar — om man nu kan tala om förmånsställning i flyktingskapet! Som synes är det de transoceana länderna, främst U. S. A., som sörjt för lösningen av denna flyktingkategoris problem. Europas andel är knappa 140 000 (14 %), vilken dock troligen kommer att ökas något genom att Europa måste omhänderta en del av de svårplacerade flyktingar, som fortfarande är kvar vid I. R. O:s upplösning. I rättvisans namn skall emellertid framhållas, att många av de europeiska länderna har haft andra stora flyktingskaror att omhänderta, vilka icke någonsin varit under Internationella flyktingorganisationens vård. Detta gäller bl. a. vårt eget land. Ej heller har de stora flyktingskaror, som de senare åren kommit från Öst- till Västeuropa, betraktats som »displaced persons», och de har därmed inte kommit under I. R. O:s skydd. Nedanstående tablå med uppgift över det aktuella antalet flyktingar i de europeiska länderna ger en mera »rättvis» bild åt Europas »flyktingländer» (tablån aktuell hösten 1951).

Frankrike	390 000	(varav 160 000 spanjorer)
Österrike	325 000	(300 000 tvångsförflyttade — se nedan — 25 000 »displaced persons»)
England	260 000	(varav 46 000 förkrigsflyktingar, 124 000 polacker)

Tyskland	150 000	(vartill kommer 9,5 miljoner tvångsförflyttade och interzonflyktingar av tysk härkomst — se nedan — som emellertid ej betraktas som flyktingar i egentlig mening)
Italien	55 000—75 000	(dessutom i Trieste 7 500)
Belgien	55 000	
Sverige	43 000	(varav den största delen balter)
Jugoslavien	28 000	
Grekland	22 000	
Schweiz	11 000	
Holland	10 000	
Danmark[1]	2 000	
Norge[1]	2 000	

Av de av Internationella flyktingorganisationen omhändertagna 1,5 miljoner flyktingarna återstår ännu en grupp på 150 000—200 000 oplacerade men svårplacerbara fall. Det är åldringar, sjuka och andra som av olika anledningar är handikappade. Ivriga ansträngningar har gjorts från I. R. O:s sida att få de olika länderna att ta hand om denna »hard core», men ansträngningarna har hittills endast gett små kvantitativa resultat. Man kan peka på att England, Frankrike, Belgien, Holland, Schweiz, Sverige och U. S. A. tillsammans har tagit hand om ca 3 000 åldringar, oförmögna till arbete. U. S. A. har ensamt svarat för 2 000. Blinda har omhändertagits i Norge, Canada och U. S. A. Israel har lovat svara för alla av judisk ras i »hard core». Sverige har tagit vård om bortåt 300 tbc-sjuka och liknande tbc-aktioner har gjorts av Norge och Schweiz. Men detta är i stort sett allt. Skall dessas problem lösas — de står nu under F. N:s beskydd genom dess flyktingadministration men framlever sitt liv i flyktingläger — måste de lösas på rent humanitära grunder. Att lägga arbetsmarknadspolitiska motiv på spörsmålet torde vara föga värt, då dessa flyktingar knappast står till arbetsmarknadens förfogande.

Omhändertagandet och anskaffandet av nya utkomstmöjligheter för flyktingarna genom Internationella flyktingorganisationen har under de fyra år organisationen varit i verksamhet kostat över 400 milj. dollar. När organisationen var i full verksamhet disponerade den över 36 stora transportfartyg och hade över 2 600 anställda internationella funktionärer förutom servicepersonal av olika slag. Till I. R. O. var anslutna ett 20-tal stater, huvudsakligen europeiska, däribland Danmark och Norge men icke Sverige.

Tvångsförflyttade och interzonflyktingar. Den tredje gruppen med flyktingkaraktär, om än ej officiellt betraktad som flyktingar, är de som gjorts hemlösa till följd av axelmakternas nederlag. Den största gruppen är de *tvångsförflyttade* tyskarna (Heimatvertriebene). Genom gränsregleringarna

[1] Vad angår Danmark och Norge bör i detta sammanhang även uppmärksammas de stora problem dessa länder haft med tillbakasändande av det stora antal tyskar, som tjänstgjort i ockupationsmakten, och som ännu vid krigets slut befann sig i resp. länder. Dessa länder har vidare haft att sörja för återtransport av egna medborgare i Tyskland eller f. d. tyskockuperade områden. Danmark hyste dessutom under några år 100 000-tals tyska flyktingar från öster, som flydde undan den framträngande sovjetarmén.

i Potsdamavtalet övertogs stora områden av Polen, bebodda av tyskar. Den tyska befolkningen tvångsförflyttades dels till västzonen, dels till östzonen, och dels drevs också en del tvångsmässigt ut från östzonen till västzonen. Dessutom tvångsförflyttades de talrika sudettyskarna i Tjeckoslovakien samt spridda grupper av tyskar eller folk av tysk härkomst från Balkanländerna. Allt som allt beräknas omkring 8 miljoner tyskar ha tvångsförflyttats de närmaste åren efter kriget. Andra åter lämnade »frivilligt» sina hem i de forna tyska områdena i östra Europa under trycket av den nya regimen, och gav därmed upphov till en flyktingström, som alltjämt pågår. Det uppges att antalet sådana *interzonflyktingar* (Interzonenfluchtlinge), dvs. flyktingar från östzonen till västzonen, uppgår till 1,5 miljoner. Antalet ökas månatligen med något tiotusental nya flyktingar. En av de värst utsatta orterna är Berlin.

Bland de tvångsförflyttade tyskarna skiljer man på »Volksdeutsche» och »Reichsdeutsche». De förra är folk av tysk härkomst men före kriget tillhörande andra länder än Tyskland. Bland dem är sudeterna den största gruppen. Hela antalet »Volksdeutsche» är ca 3 miljoner. »Reichsdeutsche» är de som tillhörde det forna tyska området, och majoriteten av dessa bodde i de av Polen efter kriget övertagna områdena.

De senare åren har de tvångsförflyttades och interzonflyktingarnas problem blivit mycket uppmärksammat. De tvångsförflyttade betraktas dock icke som flyktingar i egentlig mening och har icke blivit föremål för nå-

Trist miljö: interiör från en flyktingbarack.

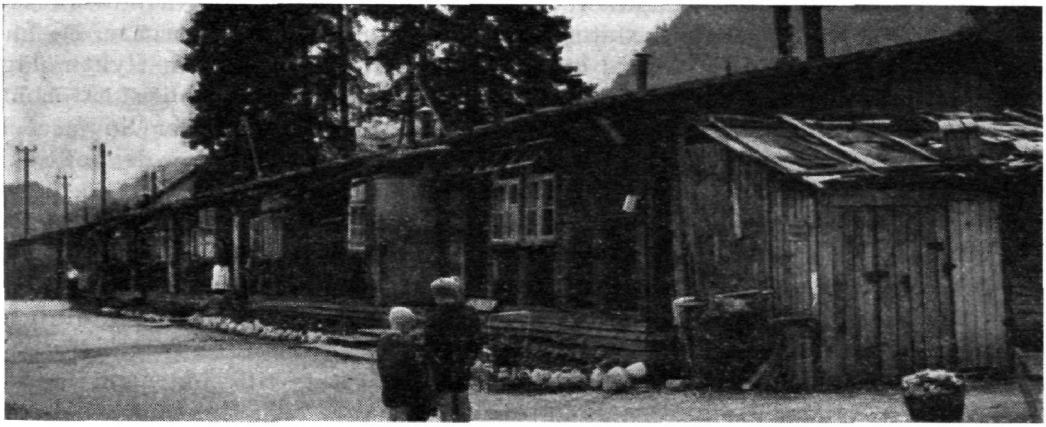
got särskilt internationellt omhändertagande. Deras rättsliga ställning är också en annan än flyktingars i allmänhet. Man skulle kanske kunna säga att de är »flyktingar i sitt eget land.» De åtnjuter alla medborgerliga rättigheter i Västtyskland, och det är ett faktum att den större delen av dem nu helt absorberats i det västtyska näringslivet. Det är också de västtyska myndigheternas ofta uttalade åsikt, att de tvångsförflyttades problem skall lösas *inom* Tyskland. Sålunda tillbakavisas planerna på att genom emigration till andra länder söka skaffa nya utkomstmöjligheter åt de tvångsförflyttade. Endast i undantagsfall kan detta accepteras, nämligen då det är fråga om jordbrukare och en del intellektuella yrkesutövare, vilka grupper Västtyskland haft svårt att helt absorbera. I stället begär Västtyskland hjälp att med internationellt kapital bygga ut de tyska produktionsmöjligheterna, så att de miljontals tvångsförflyttade kan få sin fulla försörjning. En annan sak är att Tyskland aldrig accepterat tvångsförflyttningen som en lösning av Östtysklands problem. Och den generation, som blev utsatt för förflyttningen, kommer väl alltid att längta tillbaka till sina forna hemtrakter.

Vad nu sagts i fråga om de tvångsförflyttade gäller i stort sett även för interzonflyktingarna. Västtyskland har i stort sett känt sitt ansvar inför de nytillkomna flyktingarna, och i samarbete med ockupationsmakterna har vittomfattande åtgärder vidtagits för omhändertagande av dem och beredande av nya utkomstmöjligheter inom det västtyska området. Dock finns en grupp, som faller utanför omhändertagandet, nämligen de som icke kan uppvisa giltiga skäl för att bli förklarade som flyktingar. De tillbakavisas, men det är bekant att en stor del av dem aldrig återvänder över gränsen. De stannar illegalt i Västtyskland, där de givetvis har stora svårigheter att dra sig fram, enär de inte åtnjuter de rättigheter, som tillkommer legala flyktingar eller omhändertas på något annat sätt. Hur stor denna grupp är vet ingen exakt. Att den är ganska ansenlig är troligt. Att det är den som har det svårast av alla flyktinggrupper i Västeuropa är visst.

Av de tvångsförflyttade av tysk härkomst har 300 000 »placerats» i Österrike. Den allra största delen av dessa är på väg att inlemmas i den österrikiska staten och det österrikiska näringslivet.

Enligt en uppgift lär en viss tvångsmässig återförflyttning av tyskar pågå. Sålunda uppges 200 000 tyskar från östzonen ha kommenderats tillbaka till Polen och Tjeckoslovakien med motivet att lätta på den knapphet på arbetskraft, som där gör sig gällande.

Efterkrigsflyktingar. Det andra världskrigets slut betydde inte att flyktingströmmen upphörde. Utöver de tvångsförflyttade tyskarna och interzonflyktingarna, varom nyss talats, har Europa fått skåda *nya flyktingskaror.* Sommaren 1946 flydde 120 000 judar från Polen, sedan nya progromer igångsatts. Kuppen i Tjeckoslovakien våren 1948 förde med sig 7 000 tjeckiska flyktingar. Det pågår en ständig ström av flyktingar från öst till väst, som rört sig om mellan 600 till 4 000 per månad. Från krigets slut till juni 1950 hade ungefär 150 000 personer flytt från Polen, Tjeckoslovakien och

Flyktingarna inhyses ofta i undermåliga barackbyggnader.

Ungern till Västeuropa, en del av dessa även till vårt eget land. Men detta är icke den enda riktning, i vilken flykten från öster går. Till Trieste har 2 000 personer flytt från »bakom järnridån». Jugoslavien har tagit emot några tusen flyktingar. Den sista stora flyktingrörelsen sammanhänger med att 250 000 bulgariska turkar hotas av utvisning från Bulgarien. Många tiotusental har redan flytt över gränsen till Turkiet.

Andra flyktingkategorier. Vi har slutligen en del *andra flyktingtragedier,* som Europa varit utsatt för de senare åren. I Grekland evakuerades under kriget 250 000 personer. Inbördeskriget efteråt kom flyktingantalet att öka, så att det i maj 1949 nådde en topp på 1 miljon. Den senare borgfreden har dock till största delen ordnat upp detta problem. Vi har vidare den polska armén, som kämpade i Italien och varav en del sedan inte velat återvända till sitt land. Många av polackerna har fått en tillfällig vistelseort i England. I samband med den italienska kapitulationen under kriget förvisades 100 000 italienare från Jugoslavien. De omhändertogs i Italien. Över vår gräns i norr skred hösten 1944 tiotusentals finska evakuerade med boskap och andra ägodelar. De har sedermera kunnat återvända. I vårt östra grannland flyttade så gott som hela den karelska befolkningen till moderlandet, när Finland måste avstå Karelen till Ryssland. Det var ett gigantiskt problem att placera närmare 500 000 människor, 12 procent av befolkningen, inom ett kraftigt förminskat landområde. Men Finland lyckades storartat. Den stora baltiska flyktingströmmen, omfattande en kvarts miljon flyktingar, undan de framryckande sovjetarméerna gick dels till Sverige, dels till Tyskland och Västeuropa i övrigt. En stor del av balterna togs om hand av Internationella flyktingorganisationen.

Flyktingsituationen i Europa av i dag. Försöker vi nu få ett grepp om den dagsaktuella flyktingsituationen i Europa framstår i korthet följande bild.

De till en halv miljon uppgående förkrigsflyktingarna har i de västeuropeiska länderna i stort sett erhållit status som ländernas egna medborgare. De har arbete och kan i stort sett leva ett normalt civilt liv skilt från flyktinglägrens trista tillvaro, ehuru mångas längtan — under andra politiska förhållanden — givetvis står till de gamla hemländerna. Vad gäller Sovjet och de sovjetbehärskade länderna i östra Europa samt Spanien är de politiska förhållandena i dessa länder för närvarande sådana, att dessa flyktingar inte kan återvända. Den »hard core» på 150 000—200 000 svårplacerade flyktingar — »displaced persons» — som stått under Internationella flyktingorganisationen men nu övertagits av F. N:s flyktingadministration, framlever nu sina dagar i flyktingläger i Tyskland, Österrike och Italien. Lösningen av deras problem är helt och hållet en humanitär fråga. Bortser vi från de tvångsförflyttade, som så att säga flyttats till sina egna länder (Tyskland, Italien, Finland) och som inte betraktas som flyktingar i egentlig mening, samt hänför till samma grupp de legala interzonflyktingarna mellan de tyska öst- och västzonerna, återstår som egentliga flyktingkategorier i Västeuropa först de illegala interzonflyktingarna, vars storlek vi endast kan söka gissa oss till. Vidare återstår de efter kriget nytillkomna flyktingarna från Polen, Ungern och Tjeckoslovakien (bortåt 200 000 personer) samt de »displaced persons» vilka, såväl före som efter I. R. O:s tillblivelse, omhändertagits av olika västeuropeiska länder, och vilkas antal beräknas till ca 400 000. Man torde alltså i dag kunna räkna med närmare 1,5 miljoner egentliga flyktingar i Västeuropa. Medtas de tvångsförflyttade och därmed jämställda, blir antalet bortåt 12 miljoner. Bortsett från de illegala interzonflyktingarna torde de övriga grupperna, som omhändertagits i respektive länder, föra en något så när betryggande tillvaro. En ansenlig del av de tvångsförflyttade i Tyskland och Österrike är dock alltfort på grund av bostadsbristen tvingade att leva i flyktingläger. Arbetslösheten bland de tvångsförflyttade och flyktingarna i Tyskland är också relativt sett rätt mycket högre än bland befolkningen i gemen.

Flyktingar utom Europa. Men det finns också stora flyktingskaror i andra världsdelar. I *Kina* har det beräknats, att 50 miljoner människor gjordes hemlösa under det japansk-kinesiska kriget på trettiotalet och det följande inbördeskriget. Huvudparten av dessa har nu kunnat återvända till sina hemtrakter, men de ännu ganska kaotiska förhållandena i Kina har inte gjort det möjligt att helt komma ifrån flyktingproblem. En grupp på omkring 17 000 europeiska flyktingar, huvudsakligen av judisk ras, råkade för andra gången in i en flyktingsituation i samband med det kinesiska inbördeskriget. De hade flytt från det nazistiska Tyskland före andra världskriget och fått en fristad i Shanghai. De flesta har nu återvänt till Europa eller funnit ett nytt hemland i Israel eller U. S. A.

Ett av de största och blodigaste »befolkningsutbyten» som ägt rum i världen utspelades i samband med den *indiska halvöns delning. 6 miljoner mohammedaner* och *6 miljoner hinduer* blev religiösa minoriteter efter delningen och flydde till respektive Pakistan och Indien.

Koreakriget har skapat miljontals flyktingar på båda sidor 38:e breddgraden. Det pågående kriget i *Burma* har skapat ca 500 000 flyktingar.

Uppkomsten av staten *Israel* och strömmen av judiska invandrare till den nya staten jämte uppgörelsen med araberna skapade en flyktingström på *800 000 araber.* — Det *judiska flyktingproblemet,* som en tid var det allt överskuggande i Centraleuropa, ser man nu här icke så mycket av. Dock kvarstår ca 80 000 judiska »displaced persons», för vilka problemet icke är definitivt löst. Vidare finns det 800 000 judar i de mohammedanska länderna och 600 000 i Östeuropa, vilka befaras kunna bli en källa till nya flyktingströmmar.

Sammanfattning. Det har redan nämnts att endast i få fall har flyktingarna varit föremål för internationellt omhändertagande. Det gäller de flyktingar i Europa, som stått under Internationella flyktingorganisationen, samt ytterligare två grupper, för vilka F. N. vidtagit vissa åtgärder, nämligen flyktingar i samband med Palestinakrisen samt Koreakriget, vilket sistnämnda väl sammanhänger med att F. N. är en av de kämpande parterna. Men i övrigt har de länder, som mottagit flyktingar, själva fått söka lösa deras problem. Så är förhållandet alltjämt. Internationella flyktingorganisationen avvecklar nu sin fältorganisation. F. N. har emellertid inte kunnat undgå att på något sätt ta sig an flyktingarnas rättsliga skydd. F. N:s ekonomiska och sociala råd (ECOSOC) har klart uttalat, att det måste finnas en världsorganisation till flyktingarnas stöd. Efter förslag av generalsekreteraren har F. N. beslutat inrätta en befattning för en »High Commissioner for Refugees», en flyktingadministrator, f. n. holländaren G. J. van Heuven Goedhart. En rådgivande kommitté på 15 medlemmar har ställts till flyktingadministratorns förfogande, som han vid behov kan rådgöra med. Följande stater, som

En stor del av flyktingskarorna utgörs av barn.

anses ha ådagalagt särskilt intresse att bringa flyktingproblemet till en lösning, är representerade i kommittén: Australien, Belgien, Brasilien, Danmark, England, Frankrike, Israel, Italien, Schweiz, Turkiet, Tyskland, Vatikanen, Venezuela, U. S. A. och Österrike. Det har vidare föreslagits, att flyktingadministratorn skulle bemyndigas inrätta fältkontor i ett antal av de mest framträdande flyktingländerna samt att medlemsstaterna skulle bidra till en fond för bistånd åt flyktingar. Några praktiska åtgärder i anledning av dessa förslag har ännu inte vidtagits. Mot F. N:s flyktingåtgärder har Ryssland och folkdemokratierna protesterat och hävdat, att flyktingproblemet helt och hållet är uppkonstruerat och tillkommet för att skaffa de kapitalistiska länderna billig arbetskraft och för att skapa en reservarmé av folk med fientlig inställning gentemot sina ursprungsländer.

F. N:s befattning med flyktingfrågor har vidare tagit sig uttryck i utarbetandet av en konvention om flyktingars rättsliga status[1] samt ett protokoll om statslösas ställning. Konventionsutkastet föreligger färdigt, men frågan om de statslösas ställning är fortfarande föremål för utredning. Konventionen täcker ett stort antal olika kategorier flyktingar och garanterar dem vissa minimirättigheter. Den förutsätter upprättandet av ett organ inom Förenta nationerna för att övervaka tillämpningen av konventionens bestämmelser. De stater, som antar konventionen, förbinder sig att samarbeta med F. N:s flyktingadministration. I konventionen definieras närmare begreppet »flykting». I princip skall flyktingar i ett land erhålla samma rättigheter, som tillkommer utlänningar i allmänhet i detta land. Vissa av de som självklara ansedda rättigheterna, som tillkommer det lands invånare, i vilket flyktingarna vistas, skall också åtnjutas av flyktingarna, t. ex. fri tillgång till domstol, tillgång till skolundervisning, frihet att välja religion och frihet med avseende på barnens religiösa uppfostran. Med avseende på rätten till avlönat arbete skall flyktingarna inta samma ställning som den mest gynnade av andra utlänningsgrupper i det land, i vilket flyktingen uppehåller sig. Skulle frågan om förvisning ur asyllandet uppkomma, skall flyktingen alltid ha rätt appelera till domstol.

Slutligen bör nämnas att för omhändertagande av flyktingar har ett stort antal enskilda internationella och nationella organisationer nedlagt ett omfattande och behjärtansvärt arbete. Man kan nämna Röda korset, Rädda barnen och många olika religiösa organisationer. Flyktingarna har många gånger skapat egna organisationer för inbördes hjälp. Nationella och internationella fonder och insamlingar för stöd åt flyktingar förekommer också i många länder. Men, därom råder ingen tvekan, ännu är problemet olöst för miljontals flyktingar, och för den enskilde i misär levande flyktingen ter sig framtiden alltjämt mörk. Varje liten förändring till det bättre är han dock ofta beredd att med en beundransvärd optimism inregistrera på hoppets ljusa konto!

[1] Se Soc. Medd. 1950, sid. 743.

Socialvårdssystrar

Ännu en form av hemhjälp för gamla

Av socialkamrer *Erik Vallbro,* Örebro

På hemställan av fattigvårdsstyrelsen i Örebro beslöt stadsfullmäktige den 18 april 1951 att fr. o. m. den 1 september inrätta två ordinarie befattningar som socialvårdssystrar hos fattigvårdsstyrelsen. Av fattigvårdsstyrelsens motivering till förslaget framgår, att socialvårdssystrarna skall ha till uppgift att tillse och på olika sätt bistå sådana åldringar (och vissa därmed jämställda), som kvarbor i sina hem och därvid har svårt att helt reda sig på egen hand. Sedan verksamheten nu pågått några månader och därvid fått fast form, kan en redogörelse för de vunna erfarenheterna måhända ha sitt intresse. Först dock några ord om bakgrunden till förslaget.

De senaste årens befolkningsutveckling i vårt land har som bekant bl. a. inneburit en kraftig stegring av antalet åldringar. Denna har ställt samhället inför allvarliga problem. Sjukhusen och sjukhemmen räcker inte till för alla vårdbehövande åldringar. Ålderdomshemmen får i allt större utsträckning tjänstgöra som sjukvårdsanstalter, men antalet vårdplatser motsvarar i regel icke det ständigt växande behovet. Därjämte har denna utveckling medfört, att ålderdomshemmens naturliga invånare — åldringar som behöver omvårdnad men icke sjukhusvård — kommit att sakna den tillflyktsort de skulle behöva. Nya ålderdomshem av modern inackorderingstyp, avsedda för dessa åldringar, planeras nu runt om i vårt land, men situationen på byggnadsmarknaden gör att förverkligandet av dessa planer knappast kan ske i den takt som vore önskvärd.

Denna teckning av den aktuella situationen gäller även Örebro stad. Stadsfullmäktige har i princip godkänt ett av fattigvårdsstyrelsen framlagt förslag om nytt ålderdomshem, men tillkomsten av detta hem kan icke avhjälpa mer än en del av det förefintliga vårdbehovet.

Som socialstyrelsen framhållit, bör gamla människor om så behövs hjälpas att kvarbli i sina vanliga hemmiljöer, så länge de själva tycker att det går. Först när de på grund av ålderdomssvaghet eller sjukdom blir i behov av ständig vård och tillsyn kan vård på ålderdomshem eller sjukhus komma i fråga.

Örebro stads fattigvårdsstyrelse ansåg sig böra överväga hur man bäst skulle kunna hjälpa de åldringar, som av en eller annan anledning bor kvar i sina hem men som inte kan reda sig helt ensamma. I många fall löses problemet genom att anhöriga tar hand om de gamla, och i andra fall kan de få någon utomstående till hjälp. Trångboddheten och bristen på arbetskraft reser dock svårigheter i vägen för dessa lösningar.

Den sociala hemhjälpsverksamheten (hemvårdarinnorna) har blivit av stor betydelse även för åldringarna, och många har på denna väg erhållit vård och hjälp i hemmet. Hemvårdarinnorna kan dock av skilda orsaker i regel endast hjälpa åldringar, som på grund av tillfälligt nedsatta krafter behöver hjälp under en kortare tid; de kan däremot inte tillgodose ett mera konstant hjälpbehov.

Såväl fattigvårdsstyrelsen som hemhjälpsnämnden, vilka var för sig diskuterade det här angivna problemet, kom till den uppfattningen att staden borde anställa ett par personer med speciell uppgift att bistå åldringar som bor kvar i sina hem. Båda socialvårdsorganen var eniga om att denna nya verksamhet lämpligen borde handhas av fattigvårdsstyrelsen, som redan hade hand om den slutna åldringsvården och att de nya befattningshavarna borde få titeln socialvårdssyster.

Förslaget mottogs av de beredande och beslutande organen med all tänkbar välvilja. Sedan stadsfullmäktiges beslut fattats och befattningarna ledigförklarats, visade det sig att intresse för saken även fanns på andra håll. Icke mindre än 33 sökande anmälde sig, och många av dem poängterade just sitt intresse för att på detta sätt få hjälpa gamla människor.

De båda socialvårdssystrarna har fått var sin hälft av staden som arbetsområde, vilket dock inte utesluter att de vid behov hjälper varandra i arbetet. De har ansvaret för tillsynen av åldringar inom sitt område. Socialvårdssystern skall besöka de gamla, då detta av en eller annan anledning är påkallat, och göra sig underrättad om hjälpbehovets art och omfattning. I den mån hon själv kan avhjälpa behovet skall hon göra detta; eljest skall hon söka förmedla annan hjälp. Mången gång räcker det med att socialvårdssystern gör inköp eller går något annat ärende åt vederbörande, biträder med den personliga hygienen, lagar ett mål mat, diskar, städar ett rum, bäddar sängen, tvättar några plagg, bär in ved el. dyl. Visar det sig att en åldring behöver daglig hjälp med dessa sysslor, kan det dock bli nödvändigt för socialvårdssystern att söka förmedla någon annan arbetskraft, eftersom det eljest skulle bli omöjligt för henne att hinna se till alla hjälpbehövande åldringar. Hur lång tid hon kan ägna åt varje hjälpbehövande beror dels på antalet personer som måste hjälpas och dels på det individuella hjälpbehovets omfattning. I vissa fall är det nödvändigt med dagliga besök; i andra fall räcker det med ett eller två besök i veckan. På samma sätt kan besökens längd variera; ibland är det tillräckligt att socialvårdssystern tittar in i förbifarten, medan däremot ett annat besök kan kräva flera timmars arbete.

Även om förhållandena sålunda skiftar från fall till fall, kan man dock få fram vissa genomsnittssiffror. Dessa avser tiden 23 september—22 december 1951 (13 veckor). Verksamheten började visserligen redan den 11 september, men det dröjde omkring två veckor, innan verksamheten hunnit stabiliseras.

Under dessa 13 veckor besökte de båda socialvårdssystrarna tillhopa 59 hem. En del av dessa har fått hjälp av socialvårdssystrarna varje vecka under denna tid, och i vissa fall får man räkna med att hjälpen kan komma att

fortsätta under ett eller t. o. m. flera år framåt. I andra fall har hjälpbehovet upphört efter någon eller några veckor.

I genomsnitt har varje socialvårdssyster hunnit besöka 11 hem per vecka. Antalet besök var i genomsnitt 28 per vecka, varav 3 på lördagen och 5 under var och en av veckans övriga vardagar. Söndagsbesök har endast undantagsvis behövt förekomma.

Av de nyssnämnda siffrorna framgår, att varje hem fått i medeltal 2 à 3 besök per vecka. Genomsnittstiden har varit drygt 1 $^1/_2$ timme. Sammanlagt har besöken dragit en tid av 4 timmar per vecka och hem i medeltal.

Totalt har besöken sålunda dragit en tid av 44 timmar per vecka och socialvårdssyster (11 hem à 4 timmar per vecka). Härtill kommer den tid det tar för socialvårdssystrarna att förflytta sig mellan de olika hemmen; man kan räkna med att veckoarbetstiden uppgår till omkring 48 timmar.

Variationerna i de olika hjälpfallen är betydande. Det kan sålunda inträffa, att ett hem får ett enda och relativt kort besök per vecka, medan ett annat hem under samma tid får hjälp 10 à 12 timmar. Utöver denna gräns bör hjälpen icke annat än tillfälligtvis sträcka sig. I annat fall kan socialvårdssystern beständigt bli helt upptagen av 3 à 4 hjälpbehövande. Samtidigt har man då kommit i närheten av den punkt, där man får börja räkna med att socialvårdssysterns verksamhet blir en oekonomisk hjälpform jämfört med vård på ålderdomshem eller sjukhem. Det normala bör givetvis vara, att den öppna åldringsvården drar en lägre kostnad, eftersom hjälpbehovet icke är så kvalificerat som i de egentliga anstaltsfallen.

Om socialvårdssystern ser, att en åldring inte kan klara sig med några få timmars hjälp per vecka, har hon att överväga vilka övriga möjligheter

Socialvårdssystrarna kan på många olika sätt hjälpa till vid omvårdnaden av de gamla.

som står till buds. Gäller det ett tillfälligt sjukdomstillstånd, kan socialvårdssystern försöka få en hemvårdarinna eller hemsamarit under några dagar. Är det uppenbart att behov av sluten vård föreligger, får socialvårdssystern undersöka möjligheterna att ordna sådan. I andra fall kan åldringen bo kvar i hemmet, därest överenskommelse om kontinuerlig tillsyn och hjälp kan träffas med någon närboende. Här får socialvårdssystern ta initiativ och både försöka lirka med de gamla och försöka få de presumtiva hjälparna att förstå åldringsvårdens stora sociala betydelse. Socialvårdssystern måste också hålla god kontakt med arbetsförmedlingen, vare sig det gäller anskaffande av tillfällig hjälp eller — vilket ofta är det bästa — att få någon som är villig flytta hem till den hjälpbehövande.

Därest det visar sig erforderligt, har fattigvårdsstyrelsen för avsikt att söka träffa överenskommelse med några kvinnor, att de efter anmodan av socialvårdssystrarna skall biträda med arbetsuppgifter som blir för tidsödande för socialvårdssystrarna själva. Särskilt vissa hemkvinnor, som fritt kan disponera en del av dagen, kan här fylla en betydelsefull uppgift. En möjlighet är måhända, att Röda korset medverkar vid skapandet av en dylik hjälpkår. I den mån åldringarna icke har råd att själva bekosta sådan extra hjälp kan man tänka sig att fattigvårdsstyrelsen träder emellan.

Socialvårdssystrarnas arbete medför icke någon kostnad för de hjälpta åldringarna. De flesta av dessa befinner sig i rätt blygsamma ekonomiska omständigheter. Även bättre bemedlade åldringar har dock möjlighet att anlita socialvårdssystrarna i den mån detta visar sig möjligt.

Anmälningar om föreliggande hjälpbehov mottas av en kvinnlig assistent på socialbyrån, som vidarebefordrar dem till socialvårdssystrarna. Socialbyrån har ledningen av verksamheten och följer denna dels genom särskilda dagrapporter från socialvårdssystrarna och dels genom en nära personlig kontakt med dessa, varvid de olika fallen diskuteras och hjälpbehovets omfattning prövas. Denna arbetsledning innebär emellertid inte att socialbyrån dag för dag i detalj föreskriver hur socialvårdssystrarna skall använda sin tid. Varje socialvårdssyster får i första hand själv försöka bedöma hur lång tid hon bör och kan ägna åt den ene och den andre av de hjälpbehövande. Befattningarna kräver följaktligen ett rätt betydande mått av självständighet, ansvarskänsla och säker omdömesförmåga.

Socialvårdssystrarna har placerats i åttonde lönegraden eller en lönegrad högre än hemvårdarinnorna, vilket närmast motiveras av att de till skillnad från hemvårdarinnorna icke kan påräkna fri kost i de hem där de arbetar. De har samma utbildning som hemvårdarinnorna.

Här har endast en kategori hjälpbehövande nämnts, nämligen åldringarna. Det bör dock icke förbises, att även personer, som tillhör andra åldersgrupper, kan befinna sig i samma svåra situation som de gamla. Socialvårdssystrarna skall ägna huvuddelen av sitt arbete åt åldringarna men även, i den mån så erfordras, bistå andra, som i fråga om hjälpbehovet kan jämställas med de gamla.

Om existensminimum vid beskattningen

Av taxeringsintendent *Kjell Edström*, Linköping

Chefen för Stockholms stads indrivningsverk, exekutionsdirektören Alarik Lundberg, lämnade i häfte 1, 1950 en uttömmande redogörelse för bl. a. tillämpningen av då gällande bestämmelser om existensminimum vid löneavdrag för skatt. Sedan nu ny lagstiftning på detta område genomförts, redogörs här för de reviderade bestämmelserna.

Red.

Ortsavdragen vid taxering utmättes ursprungligen med utgångspunkt från att från skatt skulle undantas vad som motsvarade ett genomsnittligt existensminimum. Allmänt känt torde dock vara, att ortsavdragen numera på intet sätt motsvarar existensminimum; i varje fall gäller detta de kommunala ortsavdragen och detta även om hänsyn tas till de höjningar, som införts fr. o. m. i år.

Vid uttagande av skatten har däremot hänsyn tagits till vederbörandes förmåga att betala skatten. Vid införsel för skatt skall sålunda den restförde alltid förbehållas minst så mycket av lönen, som motsvarar existensminimum. Bestämmelserna härom har inte undergått någon ändring. Beträffande löneavdrag för källskatt och kvarskatt gällde enligt 48 § 2 mom. uppbördsförordningen, i dess tidigare lydelse, att skattskyldig kunde av den lokala skattemyndigheten befrias från eller få nedsättning av dylikt avdrag, om den efter löneavdraget återstående lönen understeg existensminimum.

Den bristande överensstämmelsen mellan ortsavdragens storlek och existensminimum medförde stora olägenheter. Ett beslut om nedsättning av eller befrielse från avdrag för källskatt med hänsyn till existensminimum var som regel det första ledet i ett ganska betungande och kostsamt administrativt förfarande, som tedde sig meningslöst och ofta skapade onödig irritation. Efter ett sådant beslut uttogs inte någon källskatt för skattepliktig inkomst. Följden blev, att den skattskyldige påfördes kvarskatt, som motsvarade den slutliga skatt, som debiterades efter verkställd taxering. Om inkomstförhållandena ej förbättrats för den skattskyldige, måste han på nytt ansöka om nedsättning av eller befrielse från löneavdrag för kvarskatten. Sedan restfördes denna skatt och därefter blev den skattskyldige utsatt för indrivningsförsök, vilka i regel blev resultatlösa.

I en proposition till 1950 års riksdag med förslag till höjda ortsavdrag vid den kommunala taxeringen berörde finansministern förevarande spörs-

mål. Han framhöll, att man borde söka avhjälpa den bristande överensstämmelsen mellan ortsavdragen vid taxering och existensminimum genom att samordna bestämmelserna om existensminimum vid källskatten med nya regler om avdrag för nedsatt skatteförmåga vid taxeringen.

Förslag till lösning av frågan enligt de av finansministern angivna riktlinjerna framlades därefter av 1949 års uppbördssakkunniga. Detta föranledde en proposition till 1951 års riksdag (prop. nr 203); det i propositionen framlagda förslaget bifölls.

De nya bestämmelserna (SFS nr 421—423/1951) har börjat tillämpas i år beträffande källskatten. Vid taxeringen blir de första gången tillämpliga år 1953.

Tyngdpunkten i de nya bestämmelserna ligger i att löneavdrags- och beskattningsreglerna samordnats. Möjligheterna att få extra avdrag vid taxering har vidgats, medan samtidigt möjligheterna att få befrielse från eller nedsättning av källskatteavdraget i stort sett begränsats till sådana fall, där extra avdrag vid taxering kan medges.

Existensminimum vid taxering. För närvarande gäller vid taxering att, efter vederbörande beskattningsnämnds beprövande, utöver ortsavdrag kan beviljas extra avdrag med högst 2 000 kr. Förutsättningen är att den skattskyldiges skatteförmåga är väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn, för vilka den skattskyldige äger tillgodonjuta allmänt barnbidrag, eller annan därmed jämförlig omständighet. Skattskyldig vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgörs av folkpension eller av bidrag, som avses i lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn, skall — därest särskilda omständigheter inte till annat föranleder — anses ha sådan nedsatt skatteförmåga. Enligt den nya lydelsen av 50 § 2 mom. kommunalskattelagen och 9 § 2 och 3 mom. förordningen om statlig inkomstskatt — där stadgandena om extra avdrag vid taxering återfinns och där samtidigt extra avdragets maximum höjts till 3 000 kr — kan skattskyldig vid taxering få avdrag för nedsatt skatteförmåga (förutom i de fall där avdrag f. n. kan medges) om inkomsten, efter avdrag av därpå belöpande skatt, på grund av nedsatt arbetsförmåga, långvarig oförvållad arbetslöshet, stor försörjningsbörda eller annan därmed jämförlig omständighet understigit hans existensminimum. Förutsättning för extra avdrag i dessa fall är sålunda dels att inkomsten är låg och dels att anledningen härtill är att söka i förhållande varom nyss nämnts.

I den tidigare nämnda propositionen (1951, nr 203) underströks, att det inte var avsett att extra avdrag skulle medges schablonmässigt i alla fall, då vederbörandes inkomst understeg existensminimum. För att extra avdrag skulle kunna medges, måste i det enskilda fallet den nedsatta skatteförmågan *ävensom orsaken därtill* fastställas. Finansministern framhöll, att rätten till extra avdrag utöver ortsavdraget inte borde konstitueras enbart av själva inkomstläget utan framför allt av de faktorer, som förorsakat det dåliga inkomstläget. Rådande förhållanden på arbetsmarknaden var enligt departe-

mentschefen ingalunda sådana, att lönerna i normalfallen var otillräckliga för att täcka såväl levnadskostnaderna som på inkomsten belöpande skatter. Där en arbetstagare uppvisade särskilt låga inkomstsiffror, var orsaken härtill merendels att söka i nedsatt arbetsförmåga, vilken i sin tur kunde bottna antingen i fysiska eller i psykiska defekter eller egenheter hos arbetstagaren. Departementschefen omnämnde att de sakkunniga i detta avseende nämnt arbetsskygghet och missanpassning i samhället. Intet var enligt departementschefen att invända mot att extra avdrag beviljades i dylika fall. Samtidigt måste man emellertid beakta att härmed inte fick likställas det förhållandet, att en arbetstagare med normal arbetsförmåga *medvetet* begränsade sin arbetsprestation så, att inkomsten av arbetet täckte endast det som han behövde för sina levnadskostnader exklusive skatteutgifterna. Någon anledning att medge en sådan arbetstagare extra avdrag för nedsatt skatteförmåga finns alltså icke, även om hans inkomst inte överstiger normalbeloppet för existensminimum. Det är angeläget, att detta beaktas redan vid preliminärbeskattningen och att fastställande av existensminimum sker endast beträffande sådana skattskyldiga, i fråga om vilka nedsatt arbetsförmåga eller annan särskild omständighet verkligen är för handen. Framställning från arbetstagare om extra avdrag för nedsatt skatteförmåga vid existensminimum bör alltså avslås, om det finns anledning misstänka, att framställningen endast föranletts av önskan att få det inkomstläge fixerat, över vilket viss del av inkomsten måste avstås till skatt.

Som framgår av vad tidigare nämnts kan med nedsatt arbetsförmåga likställas långvarig oförvållad arbetslöshet. Därutöver kan den skattskyldiges förmåga att gälda på inkomsten belöpande skatter vara begränsad, oaktat den skattskyldige haft full sysselsättning och normal inkomst; detta gäller bl. a. i de fall då försörjningsbördan varit särskilt stor. I dylika fall är sålunda behovet av extra avdrag närmast föranlett inte av inkomstläget såsom sådant utan av den stora försörjningsbördan. En annan sak är, att man i detta fall vid bedömandet av existensminimum inte får bortse från de sociala förmåner av olika slag, som åtnjuts av barnrikefamiljer.

Den skattskyldiges skatteförmåga skall bedömas med hänsyn dels till hans inkomst och förmögenhet, dels till vad han kan anses ha behövt till nödigt underhåll för sig själv, för sin make och för sina oförsörjda barn (existensminimum). Såvida inte särskilda förhållanden till annat föranleder, skall existensminimum bedömas med hänsyn till förhållandena under hela beskattningsåret. Finansministern framhöll, att om inkomsten varit oregelbunden men dock sammanlagt så stor, att den bort vara tillräcklig att täcka såväl den skattskyldiges levnadskostnader som den på inkomsten belöpande skatten, kunde skatteförmågan inte anses varit nedsatt och extra avdrag borde i sådant fall i princip inte beviljas.

Å andra sidan kan anledning till extra avdrag inte utan vidare anses föreligga allenast därför att den sammanlagda årsinkomsten understigit existensminimum för året. Om t. ex. den skattskyldige under första delen av året haft god inkomst och utan svårighet kunnat erlägga den på inkomsten be-

löpande skatten men därefter under återstoden av året fått avsevärt sämre inkomster och då befriats från att erlägga någon skatt, synes det knappast påkallat med så högt extra avdrag, att den redan erlagda skatten blir restituerad. Inte heller bör extra avdrag beviljas i de fall, då en skattskyldig efter halva året slutat arbeta eller under året börjat i förvärvsarbete, även om i sådant fall inkomsten utslagen på hela året understiger existensminimibeloppet.

Normalbeloppet för existensminimum. Uppbördssakkunniga framhöll i det av dem framlagda förslaget, att utformningen av bestämmelserna om vidgad rätt till extra avdrag för nedsatt skatteförmåga vid taxering måste ske så, att en likformig och rättvis beskattning kunde ernås. Härför torde krävas, att vissa normalbelopp jämte anvisningar fastställdes för bedömande av frågan, när nedsatt skatteförmåga på grund av den skattskyldiges ekonomiska läge kunde anses vara för handen.

Beträffande tillvägagångssättet vid fastställande av dessa normalbelopp, framhöll finansministern i prop. nr 203:

»Uppenbart är att centrala uppbördsnämnden vid fullgörande av förevarande arbetsuppgift bör söka samråd med social expertis, närmast socialstyrelsen, ävensom med representanter för de myndigheter, som för närvarande hava att tillämpa regler om existensminimum, nämligen de lokala skattemyndigheterna och utmätningsmännen. Anledning torde icke föreligga att i detta sammanhang gå närmare in på hur normalbeloppen böra fastställas eller i vad mån normalbeloppen kunna komma att skilja sig från de normer, som för närvarande tillämpas på olika håll. Jag understryker vad de sakkunniga anfört om att normalbeloppen böra fastställas med iakttagande av nödig restriktivitet. Sannolikt torde det befinnas lämpligt, att som grundval för arbetet uppgifter införskaffas genom länsstyrelserna rörande den praxis, som för närvarande tillämpas på olika orter. Särskilda normalbelopp böra fastställas för olika delar av respektive län eller, då så erfordras, för varje kommun och i förekommande fall för särskilda orter inom en kommun med beaktande av de särskilda förhållanden, som kunna råda, t. ex. i fråga om hyresnivån. Variationer jämfört med dyrortsgrupperingen torde därvid icke kunna undvikas. Vidare böra olika normalbelopp fastställas för olika typer av familjebildningar. I sistnämnda avseende torde det vara naturligt, att särskilda normalbelopp fastställas för dels ensamstående person och dels äkta makar, varjämte tilläggsbelopp angivas för hemmavarande barn, eventuellt för barn i olika åldrar. Vid fastställandet av dessa tilläggsbelopp —dvs. vid bedömningen av barnkostnaderna — böra beaktas de sociala förmåner, som utgå för barnen, t. ex. barnbidrag och fria skolmåltider. Dessa bidrag böra däremot icke inräknas i den inkomst, som skall jämföras med existensminimum. Såsom i några yttranden framhållits torde det vidare vara lämpligt att normalbeloppen i viss utsträckning specificeras med angivande av däri ingående större utgiftsposter, t. ex. för kost och hyra. Viss ledning torde centrala uppbördsnämnden därvid få av den praxis, som redan utbildats på förevarande område.

Normalbeloppen för existensminimum böra i första hand gälla i fråga om skattskyldiga, vilkas inkomst huvudsakligen härflyter av förvärvskällan tjänst, dvs. där inkomsten utgöres av lön eller pension.

Fastställda normalbelopp måste omprövas vid mera betydande ändringar i pris- och löneläget. Sannolikt torde nämndens beslut i ämnet böra gälla för högst ett år i sänder.»

I anslutning till dessa anvisningar har centrala uppbördsnämnden numera fastställt normalbelopp för existensminimum att gälla tillsvidare under år 1952. Samråd har dessförinnan ägt rum med representanter för socialstyrelsen, varvid särskilt chefen för styrelsens statistiska byrå, byråchefen E. v. Hofsten, lämnat värdefull medverkan, ävensom med bl. a. representanter för socialvårdsorganen i Stockholm och Göteborg. Nämnden kom på ett ganska tidigt stadium till klarhet om att normalbeloppen i huvudsak kunde begränsas till de olika ortsgrupperna. Någon mera omfattande differentiering för de olika orter, som i propositionen angavs som tänkbar, har därför inte kommit till stånd. Endast beträffande Stockholm har särskilda normalbelopp utanför de för de skilda ortsgrupperna gällande ansetts av behovet påkallade.

Ett särskilt problem har varit att samordna existensminimum och det extra avdraget vid taxering med hänsyn till maximum för detta avdrag. Högsta avdraget vid taxering för nedsatt skatteförmåga har som tidigare nämnts hittills uppgått till 2 000 kr vid såväl den statliga som den kommunala taxeringen men har nu höjts till 3 000 kr. »Taket» vid skattebefrielse i existensminimifallen kommer uppenbarligen att motsvara summan av ortsavdraget och det extra avdraget (max. 3 000 kr). Ortsavdragen är olika stora såväl i fråga om den statliga och den kommunala taxeringen som inom olika ortsgrupper och mellan gifta och ogifta. I fråga om källskatteavdragen måste av praktiska skäl taket beräknas med hänsyn till de kommunala ortsavdragen.

Någon närmare analys av normalbeloppens storlek inom olika ortsgrupper och familjeformer skall här inte göras. Nämnas må allenast, att ökningen av levnadskostnaderna på de flesta orter medfört en höjning av normalbeloppen vid jämförelse med de existensminimibelopp, som tidigare tillämpats ute i landet.

De av centrala uppbördsnämnden fastställda normalbelopp för existensminimum, som skall tjäna till ledning vid bestämmande av existensminimum i det särskilda fallet, framgår av denna tablå:

Ortsgrupp	Belopp i kronor för helt år					
	I	II	III	IV	V	Stockholms stad
1) Ensamstående	2 470	2 530	2 650	2 830	2 940	3 120
2) Sammanlevande makar	3 180	3 310	3 510	3 710	3 840	4 200
3) Tillägg för ett barn	300	300	300	300	300	300
4) Tillägg för varje ytterligare barn (med den begränsning, som följer av punkt 5 nedan)	240	240	240	240	240	240
5) Högsta sammanlagda existensminimibelopp vid löneavdrag för preliminär skatt och taxering till kommunal inkomstskatt						
a) för ensamstående	4 180	4 230	4 290	4 340	4 400	4 400
b) för makar	4 680	4 760	4 840	4 920	5 000	5 000

Vid studium av denna tablå bör särskilt beaktas *dels* att de upptagna beloppen avser normalfallen eller, med andra ord, fall där den skattskyldige

har att av sin inkomst bestrida normala levnadskostnader utan bidrag från andra och utan tillgång till förmögenhet, *dels ock* att i normalbeloppen bostadskostnaden beräknats ingå med schematiska belopp, sålunda:

Ortsgrupp	I	II	III	IV	V	Stockholm
För ensamstående (ett rum med uppvärmning) .	420	420	480	600	660	840
» äkta makar (ett rum och kök med uppvärmning)	480	540	660	780	840	1 200

Dessa värden är desamma, som finns angivna för bostad i skattetabellerna för år 1952.

Återstående del av normalbeloppen avser kostnader för kost, kläder, tvätt, hygien, sjukkasseavgifter, fackföreningsavgifter, andra nödvändiga medlemsavgifter samt smärre utgifter för tillfälliga behov.

Normalbeloppen avser *dels* ensamstående skattskyldiga *och dels* sammanlevande äkta makar. Tilläggen för barn avser båda kategorierna. Om två skattskyldiga, som ur taxeringssynpunkt är att betrakta som ensamstående, sammanlever med gemensamt hushåll, skall för dem tillämpas det normalbelopp, som gäller för äkta makar.

För de vanligast förekommande avlöningsperioderna, månad och vecka, har centrala uppbördsnämnden utarbetat en särskild hjälptabell för preliminär skatt, exemplifierande olika fall. Beloppen är beräknade med ovan angivna värden på bostad. För ensamstående med barn har bostadsvärdet beräknats efter ett rum och kök. För gift med tre barn har också i tabellen räknats med bostad om ett rum och kök. Hjälptabellen har följande utseende:

Ortsgrupp	I		II		III		IV		V		Stockholms stad	
Belopp i kronor per avlöningsperiod	mån.	vecka	mån.	vecka	mån.	vecka	mån.	vecka	mån.	vecka	mån.	vecka
Ensamstående . .	205	47	210	48	220	50	235	54	245	56	260	60
d:o + 1 barn .	235	54	245	56	260	60	275	63	285	66	315	72
d:o + 2 » .	255	59	265	61	280	65	295	68	305	71	335	77
d:o + 3 » .	275	64	285	66	300	70	315	73	325	76	355	82
Makar	265	61	275	63	290	67	310	71	320	73	350	80
d:o + 1 barn .	290	67	300	69	315	73	335	77	345	79	375	86
d:o + 2 » .	310	72	320	74	335	78	355	82	365	84	395	91
d:o + 3 » .	330	77	340	79	355	83	375	87	385	89	415	96

Beräkning av den skattskyldiges inkomster. Som tidigare nämnts är normalbeloppen i första hand avsedda för skattskyldiga, vilkas inkomst huvudsakligen härflutit av förvärvskällan tjänst, dvs. där inkomsten utgörs av lön eller pension.

Vid bestämmande av avdrag för nedsatt skatteförmåga vid existensminimum skall som inkomst av tjänst upptas den skattskyldiges bruttointäkter (inkl. biinkomster), i förekommande fall minskade med sådana nödvändiga utgifter för inkomstens förvärvande, för vilka han äger åtnjuta avdrag vid taxering, t. ex. avgifter för pensionsförsäkring m. m. eller kostnader för resor till och från arbetet. Utgörs inkomsten av livränta, som beskattas allenast till viss del av sitt belopp, skall denna likväl inräknas i inkomsten med oreducerat belopp. Därutöver må framhållas, att även icke skattepliktiga intäkter bör medräknas, t. ex. ersättning från sjukkassa, sjukpenning vid olycksfall i arbete eller ersättning på grund av arbetslöshetsförsäkring ävensom uppburna underhållsbidrag för barn och bidragsförskott. Däremot skall barnbidrag inte medräknas i inkomsten; de har nämligen redan beaktats vid fastställande av normalbeloppen. Fattigvårdsunderstöd bör inte heller medräknas.

Uppkommer fråga om extra avdrag för andra skattskyldiga än sådana med inkomst av tjänst, torde viss ledning kunna hämtas av de fastställda normalbeloppen, då det gäller att bedöma det allmänna läget för existensminimum. Av särskild vikt är det dock att för dessa skattskyldiga göra en riktig uppskattning av inkomstförhållandena. Utgår intäkterna till stor del i natura, torde anledning att medge extra avdrag på grund av existensminimum mera sällan föreligga.

Avvikelser från normalbeloppen. Det bör understrykas, att normalbeloppen endast skall tjäna till ledning vid fastställande av existensminimum i det enskilda fallet. Extra avdrag för nedsatt skatteförmåga skall inte utan vidare medges av den anledningen, att den skattskyldiges inkomster under ett år varit så låga att normalbeloppen för existensminimum skulle ha underskridits om full skatt uttagits på inkomsten. Har den skattskyldige haft lägre levnadskostnader än normalt, skall den skattskyldiges existensminimum anses ha i motsvarande mån understigit normalbeloppet, t. ex. om en ogift skattskyldig haft gemensamt hushåll med anhöriga eller andra eller om en skattskyldig åtnjutit särskild förmån i form av billig bostad eller billiga livsförnödenheter eller andra liknande förmåner. I förarbetena uttalas, att särskild restriktivitet bör iakttas vid fastställande av existensminimum, om den skattskyldige haft lägre levnadskostnader än normalt. Särskilt framhålls, att som regel extra avdrag inte bör komma i fråga beträffande s. k. hemmasöner och hemmadöttrar.

Extra avdrag bör inte heller medges, om den skattskyldige ägt tillgångar; härvid skall dock bortses från sedvanliga husgeråd, möbler och kläder, arbetsredskap, mindre bostadsfastighet av enklaste beskaffenhet osv. I dylika fall får det enligt finansministern anses obilligt att begära, att den skattskyldige skall avyttra desamma för gäldande av skatt. Kontanta medel eller banktillgodohavanden ävensom belåningsbara egnahems- och villafastigheter bör dock regelmässigt beaktas. Dessa spörsmål bör enligt finans-

ministern bedömas i huvudsak efter de grunder, som f. n. tillämpas vid utmätning och införsel.

Å andra sidan kan i det enskilda fallet existensminimum fastställas högre än normalbeloppet. Som exempel härpå må nämnas det fallet, att den skattskyldige haft utgifter för underhåll av make och barn, med vilka han inte sammanlevt under beskattningsåret.

Särskilt i fråga om bostaden finns ofta anledning att frångå normalbeloppen för existensminimum. I normalbeloppen ingående värden för bostad motsvarar ungefärliga medelvärden. I det enskilda fallet måste därför existensminimum höjas eller sänkas i anslutning till den faktiska hyresutgiften; detta dock under förutsättning att bostadens storlek är att anse som normal. Centrala uppbördsnämnden har i detta avseende förklarat, att som normal bostad bör som regel anses för ensamstående ett rum samt för ensamstående med barn och för äkta makar med eller utan barn ett rum och kök. För familj, som består av fler än fyra personer, må som normal bostad godtas lägenhet om två rum och kök. Anses bostaden onormalt stor, skall existensminimibeloppet fastställas efter kostnaden för bostad av normal storlek. Emellertid kan det vid löneavdrag förbehållna beloppet tillfälligt höjas över existensminimum, så att den skattskyldige erhåller rådrum att nedbringa hyreskostnaden genom att hyra ut en del av bostaden eller byta bostad.

Existensminimum och källskatten. Reglerna om extra avdrag vid taxering för nedsatt skatteförmåga vid existensminimum skall äga tillämpning jämväl i fråga om källskatten. Beträffande löneavdrag för preliminär skatt stadgas nu i 48 § 2 mom. uppbördsförordningen:

»Om det belopp, som skulle återstå sedan löneavdrag gjorts, jämte den inkomst den skattskyldige i övrigt kan åtnjuta understiger vad den skattskyldige kan anses behöva till underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn (existensminimum), äger den lokala skattemyndigheten efter ansökan av den skattskyldige förordna, att löneavdrag icke skall ske eller skall verkställas med mindre belopp än som skulle ske enligt bestämmelserna här ovan. Nedsättning av löneavdrag för preliminär skatt må dock icke beviljas skattskyldig annat än vid nedsatt arbetsförmåga, långvarig oförvållad arbetslöshet, stor försörjningsbörda eller i annat därmed jämförligt läge.

Det belopp, som motsvarar den skattskyldiges existensminimum, skall beräknas med ledning *dels* av bestämmelserna i 50 § 2 mom. kommunalskattelagen och anvisningarna till nämnda § om avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga vid existensminimum, *dels ock* av de normalbelopp för existensminimum, som fastställas jämlikt nämnda lagrum.»

I anvisningarna till 48 § anges, att den lokala skattemyndigheten, då befrielse från eller nedsättning av löneavdrag för preliminär A-skatt medges på grund av existensminimum, skall ange den skattskyldiges existensminimum. Detta skall ske med ledning av bestämmelserna i 50 § 2 mom. kommunalskattelagen och anvisningarna till nämnda paragraf ävensom de normalbelopp för existensminimum, som fastställts jämlikt nämnda lagrum. Den lokala skattemyndigheten skall även förordna efter vilka grunder löne-

avdrag skall verkställas. Beräknas den skattskyldiges inkomster understiga existensminimum, kan förordnande meddelas om att löneavdrag överhuvud taget inte skall verkställas eller att löneavdrag skall verkställas först då inkomsten hos huvudarbetsgivaren överstiger visst angivet belopp. Kan det antas, att inkomsterna överstiger existensminimum, bör förordnas, att vid varje avlöningstillfälle visst angivet belopp alltid skall förbehållas den skattskyldige; för löneavdrag får alltså i dessa fall tas i anspråk endast den del av lönen, som överskjuter det förbehållna beloppet. Det belopp, som sålunda skall förbehållas den skattskyldige, bör i regel motsvara fastställt existensminimum minskat med de inkomster, den skattskyldige kan åtnjuta från annan än huvudarbetsgivaren. Det förbehållna beloppet kan dock ökas med belopp motsvarande *dels* sådana utgifter, som är nödvändiga för förvärvande av den löneinkomst, varom fråga är, och som är avdragsgilla vid taxering, t. ex. avgifter för pensionsförsäkring m. m. eller kostnader för resor till och från arbetet, *dels ock* tillfälliga utgifter av ofrånkomlig natur, som den skattskyldige må ha att vidkännas och som inte kan beaktas vid fastställande av existensminimibeloppet. I förekommande fall äger den lokala skattemyndigheten vidare förordna, att om den skattskyldiges inkomst hos huvudarbetsgivaren överstiger det förbehållna beloppet, löneavdrag må, intill den gräns där skatten kan uttas till fullo, verkställas högst med belopp motsvarande viss angiven kvotdel av inkomstökningen. Avsikten med detta är att förhindra, att den skattskyldige vid stigande inkomst skall nödgas avstå hela inkomstökningen till skatt.

Skall den skattskyldige betala preliminär B-skatt, bör vid existensminimum skatten nedsättas genom jämkning. Skall efter jämkning återstående skatt erläggas genom löneavdrag, skall den lokala skattemyndigheten enligt ovan angivna regler dels bestämma det belopp, som vid varje avlöningstillfälle skall förbehållas den skattskyldige, dels ock förordna om den ytterligare nedsättning av löneavdraget, som kan ifrågakomma.

Såvitt gäller preliminär A-skatt bör sålunda den lokala skattemyndighetens beslut innefatta ett angivande av *dels* det existensminimum, som bör ligga till grund för taxeringsnämndens efterföljande avdragsbeslut, *dels ock* det belopp, som vid varje avlöningstillfälle skall förbehållas den skattskyldige. Härigenom får den lokala skattemyndigheten möjlighet att vid bestämmandet av löneavdraget ta hänsyn till förhållanden, som inte kan beaktas vid taxeringen, t. ex. att den skattskyldige under viss tid kommer att ha vissa ofrånkomliga utgifter till förhållandevis stort belopp. Som exempel härpå kan nämnas, att hela bostadskostnaden på grund av särskilda omständigheter inte anses kunna inräknas i den skattskyldiges existensminimum, men att utgiften inte omedelbart kan nedbringas genom bostadsbyte eller genom att en del av bostaden uthyrs. Ävenledes torde i vissa fall hänsyn kunna tas till utgifter för amortering av möbler, särskilt om risk föreligger att möblerna återtas, om amorteringen inte fullgörs. I nu nämnda fall torde existensminimibeslutet komma att begränsas att avse viss kortare tid. I fråga om preliminär B-skatt med löneavdrag bör i stort sett samma förfa-

ringssätt kunna tillämpas, dock att fastställandet av existensminimibeloppet får ersättas av ett jämkningsbeslut om nedsättning av skattebeloppet.

Ett existensminimiläge kan naturligtvis också ofta föranledas av långvarig sjukdom eller annan omständighet, som redan enligt nu gällande bestämmelser kan medföra extra avdrag. Sådant förhållande skall i fråga om källskatten beaktas i form av jämkning även beträffande preliminär A-skatt. Praktiska skäl talar för att i dylika fall den lokala skattemyndighetens beslut utformas ungefär på samma sätt som i ett existensminimifall, t. ex. i fråga om A-skatt genom angivande av dels det beräknade extra avdragets storlek och den skattskyldiges existensminimum och dels den förbehållna lönen.

Existensminimum och kvarskatt. Även i fråga om löneavdrag för kvarstående skatt skall existensminimum fastställas med ledning av ovan berörda normalbelopp. Beträffande dylik skatt är det dock avsett, att existensminimireglerna skall tillämpas liberalare än beträffande källskatten. Den lokala skattemyndigheten bör sålunda äga möjlighet att vid löneavdrag för kvarskatt ta större hänsyn till det vid löneavdragets verkställande aktuella inkomstläget än i fråga om den preliminära skatten. Något villkor om nedsatt arbetsförmåga etc. för nedsättning av löneavdraget har därjämte inte uppställts beträffande kvarskatten. Liksom i fråga om den preliminära skatten bör den lokala skattemyndigheten även beträffande kvarskatten ha möjlighet att vid stigande inkomster låta den skattskyldige få behålla en del av inkomstökningen.

Fattigvårdsanstalternas storlek och beläggning

Socialstyrelsens undersökning 1950

I ett tidigare nummer av Soc. Medd. (1951: 10) lämnades vissa resultat av socialstyrelsens ålderdomshemsundersökning år 1950. Tyngdpunkten lades i den artikeln på en undersökning av klientelets sammansättning, men där lämnades också en kort redogörelse för antalet ålderdomshem, för platsantalet på dessa och för förekomsten av specialavdelningar i anslutning till de egentliga ålderdomshemmen. I denna artikel skall utförligare redogöras för förhållanden, som gäller själva ålderdomshemmen.

Hemmens ägare. Enligt 31 § fattigvårdslagen är i regel varje kommun skyldig att ha anstalt, som kan ge vård åt behövande inom kommunen. I vissa fall kan flera kommuner förena sig om en gemensam anstalt; små kommuner, som inte kan anses vara i behov av egen anstalt, kan befrias från denna skyldighet, men de fritas därmed inte från skyldigheten att bereda vård åt dem som så behöver.

De flesta av landets 1 385 ålderdomshem ägdes av enstaka kommuner. Ålderdomshem, drivna av flera kommuner — vanligen i kommunalförbund — förekom särskilt ofta i län med många små kommuner, såsom Uppsala, Östergötlands, Malmöhus, Älvsborgs och Skaraborgs län. I Örebro och Västerbottens län fanns inga sådana. Inalles 195 ålderdomshem, därav 7 i städer, var drivna av sådana sammanslutningar. Vissa småkommuner, som varken hade eget eller del i ålderdomshem, hade träffat avtal med någon grannkommun om att vid behov få disponera ett antal platser på dess ålderdomshem. Sammanlagt 305 ålderdomshem hade uppgett, att sådana avtal fanns.

I och med den nya kommunindelningen har så gott som alla kommuner blivit så stora, att de har både behov av och möjlighet att driva ett eget ålderdomshem. Kommunalförbunden har därför i regel upplösts; deras ålderdomshem har vanligen övertagits av de kommuner, i vilka de ligger. I en del fall har storkommunerna f. ö. bildats just av de kommuner, som tidigare var i förbund med varandra.

Hemmens ålder, ombyggnad. Knappt en femtedel (18 %) av landets ålderdomshem hade tagits i bruk före 1901 (se tab. 1). En speciellt livlig nybyggnadsverksamhet kännetecknade perioden 1926—1935 — 494 av de ålderdomshem, som var i bruk 1950, hade byggts under dessa tio år — en följd av övergångsbestämmelsen i 90 § fattigvårdslagen, att alla kommuner före den $^1/_1$ 1934 måste ha ordnat sin ålderdomshemsfråga i enlighet med bestämmelserna i 31 §. Under åren 1936—1950 hade sammanlagt endast 85 hem byggts.

Före sekelskiftet byggdes, som tab. 1 visar, tämligen stora ålderdomshem;

Tab. 1. Antal ålderdomshem av olika ålder och platsantalet på dessa

År då hemmet togs i bruk	Ålderdomshem		Platser		Medelantalet platser per hem
	Antal	%	Antal	%	
—1900	249	18·2	10 902	28·5	43·8
1901—1910	213	15·6	6 232	16·3	29·3
1911—1920	212	15·5	4 871	12·7	23·0
1921—1925	115	8·4	2 617	6·8	22·8
1926—1930	231	16·9	5 113	13·4	22·1
1931—1935	263	19·2	4 892	12·8	18·6
1936—1940	36	2·6	1 862	4·9	51·7
1941—1945	13	1·0	391	1·0	30·1
1946—1950	36	2·6	1 367	3·6	38·0
Antal ålderdomshem av känd ålder	**1 368**	**100·0**	**38 247**	**100·0**	**28·0**
Antal ålderdomshem av okänd ålder	17		247		14·5

det var troligen främst stora och medelstora kommuner, som byggde. Under den följande tiden fram till 1934 sjönk det genomsnittliga platsantalet i de nybyggda ålderdomshemmen successivt i samband med att byggandet spred sig till allt mindre kommuner. Därefter har platsantalet i de nybyggda hemmen ånyo stegrats; de större kommunerna har åter blivit de aktivaste. Det bör påpekas, att denna stegring inte beror på någon principiell strävan att bygga stora ålderdomshem; tvärtom har man just under senare år mera allmänt börjat inse, att de relativt små hemmen både psykologiskt och ekonomiskt är de mest fördelaktiga. Det extremt höga medelantalet platser på de hem, som togs i bruk 1936—1940, är f. ö. orsakat av två hem, Kungsladugårdshemmet i Göteborg med 687 platser och Stureby vårdhem i Stockholm med 438 platser; för återstående 34 hem var medelantalet platser endast 21,7.

De flesta av de ålderdomshem, som tillkommit under den senaste 10-årsperioden, fanns i Kopparbergs, Västerbottens och Norrbottens län, där över 13 % av anstaltsbeståndet tagits i bruk under denna tid. I 5 län, Östergötlands, Gotlands, Blekinge, Hallands och Västmanlands, samt i Stockholms stad tillkom inga ålderdomshem mellan 1940 och 1950; i övrigt varierade procenttalet mellan 1 och 6. Det största relativa antalet hem, tagna i bruk före 1901, fanns i Hallands, Örebro och Gävleborgs län samt på Gotland, där hela antalet hem dock var så litet, att några procentberäkningar inte ansetts böra göras.

Det låter sig naturligtvis inte göra att ta ålderdomshemmens ålder som ett kriterium på deras modernitet och kvalitet. Byggnaderna hade nämligen i många fall genomgått omfattande ombyggnader och reparationer, som ställde dem i full paritet med nybyggda hem. I de län, där nybyggnadsverksamheten under det sista decenniet varit ringa, hade i stället talrika genomgripande ombyggnader gjorts; ett undantag utgjorde dock Östergötlands län, där såväl nybyggnads- som ombyggnadsfrekvensen var låg i förhållande till andra län. Västerbottens län hade trots ett stort antal nybyggda hem den högsta procenten ombyggda, 47.

Tab. 2. Antal ålderdomshem länsvis fördelade efter antal vårdplatser

Län	Antal ålderdomshem	Därav med nedanstående antal platser											Summa platser
		-10	11-15	16-20	21-30	31-40	41-50	51-75	76-100	101-150	151-200	201-	
Stockholms stad	8	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	5	3 383
Stockholms län	76	7	22	24	9	6	5	1	—	2	—	—	1 784
Uppsala »	35	2	9	15	4	2	2	—	—	—	—	1	901
Södermanlands »	69	11	17	17	14	4	1	1	2	1	—	1	1 732
Östergötlands »	99	11	35	23	21	4	—	2	1	—	1	1	2 274
Jönköpings »	80	28	29	14	7	1	—	—	—	1	—	—	1 201
Kronobergs »	53	7	16	15	11	3	—	—	—	1	—	—	979
Kalmar »	73	4	16	16	24	8	2	2	—	1	—	—	1 755
Gotlands »	5	—	2	1	1	—	—	1	—	—	—	—	125
Blekinge »	27	—	—	10	10	1	3	2	—	—	1	—	892
Kristianstads »	67	10	27	16	9	1	3	—	1	—	—	—	1 206
Malmöhus »	98	13	32	26	18	2	1	1	—	2	—	3	3 462
Hallands »	50	10	19	10	7	1	—	1	—	1	—	1	1 144
Göteborgs o. Bohus »	64	9	17	18	6	5	1	3	3	—	1	1	2 304
Älvsborgs »	97	20	29	20	17	4	4	1	1	—	—	1	2 013
Skaraborgs »	79	11	34	10	14	3	1	3	3	—	—	—	1 623
Värmlands »	73	7	17	14	13	7	8	4	2	—	1	—	2 048
Örebro »	56	8	12	11	13	4	2	2	2	1	1	—	1 510
Västmanlands »	49	3	14	15	7	3	2	4	—	—	1	—	1 238
Kopparbergs »	38	1	7	6	10	5	2	5	2	—	—	—	1 203
Gävleborgs »	44	2	5	8	14	4	4	5	—	1	—	1	1 602
Västernorrlands »	54	4	13	9	13	3	4	3	3	—	1	1	1 823
Jämtlands »	35	2	14	8	7	3	—	—	1	—	—	—	726
Västerbottens »	30	—	7	7	5	6	2	3	—	—	—	—	835
Norrbottens »	26	—	2	9	5	6	2	1	1	—	—	—	731
Hela riket	1 385	170	395	322	259	86	49	48	22	11	7	16	38 494
därav: landsbygd	1 232	165	386	305	231	75	41	19	9	1	—	—	24 148
städer	153	5	9	17	28	11	8	29	13	10	7	16	14 346

Platsantal. På ålderdomshemmen fanns sammanlagt 38 494 platser. 63 % därav var belägna på landsbygden, men medelantalet platser per hem var där väsentligt lägre än i städerna, 19,6 mot 93,8. I den senare siffran vägde givetvis de stora hemmen i Stockholm, Göteborg och Malmö tungt. Någon större förändring av det genomsnittliga platsantalet kan inte märkas, sedan socialvårdskommittén gjorde sin undersökning 1938.

Antalet platser på ålderdomshemmens samtliga avdelningar återges länsvis i tab. 2, där hemmen också fördelats i storleksgrupper. Tabellen visar, att det på landsbygden endast fanns ett hem med mer än 100 platser, Bollnäs landskommuns i Gävleborgs län. Landets minsta ålderdomshem var beläget i Vallkärra kommun i Malmöhus län och hade 4 platser; närmast därefter kom 6 hem med vardera 5 platser: Frinnaryds i Jönköpings län, Tjörnarps i Kristianstads län, Bromma i Malmöhus län, Torestorps och Östads i Älvsborgs län samt Södra Fågelås' i Skaraborgs län. I städerna fanns sammanlagt 5 hem i den lägsta storleksgruppen; 4 av dem hade 10 platser, det femte, Gränna, endast 9. Det största ålderdomshemmet i riket var Malmö stads med 960 platser.

De flesta hemmen var tämligen små. 83 % hade högst 30 platser; närmare hälften av platserna var inrymda i sådana hem. I hela riket fanns en-

dast 16 hem med mer än 200 platser, alla belägna i städer, men dessa hem rymde dock 19 % av hela platsantalet. Som tidigare nämnts var de små hemmen betydligt vanligare på landsbygden än i städerna; endast 12 % av hemmen på landsbygden hade mer än 30 platser men 61 % i städerna.

Ca 71 % av hela platsantalet var inrymt i enkel- eller dubbelrum (i enkelrum 18 % och i dubbelrum 53 %), 11 % i 3-personsrum, 7 % i 4-personsrum och 11 % i rum för 5 eller flera personer. De olika avdelningstyperna skilde sig tydligt åt i detta avseende, vilket också framgår av siffrorna härnedan. På de egentliga ålderdomshemmen var 79 % av platserna förlagda i enkel- och dubbelrum men på de icke godkända sjukavdelningarna 36 % och på de godkända specialavdelningarna endast resp. 31 och 33 %.

	Hela antalet platser	Därav (i %) 1-persons-rum	2-persons-rum	3-persons-rum	4-persons-rum	5- o. fler-persons-rum
Egentligt ålderdomshem	31 640	19·1	59·8	10·6	5·6	4·9
Sinnessjukavdelning	1 193	18·0	12·9	8·8	16·1	44·2
Kronikeravdelning	3 738	9·0	24·1	17·3	9·9	39·7
Icke godkänd sjukavdelning . . .	1 923	9·2	26·7	9·7	18·7	35·7

Vilka rumstyper som dominerade berodde i stor utsträckning också på hemmens ålder. Genom att många av de äldre ålderdomshemmen grundligt byggts om under senare år var visserligen inte någon klar utveckling märkbar, men påtagligt var i varje fall, att de äldsta hemmen även 1950 hade relativt sett färre enkel- och dubbelrum än hem av yngre årgångar. På de hem, som hade byggts före år 1900, var ca en fjärdedel av hela platsantalet inrymt i rum för 5 eller flera personer och bland de hem, som byggdes under 1900-talets första decennium, var antalet 17 %. Under övriga perioder höll det sig mellan 1 och 3 % med undantag för de hem, som byggdes under senare hälften av 1930-talet, där antalet var 11 %. Även 4-personsrum var mycket vanliga på dessa hem. Större delen av dessa stora rum fanns på de tidigare omnämnda 2 hemmen i Stockholm och Göteborg.

Städerna hade en betydligt lägre andel, 48 %, av platserna inrymda i enkel- eller dubbelrum än landsbygden, 85 %, vilket till stor del sammanhängde med det genomsnittligt lägre antalet platser per hem på landsbygden än i städerna.

Beläggningen på ålderdomshemmen. Med ledning av de uppgifter, som lämnats om platsantal och antal vårddagar under 1949, har den genomsnittliga beläggningen för året uträknats. Beräkningen har tillgått så, att antalet vårddagar satts i relation till antalet platser multiplicerat med 365; den har gjorts för varje hem och avdelning. De resultat, som därvid framkommit, återges för samtliga avdelningar i tab. 3 och för de egentliga ålderdomshemmens del även i diagrammet.

Ur tabellen kan utläsas att de flesta ålderdomshem och avdelningar hade en beläggning mellan 80 och 90 %. Avvikelserna var emellertid stora. I hela

Tab. 3. Genomsnittlig beläggning på avdelningar av olika storlek och typ

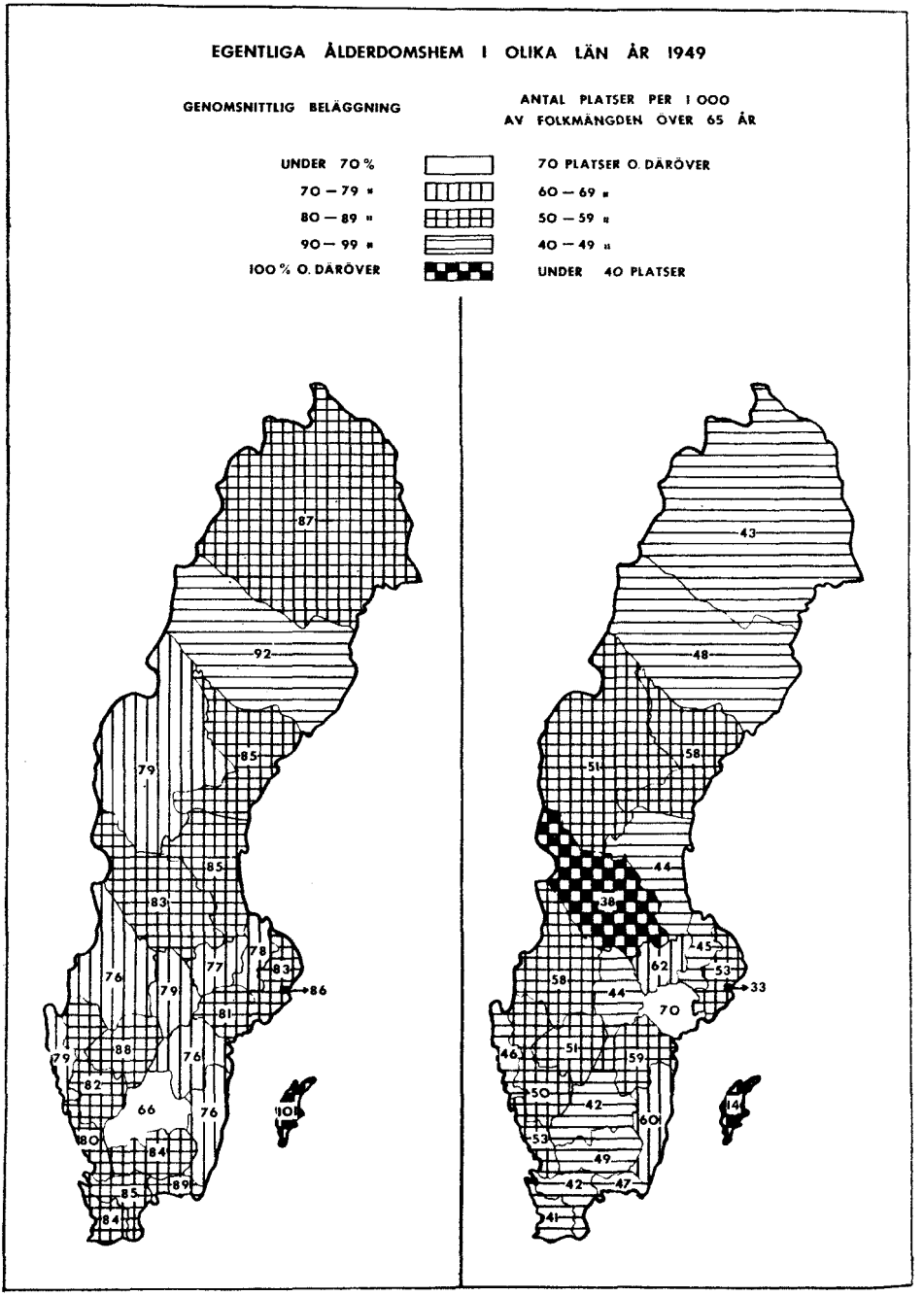
Antal vårdplatser	Antal avdelningar med följande beläggning i %											Medelbeläggning i %
	-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80-89	90-99	100-109	110-119	120-129	130-	
Egentligt ålderdomshem												
— 10	15	15	17	29	28	21	23	17	6	3	3	75·8
11— 15	10	17	44	45	89	73	56	41	11	9	6	80·2
16— 20	7	7	21	35	61	84	74	34	7	2	—	82·0
21— 30	5	11	7	28	42	64	70	24	2	4	—	83·1
31— 40	1	2	2	12	21	33	32	8	5	1	1	85·4
41— 50	1	2	3	4	3	7	13	4	1	—	—	82·8
51— 75	—	—	1	1	7	13	7	3	1	—	—	85·6
76—100	—	—	1	—	1	5	4	—	—	—	—	84·4
101 o. däröver	—	—	—	—	2	7	3	—	—	—	—	86·9
Summa	**39**	**54**	**96**	**154**	**254**	**307**	**282**	**131**	**33**	**19**	**10**	**83·0**
Sinnessjukavdelning	—	—	—	2	1	5	19	2	2	1	—	96·3
Kronikeravdelning	1	—	3	6	7	25	61	29	3	2	—	95·2
Icke godkänd sjukavdeln.	4	2	4	3	6	9	18	9	1	1	1	89·0

riket fanns inalles 193 egentliga ålderdomshem och 12 icke godkända sjukavdelningar, vilkas genomsnittliga beläggning var 100 % eller mer; dessa siffror motsvarar i procent 14 och 21. Den höga beläggningen var emellertid i en del fall endast skenbar; en del hem hade nämligen tagit reservutrymmen (platser, som alltså inte inräknats i det platsantal, vilket legat till grund för framräkningen av den genomsnittliga beläggningen) i anspråk, vilket medförde, att man inte behövde lägga samman flera vårdtagare på rummen än som var beräknat enligt den godkända planen. Å andra sidan var sådana utrymmen i många fall olämpliga som bostadsrum för pensionärer. De kunde bestå av genomgångsrum, sakna den utrustning, som fanns på pensionärsrummen i övrigt, eller behövas för andra ändamål; exempel på den sistnämnda typen var dagrummen.

93 egentliga ålderdomshem och 6 sjukavdelningar hade en beläggning av högst 50 %; i denna grupp ingick emellertid några hem, som inte alls eller endast delvis varit i bruk under 1949. Återstående 79 % av de egentliga ålderdomshemmen och 69 % av sjukavdelningarna hade alltså varit belagda till 50—100 %; huvudparten hade beläggningssiffror, som föll mellan 70 och 100 %. Överbeläggning förekom oftare på hemmen på landsbygden än i städerna.

Diagrammet på sid. 256 visar beläggningsfrekvensen för de olika länen; endast de egentliga ålderdomshemmen har dock kunnat tas med. Gotlands län var 1949 liksom 1946[1] sämst ställt med en genomsnittsbeläggning på 101 %; av länets 5 ålderdomshem hade nämligen 2 en beläggning mellan 110 och 120 %. Endast ytterligare ett län, Västerbottens, hade en genomsnittsbeläggning, som översteg 90 %. Ytterligheten i motsatt riktning representerades av Jönköpings län med 66 % beläggning på de egentliga ålderdomshemmen. Procenttalen för de övriga länen låg mellan 76 och 89.

[1] Se Soc. Medd. 1948: 8, sid. 607.

EGENTLIGA ÅLDERDOMSHEM I OLIKA LÄN ÅR 1949
GENOMSNITTLIG BELÄGGNING
UNDER 70 %
70 — 79 »
80 — 89 »
90 — 99 »
100 % O. DÄRÖVER
ANTAL PLATSER PER 1 000 AV FOLKMÄNGDEN ÖVER 65 ÅR
70 PLATSER O. DÄRÖVER
60 — 69 »
50 — 59 »
40 — 49 »
UNDER 40 PLATSER
87
92
85
79
85
83
78
77
83
76
79
81
86
79
88
76
82
66
76
80
84
85
89
84
110
43
48
58
51
44
38
45
62
53
58
44
70
33
46
51
59
50
42
60
53
49
42
47
41
14

Sätts antalet platser i förhållande till antalet åldringar (65 år och däröver) visar det sig råda ett samband mellan det så beräknade relativa platsantalet och den genomsnittliga beläggningens storlek, vilket framgår av diagrammets andra del. De siffror på åldersfördelningen inom olika län, som kunnat användas vid denna jämförelse, avser den 31 december 1945 och har hämtats ur folkräkningen för detta år. (Hänsyn har endast tagits till antalet platser på de egentliga ålderdomshemmen.) Gotlands län, som ju hade den högsta beläggningsprocenten, hade endast 14 platser per 1 000 åldringar mot 48 för hela riket. Kalmar län återigen, som hade en genomsnittlig beläggning på endast 76 %, hade 60 platser per 1 000 åldringar. Det högsta antalet platser i förhållande till antalet åldringar hade Södermanlands län, 70; beläggningsprocenten var där 81.

Om såväl de egentliga ålderdomshemmen som de icke godkända sjukavdelningarna gällde, att den genomsnittliga beläggningsprocenten för år 1949 understeg 90; för de egentliga ålderdomshemmen var den 83 och för de icke godkända sjukavdelningarna 89. Specialavdelningarna hade en högre beläggning: procenten var för sinnessjukavdelningarna 96 och för kronikeravdelningarna 95. Variationen i beläggningsprocent var också mindre mellan de olika specialavdelningarna än mellan de egentliga ålderdomshemmen.

Det antal vårddagar, som de olika typerna av avdelningar presterat under år 1949, uppgick sammanlagt i runt tal till 12 milj., vilket innebär, att ca 32 700 vårdtagare dagligen funnits intagna på ålderdomshemmen i landet. På de 5 typerna av avdelningar var antalet vårddagar och genomsnittligt antal vårdtagare följande:

	Antal vårddagar under 1949	Medeltal vårdtagare per dag under 1949
Egentligt ålderdomshem	9 580 773	26 249
Sinnessjukavdelning	419 177	1 148
Kronikeravdelning med landstingsgottgörelse	272 838	747
Kronikeravdelning med statsbidrag	1 025 532	2 810
Icke godkänd sjukavdelning	624 835	1 712
Summa	**11 923 155**	**32 666**

I. D.

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens yttrande över socialvårdskommitténs betänkande XVIII (SOU 1951: 23). (Utredning och förslag angående begravningshjälpsförsäkring.)

År 1949 utförde socialstyrelsen för änkepensioneringskommitténs räkning en undersökning om nyblivna änkors ekonomiska förhållanden.[1] Denna undersökning visade bl. a. att mannens dödsfall ofta ställer de efterlevande inför omedelbara ekonomiska svårigheter. Dödsfallsskyddet var ofta synnerligen bristfälligt anordnat. Endast knappt en tredjedel av änkorna hade tillgång till livförsäkringsbelopp. Dessa uppgifter bestyrker kommitténs uttalande, att det föreligger ett allmänt behov av ekonomiskt dödsfallsskydd, i första hand avseende de direkta begravningskostnaderna.

Socialvårdskommittén föreslår en obligatorisk begravningshjälpsförsäkring, finansierad i princip som folkpensioneringen och administrerad av sjukkassorna under pensionsstyrelsens ledning. Socialstyrelsen har intet att erinra mot förslaget.

I fråga om tidpunkten för den allmänna begravningshjälpens införande har kommittén anfört, att det på grund av det rådande statsfinansiella läget är nödvändigt att ännu en tid uppskjuta förverkligandet. I första hand måste behovet av en obligatorisk och allmän sjukförsäkring tillgodoses. Kommittén anser tydligen, att sjukförsäkringen är den mest angelägna av dessa reformer och att man därför inte bör införa begravningshjälpen, om man på grund därav måste dröja med att sätta sjukförsäkringen i kraft. Härom är styrelsen helt ense med kommittén. Styrelsen vill emellertid framhålla, att om begravningshjälpen införs vid tidigare tidpunkt, kan den utformas så att sjukförsäkringsreformens genomförande icke försvåras. Då det inte synes möta några oöverkomliga svårigheter att administrera begravningshjälpen med den nuvarande sjukkasseorganisationen, torde frågan om dess genomförande närmast bero på i vilken omfattning avgifterna skall utfyllas med statsbidrag. Även om statsbidragsandelen sätts jämförelsevis låg, resulterar detta i avgifter av en storlek, som enligt styrelsens uppfattning knappast kan anses avskräckande. I sådant fall torde inte heller begravningshjälpen nämnvärt påverka de statsfinansiella möjligheterna att genomföra den allmänna sjukförsäkringen. Om man även inom denna socialförsäkring skulle följa avgiftslinjen i större utsträckning, kan däremot en på samma sätt redan finansierad begravningshjälp möjligen tänkas verka återhållande. Med hänsyn till de låga avgiftsbeloppen inom begravningshjälpsförsäkringen förefaller det emellertid osannolikt, att begravningshjälpen ens i ett sådant läge skulle kunna lägga hinder i vägen för genomförande av den allmänna sjukförsäkringen.

Ny beräkning av finska levnadskostnadsindex. I den finska publikationen Social tidskrift 1951, nr 11—12 lämnas en redogörelse för den omläggning av de finska levnadskostnadsindexberäkningarna, som fastställdes av socialministeriet den 1 december 1951. Nedanstående framställning bygger i huvudsak på denna redogörelse.

Den gamla indexberäkningen hänförde sig till konsumtionsvanorna hos »arbetar- och befattningshavarfamiljer» år 1928. Delposten livsmedel hade dock reviderats vid årsskiftet 1949/1950 på grundval av ett par smärre konsumtionsundersökningar.

Under tiden $^1/_2$ 1950—$^{31}/_1$ 1951 gjordes en ny konsumtionsundersökning. Denna undersökning, som avsåg samma konsumentgrupper som den 1928 företagna, utfördes enligt bokföringsmetoden, dvs. ett antal familjer fick föra räkenskaper över sina utgifter och sin förbrukning under perioden. Från sammanlagt 740 familjer erhölls uppgifter om-

[1] Se Soc. Medd. 1950: 10, sid. 770.

fattande hela perioden. Emedan undersökningen endast skulle omfatta familjer, som bestod av »åtminstone föräldrar och möjligen barn under 16 år men icke andra hushållsmedlemmar», bortrensades 190 av de svarande familjerna, vilka inte uppfyllde dessa kriterier.

Ur det sålunda erhållna materialet på 550 räkenskapsböcker uttogs 180 genom stratifierad sampling, där som strata tagits dels de 15 bosättningscentra, som undersökningen omfattade, dels de inkomstklasser, på vilka materialet var fördelat. Detta stickprov bildade grundmaterialet för konsumtionsundersökningen. På basis av denna uträknades en genomsnittlig familjebudget, vilken avsåg en familj på i genomsnitt 3,3 personer, och vilken utgjorde grundvalen till den egentliga indexbudgeten, som kom att omfatta ca 250 representantvaror mot ca 150 före revisionen.

I samband med budgetrevisionen ändrades basperioden till oktober 1951. Dessutom ändrades vägningsförfarandet så, att man nu — liksom vid de svenska levnadskostnadsindexberäkningarna — använder kostnadssumman för varje utgiftspost som vikt i stället för att använda de förbrukade varukvantiteterna.

Principiellt skiljer sig den nya indexberäkningen från den gamla därigenom, att hänsyn inte har tagits till direkta skatter och till barnbidrag. Orsaken till denna inskränkning är dels att dessa faktorer i hög grad beror på familjens sammansättning, varför indexens allmängiltighet skulle minskats avsevärt om de medtagits, dels att man ansett det olämpligt att dessa poster skulle kunna påverka en index, som begagnas som regulator av lönenivån.

Tyvärr saknas i den refererade artikeln uppgifter om hur de hushåll, från vilka man begärde räkenskapsuppgifter, valdes ut och hur många av de ursprungligen tillfrågade hushållen, som sände in uppgifter. Ej heller lämnas besked om huruvida de bortfallna skilde sig från de svarande i för undersökningen betydelsefulla avseenden. Utan dylika uppgifter saknar man möjlighet bedöma undersökningens representativitet, vilken a priori kan misstänkas vara mindre god vid undersökningar utförda enligt bokföringsmetoden. Man noterar dock med tillfredsställelse, att de finska levnadskostnadsindexberäkningarna nu hänför sig till en så närliggande period som $^1/_2$ 1950—$^{31}/_1$ 1951 och att vid revisionen betydande ansträngningar gjorts att göra indexen lämpad för internationella jämförelser.

Å. L.

Löneutvecklingen 1939—1950. I nedanstående tablå meddelas definitiva indexsiffror rörande nominal- och reallönernas utveckling för arbetare inom industri och hantverk, samfärdsel, allmän tjänst m. m. från 1939 fram till 1950. Indextalen avser löneinkomster per timme. Löneinkomster per dag och per år beräknas ej längre. Reallöneindex har uträknats med hjälp av styrelsens levnadskostnadsindex inklusive skatter.

Indextal (1939 = 100)	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950
Löneinkomst per timme:											
Män	107	115	125	130	133	138	150	171	187	192	199
Kvinnor	111	120	130	136	142	151	164	193	214	223	230
Minderåriga	116	124	133	140	145	157	176	214	238	248	255
Samtliga	**107**	**116**	**126**	**131**	**135**	**143**	**156**	**179**	**195**	**202**	**209**
Levnadskostnader	113	128	139	140	141	141	142	150	153	156	158
Reallön per timme:											
Män	95	90	90	93	94	98	106	114	122	123	126
Kvinnor	98	94	94	97	101	107	115	129	140	143	146
Minderåriga	103	97	96	100	103	111	124	143	156	159	161
Samtliga	**95**	**91**	**91**	**94**	**96**	**101**	**110**	**119**	**127**	**129**	**132**

K.-E. F-g.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Fattigvård och barnavård till utlänningar under 1950

Socialdepartementet har från länsstyrelserna inhämtat uppgifter om fattigvård och barnavård, som under år 1950 lämnats utlänningar och för vilka ersättning utgetts av staten. En sammanställning av uppgifterna visar, att understöd utgått till 5 274 familjer och ensamstående med ett sammanlagt belopp av 3 395 000 kr. Fördelningen på olika nationaliteter är denna.

	Antal familjer	Belopp 1 000-tal kr
Danskar	302	108
Finnar	741	343
Norrmän	671	271
Övriga utlänningar	3 560	2 673
Summa	5 274	3 395

De understödda utlänningarna utgör 5,2 % av samtliga utlänningar med uppehållstillstånd i riket vid utgången av 1950. Motsvarande procenttal är för danskar 2,1, för finnar 4,4, för norrmän 5,5 och för övriga nationaliteter 6,3.

Det till utlänningar utgivna understödsbeloppet utgör 4 % av fattigvårdsstyrelsernas och barnavårdsnämndernas sammanlagda understödskostnader under 1950, vilka uppgick till 89 milj. kr. Av det till utlänningar utbetalda understödsbeloppet har 79 % gått till andra utlänningar än skandinaver.

Understödsverksamhetens omfattning i olika län framgår av följande sammanställning.

Län	Antal familjer	Belopp 1 000-tal kr	Län	Antal familjer	Belopp 1 000-tal kr
Stockholms stad	1 434	973	Göteborgs o. Bohus län	593	295
Stockholms län	411	321	Älvsborgs »	384	179
Uppsala »	181	148	Skaraborgs »	35	23
Södermanlands »	169	115	Värmlands »	112	54
Östergötlands »	197	151	Örebro »	189	118
Jönköpings »	112	83	Västmanlands »	141	88
Kronobergs »	69	43	Kopparbergs »	128	83
Kalmar »	73	55	Gävleborgs »	91	63
Gotlands »	11	4	Västernorrlands »	91	81
Blekinge »	47	28	Jämtlands »	56	28
Kristianstads »	46	34	Västerbottens »	37	20
Malmöhus »	437	278	Norrbottens »	178	109
Hallands »	52	21	Tillhopa	5 274	3 395

Något mer än 60 % av hjälpverksamheten kommer på Stockholms stad och län, Malmöhus län, Göteborgs och Bohus län samt Älvsborgs län.

G. H-dt

Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln i september 1951

Socialstyrelsens undersökningar rörande löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln grundar sig sedan 1948 på individualstatistiska uppgifter för de anställda vid ett urval företag och avser september månad. Uppgifter begärs om de anställdas kön, ålder, yrke och arbetsuppgifter samt om löne- och avlöningsförhållandena under månaden (för arbetarpersonalen den sista avlöningsperioden under månaden). I de redovisade lönebeloppen skall inräknas dyrtidstillägg, övertidsersättning, lön under semester, sjuklön, av företagen verkställda skatteavdrag samt värdet av naturaförmåner, fria arbetskläder o. dyl. Företagets del i pensionsavgifter o. dyl. skall dock ej ingå.

Uppgifter om löneförhållandena i september 1951 begärdes från sammanlagt 6 958 företag. Av dessa lämnade 4 685 (67 %) bearbetningsbara uppgifter. Denna låga svarsfrekvens begränsar givetvis i hög grad värdet av de erhållna resultaten. Av de medverkande företagen tillhörde 3 777 detaljhandeln och 1 308 partihandeln. Antalet anställda, för vilka uppgifter lämnades, var tillhopa 51 492, varav 37 533 tillhörde förvaltningspersonalen och 13 959 arbetarpersonalen. Ett fåtal större företag fick efter särskilda anvisningar redovisa endast hälften eller en tredjedel av sina anställda. Vid bearbetningen av materialet tilldelades dessa företag olika vikter efter urvalets storlek.

Vid bearbetningen medtogs ej personal med deltidsanställning eller med nedsatt lön på grund av sjukdom o. dyl. såvida ej löneavdragets storlek angetts på blanketten. — En slutlig redogörelse för undersökningen kommer att lämnas i Lönestatistisk årsbok 1951.

Kontors- och butikspersonalens fördelning på detalj- och partihandel samt på yrkesgrupper visas i följande sammanställning:

	Antal redovisade					
	män			kvinnor		
	detaljh.	partih.	S:a	detaljh.	partih.	S:a
Teknisk och arbetsledande personal	284	1 006	**1 290**	102	90	**192**
Kontorspersonal	1 144	5 027	**6 171**	2 794	5 594	**8 388**
Butiksföreståndare	767	49	**816**	351	18	**369**
Övrig butiks- och lagerpersonal	6 265	2 206	**8 471**	9 218	379	**9 597**
Vaktmästare och bud	1 129	685	**1 814**	334	91	**425**

Löneförhållandena för kontors- och butikspersonal

Löneförhållandena inom olika yrken. Den redovisade vuxna kontors- och butikspersonalen har vid bearbetningen genomgående efter avlöningsförhållandena fördelats på personal, som avlönas med provision och personal,

Tab. 1. Medianlöner i september 1951 för ej provisionsavlönad kontors- samt butiks- och lagerpersonal inom detalj- och partihandeln

(Parentes anger, att medianlönen avser blott 10—25 anställda, punkt, att antalet redovisade understiger 10)

Näringsgren och yrke	Vuxna män					Vuxna kvinnor				
	Redovisat antal	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp				Redovisat antal	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp			
		2	3	4	5		2	3	4	5
Detaljhandel										
Arbetsledande personal	**185**	·	**715**	**825**	**923**	**56**	·	**548**	·	(700)
Därav										
Verkmästare	111	·	760	(865)	956	3	·	·	—	·
Förmän	74	·	700	(639)	(775)	53	·	550	·	(700)
Kontorspers. m. kval. arbete	**637**	**750**	**800**	**825**	**950**	**324**	·	**650**	**682**	**700**
Därav										
Kontors- o. avdelningschefer	136	·	1000	(1100)	1206	10	—	·	—	·
Kamrerare	188	(745)	850	979	1000	11	—	·	·	·
Övrig kontorspersonal	**429**	**(490)**	**520**	**559**	**660**	**2 168**	**398**	**450**	**480**	**525**
Därav										
Kassörer	51	·	675	(553)	·	346	(446)	(500)	(525)	566
Bokförare	99	·	575	(600)	(747)	230	(400)	451	(460)	560
Personal vid bokförings- o. räknemask.	23	·	(465)	·	·	151	(403)	477	510	550
Maskinskrivare	17	—	·	·	·	191	·	380	405	501
Fakturaskrivare	16	—	(400)	·	·	233	·	396	398	510
Lagerkontorister	44	·	569	·	(690)	78	·	481	(503)	485
Telefonister	3	—	·	·	—	126	·	395	(368)	455
Butiksföreståndare	**593**	**680**	**775**	**780**	**860**	**165**	**(431)**	**575**	**(550)**	**600**
Annan butiks- o. lagerpersonal	**4 865**	**500**	**570**	**600**	**645**	**6 016**	**335**	**400**	**425**	**475**
Därav										
Första biträden	533	600	660	711	800	396	458	511	499	570
Butiksbiträden	3 156	475	539	560	630	4 811	325	385	400	455
Butikskassörer	6	·	·	·	·	541	487	497	490	534
Elever	54	·	(300)	(323)	(300)	110	(225)	250	(288)	300
Dekoratörer	204	·	609	630	675	25	—	(450)	·	·
Lagerföreståndare	297	(535)	638	668	718	16	·	·	·	·
Lagerförmän	129	·	617	(620)	690	1	—	·	—	—
Lagerbiträden	390	483	513	555	610	93	—	(415)	(400)	440
Vaktmästare och bud	**159**	**(220)**	**252**	**(370)**	**559**	**19**	—	**(180)**	·	·
Partihandel										
Arbetsledande personal	**450**	**731**	**750**	**800**	**848**	**28**	·	**(620)**	·	·
Därav										
Verkmästare	198	(817)	800	845	880	4	—	·	·	·
Förmän	252	660	691	775	842	24	·	(610)	·	·
Kontorspers. m. kval. arbete	**2 605**	**779**	**827**	**919**	**1000**	**578**	·	**602**	**700**	**775**
Därav										
Kontors- o. avdelningschefer	700	855	1018	1250	1250	17	—	·	·	·
Kamrerare	337	(818)	944	1141	1235	17	·	·	·	·
Huvudkassörer	109	·	900	(990)	1038	148	·	720	735	810
Huvudbokförare	99	·	847	(958)	910	47	·	(680)	·	(770)

TAB. 1 (forts.). MEDIANLÖNER I SEPTEMBER 1951 FÖR EJ PROVISIONSAVLÖNAD KONTORS- SAMT BUTIKS- OCH LAGERPERSONAL INOM DETALJ- OCH PARTIHANDELN

Näringsgren och yrke	Vuxna män					Vuxna kvinnor				
	Redovisat antal	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp				Redovisat antal	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp			
		2	3	4	5		2	3	4	5
Korrespondenter m. fl. språk	149	·	755	800	946	87	·	(575)	(710)	799
Korrespondenter m. enbart svenska	86	·	691	(700)	790	85	—	471	·	684
Övrig kontorspersonal	**1 851**	**520**	**534**	**551**	**625**	**4 327**	**376**	**419**	**475**	**539**
Därav										
Kassörer	109	(610)	625	(600)	(700)	469	(480)	525	566	603
Bokförare	198	(475)	591	630	678	284	·	450	525	590
Personal vid bokförings- o. räknemask.	102	·	529	(665)	669	520	(427)	435	500	545
Stenografer m. fl. språk	24	—	·	(700)	·	202	·	576	570	691
Stenografer m. enbart svenska	24	·	·	·	(600)	342	·	468	500	600
Maskinskrivare	69	·	(450)	(475)	598	429	(333)	395	438	510
Fakturaskrivare	137	·	501	505	621	706	371	378	447	510
Lagerkontorister	367	(550)	535	600	685	180	·	382	471	543
Telefonister	3	—	·	—	·	337	·	400	440	500
Butiks- och lagerpersonal	**2 038**	**625**	**628**	**655**	**685**	**299**	·	**408**	**450**	**475**
Därav										
Butiksbiträden	89	·	(500)	(650)	650	108	·	(395)	458	517
Lagerföreståndare	703	635	722	784	805	22	·	·	·	·
Lagerförmän	537	634	630	693	723	3	—	—	—	·
Lagerbiträden	662	(483)	567	529	603	142	·	427	415	450
Vaktmästare och bud	**244**	·	**450**	**456**	**553**	**6**	—	·	·	—

som endast har fast månads- eller veckolön. Då antalet anställda, som helt eller delvis avlönas med provision i de flesta yrkesgrupper, är av liten betydelse, ägnas det största utrymmet i denna redogörelse åt den ej provisionsavlönade personalen. För butiksbiträden — där de provisionsavlönade är starkast företrädda — lämnas vissa uppgifter även om lönerna för personal med provision.

Tab. 1 anger medianlönerna i september 1951 för olika yrkesgrupper inom detalj- och partihandeln. Uppgifterna avser endast ej provisionsavlönad personal över 18 år. Då endast ett fåtal personer redovisats i dyrortsgrupp 1, har medianlöner ej uträknats för personal inom denna dyrortsgrupp. Vid jämförelse av löneförhållandena mellan olika yrken bör observeras, att löneskillnaden till stor del kan vara beroende på olika ålderssammansättning i grupperna samt att en och samma yrkesbeteckning kan betyda olika arbetsuppgifter i företag av olika storlek och inom olika branscher.

Tabellen visar bl. a. att lönerna till kontorspersonalen med kvalificerat arbete, t. ex. kontors- och avdelningschefer, kamrerare, huvudbokförare och huvudkassörer samt korrespondenter, ligger betydligt högre än lönerna till den övriga kontorspersonalen. Till denna sistnämnda grupp har förts bl. a. kassörer, bokförare, stenografer, maskinskrivare, lagerkontorister samt telefonister. Högst på löneskalan ligger manliga kontors- och avdelningschefer

Tab. 2. Ej provisionsavlönade butiksbiträden inom detaljhandeln fördelade efter månadslönens storlek i september 1951

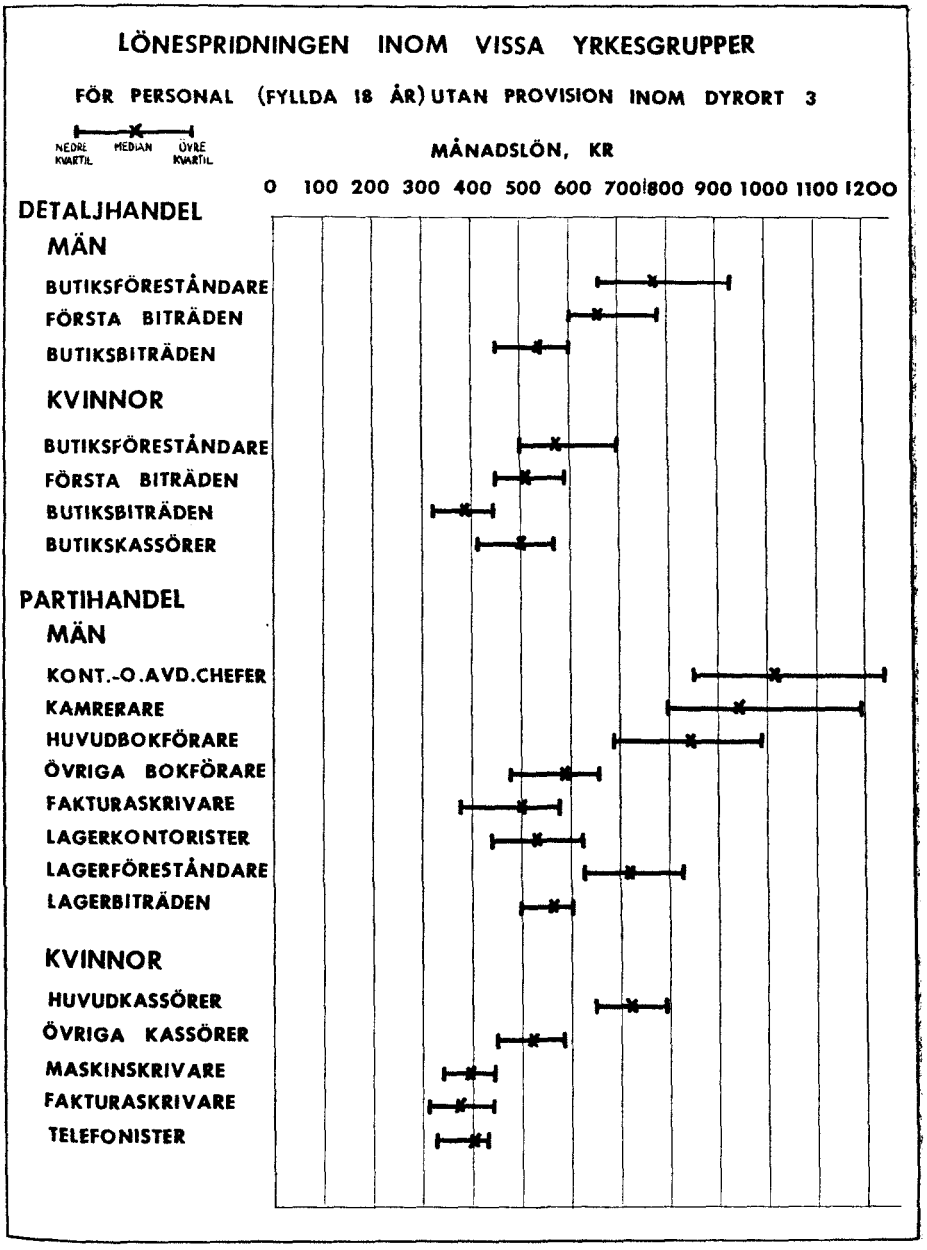
Kön, yrke, dyrort	Redovisat antal	Antal (i %) med en månadslön av kr												Medianlön (kr)	Kvartillöner (kr)
		under 300	300–349	350–399	400–449	450–499	500–549	550–599	600–649	650–699	700–749	750–799	800 o. däröver		
Vuxna män															
Första biträden	[1] 533	—	0·4	0·4	2·2	2·8	12·0	9·0	16·2	10·1	11·0	10·3	25·6	—	—
Därav dyrort 1	3	—	—	.	.	.	—	—	—	—	—	—	—	.	.
2	109	—	—	0·9	6·4	4·6	20·2	14·7	15·6	11·0	7·3	9·2	10·1	600	520–700
3	275	—	0·7	—	1·5	2·2	11·3	9·1	19·6	9·1	11·6	10·2	24·7	660	600–782
4	75	—	—	—	—	3·8	12·7	6·3	8·8	12·7	12·7	17·7	25·3	711	600–800
5	71	—	—	—	—	—	2·6	3·9	13·0	10·4	13·0	5·2	51·9	800	658–993
Butiksbiträden	[1] 3 156	2·7	5·4	6·5	8·5	9·7	15·4	12·8	18·0	10·0	5·1	2·3	3·6	—	—
Därav dyrort 1	26	19·2	11·6	19·2	23·1	15·4	7·7	3·8	—	—	—	—	—	390	308–460
2	469	6·6	9·0	11·5	12·8	17·5	16·4	11·5	7·1	4·3	2·1	0·6	0·6	475	388–550
3	1 622	2·6	6·4	7·3	8·5	9·9	16·9	11·3	21·3	7·1	4·2	2·0	2·5	539	450–600
4	422	2·1	5·2	7·1	7·1	11·3	11·5	13·9	21·4	10·6	5·4	0·2	4·2	560	456–630
5	552	0·4	1·0	1·4	6·5	3·8	12·2	16·7	13·0	20·7	10·0	5·6	8·7	630	544–693
Vuxna kvinnor															
Första biträden	[1] 396	0·5	2·1	7·1	11·1	18·7	24·9	11·5	9·0	5·5	5·3	2·5	1·8	—	—
Därav dyrort 1	4	.	—	.	—	—	.	—	—	—	—	—	—	.	.
2	26	3·8	11·5	19·2	11·5	19·2	23·1	—	3·9	3·9	—	3·9	—	458	379–515
3	190	—	2·1	7·9	14·2	10·0	26·9	14·7	8·4	5·8	5·3	2·6	2·1	511	450–590
4	87	—	1·7	2·5	11·0	37·3	22·9	8·5	7·6	1·7	5·1	1·7	—	499	456–546
5	74	—	—	1·2	2·5	13·6	23·5	13·6	16·1	12·3	8·6	3·7	4·9	570	500–655
Butiksbiträden	[1] 4 811	12·6	17·0	18·4	20·7	16·1	9·6	3·0	1·9	0·2	0·3	0·1	0·1	—	—
Därav dyrort 1	45	46·7	26·7	20·0	4·4	2·2	—	—	—	—	—	—	—	302	250–350
2	510	31·4	24·1	18·0	16·7	6·1	3·3	0·2	0·2	—	—	—	—	325	280–400
3	2 570	13·3	19·7	21·0	21·6	13·2	8·2	1·7	0·7	0·2	0·1	0·1	0·2	385	325–445
4	746	7·5	15·2	20·1	23·1	18·0	9·4	4·4	1·9	—	0·3	0·1	—	400	350–465
5	899	3·7	7·5	11·1	19·5	28·1	16·6	6·5	4·5	0·7	1·1	0·4	0·3	455	400–500

samt kamrerare med medianlöner på mellan 1 000—1 200 kr i de två högsta dyrortsgrupperna. Bland den kvinnliga personalen har huvudkassörer, huvudbokförare och korrespondenter de högsta medianlönerna, medan maskin- och fakturaskrivare samt telefonister och personal vid bokförings- och räknemaskiner kommer lägst på löneskalan. I allmänhet har kontorspersonalen inom partihandeln högre löner än kontorspersonalen inom detaljhandeln. Inom samtliga yrkesgrupper stiger i allmänhet lönen med högre dyrort.

Hur de individuella månadslönerna varierat för den ej provisionsavlönade butikspersonalen visar tab. 2. Ett sammanfattande mått på lönespridningen ger de i sista kolumnen angivna kvartillönerna, dvs. de löner, mellan vilka hälften av de individuella lönerna varierar, om man bortser från de två fjärdedelar, som består av de lägst och de högst avlönade.

I diagrammet på sid. 265 visas lönespridningen för vissa yrkesgrupper in-

[1] Inkl. företag, som ej kunnat fördelas på dyrorter.

LÖNESPRIDNINGEN INOM VISSA YRKESGRUPPER
FÖR PERSONAL (FYLLDA 18 ÅR) UTAN PROVISION INOM DYRORT 3
NEDRE KVARTIL
MEDIAN
ÖVRE KVARTIL
MÅNADSLÖN, KR
0 100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000 1100 1200
DETALJHANDEL
MÄN
BUTIKSFÖRESTÅNDARE
FÖRSTA BITRÄDEN
BUTIKSBITRÄDEN
KVINNOR
BUTIKSFÖRESTÅNDARE
FÖRSTA BITRÄDEN
BUTIKSBITRÄDEN
BUTIKSKASSÖRER
PARTIHANDEL
MÄN
KONT.-O.AVD.CHEFER
KAMRERARE
HUVUDBOKFÖRARE
ÖVRIGA BOKFÖRARE
FAKTURASKRIVARE
LAGERKONTORISTER
LAGERFÖRESTÅNDARE
LAGERBITRÄDEN
KVINNOR
HUVUDKASSÖRER
ÖVRIGA KASSÖRER
MASKINSKRIVARE
FAKTURASKRIVARE
TELEFONISTER

Tab. 3. Medianlöner i september 1951 för butiksbiträden med och utan provision inom detaljhandeln med fördelning på branscher och dyrorter

(Parentes anger, att medianlönen avser blott 10—25 anställda, punkt, att antalet redovisade understiger 10)

Löneform Bransch	Vuxna män					Vuxna kvinnor				
	Redovisat antal	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp				Redovisat antal	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp			
		2	3	4	5		2	3	4	5
Ej provisionsavlönade biträden	**3 156**	**475**	**539**	**560**	**630**	**4 811**	**325**	**385**	**400**	**455**
Bransch:										
Livsmedel	717	481	525	561	600	795	325	380	395	465
Textil o. beklädnad	538	500	548	600	630	2 048	365	400	433	455
Möbel o. bosättning	107	·	600	(625)	675	300	·	375	396	480
Järn, sport o. d.	956	502	569	604	635	81	·	375	(373)	469
Papper, bok o. musik	228	·	550	(500)	706	295	(360)	375	385	450
Färg, parfym o. sjukvård	191	·	520	(500)	643	309	(351)	378	423	450
Guldsmed, ur o. optik	2	—	—	·	·	129	·	375	363	(500)
Varuhus	55	—	(506)	·	700	299	325	376	450	454
Lanthandel	298	440	450	475	(548)	370	315	350	378	(388)
Övriga	64	·	475	(425)	(591)	185	(300)	350	400	463
Provisionsavlönade biträden[1]	**670**	**550**	**600**	**682**	**666**	**1 653**	**393**	**402**	**482**	**511**
Bransch:										
Livsmedel	135	·	·	—	654	136	—	·	·	527
Textil o. beklädnad	224	·	600	725	730	1 109	389	399	485	514
Möbel o. bosättning	103	·	686	(724)	753	78	·	471	(461)	(533)
Papper, bok o. musik	44	·	(636)	(690)	—	8	—	·	·	—
Varuhus	73	—	·	(606)	630	229	·	(375)	495	494

om dyrortsgrupp 3 (där de flesta medelstora städer är belägna). Inom detaljhandeln redovisas butikspersonal, inom partihandeln kontorspersonal samt ett par grupper lagerpersonal.

Den provisionsavlönade personalen är vanligast bland de butiksanställda. I regel avser de utbetalda provisionsbeloppen den redovisade månaden eller den närmast föregående månaden. Ett mindre antal har fått provision för längre tid än en månad; dessa är ej med i denna redogörelse. Tab. 3 lämnar uppgifter om lönerna för butiksbiträden med resp. utan provision inom olika branscher. Som synes är de provisionsavlönade biträdena koncentrerade till vissa branscher, i synnerhet till textil- och beklädnadsbranschen samt till varuhusen. Deras löner synes ligga högre än lönerna för de biträden, som endast haft fast månads- eller veckolön.

Tab. 4 redovisar medianlönerna för de redovisade butiksbiträdena inom olika åldersgrupper och dyrorter. Någon uppdelning på branscher har av utrymmesskäl ej varit möjlig att göra.

Löneutvecklingen 1948—1951. Löneutvecklingen för de handelsanställda sedan 1948 framgår av tab. 5. Att 1948 valts som utgångsår beror på att det

[1] Gäller endast biträden, som erhållit provision för en månad.

Tab. 4. Medianlöner i september 1951 för butiksbiträden inom detaljhandeln fördelade på löneform, dyrort och ålder

(Parentes anger, att medianlönen avser blott 10—25 anställda, punkt, att antalet redovisade understiger 10)

Löneform Ålder	Män					Kvinnor				
	Antal redovisade	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp				Antal redovisade	Medianlön (kr) inom dyrortsgrupp			
		2	3	4	5		2	3	4	5
Ej provisionsavlönade biträden										
Under 17 år	86	(205)	240	·	—	367	190	200	225	(250)
17 år	163	250	272	(274)	(422)	334	228	250	269	(235)
18—20 »	603	333	350	354	435	1 249	285	305	323	350
21—24 »	677	450	477	500	528	1 250	340	380	395	423
25—29 »	770	500	565	585	616	837	384	425	450	480
30—39 »	844	550	600	630	674	938	393	435	460	494
40—49 »	444	530	620	640	674	618	360	435	450	494
50—59 »	201	(593)	605	(630)	674	281	(390)	450	455	454
60 o. över	71	(525)	(610)	·	(585)	100	·	424	(398)	480
Provisionsavlönade biträden										
Under 17 år	1	—	·	—	—	16	·	·	·	·
17 år	3	·	—	—	·	35	·	(260)	(273)	·
18—20 »	59	·	(385)	·	454	238	·	320	357	400
21—24 »	97	·	(491)	(578)	610	251	(385)	385	457	442
25—29 »	129	·	546	(652)	661	280	·	424	491	501
30—39 »	150	·	685	692	729	380	·	467	515	525
40—49 »	128	·	614	(800)	720	290	—	448	525	539
50—59 »	76	·	(665)	(758)	713	159	·	485	551	540
60 o. över	30	—	·	·	(680)	50	—	·	·	519

var första året undersökningen grundade sig på uppgifter för varje anställd i de berörda företagen. Tabellen anger den genomsnittliga septemberlönens storlek för kontors- och butikspersonal såväl med som utan provision. Sådan personal, som avlönas med provision men under månaden ej fått någon provision utbetald, ingår dock ej. I gruppen »butikspersonal» ingår ej butiksföreståndare; däremot har i denna grupp medtagits sådan lagerpersonal som lagerföreståndare, lagerförmän och lagerbiträden.

Tabellen visar, att lönestegringen från september 1948 till september 1951 varit något starkare för butiks- än för kontorspersonalen. Den synes ha varit något starkare för den kvinnliga personalen än för den manliga.

Lönestegringen mellan september 1950 och september 1951 blir enligt tabellen följande:

	Procentuell lönestegring 1950—1951 för	
	kontorspersonal	butikspersonal
Män	17·4	18·9
Kvinnor	17·2	19·4

Tab. 5. Lönenivåns förändringar för handelsanställda åren 1948—1951

År	Personal som fyllt 18 år				All personal[1]			
	Genomsnittlig lön (kronor) i september för							
	kontorspersonal		butikspersonal		kontorspersonal		butikspersonal	
	män	kvinnor	män	kvinnor	män	kvinnor	män	kvinnor
1948	668	404	497	340	653	380	478	315
1949	683	416	511	354	670	395	494	329
1950	705	430	527	364	688	408	507	340
1951	826	506	624	435	808	478	603	406
	Indextal (1948 = 100)							
1948	100	100	100	100	100	100	100	100
1949	102	103	103	104	103	104	103	104
1950	106	106	106	107	105	107	106	108
1951	124	125	126	128	124	126	126	129

Löneförhållandena för arbetarpersonal

Antal redovisade arbetare utgör 13 959, varav 10 555 män och 3 404 kvinnor. I denna redogörelse lämnas endast vissa resultat av gjorda timlöneberäkningar.

Tab. 6 visar de genomsnittliga timförtjänsterna för samtliga vuxna arbetare, för vilka antalet arbetstimmar redovisats samt för vissa större yrkesgrupper. För männen var medelförtjänsten 2,86 kr och för kvinnorna 2,24 kr. Jämförs dessa timförtjänster med motsvarande för 1950 blir lönestegringen 21 % för de manliga arbetarna och 26 % för de kvinnliga.

Tab. 6. Genomsnittlig timförtjänst för vuxna arbetare inom handeln i september 1951

(Parentes anger, att medeltalet avser blott 10—25 anställda, punkt, att antalet redovisade understiger 10)

Kön Yrke	Redovisat antal	Genomsnittlig timförtjänst inom dyrortsgrupp					
		1	2	3	4	5	1—5
Män	**7 493**	**2·33**	**2·54**	**2·70**	**3·02**	**3·22**	**2·86**
Därav:							
Lager- o. förrådsarbetare	3 402	2·30	2·51	2·61	2·91	3·07	2·75
Chaufförer	1 430	·	2·53	2·60	2·92	3·15	2·79
Montörer	378	—	·	2·79	3·14	3·48	3·13
Bilreparatörer	225	—	(2·91)	2·90	3·19	(3·21)	3·02
Kvinnor	**1 243**	·	**2·01**	**2·09**	**2·20**	**2·48**	**2·24**
Därav:							
Lager- o. förrådsarbeterskor	357	·	(1·84)	1·97	2·03	2·24	2·09
Sömmerskor	536	—	·	2·14	2·21	2·62	2·31

[1] Även minderåriga.

K. E. F-g

Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin i september 1951

Socialstyrelsens årliga löne- och sysselsättningsstatistik för industritjänstemän bygger på summariska uppgifter från ett antal företag inom den egentliga industrin beträffande följande personalgrupper: teknisk personal med kvalificerat arbete, övrig teknisk personal, verkmästare, förmän; kontorspersonal med kvalificerat arbete, övrig kontorspersonal, butikspersonal (med och utan provision), vaktmästare, bud. Löneuppgifterna hänför sig till en avlöningsperiod i september, i regel motsvarande kalendermånaden; om den redovisade perioden motsvarar annan tidsperiod, omräknas lönen till månadslön i samband med granskningen. Uppgifterna om antalet sysselsatta avser dels de under hela september månad anställda tjänstemännen, dels de tjänstemän som var anställda i slutet av september.

Hösten 1951 utsändes ca 7 550 frågeblanketter, av vilka 6 557 inkom besvarade. Omkring 170 blanketter kasserades. Av återstoden bearbetades endast sådana blanketter som avsåg företag, vilka redovisat även till 1950 års undersökning. Följande preliminära redogörelse bygger sålunda på uppgifter från 5 657 företag.

Frågan om vilken personalgrupp en anställd är att hänföra till kan ofta vara tveksam. Till uppgiftslämnarnas ledning lämnades på blanketten följande exempel, som utarbetats i samråd med berörda arbetsmarknadsorganisationer:

Teknisk personal med kvalificerat arbete: Ingenjörer och teknisk förvaltningspersonal i ledande ställning; teknisk personal med självständigt arbete, såsom konstruktörer, arkitekter, patent-, skydds-, arbetsstudie-, laboratorie- och driftsingenjörer, dessinatörer, modellkonstruktörer o. a. vetenskapligt eller konstnärligt utbildad personal.

Övrig teknisk personal: Tekniker i underordnad ställning, såsom ritare, laboranter, arbetsstudiemän m. fl. samt teknisk biträdespersonal, såsom vävkopister, laboratoriebiträden m. fl.

Verkmästare: Arbetsledare, som har befäl över förmän.

Förmän: Arbetsledare, som direkt leder arbetare och själva ej annat än undantagsvis deltar i arbetet.

Kontorspersonal med kvalificerat arbete: Avdelningschefer, chefsassistenter, kontors-, inköps-, försäljnings- och reklamchefer, ombudsmän m. fl.; 1:a kassörer (huvudkassörer), 1:a bokförare (huvudbokförare), 1:a kalkylatorer, korrespondenter m. fl.

Övrig kontorspersonal: Kassörer (andra än 1:a), bokförare (andra än 1:a), kalkylatorer (andra än 1:a), stenografer, telefonförsäljare, maskin-

Tab. 1. Månadslöner och indextal för genomsnittlig månadslön september 1951 för tjänstemän, tillhörande grupperna teknisk personal, verkmästare och förmän

(För grupper med mindre än 25 tjänstemän har medeltal ej beräknats)

Industrigrupp och dyrortsgrupp	Teknisk personal med kval. arbete		Övrig teknisk personal		Verkmästare		Förmän	
	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.
	a) Genomsnittlig månadslön							
Malmbrytning o. metallind. .	1 327	854	740	444	959	—	824	618
Jord- o. stenindustri	1 323	·	740	·	835	—	696	·
Träindustri	1 308	—	736	·	815	—	717	·
Pappers- o. grafisk industri .	1 464	·	748	430	1 004	·	854	605
Livsmedelsindustri	1 272	·	729	476	930	·	776	597
Textil- o. beklädnadsindustri .	1 467	858	771	538	991	690	780	574
Läder-, hår- o. gummivaruind.	1 369	·	725	·	987	·	757	552
Kemisk-teknisk industri . . .	1 352	870	632	485	882	·	792	585
Samtliga industrigrupper[1]	**1 345**	**838**	**734**	**468**	**941**	**673**	**801**	**578**
därav inom dyrortsgrupp 1	1 273	·	672	·	814	—	691	·
2	1 356	·	703	421	875	·	740	549
3	1 324	835	706	438	935	710	781	567
4	1 459	832	764	475	982	·	867	564
5	1 293	857	793	544	1 022	649	897	643
	b) Indextal för genomsnittlig månadslön September 1950 = 100							
Malmbrytning o. metallind. .	113·7	115·4	116·5	120·0	117·2	—	118·2	119·5
Jord- o. stenindustri	115·8	·	122·3	·	116·9	—	120·8	·
Träindustri	122·5	—	129·3	·	118·1	—	120·9	·
Pappers- o. grafisk industri .	111·5	·	122·8	126·1	113·1	·	121·7	121·5
Livsmedelsindustri	110·8	·	115·7	122·1	114·4	·	116·2	119·9
Textil- o. beklädnadsindustri .	113·4	116·1	112·7	115·0	113·9	114·2	117·8	114·1
Läder-, hår- o. gummivaruind.	116·2	·	110·4	·	116·5	·	116·3	113·8
Kemisk-teknisk industri . . .	115·5	108·5	116·2	115·5	113·4	·	118·2	116·1
Samtliga industrigrupper[1]	**113·9**	**117·4**	**117·1**	**119·1**	**115·9**	**116·4**	**118·5**	**115·4**
därav inom dyrortsgrupp 1	119·5	·	119·1	·	118·7	—	120·4	·
2	116·2	·	116·4	112·6	117·4	·	119·2	117·6
3	109·8	115·2	116·3	120·3	114·6	114·5	118·2	114·1
4	119·2	112·0	120·5	121·8	115·1	·	120·9	116·0
5	115·9	115·2	115·8	117·7	115·3	121·8	117·1	117·3

operatörer, maskinskriverskor, maskin- och stanspersonal, kopierings- och registreringspersonal, tidskrivare, telefonister, lagerbokhållare, lagerkontorister.

Butikspersonal: Butiksbiträden och därmed jämställd personal (dekoratörer, kassörskor); dock skulle personal med huvudsakligen kontorsarbete, t. ex. lagerbokhållare och lagerkontorister, redovisas som kontorspersonal. Lagerarbetare skulle icke redovisas.

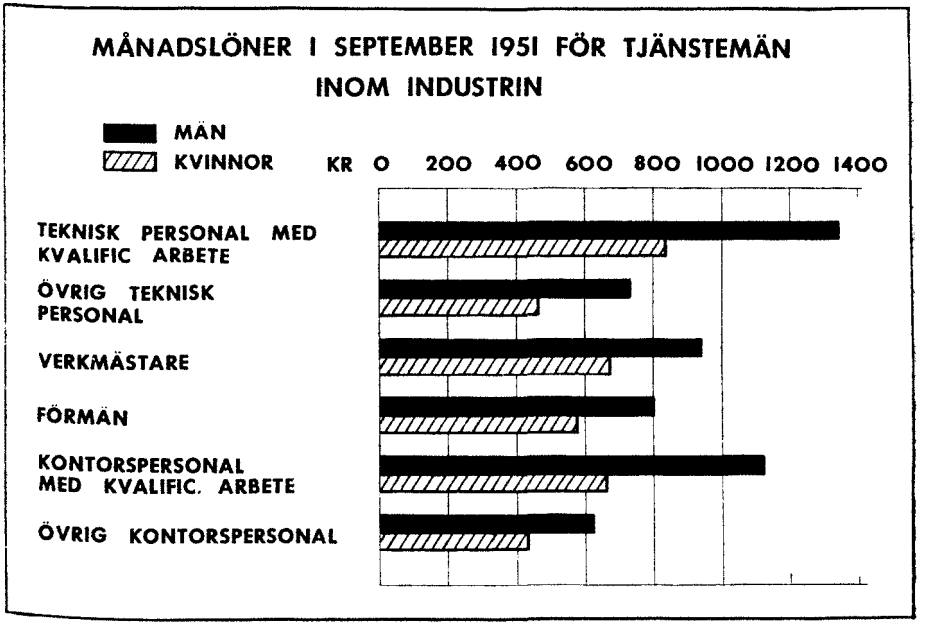
I undersökningen skulle icke ingå företagsledare (direktörer, disponenter), butiks- och handelsföreståndare och andra med självständig ledande verksamhet, handelsresande, journalister och pressfotografer. Deltidsanställd personal skulle icke redovisas. Löneuppgifterna skulle avse personal.

[1] Inkl. ej dyrortsgrupperade företag.

Tab. 2. Antal under hela september 1951 anställda tjänstemän, tillhörande grupperna teknisk personal, verkmästare och förmän[1]

Industrigrupp och dyrortsgrupp	Teknisk personal med kval. arbete		Övrig teknisk personal		Verkmästare		Förmän	
	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.
Malmbrytning o. metallind. .	8 205	27	7 906	627	2 675	—	8 280	57
Jord- o. stenindustri	444	6	290	23	430	—	833	4
Träindustri	254	—	323	15	564	—	1 217	3
Pappers- o. grafisk industri .	844	8	621	151	555	6	1 915	49
Livsmedelsindustri	503	21	213	138	625	16	908	79
Textil- o. beklädnadsindustri .	788	96	553	180	923	97	1 604	496
Läder-, hår- o. gummivaruind.	150	6	174	20	272	3	659	85
Kemisk-teknisk industri . . .	964	52	742	285	319	8	771	56
Samtliga industrigrupper	**12 152**	**216**	**10 822**	**1 439**	**6 363**	**130**	**16 187**	**809**
därav inom dyrortsgrupp 1	133	1	138	13	257	—	400	12
2	1 795	22	1 543	166	1 385	13	3 572	115
3	5 100	89	4 712	573	2 552	57	6 365	380
4	2 094	45	2 278	356	882	14	2 816	133
5	2 939	55	2 082	320	1 085	44	2 416	157
ej dyrortsgrupperade	91	4	69	11	202	2	618	12

som varit anställd hela redovisningsperioden och som åtnjutit oavkortad lön. I den uppgivna lönen skulle ingå lön under semester, dyrtidstillägg samt värdet av naturaförmåner m. m. men ej företagets del i pensionsavgifterna.

[1] Vid sådana företag, som redovisat även till 1950 års undersökning.

Tab. 3. Månadslöner och indextal för genomsnittlig månadslön september 1951 för tjänstemän, tillhörande grupperna kontors- och butikspersonal, vaktmästare och bud

(För grupper med mindre än 25 tjänstemän har medeltal ej beräknats)

Industrigrupp och dyrortsgrupp	Kontorspersonal med kval. arbete		Övrig kontorspersonal		Butikspersonal [1]		Vaktmästare		Springpojkar, springflickor	
	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.
	a) Genomsnittlig månadslön									
Malmbrytning o. metallind.	1 128	685	624	424	546	449	624	·	224	193
Jord- o. stenindustri	1 037	652	616	409	·	·	·	—	212	·
Träindustri	1 017	579	586	416	639	379	582	—	198	·
Pappers- o. grafisk industri	1 166	671	667	463	529	436	545	·	240	190
Livsmedelsindustri	1 089	625	649	442	497	385	588	·	222	183
Textil- o. beklädnadsindustri	1 160	667	627	424	603	404	544	·	229	213
Läder-, hår- o. gummivaruind.	1 137	612	611	405	587	422	550	·	225	·
Kemisk-teknisk industri	1 185	700	626	465	610	·	589	—	227	221
Samtliga industrigrupper [2]	**1 124**	**665**	**628**	**432**	**540**	**395**	**586**	·	**226**	**195**
därav inom dyrortsgrupp 1	897	550	548	367	·	·	·	—	177	·
2	1 055	610	583	384	481	332	537	·	196	177
3	1 099	633	595	397	532	380	566	·	207	175
4	1 196	677	666	449	590	420	631	·	259	191
5	1 203	736	716	523	623	464	610	·	304	261
	b) Indextal för genomsnittlig månadslön September 1950 = 100									
Malmbrytning o. metallind.	115·6	115·1	116·9	116·5	115·4	118·2	119·3	·	114·9	109·7
Jord- o. stenindustri	118·4	119·9	119·6	118·2	·	·	·	—	105·0	·
Träindustri	121·7	118·2	120·1	119·9	118·6	119·6	132·6	—	113·1	·
Pappers- o. grafisk industri	116·5	116·9	117·4	117·8	116·3	109·5	115·5	·	114·3	111·8
Livsmedelsindustri	111·8	115·1	116·5	117·9	118·9	120·7	119·0	·	119·4	115·8
Textil- o. beklädnadsindustri	115·5	114·2	114·4	113·7	120·1	123·5	117·2	·	110·1	115·8
Läder-, hår- o. gummivaruind.	114·6	117·9	119·3	116·4	135·6	117·5	115·8	·	107·7	·
Kemisk-teknisk industri	113·9	114·9	114·0	115·1	132·6	·	116·9	—	108·6	127·0
Samtliga industrigrupper [2]	**115·6**	**115·7**	**116·7**	**116·1**	**119·2**	**121·2**	**118·4**	·	**114·1**	**112·7**
därav inom dyrortsgrupp 1	116·5	121·4	120·7	116·9	·	·	·	—	115·7	·
2	117·0	114·4	116·8	117·8	116·2	114·5	120·4	·	114·6	116·4
3	115·3	114·7	115·5	114·7	119·8	124·6	117·2	·	114·4	114·4
4	115·7	116·9	117·9	117·2	120·4	116·0	120·2	·	121·0	107·9
5	114·9	115·7	118·2	117·8	117·3	121·2	117·3	·	109·7	111·5

Eventuella naturaförmåner skulle värderas enligt den skattetabell, som gällde för på företagets adressort mantalsskrivna personer.

Uppgifterna för butikspersonal med provision har använts för sysselsättningsstatistiken men däremot ej för lönestatistiken.

De i undersökningen ingående 5 657 företagen redovisade 115 424 personer — ca 70 % män och 30 % kvinnor — som varit anställda hela avlöningsperioden och som åtnjutit oavkortad lön.

För samtliga industrigrupper sammantagna varierade löneökningarna för de olika tjänstemannagrupperna beträffande manliga tjänstemän mellan 14 och 19 % och beträffande kvinnliga tjänstemän mellan 13 och 21 %.

Sedan 1946 har lönen för teknisk personal, verkmästare och förmän

[1] Ej provisionsavlönad butikspersonal. — [2] Inkl. ej dyrortsgrupperade företag.

Tab. 4. Antal under hela september 1951 anställda tjänstemän, tillhörande grupperna kontors- och butikspersonal, vaktmästare och bud[1]

Industrigrupp och dyrortsgrupp	Kontorspersonal med kval. arbete		Övrig kontorspersonal		Butikspersonal[2]		Vaktmästare		Springpojkar, springflickor	
	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.	Män	Kv.
Malmbrytning o. metallind. .	5 265	1 335	9 668	10 649	352	207	538	10	1 178	422
Jord- o. stenindustri	485	93	575	633	2	11	21	—	55	9
Träindustri	875	151	835	715	65	51	28	—	93	24
Pappers- o. grafisk industri .	1 507	564	1 700	3 188	43	77	224	5	526	62
Livsmedelsindustri	1 162	455	1 203	2 619	614	2 277	103	4	355	76
Textil- o. beklädnadsindustri .	1 176	650	1 234	3 316	215	532	192	1	247	94
Läder-, hår- o. gummivaruind.	326	145	540	891	32	109	67	2	77	19
Kemisk-teknisk industri . . .	757	264	929	1 484	34	17	76	—	91	26
Samtliga industrigrupper	**11 553**	**3 657**	**16 684**	**23 495**	**1 357**	**3 281**	**1 249**	**22**	**2 622**	**732**
därav inom dyrortsgrupp 1	282	64	288	362	8	24	11	—	26	18
2	2 152	462	2 635	3 096	149	332	158	3	338	125
3	4 821	1 501	7 481	10 396	759	1 447	489	12	1 412	337
4	1 769	552	2 991	4 010	148	477	194	2	466	88
5	2 374	1 044	3 072	5 293	165	739	382	5	315	150
ej dyrortsgrupperade	155	34	217	338	128	262	15	—	65	14

sammantagna stigit med 41 % för män och 59 % för kvinnor samt för egentlig kontorspersonal med 45 % för män och 53 % för kvinnor. Löneökningarna har beräknats under antagande, att antalsrelationen mellan teknisk personal å ena sidan samt verkmästare och förmän å andra sidan under alla åren varit densamma som under år 1951.

De medellöner, som ligger till grund för de i tabellerna meddelade indextalen, grundar sig beträffande vissa delgrupper på ett relativt litet antal uppgifter. Detta är i synnerhet fallet beträffande kvinnlig teknisk personal med kvalificerat arbete och kvinnliga verkmästare. De kvinnliga vaktmästarna var endast 22 sammanlagt, varför inga medeltal eller indextal meddelas för denna yrkesgrupp.

Sysselsättningens förändringar 1950—1951. På de utsända blanketterna frågades även efter antalet i slutet av september sysselsatta manliga och kvinnliga tjänstemän. Antalet företag med sådana uppgifter för både år 1950 och år 1951 uppgick till 5 657. År 1951 hade dessa företag 117 320 anställda, varav 80 722 män och 36 598 kvinnor, tillhörande de av undersökningen berörda personalkategorierna.

Indextalen i avd. a) av tab. 5 visar förändringarna från september 1950 till september 1951 dels i antalet anställda vid månadens slut, dels i antalet personer, som varit anställda hela månaden, dels i den totala lönesumman för sistnämnda kategori. Antalet anställda vid månadens slut hade ökat med 5 % för män och med 4 % för kvinnor. Antalet personer, som varit anställda hela månaden, hade likaledes ökat med nyssnämnda pro-

[1] Vid sådana företag, som redovisat även till 1950 års undersökning.
[2] Ej provisionsavlönad butikspersonal.

Tab. 5. Indextal för sysselsättning och lönesumma för tjänstemän m. fl. inom egentlig industri

År	Indextal för i slutet av september anställd personal			Indextal för månadsanställd[1] personal					
	Antal anställda			Antal månadsanställda			Lönesumma		
	män	kvinnor	s:a	män	kvinnor	s:a	män	kvinnor	s:a
	a) September 1950 = 100								
1951	104·6	104·2	104·5	105·0	103·9	104·7	121·1	117·5	120·4
	b) September 1947 = 100								
1948	103·3	97·9	101·6	103·3	99·5	102·1	103·3	109·0	105·3
1949	106·8	101·1	105·1	106·8	103·3	105·7	117·5	117·3	117·6
1950	110·0	102·9	107·8	110·6	107·1	109·5	125·5	126·3	125·8
1951	115·1	107·2	112·7	116·1	111·3	114·6	152·0	148·4	151·5
	c) September 1946 = 100								
1947	104·7	105·8	105·1	—	—	—	—	—	—
1948	108·2	103·6	106·8	—	—	—	—	—	—
1949	111·9	107·0	110·4	—	—	—	—	—	—
1950	115·3	108·9	113·3	—	—	—	—	—	—
1951	120·6	113·5	118·4	—	—	—	—	—	—

centsatser. Den totala lönesumman för manliga och kvinnliga tjänstemän, som varit anställda hela månaden, hade stigit med 21 resp. 18 %. — Av indextalen i avd. b) framgår motsvarande förändringar i sysselsättning och total lönesumma från september 1947 till september 1951, om indextalen för 1951 enligt den s. k. kedjemetoden anknyts till indextalen för de tre föregående åren. — Av indextalen i avd. c) framgår förändringarna från september 1946 till september 1951 i antalet anställda vid månadens slut, om indextalen för 1951 anknyts till de föregående åren enligt den s. k. kedjemetoden.

I. R.

[1] Härmed avses personal, som varit anställd hela månaden.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för januari och februari 1952

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex har för januari 1952 beräknats till 217,7 och för februari till 218,5. Indextalen utvisar en höjning av prisnivån med 0,2 % mellan december och januari och med 0,4 % mellan januari och februari. Denna indexserie, som har 1935 som basperiod, avser att mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet. Beräkningarna grundar sig på uppgifter från 60 städer och andra tätorter samt 35 landskommuner.

För de olika delposterna är indextalen följande (år 1935 = 100).

	Dec. 1951	Jan. 1952	Febr. 1952	Prisförändring i % Dec.–Jan.	Jan.–Febr.
Livsmedel	224·6	226·0	227·8	+ 0·6	+ 0·8
Bostad inkl. bränsle o. lyse	172·2	181·7	181·3	+ 5·5	— 0·2
Bostad exkl. bränsle o. lyse	111·8	111·8	111·8	0·0	0·0
Bränsle o. lyse	273·7	274·0	273·2	+ 0·1	— 0·3
Beklädnad	256·8	257·1	256·5	+ 0·1	— 0·2
Kläder	260·9	261·3	260·5	+ 0·2	— 0·3
Skor	241·4	241·2	241·3	— 0·1	0·0
Övriga varor och tjänster	236·5	236·2	237·2	— 0·1	+ 0·4
Inventarier och husgeråd	218·9	218·4	220·3	— 0·2	+ 0·9
Generalindex	217·3	217·7	218·5	+ 0·2	+ 0·4

Ökningen mellan december och januari för posten bostad inkl. bränsle och lyse beror huvudsakligen på att posten bränsle och lyse fr. o. m. år 1952 erhållit en något högre vikt i förhållande till posten bostad exkl. bränsle och lyse.

Övriga uppgifter, som hittills publicerats i samband med konsumtionsprisindexen, har denna gång uteslutits. Anledningen härtill är en planerad omläggning av publiceringsverksamheten på detta område, varom närmare redogörelse kommer att lämnas i ett kommande nummer av denna tidskrift.

C. Ö.

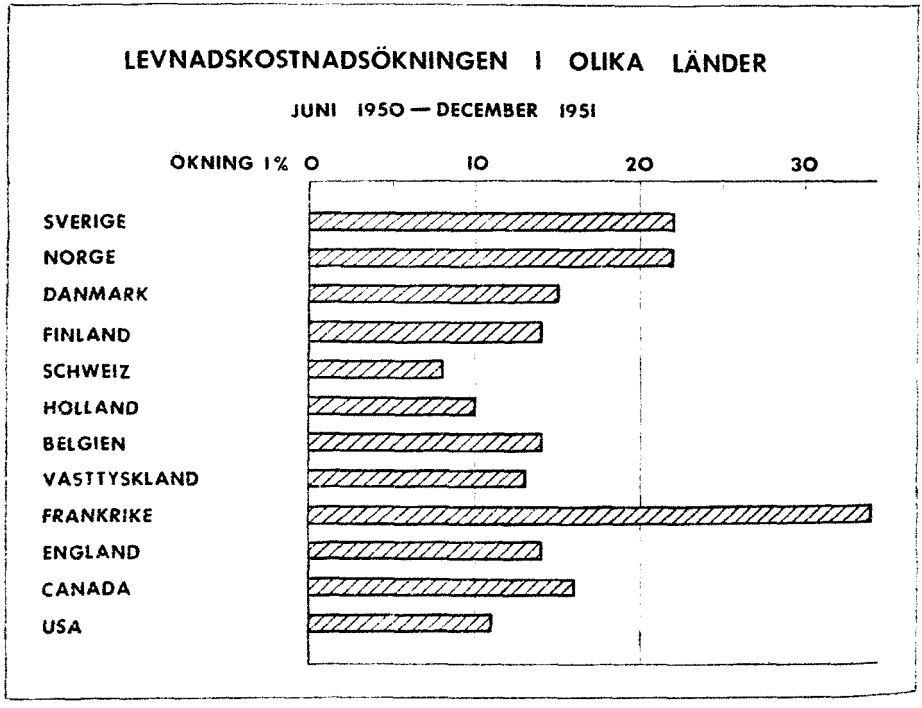
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet

I anslutning till den i denna tidskrift regelbundet meddelade redogörelsen för detaljprisutvecklingen i Sverige lämnas nedan en redovisning av motsvarande beräkningar från vissa främmande länder. Uppgifterna har i huvudsak hämtats ur International labour review, utgiven av Internationella arbetsbyrån. De indexserier, som här använts, avser alla att mäta detaljprisnivåns förändringar. Denna princip har emellertid tolkats på växlande sätt i olika länder, varför de redovisade indextalen ej är helt jämförbara inbördes.

De viktigaste olikheterna mellan indexserierna är följande:

a) Beräkningarna täcker en varierande andel av de totala levnadskostnaderna. Sålunda innefattar de danska, finska och nederländska indexserierna direkta skatter, medan övriga utländska serier exkluderar skatterna. Den belgiska indexen inkluderar inte bostadskostnad. Utöver dessa olikheter finns ett antal smärre skillnader, bl. a. märks att »övriga utgifter» är dåligt företrädda i flera serier.

b) Beräkningarna gäller inte alltid samma befolkningsgrupp och familje-

storlek. Emellertid avser samtliga någon av kategorierna arbetare, arbetare och lägre tjänstemän eller hela befolkningen.

c) Beräkningarna hänför sig till olika agglomerationstyper, så att de i en del fall avser endast tätortsbefolkning, medan de i andra avser både tätortsbor och landsortsbor.

d) Slutligen må nämnas det slag av olikheter, som kanske mest påverkar jämförbarheten mellan indexserierna, nämligen olikheterna i metodik vid urvalet av representantvaror, vid insamlingen av priser och vid granskningen och korrigeringen av det erhållna prismaterialet. Tyvärr saknas material för en närmare precisering av dessa skillnader.

De redovisade indexserierna har här omräknats till fyra basperioder. Dessa är sista förkrigsåret (1938), första efterkrigsåret (1946), tidpunkten för devalveringen (sept. 1949) samt tidpunkten för koreakrigets utbrott (juni 1950).

För Sverige redovisas tre indexserier: levnadskostnadsindex utan direkta skatter och sociala förmåner (A), levnadskostnadsindex inkl. direkta skatter och sociala förmåner (B) samt konsumtionsprisindex (C). För var och en av de utländska indexserierna anges med A, B eller C vilken av de svenska indexserierna den formellt närmast kan jämföras med.

Nedanstående sammanställning visar indextalens höjd i december 1951 jämförd med olika basperioder.

Land	Indextal i dec. 1951 räknat från följande basperioder			
	1938	1946	sept. 1949	juni 1950
Sverige (A)	192	135	122	122
Sverige (B)	205	140	128	127
Sverige (C)	207	136	123	122
Norge (A)	202	127	126	122
Danmark (B)	202	128	121	115
Finland (B)	1 076	238	132	114
Schweiz (A)	172	113	106	108
Holland (B)	258	136	121	110
Belgien (C)	401	129	111	114
Västtyskland (A)	170	·	110	113
Frankrike (A)	·	·	143	134
England (A)	170	130	116	114
Canada (A)	186	154	118	116
USA (A)	187	135	111	111

För vissa av de ovan redovisade länderna föreligger indextal från senare tidpunkter än december 1951. Dessa redovisas i tablån här nedan, varvid december 1951 = 100.

Land	Dec. 1951	Jan. 1952	Febr. 1952
Sverige (C)	100	100	101
Finland (B)	100	104	103
Schweiz (A)	100	100	100
Belgien (C)	100	101	101
Västtyskland (A)	100	100	101
Frankrike (A)	100	102	104

A. L.

Arbetsmarknaden under februari 1952

Tillgången på såväl manlig som kvinnlig arbetskraft hade i jämförelse med februari månad förra året icke oväsentligt förbättrats inom flertalet näringsgrenar. Beträffande kvinnlig arbetskraft var ökningen mest framträdande inom industri och hantverk.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet inom den egentliga industrin *anställda* arbetare 0,2 % lägre än i januari. Antalet manliga arbetare var oförändrat, medan antalet kvinnliga sjönk med 1,0 %. Antalet *i arbete varande* arbetare minskade med 0,5 %. På grund av arbetsbrist var 0,5 % frånvarande, medan frånvaron på grund av andra orsaker var 5,7 %.

Inom *malmbrytningen* förelåg en mindre brist på underjordsarbetare. Rekryteringen av dylik personal försvårades vid de norrbottniska malmfälten genom bostadsbristen, medan vid de mellansvenska fälten rekryteringssvårigheterna i stor utsträckning berodde på att främst van arbetskraft efterfrågades. — Rekryteringen av arbetskraft till *järnbruken* var under månaden i stort sett tillfredsställande och arbetsstyrkan undergick en i förhållande till årstiden normal ökning. En stor del av de nyanställda vid bruken utgjordes av utlänningar, främst danskar och finnar. — *Verkstadsindustrins* arbetskraftsbehov var något mindre jämfört med februari månad förra året. Tillgången på tempo- och diversearbetare var på de flesta håll god och behovet av dylik personal kunde rätt väl tillgodoses utom i de fall, där bostadsbristen utgjorde ett hinder för överflyttning av arbetskraft. Bristen på yrkesarbetare av skilda slag kvarstod i det närmaste oförändrad. Särskilt framträdande var efterfrågan på kunniga svarvare, verktygsarbetare och bilmontörer. Vid några mindre företag rådde sysselsättningssvårigheter på grund av bristande order- eller materialtillgång. Den arbetskraft, som därvid friställdes, kunde i allmänhet lätt beredas annan sysselsättning. — *Träindustrins* sysselsättningsförhållanden var i stort sett tillfredsställande. På sina håll rådde emellertid ojämnhet i arbetstillgången, varför korttidsarbete och permitteringar icke kunde undvikas. Driftsinskränkningarna var dock av begränsad omfattning. *Sågverksindustrins* ökade behov av arbetskraft kunde i regel tillgodoses. — *Pappers- och grafiska industrin* hade god sysselsättning med otillfredsställd efterfrågan på arbetskraft. Pappersindustrins rekryteringsbehov syntes dock ha minskat något. — Inom *textil- och beklädnadsindustrin* minskade antalet arbetslösa i jämförelse med föregående månad under det att korttidsarbetet visade tendens att öka. — Inom *sko- och läderindustrin* var läget i stort sett oförändrat sedan januari månad.

Jordbrukets omedelbara arbetskraftsbehov var även under februari ringa och efterfrågan avsåg huvudsakligen arbetskraft inför vårflyttningarna i mars. Behovet av maskinkunniga jordbruksarbetare var större än tidigare.

Inom *skogsbruket* rådde i stort sett jämvikt mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft och arbetsgivarna visade mindre intresse att anställa från andra yrkesområden friställd men vid skogsarbete ovan arbetskraft. Enligt av arbetsmarknadsstyrelsen företagen inventering sysselsattes i avverknings-

arbetet hos domänverket och 56 större skogsbolag i mitten av februari 74 200 huggare och körare mot 62 000 vid samma tidpunkt förra året.

Inom *landtransporten* efterfrågades chaufförer över så gott som hela landet. Behovet av personal för bangårds- och magasinstjänst vid statens järnvägar i Stockholm och Göteborg kunde alltjämt icke fyllas. För *stuveriarbetarna* i södra och mellersta Sverige var sysselsättningen mycket god. Riklig tillströmning av tillfällig arbetskraft förhindrade emellertid att arbetskraftsbrist uppstod. Stuveriarbetarna vid de stängda hamnarna i Övre Norrland omplacerades i stor utsträckning till andra näringsområden. Ett antal norrländska stuvare överfördes till stuveriarbete i Göteborg och Stockholm.

Säsongmässigt var *sjömansförmedlingens* verksamhet av mindre omfattning. För däcksmanskap var påmönstringsmöjligheterna relativt begränsade med undantag för lättmatroser. För maskinmanskapet var situationen något bättre och väntetiderna kortare. Bristen på befäl utfylldes med utländskt befäl och befäl med lägre behörighet. Vid sjömanshusen redovisades under månaden sammanlagt 3 567 påmönstringar och 3 885 avmönstringar mot 4 654 resp. 4 802 under januari.

Genom arbetsförmedlingarnas medverkan tillsattes under februari ca 84 000 platser, varav 57 000 med manliga och 27 000 med kvinnliga sökande. Av totalantalet tillsatta platser beräknades 47 % ha högst en veckas varaktighet. I jämförelse med januari minskade antalet arbetsansökningar med i genomsnitt 8,5 (manliga 8,0 %, kvinnliga 9,4 %), antalet lediga platser med 5,2 % (manliga 5,8 %, kvinnliga 4,2 %) samt antalet tillsatta platser med 8,1 % (manliga 7,3 %, kvinnliga 9,6 %).

Antalet *arbetsansökningar* på 100 lediga platser var 123 mot 128 i januari 1952 och 96 i februari 1951. För enbart manlig arbetskraft var antalet 127 mot 130 i januari och för enbart kvinnlig arbetskraft 116 mot 123. Motsvarande relationstal för enbart industri var 141 och 150 samt för enbart byggnadsverksamhet 245 och 231. Antalet *tillsatta platser* på 100 lediga utgjorde under februari 70 (manliga 74, kvinnliga 63) mot 72 i januari. I samverkan mellan arbetsförmedlingar på olika orter i landet tillsattes 6 086 platser, varav 4 605 med manliga och 1 481 med kvinnliga sökande.

Enligt preliminära siffror för *arbetslösheten* inom de fackförbund, som lämnade uppgifter för månadsskiftet januari/februari, uppgick denna till 2,5 % av medlemsantalet, eller samma procenttal som vid motsvarande tidpunkt år 1951. Antalet av arbetslöshetsnämnderna vid utgången av februari rapporterade *hjälpsökande arbetslösa* uppgick till 1 663.

I tabellavdelningen (s. 282) lämnas närmare uppgifter om arbetsförmedling, sysselsättning, arbetslöshet och byggnadstillstånd. *Wgt*

Meddelanden från arbetsmarknadsstyrelsen

Erkända arbetslöshetskassor 1951. Enligt preliminära beräkningar utbetalades under 1951 i försäkringsersättningar från de erkända arbetslöshetskassorna sammanlagt ca 13,8 milj. kr, avseende 1,7 milj. understödsdagar.

Av beloppet utgjorde 11,4 milj. kr daghjälp samt 2,4 milj. kr familjetillägg. Understödsutgivningen, varav ca 75 % hänförde sig till första halvåret 1951, hade betydligt mindre omfattning än under år 1950, då 22,6 milj. kr utbetalades för 2,8 milj. dagar. Antalet understödsdagar i procent av antalet redovisade arbetslöshetsdagar utgjorde endast 16,6 mot 24,2 för år 1950.

Statsbidraget för 1951 torde uppgå till ca 7,7 milj. kr, varav 4,8 milj. kr såsom bidrag till understöd och 2,9 milj. kr såsom bidrag till förvaltning. Totala statsbidraget för år 1950 var 12,7 milj. kr, varav 9,9 milj. till understöd och 2,8 milj. till förvaltning.

Under verksamhetsåret har i medlemsavgifter influtit ca 31 milj. kr. Kassornas fonder den 31 december 1951 beräknas uppgå till drygt 179 milj. kr.

I tabellbilagan lämnas dels en redovisning av verksamheten inom de erkända arbetslöshetskassorna under november och december 1951, dels ett sammandrag över årets verksamhet, jämförd med 1950.

Sysselsättningen inom storskogsbruket. Sedan november 1950 inhämtar arbetsmarknadsstyrelsen kvartalsvis uppgifter om sysselsättningen inom storskogsbruket. I inventeringarna, som i regel företas andra helgfria tisdagen i februari, maj, augusti och november, ingår domänverket samt ett 50-tal större skogsbolag. Uppgifter lämnas om antalet sysselsatta vid avverkningsarbeten, skogsvårdsarbeten samt i skogsförvaltningarnas egen regi bedrivna husbyggnads- och anläggningsarbeten vid nämnda tidpunkter.

Antal sysselsatta / Arbetsgivare	Avverkningsarbeten			Skogsvårds-arbeten		Husbyggnads- och anläggnings-arbeten	
	1952		1951	1952	1951	1952	1951
	Hela antalet	därav huggare					
Domänverket	13 472	9 790	12 405	9	10	265	185
56 större skogsbolag	60 731	37 577	49 632	8	1	1 037	717
Summa	**74 203**	**47 367**	**62 037**	**17**	**11**	**1 302**	**902**

Resultatet av inventeringen den 12 februari 1952 framgår av förestående sammanställning, som även utvisar sysselsättningen vid motsvarande tidpunkt 1951. Domänverket samt 56 större skogsbolag hade lämnat uppgifter vid båda inventeringstillfällena.

Sysselsättningsutvecklingen november 1950—februari 1952 framgår av sammanställningen på nästa sida, vari ingår domänverket samt de 44 skogsbolag, som lämnat uppgifter vid samtliga inventeringstillfällen.

Varselsystemet. I syfte att få till stånd en effektivering och aktualisering av varselsystemet har överläggningar ägt rum mellan arbetsmarknadsstyrelsen å ena sidan och Sveriges industriförbund, Svenska arbetsgivareföreningen och Industriens produktionsråd å andra sidan rörande åtgärder i anledning av driftsnedläggelse och driftsinskränkning. Därvid har överenskommits, att i fortsättningen anmälan om väntade permitteringar eller avske-

	Antal sysselsatta			
	februari	maj	augusti	november
Avverkningsarbeten				
1950	—	—	—	30 832
1951	59 203	22 639	18 403	34 751
1952	68 159	—	—	—
Skogsvårdsarbeten				
1950	—	—	—	1 017
1951	11	3 929	4 355	959
1952	15	—	—	—
Husbyggnads- och anläggningsarbeten				
1950	—	—	—	2 960
1951	787	1 342	3 595	3 736
1952	1 166	—	—	—

danden skall ske genom direkta informationer från företagsledningen till länsarbetsdirektören eller arbetsförmedlingsinspektören. Uppgifter om dessa förhållanden skall däremot inte längre lämnas på sysselsättningsrapporten till socialstyrelsen. Vid företagens kontakt med länsarbetsnämnden bör uppgifter lämnas om vid vilken tidpunkt avskedandena eller permitteringarna avses komma att genomföras, antalet anställda som berörs, driftsinskränkningens beräknade varaktighet samt orsaken. I ett särskilt cirkulär till länsarbetsnämnderna (nr 1639) lämnas närmare anvisningar angående rapporteringen.

Det åligger länsarbetsnämnderna att omedelbart underrätta arbetsmarknadsstyrelsen om varsel av egentlig betydelse. Däremot behöver varsel om tämligen betydelselösa permitteringar och avskedanden icke inrapporteras. Vid meddelande till styrelsen om varsel skall också anges vilka åtgärder varslet föranleder från nämndens sida.

Statistiken över arbetslösheten inom fackförbunden. I tab. 6 b i tabellavdelningen lämnas uppgifter om arbetslöshetsprocenten i samtliga rapporterande fackförbund vid slutet av varje månad år 1951 ävensom årsmedeltal för åren 1950 och 1951.

Inom handelsarbetareförbundet skall medlemmarna fr. o. m. oktober månad 1951 erlägga månadsavgifter i stället för veckoavgifter. Då arbetslöshetsstatistiken är grundad på uppgifter om antalet fackföreningsmedlemmar, som på grund av arbetslöshet befriats från erläggande av avgifter sista veckan i månaden, kan handelsarbetareförbundet ej längre redovisas i arbetslöshetsstatistiken.

Inom vägarbetareförbundet kommer avdelningarna fr. o. m. januari 1952 att lämna avgiftsredovisning till förbundet varannan månad avseende en tvåmånadersperiod. Inom lantarbetareförbundet tillämpas sedan flera år tillbaka samma redovisningssystem.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden

A. Arbetsförmedling [1]

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingarna under februari 1952

Arbetsförmedlingen i	Hela verksamheten				Kvinnliga avdelningen				Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar *om* arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	Ansökningar *om* arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	
Stockholms stad	24 742	24 475	17 986	13 613	8 915	10 688	6 592	4 979	101
Stockholms län	4 036	4 464	2 279	618	1 547	1 985	994	395	90
Uppsala län	2 626	1 833	918	174	1 170	924	479	131	143
Södermanlands län . . .	4 108	3 660	2 183	412	1 465	1 250	689	109	112
Östergötlands län	7 609	5 572	3 489	899	2 710	1 846	1 100	328	137
Jönköpings län	3 979	3 024	1 656	443	1 623	1 384	734	239	132
Kronobergs län	2 184	1 841	1 205	207	795	755	465	107	119
Kalmar län	3 747	2 625	1 759	394	1 109	807	535	117	143
Gotlands län	733	439	277	57	194	139	67	13	167
Blekinge län	3 562	1 944	1 616	651	1 087	714	578	262	183
Kristianstads län	5 072	2 968	2 194	583	1 547	960	579	129	171
Malmö stad	7 370	6 211	5 397	3 950	2 176	1 822	1 442	915	119
Malmöhus län i övrigt . .	10 267	6 101	4 963	2 419	2 857	1 699	1 138	351	168
Hallands län	2 734	1 548	1 037	262	966	598	320	88	177
Göteborgs stad	17 437	15 769	13 152	10 128	4 738	3 652	2 838	2 020	111
Gbg o. Boh. län i övrigt .	2 634	1 650	1 166	324	981	628	374	126	160
Älvsborgs län	6 473	3 351	2 096	328	2 566	1 428	775	190	193
Skaraborgs län	2 968	2 322	1 189	203	1 102	915	464	84	128
Värmlands län	4 259	3 773	2 491	490	1 580	1 278	867	230	113
Örebro län	3 679	3 126	1 686	400	1 459	1 359	759	262	118
Västmanlands län	3 274	2 755	1 380	121	1 235	964	570	63	119
Kopparbergs län	3 897	3 600	1 948	324	1 366	1 310	712	201	108
Gävleborgs län	4 792	4 126	3 089	1 369	1 553	1 346	976	390	116
Västernorrlands län . . .	4 972	3 549	2 568	470	1 398	1 115	771	271	140
Jämtlands län	2 008	2 238	1 534	109	639	779	575	89	90
Västerbottens län	3 486	2 758	2 053	269	1 185	1 106	718	142	126
Norrbottens län	4 524	3 662	2 549	403	1 358	1 130	815	183	124
Summa febr. 1952	**147 172**	**119 384**	**83 860**	**39 620**	**49 321**	**42 581**	**26 926**	**12 414**	**123**
» jan. 1952	160 820	125 947	91 222	39 637	54 466	44 426	29 801	12 629	128
» febr. 1951	142 179	148 265	93 138	47 424	44 343	51 779	28 618	13 495	96
» » 1950	167 553	129 812	88 566	43 445	43 956	51 633	28 315	13 891	129
» » 1949	141 503	118 980	76 114	31 200	41 216	54 413	28 810	14 850	119

[1] En arbetssökande person anses göra en ansökning om arbete varje månad han besöker arbetsförmedlingen. Därest han anvisas arbete och efter dettas avslutande återkommer till kontoret under samma månad, räknas han dock ha gjort förnyad ansökning. En och samma arbetssökande person kan sålunda motsvaras av flera arbetsansökningar under samma månad.

En del av platserna inom ett yrke kan besättas med sökande från annan yrkesgrupp. Till följd härav kan de tillsatta platserna inom en yrkesgrupp överstiga antalet sökande i samma grupp.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under februari 1952[1]

Yrkesgrupper	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen				
	P	A	L	T	Därav 1 v.	P	A	L	T	Därav 1 v.
Jordbruk o. skogsbruk	7 650	8 394	9 735	4 809	119	472	514	124	80	—
Jordbruk	3 774	4 250	2 812	908	99	242	246	77	43	—
Trädgårdsskötsel	794	930	340	176	4	214	252	41	31	—
Fiske	150	219	7	3	—	1	1	1	1	—
Skogsbruk	2 932	2 995	6 576	3 722	16	15	15	5	5	—
Industri o. hantverk	48 617	53 639	29 953	18 061	519	9 328	9 615	3 843	1 939	38
Malmbr. o. metallind.	6 336	7 383	11 119	3 817	46	430	467	675	350	1
Jord- o. stenind.	1 220	1 339	642	324	1	96	101	89	47	—
Träindustri	2 378	2 540	1 708	946	25	48	49	40	34	—
Pappers- o. graf. ind.	809	943	849	412	6	288	312	210	112	1
Livsmedelsindustri	2 513	2 875	1 355	855	140	1 005	1 043	533	305	10
Textil- o. bekl.-ind.	8 711	8 940	2 270	1 094	34	6 633	6 777	1 821	844	25
Läder-, hår- o. gummiindustri	2 287	2 406	487	267	2	708	729	231	123	—
Kemisk-teknisk ind.	237	266	521	316	4	113	130	243	123	1
Byggnadsverksamhet	24 097	26 915	10 991	10 021	261	7	7	1	1	—
Kraft- o. vattenverk	29	32	11	9	—	—	—	—	—	—
Samfärdsel	10 052	17 818	19 521	18 683	14 488	384	445	158	98	18
Landtransp. Luftfart	4 952	10 734	16 970	16 228	14 340	297	309	119	63	6
Sjöfart	5 100	7 084	2 551	2 455	148	87	136	39	35	12
Handel	11 140	15 935	14 819	10 643	5 825	7 387	10 248	10 307	7 148	3 754
Affärsverksamhet	4 587	4 758	2 803	1 223	91	3 001	3 074	1 995	923	47
Lagerarbete	1 434	2 350	1 658	1 362	377	279	291	211	180	18
Bank- o. försäkringsv.	125	126	76	24	—	20	20	11	5	—
Hotell, rest., storhush.	4 994	8 701	10 282	8 034	5 357	4 087	6 863	8 090	6 040	3 689
Förvaltn. o. fria yrken	12 616	15 300	10 331	7 056	3 340	4 919	5 516	4 875	2 817	616
Allmän tjänst	438	514	102	60	—	8	8	1	—	—
Socialvård	108	113	127	65	6	76	80	95	47	6
Tekniska arbetsomr.	3 007	3 050	1 076	387	—	209	222	84	47	—
Kontorsarbete	5 119	5 257	4 297	1 978	52	3 473	3 560	3 405	1 504	43
Undervisning m. m.	1 161	1 239	1 045	919	92	655	700	672	608	72
Konstnärlig verks.	2 783	5 127	3 684	3 647	3 190	498	946	618	611	495
Hälso- o. sjukvård	2 423	2 773	2 341	1 401	173	2 258	2 577	2 156	1 326	168
Husligt arbete	9 877	15 415	19 517	12 377	7 594	9 871	15 407	19 503	12 363	7 584
Genomgående yrken, div. arb.	6 358	10 847	12 710	10 787	7 562	989	1 169	1 592	1 135	236
Genomgående yrken	3 469	4 982	5 250	3 388	1 063	988	1 168	1 582	1 125	235
Diversearbete	2 889	5 865	7 460	7 399	6 499	1	1	10	10	1
Annat arbete	6 880	7 051	457	43	—	3 738	3 830	23	20	—
Extra skördehjälp m. m.	21	21	—	—	—	—	—	—	—	—
Elevpraktikarbete	296	299	457	43	—	24	24	23	20	—
Utan avsl. utbildn.	6 563	6 731	—	—	—	3 714	3 806	—	—	—
Summa	**115 613**	**147 172**	**119 384**	**83 860**	**39 620**	**39 346**	**49 321**	**42 581**	**26 926**	**12 414**
Därav under 18 år	9 659	9 772	7 574	4 234	386	5 467	5 527	3 368	2 215	181

[1] Förkortningar använda i tab. 2 och 3: P = arbetssökande personer, A = ansökningar om arbete, L = lediga platser, T = tillsatta platser, 1 v. = tillsatta platser med högst en veckas varaktighet.

Tab. 3. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de särskilda arbetsförmedlingarna under febr. 1952[1]

Arbetsförmedlingen i	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
	Jordbruk, trädg.-skötsel o. fiske			Skogsbruk			Malmbrytning o. metallindustri			Trä- o. pappersindustri			Byggnadsverksamhet		
Stockholm . .	66	1	—	1	—	—	1 257	1 232	449	282	338	123	2 500	380	332
Stockholms l.	328	238	38	83	300	199	320	813	243	80	88	41	1 091	494	408
Uppsala l. . .	163	153	27	25	106	41	153	253	88	48	35	11	304	145	143
Södermanl. l.	229	266	52	60	268	164	519	710	343	95	94	49	700	352	309
Östergötl. l. .	347	369	82	51	191	75	402	670	164	229	115	42	862	441	355
Jönköpings l.	105	135	33	57	138	84	205	254	85	312	142	58	673	398	321
Kronobergs l.	99	85	26	68	165	120	103	109	54	189	147	96	458	237	202
Kalmar l. . .	202	117	22	52	177	89	175	212	111	276	197	129	942	401	339
Gotlands l. .	58	12	5	1	21	9	20	22	9	4	7	6	226	77	76
Blekinge l. .	156	30	19	27	84	53	189	157	97	153	40	25	961	266	260
Kristianst. l. .	489	212	112	45	125	104	134	186	89	173	76	58	1 508	649	636
Malmö . . .	294	49	49	7	3	3	301	445	180	95	44	35	644	187	182
Malmöh. l. i ö.	1 106	478	310	4	56	54	304	380	165	124	53	30	2 315	600	590
Hallands l. .	162	95	41	12	37	34	126	130	57	54	25	13	849	294	283
Göteborg . .	254	20	11	13	15	9	705	1 619	219	242	100	66	2 310	460	435
Gbg Boh. l. i ö.	72	38	12	12	41	29	110	117	58	55	73	39	684	333	290
Älvsborgs l. .	164	86	25	211	328	257	349	389	150	82	71	37	1 177	468	438
Skaraborgs l.	235	272	73	11	82	46	152	208	59	92	78	22	667	303	243
Värmlands l. .	130	72	18	218	747	404	256	364	178	105	85	58	912	536	500
Örebro l. . .	71	132	19	67	200	71	216	422	159	39	60	34	666	366	321
Västmanl. l. .	141	143	32	79	194	125	439	720	207	62	105	45	677	226	195
Kopparbergs l.	86	33	10	303	450	307	342	682	184	74	127	50	959	386	361
Gävleborgs l.	75	48	30	181	384	167	185	299	152	79	139	75	855	448	410
Västernorrl. l.	82	18	9	194	527	274	151	219	59	217	64	43	1 183	894	828
Jämtlands l. .	66	22	11	309	828	439	43	40	11	23	19	10	572	346	340
Västerb. l. .	103	21	14	315	369	242	109	198	120	144	158	118	915	539	519
Norrbottens l.	116	14	7	589	740	323	118	269	127	155	77	45	1 305	765	705
Summa	**5 399**	**3 159**	**1 087**	**2 995**	**6 576**	**3 722**	**7 383**	**11119**	**3 817**	**3 483**	**2 557**	**1 358**	**26915**	**10991**	**10021**

	Övriga industrigrupper			Samfärdsel o. handel			Förvaltning o. fria yrken			Sjukvård o. husligt arbete			Annat arbete		
Stockholm . .	907	627	260	9 110	11020	9 797	4 125	3 007	1 703	3 087	4 446	2 645	3 407	3 424	2 677
Stockholms l.	271	218	73	452	526	284	190	140	73	880	1 315	679	341	332	241
Uppsala l. . .	237	97	35	382	254	115	399	133	76	354	493	273	561	164	109
Södermanl. l.	366	173	99	651	802	617	418	193	95	517	592	309	553	210	146
Östergötl. l. .	1 266	245	130	1 509	1 557	1 344	1 332	559	388	823	1 107	682	788	318	227
Jönköpings l.	757	196	92	466	408	179	246	212	104	652	799	428	506	342	272
Kronobergs l.	288	152	96	193	212	120	111	144	120	426	479	294	249	111	77
Kalmar l. . .	377	183	114	706	487	376	226	149	82	423	439	296	368	263	201
Gotlands l. .	85	25	12	106	128	77	26	25	16	74	83	39	133	39	28
Blekinge l. .	347	128	107	613	517	469	205	106	65	442	411	332	469	205	159
Kristianst. l. .	602	238	116	677	534	415	287	291	226	548	462	263	609	195	175
Malmö . . .	569	177	150	2 377	2 654	2 554	1 018	870	780	759	986	754	1 306	796	716
Malmöh. l. i ö.	1 340	265	204	2 091	1 744	1 510	510	324	255	858	831	535	1 615	1 370	1 310
Hallands l. .	466	119	65	341	333	234	120	84	54	325	321	163	279	110	95
Göteborg . .	1 923	364	239	7 397	8 052	7 812	1 544	904	702	1 619	1 988	1 648	1 430	2 247	2 011
Gbg Boh. l. i ö.	711	185	107	337	361	269	148	106	83	264	309	211	241	87	68
Älvsborgs l. .	2 505	449	202	518	402	250	484	222	111	554	692	434	429	244	192
Skaraborgs l.	381	258	91	355	239	139	306	168	122	458	503	235	311	211	159
Värmlands l.	447	156	91	468	383	232	499	347	259	650	745	517	574	338	254
Örebro l. . .	589	314	160	453	430	232	684	352	195	446	642	371	448	208	124
Västmanl. l. .	175	119	54	443	325	172	382	253	165	461	389	200	415	281	185
Kopparbergs l.	192	147	67	443	559	271	274	197	109	608	672	344	616	347	245
Gävleborgs l. .	425	166	97	1 162	816	638	851	985	923	549	546	370	430	295	227
Västernorrl. l.	243	104	77	1 225	558	438	351	203	118	685	670	466	641	292	256
Jämtlands l. .	76	58	37	324	414	346	153	77	52	270	364	234	172	70	54
Västerb. l. .	173	89	64	449	244	186	201	145	83	688	790	513	389	205	194
Norrbottens l.	140	34	26	505	381	250	210	135	97	768	784	543	618	463	426
Summa	**15858**	**5 286**	**2 865**	**33753**	**34340**	**29326**	**15300**	**10331**	**7 056**	**18188**	**21858**	**13778**	**17898**	**13167**	**10830**

[1] Förkortningar: se not till tab. 2.

B. Sysselsättning

Tab. 4. Sysselsatta arbetare i slutet av februari 1952 i jämförelse med slutet av januari 1952 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i februari 1952 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (jan. 1952 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Malmbrytning o. metallind.	**2 052**	**208 962**	**16 559**	**225 521**	**100·5**	**101·4**	**100·6**	**100·3**	**0·1**	**6·0**
Gruvor o. anrikningsverk	56	11 711	181	11 892	100·6	·	100·6	100·2	—	5·9
Järn-, stål- o. kopparverk	56	35 409	967	36 376	100·8	102·2	100·9	100·7	·	6·9
Järn- o. stålmanufaktur	365	22 218	2 869	25 087	100·4	102·0	100·6	100·1	0·2	5·4
Mekaniska verkstäder	794	83 924	4 002	87 926	100·4	101·7	100·4	100·3	0·1	5·6
Reparationsverkstäder	285	7 478	27	7 505	99·6	·	99·6	99·6	·	5·2
Skeppsvarv	71	16 483	1	16 484	101·1	·	101·1	101·1	·	8·5
Elektrotekniisk industri	149	20 395	6 142	26 537	100·5	100·9	100·6	100·2	·	5·6
Annan metallindustri	276	11 344	2 370	13 714	100·3	101·0	100·4	99·7	·	5·6
Jord- o. stenindustri	**581**	**26 041**	**2 634**	**28 675**	**99·3**	**98·9**	**99·2**	**98·9**	**1·5**	**5·0**
Kolgruvor	14	818	1	819	100·4	·	100·4	100·1	—	10·3
Torvindustri	52	552	5	557	100·0	·	100·0	98·8	6·5	7·6
Stenindustri	118	3 887	7	3 894	99·7	·	99·8	99·6	0·8	4·2
Kalk- o. kritbruk	38	1 562	13	1 575	99·6	·	99·3	99·8	0·6	5·0
Cementfabriker	7	1 649	11	1 660	100·8	·	100·8	101·0	—	5·4
Cementvarufabriker	86	2 466	53	2 519	100·2	·	100·2	100·0	1·1	3·6
Tegelbruk	152	5 074	101	5 175	98·7	·	98·6	97·5	2·9	6·1
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	22	4 056	1 863	5 919	99·8	99·5	99·7	99·6	—	4·2
Glasindustri	61	4 231	564	4 795	97·3	99·1	97·5	96·9	2·8	4·2
Annan jord- o. stenindustri	31	1 746	16	1 762	100·2	·	99·7	99·8	1·0	7·3
Träindustri	**1 115**	**37 906**	**1 221**	**39 127**	**100·4**	**98·2**	**100·4**	**100·3**	**1·4**	**3·8**
Sågverk o. hyvlerier	410	16 727	210	16 937	102·5	91·7	102·3	102·5	1·8	4·1
Låd- o. wallboardfabriker	42	3 572	217	3 789	97·5	100·9	97·7	97·5	0·1	4·5
Byggnadssnickerifabriker	183	6 359	100	6 459	99·8	·	99·8	99·5	1·0	3·6
Möbelfabriker	300	6 906	221	7 127	98·5	98·2	98·5	98·2	1·5	3·2
Svarveri- o. skidfabriker	91	2 597	164	2 761	99·5	·	99·3	99·6	0·6	3·4
Annan trävaruindustri	89	1 745	309	2 054	99·2	100·3	99·4	99·0	2·2	3·1
Pappers- o. grafisk ind.	**648**	**51 731**	**8 217**	**59 948**	**99·7**	**99·9**	**99·7**	**99·2**	**0·1**	**6·0**
Pappersmassefabriker	64	18 910	334	19 244	99·3	101·8	99·4	99·0	0·2	5·6
Pappersbruk o. pappfabr.	60	15 571	2 431	18 002	99·8	99·9	99·8	99·7	0·1	5·8
Papp- o. pappersvaruind.	95	2 067	1 281	3 348	99·8	98·8	99·4	98·6	0·1	4·3
Grafisk industri	429	15 183	4 171	19 354	100·0	100·1	100·1	99·0	·	6·9
Livsmedelsindustri	**950**	**26 380**	**10 848**	**37 228**	**99·8**	**100·0**	**99·9**	**99·0**	**0·8**	**6·7**
Kvarnar	46	1 378	191	1 569	100·8	·	100·5	99·6	0·2	5·9
Bageriindustri	239	4 740	2 241	6 981	101·0	105·2	102·3	101·4	0·2	6·8
Sockerindustri	24	2 567	262	2 829	97·4	66·5	93·4	92·7	4·1	6·1
Choklad- o. konfektind.	68	1 550	2 693	4 243	103·1	105·3	104·5	104·0	0·6	6·7
Mejeriindustri	85	2 807	342	3 149	99·8	103·3	100·2	99·8	—	6·3
Slakterier o. charkuterier	158	5 855	1 233	7 088	99·3	100·0	99·4	98·6	0·2	6·1
Fiskber.-anst. o. konservf.	66	829	1 319	2 148	97·3	93·0	94·6	93·3	3·2	7·3
Margarinindustri	8	366	114	480	98·1	·	98·6	96·7	—	7·3
Bryggerier o. läskedrycksf.	184	4 968	916	5 884	100·3	100·0	100·2	99·2	0·4	7·0
Tobaksfabriker	9	469	1 155	1 624	98·7	98·5	98·5	99·5	0·7	10·0
Annan livsmedelsindustri	63	851	382	1 233	97·4	98·5	97·7	95·9	1·3	5·4

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 4 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV FEBRUARI 1952

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i februari 1952 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (jan. 1952 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Textil- o. beklädnadsind. .	**951**	**27 932**	**46 016**	**73 948**	**98·1**	**97·7**	**97·9**	**97·6**	**1·1**	**5·2**
Ylleindustri	81	4 986	4 861	9 847	97·9	99·0	98·4	97·9	1·2	5·3
Bomullsindustri	64	8 348	7 095	15 443	97·4	97·8	97·6	97·8	0·2	5·9
Linne- o. juteindustri . .	12	1 505	1 465	2 970	99·4	98·9	99·1	99·6	—	7·8
Trikåfabriker	151	2 294	6 720	9 014	96·7	94·5	95·1	94·3	1·9	5·9
Sömnadsindustri	448	5 532	21 298	26 830	97·2	97·8	97·7	97·4	1·8	4·5
Hatt- o. mössfabriker . .	36	289	929	1 218	100·7	100·4	100·5	100·1	0·9	4·9
Annan hithörande industri	159	4 978	3 648	8 626	100·5	100·6	100·5	100·0	0·3	4·6
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**348**	**12 414**	**6 924**	**19 338**	**98·7**	**97·7**	**98·3**	**98·2**	**0·4**	**4·9**
Garverier	29	1 970	175	2 145	97·8	·	98·3	98·9	0·8	5·7
Päls- o. skinnvarufabr. .	81	1 054	1 198	2 252	97·3	100·8	99·2	98·0	1·2	4·4
Skoindustri	132	3 582	2 448	6 030	98·3	97·0	97·8	97·2	0·3	4·1
Andra lädervarufabriker .	52	1 019	626	1 645	99·7	98·9	99·4	99·1	0·4	4·7
Gummivarufabriker . . .	14	4 038	2 231	6 269	99·7	96·1	98·4	98·9	0·1	5·6
Annan hithörande industri	40	751	246	997	97·9	96·5	97·6	97·5	0·9	5·0
Kemisk-teknisk industri .	**284**	**14 071**	**3 802**	**17 873**	**100·4**	**102·5**	**100·9**	**100·4**	**0·2**	**7·4**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	98	3 605	1 064	4 669	99·3	103·4	100·2	99·2	·	7·2
Sprängämnesfabriker . .	7	1 102	491	1 593	101·0	102·3	101·4	100·3	—	8·9
Tändsticksfabriker . . .	7	1 326	1 013	2 339	102·4	103·3	102·8	103·2	—	9·0
Annan kemisk-tekn. ind. .	172	8 038	1 234	9 272	100·6	101·1	100·7	100·4	0·4	6·7
Samtl. industrigrupper	**6 929**	**405 437**	**96 221**	**501 658**	**100·0**	**99·0**	**99·8**	**99·5**	**0·5**	**5·7**
Statl. verk o. byggnadsarb.	**245**	**47 611**	**1 844**	**49 455**	**100·6**	**100·5**	**100·6**	**100·3**	**0·9**	**7·0**
Mek. o. elektr. verkstäder	87	12 344	503	12 847	100·4	102·2	100·5	99·7	—	7·7
Skeppsvarv	3	3 235	29	3 264	99·5	·	99·6	98·6	—	11·1
Beklädn.verkst., förråd o. d.	60	843	578	1 421	96·6	99·0	97·5	97·0	—	5·4
Sprängämnesfabriker . .	4	578	429	1 007	93·5	99·3	95·9	98·0	—	4·2
Byggnads- o. anläggn.-arb.	91	30 611	305	30 916	101·0	102·0	101·0	101·0	1·4	6·5

Tab. 5. Förändringen i antalet anställda industriarbetare februari 1951—februari 1952. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1951										1952	
	febr.	mars	april	maj	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
Malmbrytning o. metallind. .	100·0	100·3	100·2	99·2	98·6	98·5	99·0	100·7	101·7	101·8	102·6	103·2
Jord- och stenindustri . . .	100·0	99·5	102·3	105·0	106·7	105·7	104·0	102·8	103·2	101·0	100·6	99·8
Träindustri	100·0	101·0	103·7	104·8	104·9	103·9	102·1	101·0	99·3	96·3	95·5	95·9
Pappers- o. grafisk industri .	100·0	100·3	101·2	101·2	102·3	101·8	102·1	102·8	103·6	103·1	103·0	102·7
Livsmedelsindustri	100·0	99·3	99·5	100·2	102·6	101·9	102·1	106·3	105·6	99·5	97·0	96·9
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	100·0	100·5	99·2	97·1	96·9	97·2	97·2	95·8	92·9	92·2	90·3
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	100·4	100·0	99·5	97·3	96·2	95·5	95·6	95·4	93·4	91·4	89·8
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	100·2	100·4	99·6	98·4	97·7	97·2	97·5	98·0	96·9	97·4	98·3
Samtliga industrigrupper	**100·0**	**100·2**	**100·7**	**100·3**	**100·0**	**99·6**	**99·6**	**100·6**	**100·7**	**99·3**	**99·2**	**99·0**

C. Arbetslöshet

Tab. 6 a. Arbetslösheten inom fackförbunden den 31 januari 1952

Fackförbund	31/1 1952 (preliminära uppgifter)					31/12 1951			31/1 1951
	Redovisade avd.	Redovisade medlemmar		Arbetslösa		Medlemmar	Arbetslösa		Arbetslösa %
		Samtliga	Därav kvinnor	Antal	%		Antal	%	
Industri (utom byggnads- och anläggningsverksamh.)									
Gruvindustriarbetareförb.	56	10 624	175	**38**	**0·4**	10 969	106	1·0	1·1
Metallindustriarb.-förb.[1]	195	148 391	12 251	**1 039**	**0·7**	227 281	1 962	0·9	0·7
Järnbruksarbetare . .	34	24 374	923	**112**	**0·5**	42 019	222	0·5	0·5
Verkstadsarbetare . . .	161	124 017	11 328	**927**	**0·7**	185 262	1 740	0·9	0·7
Gjutareförbundet . . .	135	12 500	88	**102**	**0·8**	12 476	126	1·0	0·8
Stenindustriarbetareförb.	135	4 797	—	**223**	**4·6**	5 100	407	8·0	8·2
Fabriksarbetareförbundet	538	62 047	13 609	**1 372**	**2·2**	61 648	1 627	2·6	2·3
Byggnadsämnesind.-arb.	273	19 109	1 878	**491**	**2·6**	18 909	540	2·9	2·9
Glasbruksarbetare . .	46	5 045	463	**45**	**0·9**	5 093	155	3·0	0·9
Sockerfabriksarbetare .	18	3 815	656	**271**	**7·1**	3 854	296	7·7	7·0
Övriga	201	34 078	10 612	**565**	**1·7**	33 792	636	1·9	1·5
Träindustriarbetareförb. .	548	55 788	1 377	**941**	**1·7**	57 946	1 499	2·6	1·7
Pappersindustriarb.-förb.	128	40 329	2 571	**215**	**0·5**	41 140	202	0·5	0·8
Bokbindareförbundet . .	69	11 807	6 578	**68**	**0·6**	11 730	57	0·5	0·3
Litografförbundet . . .	24	4 102	171	**13**	**0·3**	4 069	13	0·3	0·2
Typografförbundet . . .	109	14 149	434	**28**	**0·2**	14 122	28	0·2	0·1
Livsmedelsarbetareförb. .	140	38 586	10 323	**887**	**2·3**	38 623	945	2·4	2·7
Bryggeriindustriarb.-förb.	113	7 512	1 478	**101**	**1·3**	7 593	89	1·2	1·0
Tobaksindustriarb.-förb.	12	1 783	1 243	**11**	**0·6**	1 726	12	0·7	1·0
Textilarbetareförbundet .	125	47 884	25 172	**1 651**	**3·4**	48 358	1 089	2·3	0·6
Beklädnadsarbetareförb..	144	38 088	30 877	**875**	**2·3**	37 913	5 115	13·5	0·3
Sko- o. läderindustriarb.-f.	73	10 562	4 060	**454**	**4·3**	11 502	429	3·7	1·6
Sadelm.- o. tapetseraref. .	78	5 580	1 425	**215**	**3·9**	5 644	283	5·0	2·5
De förenade förbunden .	63	14 929	4 576	**144**	**1·0**	15 183	146	1·0	0·5
Byggnads- o. anläggningsverksamhet									
Byggnadsarbetareförb. .	592	107 105	1 127	**5 407**	**5·0**	110 371	6 426	5·8	6·5
Grovarbetare		51 468	1 127	**2 102**	**4·1**	53 491	2 407	4·5	5·3
Träarbetare		40 309	—	**3 016**	**7·5**	41 316	3 741	9·1	9·8
Rörarbetare		15 328	—	**289**	**1·9**	15 564	278	1·8	1·7
Murareförbundet	196	13 780	—	**1 364**	**9·9**	14 070	1 394	9·9	12·8
Målareförbundet	219	10 291	—	**2 492**	**24·2**	18 187	6 090	33·5	23·6
Elektrikerförbundet . .	145	17 567	6	**129**	**0·7**	18 159	201	1·1	1·2
Bleck- o. plåtslagareförb.	63	3 326	—	**57**	**1·7**	3 460	58	1·7	1·5
Vägarbetareförbundet [1] .	.	.	.	.	.	15 936	1 058	6·6	6·8
Övriga									
Lantarbetareförbundet[1] .	.	.	.	.	.	42 422	5 251	12·4	7·5
Transportarbetareförb. .	253	40 161	4 011	**1 053**	**2·6**	42 803	1 496	3·5	3·1
Kommunalarbetareförb. .	524	89 043	38 574	**1 016**	**1·1**	89 765	981	1·1	1·2
Summa	**4 677**	**810 731**	**160 126**	**19 895**	**2·5**	**968 196**	**37 090**	[2]**3·4**	[2]**2·5**

[1] Vägarbetareförbundet, lantarbetareförbundet och vissa avdelningar inom metallindustriarbetareförbundet lämnar uppgifter endast varannan månad; beträffande handelsarbetareförbundet, se sid. 281.

[2] Procenttalen är beräknade på de fackförbund, som redovisade den 31/1 1952. Medräknas även de i not 1 omnämnda förbunden, blir arbetslöshetsprocenten per den 31/12 1951 och den 31/1 1951 resp. 3·8 och 2·7.

Tab. 6 b. Arbetslösheten inom fackförbunden under år 1951

Fackförbund	Antal arbetslösa i % av medlemsantalet												Årsmedeltal	
	31/1	28/2	31/3	30/4	31/5	30/6	31/7	31/8	30/9	31/10	30/11	31/12	1950	1951
Industri (utom byggnads- o. anläggningsverksamh.)														
Gruvindustriarbetareförb.	1·1	1·1	1.1	1·1	0·9	0·8	0·5	0·5	0·4	0·4	0·4	1·6	1·2	0·8
Metallindustriarb.-förb. .	0·7	0·7	0·7	0·6	0·6	0·6	0·6	0·6	0·5	0·6	0·6	0·9	0·9	0·6
Järnbruksarbetare . . .	0·5	0·5	0·6	0·6	0·6	0·5	0·5	0·6	0·5	0·5	0·5	0·5	0·6	0·5
Verkstadsarbetare . . .	0·7	0·7	0·7	0·6	0·6	0·6	0·6	0·6	0·5	0·6	0·6	0·9	1·0	0·7
Gjutareförbundet	0·8	0·9	0·9	0·8	0·7	0·7	0·9	0·7	0·6	0·5	0·6	1·0	1·0	0·8
Stenindustriarbetareförb. .	8·2	5·7	9·6	2·0	1·5	1·6	1·8	1·1	1·3	1·5	1·8	8·0	3·8	3·7
Fabriksarbetareförbundet .	2·3	2·0	2·6	1·3	1·1	1·1	1·3	0·9	0·8	0·7	0·9	2·6	2·1	1·5
Byggnadsämnesind.-arb. .	2·9	2·9	4·0	1·6	0·8	0·7	0·7	0·5	0·6	0·8	1·2	2·9	2·6	1·6
Glasbruksarbetare . . .	0·9	0·7	0·9	0·9	0·6	1·1	2·7	1·1	0·6	0·4	0·4	3·0	1·3	1·1
Sockerfabriksarbetare . .	7·0	5·9	4·3	2·4	1·9	1·5	1·9	1·5	1·2	0·7	0·9	7·7	4·4	3·3
Övriga	1·5	1·2	1·9	1·1	1·2	1·2	1·4	1·1	0·9	0·7	0·9	1·9	1·5	1·3
Träindustriarbetareförb. .	1·7	1·3	1·9	1·1	1·1	0·7	1·3	0·7	0·6	0·6	0·9	2·6	1·8	1·2
Pappersindustriarb.-förb. .	0·8	0·6	0·6	0·5	0·6	0·3	0·5	0·4	0·4	0·4	0·5	0·5	0·8	0·5
Bokbindareförbundet . .	0·3	0·3	0·3	0·2	0·1	0·1	0·2	0·2	0·3	0·3	0·3	0·5	0·5	0·3
Litografförbundet	0·2	0·3	0·2	0·3	0·2	0·1	0·2	0·2	0·2	0·2	0·2	0·3	0·3	0·2
Typografförbundet	0·1	0·1	0·1	0·1	0·0	0·1	0·1	0·1	0·2	0·2	0·1	0·2	0·1	0·1
Livsmedelsarbetareförb. .	2·7	2·4	2·7	2·6	1·6	1·1	1·1	1·1	1·2	1·5	1·7	2·4	2·3	1·8
Bryggeriindustriarb.-förb.	1·0	1·3	1·2	0·7	0·3	0·3	0·3	0·4	0·7	0·7	1·0	1·2	1·2	0·7
Tobaksindustriarb.-förb. .	1·0	2·4	2·0	1·3	0·9	0·7	1·1	2·4	2·5	1·3	0·9	0·7	1·3	1·4
Textilarbetareförbundet .	0·6	0·4	0 6	0·4	0·5	0·4	1·4	0·6	0·6	0·7	0·8	2·3	0·6	0·8
Beklädnadsarbetareförb. .	0·3	0·5	0·5	0·4	0,4	0·5	1·4	1·0	0·6	1·0	1·8	13·5	1·0	1·8
Sko- o. läderindustriarb.-f.	1·6	1·8	1·7	0·7	0·5	0·4	1·2	0·4	0·5	0·6	1·0	3·7	0·9	1·2
Sadelm.- o. tapetseraref. .	2·5	1·6	2·7	2·1	1·6	1·9	4·2	3·4	1·2	1·8	1·9	5·0	2·0	2·5
De förenade förbunden .	0·5	0·5	0·5	1·0	0·4	0·4	0·6	0·3	0·3	0·4	0·5	1·0	0·9	0·5
Byggnads- o. anläggningsverksamhet														
Byggnadsarbetareförb. . .	6·5	6·1	7·5	4·4	2·4	1·7	1·4	1·4	1·4	1·7	2·4	5·8	5·3	3·6
Grovarbetare	5·3	4·4	5·5	3·2	1·8	1·4	1·1	1·2	1·1	1·4	2·0	4·5	4·3	2·7
Träarbetare	9·8	9·6	11·4	6·6	3·6	2·5	2·1	2·2	2·2	2·5	3·5	9·1	7·6	5·1
Rörarbetare	1·7	2·1	3·4	2·6	1·4	0·8	0·4	0·4	0·3	0·5	0 6	1·8	2·4	1·3
Murareförbundet	12·8	9·9	10·6	4·3	2·1	1·5	1·4	1·5	1·5	1·9	4·0	9·9	7·4	5·1
Målareförbundet	23·6	19·8	21·9	10·5	3·2	2·0	1·8	1·9	2·2	3·9	8·0	33·5	11·6	11·0
Elektrikerförbundet . . .	1·2	1·3	1·3	1·1	0·8	0·7	0·5	0·5	0·4	0·5	0·5	1·1	1·0	0·8
Bleck- o. plåtslagareförb.	1·5	2·1	2·3	0·8	0·6	0·2	0·2	0·2	0·2	0·5	0·3	1·7	1·2	0·9
Vägarbetareförbundet . .	6·8	4·9	7·0	5·6	3·6	2·3	2·2	1·9	2·1	1·8	2·9	6·6	5·3	4·0
Övriga														
Lantarbetareförbundet . .	7·5	6·8	8·4	4·5	3·4	2·9	3·6	3·2	2·9	2·6	4·9	12·4	5·3	5·3
Transportarbetareförb. . .	3·1	3·3	4·3	2·3	1·6	1·1	1·3	1·1	1·3	1·3	1·4	3·5	2·7	2·1
Handelsarbetareförb.[1] . .	0·5	0·7	0·6	0·6	0·7	0·6	0·6	1·5	1·4	..	..	..	0·9	0·7
Kommunalarbetareförb. .	1·2	0·9	1·9	0·7	0·5	3·3	4·8	2·5	0·6	0·6	0·7	1·1	1·4	1·6
Summa	2·7	2·4	2·9	1·7	1·1	1·1	1·4	1·2	0·9	0 9	1·4	3·8	2·2	1·8

[1] Se sid. 281.

Tab. 7 a. Arbetslöshet och understödsverksamhet i de erkända arbetslöshetskassorna under 2-månadersperioden november och december 1951

Arbetslöshetskassor	Antal medlemmar vid slutet av december 1951	Arbetslöshetsprocent				Antal understödda dagar per medlem				Utbetalat understöd nov. och dec. 1951 kr
		nov. 1951	nov. 1950	dec. 1951	dec. 1950	nov. 1951	nov. 1950	dec. 1951	dec. 1950	
Jordbruk och skogsbruk										
Lantarbetarnas	39 576	4·7	5·0	7·7	7·7	0·03	0·02	0·08	0·10	26 594
Skogs- och flottningsarb.	21 643	6·8	12·9	8·9	17·1	0·04	0·09	0·08	0·17	21 411
Industri m. m.										
Gjuteriarbetarnas	12 563	1·3	1·0	7·3	2·9	0·05	0·07	0·08	0·09	14 793
Gruvindustriarbetarnas	10 516	1·3	2·2	2·1	3·0	0·08	0·15	0·06	0·16	11 616
Metallindustriarbetarnas	224 041	1·2	1·0	1·2	1·0	0·03	0·04	0·04	0·05	148 021
Stenindustriarbetarnas	4 561	2·5	3·3	16·9	15·5	0·04	0·07	0·50	0·56	18 856
De kem.-tekn. industriarb.	14 627	0·5	0·6	5·0	3·3	0·04	0·05	0·09	0·05	15 922
Fabriksarbetarnas	62 069	1·2	1·3	7·8	5·1	0·04	0·05	0·09	0·09	52 170
Träindustriarbetarnas	57 900	1·2	1·4	10·8	9·9	0·05	0·08	0·13	0·20	89 837
Bokbinderiarbetarnas	11 554	0·2	0·0	0·2	0·3	0·03	0·01	0·03	0·01	3 681
Typografernas	14 149	0·3	0·2	0·3	0·3	0·03	0·01	0·03	0·01	6 219
Beklädnadsarbetarnas	39 946	1·7	0·6	16·1	8·0	0·17	0·03	0·59	0·03	205 466
Bryggeriarbetarnas	6 967	1·1	1·3	1·2	1·4	0·10	0·13	0·10	0·13	10 657
Livsmedelsarbetarnas	38 653	2·1	2·7	5·2	4·8	0·19	0·22	0·27	0·23	152 070
Sadelmakarnas etc.	5 688	3·1	1·3	15·6	8·6	0·08	0·06	0·68	0·15	33 187
Sko- och läderarbetarnas	11 280	1·2	0·7	11·2	10·2	0·10	0·05	0·27	0·08	36 808
Textilarbetarnas	47 895	1·5	0·7	14·6	2·7	0·12	0·04	0·53	0·06	254 240
Försvarsverkens civ.-pers.	19 962	1·0	0·8	1·4	1·2	0·07	0·07	0·07	0·07	19 624
Byggnads- o. anläggningsverksamhet										
Bleck- och plåtslagarnas	3 439	0·6	0·5	5·8	4·2	0·04	0·04	0·07	0·07	3 251
Byggnadsarbetarnas	112 542	3·0	4·0	10·5	10·3	0·11	0·13	0·22	0·31	327 911
Elektrikernas	18 490	0·6	0·7	1·6	2·1	0·01	0·02	0·02	0·04	5 399
Murarnas	13 031	4·5	5·4	23·2	22·1	0·10	0·16	0·26	0·32	44 504
Målarnas	17 411	6·2	5·2	13·2	13·1	0·63	0·36	1·30	0·89	317 089
Vägarbetarnas	15 673	13·2	6·0	17·4	17·4	0·07	0·21	0·16	0·57	31 465
Samfärdsel										
Järnvägsmännens	25 436	0·7	0·9	1·1	1·5	0·00	0·02	0·03	0·07	8 861
Sjöfolkets	20 256	4·9	5·9	5·9	6·5	0·03	0·05	0·03	0·06	9 487
Transportarbetarnas	36 367	2·0	2·5	3·2	3·4	0·08	0·16	0·12	0·20	67 070
Handel										
Handelsanställdas m. fl.	68 008	[1] —	0·9	[1] —	1·5	0·01	0·04	0·02	0·04	15 499
Handelsresandenas	510	1·9	0·4	0·6	0·6	0·03	0·08	0·14	0·19	855
Handelstjänstemännens	15 075	0·7	1·2	0·5	1·0	0·03	0·06	0·03	0·06	7 967
Arbetsledning m. m.										
Arbetsledarnas	27 653	0·0	0·1	0·2	0·1	0·00	0·01	0·00	0·00	1 616
Hotell- o. rest.-tj.-m.	2 309	0·1	—	0·0	—	0·00	—	0·00	—	18
Industritjänstemännens	65 558	0·5	0·6	0·4	0·4	0·02	0·02	0·03	0·03	23 274
Maskinbefälets	2 726	0·0	0·0	0·0	0·0	0·02	0·01	0·01	0·02	465
Övriga										
Frisörernas	3 914	1·3	0·9	0·8	1·3	0·02	0·01	0·02	0·01	938
Hotell-, kafé- o. rest.-anst.	22 798	2·2	3·2	2·3	2·8	0·07	0·15	0·18	0·19	43 323
Musikernas	6 506	8·8	10·8	12·6	14·4	0·23	0·33	0·16	0·32	17 310
Teateranställdas	519	6·1	5·6	7·2	5·6	0·36	0·27	0·48	0·44	2 396
Samtliga	**1 121 811**	**2·0**	**2·1**	**6·1**	**4·9**	**0·07**	**0·07**	**0·15**	**0·13**	**2 049 870**

[1] Uppgifter saknas på grund av omläggning i redovisningssystemet.

Tab. 7 b. Sammandrag över verksamheten inom de erkända arbetslöshetskassorna åren 1950 och 1951

Kassa	Arbetslöshetsprocent[1]		Antal understödda dagar per medlem		Utbetalat understöd (kr)	
	1951	1950	1951	1950	1951	1950
Jordbruk och skogsbruk						
Lantarbetarnas	5·2	5·4	1·40	2·58	380 192	637 992
Skogs- och flottningsarbetarnas	9·3	13·7	1·72	3·75	256 846	511 953
Industri m. m.						
Gjuteriarbetarnas	1·7	1·6	0·96	1·77	108 235	185 102
Gruvindustriarbetarnas	1·9	2·4	1·50	1·81	126 457	116 285
Metallindustriarbetarnas	1·0	1·2	0·50	1·02	973 843	1 764 481
Stenindustriarbetarnas	6·2	6·0	5·02	6·66	145 365	174 100
De kem.-tekn. industriarbetarnas	1·0	1·4	0·58	1·32	67 487	123 868
Fabriksarbetarnas	2·7	3·2	1·43	3·03	577 280	1 188 952
Träindustriarbetarnas	3·1	4·0	1·35	3·93	627 871	1 815 879
Bokbinderiarbetarnas	0·2	0·3	0·19	0·37	12 882	25 303
Typografernas	0·3	0·3	0·20	0·17	21 809	18 553
Beklädnadsarbetarnas	3·2	3·1	1·16	1·61	317 145	378 065
Bryggeriarbetarnas	0·9	1·4	0·92	1·30	51 514	69 547
Livsmedelsarbetarnas	3·2	3·6	2·71	3·30	871 601	967 432
Sadelmakarnas etc.	6·2	5·0	2·74	4·65	124 293	198 106
Sko- och läderarbetarnas	2·8	2·7	1·88	1·71	180 161	160 877
Textilarbetarnas	2·8	1·6	1·20	0·92	457 422	306 367
Försvarsverkens civ-pers.	0·9	1·0	0·77	1·03	116 110	150 185
Byggnads- o. anläggningsverksamhet						
Bleck- och plåtslagarnas	2·1	2·3	1·56	2·97	47 604	79 908
Byggnadsarbetarnas	6·6	8·3	3·75	7·69	3 544 618	7 103 025
Elektrikernas	1·2	1·4	0·60	1·13	85 299	149 915
Murarnas	11·6	13·6	6·40	10·75	705 860	1 144 080
Målarnas	10.7	11·2	13·76	15·28	2 061 280	2 186 428
Vägarbetarnas	8·4	7·6	1·94	3·45	239 129	405 602
Samfärdsel						
Järnvägsmännens	0·8	1·3	0·58	1·96	149 314	480 163
Sjöfolkets	6·3	8·2	0·65	1·81	95 417	229 415
Transportarbetarnas	2·8	3·6	2·23	3·52	707 632	1 045 491
Handel						
Handelsanställdas m. fl.	[2] 1·3	1·3	0·28	0·63	201 268	291 592
Handelsresandenas	0·6	0·4	1·07	1·02	5 165	4 684
Handelstjänstemännens	0·6	1·3	0·31	0·73	32 138	56 342
Arbetsledning m. m.						
Arbetsledarnas	0·1	0·1	0·05	0·16	14 155	35 498
Hotell- o. rest.-tj.-m.[3]	0·0	—	0·00	—	18	—
Industritjänstemännens	0·5	0·6	0·25	0·31	114 577	142 521
Maskinbefälets	0·0	0·0	0·13	0·41	2 052	6 200
Övriga						
Frisörernas	1·0	0·8	0·23	0·11	7 223	3 536
Hotell-, kafé- o. rest.-anst.	1·8	2·3	1·05	1·22	184 931	205 282
Musikernas	10·2	11·6	3·69	4·05	161 455	198 029
Teateranställdas	6·6	8·9	5·60	7·48	15 524	17 083
Samtliga	**2·9**	**3·5**	**1·52**	**2·64**	**13 791 172**	**22 577 841**

[1] = antal arbetslöshetsveckor i % av antalet genomlevda veckor under månaden.
[2] Avser jan.—okt.
[3] Erkänd kassa fr. o. m. 1/7 1951.

Tab. 8. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad m m.	Städer med över 100 000 inv.	Västernorrlands län	Västerbottens län	Norrbottens län	Riket i övrigt	Hela riket	Därav utlänningar
a) Hela antalet hjälpsökande arbetslösa 28/2 1951—29/2 1952							
1951							
Februari	804	272	146	483	622	**2 327**	399
Mars	804	257	136	389	632	**2 218**	396
April	691	206	113	258	536	**1 804**	383
Maj	637	139	36	184	512	**1 508**	379
Juni	574	76	22	119	484	**1 275**	370
Juli	561	70	10	77	461	**1 179**	365
Augusti	570	46	13	57	442	**1 128**	353
September	598	44	12	57	444	**1 155**	353
Oktober	595	41	14	90	455	**1 195**	351
November	622	48	30	153	473	**1 326**	357
December	639	67	70	251	483	**1 510**	349
1952							
Januari	684	53	73	307	552	**1 669**	346
Februari	695	54	76	286	552	**1 663**	340
b) De hjälpsökandes fördelning efter ålder, yrke och hjälpform 29/2 1952							
Ålder							
16—25 år	2	—	—	—	6	**8**	1
26—50 »	126	8	14	126	130	**404**	68
över 50 »	567	46	62	160	416	**1 251**	271
Yrke							
Jordbruk och skogsbruk	10	4	9	74	21	**118**	8
Industri och hantverk	117	21	39	120	204	**501**	4
stenindustri	1	—	—	—	103	**104**	—
sågverksindustri	—	—	4	14	1	**19**	—
byggnadsverksamhet	94	14	27	94	73	**302**	—
Landtransport	6	7	7	19	5	**44**	—
Luftfart	—	—	—	—	—	—	—
Sjöfart	4	—	2	3	2	**11**	3
Handel	135	4	2	1	45	**187**	46
Förvaltning, arbetsledn. o. fria yrken	380	5	1	1	196	**583**	245
Hälsovård och sjukvård	21	—	—	—	7	**28**	20
Arbete ej hänfört till annan grupp	22	13	16	68	72	**191**	14
Hjälpform							
Hela antalet hjälpta	675	49	63	229	513	**1 529**	339
Statligt beredskapsarbete	—	11	39	198	148	**396**	—
i arbetsmarknadsstyrelsens regi	—	—	39	139	72	**250**	—
i annan myndighets regi	—	11	—	59	76	**146**	—
Statskommunalt beredskapsarbete	10	25	8	30	9	**82**	—
Arkivarbete och musikerhjälp	503	11	4	1	255	**774**	333
Kommunalt arbete utan statsbidrag	—	2	12	—	54	**68**	—
Dagunderstöd	156	—	—	—	47	**203**	6
Kommunalt understöd	3	—	—	—	—	**3**	—
Utbildningshjälp	3	—	—	—	—	**3**	—

D. Byggnadstillstånd

Tab. 9. Under januari—februari 1952 avgjorda ansökningar, fördelade efter byggnadsarbetets art. Antal ansökningar och byggnadskostnader i milj. kr

Byggnadsarbetets art	Beviljade ansökningar						Avslagna ansökningar					
	Antal			Byggnadskostnad			Antal			Byggnadskostnad		
	Febr. 1952	Jan.–febr. 1952	Jan.–febr. 1951	Febr. 1952	Jan.–febr. 1952	Jan.–febr. 1951	Febr. 1952	Jan.–febr. 1952	Jan.–febr. 1951	Febr. 1952	Jan.–febr. 1952	Jan.–febr. 1951
Bostadshus (inkl. personalbostäder)	2 537	4 197	5 803	145·4	228·9	213·6	420	575	1 670	11·8	14·5	28·3
Enfamiljshus	1 194	2 082	3 529	23·0	35·7	71·6	159	217	801	4·8	5·8	11·9
Tvåfamiljshus	231	416	664	6·2	9·6	15·6	17	29	194	0·6	0·9	2·8
Flerfamiljshus	253	424	405	86·3	134·1	89·5	18	26	77	2·9	3·6	6·3
Bostadshus komb. med affärs- o. kontorslokaler	58	107	124	23·8	39·7	26·2	12	18	52	2·6	3·0	5·1
Pensionärshem	8	13	6	2·1	3·8	0·7	—	—	—	—	—	—
Sommarstugor	701	989	925	3·0	4·0	3·1	204	268	522	0·9	1·2	2·1
Övriga bostadshus	92	166	150	1·0	2·0	6·9	10	17	24	0·0	0·0	0·1
Byggnader för jordbruk, skogsbruk o. fiske	43	74	107	1·5	1·9	1·1	1	3	19	0·0	0·0	0·3
Industribyggnader	315	618	586	31 5	52·8	42·5	74	182	288	10·1	32·9	30·3
Malmbrytning o. metallind.	108	199	178	20·9	30·2	20·4	32	78	129	4·9	18·1	17·6
Jord- o. stenindustri	40	72	51	2·1	3·2	1·6	4	9	22	0·7	1·0	0·9
Träindustri	47	96	95	1·3	2·3	2·9	9	29	34	1·4	2·8	1·9
Pappers- o. grafisk industri	37	68	52	3·2	9·1	8·6	5	23	15	0 8	6 6	2·2
Livsmedelsindustri	28	77	94	1·7	4·7	5·3	2	5	19	0·0	0·1	0·5
Textil- o. beklädnadsindustri	15	26	40	0·5	0·7	1·4	13	17	33	1·0	1·7	4·3
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	4	11	17	0·0	0·1	1·1	3	7	17	0·4	0·7	2·9
Kemisk-teknisk industri	16	31	30	1·7	2·3	1·1	5	11	11	0·9	1·9	1·8
Byggnader för småindustri o. hantverk	9	17	16	0·0	0 0	0·1	1	2	5	0·0	0·0	0·6
Byggnader för byggnadsind.	11	21	13	0·1	0·2	0·0	—	1	3	—	0·0	0·0
Kraft- o. belysningsverk[1]	16	30	17	5·4	29·7	11·3	—	—	2	—	—	0·1
Byggnader för samfärdsel [1]	224	401	291	5·4	7·6	12·7	28	53	133	2·6	8·8	5·3
Byggnader för handel	211	432	351	9·0	15·3	11·3	18	36	141	0·7	1·4	3·3
Byggnader för förvaltning, sociala ändamål m. m.	46	103	97	1·8	4·4	2·8	2	6	23	0·0	0·2	0·6
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	175	334	353	15·2	25·6	39·5	28	34	149	1·6	1·7	9·3
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.[2]	136	306	259	20·5	34·3	24·0	13	25	43	1·9	3·3	3·0
Militära arbeten	44	51	41	4·3	6·7	6·8	—	—	2	—	—	0·1
Summa	**3 747**	**6 546**	**7 905**	**240·0**	**407·2**	**365·6**	**584**	**914**	**2 470**	**28·7**	**62·8**	**80·6**
därav av länsarbetsnämnd	3 343	5 837	7 263	149·8	238·6	219·0	480	695	2 163	12·6	15·9	34·9

[1] Fr. o. m. den 12/10 1951 ingår icke generalpoststyrelsens, telegrafstyrelsens, järnvägsstyrelsens, vattenfallsstyrelsens och luftfartsstyrelsens arbeten.

[2] Fr. o. m. den 1/1 1951 omfattar statistiken icke statliga väg- och brobyggnadsarbeten, för vilka arbeten Kungl. Maj:t utfärdat särskilt byggnadstillstånd.

Tab. 10. Antal bostadslägenheter i under januari—februari 1952 beviljade nybyggnadsföretag samt golvyta för bostadsändamål

Kommungrupp	Hela antalet bostads-lägen-heter	därav lägenheter om					Golvyta i 1 000-tal m²
		högst 1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 el. fl. rum och kök	
Städer	**4 712**	**1 354**	**2 090**	**941**	**243**	**84**	**269·8**
Över 100 000 inv.	2 136	624	1 009	391	80	32	110·2
30 000—100 000 inv.	939	285	409	185	44	16	57·0
5 000—30 000 inv.	1 456	371	592	346	112	35	93·1
Under 5 000 inv.	181	74	80	19	7	1	9·5
Köpingar	**548**	**159**	**241**	**119**	**21**	**8**	**32·5**
Över 10 000 inv.	91	10	19	57	2	3	6·6
5 000—10 000 inv.	183	70	104	7	2	—	9·4
Under 5 000 inv.	274	79	118	55	17	5	16·5
Landskommuner	**1 207**	**289**	**384**	**287**	**167**	**80**	**79·4**
Jan.—Febr. 1952	**6 467**	**1 802**	**2 715**	**1 347**	**431**	**172**	**381·7**
» 1951	6 345	781	2 162	1 939	870	593	487·2
Febr. 1952	4 184	1 186	1 711	857	305	125	245·1

Tab. 11. Under januari—februari 1952 till länsarbetsnämnderna inkomna ansökningar om byggnadstillstånd. Antal och kostnad i milj. kr

Byggnadstyp	Antal		Kostnad		Antal lägenheter
	Jan.-febr. 1952	Jan.-febr. 1951	Jan.-febr. 1952	Jan.-febr. 1951	Jan.-febr. 1952
Bostadshus	6 016	8 600	313·7	347·0	7 376
Nybyggnad av bostadshus	1 880	3 218	271·7	298·8	7 355
Om- o. tillbyggnad, rep. o. underhåll av bostadshus	2 686	3 880	37·3	43·2	21
Sommarstugor, sportstugor o. semesterhem	1 450	1 502	4·7	5·0	—
Jordbruk, skogsbruk o. fiske	97	148	1·3	1·4	—
Industri	635	750	63·6	131·7	5
Kraft- o. belysningsverk	27	24	103·2	4·7	—
Samfärdsel (utom vägbyggnad)	433	441	18·0	28·2	1
Handel	432	496	29·7	30·0	25
Förvaltning, sociala ändamål m. m.	114	147	84·0	20·5	4
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	411	521	43·9	46·6	90
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	328	372	46·0	38·5	—
Militära arbeten	24	12	2·8	1·5	—
Summa	**8 517**	**11 511**	**706·2**	**650·1**	**7 501**

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board in Sweden

1952, no 4

CONTENTS

Page

The refugee situation in the world. By *Bertil Olsson* 227
Social Welfare Sisters. By *Erik Vallbro* 237
On an existence minimum for taxation purposes. By *Kjell Edström* 241
The size of and occupied accommodation in the Public Assistance Institutions 251
Short notices:
The Social Board's statement of views on the report of the Social Welfare Committee on funeral costs insurance (SOU 1951: 23) 258
New method of calculating the Finnish cost-of-living index 258
The development of wages in 1939—1950 259

Periodical Surveys

Public assistance and child welfare for aliens during 1951 260
The wage conditions of employees in private trade in September 1951 . . . 261
The wage conditions and employment of office clerks etc. in industry in September 1951 269
The Social Board's general consumption price index for January and February 1952 275
Changes in the costs of living in Sweden and abroad 276
The Labour Market in February 1952 278
Literary Survey 297
Book notices 301

This Issue in Brief

The refugee situation in the world. In Europe refugees can be listed in the following different categories: a) pre-war refugees, b) displaced persons, c) Germans forcibly removed from their homes and German inter-zone refugees, d) post-war refugees and e) other categories. Besides these, there are the numerous hosts of refugees in other parts of the world, for instance in India, Korea, Burma, Israel, and also in China, where about 50 000 000 people were rendered homeless during the Sino-Japanese war.

The pre-war refugees arose as a consequence of the revolution in Russia, the Civil War in Spain and Hitler's and Mussolini's totalitarian regimes. »Displaced persons» are those who became refugees in consequence of the expansion of the Nazi State in different countries. The third group comprises those who have been made homeless as a result of the defeat of the Axis Powers. From the end of the war up to June 1950 about 150 000 persons fled from Poland, Czechoslovakia and Hungary alone. Recently many tens of thousands of Turks domiciled in Bulgaria have fled across the border to Turkey in consequence of the threat of expulsion. P. 227.

On an existence minimum for taxation purposes. New legislation has recently been passed on the subject of an existence minimum. In this article an account is given of the new regulations in this field. It was primarily the lack of agreement between the size of the local deductions and the existence minimum that led to proposals for a sharp increase in the municipal local deductions. These regulations have begun to be applied to the tax at source in the current year, but for assessment purposes they will not operate until 1953. In consequence of the heavy depreciation of the monetary unit during the past few years the gap between the existence minimum and the local deductions has considerably widened. The normal amounts which the Central Tax Collection Board has fixed are: For persons without dependants in local cost-of-living group III kr 2 650, in group V except Stockholm kr 2 940, and in Stockholm kr 3 120; for husband and wife living together the corresponding amounts are kr 3 510, 3 840 and 4 200. The additional amount for the first child is in all local groups kr 300 and for each succeeding child kr 240. At this point, however, a »ceiling» has been introduced in the form of a maximum existence-minimum amount. P. 241.

The size of and occupied accommodation in the Public Assistance Institutions. In Soc. Medd. 1951: 10 were published some results of the Social Board's investigations into homes for the aged carried out in May 1950. The subject was then

the composition of the inmates in these homes for the aged. The present article gives an account of the size of and the accommodation in the homes. The number of beds was over 38 000, of which 24 000 were in the rural districts and 14 000 in the towns. Most of the homes were small; over 80 % of them had not more than 30 beds and only 34 homes had over 100 beds. The most common type of room was for two persons, comprising 53 % of the total number of beds; 11 % of the number of beds were in rooms accommodating five or more persons. The majority of the homes for the aged were occupied to the extent of between 80 % and 90 %, but the variations were fairly wide. A total of 193 homes recorded over 100 % occupation, while 93 homes were occupied to the extent of less than 50 %. P. 251.

The wage conditions of employees in private trade in September 1951. The average wage in the retail trade of male staff in a managerial position was kr 715 per month in local cost-of-living group III and kr 923 in local group V. The corresponding figures for qualified male office staff were kr 800 and 950 respectively, for women staff kr 650 and 700, for other office staff kr 520 and 660 for men and kr 450 and 525 for women. Shop managers received on an average kr 775 and 860 respectively and shop assistants kr 539 and 630; for women in the corresponding groups the average wage was kr 575 and 600 for manageresses and kr 385 and 455 for shop assistants. P. 261.

The wage conditions and employment of office clerks etc. in industry in September 1951. In respect of all industrial groups the wage increase between 1950 and 1951 was: for male clerks 14—19 % and for women clerks 13—21 %. Since 1946 the wages of technical staff, leading engineers and foremen have gone up by 41 % in the case of men and by 59 % in the case of women; for office staff proper these figures were 45 % and 53 % respectively. P. 269.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publié par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1952, no 4

INDEX

Page

La situation des réfugiés dans le monde. Par *Bertil Olsson* 227
Assistantes sociales. Par *Erik Vallbro* 237
Sur le minimum vital dans l'imposition. Par *Kjell Edström* 241
Grandeur et degré d'occupation des établissements de l'Assistance publique . 251
Courtes notices:
Avis émis par la D.G.P.S. sur le rapport du Comité de protection sociale touchant l'assurance-secours funéraires (SOU 1951: 23) 258
Nouveau calcul de l'indice finlandais du coût de la vie 258
Le mouventme des salaires 1939—1950 259

Aperçus périodiques

L'assistance publique et protection de l'enfance pour les étrangers pendant 1951 260
Salaires du personnel dans le commerce privé de détail en septembre 1951 . 261
Conditions de salaire et emploi des employés, etc. dans l'industrie en septembre 1951 269
L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. pour janvier et février 1952 275
Variations du coût de la vie en Suède et à l'étranger 276
Le marché du travail en février 1952 278
Bibliographie 297
Comptes rendus de livres 301

Résumé

La situation des réfugiés dans le monde. On peut compter en Europe avec les catégories suivantes de réfugiés: a) réfugiés d'avant-guerre, b) »displaced persons», c) Allemands expulsés et Allemands réfugiés d'interzone, d) réfugiés d'après-guerre et e) autres catégories. Il existe, en outre, de nombreux groupes de réfugiés dans d'autres parties du monde, par exemple en Inde, Corée, Birmanie, Israel, ainsi qu'en Chine où 50 millions de personnes environ ont été chassées de leur foyer par la guerre nippo-chinoise.

Les réfugiés d'avant-guerre ont quitté ou fui leur pays à la suite de la révolution russe, de la guerre civile d'Espagne et des régimes totalitaires de Hitler et de Mussolini. Les »displaced persons» sont devenues des réfugiés comme conséquence de l'expansion de l'état naziste dans différents pays. Le troisième groupe comprend les Allemands que la défaite des puissances de l'axe a forcés d'abandonner leur foyer. Depuis la fin de la guerre jusqu'en juin 1950, environ 150 000 personnes ont fui, rien que de Pologne, de Tchécoslovaquie et de Hongrie. Pendant ces derniers temps, plusieur 10 000 Turcs qui vivaient en Bulgarie ont passé la frontière de la Turquie sous la menace d'être expulsés. P. 227.

Sur le minimum vital dans l'imposition. Une nouvelle législation relative au minimum vital a été votée dernièrement. L'article rend compte des nouvelles dispositions de cette législation. C'est principalement l'absence de concordance entre la grandeur de l'abattement local sur l'impôt communal et le minimum vital qui a donné lieu au projet d'un relèvement substantiel des abattements locaux. Ceux-ci ont commencé à être appliqués cette année pour l'impôt à la source mais ne le seront qu'en 1953 pour la taxation finale. Par suite de la forte dépréciation de la monnaie au cours des dernières années, l'écart entre le minimum vital et l'abattement local s'était fortement agrandi. Les montants normaux que la Commission centrale pour le prélèvement des impôts a établis sont de 2 650 cour. pour les personnes seules dans le groupe III de localités, de 2 940 cour. dans le groupe V, à l'exception de Stockholm, et de 3 120 cour. à Stockholm. Pour les conjoints vivant ensemble, les chiffres correspondants sont 3 510, 3 840 et 4 200 cour. Le supplément alloué pour le premier enfant dans tous les groupes de localités est de 300 cour. et pour chacun des enfants suivants de 240 cour. Une limite a cependant été fixée ici sous forme d'un montant maximum du minimum vital. P. 241.

Grandeur et degré d'occupation des établissements de l'Assistance publique. Dans le Bulletin N° 10 de l'année 1951 de Sociala Meddelanden ont été présentés certains résultats de l'enquête de la D. G. P. S. sur les asiles de vieillards en mai 1950, touchant la composition de la clientèle de ces asiles. L'article du présent Bulletin rend compte de la grandeur des asiles et de la mesure dans laquelle ils sont occupés. Le nombre des places était d'un peu plus de 38 000, dont 24 000 à la campagne et 14 000 dans les villes. La plupart des asiles étaient petits. Plus de 80 % contenaient au plus 30 places et 34 asiles seulement plus de 100 places. Le type de chambre le plus ordinaire était celui de la chambre pour deux personnes et existait pour 53 % de l'ensemble des places; 11 % des places se trouvaient dans des chambres pour cinq personnes ou davantage. La plupart des asiles de vieillards étaient occupés dans une proportion de 80 à 90 %, mais les divergences étaient assez grandes. Ainsi, dans 193 asiles l'occupation dépassait 100 %, tandis que dans 93 asiles elle n'atteignait pas 50 %. P. 251.

Salaires du personnel dans le commerce privé de détail en septembre 1951. Le salaire moyen dans le commerce de détail pour le personnel masculin dirigeant était de 715 cour. par mois dans le groupe III de localités et 923 cour. dans le groupe V. Les chiffres correspondants pour le personnel masculin qualifié de bureau étaient 800 et 950 cour., pour le personnel féminin qualifié 650 et 700 cour., et pour le reste du personnel de bureau 520 et 660 pour les hommes et 450 et 525 pour les femmes. Les directeurs de magasin avaient en moyenne dans chacun des deux groupes 775 et 860 cour. et les employés 539 et 630; pour les femmes du groupe V le salaire médian était 575 et 600 cour. et pour celles du groupe III 385 et 455 cour. P. 261.

Conditions de salaire et emploi des employés, etc. dans l'industrie en septembre 1951. Dans tous les groupes d'industrie, le relèvement des salaires entre 1950 et 1951 a été pour les employés hommes de 14 à 19 % et pour les femmes de 13 à 19 %. Depuis 1946, le traitement du personnel technique, des chefs d'atelier et des contremaîtres a augmenté de 41 % pour les hommes et de 59 % pour les femmes; pour le personnel de bureau proprement dit, les chiffres correspondants étaient 45 % et 53 %. P. 269.

Litteraturöversikt

(11 februari—10 mars 1952)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

BERGMAN, ANNA-LISA. Internationell kvinnokamp. Försäkringsvärlden 1952, nr 1.
KILLIAN, L. M. The significance of multiple-group membership in disaster. The American journal of sociology jan. 1952.
LOVEDAY, A. The contribution of the economic commission for Europe to the social sciences. International social science bulletin 1951, nr 4.
MEINANDER, N. Några olika uppfattningar om sparandet. Ekonomisk revy 1952, nr 1.

Sverige

BERGH, E. Trygga sparmedlens realvärde. Industritjänstemannen 1952, nr 2.
BRUNIUS, T. Det svenska välståndet och dess missbrukare. Industritidningen 1952, nr 1.
DALENIUS, T. Statistikern och samhället. Tiden 1952, nr 2.
NORDIN, Å. Seder och oseder. Skogsindustriarbetaren 1952, nr 3.
PALME, S. U. Dagspressen och den kulturella nyhetstjänsten. Samtid och framtid 1952, nr 2.
WESTLUND, G. Personalen och företaget. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 9.
VÄSTHAGEN, N. Skatterna och investeringarna. Ekonomen 1952, nr 1.
Brister i vår sociallagstiftning. Sv. hotell-revy 1952, nr 2.

Danmark

GAMBY, E. Bokmarknadens struktur. Affärsekonomi 1951, nr 20.

Indien

GREEN, T. L. Research in the social sciences in Ceylon university, Colombo. International social science bulletin 1951, nr 4.
MADAN, B. K. The economics of the Indian village and its implications in social structure. International social science bulletin 1951, nr 4.
Social work and social science research in India. International social science bulletin 1951, nr 4.

Pakistan

LÉVI-STRAUSS, C. Social science in Pakistan. International social science bulletin 1951, nr 4.

Storbritannien

Sozialstaat und Armut. Der englische Lebensstandard 1900—1936—1950. Schweiz. Konsum-Verein 1952, nr 8.

Tyskland

HANSSEN, B. Sozial-Ökologische Feldforschung. Kölner Zeitschrift für Soziologie 1951/52, nr 1.
MANN, F. K. Die Finanzkomponente der politischen Revolutionen. Kölner Zeitschrift für Soziologie 1951/52, nr 1.
STOLTENBERG, H. L. Das Klassenbaubild. Kölner Zeitschrift für Soziologie 1951/52, nr 1.

Arbetarskydd

SCHWEISHEIMER, W. Olycksfall inom tryckeriindustrin. Grafisk faktorstidning 1952, nr 1.

Sverige

SANDRÉN, J. De partiellt arbetsföra under 1950. Affärsekonomi 1952, nr 3.
WALLNER, O. Skogsbrukets arbetarskydd. Arbetarskyddet 1952, nr 1.
ÖBRINK, H. Allt väl ombord. Kommersiella meddelanden 1952, nr 1.

Arbetslön och arbetstid

WILLIAMS, F. M. Wage escalators in Marshall plan countries. Monthly labor review jan. 1952.

Sverige

HENRIKSSON, S. De nya statstjänarlönerna. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 8.
JANSSON, EWALD. 24-timmarsledighet för djurskötare. Lantarbetaren 1952, nr 6.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

Amerikas förenta stater

RINGS, E. ELEANOR. The effects of mobilization on automobile employment. Monthly labor review jan. 1952.

Danmark

PEDERSEN, JØRGEN. Fagforeningernes opgaver under en politik, der tilsigter fuld beskæftigelse. Nationalökonomisk tidsskrift 1951, nr 5/6.
Sæsonarbejdslösheden kan og skal bekæmpes. Arbejdsgiveren 1952, nr 5.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Norge

SAXEBÖL, E. Ökingen i industriens sysselsetting etter krigen. Arbeidsmarkedet 1951, nr 11.

Tyskland

DIETZ, R. Mitbestimmungsrecht und Gewinnbeteiligung. Recht der Arbeit 1952, nr 2.

HÖCKER, L. Freiwilligkeit und Rechtsanspruch unter dem Blickfeld der Mitbestimmungsfrage. Recht der Arbeit 1952, nr 2.

WERNER, K. Erste Hauptergebnisse der Arbeitsstättenzählung 1950. Wirtschaft und Statistik 1952, nr 1.

Österrike

Employment and unemployment in Austria. Industry and labour 15 febr. 1952.

Befolkningsfrågor

ALBRECHT, RUTH. The social roles of old people. Journal of gerontology 1951, nr 2.

CROOG, S. H. Premarital pregnancies in Scandinavia and Finland. The American journal of sociology jan. 1952.

KIÖRBOE, E. Suicide and attempted suicide among old people. Journal of gerontology 1951, nr 3.

KLEEMEIER, R. W. The effect of a work program on adjustment attitudes in an aged population. Journal of gerontology 1951, nr 4.

PETERSON, ROBERT L. A university extension course in gerontology. Journal of gerontology 1951, nr 1.

Belgien

Les naissances et les décès en 1950. Bulletin de statistique 1951, nr 12.

Tyskland

FREUDENBERG, K. Die zweckmässigen Grenzen der Ausgleichung von Sterbetafeln. Allg. statistisches Archiv B. 35, s. 322.

HEINSOHN. Sterblichkeit und Todesursachen in der Hansestadt Hamburg. Hamburg in Zahlen 1952, nr 5.

ZOPFY, F. Einheitliche Berufs- und Wirtschaftszweigsystematik bei Arbeitsverwaltung und Berufszählung. Allg. statistisches Archiv B. 35, s. 319.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Sverige

HALLSTEN, O. Bostaden som trivselbefrämjare. Sv. typograftidning 1952, nr 4.

[JARLE, P.-O.] Hyreslägenheternas värde. Byggnadsvärlden 1952, nr 8.

JOHANSSON, KNUT. Social bostadspolitik. Byggnadsarbetaren 1952, nr 2.

STERNER, R. Byggkrisen. Tiden 1952, nr 2.

Amerikas förenta stater

MURPHY, KATHRYN R. New rental housing characteristics in nine areas. Monthly labor review dec. 1951.

Finland

LEHTI, H. Finland i bostadskrisens klor. Vi hyresgäster 1952, nr 2.

Storbritannien

KLAUSEN, A. Indtryk fra et arbejderkvarter i Londons East-end. Socialt tidsskrift 1952, nr 1.

Tyskland

BOUSTEDT, O. Die statistischen Probleme der sozial-ökonomischen Topographie. Allg. statistisches Archiv B. 35, s. 291.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Sverige

SIVEN, B. Om förhandlingar och förhandlingsrätt. Sjukhuset 1952, nr 1.

Avtalsrörelse i samordningens tecken. Byggnadsarbetaren 1952, nr 2.

Amerikas förenta stater

JANSON, OLOV. Fackföreningsrörelsen i Förenta Staterna. Skogsindustriarbetaren 1952, nr 4.

Turkiet

FISCHER, A. J. Turkiets fackföreningsrörelse. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 9.

Tyskland

HESSEL, P. Streikrecht und Arbeitsvertrag. Recht der Arbeit 1952, nr 2.

Hälso- och sjukvård

Sverige

HÖJER, J. A. Eftervård och konvalescentvård. Sveriges landstings tidskrift 1952, nr 1.

LÖNN, G. Hälsovårdsnämndernas årsredogörelser. Hygienisk revy 1952, nr 2.

Danmark

Medizinische Behandlung und berufliche Wiederherstellung der Körpergeschädigten in Dänemark. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1952, nr 7/9.

Norge

EVANG, K. Helsetellets utvikling i Norge gjennom 50 år. Sosialt arbeid 1952, nr 2.

STRÖM, A. Yrkessykdommer og yrkeshygiene. Sosialt arbeid 1952, nr 2.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

Sverige

ANDERSON, ÅKE. Lån och bidrag till jordbrukets rationalisering. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1952, nr 2.

JURÉEN, L. Prissättningen på vissa jordbruksprodukter under tiden januari—augusti 1952. Jordbruksekonomiska meddelanden 1952, nr 1.

ODHNER, C.-E. Den nya jordbrukspolitiken. Tiden 1952, nr 2.

ÅSTRAND, H. Den goda jorden. Om jordbrukskalkylen. Tjänstemannarörelsen 1952, nr 2.

Kooperation

AIZSILNIEKS, A. P. Kapitalet, räntan och kooperationen. Kooperatören 1952, nr 3.

STOLPE, H. Kooperation mellan öst och väst? Mellanfolkligt samarbete 1951, nr 10.

Österrike

LUNDBERG, J. Österrikisk konsumentkooperation. Kooperatören 1952, nr 2.

Nykterhetsfrågan

Sverige

AHLSÉN, B. Att vårdas på alkoholistanstalt. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 2.

ELMÉR, Å. Sociologiska och medicinska undersökningar i alkoholfrågan. Från departement och och nämnder 1952, nr 2.

E[LMGREN], S. Hur går det för motboken? Reformatorn 1952, nr 7.

HALLSTEN, O. Alkoholproblemen ur social synpunkt. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 6.

LINDBLOM, E. Alkoholisten och samhället. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 2.

NELKER, G. Tjänstemännens alkoholvanor. Tjänstemannarörelsen 1952, nr 2.

PETRÉN, A. Vårdproblemet rörande bettlare som lida av narkomani. Sv. läkartidningen 1952, nr 7.

ÅMAN, A. Beläggningen på alkoholistanstalterna under år 1951. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1952, nr 1.

Nykterhetskommittén publicerar sina undersökningar. Restauratören 1952, nr 3.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

LERNER, A. P. Factor prices and International trade. Economica febr. 1952.

Sverige

WAHLFISK, K.-O. Prisstegringarna och våra kostvanor. Kooperatören 1952, nr 2.

Blir prisstegringarna kontinuerliga? Kommunaltjänstemännens tidskrift 1952, nr 2.

Standardförbättringar — trots allt. Industritjänstemannen 1952, nr 2.

Danmark

SCHMIDT, E. I. Prisdannelsen på landbrugsejendomme. Nationalökonomisk tidsskrift 1951, nr 5/6.

Storbritannien

Britain's food. Labor and industry in Britain dec. 1951.

Tyskland

Die Preise in Hamburg 1938—1951. Hamburg in Zahlen 1952, nr 7.

Socialförsäkring

Sverige

LEYDEN, T. Kollektivförsäkring ny melodi för sjukkassorna. Metallarbetaren 1952, nr 8.

Canada

Social security in Canada. Industry and labour 15 febr. 1952.

Frankrike

GUITON, J. Die Grundzüge der Sozialversicherung in Frankreich. Wirtschaftsdienst 1952, nr 2.

Tyskland

SCHNORR, G. Das System der Sozialversicherung in der Ostzone. Wirtschaftsdienst 1952, nr 2.

Österrike

EDELMANN, T. Der Neubau des österreichischen Sozialversicherungswesens. Wirtschaftsdienst 1952, nr 2.

Socialvård

ZEMAN, F. D. The role of the professional nurse in community planning for the aged. Journal of gerontology 1951, nr 2.

Sverige

ABRAMSON, E. Bidrag till diskussionen om våra gamla. Hygienisk revy 1952, nr 2.

BERGGREN, A. Åldersforskningen och åldringsvården. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 2.

BJÖRNSTAM, Y. Gatans kuratorer. Vi 1952, nr 6.

FORSSMAN, H. Efterundersökning från en ungdomsvårdsskola. Barnavård och ungdomsskydd 1952, nr 1.

HOLMBERG, C. Behandlingen av kriminell ungdom. Barnavård och ungdomsskydd 1952, nr 1.

LINDBERG, C. Åldringarnas problem. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 2.

REGNÉR, E. G. Psykologiska synpunkter på den sociala barnavården. Barnavård och ungdomsskydd 1952, nr 1.

REINIUS, E. En utredning av barnhemmens klientel i Stockholms län. Barnavård och ungdomsskydd 1952, nr 1.

Daghem viktigare än lekskolor. Befattningshavaren 1952, nr 1.

Amerikas förenta stater

COHEN, W. J. Die soziale Sicherheit und ihr Beitrag zum Schutze der Familie. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1952, nr 7/9.

LENROOT, KATHARINE F. The United States children's bureau in its first four decades. Courrier [du Centre international de l'enfance] 1952, nr 1.

Frankrike

DARIC, J. Soziale, demographische und wirtschaftliche Aspekte des französischen Familienbeihilfesystems. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1952, nr 7/9.

LEBEL, R. Familienbeihilfen. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1952, nr 7/9.

Norge

LISTOU, ELINE. Oversikt over vanføreforsorgen i Norge. Sosialt arbeid 1952, nr 2.

Undervisning och yrkesutbildning

Sverige

EDENMAN, R. Landsbygdens skola under 1950-talet. Landskommunernas tidskrift 1952, nr 2.

HAAGE, H. Arbetsresultat som stimulerande, fostrande och läkepedagogisk faktor. Folkskolan — Sv. lärartidning 1952, nr 1/2.

HUSÉN, T. Aktivitetspedagogikens psykologiska förutsättningar. Folkskolan — Sv. lärartidning 1952, nr 1/2.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AHLANDER, B. Om rätt och rättstillämpning. Studier i juridikens idéhistoria och rättstillämpningens teori. Sthlm 1952. (Akad. avh., Uppsala.)

ANDERSSON, NILS. Fyrtiofem år i skansen. Sthlm 1951. (Skrifter utg. av Arbetarnas kulturhistoriska sällskap. Ny följd. 12.)

ANDERSSON, SVEN, & STARLAND, H. Problèmes et législation du travail en Suède. Traduit par G. Rousseau. Sthlm 1952. (Institut suédois.)

BENDIX, R. Social science and the distrust of reason. Berkeley & Los Angeles 1951. (University of California publ. in sociology and social institutions. Vol. 1: 1.)

BERGSTRÖM, S. G. Om brobågars stabilitet i vertikalplanet. Sthlm 1951. (Statens kommitté för byggnadsforskning. Meddelanden. 19.)

DANMARK. Fællesforeningen for Danmarks brugsforeninger.
Brugsforeningsstatistik 1950. Khvn 1951.

— Forsikringsrådet.
Beretning. 1950: 1. Khvn 1952.

— Landsnævnet for börneforsorg.
Statistisk beretning. 1950. Khvn 1951.

— Det landökonomiske driftsbureau.
Undersögelser over landbrugets driftsforhold. 35. Regnskabsresultater fra danske landbrug i året 1950/51. Khvn 1951.

— Det statistiske departement.
Statistisk tabelværk. Række 5. Khvn 1952.
Litra E: Nr 22. Kommune- og havneregnskaber 1941/42—1945/46.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1952.
Bd 144: H. 1. Kriminalstatistik 1949.

— Sundhedsstyrelsen.
Dödsårsagerne i kongeriget Danmark i året 1950. Khvn 1951.

— Ungdomskommissionen.
Ungdommen og arbejdslivet. Betænkning. Khvn 1952.

The DISABLED in the modern world. Proceedings of the 5th world congress of the International society for the welfare of cripples. Held at Stockholm, Sept. 9—14, 1951. Lond. [1952].

ELSHULT, A., HÖÖK, E., & RISBERG, H. La vie économique de la Suède. Traduit par Y. Chancerelle. Sthlm 1952. (Institut suédois.)

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hki 1952.
7 A. Sparbanksstatistik. 60 (1950).

— Statistiska centralbyrån.
Statistisk årsbok. 47 (1951). Hfors 1952.

FRISCH, R. Knut Wicksell. A cornerstone in modern economic theory. Oslo 1951. (Memorandum fra universitetets socialökonomiske institutt.) [Stencil.]

FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic affairs.
Economic survey of Latin America 1949. New York 1951. (Publ. 1951: 2. G. 1.)

— Statistical office.
Statistical yearbook. 3 (1951). New York 1951. (Publ. 1951: 17. 5.)

FÖRENTA NATIONERNA. Technical assistance administration.
Report of the United nations economic mission to Chile 1949—50. New York 1951. (Publ. 1951: 2. B. 6.)
Standards and techniques of public administration with special reference to technical assistance for under-developed countries. New York 1951. (Publ. 1951: 2. B. 7.)

GLUECK, S. & ELEANOR. Unraveling juvenile delinquency. New York 1950.

HANMAN, B. Physical capacities and job placement. Sthlm 1951.

HELSINGFORS.
Helsingfors stads statistik. Hki 1951.
1. Hälso- och sjukvård. 33 (1948).

INDIEN. Labour bureau.
The Indian labour year book. 5 (1949—50). Delhi 1951.

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Studies and reports. New series. Geneva 1952.
29. Labour policies in the West Indies.

[JOHANSSON, ALBERT, & ECKERBOM, N.] Ett djärvt industriellt initiativ. Örebro pappersbruk och dess historia 1901—1951. Örebro 1951.

JOUVENEL, B. DE. The ethics of redistribution. Cambr. 1951.

KÖPENHAMN. Statistisk kontor.
Köbenhavns kommunalkalender. Årg. 19 (1951). Khvn 1952.
Statistisk årbok for Köbenhavn, Frederiksberg og Gentofte. Årg. 31 (1951). Khvn 1952.

LO-JOHANSSON, I. Ålderdoms-Sverige. En stridsskrift. Sthlm 1952.

MOLIN, H. Karlholms bruks bok. En krönika kring ett upplandsbruk. Sthlm 1950.

NÖRGAARD, MAGNA. Hvad er casework? Nogle principper i amerikansk »social casework» sammenholdt med socialrådgivernes arbejde i Danmark. Khvn 1952. (Socialpolitisk forenings småskrifter. 13.)

SAARMAN, E. Försök med maskinell utgödsling. Lund 1952. (Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader. Meddelande. 25.)

SKILLT, O. Femtio år i telegrafverkets tjänst. Sthlm 1951. (Skrifter utg. av Arbetarnas kulturhistoriska sällskap. Ny följd. 13.)

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1952. Sthlm 1952.
2. Förslag till lag om bankrörelse m. m. Avg. [d. 31 jan. 1952] av 1949 års banklagssakkunniga. (Fi.)
3. Löneplan eller kollektivavtal. 1948 års anställningsutrednings betänkande. [Avg. d. 6 dec. 1951.] (C.)

STIERNSTEDT, W. G. Ett halvsekel. Anteckningar och personhistoriska minnesbilder omkring Stockholms handelskammare 1902—1952. Sthlm 1952.

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1952.
1. Årsbok.
Statistisk årsbok. 82 (1951).
3. Hälso- och sjukvård. 2.
Stockholms stads sjukvård. 18 (1950).

14. Val.
Allmänna val i Stockholm. 25 (1950).

STORBRITANNIEN. Ministry of labour and national service.
Time rates of wages and hours of labour 1st Oct., 1951. Lond. 1952.

STOTT, D. H. Delinquency and human nature. Publ. by the Carnegie United Kingdom trust. Dunfermline, Fife 1950.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1951—52.
Ekonomiska och ideella föreningar.
Kooperativ verksamhet år 1949. Av Socialstyrelsen.
Finanser.
Rusdrycksförsäljningen m. m. år 1950. Av Kontrollstyrelsen.
Hälso- och sjukvård.
Hälso- och sjukvård vid försvaret år 1950. Av Försvarets sjukvårdsstyrelse.
Järnvägar.
Statens järnvägar år 1950. Av Järnvägsstyrelsen.

WALDÉN, B. Frövifors bruk och dess föregångare Frövi bruk. Minnesskrift på uppdrag av styrelsen för Frövifors bruks aktiebolag. Sthlm 1951.

WALIN, G., [utg.] Föräldrabalken. Sthlm 1952.

1951 ÅRS SINNESSLÖVÅRDSUTREDNING.
Betänkande med förslag till lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna m. m. Avg. [d. 15 febr. 1952]. Sthlm 1952. [Stencil.]

Nytillkommen tidskrift

Journal of gerontology. Vol. 6 (1951)—7 (1952). Springfield. Ill.

Recensioner

Sven Moberg: »Vem blev student och vad blev studenten?» Gleerups, kr 20.

Denna akademiska avhandling redovisar mycket omfattande statistiska studier av ett stort antal studenters förhållanden, framför allt med hänsyn till utbildning, yrke, inkomst och social bakgrund. Arbetet utgör i huvudsak en utbyggnad av Moberg-Quensels undersökningar på uppdrag av 1945 års universitetsberedning, vilka finns publicerade i ett statligt betänkande (SOU 1949: 48).

Tillvägagångssättet har i grova drag varit följande. Från skolöverstyrelsen införskaffades betygs- och namnuppgifter på dem som avlagt studentexamen under vissa år (i huvudundersökningen gällde det åren 1910, 1920, 1930, 1937 och 1943). Från de olika skolorna fick man ur katalogerna för resp. år uppgift om bl. a. faderns yrke, födelsedatum m. m. Från länsstyrelsernas folkbokföringsavdelningar kunde man få uppgifter om civilstånd, antalet barn, adress, inkomster och förmögenhet m. m. Genom ett kort frågeformulär, som utskickades per post direkt till var och en, fick man uppgifter om bl. a. utbildning efter studentexamen, yrke och yrkesväxlingar, civilstånd, hustruns sociala bakgrund etc.

I folkbokföringsregistren återfanns praktiskt taget alla studenter man ville undersöka och även vid rundfrågan lyckades man få ett så stort antal uppgifter, att representativiteten blev tillfredsställande (svarsprocenten varierar mellan 80 och 90). Folkbokföringsuppgifter införskaffades om ca 5 900 personer och ca 3 900 besvarade frågeformulär har bearbetats.

En annan fråga är emellertid om de utvalda årgångarna kan anses representativa för mellanliggande årgångar. Mobergs egen åsikt är, att man kunnat få en klarare bild av förändringarna, om ett större antal årgångar hade studerats, varvid i stället t. ex. tiondelen av varje studentårgång tagits med.

Avhandlingen redovisar enbart uppgifter om faktiska förhållanden, och det förekommer (enl. förf:s egen uppgift) inga »försök till sociologisk eller psykologisk tolkning». Trots detta är arbetet av mycket stort intresse ur sociologisk synpunkt. Framför allt är det förhållandet mellan social bakgrund och utbildning, som får en utförlig behandling. För något yngre åldersgrupper behandlades frågan i Gunnar Boalts avhandling om »Skolutbildning och skolresultat för barn ur olika samhällsgrupper i Stockholm» (1947), men i övrigt torde det inte finnas mer omfattande undersökningar av dessa problemställningar på svenskt material.

Frågan om »ståndscirkulationen» eller (med en modern term) »utbildningens demokratisering» blir här mycket uttömmande behandlad och det kan kanske vara lämpligt att något referera och diskutera de re-

sultat Moberg kommit fram till. Mobergs belysning av frågan är något ensidig eftersom han inte behandlar annan utbildning än studentexamen och akademisk utbildning. Utöver vanliga studenter har han dock för några åldersgrupper också studerat dem som avlagt teknisk eller handelsstudentexamen. Även om det givetvis varit nödvändigt att begränsa undersökningarnas omfattning, får läsaren ibland intrycket att författaren alltför enögt ser studentmössan som avgörande kompetenskriterium. Varför skall man t. ex. anse att de som genomgått folkskoleseminarier och socialinstitut har »en mot studentexamen svarande kompetens»? Moberg har en del generaliseringar av den typen, som verkar ganska ohållbara.

Beträffande ståndscirkulationen visar författaren, att den varit mycket begränsad, i varje fall om man använder den vanliga studentexamen som måttstock. 9 % av de manliga studenterna kom från socialgrupp III år 1910, 1920 var siffran 10 %, 1930 11 %, 1937 9 % och 1943 10 %. Alltså knappast några förändringar alls. Räknar man med tekniska studenter blir bilden något annorlunda och där finns det en tydlig ökning för studenter från arbetarhemmen: 1920 22 %, 1930 16 %, 1940 21 % och 1943 34 %. Även för handelsstudenter finns tendenser till ökning: siffrorna är resp. 21, 11, 21 och 23 %. Genom approximativa beräkningar får Moberg fram procenten studenter bland tjugoåringar i olika socialskikt. 1950 synes siffran för prästsönerna vara 70 % studenter, för officerssönerna 60 % och för arbetarsönerna 4 %. Motsvarande siffror 1937 skulle ha varit resp. 75, 70 och 2 % och Moberg konstaterar också mycket riktigt en »fördubbling i antalet studenter per arbetarhem under fyrtiotalet», som dock »till stor del är en följd av det ökade antalet specialstudenter (dvs. handels- och tekniska) från denna yrkesgrupp». Med studentexamen som måttstock har ståndscirkulationen således varit mycket begränsad. Det är vanligen studenters söner som blir studenter (detta sker uppskattningsvis i 7 av 10 fall). Moberg menar att 90 à 95 % av sönerna till studenter börjar läroverksstudier och att endast 15 à 20 % av dem når lägre sociala positioner än sina föräldrar.

När det sedan gäller fortsatta studier efter studentexamen visar det sig vara förhållandevis många arbetarstudenter, som påbörjat akademiska studier; procentsiffran 45 är visserligen lägre än för andra grupper, t. ex. 72 för akademikersöner, men ändå ganska hög. Vid lika studentbetyg är akademikerprocenten avsevärt lägre bland arbetarsöner än bland t. ex. akademikersöner. Avbrotten i de fortsatta studierna är också större bland arbetarsönerna än bland andra, speciellt när det gäller humanistiska och naturvetenskapliga ämnen (avbrottsprocent för socialgrupp III resp. 57 och 62 % och för socialgrupp I resp. 45 och 34 %).

Tendenserna blir givetvis desamma när det gäller studenternas yrkes- och inkomstförhållanden; genomsnittsinkomsten är högst bland studenter från socialgrupp I och lägst bland studenter från socialgrupp III. I de högsta inkomstklasserna förekommer studenter från socialgrupp I mer än dubbelt så ofta som studenter från socialgrupp III. För studenter, som arbetar i enskild tjänst, menar författaren, att skillnaderna i framgång kan förklaras av, att de som kommer från högre socialgrupper, har fler »förbindelser» än de som kommer från arbetarhem. Slutligen konstaterar han också att barnantalet vid lika inkomst är lägre för dem som härstammar från lägre socialklass än för dem från högre. Detta »torde vara uttryck för olikheter i fråga om ekonomisk trygghet för framtiden», på så sätt att studenter från fattiga hem begränsat familjestorleken mer än sina kamrater från mer välbärgade hem.

För den som betraktar undervisningens demokratisering som något värdefullt och eftersträvansvärt, måste sådana forskningsresultat som de ovanstående kännas något besvärande. Sker demokratiseringen verkligen så trögt som dessa siffror påvisar? Om Mobergs översikt varit mindre koncentrerad på just studentexamen hade bilden kanske blivit något gynnsammare. Här finns alltså utrymme för kompletterande undersökningar.

Ett annat problem som aktualiseras genom Mobergs avhandling är socialklassfrågan. Utöver de vanliga metoderna för socialgruppsindelning som folkräkningen och valstatistiken arbetar med, finns hos Moberg två nya förslag. Metoden att räkna »hantverkare utan egentlig affärsverksamhet», un-

derofficerare, kontorister m. fl. till socialgrupp III utgör kanske en lämplig lösning, när man vill belysa studenters förhållanden, men skälen härför är inte redovisade. Ett relativt strikt fasthållande vid utbildningen som kriterium ger inte i och för sig mer tillfredsställande resultat än andra förut använda metoder. Uppenbarligen är det ej lämpligt med speciella socialgruppsindelningsprinciper för varje ny undersökning som utförs. Man väntar därför med intresse på resultaten av de intervjuundersökningar kring socialklassförhållanden, som planerats i vårt land. Med hjälp av sociologiska undersökningar av det slaget kan man kanske få fram reviderade socialgruppsindelningsmetoder, som kan bli mer allmänt accepterade.

Eskil Björklund

Internationella arbetsbyrån: Year Book of Labour Statistics, 1949—50 och The Seventh International Conference of Labour Statisticians. *Båda utgivna i Genève 1951.*

Arbetsbyråns statistiska årsbok, som utkommer vartannat år, är en diger volym omfattande ca 450 sidor i mindre folio. Den nu utkomna nya årgången innehåller 130 sidor mer än närmast föregående publikation i serien, varför prishöjningen från 3 till 5 dollar ej förefaller omotiverad. Trots det betydande utrymme, som den trespråkiga (engelska, franska och spanska) kommentaren med alla texter till tabellhuvuden och fotnoter tar i anspråk, har användningen av petitstil gjort det möjligt att pressa in en häpnadsväckande mängd fakta om sociala förhållanden i de olika ILO-länderna.

Den nya upplagan följer i stort sett samma indelning som årsboken för 1947—48. Kapitlet om sysselsättning och arbetslöshet har emellertid uppdelats på två. Det ökade sidantalet har i särskilt hög grad gynnat kapitlet om konsumtionsprisindex och detaljhandelspriser. F. ö. noteras att termen levnadskostnader inte längre förekommer.

För den sjunde internationella konferensen för socialstatistiker i Genève 1949 har byråchefen E. v. Hofsten redogjort i en artikel i denna tidskrift (Soc. Medd. 1949: 12, sid. 903). Det nu utkomna häftet innehåller protokollet från förhandlingarna. Det är det sista bidraget till en serie skrifter, som utgetts i samband med statistikermötet. De fyra tidigare, som redan förelåg vid mötet, bär titlarna: International Standard Classification of Occupations; Wages and Payroll statistics, Methods of Family Living Studies samt Methods of Labour Productivity Statistics.

R. H.

Lo-Johansson, Ivar: Ålderdoms-Sverige. Bonniers folkbibliotek, Stockholm 1952. Häft. kr 4,75, inb. kr 6,90.

Ivar Lo kallar sin bok en stridsskrift, och den utgörs inledningsvis av texten i den 1949 publicerade »Ålderdom» samt i huvudsak av essäer i frågan skrivna 1950 och 1951.

Man får vid läsningen av boken, liksom man förut fått vid läsningen av essäerna i fristående form, ett intryck av att den förtvivlan, som drivit författaren att skriva och strida, främst gäller det faktum, att åldrandet gör så många människor själsligt fattiga och menlösa. Det är ödesdigert, att människor avhänds eller mister sin självkänsla och att åldrandet blir en kvalfull dödsförberedelse, säger Ivar Lo i kapitlet Åldringsfrågans kris. Och i det stycket känner säkert alla som haft, eller har, en ensam åldrande far eller mor samma förtvivlan och lust att förändra som Ivar Lo. Man har sett föräldrarna släpa och slita och offra ett helt liv, man har sett dem fulla av liv och klokhet och självkänsla — men så på ålderdomen, då de har rätt att vila och njuta av vad de varit och uträttat, har de inte förmågan. Man kan förtvivla mer än en gång inför en gamling, som sitter mitt bland frukterna av sitt långa livs arbete utan att själv förmå smaka en endaste liten bit.

Gerontologin, vetenskapen om åldrandet, måste intensifieras för att förhindra den förtidiga seniliteten; gerontologiska institut, ägnade åt åldrandet och ålderssjukdomarna, kunde anordnas exempelvis vid några större ålderdomshem eller sjukhus, säger Ivar Lo. En kontinuerlig kroppsundersökning av åldringarna kunde förebygga

smygande kroppsliga sjukdomar. I dessa Ivar Los krav vill man instämma hundraprocentigt.

Det är när Ivar Lo ritar upp bakgrunden till att det finns alltför många gamlingar utan hopp, så många vars ålderdom förflyter i den själsliga och kroppsliga invaliditetens tecken, så mycken senil självupptagenhet och gnatigt livshat som man vill opponera mot honom. Han talar om en samhällets sadism, som överflyttats på just åldringarna, och han ger ålderdomshemmen skulden för gamlingarnas självlikgiltighet, självömkan och resignation. Men blir inte författaren själv en aning sadistisk då han kommer dragandes med den där sängkanten med pottan under? Då han antyder att myndigheterna är nöjda bara gamlingen har sin sängkant att sitta på och stirra mot döden? Eller då han säger att en stor del av de ungas välgångsönskningar till de gamla — att de inte skall falla i brunnen, att de inte skall komma under spårvagnen — är förgiftade av dåligt samvete över att de unga inte så sällan har önskat åldringen ur vägen.

Ivar Lo konstaterar, liksom så många andra, som haft att göra med gamlingar, att åldringsproblemets kärnpunkt är den skriande ensamheten. Detta att den gamle vill ha någon nära att »sitta och prata med». — Ja, där har vi — och kanske även Ivar Lo — dåligt samvete. För de nära gamlingarnas stora ensamhet. Men måste inte de unga, för att kunna existera, varje dag vara på ett arbete? Gamlingens tårade glädje och ödmjuka uppskattning av de stunder man har tid att sällskapa skär nästan lika mycket i en som tårarna, då man måste gå. Ensamheten finns inte bara på ålderdomshemmen. Och gamlingen utan självkänsla kan man sörja sig sjuk över, även då han bor utanför ålderdomshemmet. Kvinnan med de slankiga brösten, de nedfallna käkarna och den förgrämda munnen har fött många barn, som inte längre bryr sig om henne. Men finns hon bara på ålderdomshemmet? Månne inte också i Ivar Los backstuga! Och i tusental i små lägenheter i varje stad. Dessa gamla har fått stanna ute i sin vanda miljö, men de är lika ensamma, har lika förgrämda munnar i alla fall.

Skall vi försöka vrida klockan tillbaka? Till det gamla bondesamhället, när de gamla bodde kvar hos de unga, kanske i undantagsstuga, men i alla fall med möjlighet att få ett barnbarns arm kring sin gamla nacke då och då. Och med möjlighet att få vara auktoritet, åtminstone på sägnens och sagans område. — Nej, det vill inte Ivar Lo. Han vill saker som är mer möjliga att genomföra. Han vill mer vänlighet åt de gamla, mer förståelse samt sysselsättning åt dem, sysselsättning i hemmen eller på verkstäder samt sällskapsliv i klubbar. För detta bör Ivar Lo fortsätta att strida. Och kanske ännu mer för forskning kring åldrarssjukdomarna. Forskning kring åderförkalkningen, forskning och åter forskning. Och för kontinuerliga gamlingsundersökningar. Så att smygande sjukdomar till kropp och själ om möjligt förebyggs. Sjukdom — men inte alltid ålderdomshemmen — är självkänslans bittraste fiende.

Elsa Appelquist

Häftets huvudinnehåll

Maj 1952

Några drag ur den socialpolitiska utvecklingen i Finland sedan 1948. De socialpolitiska åtgärderna i Finland koncentrerades åren närmast efter kriget på att hjälpa krigets offer samt att avhjälpa krigsskador. Det var krigsinvaliderna, flyktingarna från de avträdda områdena samt återuppbyggandet av bostäder, som då stod i förgrunden för det socialpolitiska intresset. I denna artikel redogörs för de åtgärder, som vidtagits därefter, dvs. tiden fr. o. m. 1948. Det är befolkningspolitiska åtgärder, olycksfallsförsäkring och arbetarskydd, olika kommunala socialpolitiska åtgärder samt bostadspolitiska åtgärder. Sid. 307.

Inkomst och förmögenhet under år 1950. Av samtliga inkomsttagare var ca 16 % företagare, 73 % anställda och resten icke yrkesverksamma. Sedan 1949 har antalet inkomsttagare stigit med ca 16 500. Medelinkomsten har ökat inom samtliga yrkesgrupper och var för företagare 6 540 kr, för anställda 5 894 kr samt för icke yrkesverksamma 3 324 kr. Mellan 5 000 och 10 000 kr inkomst hade 37 % av alla inkomsttagare, under 2 000 17 % samt över 20 000 knappt 2 %. Sid. 313.

Socialvårdens kostnader och finansiering 1950. De totala socialutgifterna år 1950 var 2 622 milj. kr, vilket innebär en ökning från 1949 med 143 milj. kr (6 %). Den mest kostnadskrävande sociala verksamhetsgrenen är försörjningen av åldringar och invalider. Därnäst kommer de barna- och familjevårdande åtgärderna, av vilka de allmänna barnbidragen är den största posten. Kostnaderna för folkpensioneringen och barnbidragen var 1950 sammanlagt 1 287 milj. kr eller omkring hälften av alla socialutgifter. Sätter man socialutgifterna i relation till nationalinkomsten, finner man att de under de senaste åren utgjort ca 11 %. Per invånare var socialutgifterna år 1950 i genomsnitt 372 kr. Sid. 320.

Vårdkostnader och vårdavgifter på ålderdomshemmen år 1949. Av samtliga utgifter var avlöningar, arvoden o. dyl. den största på samtliga avdelningstyper; de utgjorde mellan en tredjedel och hälften. Därnäst i storleksordning kom kosthåll med 20 à 25 % av utgifterna. Den ur kostnadssynpunkt fördelaktigaste storleken på ett ålderdomshem tycks vara 16—20 platser. Vårdkostnaden för samtliga hem utgjorde 6,53 kr per dag varierande från 5,31 kr i ortsgrupp 1 till 8,46 kr i ortsgrupp 5. Av inkomsterna var den övervägande delen, omkring hälften, kommunernas egna tillskott. De influtna vårdavgifterna täckte drygt en tredjedel av utgifterna. Sid. 325.

Nykterhetsvårdsklientelets omfattning och sammansättning under år 1950. Antalet personer, på vilka 1 § alkoholistlagen varit tillämplig och som varit föremål för åtgärder enligt denna lag, var under år 1950 12 989. Av dessa var 37 % ogifta, 50 % gifta, 3 % änklingar och änkor samt 10 % frånskilda. Ungefär 6 % var under 25 år, en fjärdedel mellan 25 och 35 år, ca en tredjedel mellan 35 och 45 år samt omkring 15 % över 55 år. Ca 75 % har varit föremål för förebyggande åtgärder, knappt 30 % har vårdats på alkoholistanstalt. Sid. 336.

Levnadskostnadsindex för mars 1952 steg i 1935 års serie med 3 enheter till 207. Livsmedelsindex steg med 6 enheter till 235, för övriga utgifter med 3 enheter till 195 och var för övriga poster oförändrat. Indextalet i 1914 års serie steg med 4 enheter från 316 till 320. Det s. k. pristalet, som tillkom i samband med 1947 års lönereglering för statstjänstemän har mellan december och mars stigit med 2 enheter till 152. Slutligen kan nämnas att pensionspristalet ökade från 133 för februari—april till 135 för månaderna maj—juli. Sid. 345.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	2, 1952
Arbetskraften i industrin, årligen, senast i	3, 1951
*Befolkningsutvecklingen, varje kvartal, senast i	10, 1951
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	7, 1951
*Brottsligheten, varje kvartal, senast i	11, 1951
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar, varje kvartal, senast i	3, 1952
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	3, 1952
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	4, 1952
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1951
Fattigvården, årligen, senast i	1, 1952
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen, senast i	4, 1952
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, varje halvår, senast i	7, 1951
Fylleriförseelser och spritsmuggling, varje kvartal, senast i	3, 1952
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	detta nr
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1951
Kooperativ verksamhet, årligen, senast i	1, 1952
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	detta nr
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1952
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	4, 1952
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1951
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	3, 1952
Löneförhållandena för industriarbetare, årligen, senast i	7, 1951
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1951
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1952
Nykterhetsvårdsklientelets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	detta nr
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1952
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	11, 1951
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	8, 1951
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	detta nr
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1951
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1951
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	3, 1952
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	11, 1951
*Vägtrafikolyckor, varje kvartal, senast i	10, 1951

* Fr. o. m. år 1952 publiceras dessa översikter av statistiska centralbyrån i centralbyråns kvartalsvis utkommande Statistisk tidskrift samt däremellan publicerade förtryck till tidskriften.

Några drag ur den socialpolitiska utvecklingen i Finland sedan 1948

Av kanslirådet *Gunnar Modeen, Helsingfors*

Under åren närmast efter kriget koncentrerades de socialpolitiska åtgärderna i Finland av lättförståeliga skäl närmast på att hjälpa krigets offer och att avhjälpa krigsskador av olika art. Krigsinvaliderna, de stupades anhöriga och flyktingarna från de vid fredsslutet avträdda områdena stod då i förgrunden för det socialpolitiska intresset, likaså återuppbyggnaden av de krigshärjade områdena.

Den övriga »normala» socialpolitiken har dock inte fördenskull eftersatts. Speciellt från och med 1948 har den i Finland utsträckts till nya betydelsefulla områden. Här skall ges några drag ur den socialpolitiska utvecklingen sedan sistnämnda år. Denna översikt gör inte anspråk på att vara någon fullständig redogörelse av vad som skett inom socialpolitiken under denna tid utan avser närmast att genom typiska exempel illustrera utvecklingsriktningen.

Befolkningspolitiska åtgärder. En av de märkligaste socialpolitiska åtgärder, som genomförts i Finland, var införandet av *allmänna barnbidrag* med stöd av en lag 1948. Dessa bidrag utgår för varje barn under 16 år utan behovsprövning. Barnens antal i dessa åldersklasser har under de sista åren utgjort ca 1 250 000. Till en början utgick barnbidragen med 7 200 mk om året per barn. Bidraget har sedermera höjts upprepade gånger i rask följd, delvis i syfte att höja barnbidragets realvärde, som nedgått på grund av inflationen. Barnbidragen har dock därjämte utnyttjats vid de »poängköp», som skett i syfte att hålla levnadskostnadsindex i styr. De har nämligen ingått som avdragspost i den gamla indexserien med 1938—1939 som bas. Barnbidragets nuvarande belopp är 14 400 mk, varför dess realvärde nu är större än på hösten 1948, då barnbidragssystemet infördes.

Barnbidragen finansieras i huvudsak genom en avgift, som erläggs av arbetsgivarna och uppgår till 4 % av arbetarnas lönebelopp. Dessa avgifter uppbärs enligt en temporär lag om arbetsgivares barnbidrags- (och folkpensions-)premie. — I statsbudgeten för 1952 har för erläggandet av barnbidragen reserverats ett anslag på 18 miljarder mk. Arbetsgivarnas barnbidragsavgifter har för samma år uppskattats till ca 12 miljarder mk.

En annan befolkningspolitisk åtgärd av principiell betydelse är förändringen i *moderskapsunderstödets* karaktär. Då detta understöd infördes 1938, lämnades understödet endast efter prövning av understödstagarens ekonomiska villkor. Efter en lagändring 1949 beviljas moderskapsunder-

stöd åt envar, som ansöker därom. Understödets belopp är numera 4 500 mk för varje barn, som föds. Det utgår dels i penningar, dels i form av kläder och annan utrustning avsedda både för barn och mor.

Moderskapsunderstödet har på ett verksamt sätt bidragit till att förbättra och effektivera såväl moderskaps- som spädbarnsvården. Det är nämligen förutsatt, att understödet söks redan före barnsbörden och att kommunala barnmorskor och rådgivningsbyråer ger handledning åt de blivande mödrarna i moderskaps- och spädbarnsvård. Det kan nämnas, att spädbarnsdödligheten i Finland kraftigt sjunkit på senare år.

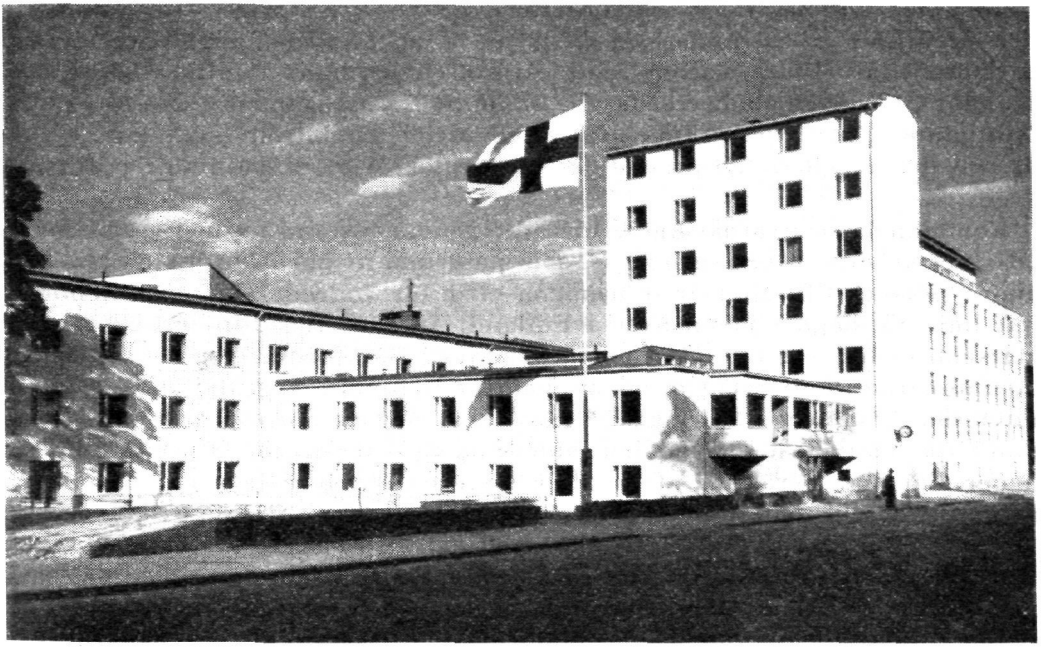
Under 1950 utdelades inalles 98 884 moderskapsunderstöd till ett belopp av 228,3 milj. mk. Klädpaket utdelades till ett värde av 206,5 milj. mk; penningunderstöden utgjorde alltså endast en ringa del av det totala understödsbeloppet.

Olycksfallsförsäkring och arbetarskydd. I Finland har den obligatoriska olycksfallsförsäkringen ända intill senaste tid gällt endast kroppsarbetare. År 1948 har emellertid stiftats en ny lag om olycksfallsförsäkring, i vilken denna begränsning upphävs. De s. k. *intellektuella arbetarna* har alltså nu blivit likställda med övriga arbetare i detta hänseende. Från försäkringen är numera undantagna självständiga företagare, medlemmar av arbetsgivares familj samt arbetstagare, vilka av tillfälliga orsaker utför mycket kortvarigt arbete åt arbetsgivare, som i övrigt inte använder till skadestånd berättigade arbetstagare. Staten är inte skyldig att olycksfallsförsäkra sina arbetstagare, men skall erlägga skadestånd enligt föreskrifterna åt person, som i statens arbete ådragit sig skada genom olycksfall. Det kan nämnas, att bestämmelserna om livränta grundligt förändrats, i det att rätten till livränta för 10—29 procents invalider ersatts med ett skadestånd i ett för allt.

Nya bestämmelser i lagen är de som avser invalidvården. Om denna har en särskild lag utfärdats i Finland och i olycksfallsförsäkringslagen har därför stadgats, att de invalider, vilka är i behov av invalidvård, i skadestånd skall få ersättning för de av sagda vård förorsakade kostnader, som de annars själva finge bestrida.

Ett viktigt steg mot ett förbättrat arbetarskydd innebär grundandet av ett *institut för arbetshygien* i Helsingfors på våren 1951. Detta stora institut har tillkommit i samverkan med staten, landsorganisationen och arbetsgivarnas centralförbund samt andra intresserade organisationer. Dess uppgifter är synnerligen mångsidiga och betydelsefulla. Sålunda skall institutet bl. a. undersöka och utveckla olika arbetshygieniska och arbetsmedicinska metoder, utföra arbetshygieniska undersökningar på arbetsplatserna, fungera som diagnostisk anstalt och klinisk vårdstation för yrkessjukdomar, meddela undervisning i arbetshygien jämte arbets- och socialmedicin samt bedriva ett arbets- och socialhygieniskt upplysningsarbete.

Socialvårdsförvaltningen i kommunerna. Inom socialvården må speciellt antecknas en omorganisation av den kommunala förvaltningsapparaten på

Institutet för arbetshygien i Helsingfors.

detta område genom en ny lag av 1950. Den kommunala vårdnämnden, som tidigare handlagt vårdärendena, har ersatts med en *socialnämnd* uppdelad på en vårdavdelning och en allmän avdelning. Denna uppdelning har föranletts av den starkt utvidgade och mångsidigare sociala lagstiftningen. Vårdavdelningen handlägger ärenden rörande fattigvård, alkoholistvård, lösdrivarvård m. m. Åt den allmänna avdelningen har anförtrotts befolkningspolitiska ärenden samt ärenden rörande barnskydd, ungdomsvård, arbetsvård, understöd för yrkesstudier och invalidvård m. m. Denna nämnd, som utgör det beslutande organet för dylika ärenden i den kommunala förvaltningen, är som hittills sammansatt av förtroendemän. Verkställighetsuppgifterna har i mindre kommuner liksom hittills anförtrotts socialnämnden. I större kommuner bör emellertid efter en övergångstid av 5 år tillsättas tjänstemän, som anställs specielit för dessa uppdrag: en socialdirektör samt socialsekreterare.

Hembiträdeslagen. Av nya lagar som reglerar arbetstiden och övriga arbetsförhållanden på olika områden kan nämnas hembiträdeslagen, som godkändes 1948 och trädde i kraft följande år. Hembiträdets normala arbetstid fastställdes till 10 timmar. Därjämte fixerades fria vardagskvällar antingen två gånger i veckan från kl 17 eller en gång i veckan från kl 14. För fritiderna på sön- och helgdagar föreskrevs olika alternativ; antingen varannan

söndag helt fri eller varje söndag fritid från kl 15. Skyldighet för hembiträdet att utföra arbete under sin fritid, då detta är nödvändigt på grund av exceptionella orsaker, såsom arbetsgivarens eller hans familjemedlemmars sjukdom, har även stadgats i lagen. Bland andra stadganden i den nya lagen kan nämnas, att åldersgränsen för minderårigt hembiträde fastställts till 16 år och den regelbundna arbetstiden för minderårig till 8 timmar per dygn.

Kommunala hemvårdarinnor. Idén att genom bistånd av hemvårdarinnor lätta arbetsbördan för husmödrar, som på grund av barnsbörd, sjukdom och andra orsaker tillfälligt är oförmögna eller förhindrade att sköta hemmet, har numera slagit igenom även i Finland. År 1950 fick Finland en lag om statsbidrag för kommunala hemvårdarinnor. Här föreskrivs, att staten till kommunerna skall erlägga $^3/_4$ av hemvårdarinnornas grundlön. Då kommunerna kommer att erlägga $^1/_4$ av hemvårdarinnornas grundlön samt svara för deras bostadsförmåner, ålderstillägg och pensioner samt resekostnader, har man beräknat, att totalkostnaderna blir fördelade ungefär jämnt mellan stat och kommun.

Hemvårdarinnor har redan tidigare utbildats på initiativ av privata sociala organisationer såsom Mannerheimförbundet och befolkningsförbunden. För denna utbildning har nu utfärdats speciella föreskrifter. Läroplanerna för de skolor, i vilka hemvårdarinnor utbildas, skall fastställas av socialministeriet.

Understöd åt åldringar, som inte erhåller folkpension. I lagen om folkpensionering, som trädde i kraft 1939, förutsätts, att alla 1883 och dessförinnan födda åldringar skulle stanna utanför folkpensioneringen. Denna pensionering bygger nämligen i Finland på en premiebetalning under minst 10 år. De högsta åldersklasserna hade inte enligt dessa bestämmelser hunnit inbetala så mycket i premier under denna tid, att pensionsbeloppen för dem fått någon nämnvärd betydelse.

Då folkpensionerna åt åldringar födda 1884 och senare börjat utbetalas fr. o. m. 1949, har det uppstått en skarp och orättvis gräns mellan de två grupperna av åldringar. Utöver grundpensionen, som bygger på de inbetalda premierna, utbetalas nämligen en tilläggspension till dem som är födda 1884 och senare; denna tilläggspension finansieras av stat och kommun och beror på en individuell prövning av de pensionerades ekonomi.

Som en komplettering till folkpensioneringen har därför i slutet av 1951 stiftats en lag om *ålderdomsunderstöd* ur statsmedel åt de åldringar, som stannat utanför folkpensioneringen. Dessa understöd utbetalas fr. o. m. juli 1952 och motsvarar till sina belopp de tilläggspensioner, som redan erläggs åt de folkpensionerade. De nya ålderdomsunderstöden utges likaså efter behovsprövning. De är dyrortsgraderade i likhet med tilläggspensionerna. Man har beräknat, att till en början ca 130 000 åldringar skall bli delaktiga av ifrågavarande understöd.

Bostadspolitiska åtgärder. Bostadsfrågan är utan tvivel för närvarande Finlands största sociala problem. Bostadsbristen har främst framkallats av nödvändigheten att hysa över 400 000 flyktingar från de vid freden avträdda områdena. Däremot är krigsskadorna på bostadsbeståndet redan i stort sett avhjälpta. Återuppbyggnaden av de krigshärjade trakterna har finansierats med billig statlig byggnadskredit. För finansieringen av bostadsproduktionen i tätorterna har därutöver grundats en bostadspolitisk kommission eller rättare sagt ett provisoriskt ämbetsverk kallat »Arava». Till sekundära bostadskrediter anslogs 22 miljarder mk att utges under tiden 1949—1953. Räntefoten fastställdes till endast 1 % och amorteringsvillkoren är mycket förmånliga. Primärkrediten för de sålunda finansierade bostadsföretagen erhålls, såsom brukligt är i Finland, av sparbanker, försäkringsbolag m. fl. kreditinrättningar.

Dessa billiga bostadskrediter beviljas både åt enskilda byggnadsföretagare, bostadskooperativa bolag — i Finland kallas de bostadsaktiebolag — arbetsgivare inom industrin, kommuner etc. Den kommunala byggnadsverksamheten i egen regi i tätorterna har hittills haft en relativt ringa omfattning. Den omfattar endast få egentliga hyreshus; däremot är bostadskooperativa byggnadsföretag, i vilka de bostadsbehövande själva inbetalar

Hemvårdarinna i arbete.

en mindre del av byggnadskapitalet, av större omfattning. Av »Arava»-krediten har en del reserverats för egnahemsbostäder, vilka i stort antal uppförs i städernas periferier.

Ifrågavarande bostadspolitiska kommission övervakar noggrant den av densamma finansierade bostadsproduktionen, inte endast genom en granskning av ritningarna och finansieringsplanerna, utan därjämte genom en fortlöpande kontroll av varje enskilt av kommissionen finansierat byggnadsföretag. Härigenom har det varit möjligt att påverka både de enskilda bostadshusens arkitektoniska utformning, deras tekniska standard och de olika bostadstypernas frekvens. I samband med ifrågavarande bostadskommission har även beviljats ett anslag för bostadsekonomisk forskning.

Under 1949 och 1950 har i tätorterna inalles 15 000 nya bostäder finansierats genom dessa åtgärder. Genom att byggnadskostnaderna under dessa år liksom under 1951 starkt stigit, kommer genomsnittet för sistnämnda år och 1952 uppenbarligen att sjunka något i jämförelse med det nyss citerade resultatet. Endast ifall statsanslagen för bostadskrediten ökas jämsides med stegringen i byggnadskostnaderna, kan en nedgång i bostadsproduktionens volym undvikas.

På landsbygden har bostadsproduktionen varit mycket livlig. Den förflyttade befolkningens och f. d. frontmännens bostadsproduktion har finansierats av kolonisationsmyndigheterna, vilka samtidigt organiserat jordanskaffningen åt dessa befolkningsgrupper. Under åren 1945—1951 har av statsmedel inalles ca 25 miljarder mk beviljats som billiga bostadslån i samband med verkställigheten av jordanskaffningslagen. Antalet härigenom finansierade nya bostadsbyggnader överstiger för samma tid 41 000.

Perspektiven för den framtida bostadspolitiken i Finland är för närvarande något oklara. Den för tätorternas bostadsbehov nu fungerande »Arava»-kommissionens mandat utlöper 1953. Vilken form och omfattning finansieringen därefter kommer att få är ännu för tidigt att uttala sig om.

Beträffande bostadsproduktionen på landsbygden kan nämnas, att den del av densamma, som skett i samband med den förflyttade befolkningens kolonisering, börjar närma sig sin avslutning. Över 70 % av de förflyttade, vilka placerats på landsbygden, har redan sin bostadsfråga löst. Däremot återstår av f. d. frontmännens byggnadsprogram i samband med deras jordanskaffning ännu en betydande del.

Inkomst och förmögenhet år 1950

Av förste aktuarie *John Bredal-Bauer*, Statistiska centralbyrån

Statistiska centralbyrån har i november 1951 och i januari 1952 till finansdepartementet och riksräkenskapsverket överlämnat preliminära sammanfattningar av 1951 års inkomst- och förmögenhetsstatistik, avseende inkomsterna under år 1950 resp. förmögenheterna vid 1950 års slut. Här nedan lämnas en summarisk redogörelse för de viktigaste resultaten av denna statistik. Siffrorna torde kunna anses som definitiva. Till jämförelse meddelas även några huvuddata för nästföregående år. En utförligare redogörelse kommer att lämnas i statistiska centralbyråns berättelse »Skattetaxeringarna samt fördelningen av inkomst och förmögenhet inom yrkesgrupper taxeringsåret 1951».

Inkomstfördelningen. Primärmaterialet till inkomststatistiken utgörs av uppgifter om sammanräknad nettoinkomst och yrkesbeteckning, vilka erhållits ur inkomsttaxeringslängdernas A-längder. Inkomststatistiken omfattar alltså endast fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser men ej svenska aktiebolag m. fl. juridiska personer.

Med *sammanräknad nettoinkomst* förstås summan av enligt förordningen om statlig inkomstskatt uppskattade inkomster från olika förvärvskällor (jordbruksfastighet, annan fastighet, rörelse m. m., tjänst o. d. samt kapital) efter avdrag för eventuellt underskott på någon förvärvskälla. Sammanräknad nettoinkomst (i fortsättningen endast kallad inkomst) avser således i motsats till taxerad inkomst icke något nettobelopp, som erhållits efter avdrag för erlagda kommunala skatter, vissa försäkringspremier o. d.

Beträffande inkomsttagarna må påpekas, att äkta makar, som samtaxerats, räknats som *en* inkomsttagare, vilkens inkomst utgör summan av de båda makarnas. Ifrågavarande inkomsttagare har hänförts till den yrkesgrupp den av makarna tillhör, som haft den största från yrkesverksamhet härrörande inkomsten. Äkta makar, som är skrivna i skilda kommuner, har av praktiska skäl i allmänhet måst räknas som två inkomsttagare. Inkomsttagare, vilkas inkomst understigit 600 kr, ingår inte i statistiken.

I detta sammanhang kan nämnas, att inkomsten för en företagare eller en anställd icke nödvändigtvis behöver avse yrkesverksamhet under hela året. I många fall — särskilt bland de yngsta och äldsta inkomsttagarna — har inkomsten intjänats endast under en del av året. I vilken utsträckning inkomsterna avser under hela eller endast en del av året bedriven yrkesverksamhet framgår varken av primärmaterialet till inkomststatistiken eller av de inkomstlängder, från vilka detta primärmaterial erhållits. Givet är

Tab. 1. Antal inkomsttagare samt summa inkomster inom olika inkomstklasser åren 1949 och 1950

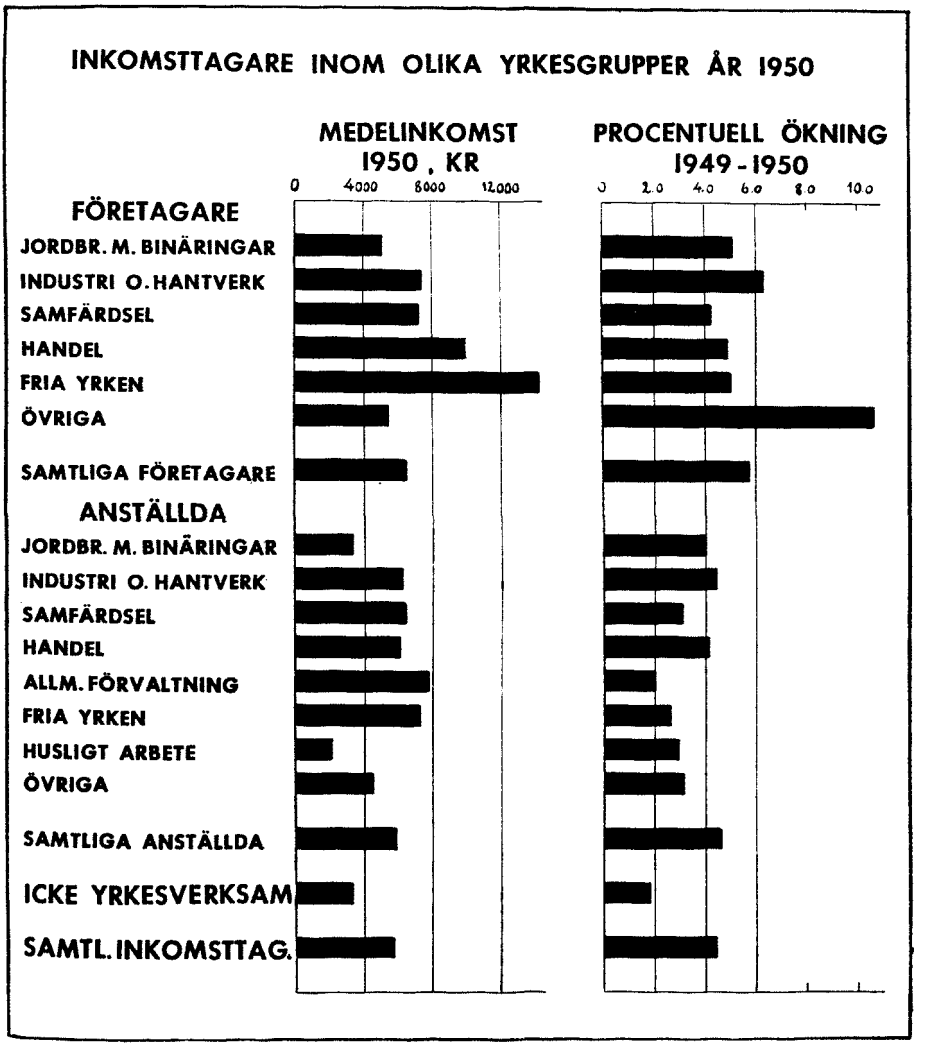
Inkomstklasser, kr	Absoluta tal				Procenttal			
	Antal inkomsttagare		Summa inkomster (1 000-tal kr)		Antal inkomsttagare		Summa inkomster	
	1949	1950	1949	1950	1949	1950	1949	1950
600— 1 000	99 676	97 844	83 968	82 313	2·9	2·9	0·5	0·4
1 000— 1 500	248 221	237 068	313 531	299 124	7·3	7·0	1·7	1·5
1 500— 2 000	257 058	243 337	449 443	425 435	7·6	7·2	2·4	2·2
2 000— 2 500	241 668	229 222	542 644	514 776	7·1	6·7	2·9	2·7
2 500— 3 000	214 026	203 599	587 694	559 174	6·3	6·0	3·2	2·9
3 000— 3 500	209 450	201 076	680 132	653 031	6·2	5·9	3·7	3·4
3 500— 4 000	206 165	196 792	772 911	737 790	6·1	5·8	4·2	3·8
4 000— 4 500	206 009	198 171	875 203	841 886	6·1	5·8	4·7	4·4
4 500— 5 000	200 620	194 758	952 682	924 922	5·9	5·7	5·2	4·8
5 000— 6 000	400 038	392 202	2 182 847	2 141 128	11·8	11·5	11·8	11·1
6 000— 7 000	323 517	334 782	2 089 159	2 162 346	9·6	9·9	11·3	11·2
7 000— 8 000	222 617	244 675	1 660 996	1 825 657	6·6	7·2	9·0	9·4
8 000—10 000	246 304	276 170	2 185 560	2 449 927	7·3	8·1	11·9	12·7
10 000—12 000	123 523	141 146	1 345 002	1 537 105	3·7	4·2	7·3	7·9
12 000—15 000	82 589	95 314	1 097 216	1 266 264	2·4	2·8	5·9	6·5
15 000—20 000	52 521	58 923	895 595	1 005 260	1·6	1·7	4·9	5·2
20 000—30 000	31 857	35 439	759 625	844 939	0·9	1·0	4·1	4·4
30 000—50 000	13 306	14 585	494 813	541 243	0·4	0·4	2·7	2·8
50 000—	5 669	6 290	473 049	523 097	0·2	0·2	2·6	2·7
Summa	**3 384 834**	**3 401 393**	**18 442 070**	**19 335 417**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**

emellertid, att de inkomster, som endast avser verksamhet under en del av året, inverkar sänkande på värdet av medelinkomsten samt förskjuter inkomsttagarnas fördelning till lägre inkomstklasser. Samma inverkan har även naturaförmåner, som alltjämt i viss utsträckning förekommer, särskilt inom yrkesgrupperna jordbruk med binäringar samt husligt arbete; dylika förmåner upptas nämligen vid taxeringen i regel till mycket låga värden.

Hela antalet inkomsttagare i riket uppgick till 3 401 393 (därav 1 739 678 på landsbygden, 1 660 564 i städerna samt 1 151 i det för riket gemensamma taxeringsdistriktet).

Av samtliga inkomsttagare var 533 840 (15,7 %) företagare, 2 473 377 (72,7 %) anställda samt 394 176 (11,6 %) icke yrkesverksamma. Motsvarande antal året närmast före utgjorde resp. 532 166, 2 471 107 och 381 561. Antalet företagare, anställda och icke yrkesverksamma har sålunda ökat med resp. 1 674, 2 270 och 12 615, varigenom totalantalet inkomsttagare stigit med 16 559. De båda numerärt sett mest betydelsefulla näringsgrenarna är industri och hantverk samt jordbruk med binäringar, inom vilka sammanlagt resp. 1 222 206 och 625 780 yrkesverksamma inkomsttagare (företagare eller anställda) fanns år 1950. Ifrågavarande inkomsttagare uppgick till resp. 36 % och 18 % av samtliga. Bland de särskilda yrkesgrupperna var de anställda inom industri och hantverk de talrikast förekommande. Deras antal, 1 132 154, omfattade inemot $^1/_3$ av totalantalet.

De skilda yrkesgrupperna uppvisar, som framgår av vidstående diagram,

betydande olikheter i inkomsthänseende. Den ojämförligen gynnsammaste inkomstfördelningen fanns hos företagarna inom fria yrken (läkare, advokater, konstnärer m. fl.), där inkomsten för 26 % av inkomsttagarna översteg 20 000 kr. För företagarna inom gruppen handel var motsvarande tal 8 %, inom jordbruk med binäringar däremot endast 1 %. Bland de anställda hade 22 % inom gruppen allmän förvaltningstjänst samt 21 % inom gruppen fria yrken mer än 10 000 kr i inkomst år 1950, medan av anställda inom husligt arbete samt jordbruk med binäringar resp. 84 % och 54 % fanns inom klasserna under 3 000 kr.

Medelinkomsten under år 1950 har sedan året dessförinnan stigit inom samtliga yrkesgrupper. I fråga om medelinkomsten gäller naturligtvis samma skiljaktigheter de olika yrkesgrupperna emellan som i fråga om fördelningen på inkomstklasser. Sålunda är medelinkomsten ojämförligen högst för företagarna inom fria yrken (14 262 kr). Därnäst följer grupperna företagare inom handel (9 901 kr), anställda inom allmän förvaltningstjänst (7 679 kr), företagare inom industri och hantverk (7 382 kr) samt anställda inom fria yrken (7 315 kr). För de anställda har medelinkomsten stigit kraftigast inom grupperna industri och hantverk samt handel med resp. 264 kr och 242 kr. För de icke yrkesverksamma, dit bl. a. pensionärerna räknas, har medelinkomsten stigit med 61 kr, vilket är lägre än för någon yrkesverksam grupp med undantag för anställda i husligt arbete.

Om inkomsttagarnas fördelning på inkomstklasser samt om de sammanlagda inkomstsummorna inom varje inkomstklass under åren 1949 och 1950 lämnas uppgifter i såväl absoluta tal som i procenttal i *tab. 1*. Mellan nämnda år har en förskjutning uppåt i inkomstklasserna ägt rum, ett förhållande som överensstämmer med vad som förut sagts om förändringen i medelinkomsten. År 1950 har antalet inkomsttagare sjunkit i klasserna under 6 000 kr samt stigit i klasserna över nämnda belopp.

I fråga om antalet inkomsttagare är de högsta klasserna likväl tämligen glest besatta. Sålunda framgår av procenttalen i tabellen, att i ingen av de tre klasserna över 20 000 kr antalet inkomsttagare överstiger 1 % av det totala antalet. Helt naturligt spelar de högre inkomstklasserna en mer betydande roll, när det är fråga om inkomstsummorna än om antalet inkomsttagare. Sålunda kan ur tabellen uträknas, att medan under år 1950 sammanlagt 1,6 % av antalet inkomsttagare haft minst 20 000 kr i inkomst, summan av deras inkomst uppgick till 9,9 % av totalsumman. Inkomster uppgående till minst 10 000 kr resp. 5 000 kr förekom år 1950 hos 10,3 % resp. 47,0 % av inkomsttagarna. Summan av deras inkomster utgjorde 29,5 % resp. 73,9 % av totalsumman.

Förmögenheterna. Primärmaterialet till förmögenhetsstatistiken utgörs av längderna över taxeringen till statlig förmögenhetsskatt, vilka statistiska centralbyrån lånat från de lokala skattemyndigheterna. Dessa längder innehåller även uppgifter om förmögenhetsägarnas inkomst och yrke. I likhet med inkomststatistiken omfattar förmögenhetsstatistiken endast fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser. Förmögenheter tillhörande samtaxerade äkta makar har i regel räknats som en förmögenhet. Förmögenhetsstatistiken avser endast förmögenheter om minst 30 000 kr.

Hur ifrågavarande förmögenheter fördelar sig inom de i inkomststatistiken förekommande yrkesgrupperna framgår av *tab. 2*. Hela antalet förmögenheter uppgick till 225 619, av vilka 104 614 eller 46,4 % ägdes av företagare, 55 481 eller 24,6 % av anställda samt 65 524 eller 29,0 % av icke yrkesverksamma.

I förhållande till det förut uppgivna antalet inkomsttagare (3 401 393) ut-

Tab. 2. Förmögenhetsfördelningen inom yrkesgrupper år 1950

Yrkesgrupper	Förmögenhetsklasser, kr							Summa
	30 000–50 000	50 000–70 000	70 000–100 000	100 000–250 000	250 000–500 000	500 000–1 000 000	1 000 000–	
Företagare								
Jordbruk med binäringar	38 875	14 020	7 930	5 413	645	188	120	**67 191**
Industri och hantverk	5 173	2 266	1 443	1 684	367	108	38	**11 079**
Samfärdsel	1 416	505	298	219	28	13	7	**2 486**
Handel	7 811	4 120	3 258	3 711	764	186	69	**19 919**
Fria yrken	929	573	535	905	258	59	24	**3 283**
Övriga	243	140	101	133	30	3	6	**656**
Samtliga företagare	**54 447**	**21 624**	**13 565**	**12 065**	**2 092**	**557**	**264**	**104 614**
Anställda								
Jordbruk med binäringar	2 062	523	265	198	32	8	4	**3 092**
Industri och hantverk	9 122	2 986	2 010	2 628	794	313	138	**17 991**
Samfärdsel	1 930	604	419	380	78	33	18	**3 462**
Handel	5 581	2 522	1 994	2 830	842	284	133	**14 186**
Allmän förvaltningstjänst	6 147	2 616	1 849	2 372	520	137	31	**13 672**
Fria yrken	480	238	186	318	68	20	7	**1 317**
Husligt arbete	751	196	82	45	6	—	1	**1 081**
Övriga	308	120	91	117	35	8	1	**680**
Samtliga anställda	**26 381**	**9 805**	**6 896**	**8 888**	**2 375**	**803**	**333**	**55 481**
Icke yrkesverksamma	**28 027**	**12 969**	**9 335**	**11 294**	**2 725**	**857**	**317**	**65 524**
Samtliga förmögenhetsägare	**108 855**	**44 398**	**29 796**	**32 247**	**7 192**	**2 217**	**914**	**225 619**

gjorde antalet förmögenheter 6,6 %. Av företagarna var 19,6 % ägare till förmögenhet om minst 30 000 kr, av de anställda endast 2,2 % samt av de icke yrkesverksamma slutligen 16,6 %. Det ojämförligt största antalet inom en och samma yrkesgrupp, 67 191, förekom bland företagarna inom gruppen jordbruk med binäringar.

Av de 914 miljonärerna fanns ett jämförelsevis stort antal (333) bland de anställda, vilka eljest, som nyss nämnts, endast i obetydlig utsträckning var ägare till förmögenheter om minst 30 000 kr. Huvudparten förekom inom grupperna industri och hantverk samt handel, till vilken grupp även bank- och försäkringsväsendet räknas. Bland företagarna förekom 45 % av antalet miljonärer bland jordbrukarna. Det fåtal större förmögenheter, som finns inom gruppen husligt arbete, torde sannolikt tillhöra i resp. hushållsföreståndares hushåll medhjälpande familjemedlemmar och ej anställda i egentlig mening, ehuru vederbörande i statistiken upptas som sådana.

Nämnas kan, att av hela antalet förmögenheter, 225 619, fanns 122 752 på landsbygden, 102 536 i städerna samt 331 i det för riket gemensamma taxeringsdistriktet. I förhållande till antalet inkomsttagare uppgick antalet förmögenhetsägare på landsbygden till 7,1 % samt i städerna till 6,2 %.

I *tab. 3* lämnas uppgifter om fördelningen på storleksklasser såväl av antalet förmögenheter som förmögenhetssummor. För förmögenheterna gäller i ännu högre grad än för inkomsterna, att i de högre klasserna summornas betydelse är ojämförligt större än antalets. Sålunda utgjorde år 1950 miljon-

Tab. 3. Antal förmögenheter samt förmögenhetssummor inom olika förmögenhetsklasser åren 1949 och 1950

Förmögenhetsklasser, kr	Absoluta tal				Procenttal			
	Antal förmögenheter		Förmögenhetssummor (1 000-tal kr)		Antal förmögenheter		Förmögenhetssummor	
	1949	1950	1949	1950	1949	1950	1949	1950
30 000— 40 000 .	64 982	67 482	2 246 945	2 334 089	30·0	29·9	11·9	11·7
40 000— 50 000 .	39 874	41 373	1 779 666	1 845 899	18·4	18·3	9·5	9·3
50 000— 60 000 .	25 578	26 532	1 397 366	1 449 686	11·8	11·8	7·4	7·3
60 000— 70 000 .	17 065	17 866	1 103 047	1 155 495	7·9	7·9	5·9	5·8
70 000— 80 000 .	12 417	12 824	928 095	958 509	5·7	5·7	4·9	4·8
80 000— 90 000 .	8 989	9 541	761 670	808 304	4·1	4·2	4·1	4 0
90 000— 100 000 .	7 133	7 431	676 783	705 050	3·3	3·3	3·6	3·5
100 000— 150 000 .	18 639	19 308	2 249 921	2 330 179	8·6	8·5	12·0	11·7
150 000— 200 000 .	8 018	8 496	1 379 904	1 461 271	3·7	3·8	7·3	7·3
200 000— 250 000 .	4 191	4 443	931 575	989 189	1·9	2·0	5·0	5·0
250 000— 300 000 .	2 567	2 703	701 207	738 128	1·2	1·2	3·7	3·7
300 000— 400 000 .	2 746	2 969	942 096	1 021 823	1·3	1·3	5·0	5·1
400 000— 500 000 .	1 410	1 520	626 149	676 322	0·7	0·7	3·3	3·4
500 000— 750 000 .	1 473	1 609	888 028	968 073	0·7	0·7	4·7	4·9
750 000—1 000 000 .	548	608	470 129	518 957	0·3	0·3	2·5	2·6
1 000 000—	785	914	1 733 482	1 974 282	0·4	0·4	9·2	9·9
Summa	**216 415**	**225 619**	**18 816 063**	**19 935 256**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**

förmögenheterna endast 0,4 % av antalet förmögenheter om minst 30 000 kr, medan deras summa uppgick till nära 10 % av ifrågavarande förmögenheters totalsumma. För förmögenheter om minst 200 000 kr utgör motsvarande tal 6,6 % resp. 34,6 %.

Jämfört med 1949 har antalet förmögenheter ökat med 9 204, en ökning som fördelar sig på samtliga förmögenhetsklasser. Den relativa fördelningen på förmögenhetsklasserna har endast ytterst obetydligt förändrats mellan åren 1949 och 1950. Antalet miljonärer har från år 1949 till 1950 stigit med 129 från 785 till 914 (16 %). En starkt bidragande orsak till ökningen framför allt inom de högre förmögenhetsklasserna torde ligga i de under år 1950 stigande aktiekurserna.

Beträffande förhållandet mellan de skattepliktiga förmögenheternas storlek samt storleken av ägarnas inkomster kan av *tab. 4* iakttas, att i allmänhet större förmögenheter svarar mot större inkomster och mindre förmögenheter mot lägre inkomster. Emot denna i och för sig tämligen naturliga företeelse finns dock ett icke obetydligt antal avvikelser, vilka understundom kan vara tämligen uppseendeväckande. Sålunda framgår av tabellen, att två skattskyldiga utan inkomst är ägare till miljonförmögenhet, medan för en miljonär inkomsten uppgick till mellan 600 och 1 000 kr. Å andra sidan är det icke alltid som stora inkomsttagare är ägare till 30 000 kr eller mera. Av tab. 4 syns sålunda att av de där redovisade förmögenhetsägarna 5 393 haft minst 50 000 kr i årsinkomst år 1950. Enligt tab. 1 fanns nämnda år 6 290 inkomsttagare i inkomstklassen över 50 000 kr. Av de sistnämnda skulle således 897 eller 14 % antingen sakna förmögenhet eller äga mindre

Tab. 4. Förmögenhet och inkomst år 1950

Inkomstklasser, kr	Förmögenhetsklasser, kr									Summa
	30 000–40 000	40 000–50 000	50 000–70 000	70 000–100 000	100 000–150 000	150 000–250 000	250 000–500 000	500 000–1 000 000	1 000 000–	
Ingen inkomst . . .	271	165	148	126	107	62	38	15	2	**934**
600— 1 000 . . .	1 278	391	256	117	59	33	9	1	1	**2 145**
1 000— 3 000 . . .	13 771	7 919	6 901	2 594	624	152	31	8	—	**32 000**
3 000— 5 000 . . .	12 789	6 908	6 970	4 602	2 263	448	76	9	—	**34 065**
5 000— 7 000 . . .	12 352	6 708	6 289	3 340	2 136	1 066	97	10	2	**32 000**
7 000—10 000 . . .	12 130	7 863	8 081	4 871	2 554	1 647	356	23	4	**37 529**
10 000—20 000 . . .	11 976	9 013	11 554	9 427	6 268	4 009	2 013	203	26	**54 489**
20 000—50 000 . . .	2 760	2 277	3 916	4 387	4 703	4 589	3 204	1 036	192	**27 064**
50 000—	155	129	283	332	594	933	1 368	912	687	**5 393**
Summa	**67 482**	**41 373**	**44 398**	**29 796**	**19 308**	**12 939**	**7 192**	**2 217**	**914**	**225 619**

än 30 000 kr. Beträffande förmögenheter under sistnämnda belopp kan numera inga uppgifter erhållas eller beräknas ur taxeringslängderna, sedan ifrågavarande förmögenheter undantagits från beskattning.

Samtliga här uppgivna förmögenheter beskattas icke i full utsträckning. I förordningen om statlig förmögenhetsskatt finns nämligen införd en reduktionsregel, enligt vilken i det fall att den skattepliktiga förmögenheten överstiger ett belopp motsvarande 30 gånger den skattskyldiges sammanräknade nettoinkomst, nämnda belopp skall utgöra den beskattningsbara förmögenheten. Reduktionen får dock ej utsträckas så långt, att den skattepliktiga förmögenheten reduceras till mindre än hälften av sitt värde. Till följd av reduktionsregeln kommer en del förmögenheter att nedgå under 30 000 kr och därigenom undgå beskattning. Antalet förmögenheter, som blir mer eller mindre reducerade jämlikt nämnda reduktionsregel, var vid 1951 års taxering 11 322. Antalet förmögenheter, som efter reduktion nedgår under 30 000 kr och därigenom helt undgår beskattning, utgör 2 190. Den sammanlagda förmögenhetssumman, som genom reduktionen blir skattefri, uppgår till omkring 573,9 milj. kr, vilket utgör 2,9 % av totalsumman skattepliktiga förmögenheter.

Socialvårdens kostnader och finansiering 1950

Socialutgifterna under 1950. En översikt över utgifterna för olika sociala ändamål i Sverige under 1950 lämnas i tab. 1. Sammanställningen är uppgjord i enlighet med principer, som uppdragits av en internordisk expertkommitté.[1]

Översikten omfattar utgifterna till de fyra socialförsäkringsgrenarna, sjukförsäkringen, olycksfallsförsäkringen, arbetslöshetsförsäkringen och folkpensioneringen, samt den huvudsakliga delen av de statliga och kommunala (inkl. landstingens) utgifter till övriga sociala välfärdsanordningar i Sverige. Vilka utgiftsändamål som medtagits framgår av den specifikation, som lämnats i tabellens förspalt.

I fråga om den enskilda hjälpverksamhet, som på hithörande områden bedrivs av föreningar och stiftelser, redovisas inga andra kostnader än de offentliga bidrag de eventuellt erhållit. Kostnaderna för industriföretagens välfärdsanordningar ingår inte heller i redovisningen. Denna begränsning av redovisningen är nödvändig då det inte finns någon statistik över kostnaderna för enskild social verksamhet.

De olika verksamhetsgrenarna har i tabellen grupperats på olika huvudgrupper, varvid huvudkriteriet varit de huvudsakliga anledningarna till behov av stöd och hjälp. Efter de fyra huvudgrupperna sjukdom (I), olycksfall i arbete (II), arbetslöshet (III), ålderdom och invaliditet (IV) har införts en särskild grupp för de familjesociala åtgärderna (V). I fråga om sistnämnda grupp är motiven av befolkningspolitisk natur men verkningarna av samma art som inom den allmänna hjälpverksamheten. Därefter följer en grupp (VI) för den allmänna socialhjälpen, fattigvården, den äldsta av Sveriges nuvarande hjälp- och understödsformer. Även i försvarskostnaderna ingår stora utgifter av social karaktär. De största är ersättningarna till de inkallades familjer (familjebidrag), vilka emellertid inte medtagits här, då de är att betrakta som lön till de inkallade. Däremot har medtagits olycksfallsförsäkringens kostnader för personskador vid militär- och krigsolyckor (VII). De sociala ämbetsverkens förvaltningskostnader redovisas särskilt nederst på tabellen, enär resp. myndigheter ofta handlägger flera sociala verksamhetsgrenar. De lokala socialvårdsorganens förvaltningskostnader ingår däremot i utgifterna för den förvaltningsgren, som utgör deras huvudsakliga verksamhetsområde.

Stora poster i den allmänna socialpolitiken utgör de förmåner, som tillkommer arbetare och anställda genom bl. a. lagarna om normalarbetsdag och semester. Dessa kostnader är det dock knappast möjligt att uppskatta i pengar, varför de inte kan upptas i någon social budget.

[1] Samordning af de nordiske landes statistik vedrörende den sociale lovgivning. 1. del. København 1951.
Se även Soc. Medd. 1951: 6, sid. 411.

Tab. 1. Utgifter för sociala ändamål, i tusental kr, under år 1950

Utgiftsändamål	Utgifter täckta genom tillskott från					Inkomster av fonder (netto)	Överföring från (+) till (−) fond	Summa sociala utgifter (inkl. adm.)
	staten	kommuner och landsting	arbetsgivare	befolkning	summa			
1	2	3	4	5	6	7	8	9[1]
I. *Sjukdom*	**216 509**	**401 683**	**109**	**109 532**	**727 833**	**3 060**	**— 5 196**	**725 697**
1. Sjukförsäkring	52 779	5 025	109	109 532	167 445	3 060	— 5 196	165 309
2. Allm. hälso- och sjukvård, sjukhusväsendet, barnmorskeväsendet	51 121	306 490	—	—	357 611	—	—	357 611
3. Vård av tuberkulösa, abnorma, sinnessjuka, sinnesslöa o. alkoholister	101 899	57 888	—	—	159 787	—	—	159 787
4. Folktandvård	2 710	16 200	—	—	18 910	—	—	18 910
5. Annat	8 000	16 080	—	—	24 080	—	—	24 080
II. *Olycksfall i arbete och arbetarskydd*	**6 759**	—	**123 313**	**244**	**130 316**	**13 050**	**— 39 794**	**103 572**
1. Olycksfallsförsäkring	4 718	—	123 313	244	128 275	13 050	— 39 794	101 531
2. Arbetarskydd	2 041	—	—	—	2 041	—	—	2 041
III. *Arbetslöshet m. m.*	**42 961**	**2 151**	—	**29 625**	**74 737**	**2 930**	**— 17 284**	**60 383**
1. Arbetslöshetsförsäkring och kontanta understöd	12 871	272	—	29 625	42 768	2 930	— 17 284	28 414
2. Arbetsförmedl. o. yrkesvägledning	19 679	—	—	—	19 679	—	—	19 679
3. Omskolning av arbetslösa m. m.	1 667	—	—	—	1 667	—	—	1 667
4. Offentliga arbeten	8 744	1 879	—	—	10 623	—	—	10 623
IV. *Ålderdom, invaliditet m. m.*	**623 137**	**102 737**	—	**138 000**	**863 874**	**28 200**	—	**892 074**
1 o. 2. Ålders- o. invalidpension	591 691	102 737	—	138 000	832 428	28 200	—	860 628
3. Vård av vanföra	24 644	—	—	—	24 644	—	—	24 644
4. Änkepens. (ing. und. IV: 1 o. 2)	—	—	—	—	—	—	—	—
5. Pensionärshem	6 802	..	—	—	6 802	—	—	6 802
V. *Familjer och barn*	**565 247**	**89 824**	—	—	**655 071**	—	—	**655 071**
1. Mödra- o. spädbarnsvård	16 052	2 510	—	—	18 562	—	—	18 562
3. Barnbidrag	452 041	2 596	—	—	454 637	—	—	454 637
4. Bidragsförskott	2 683	1 940	—	—	4 623	—	—	4 623
5. Offentlig barnavård	14 893	45 060	—	—	59 953	—	—	59 953
6. Skolmåltider	20 663	31 117	—	—	51 780	—	—	51 780
8. Hemhjälpsverksamhet	2 829	6 601	—	—	9 430	—	—	9 430
9. Omkostn. vid bosättningslån	300	—	—	—	300	—	—	300
10. Hyresrab. till barnrika familjer	32 108	..	—	—	32 108	—	—	32 108
11. Annat (fria sommarresor etc.)	23 678	—	—	—	23 678	—	—	23 678
VI. *Allmän och ospecificerad hjälp*	**5 092**	**120 000**	—	—	**125 092**	—	—	**125 092**
VII. *Utg. f. personskador vid militär- och krigsolyckor*	**11 558**	—	—	—	**11 558**	—	—	**11 558**
Summa I—VII	**1 471 263**	**716 395**	**123 422**	**277 401**	**2 588 481**	**47 240**	**— 62 274**	**2 573 447**
Centrala administrationsutg.	28 064	—	5 279	—	33 343	—	—	33 343
Tillsammans	**1 499 327**	**716 395**	**128 701**	**277 401**	**2 621 824**	**47 240**	**— 62 274**	**2 606 790**

[1] Lokala förvaltningskostnader ingår i kol. 9 med följande belopp för nedanstående utgiftsändamål:

	1 000-tal kr		1 000-tal kr
I: 1 Sjukförsäkring	21 708	V: 1 Mödrahjälp	178
II: 1 Olycksfallsförsäkring	3 769	V: 3 Barnbidrag	1 166
III: 1 Arbetslöshetsförsäkring	5 414	VI Fattigvård	7 000
IV: 1 Ålders- och invalidpension	3 859	Summa	**43 094**

Utgiftsbeloppen avser de totala nettoutgifterna för olika ändamål (inkl. förvaltningskostnader) vare sig utgifterna täcks av statens, kommunernas och landstingens skatteintäkter eller av avgifter och premier, vilka arbetsgivare och försäkringstagare erlägger till socialförsäkringsorganen. Utgifterna innefattar inte anläggningskostnader för anstalter utan endast driftskostnader. Utgiftsbeloppen är redovisade netto och har sålunda minskats med inkomsterna (ej skatter eller allmänna statsbidrag) för resp. förvaltningsgrenar.

Tabellen belyser både kostnaderna för dem som lämnat hjälpen, och värdet för mottagaren av erhållen hjälp. I kol. 2—6 anges dels de belopp, som erlagts till socialvården av skattemedel från staten (kol. 2) samt kommuner och landsting (kol. 3), dels de avgifter till socialförsäkringsorganen, som influtit från arbetsgivare (kol. 4) och enskilda försäkringstagare (kol. 5). Om summan av dessa bidrag (kol. 6) ökas med ränte- och andra inkomster, som socialförsäkringsorganen har av fonder o. dyl. (kol. 7), och minskas med de belopp, som dessa organ överfört till fonder (kol. 8), erhålls vad som under året utbetalats i sociala utgifter och tjänster (kol. 9).

De totala socialutgifterna uppgick år 1950 till 2 622 milj. kr. De har sedan 1949 ökat med 143 milj. kr (från 2 479 milj. kr) eller 6 %, sedan 1948 med 300 milj. kr (från 2 322 milj. kr) eller 13 % och sedan 1947 med 1 072 milj. kr (från 1 550 milj. kr) eller 69 %. Särskilt mellan 1947 och 1948 är ökningen mycket stor, vilket framför allt sammanhänger med införandet av de nya folkpensionerna och de allmänna barnbidragen.

Försörjningen av åldringar och invalider är den för närvarande mest kostnadskrävande sociala verksamhetsgrenen. Därnäst kommer de barna- och familjevårdande åtgärderna; här är de allmänna barnbidragen den största posten. Kostnaderna för folkpensioneringen och barnbidragen (de allmänna och särskilda) uppgick år 1950 tillsammans till 1 287 milj. kr eller nära hälften av de totala socialutgifterna.

En översikt över socialutgifternas storlek (i milj. kr) för de olika huvudgrupperna av utgiftsändamål under de senaste åren lämnas i följande tablå.

	Socialutgifter i milj. kr[1]			
	1947	1948	1949	1950
I. Sjukdom	513	580	642	728
II. Olycksfall i arbete	81	85	123	130
III. Arbetslöshet m. m.	66	72	75	75
IV. Ålderdom, invaliditet	382	826	856	864
V. Familjer och barn	138	601	630	655
VI. Allmän socialhjälp	190	116	110	125
VII. Personskador vid militär- o. krigsolyckor	12	11	11	12
Summa I—VII	**1 382**	**2 291**	**2 447**	**2 589**
Centrala förvaltningskostnader	28	31	32	33
Barnavdrag vid beskattning	140	—	—	—
Summa socialutgifter	**1 550**	**2 322**	**2 479**	**2 622**
I % av nationalinkomsten (netto)	7·8	10·6	10·7	10·7

[1] Siffrorna för åren 1947—49 avviker i någon mån från tidigare publicerade beroende på att att i vissa fall preliminärt beräknade tal ersatts med definitiva.

Vid jämförelse med tidigare år måste givetvis hänsyn tas till levnadskostnadernas och penningvärdets förändringar. Sätter man socialutgifterna i relation till nationalinkomsten, såsom skett på sista raden i tablån, får man ett av penningvärdets och försörjningslägets olikheter oberoende mått på socialpolitikens omfattning under olika år. Under senare år har socialutgifterna utgjort ca 11 % av nettonationalinkomsten. Åren 1939 och 1940 uppgick procenttalet till 7. I medeltal uppgick socialutgifterna år 1950 till 372 kr per invånare. För en normalfamilj om två vuxna och två barn utgör detta nära 1 500 kr.

Socialutgifternas finansiering. Socialvårdens kostnader bestrids till huvudsaklig del av stat, landsting och primärkommuner genom skattemedel — direkta och indirekta skatter. Av de totala socialutgifterna under år 1950 på 2 622 milj. kr kom 57 % på staten (1 499 milj. kr) och 27 % på primärkommuner och landsting (716 milj. kr). Resten utgjordes av avgifter till socialförsäkringsorganen, nämligen 5 % av arbetsgivarnas avgifter till olycksfallsförsäkringen (129 milj. kr) och tillsammans 11 % av de försäkrades avgifter till sjukförsäkringen (110 milj. kr), arbetslöshetsförsäkringen (30 milj. kr) och folkpensioneringen (138 milj. kr).

Kostnadsfördelningen mellan olika huvudmän är mycket varierande för olika grenar av socialvården. Vissa verksamhetsgrenar finansieras helt av statliga medel, exempelvis allmänna barnbidragen, mödrahjälpen och arbetsförmedlingen. På en del områden, såsom inom sinnessjuk- och sinnesslövården, alkoholistvården och ungdomsvården, drivs vissa anstalter i statlig regi. I de flesta fall handhas verksamheten av lokala organ, landsting eller primärkommuner, som efter vissa regler erhåller statliga bidrag till kostnaderna. Till storleken är dessa bidrag mycket växlande för olika verksamhetsgrenar. På olika områden bedriver därjämte enskilda föreningar och stiftelser, understödda av staten, en livlig verksamhet, exempelvis inom barnavård, vanförevård och sjukvård.

Största delen av statens socialutgifter går till folkpensioneringen (592 milj. kr), barnbidragen (452 milj. kr) samt hälso- och sjukvården (217 milj. kr). Huvuddelen av landstingens och primärkommunernas socialvårdskostnader kommer på hälso- och sjukvården (402 milj. kr), fattigvården (120 milj. kr) och folkpensioneringen (103 milj. kr).

De sociala utgifterna har den största relativa betydelsen i landstingens budget. Ca 80 % av deras nettoutgifter går till sociala ändamål. I såväl statens som primärkommunernas budget hänför sig ungefär 32 % av de totala nettoutgifterna till socialvården.

Vad de fyra socialförsäkringsgrenarna beträffar lämnar tab. 2 en översikt över kostnadernas fördelning på olika huvudmän.

Inom sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen finansieras nära $^2/_3$ av kostnaderna med de försäkrades avgifter. Kassornas verksamhet understödjes av betydande statsbidrag. Inom sjukförsäkringen lämnar dessutom vissa kommuner och arbetsgivare frivilliga bidrag till kassorna. Hu-

Tab. 2. Kostnadsfördelningen inom de fyra socialförsäkringsgrenarna 1950

Inkomstslag	Sjukförsäkringen	Olycksfallsförsäkringen[1]	Arbetslöshetsförsäkringen	Folkpensioneringen	Sjukförsäkringen	Olycksfallsförsäkringen	Arbetslöshetsförsäkringen	Folkpensioneringen
	Miljoner kr				*Fördelning i procent*			
Statsbidrag	52·8	4·7	12·7	591·7	31·0	3·2	28·1	68·8
Kommunbidrag . . .	5·0	—	—	102·7	2·9	—	—	11·9
Arbetsgivarbidrag . .	0·1	128·6	—	—	0·1	87·7	—	—
Försäkrades avgifter	109·5	0·2	29·6	138·0	64·2	0·1	65·4	16·0
Räntor, fonder o. dyl.	3·1	13·1	2·9	28·2	1·8	9·0	6·5	3·3
Tillhopa	**170·5**	**146·6**	**45·2**	**860·6**	**100**	**100**	**100**	**100**

vudparten av olycksfallsförsäkringens kostnader bestrids av arbetsgivarna. Staten står för kostnaderna för olycksfallsförsäkringen av sina egna arbetare samt dessutom utgifterna för vissa dyrtidstillägg, förvaltningskostnader m. m. Kostnaderna för folkpensioneringen bestrids till huvudsaklig del av statsmedel med bidrag dels i form av pensionsavgifter och folkpensioneringsfondens ränteavkastning och dels från kommunerna.

Arbetsgivarnas avgifter till olycksfallsförsäkringen torde för industrin i dess helhet uppgå till 3 à 4 % av deras totala lönesumma. Detta är dock endast en mindre del av deras bidrag till de sociala välfärdsanordningarna i landet. Härutöver kommer nämligen en hel del andra utgifter, som inte redovisas här, men som i utlandet ofta brukar räknas med i »social charges». De betalar t. ex. oavkortad lön till sina arbetare och anställda under den lagstadgade semestern. De har också betydande utgifter för skyddsanordningar och hygieniska inrättningar vid företagen, utgifter, som icke är kända till sin storlek. Många företag har dessutom nedlagt ett betydande arbete på att bereda sina anställda goda bostäder. Slutligen kan man peka på att de svenska arbetsgivarna har avsevärda utgifter för sociala ändamål i form av kapitalinvesteringar för att öka arbetarnas trivsel och yrkesskicklighet.

[1] Inkl. arbetsgivarnas förvaltningsbidrag 5·3 milj. kr.

G. H-dt

Vårdkostnader och vårdavgifter på ålderdomshemmen år 1949

Socialstyrelsens undersökning 1950

Denna artikel är den sista i en serie om tre, innehållande huvudresultaten av 1950 års ålderdomshemsundersökning. De två föregående har varit publicerade i Soc. Medd. 1951: 10 och 1952: 4. En redogörelse skall här lämnas för ålderdomshemmens ekonomi. Genom den prisstegring, som skett under de senaste åren, har siffrorna visserligen blivit föråldrade (de avser förhållandena under kalenderåret 1949), men relationerna i kostnadshänseende mellan olika kategorier av hem har sannolikt hållit sig tämligen konstant.

Driftskostnader. I detta begrepp har innefattats samtliga kostnader för ålderdomshemmet med undantag för räntor, amorteringar samt nybyggnader och förbättringar av fastigheter; inga avskrivningar fick upptas. I de fall ålderdomshemmen uppbar folkpensioner för vårdtagarna och av dessa utbetalade dem tillkommande del (200 kr för år 1949), har denna utgift frångdragits inkomsterna; den ingår därför inte i driftskostnaderna. Endast utgifter, som

Tab. 1. Kostnad per vårddag för olika avdelningar inom olika dyrortsgrupper[1]

Dyrortsgrupp	Kostnad per vårddag på egentligt ålderdomshem	sinnessjukavdelning	kronikeravdelning	egentligt ålderdomshem med ej särredovisad specialavdelning
	kr	kr	kr	kr
1	5·31	(5·64)	7·61	4·75
2	5·88	(7·25)	7·25	7·52
3	7·40	9·24	9·61	8·92
4	7·14	(8·53)	8·90	8·05
5	8·46	(8·76)	10·46	10·65
Samtliga	6·53	9·05	9·16	9·29

täcktes av ålderdomshemmets stat, skulle redovisas men däremot inte utgifter, som föll under den öppna fattigvården. Redovisningen har bl. a. av den anledningen blivit något olika mellan kommunerna. I en del fall belastar kostnader för exempelvis beklädnad och läkarvård för vårdtagarna på ålderdomshemmet den öppna fattigvården och i andra fall ålderdomshemmets stat. En annan redovisningsolikhet är lönekostnaderna, som av en del redovisats brutto och av en del netto, dvs. med avdrag för den ersättning, som personalen lämnat för naturaförmåner i form av fri bostad, mat osv.

Driftskostnaderna (i ovan angivna betydelse) för ålderdomshemmen i landet uppgick år 1949 till ca 86 milj. kr. De däri ingående delposterna hade följande storlek:

	Egentligt ålderdomshem[2]	Sinnessjukavdelning	Kronikeravdelning[2]	Egentligt ålderdomshem med ej särredovisad spec.-avd.	Egentligt ålderdomshem	Sinnessjukavdelning	Kronikeravdelning	Egentligt ålderdomshem med ej särredovisad spec.-avd.
	1 000-tal kronor				i % av samtliga utgifter			
Underhåll av fastighet	5 420	98	147	1 208	9·5	3·7	4·7	5·1
Underhåll och komplettering av inventarier	3 199	68	112	828	5·6	2·6	3·6	3·5
Avlöningar, arvoden o. dyl.	20 943	1 367	1 530	11 031	36·8	52·2	48·5	46·7
Pensioner, pensionsavgifter för anställd personal	1 010	47	37	1 038	1·8	1·8	1·2	4·4
Värme, lyse, renhållning, vatten, tvätt	5 851	281	341	2 454	10·3	10·8	10·8	10·4
Kosthåll	14 769	551	644	4 617	25·9	21·0	20·4	19·5
Beklädnad	941	42	35	369	1·6	1·6	1·1	1·6
Läkarvård, medicin, tandvård	1 149	39	154	581	2·0	1·5	4·9	2·5
Flit- och fickpengar	683	21	13	464	1·2	0·8	0·4	2·0
Hyror	129	8	10	201	0·2	0·3	0·3	0·8
Övriga utgifter	2 879	97	130	837	5·1	3·7	4·1	3·5
Summa utgifter	**56 973**	**2 619**	**3 153**	**23 628**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**

[1] Siffrorna inom parentes avser vårdkostnaderna för ett enda hem.

[2] I denna och följande redovisningar har de icke godkända sjukavdelningarna inräknats i det egentliga ålderdomshemmet och de två typerna av godkända kronikeravdelningar (godkända för landstingsgottgörelse resp. för statsbidrag) räknats samman.

Avlöningar var alltså på samtliga avdelningstyper den största utgiftsposten, även om den på specialavdelningarna betydde avsevärt mycket mer än på de egentliga ålderdomshemmen; av sinnessjukavdelningarnas kostnader upptog denna post mer än hälften. Närmast efter avlöningarna i storleksordning kom utgifterna för kosthållet, som dock inte på någon typ av avdelning uppgick till mer än ca en fjärdedel av kostnaderna.

Tyvärr kunde en del hem med flera typer av avdelningar inte lämna upplysningar om kostnaderna för var och en av dem. Sådana hem har förts i en särskild grupp: egentligt ålderdomshem med ej särredovisad specialavdelning. Särredovisning finns för 1 302 egentliga ålderdomshem, 20 sinnessjukavdelningar och 61 kronikeravdelningar.

I det följande skall olika kategorier av ålderdomshem ur kostnadssynpunkt jämföras med varandra. Kostnaderna redovisas brutto per vårddag utan avdrag för inkomster av olika slag.

Den första sammanställningen (tab. 1) ger en uppfattning om hur pass kostsamma de olika avdelningstyperna var; hänsyn har i tabellen också tagits till den dyrortsgrupp, som hemmet låg i. Specialavdelningarna ställde sig betydligt dyrare än de egentliga ålderdomshemmen, huvudsakligen beroende på att större och mer kvalificerad vårdpersonal måste finnas på dessa. Någon nämnvärd skillnad kunde däremot inte konstateras mellan de båda typerna av specialavdelningar; detta kan bero på att antalet sinnessjukavdelningar var så litet.

Tablån nedan, som återger driftskostnaderna för hem av olika storlek, antyder att storleken 16—20 platser på ett ålderdomshem skulle vara den ur ekonomisk synpunkt mest fördelaktiga. Man kan dock inte utan vidare rekommendera denna storleksgrupp. De mindre hemmen låg nämligen företrädesvis i de lägsta dyrortsgrupperna, där utgifterna och framför allt lönekostnaderna är avsevärt lägre än i de högsta.

Antal vårdplatser	Kostnad per vårddag, kr	Antal vårdplatser	Kostnad per vårddag, kr
— 10	6·14	51— 75	7·87
11— 15	6·05	76—100	8·19
16— 20	5·94	101—	7·68
21— 30	6·10		
31— 40	6·46	Samtliga	6·53
41— 50	7·45		

Siffrorna torde emellertid kunna användas som utgångspunkt för ett resonemang om den lämpliga storleken. De minsta hemmen kan inte rationellt planlägga arbetet och utnyttja sina resurser; de större hemmen återigen blir för tungarbetade. Lönerna är naturligtvis här liksom i andra sammanhang den avgörande posten. Ett visst antal anställda behövs för att ett ålderdomshem över huvud taget skall kunna drivas, men samma antal räcker också upp till en viss storlek på hemmet. Sedan krävs ökad personal och kostnaderna stiger i höjden.

Även hemmens ålder spelar emellertid in i kostnadskalkylen. De äldsta hemmen, som ju också vanligen var relativt stora, var de dyraste, dock med undantag för de hem, som byggdes under perioden 1946—50. Orsaken till att just dessa ställde sig så dyra är svår att fastställa, men troligen spelade speciella förhållanden i samband med nybyggnadsverksamheten in (en stor del av hemmen var nämligen tagna i bruk under 1949): personal hade anställts för att sätta hemmet i ordning, innan det togs i bruk, extra bränsle måste användas för att torka ut huset osv.

Hemmens finansiering. Ungefär hälften av kostnaderna bestreds av kommunernas egna medel. Dyrast för kommunerna var sinnessjukavdelningarna, billigast kronikeravdelningarna, det senare beroende på de avsevärda tillskott, som erhölls från stat och landsting. Av efterföljande sammanställning framgår hur utgifterna för olika typer av avdelningar finansierades:

	Egentligt ålderdomshem	Sinnessjukavdelning	Kronikeravdelning	Egentligt ålderdomshem med ej särredovisad spec.-avd.	Egentligt ålderdomshem	Sinnessjukavdelning	Kronikeravdelning	Egentligt ålderdomshem med ej särredovisad spec.-avd.
	1 000-tal kronor				i % av samtliga inkomster			
Statsmedel	183	6	353	500	0·3	0·2	11·2	2·1
Landstingsmedel	293	58	328	272	0·5	2·2	10·4	1·2
Medel från andra kommuner än hemmens ägare	1 920	133	120	454	3·4	5·1	3·8	1·9
Av befattningshavare för naturaförmåner	2 665	107	191	1 058	4·7	4·1	6·1	4·5
Vårdavgifter	23 216	842	856	7 705	41·1	32·1	27·1	32·7
Inkomst av särskild verksamhet	945	13	7	235	1·7	0·5	0·2	1·0
Andra inkomster	659	28	29	672	1·2	1·1	0·9	2·8
Summa	**29 881**	**1 187**	**1 884**	**10 896**	**52·9**	**45·3**	**59·7**	**46·2**
Kommunernas tillskott	**26 558**	**1 432**	**1 270**	**12 674**	**47·1**	**54·7**	**40·3**	**53·8**
Summa inkomster	**56 439**	**2 619**	**3 154**	**23 570**	**100·0**	**100·0**	**100·0**	**100·0**

Statsmedel lämnades i större utsträckning endast till de godkända kronikeravdelningarna, där denna inkomstkälla täckte utgifterna till 11 %. Landstingsmedel erhöll sinnessjukavdelningarna till 2 % och kronikeravdelningarna till 10 % av utgifterna. Under rubriken »Medel från andra kommuner än hemmens ägare» har förts belopp, som enligt avtal lämnades av sådana kommuner, som hade rätt att inackordera sina vårdtagare på annan kommuns hem, men även belopp, som någon kommun lämnat för enstaka vårdtagare, som vistas på annan kommuns ålderdomshem utan att särskilt avtal träffats. Beloppen uppgick på de olika avdelningstyperna till mellan 2 och 5 %.

Den största inkomstposten för ålderdomshemmen var vårdavgifterna, som på de egentliga ålderdomshemmen täckte 41 % av utgifterna, på sinnes-

sjukavdelningarna 32 % och på kronikeravdelningarna 27 %. De bestod dels av inackorderingsavgifter, dels av folkpensioner, av vilka år 1949 ålderdomshemmen enligt folkpensioneringslagen 18 § 2 mom. skulle få behålla allt utom 200 kr, som vårdtagarna själva skulle få för privata utgifter.

Angående de principer, efter vilka vårdavgifter skall uttas, yttrade socialministern i en proposition (nr 243) till 1947 års riksdag följande: »Vad angår storleken av de utgifter, som skola få uttagas av de på ålderdomshemmen inackorderade, ansluter jag mig i princip till den av flera remissinstanser uttalade tanken att avgifterna böra vara lika för alla, oberoende av inkomst- och förmögenhetsställning. Emellertid torde frågan om utfärdande av för kommunerna bindande föreskrift härom böra närmare prövas i samband med det från socialvårdskommittén väntade förslaget om statsbidrag till kommunernas kostnader för socialvården över huvud. Tills vidare bör det därför ankomma på de kommunala myndigheterna att själva fatta beslut i denna fråga.» Då något beslut om statsbidrag för detta ändamål ännu inte fattats, vilar även frågan om ett fastställande av vårdavgifternas storlek vid ålderdomshemmen. Vid 1947 års riksdag fattades emellertid

Tab. 2. Dagavgiftens storlek på egentliga ålderdomshem, där enhetliga avgifter uttogs

Dagavgift, kr	Ålderdomshem	
	Antal	%
—2·19	7	1·3
2·20—2·69	63	11·6
2·70—3·19	142	26·1
3·20—3·69	73	13·4
3·70—4·19	42	7·7
4·20—4·69	20	3·7
4·70—5·69	20	3·7
5·70—	6	1·1
Folkpension minus 200 kr	171	31·4
Samtliga med känd avgift	**544**	**100·0**

ett principbeslut att ålderdomshemmen skulle ha karaktär av inackorderingshem. En följd härav måste bli att avgiften görs enhetlig och så låg att även den som endast har sin folkpension att leva av kan betala för sig. I ett radioanförande (som även finns återgivet i Soc. Medd. 1949: 11) lämnade chefen för socialstyrelsen också följande rekommendation till kommunerna: »Avgifterna skall bli lika för alla, så att ingen blir för mer än den andra. Det är mig en glädje att kunna säga, att denna reform redan nu har genomförts i en mängd kommuner runt om i landet, fast vi inte ännu har några tvingande bestämmelser om det. Jag skall passa på tillfället att nu hos våra kommunala myndigheter lägga ett gott ord för att man på de platser, där det inte redan är så, så fort som möjligt ändrar föreskrifterna om avgifterna i enlighet härmed. Det är så få, som kan betala mer än folkpensionen minus 200 kr, att det icke har någon inverkan på kommunens ekonomi, om man även av dem bara tar ut detta belopp.»

I rätt många fall hade man hörsammat denna maning, åtminstone i så måtto att som lägsta godtagbara avgift sattes folkpensionsbeloppet minus 200 kr, men under det år, undersökningen avser, tog man i många fall alltjämt ut högre avgift av sådana vårdtagare, som hade andra tillgångar än sin folkpension. Man differentierade därför vårdavgiften efter den betalandes ekonomiska förmåga. På de egentliga ålderdomshemmen gjordes så i ca 60 % av fallen[1], på specialavdelningarna var antalet mycket högre; endast en av de 32 sinnessjukavdelningarna tillämpade enhetlig[2] dagavgift för samtliga intagna. På de för statsbidrag godkända kronikeravdelningarna var en enhetlig avgift på 1,50 kr en förutsättning för att statsbidraget skulle utbetalas. Vissa sådana avdelningar föredrog emellertid att avstå från statsbidraget för att kunna ta ut en högre avgift av sina vårdtagare.

I tab. 2 återges för de egentliga ålderdomshem, som tillämpade enhetliga avgifter, denna avgifts storlek. Man ser där, att i det närmaste en tredjedel

[1] En reservation bör här göras mot att antalet kan vara högre. Det var nämligen ganska vanligt att vederbörande uppgiftslämnare lämnade frågan om huruvida enhetliga avgifter tillämpades eller inte obesvarad. När så varit fallet har de belopp, som betalades av vårdtagarna på hemmet den 15 maj 1950, fått ligga till grund för bedömningen. Betalade alla då intagna samma belopp, har det ansetts att kommunen tillämpade principen »lika avgifter för alla».

[2] Avgiften har ansetts som enhetlig även om den differentieras mellan vårdtagare med hemortsrätt i den eller de kommuner, som äger ålderdomshemmet, och andra vårdtagare eller mellan olika avdelningar inom hemmet.

följde rekommendationen att ta ut vad folkpensionen gav. Belopp mellan 2,70 och 3,19 kr (vanligen exakt 3 kr) var också relativt vanliga. 4,20 kr eller mer betalades på 9 % av hemmen, medan belopp, som understeg 2,20 kr, endast förekom i undantagsfall.

Tab. 3 får utgöra avslutningen på denna artikel. I den har såväl utgifter som inkomster av olika slag uträknats per vårddag på de olika typerna av avdelningar. De tendenser, som påvisats tidigare, återkommer även här.

Tab. 3. Utgifter och inkomster per vårddag för olika avdelningar

	Egentligt ålderdoms-hem	Sinnessjuk-avdelning	Kroniker-avdelning	Egentligt ålderdoms-hem med ej särredovisad special-avdelning
	kr	kr	kr	kr
Utgifter				
Underhåll av fastighet	0·62	0·34	0·43	0·47
Underhåll och komplettering av inventarier	0·37	0·23	0·32	0·33
Avlöningar, arvoden o. dyl.	2·40	4·72	4·44	4·34
Pensioner, pensionsavgifter för anställd personal	0·12	0·16	0·11	0·41
Värme, lyse, renhållning, vatten, tvätt	0·67	0·97	0·99	0·96
Kosthåll	1·69	1·90	1·87	1·82
Beklädnad	0·11	0·15	0·10	0·14
Läkarvård, medicin, tandvård	0·13	0·14	0·45	0·23
Flit- och fickpengar	0·08	0·07	0·04	0·18
Hyror	*0·01*	*0·03*	*0·03*	*0·08*
Övriga utgifter	0·33	0·34	0·38	0·33
Summa utgifter	[1]6·53	9·05	9·16	[1]9·29
Inkomster				
Statsmedel	0·02	0·02	1·03	0·20
Landstingsmedel	0·03	0·20	0·95	0·11
Medel från andra kommuner än hemmens ägare	0·22	0·46	0·35	0·18
Av befattningshavare för naturaförmåner	0·31	0·37	0·55	0·42
Vårdavgifter	2·69	2·91	2·49	3·05
Inkomst av särskild verksamhet	0·11	0·05	0·02	0·09
Andra inkomster	0·08	0·09	0·08	0·26
Summa	3·46	4·10	5·47	4·31
Kommunernas tillskott	3·08	4·95	3·69	5·01
Summa inkomster	[1]6·54	9·05	9·16	[1]9·32

[1] Kommunernas tillskott har för varje hem uträknats som skillnaden mellan utgifter och inkomster. Summa inkomster borde därför vara samma belopp som summa utgifter. En liten differens finns emellertid i tabellen; den beror på att inkomstuppgifter saknas för några hem.

I. D.

Kortare meddelanden

Barnarbetet i fabrikerna. ILO och UNESCO har tillsammans gjort en undersökning om detta speciella fält. Det visade sig, att av 75 länder, som undersökts, har 56 en lagstiftning där det är fastslaget, hur gammalt ett barn bör vara för att få gå ut i arbete. Minimiåldern är lägst i länderna i Mellersta och Fjärran Östern. I Libanon får barn gå i vissa slag av industriarbete redan vid fyllda 8 år, annars är minimiåldern där 13. I Persien, Egypten, Irak och Turkiet är minimiåldern 12, (i Egypten görs dock undantag för vissa lätta industriarbeten, där barn får användas då de har fyllt 9). I Israel är lägsta tillåtna ålder 14. — För lantbruksarbete finns det i åtskilliga länder ingen undre gräns alls. Där kan alltså barn användas i vilket arbete som helst, när föräldrarna anser att det behövs.

Bäst är lagstiftningen i de europeiska länderna samt i USA, Australien, Nya Zeeland och Sydafrika. I dessa länder — i Europa dock med undantag för Portugal, där barn får gå i arbete när de fyllt 12 — är minimigränsen 14—16 år. Det är intressant att konstatera att två länder som Afganistan och Albanien på denna punkt är ytterligt moderna i sin uppfattning; i bägge dessa länder är gränsen 15 år.

Också i Indien är uppfattningen modern; grundlagen fastslår uttryckligen, att »barn icke får missbrukas». ILO och UNESCO framhåller i alla fall, att det inte räcker med att skriva kloka och humana lagar. Man måste dessutom se till att det skapas en kompakt opinion mot missbruk av barnarbetskraft och försöka vidta praktiska åtgärder, som lägger hinder i vägen för att barn tas ut i arbete för tidigt. Bästa sättet är helt enkelt att förlänga skolplikten, så att barnen sitter på skolbänken tills de är mogna för den fysiska och psykiska press, som förvärvsarbete innebär.

T. G.

Socialstyrelsens yttrande över en motion om utredning angående inflationens inverkan på de sociala förmånerna (I: 327). Penningvärdets fall har, enligt motionärerna, medfört att realvärdet av de kontanta förmåner, som inte är indexreglerade, minskat. Ett minskat antal medborgare kommer nu i åtnjutande av inkomstprövade förmåner i den mån inkomsttrösklarna har bibehållits vid de ursprungligen fastställda beloppen. Motionärerna föreslår en skyndsam utredning för att fastställa vilka sociala förmåner, som genom inflationen minskat i värde och hur stor denna minskning är.

Det är enligt socialstyrelsens uppfattning obestridligt, att kontantförmånernas realvärde minskat och bidragsmottagargrupperna har krympt samman, om man jämför med läget vid tidpunkten för tillkomsten av varje särskild socialförmån. Det torde inte heller råda några delade meningar om att en höjning av belopp och inkomstgränser för åtskilliga socialförmåner är önskvärd. Det är högst angeläget, att bidragsmottagarna i första hand kompenseras för den minskning av förmånernas realvärde, som penningvärdeförsämringen inneburit. Man bör emellertid enligt socialstyrelsens mening inte stanna därvid, utan hänsyn bör även tas till den standardförskjutning, som har ägt rum, sedan de nu utgående beloppen fastställdes. Den allmänna förbättring av levnadsstandarden, som är resultatet av de senare årens produktionsökningar, bör sålunda återspeglas även i de sociala förmånerna.

Det ursprungliga beloppet för *allmänt barnbidrag*, 260 kr per år, höjdes den 1 januari 1952 till 290 kr i samband med att barnavdragen vid den kommunala beskattningen slopades. Genom barnbidraget jämte vissa andra stödåtgärder (främst familjebostadsbidrag och fria skolmåltider) har man avsett att lämna ett väsentligt bidrag till barnkostnaderna. Socialstyrelsen har

gjort en beräkning av barnkostnaderna på grundval av resultat från 1948 års konsumtionsundersökning.[1] Man har här uppskattat den utgiftsökning, som vid oförändrad levnadsstandard skulle uppstå, då ett barn tillkommer. Vid en genomsnittlig inkomst (exkl. skatt) av 7 500 kr var denna ökning: för barn i åldern 1 år — 1 090 kr, 4 år — 1 420 kr, 7 år — 1 600 kr, 10 år — 2 010 kr, 13 år — 2 380 kr, 16 år — 2 880 kr.

Bidragsförskott utgår till utomäktenskapliga barn och till skilsmässobarn, om den underhållspliktige inte erlägger avtalat eller utdömt belopp. Beloppet är 250 kr per år eller det lägre belopp, som barnets fader är skyldig att erlägga. Ingen inkomstprövning sker.

Vid bedömande av bidragets storlek framhöll 1941 års befolkningsutredning, att det inkomsttillskott, som makar med barn behövde för att kunna anses vara tillförsäkrade den standard, som inom socialförsäkringen godtagits såsom norm för makar utan barn, borde vara 500 à 550 kr per år för ett barn och 400 à 450 kr för varje ytterligare barn. Med hänsyn till det allmänna barnbidraget och värdet av fria skolmåltider fastställdes bidragsförskotten år 1947 till ovan angivet belopp.

Socialstyrelsen har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 januari 1952 i samband med yttrande över förslag om höjning av de särskilda barnbidragen föreslagit en höjning av maximibeloppet för bidragsförskotten med 28 % till 320 kr. Detta skulle innebära, att realvärdet av bidragsförskotten i stort sett återställdes.

Mödrahjälp utgår till kvinna, som i anledning av havandeskap eller barnsbörd är i uppenbart behov av understöd. Denna hjälp har utgått från den 1 januari 1938, då maximibeloppet var 300 kr. Från och med den 1 juli 1944 höjdes detta till 400 kr, vid flerbörd 500 kr.

Då fri behovsprövning tillämpas beträffande denna hjälpform, behöver en sänkning av penningvärdet inte betyda, att hjälpsökande med ökade penninginkomster men med oförändrade realinkomster ställs utanför hjälpen. Hänsyn till penningvärdeförsämringen kan tas genom jämkning av de normer, som mödrahjälpsnämnderna tillämpar vid behovsprövningen. Styrelsen kommer inom den närmaste tiden att fastställa nya normer för beviljande av mödrahjälp i normalfallen. De sedan år 1937 inträffade prisökningarna har däremot medfört, att de utgående beloppen icke i samma utsträckning som tidigare är tillräckliga för de behov, som uppstår i samband med barnsbörd. Särskilt med tanke på de sämst ställda inom bidragsmottagargruppen, dvs. de som med hänsyn till föreliggande omständigheter är berättigade till högsta beloppet och därför inte berörs av jämkningen av normerna, är en höjning av gällande maximibelopp i hög grad påkallad.

Moderskapspenningens belopp har alltsedan hjälpens tillkomst år 1938 varit 75 kr. Behov av bidrag ansågs då föreligga, om kvinnan (makarna) vid senaste taxering till statlig inkomstskatt inte hade en beskattningsbar inkomst av mer än 1 500 kr. Denna inkomstgräns har sedan förskjutits uppåt till 4 000 kr. Härigenom har i viss utsträckning förhindrats, att familjer med oförändrade reallöner men med höjda penninginkomster blivit ställda utanför bidragsgivningen. Höjningen av inkomstgränsen har dock inte skett i takt med penningvärdets fall; en reell skärpning av inkomstprövningen har härigenom ägt rum. En viss kompensation har emellertid kommit till stånd genom att anslutningen till de erkända sjukkassorna ökat. Därigenom har ett större antal mödrar erhållit moderskapshjälp i stället för moderskapspenning och kommit i åtnjutande av ett något högre bidrag vid barnsbörd.

Moderskapshjälp utgår till sådan kvinnlig medlem av erkänd sjukkassa, som före barnsbörden varit medlem av kassan under oavbrutet minst 270 dagar. Den utgår med ett belopp av lägst 110 kr; centralsjukkassorna, som har rätt att utbetala högre belopp, utger i allmänhet 125 kr. Minimibeloppet har varit oförändrat sedan år 1938. Som jämförelse kan nämnas, att levnadskostnadsindex under tiden juni 1937—december 1951 stigit med 96 % (från 104 till 204).

Sedan år 1949 tillämpas beträffande *fria resor för barn och husmödrar* samma inkomstprövning som gäller för rätten till mo-

[1] Se Soc. Medd. 1951: 5, sid. 327.

derskapspenning, dvs. inkomststrecket dras vid en beskattningsbar inkomst av 4 000 kr. Under tiden 1946—1949 var denna gräns 2 500 kr. I årets statsverksproposition har förordats, att inkomstgränsen för ferieresorna skall höjas till 4 300 kr fr. o. m. våren 1952 samt till 5 200 kr fr. o. m. den 1 januari 1953.

Det måste betecknas som ett starkt socialpolitiskt önskemål, att i vart fall de sociala förmånernas realvärde återställs. Åtgärder härför har också vidtagits i vissa fall, medan i andra, såsom framgår av vad här anförts, ännu intet åtgjorts i detta hänseende. Avvägningen av i vilken utsträckning det är möjligt att nu återställa de sociala förmånernas realvärde måste uppenbarligen i första hand verkställas av Kungl. Maj:t. Man kan utgå från att Kungl. Maj:t oavlåtligen har sin uppmärksamhet fäst vid detta problem. Någon särskild riksdagens åtgärd torde därför inte erfordras för att aktualisera frågan.

Förslag om ny hushållsbudgetundersökning. Kungl. Maj:t har i proposition den 14 mars 1952 föreslagit riksdagen att till *Undersökningar angående levnadsvillkor och hushållsvanor* för budgetåret 1952/53 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 95 000 kr. Förslaget bygger på en hemställan från socialstyrelsen i skrivelse den 4 februari 1952.

Häri framhålls, att en hushållsbudgetundersökning i första hand behövs för revision av den budget, som ligger till grund för beräkningarna av levnadskostnadsindex. Förr ansågs det tillräckligt om denna budget kunde revideras en gång vart tionde år. Fr. o. m. år 1943 har man emellertid i Sverige övergått till att konstruera indexen som en kedjeindex med årslänkar, och därvid har ett behov uppkommit att för varje år kunna förfoga över aktuella budgetsiffror. Beträffande livsmedel kunde detta behov under krigsåren tillgodoses genom de då företagna kvartalsundersökningarna. För andra varuslag måste man däremot bygga på mycket ungefärliga uppgifter. Under efterkrigstiden har fullständiga revisioner av indexbudgeten kunnat ske med hjälp av resultaten från budgetundersökningarna för åren 1947 och 1948.

På grund av det senaste årets starka prisökningar, som varit väsentligt olika för olika varugrupper, framstår det nu åter som synnerligen angeläget att få aktuella uppgifter, som kan utnyttjas för en revision av indexbudgeten. I brist på annat material utnyttjades för ändamålet vid årsskiftet 1951/52 konjunkturinstitutets siffror över den totala privata konsumtionen i landet, men detta måste anses såsom en otillfredsställande utväg.

Resultaten av budgetundersökningar behövs också för en rad andra ändamål, såsom vid dyrortsundersökningarna och i de flesta sammanhang, då det gäller att belysa levnadsstandardens höjd.

En viktig punkt i socialstyrelsens skrivelse gäller den plan, enligt vilken budgetundersökningar bör utföras i framtiden. En redogörelse lämnas för olika möjligheter i detta sammanhang. Tidigare har man förordat stora undersökningar vart tionde år interfolierade med små undersökningar med kortare mellanrum. Nu har styrelsen efter att ha övervägt olika möjligheter kommit till den slutsatsen att konsumtionsundersökningar i fortsättningen bör utföras vartannat år och då omfatta ca 600 hushåll i såväl städer och tätorter som på den egentliga landsbygden. Det material, som härigenom erhålls, kommer endast delvis att omfatta uppgifter för sådana hushåll, som skall utnyttjas för revision av indexbudgeten. En uppskattning ger emellertid vid handen, att det antal dylika hushåll, som kommer att ingå i materialet, blir tillräckligt stort för att möjliggöra dylika revisioner av tillfredsställande noggrannhet. Materialet torde även i övrigt vara tillräckligt, om också i knappaste laget för att möjliggöra sådana analyser och jämförelser, som ur olika synpunkter framstår som mest angelägna, såsom jämförelser i konsumtionshänseende mellan olika inkomstgrupper, mellan familjer med olika barnantal, mellan tätorter och landsbygd etc.

Vad därefter beträffar frågan om den *tidpunkt, vid vilken den första av de kommande budgetundersökningarna bör utföras*, har indexnämnden vid sammanträde den 8 januari 1952 uttalat sig för att undersökningen — med hänsyn till behovet av material för revision av indexbudgeten — bör äga rum senast i början av år 1953 och sålunda

omfatta budgetar för år 1952. Till detta uttalande ansluter sig socialstyrelsen.

Undersökningen avses ingå som ett led i den förut redovisade planen och sålunda vara den första i en rad av undersökningar utförda vartannat år och var och en omfattande ca 600 hushåll. En viss variation i programmet för dessa undersökningar kan naturligtvis tänkas. Sålunda kan man tänka sig, att vid vissa undersökningar programmet utvidgas till att omfatta ett större antal hushåll eller att frågeblanketten innefattar speciella frågor, rörande exempelvis sparande, förekomst av husgeråd eller kläder etc. Planen med en undersökning av enbart budgeten för 600 hushåll bör därför uppfattas såsom ett minimiprogram.

Som metod för materialinsamlingen föreslår styrelsen intervjuer bland slumpmässigt valda hushåll. Vid de hittillsvarande intervjuundersökningarna har styrelsen varit nödsakad att för varje gång bygga upp en särskild intervjuorganisation, vilket blivit mycket dyrbart. I sin skrivelse åberopar socialstyrelsen vissa planer från statistiska centralbyrån att upprätta en särskild organisation för intervjuundersökningar. Om denna kommit till stånd, hade styrelsen haft för avsikt att utnyttja densamma för konsumtionsundersökningarna.

Kostnadsberäkningarna har lagts fram i två alternativ. För en undersökning helt i socialstyrelsens regi beräknas 95 000 kr vara erforderliga, medan beloppet kunde sänkas till 80 000 kr, om styrelsen kunde utnyttja en särskild intervjuorganisation.

I sitt yttrande över förslaget anser sig *statskontoret* böra ifrågasätta, om icke den föreslagna budgetundersökningen kan anstå, tills statsmakterna tagit ställning till den ovannämnda intervjuorganisationen. Om en undersökning emellertid skulle anordnas, förefaller det enligt ämbetsverket, att den kunde inskränkas till att omfatta städer och tätorter, enär en undersökning f. n. pågår rörande landsbygdens konsumtionsvanor.

Statistiska centralbyrån finner det vara rationellt att en plan för framtida konsumtionsundersökningar upplägges under förutsättning, vilket socialstyrelsen även framhåller, av en sådan smidighet, att undersökningarna kan inriktas på de vid det aktuella tillfället mest relevanta frågorna och att de alltefter behov kan göras mer eller mindre omfattande.

Centralbyrån, som har för avsikt att lägga fram förslag om en statlig organisation för stickprovsundersökningar enligt intervjumetod, understryker vad socialstyrelsen anför i fråga om olägenheterna av att för varje konsumtionsundersökning bygga upp en särskild intervjuorganisation.

Konjunkturinstitutet hälsar med stor tillfredsställelse den utbyggnad av den ekonomiska statistiken, som regelbundna budgetundersökningar innebär. Däremot har institutet ifrågasatt, om undersökningar av den begränsade omfattning, som enligt socialstyrelsen skulle bli en följd av att undersökningarna utförs med tvåårs- i stället för med tioårsintervaller, med tillfredsställande säkerhet kan ge den upplysning, som undersökningarna syftar till. Materialet kommer knappast att tillåta några tillförlitliga slutsatser om de variationer i konsumtionens sammansättning, som framkommer för indexfamiljen, och det torde ej heller räcka för de mer ambitiösa undersökningar angående konsumtionen och sparandet, som socialstyrelsen nämner och som är av största intresse. Önskvärt vore att för budgetändamål få arbeta med ett betydligt större urval.

Departementschefen anser att vägande skäl föreligger för socialstyrelsens förslag att budgetundersökningar skall utföras med kortare mellanrum än tio år, men anser dock att definitivt beslut att sådana undersökningar skall utföras vartannat år icke bör fattas nu. Ställningstagandet bör göras beroende av fortsatta erfarenheter. Däremot tillstyrker departementschefen styrelsens förslag, att en budgetundersökning skall företas år 1953. Socialstyrelsens förslag rörande undersökningens utformning bör också godtas. Undersökningen torde helt få utföras genom socialstyrelsens egen försorg, då den organisation för stickprovsundersökningar, som åsyftas i styrelsens framställning, icke torde komma till stånd inom sådan tid att den kan utnyttjas.

Propositionen i ärendet godkändes av riksdagen den 14 maj.

E. W.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Nykterhetsvårdsklientelets omfattning och sammansättning under år 1950

I en tidigare redogörelse i denna tidskrift[1] har redovisats samtliga personer, som nykterhetsnämnderna tagit befattning med under 1950; de utgjorde sammanlagt 33 289. På 12 989 av dessa har 1 § Al[2] varit tillämplig. För dessa svårartade alkoholmissbrukare har individuella uppgifter infordrats avseende klientelets demografiska sammansättning, de åtgärder som vidtagits m. m. I det följande redogörs för en statistisk bearbetning av detta material.

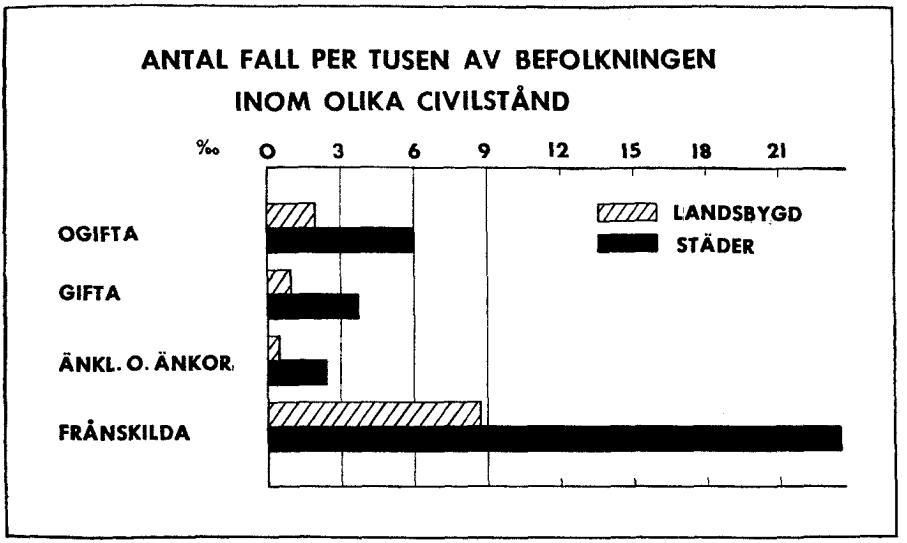
Bland de 12 989 alkoholmissbrukarna redovisades 6 493 som kvarstående från år 1949 och 6 091 som nytillkomna under år 1950. 575 personer överfördes under året till annan nykterhetsnämnd, 6 029 fall avslutades, medan de återstående 6 385 fallen stod kvar till år 1951. I tab. 1 redovisas den totala omsättningen fördelad på landsbygd och städer samt på olika kön och civilstånd.

Antalet fall fördelade på kön, civilstånd och ålder. Kvinnorna utgör blott 2,5 % av hela klientelet (till antalet 324). De är relativt talrikare i städerna än på landsbygden. De gifta (män och kvinnor tillhopa) uppträ i städerna

Tab. 1. Omsättningen inom olika kön och civilstånd

	Kvarstående den 31/12 1949	Nytillkomna under år 1950	Överförda från annan nykterhetsnämnd	Överförda till annan nykterhetsnämnd	Ärendet avslutat under år 1950	Kvarstående den 31/12 1950	Kol. 6 om kol. 1 = 100
	1	2	3	4	5	6	7
Män	**6 312**	**5 952**	**401**	**564**	**5 890**	**6 211**	**98·4**
Därav: ogifta	2 273	2 234	203	284	2 135	2 291	100·8
gifta	3 075	3 108	131	193	3 099	3 022	98·3
änklingar	205	166	5	8	194	174	84·9
frånskilda	759	444	62	79	462	724	95·4
Kvinnor	**181**	**139**	**4**	**11**	**139**	**174**	**96·1**
Därav: ogifta	37	22	1	2	23	35	94·6
gifta	93	84	1	5	83	90	96·8
änkor	14	14	—	—	16	12	85·7
frånskilda	37	19	2	4	17	37	100·0
Summa	**6 493**	**6 091**	**405**	**575**	**6 029**	**6 385**	**98·3**
Därav: landsbygd	1 508	1 638	140	228	1 648	1 410	93·5
städer	4 985	4 453	265	347	4 381	4 975	99·8

[1] Soc. Medd. 1952: 2, sid. 97.
[2] Al = Alkoholistlagen.

något större andel av hela klientelet än på landsbygden, och även de frånskilda är relativt fler i städerna, en följd av skillnaden i civilståndsfördelning mellan städer och landsbygd. Jämfört med år 1949 har inga större förskjutningar skett för olika civilstånd (se denna tablå).

	Landsbygd		Städer		Hela riket		
	totalt	%	totalt	%	totalt	1950 %	1949 %
Ogifta	1 452	44·2	3 318	34·2	4 770	36·7	36·6
Gifta	1 568	47·7	4 924	50·7	6 492	50·0	50·8
Änkor o. änklingar	95	2·9	309	3·2	404	3·1	3·0
Frånskilda	171	5·2	1 152	11·9	1 323	10·2	9·6
Summa	**3 286**	**100**	**9 703**	**100**	**12 989**	**100**	**100**
Därav: män	3 247	98·8	9 418	97·1	12 665	97·5	97·3
kvinnor	39	1·2	285	2·9	324	2·5	2·7

I ovanstående diagram har antalet alkoholister uträknats per 1 000 av befolkningen mellan 20 och 80 år för olika civilstånd. Frekvensen är störst bland de frånskilda och lägst bland änkor och änklingar. Antalet frånskilda alkoholister per 1 000 var 19,3 mot 17,4 föregående år. Av samtliga tillhör 5,5 ‰ alkoholistklientelet (f. å. 5,2 ‰); denna ökning faller helt på männen i städerna. De gifta tillhör detta klientel i lägre utsträckning än de ogifta.

I genomsnitt var frekvensen alkoholister 0,9 fall på landsbygden och 3,0 i städerna (föregående år 0,9 resp. 2,9), allt räknat per 1 000 av hela befolkningen. Att en person blir rubricerad som alkoholmissbrukare beror på vederbörande nykterhetsnämnds bedömning. Till en del kan den konstaterade skillnaden mellan landsbygd och städer förklaras av olikheter vid denna bedömning hos olika nykterhetsnämnder. Detta framgick även av den tidi-

Tab. 2. Klientelets åldersfördelning

Åldersgrupp	Landsbygd		Städer		Hela riket		Därav			
							män		kvinnor	
	totalt	%	totalt	%	totalt	%	totalt	%	totalt	%
—24 år	232	7·0	537	5·5	769	5·9	753	5·9	16	4·9
25—29 »	305	9·3	936	9·7	1 241	9·5	1 224	9·7	17	5·2
30—34 »	351	10·7	1 163	12·0	1 514	11·7	1 484	11·7	30	9·3
35—39 »	465	14·1	1 538	15·9	2 003	15·4	1 940	15·3	63	19·4
40—44 »	535	16·3	1 594	16·4	2 129	16·4	2 075	16·4	54	16·7
45—49 »	459	14·0	1 436	14·8	1 895	14·6	1 849	14·6	46	14·2
50—54 »	399	12·1	1 052	10·8	1 451	11·2	1 405	11·1	46	14·2
55—59 »	242	7·4	669	6·9	911	7·0	889	7·0	22	6·8
60—64 »	157	4·8	409	4·2	566	4·4	554	4·4	12	3·7
65— »	141	4·3	369	3·8	510	3·9	492	3·9	18	5·6
Totalt	3 286	100	9 703	100	12 989	100	12 665	100	324	100
Medelålder	42·5		42·1		42·2		42·2		43·6	

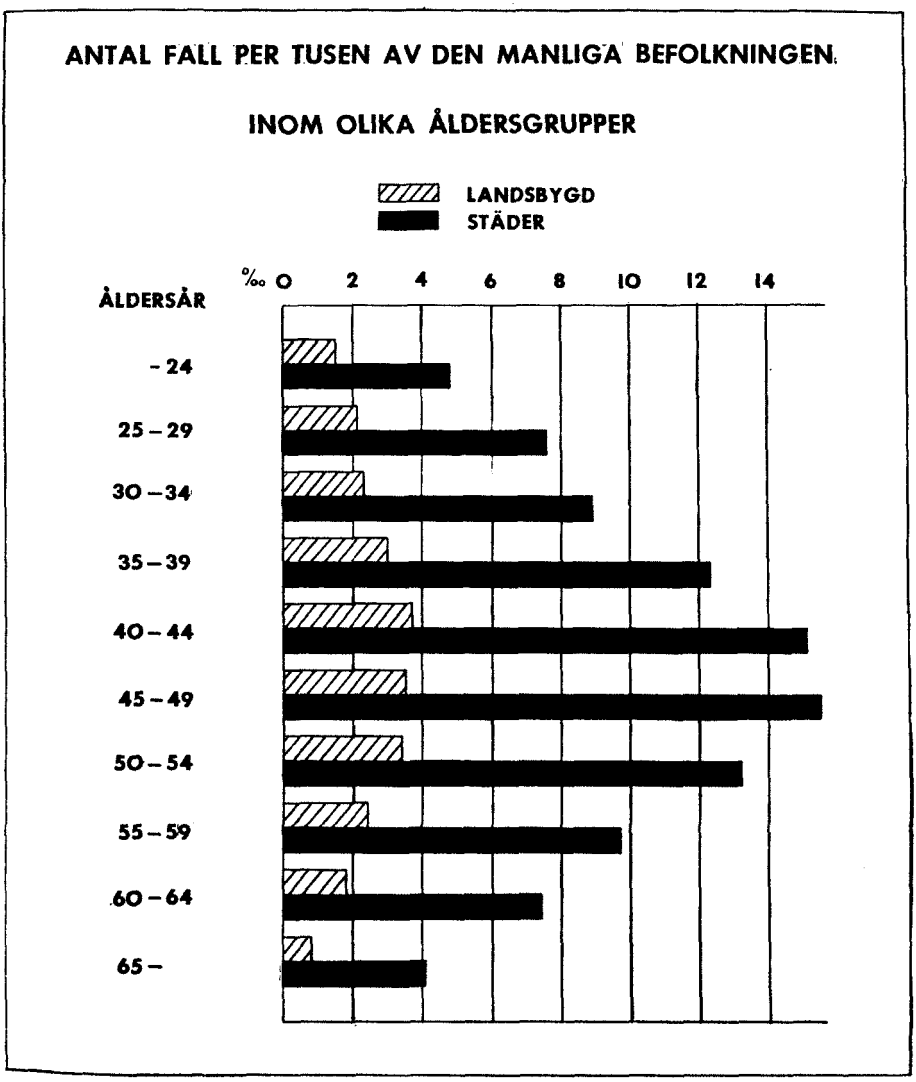
gare redogörelsen över nykterhetsnämndernas verksamhet, enligt vilken av samtliga fall 45 % i städerna men blott 28 % på landsbygden var av den svårighetsgraden att 1 § Al ansågs tillämplig.

Vad beträffar olika kommuntyper och riksområden hänvisas till föregående års redogörelse; någon större förändring har inte inträtt. Inom olika delar av riket uppvisar Övre Norrland den högsta frekvensen (1,4); den lägsta har Östra Götaland med 0,6. Städerna har betydligt högre frekvenstal; de högsta i storstäderna Göteborg och Malmö med 4,0 resp. 3,7 per 1 000 invånare.

I tab. 2 har klientelet uppdelats i åldersklasser. Man observerar särskilt den höga frekvensen i de mellersta åldersgrupperna; närmare hälften av alla fall ligger mellan 35 och 50 år. Någon nämnvärd skillnad i detta avseende mellan landsbygd och städer föreligger inte. Kvinnornas medelålder är något högre än männens, 43,6 mot 42,2. Antalet fall inom olika åldersklasser per 1 000 av den manliga befolkningen redovisas i diagrammet på sid. 339. Man märker den stora skillnaden mellan landsbygd och städer; i de lägsta åldersklasserna 2 à 3 gånger större i städerna, i övriga 3 à 4 gånger.

Anmälare och anledning till anmälan. En nykterhetsnämnd har rätt att ingripa mot en person, som missbrukar alkohol, oberoende av på vad sätt den fått reda på fallet. Alltså är det inte nödvändigt att någon anmälan föreligger, men regel är att någon enskild person eller något organ anmäler fallet till nämnden. Polis- och åklagarmyndighet är ålagd att omedelbart anmäla, då den får kännedom om sådant fall, som bör föranleda nykterhetsnämnds ingripande. Liknande anmälningsplikt föreligger för läkare, som i sin verksamhet får kännedom om dylikt förhållande. Totalantalet fall under år 1950 fördelade på olika initiativtagare på landsbygden och i städerna redovisas i tab. 3.

I likhet med föregående år kommer de flesta anmälningarna från polisen

samt från make eller annan anhörig. Några större förändringar sedan år 1949 har inte konstaterats. Ungefär en femtedel av fallen har föranletts av nämndernas egna initiativ, i städerna något mindre andel än på landsbygden. Däremot är anmälan från anhörig eller annan enskild person vanligare i städerna. Åtgärd föranledd av klienten själv föreligger blott i ca 5 % av fallen (6 % i städerna och 2 % på landsbygden). De flesta av dessa anmälningar medför frivillig intagning på alkoholistanstalt, men en del har till följd en frivillig antabuskur. En person kan anmälas av flera initiativtagare.

Tab. 3. Klientelet fördelat efter olika initiativtagare

	Antal			Procent			
	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket	
						1950	1949
Hela antalet fall	3 286	9 703	12 989	100	100	100	100
Därav							
A. Anmälan från							
1. make el. anhörig	544	2 296	2 840	16·6	23·7	21·9	22·8
2. annan enskild person	166	774	940	5·1	8·0	7·2	7·0
3. läkare	85	551	636	2·6	5·7	4·9	4·9
4. polisen	796	2 451	3 247	24·2	25·3	25·0	24·6
5. åklagare	215	189	404	6·5	1·9	3·1	2·9
6. nämnd el. styrelse (utom polisen)	367	843	1 210	11·2	8·7	9·3	9·9
7. klienten själv	72	615	687	2·2	6·3	5·3	5·0
8. annan	105	421	526	3·2	4·3	4·0	4·3
B. Nykterhetsnämndens eget initiativ	903	1 899	2 802	27·5	19·6	21·6	20·7
C. Initiativ från annat organ	184	252	436	5·6	2·6	3·4	2·8

I dessa fall har samtliga räknats. Av denna anledning blir totalantalet fall inte lika med summan av de olika initiativtagarna i tab. 3 och summan av den procentuella fördelningen blir större än 100.

För att alkoholistlagen skall vara tillämplig på en person fordras att vederbörande är hemfallen åt alkoholmissbruk. För att 1 § i denna lag skall kunna användas fordras dessutom att minst en av de i denna paragraf omnämnda specialindikationerna är tillämplig på vederbörande. Dessa framgår

Tab. 4. Antal fall med olika indikationer på landsbygd och i städer

Indikationer	Antal			Procent			
	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket	
						1950	1949
1. Vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv	279	759	1 038	8·5	7·8	8·0	8·7
2. Utsätta någon, för vilken man är försörjningspliktig, för nöd eller vanvård eller eljest grovt brista i sina plikter mot sådan person	721	2 738	3 459	21·9	28·2	26·6	26·7
3. Ligga det allmänna, sin familj eller annan till last	258	908	1 166	7·9	9·4	9·0	8·9
4. Vara ur stånd att taga vård om sig själv	1 101	3 137	4 238	33·5	32·3	32·6	32·3
5. Föra ett för närboende grovt störande levnadssätt	625	1 005	1 630	19·0	10·4	12·5	13·0
6. Under de två senaste åren vara tre eller flera gånger dömd till ansvar för fylleri	839	2 314	3 153	25·5	23·8	24·3	22·9
7. Föra ett kringflackande liv	129	205	334	3·9	2·1	2·6	2·6
8. Brott mot utskrivningsbestämmelserna (48 § Al)	86	704	790	2·6	7·3	6·1	6·0
9. Enligt 25 § Al [1]	3	8	11	0·1	0·1	0·1	0·1
10. Frivillig intagning på anstalt	99	518	617	3·0	5·3	4·8	4·9

[1] 25 § Al säger, att om den som är hemfallen åt alkoholmissbruk begått brottslig gärning men i anseende till sinnesbeskaffningen vid brottets begående icke fällts till ansvar, och ej ansetts behöva vård på sinnessjukhus, må länsstyrelsen utan gjord ansökan föranstalta om hjälpåtgärd eller intagning på alkoholistanstalt.

av tab. 4, där indikationerna 1—7 är hänförliga till 1 §. Den vanligast förekommande indikationen är nr 4 (ur stånd att ta vård om sig själv); för en tredjedel av samtliga har denna angetts. Därnäst vanligast är de dåliga försörjarna (ind. 2) och återfallsfylleristerna (ind. 6). De farliga alkoholisterna (ind. 1) uppgår i städerna till 7,8 % och på landsbygden till 8,5 % av samtliga. En markant skillnad kan konstateras mellan landsbygd och städer beträffande dem som betecknats som störande för närboende (ind. 5), där landsbygden har nära dubbelt så stor andel som städerna, samt för dem som återtagits till anstalt för brott mot utskrivningsbestämmelserna (ind. 8), vilka i städerna var 7,3 %, men på landsbygden blott 2,6 %. Även här kan i vissa fall flera indikationer vara tillämpliga; i dessa fall har samtliga räknats.

I jämförelse med år 1949 har inga större förskjutningar ägt rum. De farliga alkoholisterna har minskat från 8,7 till 8,0 %, medan de som under de två sistförflutna åren tre eller flera gånger sakfällts för fylleri ökat från 22,9 till 24,3 %.

I efterföljande tablå har olika indikationer sammanställts efter civilstånd. Som synes föreligger ganska stora skiljaktigheter mellan de olika civilstånden. De ogifta är mest återfallsfyllerister (ind. 6) och hjälplösa (ind. 4). Bland de gifta har nära hälften karakteriserats som dåliga försörjare (ind. 2), men även de hjälplösa (ind. 4) är vanligt förekommande. För änklingarna och änkorna är hjälplöshet (ind. 4) den vanligaste indikationen, vilket givetvis sammanhänger med dessas i genomsnitt högre ålder. Även de som betecknas som grovt störande (ind. 5) är relativt många i denna grupp. De frånskilda har i högre grad än andra frivilligt intagits på anstalt.

	Antal				Procent			
	Ogifta	Gifta	Änkl. o. änkor	Från-skilda	Ogifta	Gifta	Änkl. o. änkor	Från-skilda
Farliga	202	701	14	121	4·2	10·8	3·5	9·1
Dåliga försörjare	160	3 018	42	239	3·4	46·5	10·4	18·1
Fattigvårdsfall	319	639	37	171	6·7	9·8	9·2	12·9
Hjälplösa	1 626	1 923	197	492	34·1	29·6	48·8	37·2
Grovt störande	613	815	63	139	12·9	12·6	15·6	10·5
Återfallsfyllerister	2 050	740	76	287	43·0	11·4	18·8	21·7
Kringflackande	250	36	10	38	5·2	0·6	2·5	2·9
Brott mot utskrivningsbestämmelserna	353	253	29	155	7·4	3·9	7·2	11·7
Straffriförklarade	7	3	—	1	0·1	0·0	—	0·1
Frivilliga	196	283	24	114	4·1	4·4	5·9	8·6

Olika slag av åtgärder. I tab. 5 har sammanställts några huvudsiffror till belysning av klientelets fördelning efter de olika åtgärder som vidtagits. I de fall flera åtgärder under året vidtagits mot en och samma person är vederbörande redovisad under var och en av dessa. I första hand vidtas förebyggande hjälpåtgärder; drygt tre fjärdedelar av samtliga har varit föremål för sådana, vanligen varning eller övervakning. Av dessa har flertalet (ca 80 %) inga andra åtgärder, medan resten dessutom varit föremål för strängare grader av ingripanden.

Sammanlagt hade förebyggande åtgärder måst vidtas mot 9 925 personer;

Tab. 5. Klientelets fördelning på olika åtgärder

Åtgärder	Antal			Procent			
	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket	
						1950	1949
Hela antalet fall	**3 286**	**9 703**	**12 989**	**100**	**100**	**100**	**100**
därav föremål för							
1. förebyggande åtgärder	2 632	7 293	**9 925**	80·1	75·2	**76·4**	**74·8**
a) erinran eller varning	1 454	3 094	**4 548**	44·2	31·9	**35·0**	35·0
b) övervakning enl. 13 § Al	1 232	3 870	**5 102**	37·5	39·9	**39·3**	39·1
c) » » 28 § »	184	813	**997**	5·6	8·4	**7·7**	7·2
d) läkar- eller sjukhusvård	450	1 761	**2 211**	13·7	18·1	**17·0**	12·2
e) annan hjälpåtgärd	444	1 709	**2 153**	13·5	17·6	**16·6**	16·4
enbart förebyggande åtgärd	2 160	5 539	**7 699**	65·7	57·1	**59·3**	59·3
förebyggande åtgärd i kombination med annan åtgärd	472	1 754	**2 226**	14·4	18·1	**17·1**	15·4
2. förordnande om intagning på anstalt							
a) sökt men ej meddelat	78	120	**198**	2·4	1·2	**1·5**	1·0
b) meddelat men ej verkställt	193	671	**864**	5·9	6·9	**6·7**	6·5
3. vård på alkoholistanstalt							
a) samtliga vårdade	726	2 952	**3 678**	22·1	30·4	**28·3**	29·8
b) därav intagna under 1950	326	1 154	**1 480**	9·9	11·9	**11·4**	11·8
4. familjevård	19	11	**30**	0·6	0·1	**0·2**	0·3

2 226 av dessa blev därutöver föremål för någon annan åtgärd. 5 102 personer har stått under övervakning enligt 13 § Al (vanlig förebyggande övervakning som hjälpåtgärd) och 997 personer under övervakning enligt 28 § (i samband med att resolution för intagning på alkoholistanstalt söks). Mot 4 548 personer har allvarlig erinran (varning) meddelats, medan 2 211 fått läkar- eller sjukhusvård. Till denna sistnämnda grupp har räknats de som genomgått antabus- eller abstinylkur. Andra hjälpåtgärder har vidtagits mot 2 153 personer; hit räknas t. ex. indragning av motbok, serveringsförbud, hjälp till ombyte av vistelseort samt anskaffande av lämpligt arbete. Ser man på åtgärdernas procentuella fördelning, finner man en betydande skillnad mellan landsbygd och städer. Av samtliga personer, som blivit föremål för förebyggande åtgärder, hade, som framgår av efterföljande sammanställning, på landsbygden 55 % fått allvarlig erinran och 54 % stått under övervakning. För städerna var motsvarande siffror 42 resp. 64. Övervakning har alltså i större utsträckning tillgripits i städerna.

Åtgärd	Landsbygd %	Städer %
Erinran	55·2	42·4
Övervakning enl. 13 § Al	46·8	53·1
» » 28 § Al	7·0	11·1
Läkar- eller sjukhusvård	17·1	24·1
Annan hjälpåtgärd	16·9	23·4

Även antabus och abstinyl har varit vanligare förekommande som hjälpåtgärder i städerna. Det finns nu exempel på städer, där vederbörande dagligen besöker nämnden för att få antabus. I andra fall läggs de in på särskilda avdelningar på lasaretten. Jämfört med föregående år visar antalet

fall med läkar- och sjukhusvård en ökning från 12 till 17 % av samtliga fall. År 1948 var motsvarande siffra 8 %. För övriga slag av åtgärder redovisas inga större skillnader.

Det är ganska vanligt att en person får både varning och någon annan åtgärd t. ex. övervakning. Följden blir att summan av procenttalen blir större än 100. Den högre andelen i städerna för »annan hjälpåtgärd» beror på att serveringsförbud endast i undantagsfall kan meddelas på landsbygden.

I efterföljande sammanställning redovisas den tid övervakningen varat. Här har endast medtagits de fall, där övervakningen avslutats under året, antingen genom att ärendet avförts eller att vederbörande intagits på anstalt. För de flesta, nära tre fjärdedelar, varar övervakningen högst 1 år. Endast knappt 10 % har stått under övervakning i mer än 2 år.

Övervakningens längd (i månader)	Övervakning enl. § 13		Övervakning enl. § 28		Samtliga	
	Landsbygd	Städer	Landsbygd	Städer	totalt	i %
1— 5	69	180	15	80	344	12·9
6—11	164	600	21	97	882	33·0
12	159	410	11	120	700	26·2
13—17	37	246	8	41	332	12·4
18—23	40	110	5	24	179	6·7
24 o. högre	46	152	3	35	236	8·8
Summa	**515**	**1 698**	**63**	**397**	**2 673**	**100**
Övervakningen i genomsnitt, mån.	11·5	11·8	10·6	11·5	11·7	—

3 678 personer har under redovisningsåret varit intagna på anstalt; de flesta på KB:s resolution. Endast 831 (22,6 % av samtliga) har på egen ansökan vårdats på alkoholistanstalt. Skillnaden i detta avseende mellan olika civilstånd på landsbygden och i städerna framgår av denna tablå.

	Samtliga intagna	Därav på egen ansökan totalt	i %
Landsbygd:			
Ogifta	357	60	16·8
Gifta	286	69	24·1
Änklingar och änkor	23	3	13·0
Frånskilda	60	18	30·0
Summa landsbygd	**726**	**150**	**20·7**
Städer:			
Ogifta	1 134	207	18·3
Gifta	1 180	307	26·0
Änklingar och änkor	86	30	34·9
Frånskilda	552	137	24·8
Summa städer	**2 952**	**681**	**23·1**
Hela riket	**3 678**	**831**	**22·6**
därav: män	3 595	820	22·8
kvinnor	83	11	13·3

Mellan landsbygd och städer föreligger inte någon större skillnad. Frivillig intagning är betydligt vanligare bland gifta än bland ogifta. Av de sistnämnda har ca 17 % intagits frivilligt, av de gifta ca 25 %. Kvinnor intas i mindre utsträckning än män på egen ansökan.

T. G.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för mars 1952

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex har för mars 1952 beräknats till 220,3 mot 218,5 för februari, vilket motsvarar en höjning med 1,8 enheter eller 0,8 %. Denna indexserie, som har år 1935 som basperiod, avser att mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet. Beräkningarna grundar sig på prisuppgifter från 60 städer och andra tätorter samt 35 landskommuner.

För de olika delposterna är indextalen följande (år 1935 = 100).

	Jan. 1952	Febr. 1952	Mars 1952	Prisförändring i % jan.–febr.	febr.–mars
Livsmedel	226·0	227·8	231·6	+ 0·8	+ 1·7
Bostad	111·8	111·8	111·8	—	—
Bränsle o. lyse	274·0	273·2	270·8	− 0·3	− 0·9
Beklädnad	257·1	256·5	256·8	− 0·2	+ 0·1
Kläder	261·3	260·5	260·6	− 0·3	0·0
Skor	241·2	241·3	243·2	0·0	+ 0·8
Övriga varor och tjänster	236·2	237·2	239·0	+ 0·4	+ 0·8
Inventarier och husgeråd	218·4	220·3	223·5	+ 0·9	+ 1·5
Generalindex	217·7	218·5	220·3	+ 0·4	+ 0·8

Höjningen av generalindextalet mellan februari och mars beror närmast på en fortsatt ökning av posterna livsmedel samt övriga varor och tjänster. De prishöjningar på bl. a. livsmedel, som inträffat efter mitten av mars, kommer först till synes i indexberäkningarna för april.

En närmare redogörelse för beräkningen av denna indexserie med vissa prisuppgifter för enskilda varuslag föreligger i form av en stencil, som kan erhållas genom socialstyrelsens bibliotek, Stockholm 2.

C. Ö.

Levnadskostnadsindex för mars 1952

1. Levnadskostnadsindex utan skatter med 1935 som bas

Beräkningens huvudresultat. Beräkningen av socialstyrelsens levnadskostnadsindex för mars 1952 har gett till resultat, att indexen i 1935 års serie utan direkta skatter och sociala förmåner sedan december 1951 stigit med 3 enheter från 204 till 207 (med decimaler 204,36 resp. 207,40). Detta motsvarar en höjning med 1,5 %, vilket är något mindre än föregående kvartal, då höjningen var 2,2 %. De prisstegringar, som inträffat den 17 mars och senare, har inte påverkat indextalet för mars, emedan insamlingen av de prisuppgifter, på vilka marsindexen bygger, avslutades den 15 mars. Indextalen för budgetposterna och olika varugrupper återfinns i tab. 1 nedan och i tab. 2 på sid. 346.

2. Levnadskostnadsindex utan skatter med juli 1914 som bas

Indextalet i denna serie har mellan december 1951 och mars 1952 stigit från 316 till 320. Gruppindextalen blev (talen för december inom parentes): Livsmedel 302 (294), bostad 221 (221), bränsle och lyse 380 (379), kläder

Tab. 1. Levnadskostnadsindex (1935 = 100)[1]

Tidpunkt	Livsmedel	Bostad, bränsle och lyse	Därav		Kläder och skor	Övriga utg.	Samtliga utgifter
			bostad	bränsle och lyse			
1935 . . .	100	100	100	100	100	100	**100**
1936 . . .	104	99	99	102	101	100	**101**
1937 . . .	108	100	98	108	106	102	**104**
1938 . . .	112	101	99	110	108	103	**106**
1939 . . .	115	101	100	111	111	106	**109**
1940 . . .	131	108	100	142	133	118	**123**
1941 . . .	149	113	101	164	164	131	**139**
1942 . . .	161	116	101	177	182	142	**150**
1943 . . .	161	118	102	181	182	147	**152**
1944 . . .	159	118	102	182	178	149	**151**
1945 . . .	158	118	102	181	177	149	**151**
1946 . . .	159	118	102	180	177	149	**151**
1947 . . .	167	121	105	181	180	150	**156**
1948 . . .	180	124	107	192	183	157	**163**
1949 . . .	182	124	107	103	187	160	**166**
1950 . . .	185	123	107	186	191	162	**168**
1951 . . .	216	137	109	251	232	183	**194**
1950 mars	183	122	107	181	189	161	**167**
juni	184	122	107	181	190	160	**167**
sept.	186	122	107	181	191	161	**168**
dec..	189	127	107	204	194	165	**171**
1951 mars	210	133	108	236	226	176	**188**
juni	215	136	108	248	237	186	**195**
sept.	224	139	108	266	240	189	**200**
dec..	229	144	112	276	243	192	**204**
1952 mars	235	144	112	276	243	195	**207**

[1] Årsmedeltalen i denna tabell liksom i tab. 2 och 4 utgör ovägda medeltal av indextalen (utan decimaler) för fem kvartal (dec., mars, juni, sept. och dec.); i medeltalet för år 1951 väger dock december 1950 endast med hälften så stor vikt som de fyra övriga kvartalen.

Tab. 2. Indextal för olika delposter samt dessas förändringar mellan olika tidpunkter

Varuposter	Indextal (1935 = 100)					Procentuell förändring[1]	
	1950	1951	Dec. 1950	Dec. 1951	Mars 1952	dec. 1950 —dec. 1951	dec. 1951 —mars 1952
Livsmedel	**185**	**216**	**189**	**229**	**235**	+ 21·4	+ 2·7
Mjölk	155	173	155	175	188	+ 12·5	+ 7·9
Grädde	.	.	.	.	.	+ 12·5	—
Ost	176	223	186	233	245	+ 25·4	+ 5·1
Mejerismör	209	237	209	241	241	+ 15·2	—
Ägg	225	257	225	282	264	+ 25·3	— 6·4
Margarin	192	255	192	266	266	+ 38·5	—
Mjöl	185	215	184	232	232	+ 26·1	— 0·1
Bröd	162	186	162	197	197	+ 21·7	+ 0·1
Kött	197	234	201	256	278	+ 27·4	+ 8·8
Fisk	200	238	216	264	263	+ 22·3	— 0·6
Rotsaker, frukt o. grönsaker	198	221	198	239	238	+ 20·4	— 0·1
Specerier	189	234	206	243	247	+ 18·0	+ 1·7
Maltdrycker	146	164	149	169	172	+ 13·5	+ 1·7
Förtäring utom hemmet	182	209	184	214	233	+ 16·6	+ 8·7
Bostad	**107**	**109**	**107**	**112**	**112**	+ 3·9	—
Bränsle och lyse	**186**	**251**	**204**	**276**	**276**	+ 35·0	+ 0·1
Elektrisk ström	91	94	91	100	100	+ 9·5	—
Kokgas	147	155	147	172	188	+ 16·9	+ 9·1
Ved	.	.	.	.	.	+ 72·0	— 2·5
Kol	.	.	.	.	.	+ 45·6	+ 0·1
Koks	.	.	.	.	.	+ 37·9	0·0
Eldningsolja	.	.	.	.	.	+ 5·2	— 0·2
Brunkolsbriketter	.	.	.	.	.	+ 14·7	— 3·2
Kläder och skor	**191**	**232**	**194**	**243**	**243**	+ 25·1	0·0
Herrkostym	184	214	185	232	231	+ 25·5	— 0·5
Herröverplagg	176	202	177	219	218	+ 23·8	— 0·6
Arbetskläder	236	300	237	312	314	+ 31·8	+ 0·6
Skjorta	274	322	275	340	343	+ 23·8	+ 0·9
Underkläder	234	284	236	297	302	+ 25·9	+ 1·9
Herrstrumpor	208	260	214	283	284	+ 32·3	+ 0·1
Damstrumpor	157	160	157	159	155	+ 1·3	— 2·6
Barnstrumpor	232	295	241	323	334	+ 33·9	+ 3·5
Damjumper	.	.	.	.	.	+ 27·5	0·0
Hattar, mössor m. m.	138	150	138	156	156	+ 12·9	+ 0·4
Klänningstyg: ylle	222	272	225	291	288	+ 28·9	— 0·8
bomull, cellull	166	191	170	197	197	+ 16·1	— 0·1
Ullgarn	289	469	367	425	375	+ 15·8	—11·8
Sybehör m. m.	208	232	215	239	249	+ 10·9	+ 4·2
S:a kläder	**196**	**231**	**200**	**244**	**243**	+ 22·2	— 0·4
Herrskor, grövre	178	272	178	269	269	+ 51·0	—
D:o av boxkalv	163	242	164	247	247	+ 50·4	— 0·1
Damskor	174	242	176	248	249	+ 41·2	+ 0·2
Barnskor	174	258	174	263	263	+ 51·1	—
Skor med gummisula	.	.	.	.	.	+ 27·1	— 0·4
Halvsuln. o. klackn.	156	221	156	230	230	+ 47·0	+ 0·2
Skinntofflor	.	.	.	.	.	+ 41·2	—
Gummiytterskor	148	176	155	177	204	+ 14·1	+15·4
S:a skor	**173**	**238**	**174**	**244**	**248**	+ 40·5	+ 1·4

[1] Förändringarna har beräknats på indextal med två decimaler.

TAB. 2 (forts.). INDEXTAL FÖR OLIKA DELPOSTER SAMT DESSAS FÖRÄNDRINGAR MELLAN OLIKA TIDPUNKTER

Varuposter	Indextal (1935 = 100)					Procentuell förändring	
	1950	1951	Dec. 1950	Dec. 1951	Mars 1952	dec. 1950 —dec. 1951	dec. 1951 —mars 1952
Övriga utgifter	**162**	**183**	**165**	**192**	**195**	**+ 16·6**	**+ 1·5**
Möbler	189	219	191	234	245	+ 22·6	+ 4·5
Hushållstextilier	232	282	237	291	283	+ 22·6	— 2·5
Husgeråd, verktyg	167	195	172	207	212	+ 20·1	+ 2·6
Tvål och såpa	197	247	204	250	245	+ 22·8	— 2·2
Tvätt	149	172	149	179	179	+ 20·1	—
Kroppsvård	138	156	138	161	161	+ 16·4	+ 0·2
Sjukvård	103	107	103	111	112	+ 7·5	+ 1·4
Intell. ändamål	149	175	151	195	195	+ 28·8	0·0
Fören.- o. förs.-avg.	125	135	128	140	148	+ 10·0	+ 5·2
Nöjen	142	168	147	178	181	+ 20·9	+ 1·7
Resor	148	162	148	171	174	+ 15·0	+ 2·0
Ränta å lån	93	102	102	102	102	—	—
Tel., post, skrivm.	148	179	150	193	194	+ 28·6	+ 0·8
Arbetshj. i hemmet	261	300	264	323	327	+ 22·1	+ 1·4
Tobak	198	230	198	234	234	+ 18·1	—
Spritdrycker	292	334	333	337	337	+ 1·4	—
Viner	·	·	·	·	·	— 1·1	—
Diverse utgifter	·		·	·	·	+ 8·3	+ 3·0
Övriga ej spec. utg.	·	·	·	·	·	+ 20·1	+ 2·0
Samtliga utgifter	**168**	**194**	**171**	**204**	**207**	**+ 19·3**	**+ 1·5**

och skor 407 (407) och övriga utgifter 338 (333). Totalindextalen fr. o. m. 1935 redovisas i tab. 4 på sid. 350.

3. Levnadskostnadsindex med skatter och sociala förmåner

Levnadskostnadsindex inklusive skatter och sociala förmåner har i 1935 års serie stigit från 217 i december 1951 till 223 i mars 1952 och i 1914 års serie från 339 i december till 349 i mars. Stegringen mellan december och mars var för båda serierna ej fullt 3 %. (Se tab. 4.)

Hela skattebeloppet har för mars 1952 beräknats till 2 270,07 kr mot 2 024,08 kr för december 1951. Därifrån har dragits värdet av fria skolmåltider och barnbidrag, som i mars var (580,00 + 56,31 =) 636,31 kr mot (520,00 + 50,30 =) 570,30 kr i december. Det kvarstående skattebeloppet i indexberäkningarna blev 1 633,76 kr i mars 1952 mot 1 453,78 kr i december 1951.

4. Vissa andra indexberäkningar

Pensionspristalet. Det s. k. pensionspristalet, som bestämmer indextillägget på folkpensionerna och för vilket redogjordes i Soc. Medd. 1951: 11, sid.

Tab. 3. Detaljhandelspriser (i öre) på livsmedel, bränsle och lyse i genomsnitt för

Varuslag	Kvantitet	1935	Aug. 1939	1945	1951			1952		Prisförändring i % sedan	
		49 orter			Årsmedeltal	Mars	Dec.	Febr.	Mars	år 1945	mars 1951
Mjölk, oskum. resp. stand.	l	21·5	25·2	29·2	37·8	37·8	37·8	40·8	40·8	+ 40	+ 8
Grädde	dl	·	·	·	26·3	26·0	27·0	27·0	27·0	·	+ 4
Mejerismör	kg	268	341	455	645	645	645	645	645	+ 42	0
Ost: fetth. 45 +	»	·	·	·	417	410	431	450	450	·	+10
fetth. 30 +	»	177	215	*300	334	330	340	370	370	+ 23	+12
Bordsmargarin	»	135	170	270	354	345	360	360	360	+ 33	+ 4
Nötkött: stek	»	179	218	328	490	471	504	521	534	+ 63	+13
soppkött	»	143	169	26·	347	354	373	395	409	+ 57	+16
malet (köttfärs)	»	172	208	301	297	391	411	439	465	+ 54	+19
Gödkalvkött: stek	»	217	269	357	621	626	661	676	701	+ 96	+12
bog	»	·	·	319	506	509	553	571	595	+ 86	+17
Fläskkotlett	»	·	·	446	592	552	583	613	626	+ 40	+13
Färsk skinka	»	·	·	·	478	457	*657	632	635	·	·
Salt sidfläsk	»	182	230	377	439	407	506	536	558	+ 48	+37
Rökt skinka, rullad	»	312	369	565	698	677	*839	850	858	·	·
Fårstek, färsk	»	205	260	436	601	614	619	654	679	+ 56	+10
Hönskött	»	124	157	398	388	395	414	436	443	+ 11	+12
Fläskkorv	»	·	172	259	322	299	369	387	403	+ 56	+35
Falukorv	»	·	·	295	344	324	387	413	430	+ 46	+33
Stångkorv	»	·	·	·	141	129	168	188	203	·	+58
Leverpastej	»	·	·	·	509	475	583	605	625	·	+32
Blodpudding	»	·	·	125	157	143	187	197	206	+ 65	+43
Ägg, färska	»	154	172	365	390	347	448	360	371	+ 2	+ 7
Färsk fisk: sill	»	62	74	122	141	137	155	147	151	+ 24	+10
strömming	»	57	64	125	155	146	168	166	163	+ 30	+11
makrill	»	·	·	141	197	—	215	208	—	·	·
abborre	»	110	112	190	205	204	227	239	229	+ 21	+13
gädda	»	153	168	332	351	357	380	388	390	+ 18	+ 9
torsk	»	89	90	85	*231	230	261	252	252	·	+10
kolja	»	116	116	150	*247	263	271	293	283	·	+ 8
Ansjovis, hel	450 g	·	·	132	133	130	145	146	146	+ 11	+12
Fiskbullar[1]	»	·	·	76	96	96	*120	120	120	·	·
Salt sill	kg	62	55	193	177	165	202	203	202	+ 5	+23
Spisbröd[2]	»	59	66	81	*114	107	*162	163	163	·	·
Knäckebröd[2]	»	82	85	107	146	138	*167	167	168	·	·
Sötlimpa (V-R-bröd)	»	58	66	72	103	103	112	112	112	+ 55	+ 9
Grovt rågbröd	»	45	51	58	76	75	82	83	83	+ 42	+10
Matbröd av vete, bakat m. vatten	»	72	82	94	129	126	141	141	141	+ 50	+12
Kaffebröd (bullar)[3]	»	97	113	153	219	221	*258	258	258	·	·
Kex	hg	·	·	·	33	31	36	36	36	·	+16
Skorpor av vete	kg	132	144	198	277	273	297	297	297	+ 50	+ 9
Småkakor	hg	·	·	·	60	59	60	60	60	·	+ 2
Vetemjöl	kg	38	43	46	78	72	85	84	84	+ 84	+17
Rågsiktmjöl[4]	»	33	36	*37	71	66	78	78	78	·	+19
Havregryn, ångprep.	»	35	43	68	110	99	116	115	115	+ 70	+17
Kaffe, mest gångbara sort[5]	1/4 kg	·	·	137	288	292	290	294	298	·	+ 2
Te	kg	·	·	·	1 854	1 700	2 000	2 000	2 000	·	+18
Kakao i paket	»	·	·	403	661	671	671	665	665	+ 65	— 1
Strösocker	»	·	·	62	104	101	111	111	111	+ 79	+ 9

[1] Fr. o. m. dec. 1951 avser priset fiskbullar i hummersås.
[2] » » » » » fyra 1/4 kg-paket.
[3] » » » » » endast släta bullar.
[4] Uppgifterna för år 1945 avser samsiktmjöl.
[5] År 1945 noterades priset per kg.

socialstyrelsens 60 ombudsorter bland städer och tätorter 1935—mars 1952

Varuslag	Kvantitet	1935	Aug. 1939	1945	1951			1952		Prisförändring i % sedan	
		49 orter			Årsmedeltal	Mars	Dec.	Febr.	Mars	år 1945	mars 1951
Karameller	kg	·	·	619	830	800	862	862	862	+ 39	+ 8
Chokladkola	»	·	·	651	1 082	1 087	1 087	1 087	1 190	+ 83	+ 9
Tabletter	ask	·	·	·	25	25	25	25	25	·	—
Salt	kg	15	15	26	*52	50	58	58	58	·	+16
Gula ärter	»	48	41	63	82	80	92	93	94	+ 48	+18
Bruna bönor	»	62	113	140	154	148	160	162	163	+ 17	+10
Ärter på burk	400 g	46	53	78	88	82	95	94	95	+ 22	+15
Apelsinmarmelad	450 g	·	·	·	128	122	138	146	148	·	+21
Katrinplommon	kg	101	84	—	211	209	213	211	217	·	+ 4
Nyponmust	hg	·	·	·	90	90	90	90	91	·	+ 1
Potatis, gammal	kg	12·2	[1]15·7	21·5	34·8	33·4	34·5	37·0	38·0	+ 77	+14
Morötter, gamla	»	27	36	33	55	49	61	78	92	+184	+89
» färska	»			89	—	—	—	—	—	·	·
Kålrötter	»	·	·	22	44	35	40	42	44	+100	+25
Vitkål	»	24	29	39	61	46	52	64	71	+ 81	+53
Lök, gul	»	·	·	172	113	104	118	128	141	— 18	+36
Tomater	»	·	90	320	362	—	—	—	—	·	·
Spenat	»	·	·	233	273	—	—	—	—	·	·
Lingon	»	·	·	154	161	—	—	—	—	·	·
Äta pplen: svenska	»	101	94	166	160	135	204	201	187	+ 13	+38
importerade	»			203	232	192	245	232	234	+ 15	+22
Apelsiner	»	76	82	155	170	149	150	138	144	— 7	— 3
Citroner	»	·	·	199	207	190	229	222	221	+ 11	+16
Pilsner	1/2 l	24	24	32	37	37	37	38	38	+ 21	+ 3
Svagdricka	5 l	77	81	129	159	156	168	169	169	+ 31	+ 8
Sockerdricka	1/2 l	·	·	·	30	30	31	30	30	·	+ 2
Elström (inkl. div. avg.)	kWh	35	32	32	[2]17	17	18	18	18	+ 7	+10
Kokgas (inkl. div. avg.)	m³	17	17	20	22	21	24	25	26	+ 33	+28
Björkved, helved, hemk.	»	945	1 125	2 040	3 926	3 398	4 680	4 648	4 560	+123	+34
Barrved » »	»	730	885	1 828	3 160	2 623	3 820	3 810	3 740	+105	+43
Kol: antracit, hemkört	hl	614	637	977	1 533	1 428	1 660	1 662	1 662	+ 70	+16
hushålls-, prima hemk.	»	291	326	573	1 154	1 178	1 232	1 232	1 233	+115	+ 5
Koks: ca 20—40 mm hemk.	»	230	263	512	806	748	884	884	884	+ 73	+18
ca 40-60 el. 60-80 mm hemk.	»	215	249	476	749	695	822	821	822	+ 73	+18

Anmärkning till tabellen. Asterisk (*) vid ett pris betecknar, att en företagen ändring i fråga om den noterade kvaliteten inverkat på de i tabellen medtagna medeltalen fr. o. m. ifrågavarande noteringstillfälle, varigenom full jämförbarhet med medeltal av äldre datum icke ernås. Årsmedeltalen är 12-månadersmedeltal.

790, har stigit från 133 för tiden februari—april 1952 till 135 för tiden maj—juli 1952. Emedan det nya talet uppnår 135, höjs indextillägget enligt lagen om folkpensionering från 30 till 35 %.

Det s. k. pristalet, som tillkom i samband med 1947 års lönereglering för statstjänstemän, har mellan december 1951 och mars 1952 stigit från 150 till 152.

[1] Medeltal av julipriserna på gammal och augustipriserna på färsk potatis.
[2] Sänkningen av priset på elström orsakades av en ökning av den noterade förbrukningskvantiteten från 100 till 300 kWh fr. o. m. december 1948.

Tab. 4. Levnadskostnadsindex med juli 1914 som bas, med och utan direkta skatter och sociala förmåner, samt med år 1935 som bas med direkta skatter och sociala förmåner

År	Juli 1914 = 100 [1]			1935 = 100		Månad	Juli 1914 = 100			1935 = 100	
	Index utan skatter	Enbart skatter	Index med skatter	Enbart skatter	Index med skatter		Index utan skatter	Enbart skatter	Index med skatter	Enbart skatter	Index med skatter
1935	155	181	156	100	100	1948 mars	252	319	256	176	164
1936	157	172	158	96	101	juni	253	330	258	183	165
1937	161	171	162	99	104	sept.	257	333	262	184	168
1938	165	178	166	105	106	dec.	256	367	264	203	169
1939	169	189	171	107	109	1949 mars	256	378	264	209	169
1940	190	213	192	118	123	juni	256	393	265	218	170
1941	215	254	218	141	139	sept.	257	397	266	220	170
1942	232	295	236	164	151	dec.	256	393	265	218	170
1943	235	308	239	171	153	1950 mars	257	393	266	218	170
1944	234	346	241	192	154	juni	258	424	268	235	172
1945	233	365	241	202	154	sept.	259	426	269	236	172
1946	234	380	243	210	155	dec.	265	452	276	251	177
1947	240	517	257	286	164	1951 mars	290	574	308	318	197
1948	252	387	261	214	167	juni	301	630	322	349	206
1949	256	386	265	214	170	sept.	309	668	332	370	212
1950	259	418	269	232	172	dec.	316	679	339	376	217
1951	300	617	320	342	205	1952 mars	320	763	349	422	223

Partiprisindex. I tab. 5 har socialstyrelsens indexserier sammanställts med partiprisindexar beräknade dels av kommerskollegium, dels av Finanstidningen. Mellan december 1951 och mars 1952 har såväl kommerskollegii som Finanstidningens generalindex för partipriserna stigit med 3 enheter, vilket motsvarar en ökning med 0,9 % resp. 1,0 %. Socialstyrelsens levnadskostnadsindex utan direkta skatter och sociala förmåner har under samma period stigit med 1,5 % och styrelsens allmänna konsumtionsprisindex med 1,4 %.

5. Ändrad publicering av levnadskostnadsindex och konsumtionsprisindex

Från och med indexberäkningarna för mars 1952 har publiceringen av levnadskostnadsindex och konsumtionsprisindex omlagts. I denna tidskrift lämnas sålunda endast en summarisk redogörelse för dessa indexar; en mer omfattande beskrivning kommer att föreligga i stencil snarast efter det att indextalen för respektive beräkningstillfällen har offentliggjorts. Denna stencil kan erhållas genom hänvändelse till socialstyrelsens bibliotek, Stockholm 2. Syftet med omläggningen av publiceringsverksamheten är att ge intresserade möjlighet att snabbare än hittills kunna ta del av en utförlig redogörelse för indexberäkningarna.

[1] Indextal för åren 1914—1934 har senast publicerats i Soc. Medd. 1950: 2, sid. 117 (utan skatter, årsmedeltal); se även 1948: 5, sid. 377 (med skatter, årsmedeltal) och 1947: 8, sid. 736 (med skatter, kvartalssiffror).

Tab. 5. Prisutvecklingen i Sverige

	Socialstyrelsens levnadskostnadsindex (1935 = 100)	Socialstyrelsens allm. konsumtionsprisindex 1935 = 100	Kommerskollegii partiprisindex (1935 = 100)									Finanstidningens partiprisindex (1913/14 = 100)
			Samtliga varor	Konsumtionsvaror	Animaliska livsmedel	Vegetabiliska livsmedel	Bränsle	Grov-, metall- o. maskinind. v.	Hudar och lädervaror	Kautschuk o. kautschukvaror	Spånadsämnen o. textilvaror	
1935	100	100·0	100	100	100	100	100	100	100	100	100	111
1945	151	157·5	194	181	190	185	352	177	170	134	190	202
1948	163	172·4	214	200	217	208	308	192	163	111	212	216
1949	166	175·9	216	202	219	205	324	197	161	109	224	219
1950	168	177·7	227	210	222	218	338	207	171	151	242	228
1951	194	207·5	299	260	252	262	421	267	300	215	348	287
Mars 1951 . . .	188	201·0	287	253	244	254	399	252	309	232	342	277
Dec. » . . .	204	217·3	318	267	269	268	453	292	279	200	330	303
Jan. 1952 . . .	·	217·7	320	[1]268	270	270	453	[1]298	[1]277	200	[1]329	303
Febr. » . . .	·	218·5	320	270	274	273	453	300	275	191	321	304
Mars »	207	220·3	321	271	279	275	448	305	270	188	315	306

Styrelsen planerar vidare att lämna uppgifter om indexarnas förändringar under längre perioder samt om budgetomläggningar och andra tekniska och teoretiska problem i en årlig publikation, vilken skulle ingå i serien Sveriges officiella statistik, och som beräknas komma att utges första gången under våren 1953.

[1] Korrigerad siffra.

C. Ö. *A. L.*

Arbetsmarknaden under mars 1952

Den konjunkturavmattning inom vissa näringsgrenar som kunnat iakttagas sedan hösten 1951 möttes under mars månad i år inför säsongväxlingen av uppåtgående tendenser inom andra näringsområden. Sysselsättningen kan därför alltjämt betraktas som god samtidigt som en för arbetsmarknaden i dess helhet förbättrad balans inträtt.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet inom den egentliga industrin *anställda* arbetare 0,2 % lägre än i februari. Antalet manliga arbetare minskade med 0,1 % och antalet kvinnliga med 0,3 %. Antalet *i arbete varande* arbetare förblev oförändrat. På grund av arbetsbrist var 0,3 % frånvarande, medan frånvaron på grund av andra orsaker var 5,6 %.

Arbetsstyrkan vid *järnbruken* minskade något under månaden till stor del beroende på att många av de finska arbetarna i samband med påsken återvände till hemlandet för att där ägna sig åt vårsysslorna inom jordbruket. Nedgången i arbetsstyrkan var emellertid av mindre omfattning än under motsvarande tid föregående år. — *Verkstadsindustrin* redovisade fortfarande en betydande brist på arbetskraft. Arbetsgivarna syntes emellertid mer återhållsamma i sin anställningspolitik än tidigare och en tydlig tendens till höjda kvalifikationskrav gjorde sig gällande. Behovet av okvalificerad arbetskraft tillgodosågs under den första delen av månaden tämligen väl men under månadens senare hälft inträdde sedvanlig säsongmässig avgång från större verkstäder, framför allt gjuterier, varför ett visst underskott på okvalificerad personal förelåg vid månadsskiftet mars/april. Den sedan lång tid kvarstående bristen på yrkesarbetare förblev i stort sett oförändrad. Från mindre industrier rapporterades tendenser till ojämnare sysselsättning. Friställda arbetare kunde dock i regel lätt beredas nya anställningar hos större företag inom branschen. — Läget inom *träindustrin* var relativt tillfredsställande trots vissa sysselsättningssvårigheter med åtföljande permitteringar och korttidsarbete främst vid företag som arbetar på export samt på en del håll inom möbelindustrin. Sågverkens ökade arbetskraftsbehov kunde i regel tillfredsställas. *Massaindustrin* och *pappersbruken* hade god sysselsättning. Ovissheten beträffande avsättningsmöjligheterna medförde dock ett minskat behov av arbetskraft. — Inom *textil- och beklädnadsindustrin* inträdde ingen nämnvärd förändring i arbetsmarknadsläget även om förberedandet av utläggning av större statsbeställningar, speciellt inom textilbranschen, skapade en ökad optimism bland företagarna. Den minskning av antalet korttidsarbetande som ägde rum under månaden torde främst bero på att en del av de korttidsarbetande sökt sig över till andra yrkesområden. I viss utsträckning har en dylik övergång påskyndats genom anordnandet av vägarbeten o. d., varigenom en del arbetare kunnat helt friställas och en jämnare sysselsättning beredas för den inom industrin kvarvarande arbetsstyrkan. Mot månadens slut spårades en viss förbättring av läget inom konfektionsindustrin. Det anses emellertid ovisst

huruvida denna förbättring kan komma att bestå. — *Konservindustrin* präglades alltjämt av ojämn sysselsättning och permitteringar förekom främst inom fisk- och grönsakskonservindustrin.

Jordbrukets brist på maskinpersonal framträdde än mer markerad i samband med den under månaden ökade efterfrågan på arbetskraft inför sommaren. I södra delarna av landet förelåg alltjämt en viss arbetslöshet bland lantarbetarna.

Skogsavverkningarna pågick under månaden i full utsträckning med i stort sett fyllt arbetskraftsbehov. Endast på en del håll i Norrbotten medförde snöhinder att drivningarna temporärt upphörde.

Sysselsättningen inom *byggnadsverksamheten* var för landet i dess helhet god även om den icke nådde samma omfattning som under motsvarande tid förra året. Härtill torde i någon mån väderleksförhållandena under vintern ha bidragit. Sålunda gynnades byggnadsbranschen under hösten och förvintern av osedvanligt mild väderlek, som medgav ett snabbare färdigställande av byggena än beräknat. Härigenom friställdes under månaden en del arbetskraft, som icke omedelbart kunde omplaceras. Samtidigt inträffade under mars sträng kyla, som temporärt hindrade byggnationen.

Vid *sjömanshusen* redovisades under månaden sammanlagt 4 469 påmönstringar och 4 224 avmönstringar mot 3 567 resp. 3 885 under februari.

Genom arbetsförmedlingarnas medverkan tillsattes under mars ca 82 600 platser, varav 53 500 med manliga och 29 100 med kvinnliga sökande. Av totalantalet tillsatta platser beräknades 45 % ha högst en veckas varaktighet. I jämförelse med februari minskade antalet arbetsansökningar med i genomsnitt 1,7 % (manliga — 4,0, kvinnliga + 2,9) och antalet tillsatta platser med 1,4 % (manliga — 6,0, kvinnliga + 8,4) medan antalet lediga platser ökade med 1,7 % (manliga — 4,3, kvinnliga + 12,5).

Antalet *arbetsansökningar* på 100 lediga platser var 119 mot 123 i februari. För enbart manlig arbetskraft var antalet 128 mot 127 i februari och för enbart kvinnlig arbetskraft 106 mot 116. Antalet *tillsatta platser* på 100 lediga utgjorde under mars 68 (manliga 73, kvinnliga 61) mot 70 i februari. I samverkan mellan arbetsförmedlingar på olika orter i landet tillsattes 6 336 platser, varav 4 842 med manliga och 1 494 med kvinnliga sökande.

Enligt preliminära siffror för *arbetslösheten inom fackförbunden* var 2,6 % av de rapporterande förbundens medlemmar arbetslösa vid månadsskiftet februari/mars. Antalet av arbetslöshetsnämnderna vid utgången av mars rapporterade *hjälpsökande arbetslösa* uppgick till 1 684.

En jämförelse med läget i mars 1951 visar, att antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser i år var betydligt högre, nämligen 119 mot 94. I siffran för antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser ingår icke endast ansökningar från arbetslösa personer utan även från ombytessökande och från sådana som är bundna av korttidsarbete.

I tabellavdelningen (sid. 355) lämnas närmare uppgifter om arbetsförmedling, sysselsättning, arbetslöshet och byggnadstillstånd. *Wgt*

Meddelanden från arbetsmarknadsstyrelsen

Arbetslöshet och understödsverksamhet i de erkända arbetslöshetskassorna under januari 1952. De erkända arbetslöshetskassorna hade vid månadens utgång ca 1 124 400 medlemmar, varav 920 700 män och 203 700 kvinnor.

Arbetslöshetsprocenten utgjorde 5,1 för januari 1952 mot 6,1 närmast föregående månad och 5,1 ett år tidigare. Beräknad för en tolvmånadersperiod med januari 1952 som slutmånad var arbetslöshetsprocenten 2,9 mot 3,3 för perioden februari 1950—januari 1951.

Antalet understödsdagar uppgick i januari 1952 till 380 744 eller i genomsnitt per medlem till 0,36 mot 0,16 föregående månad och 0,32 i januari 1951. Ökningen hänför sig väsentligen till det försämrade sysselsättningsläget inom bl. a. textil- och beklädnadsbranschen samt sko- och läderindustrin, där ökad helgpermittering och även viss driftnedläggelse förekommit. Även inom livsmedelsarbetarnas kassa utbetalades under januari 1952 understöd i större omfattning än föregående år. Däremot redovisar de s. k. byggnadskassorna, med undantag för målarna, fortfarande nedgång i understödsutbetalningen jämfört med 1951.

I nedanstående tablå redovisas antalet understödsdagar per medlem under januari 1952 jämfört med januari 1951 i de berörda arbetslöshetskassorna.

Kassa	Antal understödsdagar per medlem under januari 1952	under januari 1951
Industri m. m.:		
Beklädnadsarbetarnas	0·94	0·05
Livsmedelsarbetarnas	0·68	0·56
Sadelmakarnas	2·00	0·66
Sko- och läderarbetarnas	0·67	0·35
Textilarbetarnas	0·88	0·11
Byggnadsverksamhet:		
Bleck och plåtslagarnas	0·19	0·31
Byggnadsarbetarnas	0·55	0·75
Elektrikernas	0·05	0·12
Murarnas	1·17	1·77
Målarnas	3·45	3·48

Av de erkända arbetslöshetskassorna utbetalades under månaden ett sammanlagt understödsbelopp av 3 172 562 kr. Per understödsdag motsvarar detta ett genomsnittligt dagunderstöd av 8,33 kr, varav 7,11 kr utgjorde daghjälp och 1,22 kr familjetillägg.

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden

A. Arbetsförmedling[1]

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingarna under mars 1952

Arbetsförmedlingen i	Hela verksamheten				Kvinnliga avdelningen				Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	
Stockholms stad	25 701	26 498	19 190	15 258	9 675	11 811	6 912	5 480	97
Stockholms län	4 126	4 823	2 414	681	1 590	2 434	1 182	491	86
Uppsala län	3 028	2 113	1 067	249	1 309	1 050	562	192	143
Södermanlands län . . .	4 180	3 906	2 234	317	1 432	1 371	711	160	107
Östergötlands län	7 123	5 485	3 425	1 471	2 719	1 986	1 225	382	130
Jönköpings län	4 235	3 444	1 948	587	1 783	1 700	953	377	123
Kronobergs län	2 234	2 023	1 296	224	819	868	492	142	110
Kalmar län	3 879	2 929	1 965	403	1 173	986	564	151	132
Gotlands län	726	532	311	61	210	204	103	19	136
Blekinge län	3 359	1 853	1 555	497	1 141	758	614	308	181
Kristianstads län	4 797	2 932	1 986	375	1 672	1 114	613	129	164
Malmö stad	8 008	6 739	5 878	4 379	2 308	1 920	1 575	1 025	119
Malmöhus län i övrigt . .	9 557	6 452	5 066	2 110	2 754	1 859	1 191	408	148
Hallands län	2 753	1 989	1 368	280	1 150	837	476	143	138
Göteborgs stad	13 720	12 284	9 483	5 908	4 707	4 218	3 282	2 407	112
Gbg o. Boh. län i övrigt .	2 754	2 351	1 353	398	1 068	1 088	466	143	117
Älvsborgs län	6 075	3 526	2 091	351	2 421	1 625	890	245	172
Skaraborgs län	3 031	2 538	1 251	214	1 068	1 032	465	116	119
Värmlands län	4 323	3 892	2 638	545	1 635	1 435	967	306	111
Örebro län	3 762	3 448	1 896	510	1 364	1 318	734	299	109
Västmanlands län	3 247	2 945	1 436	207	1 230	1 109	632	132	110
Kopparbergs län	4 141	3 710	1 972	197	1 424	1 374	717	164	112
Gävleborgs län	4 491	3 761	2 701	924	1 558	1 494	1 051	454	119
Västernorrlands län . . .	4 989	3 218	2 399	411	1 489	1 162	769	289	155
Jämtlands län	1 901	1 957	1 398	162	560	770	493	119	97
Västerbottens län	3 418	2 484	1 769	273	1 121	1 178	709	157	138
Norrbottens län	5 159	3 589	2 583	352	1 380	1 204	829	195	144
Summa mars 1952	**144 717**	**121 421**	**82 673**	**37 844**	**50 760**	**47 905**	**29 177**	**14 433**	**119**
» febr. 1952	147 172	119 384	83 860	39 620	49 321	42 581	26 926	12 414	123
» mars 1951	138 247	146 807	89 230	47 519	41 874	53 355	27 600	14 037	94
» » 1950	174 188	149 040	100 216	48 484	48 051	61 490	32 856	17 429	117
» » 1949	154 097	131 483	84 649	34 780	43 555	60 965	31 432	16 720	117

[1] En arbetssökande person anses göra en ansökning om arbete varje månad han besöker arbetsförmedlingen. Därest han anvisas arbete och efter dettas avslutande återkommer till kontoret under samma månad, räknas han dock ha gjort förnyad ansökning. En och samma arbetssökande person kan sålunda motsvaras av flera arbetsansökningar under samma månad.

En del av platserna inom ett yrke kan besättas med sökande från annan yrkesgrupp. Till följd härav kan de tillsatta platserna inom en yrkesgrupp överstiga antalet sökande i samma grupp.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under mars 1952[1]

Yrkesgrupper	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen				
	P	A	L	T	Därav 1 v.	P	A	L	T	Därav 1 v.
Jordbruk o. skogsbruk	7 624	8 315	8 534	4 631	145	383	443	209	139	34
Jordbruk	4 058	4 455	3 764	1 512	61	175	179	102	58	17
Trädgårdsskötsel	716	886	638	375	61	202	258	105	79	17
Fiske	115	147	10	2	—	—	—	—	—	—
Skogsbruk	2 740	2 827	4 122	2 742	23	6	6	2	2	—
Industri o. hantverk	47 089	51 035	31 461	19 086	628	8 766	9 158	3 822	1 921	75
Malmbr. o. metallind.	6 581	7 419	11 148	3 659	33	466	495	655	351	—
Jord- o. stenind.	1 058	1 143	824	391	2	86	108	77	33	—
Träindustri	2 554	2 655	1 836	1 069	20	64	72	20	13	—
Pappers- o. graf. ind.	815	905	888	426	9	279	306	201	86	1
Livsmedelsindustri	2 642	2 953	1 409	833	148	1 076	1 148	502	254	10
Textil- o. bekl.-ind.	7 757	8 032	2 402	1 256	66	6 042	6 248	1 933	969	64
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	2 397	2 504	537	301	3	653	662	234	133	—
Kemisk-teknisk ind.	246	280	494	272	4	93	112	192	78	—
Byggnadsverksamhet	23 009	25 113	11 890	10 853	333	7	7	5	1	—
Kraft- o. vattenverk	30	31	33	26	10	—	—	3	3	—
Samfärdsel	10 225	15 102	15 909	15 039	11 136	418	471	208	125	11
Landtransp. Luftfart	4 767	8 324	12 703	11 988	10 916	287	299	141	74	2
Sjöfart	5 458	6 778	3 206	3 051	220	131	172	67	51	9
Handel	11 250	16 477	16 754	11 105	6 040	7 299	10 656	11 808	7 477	3 946
Affärsverksamhet	4 633	4 773	3 271	1 425	86	2 945	3 013	2 333	1 100	43
Lagerarbete	1 470	2 263	1 689	1 327	334	262	292	165	123	19
Bank- o. försäkringsv.	133	134	110	27	1	18	18	11	5	—
Hotell, rest., storhush.	5 014	9 307	11 684	8 326	5 619	4 074	7 333	9 299	6 249	3 884
Förvaltn. o. fria yrken	13 119	15 796	11 012	7 459	3 729	5 037	5 628	4 900	2 728	688
Allmän tjänst	457	488	160	54	12	12	12	13	12	10
Socialvård	85	86	111	59	6	59	60	74	44	6
Tekniska arbetsområ.	3 247	3 268	1 139	411	4	215	218	101	48	4
Kontorsarbete	5 282	5 393	4 433	1 868	73	3 517	3 593	3 494	1 456	64
Undervisning m. m.	1 288	1 375	1 130	1 047	93	669	729	625	577	58
Konstnärlig verks.	2 760	5 186	4 039	4 020	3 541	565	1 016	593	591	546
Hälso- o. sjukvård	2 163	2 536	2 951	1 641	181	2 031	2 396	2 655	1 567	180
Husligt arbete	9 885	16 579	22 553	14 019	9 227	9 881	16 575	22 525	13 993	9 204
Genomgående yrken, div. arb.	6 230	10 824	11 554	9 476	6 258	923	1 221	1 753	1 205	295
Genomgående yrken	3 359	4 880	5 354	3 325	969	920	1 218	1 735	1 192	290
Diversearbete	2 871	5 944	6 200	6 151	5 289	3	3	18	13	5
Annat arbete	7 901	8 053	693	217	—	4 131	4 212	25	22	—
Extra skördehjälp m. m.	2	2	—	—	—	1	1	—	—	—
Elevpraktikarbete	745	751	693	217	—	46	51	25	22	—
Utan avslut. utbildn.	7 154	7 300	—	—	—	4 084	4 160	—	—	—
Summa	**115 486**	**144 717**	**121 421**	**82 673**	**37 344**	**38 869**	**50 760**	**47 905**	**29 177**	**14 433**
Därav under 18 år	9 739	9 872	8 197	4 516	514	5 504	5 579	3 678	2 379	260

[1] Förkortningar använda i tab. 2 och 3: P = arbetssökande personer, A = ansökningar om arbete, L = lediga platser, T = tillsatta platser, 1 v. = tillsatta platser med högst en veckas varaktighet.

Tab. 3. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de särskilda arbetsförmedlingarna under mars 1952[1]

Arbetsförmedlingen i	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
	Jordbruk, trädg.-skötsel o. fiske			Skogsbruk			Malmbrytning o. metallindustri			Trä- o. pappers-industri			Byggnadsverk-samhet		
Stockholm . .	147	3	1	1	1	—	1 181	1 186	376	215	318	100	2 470	420	383
Stockholms l.	395	377	131	67	168	94	369	778	297	63	85	26	1 125	478	408
Uppsala l. . .	197	169	47	20	44	19	162	259	84	58	87	23	375	192	169
Södermanl. l.	246	343	85	52	249	200	466	730	299	91	88	52	724	481	433
Östergötl. l. .	336	467	132	38	144	48	448	634	151	204	114	44	766	388	321
Jönköpings l.	125	168	42	29	89	65	216	252	67	313	152	87	718	465	377
Kronobergs l.	99	101	32	44	160	126	118	108	59	255	136	78	450	281	237
Kalmar l. . .	206	173	67	56	170	101	193	181	84	297	203	146	886	408	377
Gotlands l. .	47	32	13	—	14	11	17	16	4	4	11	7	230	80	79
Blekinge l. .	135	52	27	19	47	37	179	141	93	68	40	35	867	366	358
Kristianst. l. .	482	246	142	32	54	40	153	183	93	186	86	59	1 113	554	534
Malmö . . .	290	106	99	13	7	7	315	385	142	137	35	30	657	211	205
Malmöh. l. i ö.	1 064	697	501	8	28	21	351	366	154	151	53	34	1 606	653	638
Hallands l. .	174	185	94	13	20	20	112	146	64	56	33	19	666	383	373
Göteborg . .	183	53	39	18	9	8	524	1 621	216	150	93	48	1 503	444	427
Gbg Boh. l. i ö.	80	54	33	7	28	13	138	191	123	61	72	26	578	326	261
Älvsborgs l. .	146	127	50	61	123	81	362	377	132	131	74	36	1 191	571	527
Skaraborgs l.	261	339	109	13	78	47	184	230	55	88	75	32	673	282	259
Värmlands l. .	121	104	34	179	551	369	269	365	192	108	118	51	874	600	559
Örebro l. . .	79	163	36	43	136	48	214	575	188	46	60	34	732	516	491
Västmanl. l. .	127	192	56	75	104	70	425	747	203	49	77	39	710	239	209
Kopparbergs l.	102	57	22	311	289	218	353	722	177	106	184	105	1 115	481	437
Gävleborgs l.	95	72	37	154	192	127	214	331	152	143	164	95	896	551	495
Västernorrl. l.	89	26	7	206	284	196	171	246	95	212	109	97	1 151	801	735
Jämtlands l. .	56	27	11	301	529	366	47	39	13	24	31	17	536	336	320
Västerb. l. .	102	49	29	286	192	145	99	110	38	178	119	97	939	474	448
Norrbottens l.	104	30	13	781	412	265	139	229	108	166	107	78	1 562	909	793
Summa	5 488	4 412	1 889	2 827	4 122	2 742	7 419	11148	3 659	3 560	2 724	1 495	25118	11890	10858
	Övriga industri-grupper			Samfärdsel o. handel			Förvaltning o. fria yrken			Sjukvård o. husligt arbete			Annat arbete		
Stockholm . .	869	677	276	9 534	11369	9 803	4 457	3 268	1 776	3 437	5 355	3 101	3 390	3 901	3 374
Stockholms l.	245	221	82	458	620	276	169	146	47	905	1 637	841	330	313	212
Uppsala l. . .	282	130	72	368	337	133	485	154	95	407	586	332	674	155	93
Södermanl. l.	319	175	92	578	728	469	497	189	100	560	681	351	647	242	153
Östergötl. l. .	1 055	281	189	1 358	1 373	1 166	1 300	639	476	854	1 167	701	764	278	197
Jönköpings l.	756	234	111	448	526	235	259	191	93	692	951	546	679	416	325
Kronobergs l.	222	188	111	228	238	136	118	117	94	440	563	322	260	131	101
Kalmar l. . .	352	220	127	730	632	457	280	212	126	436	513	316	443	217	164
Gotlands l. .	84	56	15	119	123	69	32	29	20	81	128	57	112	48	36
Blekinge l. .	369	79	59	614	359	304	185	122	90	491	478	400	432	169	152
Kristianst. l. .	668	262	106	654	560	370	295	212	152	584	561	309	630	214	181
Malmö . . .	617	161	140	2 241	2 818	2 735	1 219	1 160	1 068	831	1 124	879	1 688	732	573
Malmöh. l. i ö.	1 264	319	244	2 067	1 884	1 609	485	292	209	860	933	558	1 701	1 227	1 098
Hallands l. .	513	171	102	413	406	306	137	86	52	373	431	235	296	128	103
Göteborg . .	1 398	348	230	5 203	4 813	4 543	1 721	1 406	1 153	1 764	2 324	1 916	1 256	1 173	903
Gbg Boh. l. i ö.	766	220	99	417	869	383	161	112	87	306	370	242	240	109	86
Älvsborgs l. .	2 293	488	272	504	447	254	458	215	114	505	882	487	424	222	138
Skaraborgs l.	385	301	86	362	326	184	282	124	81	437	597	259	346	186	139
Värmlands l.	373	124	76	570	432	281	533	338	248	714	934	617	582	326	211
Örebro l. . .	566	304	156	425	421	201	710	379	229	433	656	357	514	238	156
Västmanl. l. .	181	126	42	431	394	224	420	274	174	454	511	256	375	281	163
Kopparbergs l.	320	157	70	388	581	288	266	180	99	602	735	375	578	324	181
Gävleborgs l. .	476	172	127	1 147	767	573	399	550	472	518	619	413	449	343	210
Västernorrl. l.	225	103	82	1 143	539	396	357	218	142	706	661	455	729	231	194
Jämtlands l. .	61	63	36	284	354	273	146	85	59	284	440	257	162	53	46
Västerb. l. .	144	69	38	421	319	219	204	179	113	643	832	512	402	141	130
Norrbottens l.	140	50	39	474	428	257	221	135	90	798	835	566	774	454	374
Summa	14943	5 699	3 079	31579	32663	26144	15796	11012	7 459	19115	25504	15660	18877	12247	9 698

[1] Förkortningar: se not till tab. 2.

B. Sysselsättning

Tab. 4. Sysselsatta arbetare i slutet av mars 1952 i jämförelse med slutet av februari 1952 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i mars 1952 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (febr. 1952 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Malmbrytning o. metallind.	1 976	203 186	16 664	219 850	99·8	100·4	99·8	99·8	0·1	6·0
Gruvor o. anrikningsverk	42	7 701	122	7 823	99·7	·	99·8	100·1	—	6·1
Järn-, stål- o. kopparverk	51	32 901	1 045	33 946	99·9	102·5	99·9	99·9	·	6·9
Järn- o. stålmanufaktur	354	19 613	2 723	22 336	99·4	99·8	99·4	99·5	0·2	5·2
Mekaniska verkstäder	776	88 153	4 149	92 302	99·8	100·3	99·8	99·8	·	5·5
Reparationsverkstäder	276	7 218	16	7 234	99·8	·	99·8	100·1	·	5·2
Skeppsvarv	67	16 179	1	16 180	101·1	·	101·1	101·1	·	8·7
Elektroteknisk industri	155	21 340	6 555	27 895	99·9	100·7	100·1	99·7	·	5·9
Annan metallindustri	255	10 081	2 053	12 134	98·7	99·5	98·9	98·8	·	5·9
Jord- o. stenindustri	534	23 401	2 576	25 977	100·3	99·5	100·3	100·4	1·1	4·8
Kolgruvor	14	810	1	811	99·0	·	99·0	102·3	—	7·3
Torvindustri	48	388	5	393	101·0	·	101·0	97·8	11·5	7·4
Stenindustri	114	3 687	7	3 694	99·2	·	99·2	99·6	0·1	3·8
Kalk- o. kritbruk	31	1 408	17	1 425	102·3	·	102·6	103·2	0·5	4·1
Cementfabriker	7	1 706	29	1 735	100·8	·	100·8	102·3	—	4·3
Cementvarufabriker	73	2 064	52	2 116	99·8	·	99·8	100·5	1·4	3·0
Tegelbruk	137	4 651	70	4 721	100·8	·	100·2	100·0	2·9	6·2
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	22	4 068	1 869	5 937	100·3	100·3	100·3	99·7	—	4·8
Glasindustri	61	4 126	516	4 642	101·0	101·4	101·0	100·9	1·0	4·7
Annan jord- o. stenindustri	27	493	10	503	97·4	·	96·7	96·6	2·1	3·9
Träindustri	1 049	37 053	1 199	38 252	100·7	100·3	100·7	100·7	1·2	3·8
Sågverk o. hyvlerier	385	16 177	228	16 405	102·4	109·1	102·5	102·6	1·3	4·1
Låd- o. wallboardfabriker	40	3 729	212	3 941	94·1	95·5	94·1	94·1	3·1	4·5
Byggnadssnickerifabriker	176	6 357	86	6 443	100·2	·	100·0	99·9	0·7	3·7
Möbelfabriker	281	6 560	219	6 779	100·4	100·5	100·4	100·4	0·3	3·3
Svarveri- o. skidfabriker	87	2 520	170	2 690	99·5	·	99·6	99·7	0·2	3·2
Annan trävaruindustri	80	1 710	284	1 994	104·7	101·8	104·3	104·4	2·3	3·1
Pappers- o. grafisk ind.	636	48 231	7 665	55 896	100·2	99·0	100·0	100·5	0·1	5·5
Pappersmassefabriker	65	18 592	304	18 896	100·0	104·1	100·1	100·3	0·1	5·3
Pappersbruk o. pappfabr.	56	12 969	2 000	14 969	99·7	101·2	99·9	100·1	0·1	5·7
Papp- o. pappersvaruind.	96	2 126	1 394	3 520	99·6	98·0	99·0	99·0	0·1	4·3
Grafisk industri	419	14 544	3 967	18 511	101·0	97·9	100·3	101·5	·	5·8
Livsmedelsindustri	895	25 655	10 595	36 250	99·9	99·6	99·8	100·4	0·4	6·2
Kvarnar	36	1 150	195	1 345	102·3	·	104·1	104·0	0·1	5·1
Bageriindustri	215	4 359	2 137	6 496	100·7	103·4	101·6	102·5	·	6·2
Sockerindustri	22	2 460	362	2 822	99·5	138·2	103·2	103·9	—	5·7
Choklad- o. konfektind.	73	1 623	2 637	4 260	98·2	94·1	95·6	96·0	0·7	6·1
Mejeriindustri	85	3 085	392	3 477	101·3	101·6	101·3	101·0	—	6·6
Slakterier o. charkuterier	152	5 489	1 132	6 621	99·4	100·6	99·6	100·5	·	5·3
Fiskber.-anst. o. konservf.	60	860	1 194	2 054	95·3	93·9	94·5	96·2	2·8	5·0
Margarinindustri	9	378	120	498	97·7	·	99·2	98·3	—	8·0
Bryggerier o. läskedrycksf.	173	4 943	913	5 856	100·9	101·6	101·0	101·5	0·3	6·5
Tobaksfabriker	9	473	1 147	1 620	100·9	99·3	99·8	98·3	1·3	11·2
Annan livsmedelsindustri	61	835	366	1 201	96·6	94·3	95·9	96·7	1·5	5·6

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 4 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV MARS 1952

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i mars 1952 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (febr. 1952 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Textil- o. beklädnadsind. .	**931**	**27 875**	**45 927**	**73 802**	**98·6**	**99·8**	**99·3**	**99·6**	**0·6**	**5·0**
Ylleindustri	77	5 217	4 897	10 114	98·1	97·9	98·0	97·6	1·6	5·5
Bomullsindustri	65	8 616	7 432	16 048	98·3	98·4	98·4	98·4	0·1	5·8
Linne- o. juteindustri . .	11	1 157	1 288	2 445	99 2	99·5	99·4	98·4	—	9·1
Trikåfabriker	145	2 428	6 609	9 037	96·8	98·5	98·1	98·8	1·4	5·2
Sömnadsindustri	433	5 029	20 681	25 710	100·1	101·7	101·4	102·1	0·4	4·2
Hatt- o. mössfabriker . .	42	356	1 201	1 557	98·1	96·8	97·1	97·3	0·4	4·5
Annan hithörande industri	158	5 072	3 819	8 891	98·6	98·3	98·4	98·6	0·2	4·4
Läder-, hår-o gummiv.-ind.	**346**	**12 265**	**6 708**	**18 973**	**97·8**	**98·0**	**97·9**	**97·7**	**0·3**	**5·0**
Garverier	28	1 879	178	2 057	98·1	.	98·4	98·0	0·8	6·2
Päls- o. skinnvarufabr. .	78	1 031	1 007	2 038	99·0	98·9	99·0	98·5	1·0	3·9
Skoindustri	*135*	*3 665*	2 484	6 150	96·6	96·8	96·7	96·7	0·1	4·1
Andra lädervarufabriker .	49	970	618	1 588	99·4	101·1	100·1	100·7	0·3	4·0
Gummivarufabriker . . .	15	3 951	2 184	6 135	97·7	97·9	97·8	97·5	.	5·9
Annan hithörande industri	41	768	237	1 005	99·6	96·3	98·8	97·7	1·2	6·0
Kemisk-teknisk industri .	**275**	**14 620**	**4 043**	**18 663**	**100·7**	**100·3**	**100·6**	**100·9**	**0·3**	**7·2**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	99	3 776	1 108	4 884	101·9	103·0	102·2	102·8	0·2	6·5
Sprängämnesfabriker . .	7	1 372	624	1 996	99·8	102·0	100·5	100·6	—	7·7
Tändsticksfabriker . . .	7	1 320	982	2 302	99·5	96·9	98·4	98·4	—	9 0
Annan kemisk-tekn. ind. .	162	8 152	1 329	9 481	100·4	99·8	100·3	100·6	0·5	7·0
Samtl. industrigrupper	**6 642**	**392 286**	**95 377**	**487 663**	**99·9**	**99·7**	**99·8**	**100·0**	**0·3**	**5·6**
Statl. verk o. byggnadsarb.	**236**	**46 976**	**1 609**	**48 585**	**100·7**	**99·9**	**100·7**	**100·9**	**0·9**	**6·8**
Mek. o. elektr. verkstäder	85	12 378	514	12 892	100·0	102·2	100·1	100·2	—	7·6
Skeppsvarv	3	3 219	29	3 248	99·5	.	99·5	101·4	—	9·4
Beklädn.verkst., förråd o.d.	57	854	549	1 403	98·0	99·5	98·6	98·7	—	5·0
Sprängämnesfabriker . .	2	339	209	548	100·3	102·5	101·1	98·5	—	5·3
Byggnads- o. anläggn.-arb.	89	30 186	308	30 494	101·2	95·4	101·1	101·2	1·4	6·2

Tab. 5. Förändringen i antalet anställda industriarbetare mars 1951—mars 1952. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1951									1952		
	mars	april	maj	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars
Malmbrytning o. metallind. .	100·0	99·9	98·9	98·3	98·2	98·7	100·4	101·4	101·5	102·3	102·9	102·7
Jord- och stenindustri . . .	100·0	102·8	105·5	107·2	106·2	104·5	103·2	103·6	101·4	101·0	100·2	100·5
Träindustri	100·0	102·7	103·8	103·9	102·9	101·2	100·1	98·4	95·4	94·6	95·0	95·7
Pappers- o. grafisk industri .	100·0	100 9	100·9	102·0	101·5	101·8	102·5	103·3	102·8	102·7	102·4	102·4
Livsmedelsindustri	100·0	100·2	100 9	103·3	102·6	102·8	107·0	106·3	100·1	97·6	97 5	97·3
Textil- o beklädnadsind. . .	100·0	100·5	99·2	97·1	96·9	97·2	97·2	95·8	92·9	92·2	90·3	89·7
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	99·6	99·1	96·9	95·8	95·1	95·2	95·0	93·1	91·1	89·6	87·7
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	100·2	99·4	98·2	97·5	97·0	97·3	97·8	96·7	97·2	98·1	98·7
Samtliga industrigrupper	**100·0**	**100·5**	**100·1**	**99·8**	**99·4**	**99·4**	**100·4**	**100·5**	**99·1**	**99 0**	**98·8**	**98·6**

C. Arbetslöshet

Tab. 6. Arbetslösheten inom fackförbunden den 29 februari 1952

Fackförbund	29/2 1952 (preliminära uppgifter)					31/1 1952			28/2 1951
	Redovisade avd.	Redovisade medlemmar		Arbetslösa		Medlemmar	Arbetslösa		Arbetslösa %
		Samtliga	Därav kvinnor	Antal	%		Antal	%	
Industri (utom byggnads- och anläggningsverksamh.)									
Gruvindustriarbetareförb.	58	10 634	176	41	0·4	10 632	38	0·4	1·1
Metallindustriarb.-förb.[1]	345	228 551	17 198	1 746	0·8	148 391	1 039	0·7	0·7
Järnbruksarbetare . .	56	41 967	1 826	267	0·6	24 374	112	0·5	0·5
Verkstadsarbetare . . .	289	186 584	15 372	1 479	0·8	124 017	927	0·7	0·7
Gjutareförbundet . . .	130	12 199	89	80	0·7	12 500	102	0·8	0·9
Stenindustriarbetareförb.	133	4 755	—	263	5·5	5 039	253	5·0	5·7
Fabriksarbetareförbundet	529	62 192	13 585	1 676	2·7	62 225	1 376	2·2	2·0
Byggnadsämnesind.-arb.	267	18 341	1 901	480	2·6	19 210	495	2·6	2·9
Glasbruksarbetare . .	44	4 676	452	62	1·3	5 045	45	0·9	0·7
Sockerfabriksarbetare .	18	3 775	646	301	8·0	3 815	271	7·1	5·9
Övriga	200	35 400	10 586	833	2·4	34 155	565	1·7	1·2
Träindustriarbetareförb. .	545	56 946	1 437	860	1·5	58 641	1 001	1·7	1·3
Pappersindustriarb.-förb.	125	38 199	2 643	210	0·5	41 400	225	0·5	0·6
Bokbindareförbundet . .	69	11 850	6 609	77	0·6	11 807	68	0·6	0·3
Litografförbundet . . .	24	4 122	169	11	0·3	4 102	13	0·3	0·3
Typografförbundet . . .	109	14 149	434	21	0·1	14 149	28	0·2	0·1
Livsmedelsarbetareförb. .	138	37 905	10 260	822	2·2	38 654	887	2·3	2·4
Bryggeriindustriarb.-förb.	115	7 521	1 495	100	1·3	7 512	101	1·3	1·3
Tobaksindustriarb.-förb.	12	1 781	1 240	33	1·9	1 783	11	0·6	2·4
Textilarbetareförbundet .	124	47 322	24 890	718	1·5	47 884	1 651	3·4	0·4
Beklädnadsarbetareförb. .	143	37 738	30 606	883	2·3	38 088	875	2·3	0·5
Sko- o. läderindustriarb.-f.	76	11 309	4 323	454	4·0	11 290	461	4·1	1·8
Sadelm.- o. tapetseraref. .	78	5 593	1 429	156	2·8	5 615	215	3·8	1·6
De förenade förbunden .	63	15 034	4 472	175	1·2	15 052	145	1·0	0·5
Byggnads- o. anläggningsverksamhet									
Byggnadsarbetareförb. .	593	107 591	1 164	7 112	6·6	109 684	5 640	5·1	6·1
Grovarbetare		51 809	1 164	2 881	5·6	53 015	2 233	4·2	4·4
Träarbetare		40 231	—	3 754	9·3	41 042	3 104	7·6	9·6
Rörarbetare		15 551	—	477	3·1	15 627	303	1·9	2·1
Murareförbundet	200	13 884	—	1 625	11·7	14 102	1 414	10·0	9·9
Målareförbundet	219	11 154	—	2 301	20·6	18 138	3 738	20·6	19·8
Elektrikerförbundet . .	156	18 392	3	153	0·8	18 311	133	0·7	1·3
Bleck- o. plåtslagareförb.	65	3 394	—	81	2·4	3 390	59	1·7	2·1
Vägarbetareförbundet[1] .	263	15 012	—	608	4·1	.	.	.	4·9
Övriga									
Lantarbetareförbundet[1] .	775	41 541	2 753	2 739	6·6	41 732	2 999	7·2	6·8
Transportarbetareförb. .	251	42 486	4 048	1 253	2·9	42 920	1 063	2·5	3·3
Kommunalarbetareförb. .	533	89 450	39 801	867	1·0	90 340	1 047	1·2	0·9
Summa	5 871	950 704	168 824	25 065	[2]2·4	873 381	24 582	[2]2·6	[2]2·2

[1] Vägarbetareförbundet, lantarbetareförbundet samt vissa avdelningar inom metallindustriarbetareförbundet lämnar uppgifter endast varannan månad.

[2] Vid beräkningen av procenttalen har de i not 1 omnämnda förbunden icke medtagits. Medräknas även dessa, blir arbetslöshetsprocenten per den 29/2 1952, den 31/1 1952 och den 28/2 1951 resp. 2·6, 2·8 och 2·4.

Tab. 7. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad m. m.	Städer med över 100 000 inv.	Västernorrlands län	Västerbottens län	Norrbottens län	Riket i övrigt	Hela riket	Därav utlåningar
a) Hela antalet hjälpsökande arbetslösa 31/3 1951—31/3 1952							
1951							
Mars	804	257	136	389	632	2 218	396
April	691	206	113	258	536	1 804	383
Maj	637	139	36	184	512	1 508	379
Juni	574	76	22	119	484	1 275	370
Juli	561	70	10	77	461	1 179	365
Augusti	570	46	13	57	442	1 128	353
September	598	44	12	57	444	1 155	353
Oktober	595	41	14	90	455	1 195	351
November	622	48	30	153	473	1 326	357
December	639	67	70	251	483	1 510	349
1952							
Januari	684	53	73	307	552	1 669	346
Februari	695	54	76	286	552	1 663	340
Mars	742	52	60	302	528	1 684	342
b) De hjälpsökandes fördelning efter ålder, yrke och hjälpform 31/3 1952							
Ålder							
16—25 år	4	—	—	1	2	7	1
26—50 »	156	8	8	145	109	426	69
över 50 »	582	44	52	156	417	1 251	272
Yrke							
Jordbruk och skogsbruk	7	2	8	73	17	107	8
Industri och hantverk	143	22	39	121	190	515	4
stenindustri	—	—	—	—	100	100	—
sågverksindustri	—	—	4	12	1	17	—
byggnadsverksamhet	104	14	23	100	68	309	—
Landtransport	9	7	—	15	4	35	—
Luftfart	—	—	—	—	—	—	—
Sjöfart	8	—	2	—	2	12	3
Handel	138	4	2	1	43	188	45
Förvaltning, arbetsledn. o. fria yrken	382	5	1	1	197	586	246
Hälsovård och sjukvård	25	—	—	—	7	32	21
Arbete ej hänfört till annan grupp	30	12	8	91	68	209	15
Hjälpform							
Hela antalet hjälpta	682	50	57	228	492	1 509	340
Statligt beredskapsarbete	—	11	41	197	143	392	—
i arbetsmarknadsstyrelsens regi	—	—	41	139	67	247	—
i annan myndighets regi	—	11	—	58	76	145	—
Statskommunalt beredskapsarbete	10	26	8	30	8	82	—
Arkivarbete och musikerhjälp	508	11	4	1	254	778	333
Kommunalt arbete utan statsbidrag	—	2	4	—	52	58	—
Dagunderstöd	157	—	—	—	32	189	7
Kommunalt understöd	5	—	—	—	3	8	—
Utbildningshjälp	2	—	—	—	—	2	—

D. Byggnadstillstånd

Tab. 8. Under januari—mars 1952 avgjorda ansökningar, fördelade efter byggnadsarbetets art. Antal ansökningar och byggnadskostnader i milj. kr

Byggnadsarbetets art	Beviljade ansökningar						Avslagna ansökningar			
	Antal			Byggnadskostnad			Antal		Byggnadskostnad	
	Mars 1952	Jan.–mars 1952	Jan.–mars 1951	Mars 1952	Jan.–mars 1952	Jan.–mars 1951	Mars 1952	Jan.–mars 1952	Mars 1952	Jan.–mars 1952
Bostadshus (inkl. personalbostäder)	3 765	7 962	9 006	175·9	404·8	317·6	787	1 362	8·1	22·6
Enfamiljshus	2 054	4 136	5 451	47·5	83·2	109·6	181	398	4·6	10·4
Tvåfamiljshus	411	827	981	12·6	22 2	22·9	24	53	0·7	1·6
Flerfamiljshus	263	687	614	92·5	226·6	133·1	7	33	0·4	4·0
Bostadshus komb. med affärs- o. kontorslokaler	74	181	205	17·3	57·0	37·6	2	20	0·0	3·0
Pensionärshem	3	16	8	0 3	4·1	1·5	—	—	—	—
Sommarstugor	813	1 802	1 495	3·3	7·3	4·7	562	830	2·4	3·6
Övriga bostadshus	147	313	252	2·4	4·4	8·2	11	28	0·0	0·0
Byggnader för jordbruk, *skogsbruk o. fiske*	54	128	147	0·5	2·4	1·5	5	8	0·1	0·1
Industribyggnader	303	921	789	39·7	92·5	56·1	66	248	36·0	68·9
Malmbrytning o. metallind.	105	304	226	23·3	53·5	23·8	16	94	7·7	25·8
Jord- o. stenindustri	31	103	76	3·8	7·0	3·9	10	19	6·1	7·1
Träindustri	41	137	123	0·8	3·1	3·5	16	45	7·8	10·6
Pappers- o. grafisk industri	24	92	63	1·9	11·0	9·5	2	25	0·1	6·7
Livsmedelsindustri	35	112	141	2·0	6·7	7·8	3	8	1 9	2·0
Textil- o. beklädnadsindustri	11	37	57	0·3	1·0	2·4	15	32	10·7	12·4
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	7	18	23	2·9	3·0	2·0	1	8	0·2	0·9
Kemisk-teknisk industri	17	48	42	4·4	6·7	2·2	1	12	0·0	1·9
Byggnader för småindustri o. hantverk	22	39	23	0·2	0·2	1·0	2	4	1·5	1·5
Byggnader för byggnadsind.	10	31	15	0·1	0·3	0·0	—	1	—	0·0
Kraft- *o.* belysningsverk[1]	19	49	23	2·2	31·9	11·9	—	—	—	—
Byggnader för samfärdsel[1]	212	613	452	4·6	12·2	18·0	52	105	15·4	24·2
Byggnader för handel	216	648	488	14·2	29·5	12·8	33	69	16·5	17·9
Byggnader för förvaltning, sociala ändamål m. m.	59	162	137	2·5	6·9	4·0	7	13	0·7	0·9
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	274	603	524	25·0	50·6	49·9	58	92	4·9	6·6
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.[2]	166	472	426	19·6	53·9	37·5	22	47	4·5	7·8
Militära arbeten	30	81	60	5·3	12·0	10·4	1	1	0·1	0·1
Summa	5 098	11 644	12 052	289·5	696·7	519·7	1 031	1 945	86·3	149·1
därav av länsarbetsnämnd	4 703	10 540	11 156	181·9	420·5	326·2	874	1 569	9·2	25·1

[1] Fr. o. m. den 12/10 1951 ingår icke generalpoststyrelsens, telegrafstyrelsens, järnvägsstyrelsens, vattenfallsstyrelsens och luftfartsstyrelsens arbeten.

[2] Fr. o. m. den 1/1 1951 omfattar statistiken icke statliga väg- och brobyggnadsarbeten, för vilka arbeten Kungl. Maj:t utfärdat särskilt byggnadstillstånd.

Tab. 9. Antal bostadslägenheter i under januari—mars 1952 beviljade nybyggnadsföretag samt golvyta för bostadsändamål

Kommungrupp	Hela antalet bostadslägenheter	darav lägenheter om							Golvyta i 1 000-tal m²
		1 rum m. el. ut. kokskåp	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 el. fl. rum o. kök	
Städer	**7 887**	**582**	**970**	**426**	**3 529**	**1 742**	**446**	**192**	**470·1**
Över 100 000 inv.	3 350	221	558	143	1 544	686	104	94	178·3
30 000—100 000 inv.	1 732	119	171	138	750	412	114	28	110·0
5 000—30 000 inv.	2 606	226	202	125	1 153	620	215	65	170·5
Under 5 000 inv.	199	16	39	20	82	24	13	5	11·3
Köpingar	**809**	**102**	**59**	**98**	**316**	**177**	**35**	**22**	**48·2**
Över 10 000 inv.	98	6	4	—	19	58	5	6	6·7
5 000—10 000 inv.	312	75	18	45	136	30	5	3	16·2
Under 5 000 inv.	399	21	37	53	161	89	25	13	25·3
Landskommuner	**2 452**	**114**	**122**	**182**	**711**	**685**	**429**	**209**	**178·8**
Hela riket Jan.—Mars 1952	**11 148**	**798**	**1 151**	**706**	**4 556**	**2 604**	**910**	**423**	**697·1**
» » » 1951	9 496	530	485	433	2 856	2 947	1 350	895	722·1
» » Mars 1952	4 681	284	275	294	1 841	1 257	479	251	315·4

Tab. 10. Under januari—mars 1952 till länsarbetsnämnderna inkomna ansökningar om byggnadstillstånd. Antal och kostnad i milj. kr

Byggnadsarbetets art	Antal		Kostnad		Antal lägenheter
	Jan.-mars 1952	Jan.-mars 1951	Jan.-mars 1952	Jan.-mars 1951	Jan.-mars 1952
Bostadshus	9 720	12 664	488·2	501·1	11 627
Nybyggnad av bostadshus	2 910	4 358	420·9	427·9	11 597
Om- o. tillbyggnad, rep. o. underhåll av bostadshus	4 467	6 058	59·0	66·1	30
Sommarstugor, sportstugor o. semesterhem	2 343	2 248	8·3	7·1	—
Jordbruk, skogsbruk o. fiske	177	204	2·0	1·8	—
Industri	945	1 075	99·2	155·9	5
Kraft- o. belysningsverk	37	40	125·9	16·2	—
Samfärdsel (utom vägbyggnad)	694	695	33·9	35·9	14
Handel	657	723	37·5	46·8	36
Förvaltning, sociala ändamål m. m.	168	211	99·0	28·0	31
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	666	784	74·0	89·6	94
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	484	547	65·5	56·8	—
Militära arbeten	38	22	3·5	2·0	—
Summa	**13 586**	**16 965**	**1 028·7**	**934·1**	**11 807**

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board in Sweden

1952, no 5

CONTENTS

Page

Some features of the development of social policy in Finland since 1948. By *Gunnar Modeen* 307
Income and property in 1950. By *John Bredal-Bauer* 313
Swedish social welfare: costs and financing in 1950 320
Costs incurred and fees received for the care of inmates in homes for the aged in 1949 325
Short notices:
Child labour in the factories 332
The Social Board's statement of views on a motion for an inquiry into the effect of inflation upon social benefits 332
New budgetary investigation 334

Periodical Surveys

The numbers and classification of alcoholics under treatment in 1950 . . . 336
The Social Board's general consumption price index for March 1952 344
The cost-of-living index for March 1952 345
The Labour Market in March 1952 352
Literary Survey 367
Review 371

This Issue in Brief

Some features of the development of social policy in Finland since 1948. The social measures taken in Finland during the immediate post-war years were concentrated upon assisting the victims of the war and alleviating the effects of war damage. It was the war invalids, the refugees from the ceded territories and the rebuilding of dwellings that were then in the foreground of socio-political interest. This article gives an account of the action that has been taken subsequently, i. e. during the period as from 1948. This comprises measures of population policy, accident insurance and workers' protection, various municipal social measures and the development of a housing policy. P. 307.

Income and property in 1950. Of all income earners combined, about 16 % were entrepreneurs, 73 % employees and the rest were not gainfully employed. Since 1949 the number of income earners has risen by about 16 500. The average income has increased in all occupational groups and was 6 540 Kr. for entrepreneurs, 5 894 Kr. for employees and 3 324 Kr. for those not gainfully employed. An income of between 5 000 and 10 000 Kr. was earned by 37 % of all income earners, below 2 000 by 17 % and above 20 000 by scarcely 2 %. P. 313.

Swedish social welfare: costs and financing. Total social expenditure in 1950 was 2 622 mill. Kr., implying an increase of 143 mill. Kr. (6 %) as from 1949. The most expensive branch of social activity is the care of the aged and invalids. Next come the measures devoted to the welfare of children and the family, the general child allowances being the biggest item. The costs of national pensions and child allowances in 1950 totalled 1 287 mill. Kr. or about one-half of all social expenditure. If we place the social expenditure in proportion to the national income, we find that during the last few years it has represented about 11 %. If reckoned per head of the population, the social expenditure in 1950 was, on an average, 372 Kr. P. 320.

Costs incurred and fees received for the care of inmates in homes for the aged in 1949. Of the total expenditure, salaries, fees, etc. were the largest items in all types of departments; they represented between one-third and a half. Next in order of size came the outlay for board at 20—25 % of the expenditure. The most economical size for a home for the aged is apparently 16—20 beds. The cost of the care of the inmates at all homes combined amounted to 6,53 Kr. per day, varying from 5,31 Kr. in local cost-of-living group 1 to 8,46 Kr. in group 5. Of the incomes, just over half represented the local authorities' own contribution. Incoming fees for the care of the inmates covered over one-third of the expenditure. P. 325.

The numbers and classification of alcoholics under treatment in 1950. The number of persons to whom § 1 of the Inebriates Act was applicable and in respect of whom action was taken under

that law in 1950 was 12 989. Of these, 37 % were unmarried, 50 % were married, 3 % were widowers and widows and 10 % were divorced. Approximately 6 % were under 25 years of age, one-quarter between 25 and 35, about one-third between 35 and 45 and about 15 % above 55. Preventive action was taken in the case of about 75 %, while hardly 30 % were cared for in homes for inebriates. P. 336.

The cost-of-living index for March 1952 rose in the 1935 series by 3 points to 207. The food index went up 6 points to 235, »other expenditure» by 3 points to 195 and the index for the other items remained unchanged. The index number in the 1914 series rose by 4 points from 316 to 320. The so-called »price number», which was introduced in conjunction with the regulation of civil servants' salaries agreed upon in 1947 went up 2 points to 152 between December and March. Finally, it may be mentioned that the »pension price number» rose from 133 for February—April to 135 for May—July. P. 345.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publié par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1952, no 5

INDEX

Page

Quelques traits de l'évolution de la politique sociale en Finlande depuis 1948. Par *Gunnar Modeen* 307
Revenus et fortunes pendant l'année 1950. Par *John Bredal-Bauer* 313
Dépenses de la protection sociale suédoise et leur financement 320
Dépenses des asiles de vieillards et pensions payées par les hospitalisés en 1949 325
Courtes notices:
Le travail des enfants dans les fabriques 332
Avis émis par la D.G.P.S. sur une motion d'enquête relative aux effets de l'inflation sur les prestations sociales 332
Nouvelle enquête sur le budget 334

Aperçus périodiques

Grandeur et composition de la clientèle des comités de tempérance pendant l'année 1950 336
L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. pour mars 1952 . 344
Indice du coût de la vie pour mars 1952 345
Le marché du travail en mars 1952 352
Bibliographie 367
Revue des livres 371

Résumé

Quelques traits de l'évolution de la politique sociale en Finlande depuis 1948. Les mesures de politique sociale en Finlande pendant les années qui ont suivi immédiatement la guerre se sont appliquées avant tout à aider les victimes de la guerre, réparer les dommages et relever les ruines. Ce sont les invalides de guerre, les réfugiés des territoires cédés à la Russie et la reconstruction des habitations sur lesquels s'est concentré l'intérêt de la politique sociale. L'article rend compte des mesures qui ont été prises dans la suite, c'est-à-dire à partir de l'année 1948, mesures relatives à la politique démographique, l'assurance-accidents et la protection ouvrière, ainsi que différentes mesures de politique sociale communale et de politique de l'habitation. P. 307.

Revenus et fortunes pendant l'année 1950. De toutes les personnes ayant un revenu, environ 16 % étaient des entrepreneurs, 73 % des salariés et le reste des personnes n'exerçant pas de profession. Depuis 1949, le nombre des personnes ayant un revenu s'est accru de 16 500. Le revenu moyen a augmenté dans tous les groupes professionnels et était de 6 540 couronnes pour les entrepreneurs, de 5 894 couronnes pour les salariés et de 3 324 couronnes pour les personnes n'exerçant pas de profession. La moyenne des revenus était de 5 000 à 10 000 couronnes pour 37 % de toutes les personnes ayant un revenu, de moins de 2 000 couronnes pour 17 % et de plus de 20 000 couronnes pour un peu moins de 2 %. P. 313.

Dépenses de la protection sociale suédoise et leur financement. Le total des dépenses en faveur des œvres sociales s'est monté à 2 622 millions de couronnes en 1950, ce qui implique une augmentation depuis 1949 de 143 millions de couronnes (6 %). La branche la plus coûteuse des services de la protection sociale est l'entretien des vieillards et des infirmes. Puis viennent les mesures relatives à la protection de l'enfance et des familles, dont les allocations générales pour enfants forment le poste le plus important. Les dépenses pour les pensions nationales de vieillesse et les allocations pour enfants se sont élevées ensemble en 1950 à 1 287 millions de couronnes, soit environ la moitié du total des dépenses sociales. Si l'on calcule le rapport entre les dépenses sociales et le revenu national, on trouve que pendant ces dernières années il a été d'environ 11 %. Par tête d'habitant, les dépenses sociales ont été en moyenne pendant 1950 de 372 couronnes. P. 320.

Dépenses des asiles de vieillards et pensions payées par les hospitalisés en 1949. De toutes les dépenses, les salaires, traitements et honoraires étaient le poste le plus élevé dans tous les types de service des asiles et constituaient du tiers à la moitié des dépenses. Venait ensuite en grandeur l'alimentation qui représentait de 20 à 25 % des dépenses. Les dimensions d'un asile de vieillards les plus favorables au point de vue du coût semblent être celles de l'asile de 16 à 20 places. Les dépenses d'entretien pour l'ensemble des asiles étaient en moyenne de 6,53 couronnes par jour, variant de 5,31 couronnes dans le groupe I de localités à 8,46 couronnes dans le groupe V. Des revenus, la partie de beaucoup la plus importante, environ la moitié, était constituée par les contributions des communes intéressées. Les sommes versées par les hospitalisés pour leur pension couvraient un bon tiers des dépenses. P. 325.

Grandeur et composition de la clientèle des comités de tempérance pendant l'année 1950. Le nombre des personnes auxquelles l'article I de la loi sur les alcooliques a été applicable et qui ont fait l'objet de mesures conformément à cette loi, a été en 1950 de 12 989. De ces personnes, 37 % étaient célibataires, 50 % mariées, 3 % des veufs ou des veuves et 10 % divorcées. Environ 6 % étaient âgées de moins de 25 ans, un quart avaient de 25 à 35 ans, un tiers environ de 35 à 45 ans et près de 15 % plus de 55 ans. Environ 75 % avaient fait précédemment l'objet de mesures préventives, un peu moins de 30 % avaient été soignées dans des établissements pour alcooliques. P. 336.

L'indice du coût de la vie pour mars 1952 sur la base 100 en 1935 a monté de 3 unités et atteint 207. L'indice des denrées alimentaires a monté de 6 unités à 235, celui des dépenses diverses de 3 unités à 195 et l'indice des autres postes était resté stationnaire. L'indice sur la base 100 en 1914 a monté de 4 unités et est passé de 316 à 320. Le chiffre dit »indicatif des prix», établi en relation avec la réglementation de l'année 1947 des traitements des fonctionnaires de l'Etat, a monté entre décembre et mars de 2 unités à152. Finalement, on peut mentionner que le prix indicatif des pensions est passé de 133 pour février-avril à 135 pour les mois mai-juin. P. 345.

Litteraturöversikt

(11 mars—10 april 1952)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

GRUNDY, J. Working together. The partnership between local authorities and voluntary organisations. Social service mars/maj 1952.

HUGHES, E. C. The sociological study of work: An editorial foreword. The American journal of sociology 1952, nr 5.

LIPSET, S. M. Democracy in private government. The British journal of sociology 1952, nr 1.

SAUVY, A. Productivité, production, population optimum. Application à l'Europe occidentale. Population 1952, nr 1.

STERNER, R., & LINDSTRÖM, B. En metodfråga i konkurrenslagstiftningen. Balans 1952, nr 1.

WOLIN, B. M. Statistik und Politik. Statistische Praxis 1952, nr 2.

Sverige

GULLBERG, K. G. Arbetsförmedlingen och socialvården. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1952, nr 1.

HOFSTEN, E. v. Skatt efter förmåga — teori eller verklighet. Tiden 1952, nr 3.

MORÉN, A. Skatteuppbörden. Från departement och nämnder 1952, nr 3.

RAMSTÉN, N. Arbetsledarna och förslagsverksamheten. Företagsnämnderna 1952, nr 1.

— Nämndfacit 1951. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 11.

SCHLAUG, R. Om de abortsökande kvinnornas män. Sv. läkartidningen 1952, nr 13.

SENNEBY, B. Den offentliga hushållningen och inflationen. Skandinaviska bankens kvartalsskrift 1952, nr 2.

SKOGLUND, E. Socialfilm — en ny inmutning i filmens möjligheter. Landskommunernas tidskrift 1952, nr 3.

THERUS, K. Några synpunkter på arbetsplatsens trivselproblem. Förbundet 1952, nr 2.

THYLIN, H. Skattesänkning i sikte. Skogsindustriarbetaren 1952, nr 6.

Danmark

ANDERSEN, BIRGITTE. Adoptionsproblemer. Socialt tidsskrift 1952, nr 2/3.

Frankrike

GIRARD, A. Travaux récents de sociologie en France. Population 1952, nr 1.

Indien

Indiens ökonomiske og sociale problemer. Arbejderen 1952, nr 5.

Arbetarskydd

Sverige

WALLNER, O. Arbetarskyddet i skogen förr och nu. Skogen 1952, nr 3.

Frankrike

BOUSSER, J., & GILLON, J.-J. Medical inspection of labour and industrial medical services in France. International labour review febr. 1952.

Arbetslön och arbetstid

Sverige

ANTONSSON, J. Lönerörelser med inflation? Politisk tidskrift 1952, nr 3.

HARDIN, E. Löner och produktivitet. Skandinaviska bankens kvartalsskrift 1952, nr 2.

MEIDNER, R. Kan vi höja vår standard i år? Vi 1952, nr 14.

NÆSMAN, G. Kallortstillägget. Tjänstemannarörelsen 1952, nr 3.

NIHLFORS, F. Skattetänkandet och lönerörelserna. Statstjänstemannen 1952, nr 2.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

Sverige

AKSELSSON, L. Full sysselsättning. Balans 1952, nr 1.

BJÖRKDAHL, E. Genomförandet av arbetsförmedlingens omorganisation. Arbetsförmedlingen 1952, nr 1.

HENRIKSON, A. Textilkrisen. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 12.

OLSSON, BERTIL. Arbetskraftens internationella rörlighet. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 13.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

WITTROCK, J. Produktivitet och sysselsättning inom byggnadsindustrin. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 10.

Finland

PAUKKUNEN, L. Industriarbetarnas ålder och yrkeskunskap. Industritidningen 1952, nr 2.

Storbritannien

Employment and unemployment in 1951. Ministry of labour gazette 1952, nr 2.

The employment of older men and women. Ministry of labour gazette 1952, nr 2.

Befolkningsfrågor

KLINTSKOG, E. Översikt av lagstiftningen rörande avbrytande av havandeskap (abortus provocatus legalis) i Sverige och i utlandet. Sv. läkartidningen 1952, nr 10.

ODHNER, C.-E. Födelsekontrollen som livräddare. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1951, nr 6.

SUTTER, J., & TABAH, L. La mortalité, phénomène biométrique. Population 1952, nr 1.

Finland

TUNKELO, A. Stadsbosättningens tilllväxt under det senaste decenniet. Finsk kommunaltidskrift 1952, nr 1.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Finansiering av bostadsbyggandet i Europa. Byggnadsvärlden 1952, nr 13.

Sverige

HAMRIN, EVA. Sovstadens butiksförsörjning. Att bo 1951, nr 2.

HOLM, P. Bostadsbristens orsaker i ett brukssamhälle. Att bo 1951, nr 2.

LINDQVIST, K.-H. När kan en bostad »dömas ut»? Hygienisk revy 1952, nr 2.

RÖPKE, W. Tvångsregleringen av bostadsmarknaden — ett europeiskt problem. Sv. fastighetstidning 1952, nr 5.

Kätteri i bostadsfrågan. Sv. fastighetstidning 1952, nr 6.

Amerikas förenta stater

EULER, R. v. Grannskapsidén i Amerika. Att bo 1951, nr 2.

SILK, L. S. The housing circumstances of the aged in the United States, 1950. Journal of gerontology 1952, nr 1.

Tyskland

DENEFFE, P. Die Wohnungen nach ihrer Grösse, Ausstattung und den Mietverhältnissen. Wirtschaft und Statistik 1952, nr 2.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Sverige

CONRADI, E. Stats- och kommunaltjänstemäns förhandlingsrätt. Sv. stadsförbundets tidskrift 1952, nr 1.

NORDENSKIÖLD, O. Stats- och kommunaltjänstemännens förhandlingsrätt. Tjänstemannarörelsen 1952, nr 3.

TÖRNGREN, E. Samhällsanställdas rätt till stridsåtgärder. Svensk tidskrift 1952, nr 2.

ÖSTLUND, J. Arbetsfredsklausulen m. m. Statstjänstemannen 1952, nr 2.

Norge

SKAR, A. Avtalsläget i Norge. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 13.

Storbritannien

NASH, J. Britisk fagbevægelse under den konservative regering. Arbejderen 1952, nr 6.

Hälso- och sjukvård

Sverige

BERG, G. Tuberkulos — en övervunnen folksjukdom. Sv. läkartidningen 1952, nr 13.

HUSMARK, E., JOHANSON, Olof, & LINDGREN, S. Läkarna och olycksfallsintygen. Sv. läkartidningen 1952, nr 13.

MATTSSON, S. Doktorn på »jobbet». Industria 1952, nr 3.

Finland

AHTEE, A. Den nya lagen om könssjukdomar. Finsk kommunaltidskrift 1952, nr 1.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

Sverige

HOLMSTRÖM, S. Vem har tjänat på missvisningarna i jordbrukskalkylen? Balans 1952, nr 1.

JURÉEN, L. Arbetskraftens användning i jordbruket på Östgötaslätten. Jordbruksekonomiska meddelanden 1952, nr 2.

— Jordbrukskalkylen otillräcklig. Balans 1952, nr 1.

Israel

[LARSSON] M. [J.] Israels jordbrukskollektiv. Plan 1952, nr 1.

Norge

SAXEBÖL, E. Arbeidskraften i jordbruket. Arbeidsmarkedet 1952, nr 1.

Kooperation

GRUVEMAN, C. Skall medlemmen äga föreningen? Kooperatören 1952, nr 4.

Sverige

LÖLIGER, H. Über den Verkauf von Fleisch und Charcuteriewaren in genossenschaftlichen Selbstbedienungsläden in Schweden. Schweiz. Konsum-Verein 1952, nr 12.

Amerikas förenta stater

VALKO, L. The American institute of co-operation. Review of international co-operation 1952, nr 3.

Nykterhetsfrågan

AHLSÉN, B. Något om alkoholsederna på kontinenten. Reformatorn 1952, nr 12.
ÖDEGARD, Ö. Dryckenskapens etiologi. (Föredrag.) Tidskrift för alkoholpolitik 1952, nr 1.

Sverige

EWERTH, E. Alkohol och arbetsliv. Metallarbetaren 1952, nr 13.
HALLSTEN, O. Alkoholfrågan i stöpsleven. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 14.
LINDBLOM, E. Reflexioner om alkoholister och behandlingen av dem. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1952, nr 2.
PETRÉN, A. Om eventuellt behov av en alkoholists både vård å sinnessjukhus och intagning å alkoholistanstalt. Sv. läkartidningen 1952, nr 14.
SJÖHAGEN, A. Erfarenheter av abstinylbehandling i Malmö. Social-medicinsk tidskrift 1952, nr 2.
SOHLBERG, H. Nykterhetsgrupperna och alkoholistvården. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1952, nr 2.
WIKLUND, D. De nya vägtrafikbestämmelserna och nykterhetsvården. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1952, nr 1.
ÖSTERGREN, S. Villkorlig dom med nykterhetsvårdande syfte. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1952, nr 2.
Nykterhetskommitténs statistiska utredningar. Tidskrift för systembolagen 1952, nr 3.

Finland

HARVOLA, V. Alkoholförhållandenas utveckling år 1951. Tidskrift för alkoholpolitik 1952, nr 1.
RAUTAVAARA, T. Utskänkningen av alkoholfria drycker. Tidskrift för alkoholpolitik 1952, nr 1.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

Sverige

ABRAMSON, E. Den nya livsmedelsstadgan. Från departement och nämnder 1952, nr 3.
STRAND, S. G. Nu och 1938. Kommunalarbetaren 1952, nr 6.
THEDIN, N. Jordbrukets priser. Vi 1952, nr 12.

Danmark

HOFSTEN, E. v. Index och löner i Danmark. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 12.

Frankrike

BRUNIUS, T. Kompensation för prisstegring eller prisstegring genom kompensation. Industritidningen 1952, nr 2.

Storbritannien

Cost of living advisory committee: Report on the working of the interim index of retail prices. Ministry of labour gazette 1952, nr 3.

Socialförsäkring

EDLUND, E. Personlig hälsovård och olycksfall i arbete. Arbetarskyddet 1952, nr 2.
FAUGERT, R. Internationell reglering av det sociala trygghetsproblemet. Arbetarskyddet 1952, nr 3.
MYERS, R. J. New international convention on social security. Social security bulletin 1951, nr 10.

Sverige

ENGSTRÖM, M. Socialvårdskommitténs förslag om begravningshjälpsförsäkring och om yrkesskadeförsäkring. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1952, nr 1.

Algeriet

La politique de sécurité sociale en Algérie. Population 1952, nr 1.

Amerikas förenta stater

FREYTAG, H. Industrial safety in den Vereinigten Staaten. Bundesarbeitsblatt 1952, nr 2.
TUCKMAN, J., & LORGE, I. Retirement practices in business and industry. Journal of gerontology 1952, nr 1.
Revision of social insurance laws for railroad employees in the United States. Industry and labour mars 1952.

Bolivia

Reform of the Bolivian social insurance system. Industry and labour mars 1952.

Danmark

BERGSTRÖM, G. Olycksfallsförsäkringen i Danmark. Arbetarskyddet 1952, nr 3.

Socialvård

DARIC, J. Vieillissement de la population, besoins et niveau de vie des personnes agées. Population 1952, nr 1.
IVRE, K. D. Ungdom i tonåren. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 11.
ROUDINESCO, J., DAVID, M., & NICOLAS, J. Responses of young children to separation from their mothers. Courrier [du centre international de l'enfance] 1952, nr 2.

Sverige

DAHLSTRÖM, H. Åldringsvård i hemmet. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1952, nr 1.
TAKMAN, J. Socialpsykiatriska synpunkter på de svenska zigenarna. Sv. läkartidningen 1952, nr 14.
WANGSON, O. m. fl. Adoption i social och psykologisk belysning. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1952, nr 1.
WANGSON, O. Kyrkan och socialvården. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 3.
Kommer ålderspensionens oantastbarhet att respekteras? Sv. socialvårds tidning 1952, nr 3.

Amerikas förenta stater

BJURSTEN, G. Amerikanska slumkvarter. Byggnadsindustrin 1952, nr 5.

Finland

ASTELJOKI, A. Lagen om ålderdomsunderstöd. Finsk kommunaltidskrift 1952, nr 1.
SAARI, E. Undersökning rörande gossar, som varit på uppfostringsanstalt. Social tidskrift 1952, nr 1/2.

Norge

JENSEN, O. Socialkontoret og dets instrumenter. Kommunalt tidsskrift 1952, nr 2.

LIEN, F. Den nye barnevernsloven i Norge. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 3.

Storbritannien

COLLINS, S. Social processes integrating coloured people in Britain. The British journal of sociology 1952, nr 1.

SIMEY, T. S. Social work in Britain. Social service mars/maj 1952.

WOOTTON, BARBARA. Social service in the new society. Social service mars/maj 1952.

Tyskland

HERSCHEL, W. Das Mutterschutzgesetz. Bundesarbeitsblatt 1952, nr 2.

KNOLLE, H. Die sozialen Bestimmungen im Schumanplan. Bundesarbeitsblatt 1952, nr 2.

Jugendkriminalität in den Jahren 1948 bis 1950. Wirtschaft und Statistik 1952, nr 3.

Undervisning och yrkesutbildning

Sverige

VERSCHOOR, J. Ny rationell metod för utbildning av arbetare. Verkstäderna 1952, nr 3.

Storbritannien

DALE, R. R. Some non-academic factors influencing university studies. The British journal of sociology 1952, nr 1.

Ut- och invandring

The I. L. O. and migration problems. International labour review febr. 1952.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

BJÖRK, L. Löner, priser och sociallagstiftning i Sovjetunionen. Sthlm 1952.

CONFERENCE on research in income and wealth. New York 1951. (National bureau of economic research. Studies in income and wealth. Vol. 13.)

DANMARK. Arbejdsdirektören.
Beretning om arbejdsanvisningen og arbejdsløshedsforsikringen m. m. for regnskabsåret 1950/51. Khvn 1952.

— Den ved Arbejds- og boligministeriets skrivelse af 14/12 1949 nedsatte Arbejdsmarkedkommission.
Rapport om overvejelser vedrörende bevægeligheden på arbejdsmarkedet. Khvn 1952.

— Statens husholdningsråd.
Årsberetning. 1950/51. Khvn 1952.

— Det statistiske departement.
Statistisk tabelværk. Række 5. Khvn 1952.
Litra D: Nr 71. Danmarks vareindförsel og -udförsel i året 1950.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1952. Bd 146: H. 3. Den borgerlige retspleje 1946—50.

FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic affairs.
Measures for international economic stability. New York 1951. (Publ. 1951. 2. A. 2.)

— Department of social affairs.
Study on assistance to indigent aliens. New York 1952. (Publ. 1952. 4. 1.)

— Department of social affairs. Population division. — Department of economic affairs. Statistical office.
Application of international standards to census data on the economically active population. New York 1951. (Publ. 1951. 13. 2.)

GRAFISK UPPSLAGSBOK. Utarb. av *Ove Persson* och utg. av AB Sveriges litografiska tryckerier. Sthlm 1951.

GÅRDLUND, T. Mo och Domsjö intill 1940. Den ekonomiska utvecklingen. Upps. 1951.

HECKSCHER, G. Svensk statsförvaltning i arbete. Sthlm 1952. (Studieförbundet Näringsliv och samhälle.)

HELSINGFORS.
Helsingfors stads statistik. Hfors 1952.
6. Undervisningsväsen. 16 (1945/46—1946/47).

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Studies and reports. New series. Geneva 1952.
30. Conditions of work in the fishing industry.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
35th session, Geneva, 1952.
Report. Geneva 1952.
4 (2). Holidays with pay in agriculture.
8 (2). Protection of the health of workers in places of employment.

INTERNATIONELLA ARBETSORGANISATIONEN.
American states members of the International labour organisation.
5th conference, Rio de Janeiro, April 1952.
Report. Geneva 1952.
1. Application and supervision of labour legislation in agriculture.
2. Social security: achievements and future policy.
3. Methods of remuneration of salaried employees.
[Utan nr] Report of the Director-General.
Iron and steel committee.
4th session, Geneva, 1952.
Report. Geneva 1952.
1. General report.
2. Vocational training and promotion in the iron and steel industry.

3. Welfare services in the iron and steel industry.

Metal trades committee.
4th session, Geneva, 1952.
Report. Geneva 1952.
1. General report.
2. Human relations in metal working plants.
3. Factors affecting productivity in the metal trades.

ISLAND. Hagstofa Islands. — The Statistical bureau of Iceland.
Statistics of Iceland. Reykjav. 1951.
II: 2. External trade 1950.
131. Agricultural statistics 1947 and 1948.

JARLE, P.-O. Till frågan om bedömning av hyreslägenheternas värde. Hfors 1951. (Akad. avh.)

KONJUNKTURINSTITUTET.
Meddelanden. Sthlm 1952.
Ser. B: 14. Översikt över det ekonomiska läget 1952.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1951—52.
82. Norges kommunale finanser i regnskapsårene 1946/47 og 1947/48.
83. Norges elektrisitetsverker 1946—48.
85. Trafikkulykker 1949.
86. Norges fiskerier 1950.
88. Sunnhetstilstanden og medisinalforholdene 1949.
89. Folkemengdens bevegelse 1949.
91. Forsikringsselskaper 1950.

PATTERNS of British life. A study of certain aspects of the British people at home, at work and at play, and a compilation of some relevant statistics. Lond. 1950.

SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1951.
231. Bundessubventionen und gesetzliche Anteile. 1949.
235. Schweizerische Krankenkassen und Tuberkuloseversicherungsträger. 1944—48.
Statistisches Jahrbuch. Jahrg. 59 (1950). Basel [1952].

SKOLREFORMEN och näringslivet. Synpunkter på försöksverksamheten. Ett debattinlägg från Studieförbundet Näringsliv och samhälle med en vetenskaplig undersökning av vissa psykologiska och pedagogiska förutsättningar utförd av *J. Agrell*. Sthlm 1950.

STORBRITANNIEN. Ministry of labour and national service. Cost of living advisory committee.
Report on the working of the interim index of retail prices. Lond. 1952.

SVENSKA RIKSBYGGEN. Den svenska fackföreningsrörelsens byggnadsföretag. Sthlm 1952.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1952.
Byggnadsverksamhet och bostadsförhållanden.
Bostäder och hushåll enligt allmänna bostadsräkningen 1945 och därtill anslutna undersökningar. Av Socialstyrelsen.
Finanser.
Kommunernas finanser år 1948. Av Statistiska centralbyrån. 2. Egentliga landskommuner, municipalsamhällen, sammanfattning.
Försäkringsväsen.
Riksförsäkringsanstalten år 1950.
Industri och bergshantering.
Industri. Berättelse för år 1949. Av Kommerskollegium.
Skogshushållning.
Domänverket år 1950. Av Domänstyrelsen.

TÄTORTER och omland. Några föredrag hållna vid Statens samhällsvetenskapliga forskningsråds ämneskonferens i Uppsala 2—4 juni 1950. Utg. genom *Gerd Enequist*. Upps. 1951.

Nytillkomna tidskrifter

International review of criminal policy. 1952. New York 1952. (United nations.)

Migration. Vol. 1 (1952). Geneva 1952. (International labour office.)

Recension

G. D. H. *Cole:* The British Co-operative Movement in a Socialist Society. Allen & Unwin, London.

Inom engelska »labourparty» skiljer man mycket markant på nationalisering och socialisering. Det förstnämnda betyder bara att man överför en sektor av näringslivet från privat till statlig ägo. Socialisering betyder ett obestämt mycket mera, att man liksom smälter in den statligt ägda industrin i samhället, att arbetarna, producenterna och konsumenterna tar en aktiv del i företagets skötsel, att alla grupper representeras i bolagets styrelse, att s. k. consumers' councils får rätt stort inflytande. De olika metoderna är ännu inte utprövade, de diskuteras och man experimenterar med dem.

En med detta besläktad tendens i Englands socialistiska teori och praktik är att man med allt större intresse vänder uppmärksamheten mot den kooperativa sektorn av näringslivet. Här har man, anses det, i

många hänseenden prototypen för en socialiserad industri. Konsumenternas inflytande är, åtminstone teoretiskt, betydande och i bakgrunden har man en kollektivistisk teori om äganderätten.

G. D. H. Coles bok är ett ganska representativt uttryck för dessa funderingar, samtidigt som den kompletterar en del åsikter, som han i andra sammandrag framfört i frågan om de nationaliserade industrierna och då särskilt kolindustrin.

Man får inte glömma att Cole var en av gillesocialismens främsta företrädare och att han fortfarande omfattar dess centrala idéer. Han vänder sig mot centralisering, byråkrati och maktkoncentration, och detta inte bara i allmänhet utan där dessa företeelser dyker upp i samband med nationaliseringspolitiken. Kooperationen erbjuder här ett alternativ med sin fördelning av ansvarigheten: »Detta slags monopol (de nationaliserade storindustrierna) kan inte med fördel utsträckas till att gälla någon annan stor sektor av näringslivet.»

Naturligtvis är den kooperativa rörelsen inte perfekt avpassad för uppgiften att bli ett komplement till en socialiserad industri. De ideal, som uppbar rörelsen i dess begynnelse, är inte längre levande annat än för mycket få medlemmar. Det är en milsvid klyfta mellan den ideologi som predikas av rörelsens lärare och teoretiker och den dagliga affärsrutinen. Även den kooperativa företagsamheten har stagnerat, menar Cole. De ledande har inte följt med i utvecklingen. De producerar, distribuerar och säljer sådana varor, som hör till »livets nödtorft», men har undvikit att blanda sig i de stora affärsbranscher, som tillgodoser artiklar av lyx-, fritids- eller nöjeskaraktär. De har inte lagt sig till med några biografer, caféer eller restauranger i större skala, har ingen dagspress etc. På så sätt minskar den kooperativa rörelsens inflytande, även om dess försäljnings- och produktionssiffror ökar på de områden den har inriktat sig på.

Cole ägnar sig åt att visa vad den kooperativa rörelsen skulle kunna göra i fråga om detalj- och grosshandel samt produktion. Han förutsätter att alla dessa tre områden kommer att omorganiseras, under det att samhället förvandlas från en välfärdsstat till en socialistisk stat.

För kooperationen blir uppgiften i första hand att inse att samhällsutvecklingen går i denna riktning och därefter att anpassa sig till detta. Den får inte tveka att ge sig in på områden, som medför större risker. Under dessa omständigheter måste den acceptera statlig konkurrens, under andra att få lån av staten och under åter andra att gå i kompanjonskap med staten.

Även om man gör klart för sig att Cole i mycket talar om ett, från hans sida sett, kooperativt idealtillstånd och att de kooperativa ledarna i England (i likhet med dem i Sverige) inte delar Coles åsikter, så kan de knappast undgå att känna sig träffade av hans negativa kritik. Och de positiva åtgärder han föreslår, liksom hans funderingar kring kooperationens ställning i ett socialistiskt samhälle, bör kunna bidra till att stimulera den av allt att döma ganska pertrifierade kooperativa debatten.

Hemming Sten jr

K. STATISTISKA CENTRALBYRÅN

Häftets huvudinnehåll

Juni 1952

En klubb av gamla. I oktober förra året startades i Stockholm De Gamlas Klubb på Mäster-Olofsgården. Den är öppen för alla invånare i Staden mellan broarna, som fyllt 70 år. Medlemsantalet överskrider hundra. Klubben har ett tiotal sammankomster per år, varvid såväl *utomstående som medlemmarna* bidrar till underhållningen. Även däremellan uppehålls kontakten. Man lägger stor vikt vid att de gamla skall känna, att det är deras egen klubb och ej blott en verksamhet, som ordnas av andra *för* dem. Artikelns författarinna skildrar denna stockholmska klubb, där hon är verksam, men ger också såsom bakgrund sin *personliga syn på åldringens plats i det* moderna samhället och dettas speciella förpliktelser mot de gamla. Sid. 375.

Förslag om obligatorisk sjukförsäkring för sjömän har framlagts av 1946 års sjömanskommitté, som har till huvuduppgift att på olika områden undersöka, vad som kan göras för att sjömännen skall få sociala förmåner, som är likvärdiga med andra gruppers. Lagförslaget avser blott sjömän i utrikes fart och perioden före den allmänna sjukförsäkringslagens ikraftträdande. Vid denna tidpunkt skulle sjömansförsäkringen förändras till en till den allmänna knuten tilläggsförsäkring. Kommitténs tanke är att endast förhållandevis små justeringar skall bli nödvändiga i den föreslagna lagen, då förändringen genomförs. Uppgiften att handha försäkringen bör anförtros handelsflottans pensionsanstalt. Avgifter skall enligt kommitténs mening läggas på såväl sjömannen som redaren, vilken gör avdrag härför på dennes hyra. Den principen föreslås, att sjömännens vårdkostnader, vilka ofta är mycket höga, bör täckas av allmänna medel i samma utsträckning som för andra grupper. Sid. 380.

Ny bok om »Social-Sverige». Socialstyrelsen ämnar inom kort utge en ny upplaga av boken »Sociallagstiftning och socialt arbete i Sverige». Den blir rikare illustrerad och mer omfattande än den närmast föregående editionen, som nu hunnit förlora sin aktualitet. Det drygt 400 sidor omfattande verket publiceras först i engelsk översättning, kort därpå följt av den svenska originaltexten. Titeln har ändrats till »Social Sweden» resp. »Social-Sverige». Sid. 386.

Utlänningar i Sverige under första kvartalet 1952. Det totala antalet uppgick den 1 april 1952 till omkring 248 000, vilket innebär en ökning under första kvartalet med 18 000 (ca 8 %). De arbetsanmälda utlänningarna utgjorde drygt 121 000, *motsvarande en ökning* av blott 2·3 %. Främst föll tillskottet av arbetskraft på tyskar och finnar. Sid. 389.

Omsättningen inom detaljhandeln under första kvartalet 1952. Vid jämförelse med motsvarande period för år 1951 redovisas den högsta stegringen i försäljningssiffrorna inom den enskilda handeln för herrkonfektion (+ 23 %), böcker och papper (+ 18 %) samt mjölk och specerier (+ 16 %). En mindre nedgång noteras för päls- och skinnvaror, möbler och mattor samt elektriska artiklar. Sid. 397.

Ungdomsvårdsskolornas elever år 1951. På grundval av ett nytt kortregister kommer socialstyrelsen att utarbeta en årlig statistik över skolornas elever. Sådan statistik har nu för första gången sammanställts. Vid 1951 års utgång utgjorde hela antalet elever 1 625, varav 734 vistades på själva skolorna. Av de återstående var 864 villkorligt utskrivna och 27 utackorderade. Nettoökningen i elevantalet under år 1951 var 17. Antalet nyintagna elever på ungdomsvårdsskolorna var under året 479, medan 363 elever återintagits efter utackordering eller villkorlig utskrivning. Sid. 399.

Kvalitetsförändringarnas betydelse för beräkningen av prisindexar behandlas i byråchefen E. v. Hofstens nyligen ventilerade doktorsavhandling. Fakultetsopponenten, docent Sten Malmquist, recenserar här arbetet. Sid. 435.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	2, 1952
Arbetskraften i industrin, årligen, senast i	3, 1951
*Befolkningsutvecklingen, varje kvartal, senast i	10, 1951
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	7, 1951
*Brottsligheten, varje kvartal, senast i	11, 1951
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar, varje kvartal, senast i	detta nr
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	detta nr
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	4, 1952
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1951
Fattigvården, årligen, senast i	1, 1952
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen, senast i	4, 1952
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, varje halvår, senast i	7, 1951
Fylleriförseelser och spritsmuggling, varje kvartal, senast i	3, 1952
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	5, 1952
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1951
Kooperativ verksamhet, årligen, senast i	1, 1952
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	5, 1952
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1952
Löneförhållandena och sysselsättningen för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	4, 1952
Löneläget inom jordbruket, årligen, senast i	7, 1951
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	detta nr
Löneförhållandena för industriarbetare, årligen, senast i	7, 1951
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1951
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1952
Nykterhetsvårdsklientelets omfattning och sammansättning, årligen, senast i	5, 1952
Samhällets barnavård, årligen, senast i	3, 1952
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	11, 1951
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	8, 1951
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	5, 1952
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1951
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1951
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	detta nr
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	11, 1951
*Vägtrafikolyckor, varje kvartal, senast i	10, 1951

* Fr. o. m. år 1952 publiceras dessa översikter i statistiska centralbyråns kvartalsvis utkommande Statistisk tidskrift samt däremellan publicerade förtryck.

En klubb av gamla

Av fil. mag. *Eva Lejman*

I debatten om de gamla människornas problem och andra samhällsmedlemmars skyldigheter mot dem gör här fru Eva Lejman ett livfullt inlägg. Det är ej medlidande utan en känsla av medansvar för de gamla hon vill väcka. Denna princip har man med gott resultat tillämpat i den klubb av gamla i Stockholms äldsta stadsdel, som förra hösten startades av Kursverksamheten vid Stockholms högskola och Mäster-Olofsgården. Man måste emellertid ta hänsyn till att alltför mycken beskäftighet kring åldringarna kan stöta deras självkänsla. Betecknande är att de avkrävs en mindre medlemsavgift. Den täcker dock blott en liten del av kostnaderna för klubbens verksamhet.

Red.

Vi alla i vår unga och medelålders generation kan utgå ifrån att vi — i den mån vi nu skonas av krig och andra katastrofer — med en hög grad av sannolikhet kommer att uppleva ålderdomen. Tanken härpå borde inte vara så främmande som den förefaller att vara hos det stora flertalet. Med samma säkerhet kan vi också räkna med att det inte kommer att bli oss alla förunnat att få åldras *under gynnsamma betingelser* — att med hälsan i behåll få föra en relativt tryggad, ombonad tillvaro i kretsen av våra anhöriga. Till bilden hör inte minst möjligheten att vid behov få njuta den rättmätiga avkoppling och förströelse, som väl bör få räknas till de mänskliga rättigheterna.

Den äldsta generationen i vårt samhälle har fått växa upp utan alla sociala och andra förmåner, som vi själva åtnjuter. I de flesta fall kan de gamla se tillbaka på en strävsam livsgärning, vars frukter nu skördas av de yngre generationerna. De gamla har visserligen fått uppleva folkpensioneringens genomförande, men i gengäld får de också uppleva det särskilda psykiska tryck, som i vår tid vilar över åldrandet. Det måste kännas smärtsamt för envar, när man efter fullgjord arbetstribut till samhället plötsligt får känna sitt hela människovärde reduceras efter hälsa och prestationsförmåga av en tid, som i sin hektiska överdimensionering av ungdom och effektivitet torde sakna sitt motstycke. Det synes därför i våra dagar vara ett angeläget ärende att väcka *gemene man*, särskilt de unga, till att känna inte medlidande — utan ett rent mänskligt *medansvar för de gamla*.

Att åldringsvården i våra dagar blivit ett alltmer brännande problem är påtagligt för envar. Krafttag görs också just nu för en genomgripande rationalisering av tillgängliga personella och materiella resurser, vilken, därest den går att konsekvent genomföra, skulle leda till en utmärkt praktisk »förebyggande» åldringsvård med hemtjänst för hushållsarbete o. dyl. Att en sådan avvägning av åldringsvården är av nöden är uppenbart, då antalet åldringar successivt kommer att ökas under de närmaste åren. Men frågan är dock, om man trots den nyorientering, som äger rum bland socialvårdsansvariga, inte i allmänhet härvid är litet för benägen att underskatta det psykiska momentet till förmån för det materiella. Man är böjd för att göra hela åldringsfrågan till enbart en socialvårdsfråga. En aldrig så effektiv åldringsvård måste emellertid betraktas som endast delvis lyckad, såvida den uteslutande är ägnad att tillgodose de rent materiella behoven.

Man har gjort praktiskt taget allt för att berika fritiden för de yngre och medelålders generationerna och gett dem möjlighet till andlig stimulans genom mångfalden av kurser, studiecirklar och klubbar. Men sällsamt nog har man blundat inför möjligheten att de gamla — som väl har den allra största fritiden — skulle ha några som helst fritidsproblem. De gamla löper mycket lätt risken att isoleras och åldras därmed alltför fort genom brist på kontakt och förströelser. Man löser inte problemet genom att avfärda det enkelt: åldringarna är ju »för gamla» för studiecirklar och kurser. Men är de för gamla också för klubbar? Den som en gång besökt t. ex. en klubb av gamla i London behöver inte tveka om svaret.

*

Mäster-Olofsgården i Gamla stan har redan länge bedrivit arbete bland gamla, vilket huvudsakligen tagit formen av hembesök samt ett par större samkväm årligen. Vi har dock hela tiden varit medvetna om att detta arbete inte varit tillräckligt och under många år avsett att utvidga detta gammelarbete till att omfatta även en livaktig klubb av gamla, som vi skulle kunna lemma in i Mäster-Olofsgårdens övriga klubbgemenskap. Man kunde exempelvis försöka omsätta några av principerna för de engelska Old People's Clubs, här anpassade efter svenska förhållanden. Mäster-Olofsgården är en hemgård och vill därför i sin egenskap av sådan förena *alla* ett hems åldrar — till ett hem hör ju även de gamla — även om vi i första hand arbetar för och bland barn och ungdom. *Denna klubb av gamla*[1] *anser vi vara av tvåfaldig betydelse: dels för de gamla själva, dels även emedan den ger de unga en chans att hjälpa till samt vara med och lära sig att leva jämsides med gamla.* Fördjupad bekantskap ger ökad förståelse och kunskap om livet och det är just kunskap om livet och dess förmåner Mäster-Olofsgården vill ge. Och till livets obestridliga förmåner anser vi höra att få ha gamla omkring oss: att få glädjas, stimuleras, berikas och utvecklas genom gamla människor. Vi vill ha bort den enkelriktade synen på gammelarbete,

[1] Vi säger »av» och inte »för» gamla, då det senare lätt gör intryck av en beskyddande inställning (»patronage»)

som endast kan associera det med socialvård. *Och varför skall det nödvändigt vara frågan om »en vacker tanke» så fort det gäller arbete bland gamla?* Varför har man i allmänhet så svårt att betrakta det som någonting självklart — lika självklart som det som sker till fromma för andra ålderskategorier? Vår avsikt med denna klubb av gamla är inte att den skall vara en socialvårdande institution — vi vill få *tjäna* och vi vill lära de unga samma sak. Därför betraktar vi inte heller De Gamlas Klubb vare sig som utslag av någon vacker tanke eller av välgörenhet utan helt enkelt som *en klubb bland de andra klubbarna.* Att just klubbformen valts beror på att Mäster-Olofsgården i övrigt arbetar med klubbar. Vi har funnit detta vara den arbetsform, som bäst av alla lämpar sig för att skapa *kontakt och gemenskap.* Vi behöver alla intimiteten, trivseln och värmen för att kunna rasera de murar, som gör vår tid i mycket så odräglig, så ogästvänlig och desorienterande, särskilt för gamla människor.

*

Att en De Gamlas Klubb kunde komma till stånd berodde på en serie lyckliga omständigheter. Kursverksamheten vid Stockholms högskola anordnade vårterminen 1950 en föreläsningsserie: »Ni är yngre än Ni tror», som rönte stor uppskattning och som fått många avläggare i andra delar av landet. Samma år startades i samband härmed klubben »Vi Äldre», avsedd för pensionsålderns folk. Den klubben kom att omfattas med påfallande intresse av allmänheten och ledde f. ö. så småningom till tanken på en slags parallellklubb för »riktigt» gamla, då det visade sig, att de »äldre» bl. a. ansåg sig för unga för att ha med 75- och 80-åringarna. Mäster-Olofsgården och Kursverksamheten, som sedan många år driver en del kurser gemensamt, beslöt att förena sig om regin av denna gammelklubb, som var för omfattande för att kunna drivas av endera parten ensam.

Svenska socialvårdsförbundet visade sig äga utomordentlig förståelse för frågan och varskodde överstyrelsen för Svenska röda korset, som tilldelade oss ett anslag av 1 500 kr av Radiotjänsts insamling för åldringsvård. Genom Storkyrkoförsamlingen erhölls kostnadsfri lokal, som tillhör dess Hem för gamla, och som har ett idealiskt läge i gatuplanet. Vi fick också genom Räddningskåren AB kostnadsfri biltransport i 8-sitsiga bilar för de gamla, som på grund av ohälsa, otjänlig väderlek, dåligt väglag etc. inte skulle kunna besöka klubben. Med varje bil följde chaufför och vårdare. En tonsättare lovade att spela vid våra sammankomster och slutligen erhöll vi löfte från några firmor i staden att var sin gång under terminerna leverera bröd kostnadsfritt. Därmed var de största svårigheterna undanröjda och vi kunde starta vår klubb den 23 oktober 1951.

För att klubben inte skulle bli alltför omfattande beslöt vi från början att inrikta oss på en viss medlemskategori. Samtliga medlemmar skulle vara bosatta inom Gamla stan; Mäster-Olofsgården är ju belägen i Gamla stan och vi ansåg att just grändernas gamla kunde förutsättas ha det särskilt på-

frestande i sin isolering. Dessutom fixerades minimiåldern till 70 år. För att få uppgifter om samtliga i Gamla stan boende personer över 70 år införskaffades namn, ålders- och adressuppgifter från Mantalsverket. Därpå trycktes inbjudningsbrev, som utsändes till de nära 600 åldringarna. Breven hade avskiljbar talong att ifyllas och stoppas i bifogat svarskuvert.

Vi erhöll 120 svar, varav blott 100, senare 114 kunde antas, då vi ansåg oss böra fasthålla vid kravet på minimiåldern. Det visade sig sedermera, kuriöst nog, att många slängt sitt papper oläst, emedan de ej haft glasögonen tillgängliga eller trott att det »bara rört sig om något politiskt»! Klubben har f. n. 122 medlemmar.

*

Klubben har startat i all anspråkslöshet med endast fem à sex sammankomster pr termin. Dessa har förlagts till tiden kl 15—17, som visat sig särdeles lämplig, då många gamla ofta blir trötta senare på eftermiddagen.

Medlemmarna har mottagit klubben med sådan glädje, att det värmt och inspirerat oss samtliga medarbetare att vilja göra vårt allra yttersta för att låta endast »det bästa få vara gott nog» för de gamlas glädje och trevnad. I genomsnitt har det varit 90 à 100 gamla vid sammankomsterna. Erfarenheten har visat, att sjukprocenten är rätt hög och därför har vi ansett oss denna termin kunna bereda ytterligare ett tiotal personer tillträde till klubben.

De mer permanenta punkterna vid sammankomsterna har varit vid $^1/_2$16-tiden kaffedrickning och vid $^1/_2$17-tiden det egentliga huvudprogrammet, som utgjorts av en stunds god underhållning. I övrigt språkar vi med varandra och knyter därvid kontakter (vi har namnkort på bröstet), sjunger allsång av gamla visor, som man minns från förr, har musik och varjehanda annan underhållning. Då och då medverkar barn och ungdom från Mäster-Olofsgården med sång o. dyl.

Meningen är dock inte, att de gamla hela tiden skall »matas» med underhållning utan så mycket som möjligt själva medverka, så att de känner att detta är deras *egen* klubb och att *vi andra endast är med som deras medhjälpare*. Därför har vi bl. a. tillsatt ett »de gamlas råd», bestående av fyra gamla, två kvinnliga och två manliga, som inhämtar medlemmarnas önskemål. Detta råd var nödvändigt då de gamla till att börja med var rätt klena förslagsställare och obenägna att »yttra sig offentligt» då det gällde programförslag m. m. Men efter hand bröts isen och nu är det helt annorlunda. Man skriver och telefonerar, om man har något på hjärtat mellan sammankomsterna och så kommer man, när vi träffas, med förslag och önskemål av de mest skiftande slag. Vad som glädjande nog visat sig medverka till god kontakt och klubbkänsla är de rundbrev, som vi litet emellanåt skickar ut till medlemmarna. Rätt ofta framlägger man sina personliga angelägenheter och svårigheter just under åberopande av breven och att »vi skall ju hjälpas åt alla i klubben». Än är det en medlem,

som har dött och man vill samla till krans, än är det någon, som ligger ensam på sjukhus och än är det en medlem som vill ha hjälp med att bli badad. Denna termin har på medlemmarnas eget initiativ insamlats ca 60 kr till Radiotjänsts cancer-insamling och ett stort antal medlemmar har med intresse anmält sig till Mäster-Olofsgårdens nystartade Frivilligkår, vars medlemmar bidrar till verksamheten genom att varje år göra ett litet handarbete till vår basar.

Vid ett par tillfällen hade vi dessutom förmånen att få besök av Röda korsets arbetsterapi-expert, som anordnade en liten utställning samt höll två demonstrationsföredrag och medryckande och lättfattligt lärde de gamla att göra många nya, lätta och roliga saker till omväxling med den traditionella stickstrumpan.

*

De Gamlas Klubb skulle ej ha kunnat komma till stånd utan de många frivilliga personella insatser och gåvor från olika håll, som här beskrivits. Vi saknar emellertid fortfarande medel till vissa ändamål, som i särskilt hög grad skulle underlätta och fördjupa värdet av klubbens verksamhet. Främst på önskelistan står inköpet av en modern höranläggning, förbättrad belysning i lokalen och pengar till en vårutflykt varje år. Mer av psykologiska än ekonomiska skäl har vi satt en klubbavgift à 1 kr för att ingen skall behöva anse sig utsatt för välgörenhet el. dyl. För sammanhållningens och ordningens skull har vi också upprättat ett litet kartotek över medlemmarna med namn, ålder, adress, tel. och ev. andra uppgifter, om vederbörande är mycket ensam, sjuklig, behöver bil, besök eller har något speciellt önskemål. Detta kartotek justeras ett par gånger i terminen i samråd med pastorsexpeditionen beträffande döda, in- och utflyttade.

Efter nyåret 1952 försökte vi ca tre veckor även med en annan verksamhetsform: att efter mönster av de engelska Darby & Joan-klubbarna låta lokalen vara tillgänglig under förmiddagarna. Salen stod nämligen oanvänd, varm och ombonad under förmiddagstimmarna och vi erhöll löfte att de fem första vardagsmornarna i veckan mellan kl 9—12 få disponera lokalen. Vi tänkte oss då att där skulle bli tillfälle för särskilt de gamla männen att få råkas, sitta och läsa tidningar, spela spel osv. Man får utgå från att mångens hem kanske är rätt ogästvänligt om mornarna, då ju centralvärme förekommer mera sporadiskt i denna stadsdel. Vi utgick också från att den kalla årstiden skulle bli betydligt kallare än vad som blev fallet i år. Då förslaget framfördes, hälsades det med glädje, men detta till trots begagnade sig inga av möjligheten! Fem medarbetare hade åtagit sig värdinneskapet var sin morgon och vi hade låtit trycka ett antal medlemskort för att förhindra mindre önskvärda utomstående att komma in. Då vi undersökte orsaken till mässfallet, framkom det att de flesta av våra gamla ligger mycket länge om mornarna och därför ej kunde begagna sig av möjligheten.

Förslag om obligatorisk sjukförsäkring för sjömän

Av byråsekreterare *Th. Åke Leissner*

På grund av tradition och yrkets speciella förhållanden bildar sjömännen en grupp av arbetstagare som ej lätt kan inpassas i det normala mönstret för den svenska sociallagstiftningen. Från en patriarkalisk samhällsepok har åtskilligt levat kvar i förhållandet mellan redaren och hans fartygsbesättning. Vidare utövar sjömannen blott sällan sitt yrke i närheten av hemorten. Dessa och andra svårigheter har gjort sig påminda, då 1946 års sjömanskommitté sökt täcka sjöfolkets sjukförsäkringsbehov inom ramen för det nuvarande sjukkassesystemet och den på framtiden ställda allmänna sjukförsäkringslagen. Författaren, vilken fungerar som biträdande sekreterare inom kommittén, redogör för det lagförslag i ämnet, som denna nyligen framlagt.

Red.

Sjömännen är en grupp för sig både inom arbetslivet och inom lagstiftningen. Under anställningstiden är en sjöman bunden till sitt fartyg, som är både hans arbetsplats och hans bostad och som han inte har rätt att lämna utan befälhavarens tillstånd. Under permission, semester och uppehåll mellan olika anställningar vistas en sjöman sällan i sin svenska hemort men däremot ofta utanför landets gränser. Detta medför, att de principer, enligt vilka olika sociala problem löses för det stora flertalet medborgare, ofta inte alls kan praktiskt tillämpas på sjömännen. En särlagstiftning framstår som nödvändig. Det senaste — men säkerligen inte sista — exemplet på detta förhållande utgörs av de förslag, som 1946 års sjömanskommitté nyligen framlagt i sitt betänkande om sjömännens sjukförsäkring (SOU 1952: 10).

1946 års sjömanskommitté har till huvuduppgift att på olika områden undersöka vad som kan göras för att sjömännen skall få sociala förmåner, likvärdiga med övriga gruppers. Då det gällt att nå detta syfte i fråga om sjukförsäkring, har kommittén i första hand haft att söka lösa problemet om tillämpningen för sjömännens vidkommande av lagen om allmän sjukförsäkring. Med hänsyn till det uppskov med allmänna sjukförsäkringslagens ikraftträdande, som beslöts under det kommitténs utredningsarbete om sjukförsäkringen pågick, har kommittén även haft i uppdrag att utarbeta förslag till en sjukförsäkring för sjömän, avsedd för tiden före den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande.

Den allmänna sjukförsäkringens huvudregel är att varje svensk medborgare, som är bosatt i riket, ävensom varje annan person, som är bosatt och mantalsskriven i riket, från och med 16 års ålder skall vara sjukförsäkrad i mantalsskrivningskommunens, subsidiärt bosättningskommunens allmänna sjukkassa. Det torde ligga i öppen dag, att åtskilliga praktiska svårigheter uppkommer, då man skall inpassa sjömännen i detta försäkringssystem, som bygger på lokala kassor. En sjöman kommer endast i undantagsfall att befinna sig på hemorten, då han blir i behov av ersättning från sjukkassan. Ofta inträffar sjukdomsfallen i utlandet, där behovet av omedelbar hjälp och hindren för att komma i förbindelse med hemortens sjukkassa är särskilt stora.

En annan omständighet, som man måste ta hänsyn till vid lösningen av sjömännens sjukförsäkringsfråga, är att sjömännen — ensamma av alla anställda — har lagstadgad rätt att erhålla sjuklön och sjukvård av sina arbetsgivare. Enligt 28 § sjömanslagen skall kostnaden för en sjömans sjukvård bestridas av redaren så länge sjömannen är kvar i tjänsten; under tjänstetiden erhåller han också lön (hyra) oavsett sjukdomen. Är en sjöman sjuk, då anställningsförhållandet upphör, äger han även efter anställningens upphörande åtnjuta vård på redarens bekostnad under högst sex veckor. Är sjömannen svensk och vårdas han utom riket, är längsta vårdtiden tolv veckor efter anställningens upphörande. Redaren äger avskeda en sjöman, som till följd av sjukdom eller skada för längre tid är arbetsoförmögen, men sjömannen skall vid sådant avsked erhålla hyra för två månader, om han tillhör befälsgraden, och för en månad, om han tillhör manskapsgraden. Slutligen har en svensk sjöman, som avskedas i utlandet på grund av sjukdom, rätt till fri hemresa till sin svenska hemort på redarens bekostnad.

En redare, som betalat sjukhyra eller sjukvårdskostnad för en sjöman, äger enligt lagen om allmän sjukförsäkring rätt att hos sjömannens allmänna sjukkassa uppbära den sjukpenning och den ersättning för sjukvårdsutgifter, som eljest tillkommit sjömannen. Till följd av denna regel om redarens regressrätt kommer krav mot sjukkassan i anledning av sjukdomsfall oftare att framställas av redarna än av sjömännen själva. Sjömanskommittén beräknar, att ungefär två tredjedelar av sjömännens samtliga sjukdagar inträffar under redares ansvarstid. Av denna omständighet följer, att man vid den praktiska utformningen av sjömännens sjukförsäkring måste ta stor hänsyn inte bara till sjömännens utan även till rederinäringens förhållanden.

Särskilda problem uppkommer, därför att sjukvården till sjömännen i stor utsträckning lämnas i utlandet. Detta medför att en mängd definitioner, som begagnas i den svenska sjukförsäkringen för att bestämma vilka sjukvårdsutgifter som skall berättiga till ersättning, måste kompletteras med hänsyn till förhållandena i främmande länder, där sjukvårdsstandarden och sjukvårdsförhållandena är helt andra än i Sverige. Handlingarna om dessa sjukvårdsfall i utlandet kommer vidare att vara avfattade på främmande

språk; bedömningen av dem förutsätter hos bedömaren kunskaper inte bara om språket utan också om förhållandena i vederbörande främmande land. Slutligen är den enskildes kostnader för att erhålla sjukvård i flertalet främmande länder väsentligt högre än i Sverige. Med tanke på sistnämnda förhållande förutsattes det, då lagen om allmän sjukförsäkring antogs, att sådana försäkrade, t. ex. sjömän, som på grund av sitt yrke måste söka sjukvård i utlandet, skall kunna få så stor ersättning för dessa sjukvårdsutgifter, att kostnaden för den försäkrade själv inte blir större än i Sverige. Men dessa förmånligare ersättningsgrunder skall inte gälla redare, som haft sjukvårdsutgifter i utlandet för sjömän. Deras rätt till ersättning från allmän sjukkassa är begränsad till högst det belopp, »som skulle ha utgivits därest kostnaden uppkommit vid den sjukes vistelse inom sjukkassans verksamhetsområde».

Detta stadgande, som uppenbarligen är av stor ekonomisk betydelse för både sjukförsäkringen och rederinäringen, har givit 1946 års sjömanskommitté anledning att närmare söka utröna, hur kostnaderna för sjömännens sjukvård egentligen bör vara fördelade.

Mot bakgrunden av en redogörelse för redareförpliktelsens historiska utveckling konstaterar kommittén att denna förpliktelse levat kvar från den patriarkaliska samhällsepoken, då varje arbetsgivare hade att sörja för sina tjänares sjukvård, och att någon annan arbetsgivarkategori än redare numera ej har i lag föreskriven skyldighet att svara för sina anställdas sjukvårdskostnader. För övriga grupper av arbetstagare gäller i princip, att var och en individuellt svarar för sina sjukvårdskostnader. Under de senaste decennierna har emellertid detta individuella ansvar väsentligt minskats genom samhälleliga åtgärder. Detta har skett genom den statsunderstödda frivilliga sjukförsäkringen, genom att kostnaderna för sjukhusvård till största delen täcks av landstings- eller kommunalskatt och genom det allmännas åtgärder för att bereda öppen sjukvård och tandvård till rimlig kostnad. Den fortsatta utvecklingen kan beräknas medföra — genom ikraftträdandet av statsmakternas beslut om allmän sjukförsäkring, fri sjukhusvård och fria eller rabatterade läkemedel — att den enskilde vid sjukdomsfall behöver vidkännas blott en mindre del av vårdkostnaderna och att större delen av dessa utjämnas skattevägen samt genom sjukförsäkringsavgifterna. För att icke sjöfartsnäringen och dess anställda skall vara i ett oförmånligare läge än andra till följd av de särbestämmelser, som gäller för näringen, anser kommittén, att samhällets åtgärder för sjukvårdens förbilligande bör komma också sjöfartsnäringens anställda till del — även då sjukvårdskostnaden uppkommer i utlandet — och att redarna bör erhålla en motsvarande minskning i de utgifter, som redareförpliktelsen medför. Samhället bör därför lämna samma bidrag till kostnaderna för sjömännens sjukvård i utlandet, som utgår vid motsvarande vård i Sverige. För denna grundsats — som spelar en icke oväsentlig roll vid utformningen av kommitténs förslag till statsbidragsgrunder för sjömännens sjukförsäkring — använder kommittén uttrycket »den medförda subventionens princip».

Såsom tidigare nämnts har kommittén haft i uppdrag att framlägga förslag om den lämpliga anordningen av sjömännens sjukförsäkring dels efter den tidpunkt, då den allmänna sjukförsäkringen trätt i kraft, dels för tiden dessförinnan. Vad beträffar situationen efter den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande framhåller kommittén, att handläggningen av de i utlandet vårdade sjömännens sjukförsäkringsärenden skulle vålla stora administrativa olägenheter, om deras sjukförsäkring sker på det sätt, som nu föreskrivs i den ännu vilande lagen om allmän sjukförsäkring. De allmänna sjukkassornas antal beräknas komma att uppgå till omkring 1 000. Redan uppgiften att fastställa i vilken av dessa kassor en sjöman är försäkrad skulle medföra mycket besvär för ersättningssökande redare och för utrikesdepartementet, som ofta måste förmedla försäkringsersättningen till sjömän i utlandet. Även för de allmänna sjukkassorna skulle sjömansärendena bli alltför svårhanterliga, eftersom en mängd specialbestämmelser måste gälla för dem, specialbestämmelser, som funktionärerna i en allmän sjukkassa vanligen skulle få tillämpa mycket sällan och som dessutom måste bli svårbegripliga för en tjänsteman, som inte har ingående kännedom om sjömanslagens praktiska verkningar och om sjukvårdsförhållandena i utlandet. Både sjukförsäkringsexperterna och representanterna för utrikesdepartementet, sjömännen och redarna kom därför under kommitténs arbete från sina olika utgångspunkter fram till samma slutsats, nämligen att det av praktiska skäl är nödvändigt att koncentrera handläggningen av sjömännens sjukförsäkringsärenden till ett organ. Man undersökte då möjligheten att bryta ut sjömännen ur de regionala allmänna sjukkassorna och hänföra dem till en särskild allmän sjukkassa för sjömän. En sådan anordning befanns emellertid av tekniska skäl olämplig. Man beslöt sig för att i stället förorda, att en vid sidan om den allmänna sjukförsäkringen stående, särskild sjukförsäkring för sjömän i utrikesfart skall införas. Denna försäkring skall enligt kommitténs förslag obligatoriskt omfatta alla sjömän, anställda i den svenska utrikessjöfarten, och skall utgöra en tilläggsförsäkring till den allmänna sjukförsäkringen, avsedd att ersätta merkostnaderna vid sjukdomsfall i utlandet. Meningen är, att organet för sjömansförsäkringen skall preliminärt fastställa och utbetala även ersättningen från allmän sjukkassa till redare och sjömän. Härigenom nås den eftersträvade koncentrationen av sjömännens sjukförsäkringsärenden.

Frågan om en sjukförsäkring för sjömän under tiden före den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande bör enligt kommitténs mening likaledes lösas genom obligatorisk sjukförsäkring. Kommittén har undersökt, huruvida en lösning av problemet skulle kunna uppnås inom ramen för den nuvarande statsunderstödda frivilliga sjukförsäkringen, men kommittén har funnit att en sådan lösning skulle bli väsentligt mindre tillfredsställande än den, som den obligatoriska försäkringen erbjuder. Kommittén har därför utarbetat förslag till lag om obligatorisk sjukförsäkring för sjömän i utrikes fart. Kommitténs tanke är, att endast förhållandevis små justeringar skall bli nödvändiga i den föreslagna lagen, då sjömansförsäkringen för-

ändras till en tilläggsförsäkring till den allmänna sjukförsäkringen. Detaljförslag beträffande dessa justeringar har kommittén inte framlagt av det skälet att lagen om allmän sjukförsäkring för närvarande är föremål för översyn inom socialdepartementet genom särskilda sakkunniga. Resultatet av detta arbete måste självfallet föreligga, då man skall ta slutlig ståndpunkt till hur en sjukförsäkring för sjömän, sidoordnad den allmänna sjukförsäkringen, bör vara utformad i alla enskildheter.

Kommitténs lagförslag innebär i stort sett följande: Den som är anställd på fartyg i utrikes fart, skall automatiskt vara försäkrad enligt lagen om sjukförsäkring för sjömän. Eftersom försäkringen bör gälla även under semestertid och arbetslös tid, kan försäkringen genom särskilda regler utsträckas till tid efter anställningens upphörande. Försäkringen omfattar såväl svenskar som utlänningar bland sjömännen, men sjukhjälpstiden för utlänningar med kort tjänstetid föreslås bli inskränkt till sex veckor mot två år för övriga försäkrade. Utlänningar med kort tjänstetid skall inte heller äga rätt till försäkring efter anställnings upphörande. Försäkringen skall inte omfatta sjömännens familjemedlemmar.

Övergång med bibehållande av tidigare förvärvad rätt till försäkringsförmåner skall kunna äga rum från sjömansförsäkringen till erkänd sjukkassa på i stort sett samma villkor som övergång mellan erkända sjukkassor.

Försäkringens förmåner utgörs av ersättning för läkarvårdsutgifter, vissa tandvårdsutgifter samt utgifter för medicinska bad, massage, sjukgymnastik och fysikaliska behandlingar med tre fjärdedelar av utgifterna, full ersättning för utgifter för sjukhusvård, ersättning för läkemedelsutgifter med halva beloppet, sjukpenning (f. n. beräknad till 7 kronor om dagen) samt barntillägg och moderskapshjälp enligt samma grunder, som gäller för de erkända sjukkassornas medlemmar. Därjämte skall försäkringen ersätta utgifter för resa till och från läkare och sjukhus enligt i stort sett samma regler som de erkända sjukkassorna. En särskild förmån, som inte har någon motsvarighet inom sjukförsäkringen i övrigt, är rätten till ersättning för resa från utländsk vårdort till annan ort inom eller utom riket, där den försäkrade bör vårdas. Motivet för dess införande är, att sjukdomsfall bland sjömännen stundom inträffar på platser, där klimatförhållanden försvårar eller omöjliggör tillfrisknandet, och att den sjuke då måste flyttas till en lämpligare vårdort.

Sjömännens sjukförsäkring kommer ur redarnas synpunkt att fungera som en ansvarsförsäkring för deras i sjömanslagen stadgade förpliktelser mot sjömännen vid sjukdom. Med hänsyn härtill är det naturligt, att avgifter till försäkringen skall erläggas inte bara av de försäkrade sjömännen själva utan även av deras arbetsgivare, oaktat arbetsgivaravgifter eljest inte föreskrivs i svensk sjukförsäkringslagstiftning. Avgifterna erläggs på så sätt att redaren efter debitering från försäkringsorganet inbetalar såväl sina egna avgifter som de försäkrades, vilka senare uppbärs av redaren i samband med löneutbetalningen genom att visst belopp för varje anställningsdag avdrages på lönen. Avgiftsplikt föreligger endast under anställningstid. Ge-

nom detta system och genom reglerna för försäkringstillhörigheten har man uppnått det ur administrativ synpunkt tilltalande resultatet, att individuell registrering av de försäkrade och av avgiftsbetalningen för dem blivit obehövlig.

Statens bidrag till sjömännens sjukförsäkring föreslås bli dels samma bidrag, som nu lämnas de erkända sjukkassorna, dels de bidrag, som motiveras av den tidigare beskrivna medförda subventionens princip. Kommitténs statsbidragsgrunder medför, att sjömännen får samhällsbidrag till sina sjukvårdskostnader i lika stor utsträckning som andra grupper, men kommittén har inga yrkanden om förmåner till sjömännen därutöver. Kommittén har uppgjort kostnadsberäkningar för försäkringen med utgångspunkt från en statistisk undersökning beträffande rederiernas sjukvårdsutgifter år 1949 och funnit, att försäkringen — om den gällt det året — skulle haft utgifter för sjukhjälp på 1 900 000 kronor. I statsbidrag skulle 830 000 kronor ha utgått och avgiften skulle år 1949 ha blivit 67: 20 kronor per årsanställd. Av detta belopp skulle redaren ha erlagt 43: 20 kronor och den försäkrade 24: 00 kronor. Den beräknade avgiften kan förefalla besynnerligt låg med hänsyn till att genomsnittliga årsavgiften i erkänd sjukkassa år 1949 var 96 kronor för medlem med sex kronor i sjukpenning och med ungefär samma förmåner i övrigt, som föreslagits beträffande sjömansförsäkringen. Förklaringen till att sjömännen kan sjukförsäkras på så förmånliga villkor är den förhållandevis låga genomsnittsåldern inom yrket. Genomsnittstalen för sjukligheten stiger som bekant kraftigt vid högre ålder.

Uppgiften att handha sjömännens sjukförsäkring bör enligt kommitténs mening anförtros handelsflottans pensionsanstalt, vilken i samband härmed föreslås få sin benämning ändrad till handelsflottans pensions- och sjukförsäkringsanstalt. Administrationskostnaderna för sjukförsäkringen beräknas till 80 000 kronor. Detta belopp understiger något den summa, vilken en erkänd sjukkassa med samma medlemsantal som antalet sjömän i utrikes fart av staten erhåller i medlemsbidrag, vilket bidrag i huvudsak disponeras för förvaltningskostnaderna. Tillsynsmyndigheten för erkända sjukkassor, pensionsstyrelsen, föreslås skola utbetala statsbidrag, fastställa avgifter och utfärda erforderliga anvisningar för verksamheten.

Vid första påseendet förefaller det säkerligen som om 1946 års sjömanskommitté åstadkommit ett rejält bidrag till Krångel-Sverige med sitt betänkande om sjömännens sjukförsäkring. Mera ingående begrundan torde emellertid ge vid handen, att mindre »krångliga» lösningar skulle leda till mera besvär både för allmänheten och för sjukförsäkringsadministrationen. I flera främmande länder med obligatoriska sjukförsäkringssystem — bl. a. i Norge — har man även funnit det praktiskt att lösa sjömännens sjukförsäkringsfråga genom en speciell försäkring för denna yrkesgrupp.

Kortare meddelanden

Ny bok om »Social-Sverige». Socialstyrelsen har tidigare gett ut ett sammanfattande arbete om svensk socialpolitik kallat »Sociallagstiftning och socialt arbete i Sverige», vilket utkom i tre upplagor. Även upplagor på engelska och franska har publicerats. Sedan den närmast föregående svenska utgåvan år 1937 utkom, har en mycket omfattande utbyggnad av sociallagstiftningen skett, vilken småningom gjort bokens uppgifter allt mindre aktuella. Arbetet på en ny upplaga har nu fortskridit så långt att åtminstone den engelska översättningen av den helt nyskrivna svenska texten kan utges under sommaren innevarande år. Enär det rikliga illustrationsmaterialet har sammanställts med tanke på båda upplagornas behov, är det tekniskt möjligt att kort därefter också publicera den svenska editionen. Boken kommer att omfatta drygt 400 sidor.

Huvuddelen av verket ägnas åt fristående redogörelser för socialpolitikens olika huvudgrenar. Sålunda behandlas i skilda kapitel socialförsäkringarna, samhällets barnavård och ungdomsskydd, hälso- och sjukvård, bostadspolitik osv. Vid utarbetandet av dessa kapitel har ett omfattande samarbete ägt rum mellan socialstyrelsen och experter inom andra myndigheter, som är verksamma på resp. område. Denna systematiska översikt får en gemensam bred introduktion i de tre första kapitlen. Dessa skildrar bl. a. Sveriges utveckling från ett fattigt jordbruksland till ett välmående industrisamhälle, inkomstfördelning och levnadsstandard, folkrörelserna och de politiska partierna samt den svenska socialpolitikens principer, organisation och kostnader.

R. H.

Jordens befolkningssiffra har vuxit till mer än det dubbla sedan 1900. På 30 år har man beräknat att siffran, som i dag är drygt 2 400 miljoner, skall stiga med minst 500 miljoner och möjligen med 1 200 miljoner. Under de senaste 300 åren har jordens folkmängd femdubblats.

Upplysningarna har hämtats ur FN:s »Population Bulletin», som just har utkommit. Enligt beräkningarna kan man vänta, att jordens folkmängd under en generation räknat från i dag kommer att stiga med 25—50 procent — vilket alltså också är den takt i vilken produktionen av mat, hus och kläder måste stiga. Snabbast stiger folkmängden i de lågt utvecklade länderna i Asien, och totalsiffran i framtiden blir m. a. o. i hög grad beroende av hur utvecklingen där går. Hittills har just den låga standarden, som medfört höga dödstal, särskilt bland spädbarnen, hållit befolkningstillväxten något nere. Allteftersom modern hygien och bättre kampmetoder mot epidemier införs sjunker emellertid dödlighetsrisken. Överbefolkningen i Asiens lågt utvecklade länder blir alltså nästan en logisk nödvändighet. Under de senaste 100 åren har tiotals miljoner emigranter av denna orsak sökt sig bort från Asien, men det har varit långt ifrån nog för att effektivt lätta trycket. Ett problem, som följer med de höga födelsesiffrorna, är att antalet barn som varje arbetsför vuxen har att sörja för är högt, något som i sin tur trycker ned standarden.

(Ur »Nytt från FN:s arbetsfält»)

Socialstyrelsens socialvårdskonferens i Eskilstuna. Socialstyrelsens fjärde konferens, gemensam för länsstyrelsernas föredragande i socialvårdsärenden och deras barnavårdsassistenter samt för statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter ägde rum i Eskilstuna den 28—30 maj i år. Till konferensen hade inbjudits representanter för social- och inrikesdepartementen, civilförsvarsstyrelsen, riksräkenskapsverket, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska socialvårdsförbundet, Allmänna barnhuset samt för socialvårdsmyndigheter i Södermanlands län och Eskilstuna stad. Till skillnad från föregående kon-

ferens deltog denna gång även barnavårdsombuden i överläggningarna. Ett kort referat följer här, varvid namnen på alla de experter, som fungerat som föredragshållare eller diskussionsinledare, måste förbigås.

Första dagen ägnades huvudsakligen åt fosterbarnsvården. Man diskuterade riskerna av en alltför långt utdragen barnhemsvård och särskilt faran för yngre barn att mer eller mindre varaktigt förlora kontakten med modern utan att någon sätts i hennes ställe. De särskilda problem, som uppstår vid placering i adoptivhem av mycket späda barn, ventilerades också liksom frågan om barnavårdsassistenternas tillsyn över fosterbarnsvården samt hur barnavårdsnämnders och fosterbarnsinspektörers intresse och ansvar för denna vårdform skulle kunna skärpas. Det framhölls, hur angeläget det är, att fosterbarn erhåller en fullgod yrkesutbildning, och hur lyckligt det vore, om barnavårdsnämnder och fosterbarnsinspektörer i högre grad än hittills ville ägna sig åt denna fråga.

Handräckningsförfarandet vid återförandet av barn till vårdnadshavaren genomgicks även. Bland sakskäl, som beaktas av Högsta domstolen i sådana ärenden, angavs *familjerättens uppbyggnad och det förhållandet*, att barn i regel antas äga förmåga till anpassning, om miljön hos vårdnadshavaren är god. I de fall, då Högsta domstolen vägrat vårdnadshavaren att återfå barnet, synes detta ha berott på iakttagande av en åldersgräns vid ungefär 15 år för fall, då barnet satt sig emot åtgärden, eller att ett s. k. särfall förelegat. Möjligheten diskuterades att få till stånd en uppmjukning av föräldrabalkens vårdnadsregler och även en ändring av utsökningslagen, så att vårdnadshavarens rätt begränsas och överexekutor ges möjlighet att även anlägga sociala synpunkter vid bedömningen av dessa ärenden.

Den del av programmet, som upptogs av social barnavård, avslutades med diskussioner om inspektion av olika typer av barnavårdsanstalter, om kontrollen av de allmänna barnbidragen samt om villkoren för erhållande av understöd ur allmänna arvsfonden. Nästa huvudpunkt för förhandlingarna utgjordes av evakuerings- och socialvårdsfrågor i samband med civilförsvaret. Slutligen ägnades en dag åt problemen kring åldringsvården.

Inledningsvis betonades, att man ej får sätta likhetstecken mellan åldringsvård och vård på ålderdomshem. Det övervägande flertalet äldre personer är väl i stånd att klara sig själva, i synnerhet om man ger dem en viss hjälp i deras egen miljö. Sådan förebyggande vård av gamla människor kunde bl. a. vara en uppmjukning av pensionsreglerna eller en höjning av den avdragsfria inkomsten för folkpensionärer, vidare billiga, bekväma bostäder, hemhjälp, läkarvård och snabb sjukhusvård, distribuering av färdiglagad mat, förströelse i form av klubbverksamhet, föreläsningsserier för de gamla om deras speciella problem etc. Hemhjälpen ansågs vara en särskilt betydelsefull hjälpform, och man framhöll vikten av samarbete mellan de kommunala hemhjälpsnämnderna och de enskilda föreningar, som arbetar på detta område. Utav samtliga ca 88 000 hemhjälpsfall år 1951 hade omkring 18 % gällt gamla människor. Frågan om statens stöd till åldringarnas bostadsförsörjning i form av statsbidrag till pensionärshem och förbättringslån behandlades. Fördelar och nackdelar med att förlägga pensionärshemmen i närheten av ålderdomshemmen diskuterades liksom även ålderdomshemmens belägenhet, storlek och karaktär, deras planlösning och inredning. Klientelblandningen på ålderdomshemmen utgjorde fortfarande ett allvarligt problem, ehuru man på sina håll, exempelvis i Norrbottens län, nu lyckats helt befria ålderdomshemmen från sinnesabnorma.

I anslutning till diskussionen om åldringsvården visades den sociala upplysningsfilmen »Vi och våra gamla».

K. W.

Socialstyrelsens statistikbyrå flyttar. Styrelsens utredningsbyrå och huvuddelen av statistiska byrån har överförts till lokaler i Birger Jarls torg 12, vilken avdelning sedan länge inrymt en avdelning av den senare byrån. Sedan den statistikproducerande verksamheten sålunda koncentrerats hit disponerar styrelsen ej längre lokaler i Folkungagatan 43—45 (jfr omslagets *insida*).

PERIODISKA ÖVERSIKTER[1]

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för april 1952

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex har för april 1952 beräknats till 223,1 mot 220,3 för mars, vilket motsvarar en höjning med 2,8 enheter eller 1,3 %. Denna indexserie, som har år 1935 som basperiod, avser att mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet. Beräkningarna grundar sig på prisuppgifter från 60 städer och andra tätorter samt 35 landskommuner. Från landskommunerna införskaffas dock prisuppgifter endast i mars, juni, september och december.[2]

För de olika delposterna är indextalen följande (år 1935 = 100).

	Febr. 1952	Mars 1952	April 1952	Prisförändring i % febr.–mars	mars–april
Livsmedel	227·8	231·6	238·2	+ 1·7	+ 2·8
Bostad	111·8	111·8	111·8	—	—
Bränsle o. lyse	273·2	270·8	270·4	— 0·9	— 0·1
Beklädnad	256·5	256·8	256·2	+ 0·1	— 0·2
Kläder	260·5	260·6	259·9	0·0	— 0·3
Skor	241·3	243·2	243·2	+ 0·8	—
Övriga varor och tjänster	237·2	239·0	240·9	+ 0·8	+ 0·8
Inventarier och husgeråd	220·3	223·5	224·4	+ 1·5	+ 0·4
Generalindex	218·5	220·3	223·1	+ 0·8	+ 1·3

Höjningen av generalindextalet mellan mars och april beror på en fortsatt ökning av posterna livsmedel samt övriga varor och tjänster.

En närmare redogörelse för denna indexserie med vissa prisuppgifter för enskilda varuslag föreligger i form av en stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

Å. L.

[1] Ett register över i Sociala Meddelanden regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter har sin plats på sid. 374. Vissa i tidskriften tidigare tryckta översikter publiceras fr. o. m. år 1952 i statistiska centralbyråns kvartalsvis utkommande Statistisk tidskrift samt däremellan publicerade förtryck.

[2] Ang. beräkningssättet se Soc. Medd. 1949: 9, sid. 671. — Generalindextalen för tidigare år se Soc. Medd. 1951: 5, sid. 378 och 1952: 2, sid. 116.

Utlänningar i Sverige under första kvartalet 1952

Utlänningar med uppehållstillstånd. Uppgifterna i tab. 1 avser enbart utlänningar, som innehar eller ansökt om uppehållstillstånd, gällande den 1 april 1952. Då utlänningar av ett stort antal nationaliteter numera får vistas här under kortare tid än tre månader utan såväl visering som särskilt uppehållstillstånd, omfattar tabellens siffror långt ifrån alla utlänningar i landet. För vistelse utöver tre månader erfordras emellertid uppehållstillstånd även för utlänningar, som är befriade från viseringsplikten. Barn under 16 år påverkar inte siffrorna i någon större utsträckning, eftersom de i allmänhet är införda på någondera av sina föräldrars pass och då ej behöver särskilt tillstånd. — Å andra sidan innebär ett beviljat tillstånd inte alltid, att ifrågavarande utlänning vid beräkningstillfället befinner sig i riket.

Enligt tab. 1 uppgick antalet utlänningar med uppehållstillstånd den 1 april 1952 till 115 935 varav 60 593 män och 55 342 kvinnor. Sedan årsskiftet har en ökning skett med 6 484. Männens antal har stigit med 4 094 och kvinnornas med 2 390. Den största ökningen företer finnarna med 2 633, tyskarna med 2 079, danskarna med 737 och norrmännen med 575, medan minskningen är störst bland polackerna med 160.

För att få en fullständig bild av utlänningsstocken måste man beakta de betydande kategorier, för vilka uppehållstillstånd icke erfordras: medföljande barn utan egen legitimationshandling, personer av nationaliteter, som ej är ålagda viseringsskyldighet (vid kortare vistelse än tre månader) samt utlänningar med gällande visering.

Tab. 1. Utlänningar med uppehållstillstånd

Nationalitet	1946	1951				1952			
	1 januari	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	Därav män	Därav kvinnor
Dansk	2 729	14 643	14 661	15 086	15 764	16 442	17 179	11 433	5 746
Finsk	6 293	16 839	19 659	21 558	22 065	24 321	26 954	11 862	15 092
Isländsk	179	96	121	127	111	113	123	71	52
Norsk	4 537	12 121	12 062	12 078	12 135	12 194	12 769	5 659	7 110
Baltisk	25 977	21 926	21 862	20 660	20 361	19 921	19 959	11 181	8 778
Belgisk	82	74	69	65	76	78	89	58	31
Brittisk	901	915	884	887	893	844	878	461	417
Fransk	509	615	588	598	598	576	622	387	235
Holländsk	679	904	964	1 011	1 167	1 192	1 279	895	384
Italiensk	332	1 960	1 986	1 886	2 096	2 059	2 164	1 448	716
Polsk	3 822	6 146	5 830	5 232	5 329	5 011	4 851	2 883	1 968
Schweizisk	316	894	836	796	911	857	897	647	250
Tjeckoslov.	—	1 262	1 268	1 122	1 148	1 044	1 072	628	444
Tysk	6 250	11 527	12 107	13 210	14 819	15 590	17 669	7 559	10 110
Ungersk	805	1 388	1 387	1 351	1 312	1 237	1 235	640	595
USA-medb.	669	1 258	1 235	1 211	1 132	1 164	1 166	727	439
Österrikisk	—	1 167	1 162	1 179	1 374	1 261	1 331	714	617
Övriga	4 565	5 853	5 630	5 549	5 697	5 547	5 698	3 340	2 358
Samtliga	**58 645**	**99 588**	**102 311**	**103 606**	**106 988**	**109 451**	**115 935**	**60 593**	**55 342**

Tab. 2. Arbetsanmälda utlänningar i Sverige, fördelade efter yrkesgrupper per den 1 april 1952

	Yrkesgrupp	Samtliga	Därav		
			danskar	norrmän	finnar
I.	Jordbruk	3 782	1 809	248	722
	Trädgårdsskötsel	999	257	99	304
	Fiske	71	34	2	13
	Skogsbruk	9 964	2 511	1 572	4 180
	Tillhopa	**14 816**	**4 611**	**1 921**	**5 219**
II.	Malmbrytning o. metallindustri	26 041	4 311	1 901	7 238
	Jord- o. stenindustri	2 132	760	127	324
	Träindustri	2 212	549	241	708
	Pappers- o. grafisk industri	2 864	660	282	971
	Livsmedelsindustri	2 775	1 047	392	566
	Textilindustri	7 066	1 016	465	1 362
	Beklädnadsindustri	6 236	606	857	1 687
	Läder-, hår- o. gummiindustri	2 389	606	282	391
	Kemisk-teknisk industri	1 089	165	125	248
	Byggnadsverksamhet	1 969	680	391	422
	Kraft-, belysn.- o. vattenverk	60	4	1	2
	Tillhopa	**54 833**	**10 404**	**5 064**	**13 919**
III.	Landtransport	1 219	202	158	233
	Luftfart	141	43	77	2
	Sjöfart	5 973	1 552	417	1 832
	Tillhopa	**7 333**	**1 797**	**652**	**2 067**
IV.	Försäljnings-, reklam- o. affärsverksamhet	1 844	359	512	468
	Lagerarbete	1 485	255	191	496
	Bank-, försäkrings- o. uppdragsverksamhet	462	9	37	124
	Hotell, restauranger o. storhushåll	11 611	1 669	2 054	5 248
	Tillhopa	**15 402**	**2 292**	**2 794**	**6 336**
V.	Allmän tjänst	135	42	23	19
	Socialvård	104	20	19	19
	Tekniska arbetsområden	2 371	302	349	302
	Kontorsarbete	3 462	275	363	808
	Undervisn., biblioteksarbete o. journalistik	508	26	50	44
	Organisations- o. ombudsmannaverksamhet	17	1	4	1
	Konstnärlig verksamhet	943	306	39	59
	Tillhopa	**7 540**	**972**	**847**	**1 252**
VI.	Hälso- o. sjukvård, hygien	**6 354**	**863**	**1 272**	**2 064**
VII.	Husligt arbete	**10 476**	**1 502**	**1 599**	**2 602**
VIII.	Genomgående yrken	2 320	417	279	872
	Diversearbete	1 157	284	124	328
	Tillhopa	**3 477**	**701**	**403**	**1 200**
IX.	Elevpraktikarbete	**673**	**82**	**66**	**164**
X.	Beredskaps- o. reservarbete	**258**	—	—	**2**
	Summa	**121 162**	**23 224**	**14 618**	**34 825**

Tab. 8. Resandefrekvensen till och från Sverige under första kvartalet 1952

Nationalitet	Januari		Februari		Mars		Summa inresor under första kvartalet	Summa utresor under första kvartalet
	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor		
Dansk	48 310	42 688	35 435	35 628	41 428	41 238	125 173	119 554
Finsk	11 295	6 537	7 335	7 092	6 626	7 527	25 256	21 156
Isländsk	94	78	110	106	105	104	309	288
Norsk	28 784	25 422	24 744	25 234	31 245	30 380	84 773	81 036
Belgisk	204	108	116	118	116	122	436	348
Brittisk	1 373	1 258	1 155	1 249	1 149	1 114	3 677	3 621
Fransk	514	478	414	401	461	432	1 389	1 311
Holländsk	1 008	726	733	738	596	599	2 337	2 063
Italiensk	368	264	384	298	354	279	1 106	841
Polsk	84	63	171	190	50	46	305	299
Schweizisk	367	275	369	361	337	326	1 073	962
Sovjetrysk	84	78	129	99	108	91	321	268
Tjeckoslovakisk	26	11	19	6	17	24	62	41
Tysk	4 361	1 744	3 191	2 166	2 592	1 917	10 144	5 827
Ungersk	38	10	15	44	29	14	82	68
USA-medborgare	1 013	1 211	1 773	1 830	1 300	1 273	4 086	4 314
Österrikisk	284	170	301	233	158	153	743	556
Övriga	1 170	1 058	1 234	1 159	918	1 096	3 322	3 313
Samtliga	99 377	82 179	77 628	76 952	87 589	86 735	264 594	245 866

Antalet härvarande barn införda i faderns eller moderns pass utgjorde den 1 april 1952 ca 17 000, antalet finska och kontinentaleuropeiska konvalescentbarn uppgick vid samma tidpunkt till omkring 5 000.

De utlänningar, för vilka uppehållstillstånd icke erfordras för vistelse här under kortare tid än tre månader, uppgick den 1 april 1952 — förutom de ovannämnda båda grupperna barn under 16 år — till omkring 110 000. Däribland märks främst norrmän (ca 60 300), danskar (ca 22 200), finnar (ca 17 000) och britter (ca 2 100).

Hela antalet utlänningar i riket uppgick den 1 april 1952 till omkring 248 000, vilket innebär en ökning sedan senaste kvartalsskifte med ungefär 18 000. Ökningen är störst beträffande danskar (5 600), tyskar (4 250), finnar (3 870) samt norrmän (3 660).

Antalet utlänningar, som den 1 april 1952 vistades på de förläggningar, vilka omhänderhas av medicinalstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen, var 228 respektive 13.

Utlänningar på den svenska arbetsmarknaden. Den 1 april 1952 uppgick, såsom framgår av tab. 2, antalet arbetsanmälda utlänningar i riket till 121 162, vilket innebär en ökning under det senaste kvartalet med 2 725 personer (2,3 %). Av de arbetsanmälda utgjorde finnarna den största gruppen med 34 825 (+ 3,3 %), följda av danskarna 23 224 (± 0 %), tyskarna 16 462 (+ 11,8 %), norrmännen 14 618 (+ 1,8 %), balterna 13 232 (— 2,2 %), polackerna 4 541 (— 2,9 %) samt italienarna 2 156 (+ 1,5 %). Geografiskt sett förekom de arbetsanmälda utlänningarna talrikast i Stockholms stad med 26 565 (+ 1,6 %), Göteborgs och Bohus län med 12 952 (— 2,1 %), Malmö-

Tab. 4. Den utländska turistfrekvensen — med undantag av danskar och norrmän — under första kvartalet 1952

Hemland	Inresta turister	Utresta turister	Av utresta turister tillbragta vistelsedagar	
			totalt	genomsnittligt
Belgien	251	221	1 961	8·9
Canada	238	266	7 099	26·7
England	2 908	2 282	27 356	12·0
Finland	13 623	10 318	117 368	11·4
Frankrike	904	798	10 080	12·6
Holland	1 378	1 173	16 395	14·0
Island	146	80	1 028	12·9
Italien	525	421	5 521	13·1
Polen	132	124	751	6·1
Schweiz	619	498	7 141	14·3
Spanien	53	52	701	13·5
Tjeckoslovakien	22	16	434	27·1
Tyskland	3 726	3 229	57 576	17·8
Ungern	54	46	594	12·9
USA	3 071	2 739	54 963	20·0
Österrike	326	359	5 420	15·1
Övriga samt statslösa	1 326	1 290	18 490	14·3
Summa	**29 302**	**23 912**	**332 878**	**13·9**

hus län med 11 199 (— 7,1 %), Stockholms län med 8 873 (+ 5,4 %), Älvsborgs län med 7 422 (— 1,5 %), Västmanlands län med 6 409 (+ 4,2 %) samt inom Värmlands län med 6 033 (+ 16,4 %). Den yrkesmässiga fördelningen av de arbetsanmälda utlänningarna här i landet utvisade att 54 833 var sysselsatta inom industri och hantverk (— 1 %), 15 402 inom handel m. m. (+ 0,9 %), 14 816 ägnade sig åt jordbruk, fiske och skogsbruk (+ 16,9 %), 10 476 åt husligt arbete (+ 4,9 %), 7 540 åt förvaltning, arbetsledning och fria yrken (+ 2,6 %) samt 6 354 åt hälso- och sjukvård (+ 1,3 %) och 7 333 åt samfärdsel (+ 3 %).

Av utlänningar företagna in- och utresor. I tab. 3 redovisas samtliga in- och utresor, som företagits av utlänningar till och från Sverige under första kvartalet 1952. I dessa siffror ingår även direkta genomresor samt resor företagna av utlänningar med kollektivpass. Vid en jämförelse med siffrorna för motsvarande period år 1951 visar det gångna kvartalet en minskning med 11,1 %, vad gäller inresande utlänningar, samt en minskning med 14,7 % för utresande utlänningar.

Turiststatistik. Med undantag av danskar och norrmän har av de under första kvartalet 1952 inresta utlänningarna 29 302 betecknats såsom turister. De under denna period utresta icke-skandinaviska turisterna tillbringade sammanlagt 332 878 vistelsedagar här i landet (tab. 4).

U. Ths

Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under första kvartalet 1952

Preliminär översikt utarbetad av bostadsstyrelsen

I det följande lämnas vissa uppgifter dels om bostadsbyggandet i flertalet städer och ett antal köpingar, dels om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål i 7 av rikets största städer.

De nedan lämnade uppgifterna om bostadsbyggandet avser lägenheter i påbörjade, pågående och inflyttningsfärdiga nybyggnader.[1]

Uppgifterna om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål avser såväl nybyggda som till-, på- eller ombyggda hus, vilka fullbordats under redovisningsperioden.

Inflyttningsfärdiga lägenheter. I tab. 1 redovisas antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under åren 1944—1951 samt under första kvartalet år 1952 i de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

I tab. 2 redovisas vissa uppgifter om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i städer med mer än 30 000 invånare, städer med 10 000—30 000 invånare, flertalet städer med mindre än 10 000 invånare och vissa köpingar. I tab. 3 lämnas samma uppgifter för varje enskild stad med mer än 30 000 invånare.

Tab. 1. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i 53 städer[2] under tiden januari 1944—mars 1952

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952
Hela året	27 777	28 898	32 437	26 064	24 441	22 670	24 668	22 536	
1:a kvartalet	4 657	5 142	8 197	6 871	7 769	5 625	4 869	4 894	6 400
2:a »	4 435	6 338	7 243	4 694	5 151	4 194	4 548	5 386	
3:e »	12 087	8 036	8 839	7 286	5 134	5 833	7 008	5 352	
4:e »	6 598	9 382	8 158	7 213	6 387	7 018	8 243	6 904	
Januari	·	862	2 266	1 186	1 546	1 990	1 643	1 803	1 831
Februari	·	875	1 495	1 657	2 598	1 793	1 488	1 329	1 994
Mars	·	3 405	4 436	4 028	3 625	1 842	1 738	1 762	2 591
April	·	1 879	2 520	1 185	1 685	1 482	1 242	1 905	
Maj	·	1 765	1 979	1 606	1 298	942	1 431	1 461	
Juni	·	2 694	2 744	1 903	2 168	1 770	1 875	2 020	
Juli	681	1 117	2 025	1 846	1 651	1 067	1 638	1 380	
Augusti	492	1 616	2 151	1 618	1 424	1 554	1 941	2 010	
September	10 914	5 303	4 663	3 822	2 059	3 212	3 429	1 962	
Oktober	2 074	3 364	3 357	2 590	2 080	2 830	2 636	1 768	
November	1 428	2 728	2 257	2 330	1 947	1 686	2 689	2 770	
December	3 096	3 290	2 544	2 293	2 360	2 502	2 918	2 366	

[1] Se Soc. Medd. 1950: 6, sid. 431.

[2] De städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

Tab. 2. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader under första kvartalen 1951 och 1952 samt under hela året 1951

	1951[1]		1952
	1 kv.	Hela året	1 kv.
Städer med mer än 30 000 inv.	3 513	16 798	4 996
Städer med 10 000—30 000 inv.	2 052	8 024	2 005
Flertalet städer med mindre än 10 000 inv.	493	2 684	669
Flertalet köpingar	717	3 081	713
Summa	6 775	30 587	8 383

I samband med den från och med årsskiftet 1951/52 genomförda kommunindelningsreformen har ett antal landskommuner inkorporerats med städer och köpingar samt ett antal köpingar nybildats. För jämförelsens skull anges i tab. 2 och 3 antalet under år 1951 inflyttningsfärdiga lägenheter i de områden, som enligt den administrativa indelningen den 1 januari 1952 utgör städer och köpingar. Bostadsproduktionen i de med de 53 städerna inkorporerade landskommunerna har emellertid varit av så ringa omfattning, att jämförelsen med tidigare år icke nämnvärt berörs därav. Från och med år 1952 inhämtas uppgifter om bostadsproduktionen i samtliga köpingar.

Antalet lägenheter i inflyttningsfärdiga nybyggnader i hela riket uppgick år 1949 till ungefär 41 500 och under år 1950 till närmare 44 000. Under år 1951 har antalet inflyttningsfärdiga lägenheter uppgått till närmare 40 000. De av uppgifterna i tab. 1 omfattade 53 städerna svarade för mer än hälften och samtliga de i tab. 2 redovisade städerna och köpingarna för ungefär tre fjärdedelar av bostadsproduktionen i riket dessa år.

Antalet under första kvartalet 1952 inflyttningsfärdiga lägenheter är betydligt större än under motsvarande kvartal 1951, men något lägre än under fjärde kvartalet år 1951. Sålunda blev i nybyggnader i de 53 städer, som

Tab. 3. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i städer med mer än 30 000 invånare

Städer	1951[1]		1952	Städer	1951[1]		1952
	1 kv.	Hela året	1 kv.		1 kv.	Hela året	1 kv.
Stockholm	1 433	5 704	1 815	Karlskrona	15	320	2
Göteborg	563	2 209	1 250	Karlstad	35	241	58
Malmö	290	1 625	497	Linköping	100	607	103
Borås	154	590	66	Lund	32	191	150
Eskilstuna	115	496	132	Norrköping	25	590	63
Gävle	92	464	197	Solna	116	537	53
Halmstad	44	366	17	Uppsala	31	609	198
Hälsingborg	81	369	52	Västerås	142	773	117
Jönköping	124	278	139	Örebro	48	654	30
Karlskoga	73	175	57	Tillhopa	3 513	16 798	4 996

[1] Enligt den administrativa indelningen den 1 januari 1952.

Tab. 4. Antalet lägenheter i påbörjade nybyggnader i 53 städer under tiden januari 1944—mars 1952

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952
Hela året	35 600	32 800	31 800	24 600	21 100	26 800	28 500	23 600	
1:a kvartalet	8 000	6 000	8 500	7 200	5 300	5 800	5 600	4 200	6 300
2:a »	9 000	9 000	8 400	7 500	4 200	3 300	5 600	3 900	
3:e »	7 000	8 900	5 800	4 800	2 900	7 300	8 000	7 200	
4:e »	11 600	8 900	9 100	5 100	8 700	10 400	9 300	8 300	

ingår i de i tab. 1 redovisade uppgifterna, 6 400 lägenheter inflyttningsfärdiga under första kvartalet 1952, under det att motsvarande antal för första till fjärde kvartalet 1951 var 4 894, 5 386, 5 352 och 6 904. I samtliga de i tab. 2 redovisade städerna och köpingarna tillhopa, blev 8 383 lägenheter i nybyggnader inflyttningsfärdiga under första kvartalet 1952 mot 6 775 under första kvartalet 1951.

En jämförelse med första kvartalet 1951 för olika grupper av kommuner visar en stark ökning för städer med mer än 30 000 invånare (42 %) samt för städer med mindre än 10 000 invånare (36 %), under det att antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i städer med 10 000—30 000 invånare och flertalet köpingar var ungefär oförändrat. Bostadsproduktionen i samtliga de i tab. 2 redovisade städerna och köpingarna under första kvartalet 1952 utgör 27 % av produktionen under år 1951. För städer med mer än 30 000 invånare är motsvarande procenttal 30, för städer med 10 000—30 000 invånare 25 och för städer med mindre än 10 000 invånare och köpingar 25 resp. 23.

Lägenheter i påbörjade och pågående nybyggnader (53 städer). För de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare, redovisas i tab. 4 antalet lägenheter i nybyggnader, som påbörjats under varje kvartal sedan år 1944 och i tab. 5 antalet lägenheter i hus, som var under byggnad vid ingången av varje kvartal under samma tid. Dessa uppgifter är osäkrare än uppgifterna om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter. De redovisade antalen har därför avrundats till jämna hundratal.

Antalet lägenheter i hus, vilkas uppförande påbörjats under första kvartalet 1952 uppgick till 6 300 eller ca tre fjärdedelar av motsvarande antal under närmast föregående kvartal. I förhållande till första kvartalet 1951

Tab. 5. Antalet lägenheter i pågående nybyggnader i 53 städer vid ingången av varje kvartal under tiden 1 januari 1944—1 april 1952

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952
1:a kvartalet	13 300	21 100	25 000	24 400	23 000	19 600	23 700	27 500	28 600
2:a »	16 600	21 900	25 300	24 700	20 400	19 700	24 400	26 800	28 500
3:e »	21 200	24 600	26 400	27 500	19 500	18 800	25 500	25 300	
4:e »	16 100	25 500	23 500	25 100	17 300	20 300	26 400	27 100	

Tab. 6. Golvyta (m²) i fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer

Städer	1951		1952
	1 kv.	Hela året	1 kv.
Stockholm	58 509	147 013	41 342
Göteborg	47 850	120 700	29 335
Malmö	54 775	105 143	11 837
Norrköping	7 170	29 566	20 909
Hälsingborg	3 345	12 445	9 945
Örebro	2 646	21 039	1 120
Borås	18 163	32 659	14 016
Tillhopa	**192 458**	**468 565**	**128 504**

har antalet påbörjade lägenheter ökat med 50 %. Antalet påbörjade lägenheter fördelar sig med ungefär 1 900 på januari, 1 600 på februari och 2 800 på mars.

Antalet lägenheter i hus under byggnad uppgick den 1 januari 1952 till 28 600 och den 1 april 1952 till 28 500, vilket innebär en ökning i jämförelse med motsvarande tidpunkter föregående år, då antalet lägenheter i hus under byggnad uppgick till resp. 27 500 och 26 800.

Lokaler för andra än bostadsändamål. En sammanställning av uppgifter avseende sju städer och golvytan i lokaler för andra än bostadsändamål, vilka fullbordats under första kvartalet åren 1951 och 1952 resp. hela år 1951, redovisas i tab. 6 och 7.

Sammanställningarna bygger huvudsakligen på uppgifter, som lämnats av byggnadsnämnderna. I uppgifterna ingår icke byggnader, som uppförts eller ombyggts för statliga myndigheters räkning.

Under första kvartalet 1952 tillkom i de sju städerna lokaler för andra än bostadsändamål med en areal av sammanlagt 128 500 m². Motsvarande areal under första kvartalet 1951 var 192 500 m².

Tab. 7. Golvyta (m²) i under 1:a kvartalet 1952 fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer, fördelade efter byggnadsarbetets art samt lokalernas ändamål

Städer	I nybyggda hus	I till- o. påbyggda hus	I ombyggda hus	Butiker, kontor, lager m. m.	Verkstäder, fabriker m. m.	Övriga ändamål	Totalt
Stockholm	35 593	3 741	2 008	17 314	7 194	16 834	41 342
Göteborg	26 260	720	2 355	5 120	1 580	22 635	29 335
Malmö	7 196	2 552	2 089	6 901	2 889	2 047	11 837
Norrköping	14 671	6 138	100	5 528	12 507	2 874	20 909
Hälsingborg	8 940	901	104	3 720	5 941	284	9 945
Örebro	988	92	40	514	172	434	1 120
Borås	11 159	2 647	210	6 869	5 065	2 082	14 016
Tillhopa	**104 807**	**16 791**	**6 906**	**45 966**	**35 348**	**47 190**	**128 504**

G. Ö.

Omsättningen inom detaljhandeln under första kvartalet 1952

Socialstyrelsen inhämtar kvartalsvis uppgifter från företag inom den enskilda detaljhandeln rörande deras försäljning under kvartalet.[1] Från konsumentkooperativa föreningar erhålls liknande uppgifter månadsvis. På grundval av dessa uppgifter beräknas indextal för försäljningen inom dels den enskilda, dels den kooperativa handeln. Uppgifterna för den enskilda handeln grupperas efter de olika företagens branschtillhörighet. Beträffande den kooperativa handeln fördelas uppgifterna om försäljningen på »avdelningar» i enlighet med det redovisningssystem, som tillämpas inom konsumentkooperationen.

För första kvartalet 1952 har hittills erhållits 3 488 försäljningsuppgifter från enskilda handelsföretag, vilka även insänt motsvarande uppgifter för första kvartalet 1951. Sammanlagt har frågeformulären utgått till närmare 7 800 företag. Med hänsyn till den synnerligen otillfredsställande svarsprocenten bör de i det följande anförda beräkningarna användas med försiktighet.

I tab. 1 återges preliminära indextal för försäljningen under första kvartalet 1952 med första kvartalet 1951 som bas. Dessa indextal har beräknats på grundval av uppgifter från företag, som insänt svar för båda dessa kvartal.

De redovisade företagen har fördelats på branscher med utgångspunkt från arbetsmarknadskommissionens år 1946 verkställda inventering av företag inom varuhandeln. Därjämte har uppgifterna från företag inom ett par av branscherna fördelats på ytterligare specificerade verksamhetsgrenar (jfr efterföljande tablå). Branschen »bilar, cyklar, sportartiklar, maskiner» har liksom tidigare uteslutits ur tab. 1 och ett särskilt indextal för cyklar och sportartiklar återfinns i denna tablå.

Då större företag är starkare företrädda inom urvalet av uppgiftslämnare än mindre företag, har man vid beräkningen av indextalen för olika branscher och branschgrupper sammanvägt uppgifterna för större och mindre företag i anslutning till de vid nyssnämnda inventering redovisade frekvenstalen för olika storleksgrupper. Indextalen för de i efterföljande tablå redovisade specificerade verksamhetsgrenarna inom branscherna är däremot ej vägda på detta sätt.

	Antal uppgifter	Indextal för försäljningen 1:a kv. 1952 (1:a kv. 1951 = 100)
Cyklar och sportartiklar	82	104
Guldsmeder, juvelerare	47	107
Urmakare	73	117
Färghandel	83	106

[1] Uppgifterna lämnas kvartalsvis, men är på blanketterna specificerade för kvartalets månader.

Nedanstående indextal utvisar förändringen i försäljningen under första kvartalet 1952 (första kvartalet 1951 = 100) inom vissa specificerade grenar av de i tab. 1 redovisade branscherna »guldsmeder, urmakare» och »färger, sjukvårdsartiklar, parfym» samt »cyklar och sportartiklar».

Tab. 1. Indextal för försäljningen inom den enskilda detaljhandeln under första kvartalet 1952 (första kvartalet 1951 = 100)

Bransch	Antal uppgifter	Indextal
Livsmedel	**871**	**110**
Kött o. charkuterier	189	107
Fisk	55	110
Mjölk o. mejerivaror	119	113
Mjölk o. specerier	69	116
Bagerier o. konditorier	183	107
Specerier	180	113
Frukt o. konfektyrer	76	104
Lanthandel	**283**	**113**
Beklädnad	**872**	**111**
Vävnader o. sybehör	228	106
Herrkonfektion	201	123
Damkonfektion	121	112
Modister	96	112
Skrädderier	166	113
Päls- och skinnvaror	60	96
Skor	**389**	**108**
Inventarier	**497**	**106**
Bosättningsaffärer	163	108
Möbler o. mattor	100	99
Elektriska artiklar	44	99
Järnhandel	190	110
Guldsmeder, urmakare	**123**	**109**
Musik, konst, blommor, antikviteter	**55**	**105**
Böcker o. papper	**148**	**118**
Färger, sjukvårdsartiklar, parfym	**113**	**106**
Fotoaffärer	**54**	**111**
Varuhus, basarer	**83**	**103**

Beträffande den kooperativa handeln har indexberäkningarna för januari, februari och mars 1952 baserats på uppgifter från resp. 173, 183 och 184 konsumtionsföreningar med omkring 4 800 försäljningsställen. I tab. 2 återges indextal för försäljningen under första kvartalet 1952 med första kvartalet 1951 som bas. Dessa indextal har beräknats efter likartade grunder som indextalen för den enskilda handeln. Härvid har de redovisade föreningarna fördelats på storleksgrupper efter antalet försäljningsställen, och uppgifterna för de olika storleksgrupperna har sammanvägts med hänsyn till totala antalet konsumtionsföreningar inom resp. storleksgrupp. I tab. 2 meddelas vidare indextal för antalet försäljningsställen, beräknade på liknande sätt som indextalen för försäljningen.

Tab. 2. Indextal för detaljförsäljningen och antalet försäljningsställen vid konsumtionsföreningarna under första kvartalet 1952 (första kvartalet 1951 = 100)

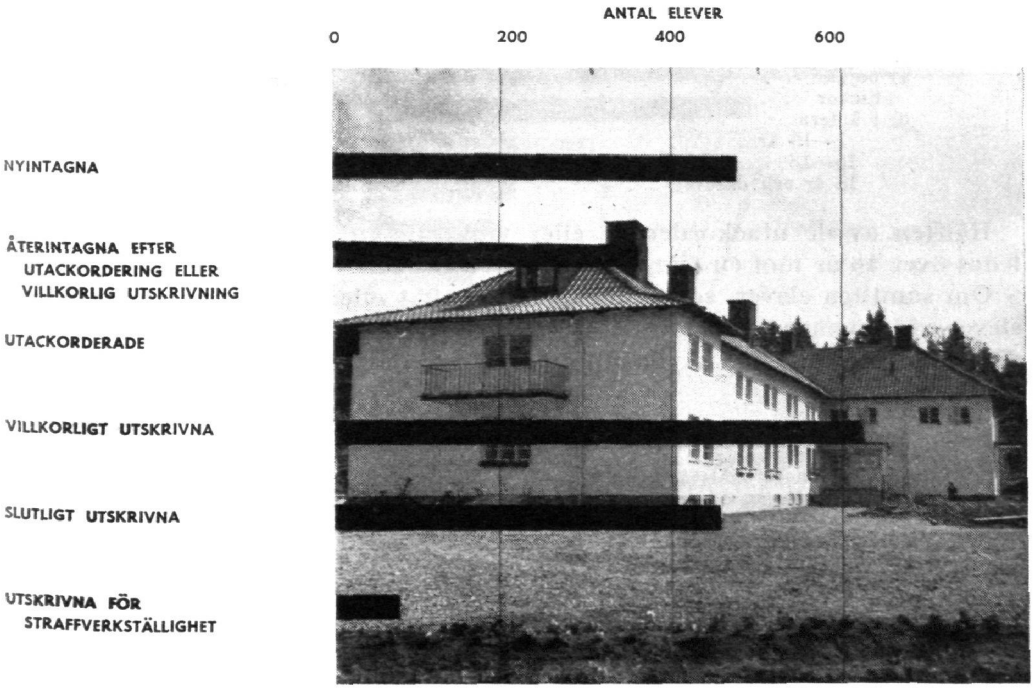
Avdelning	Indextal för Detaljförsäljning	Indextal för Antal försäljningsställen
Charkuteri	108	97
Fisk	112	101
Mjölk och bröd	111	100
Speceri, diverse	120	102
Specialbutiker, varuhus	112	103
Skor	94	107
Serveringar	117	101

E. O.

Ungdomsvårdsskolornas elever år 1951

Inom socialstyrelsen har ett nytt kortregister över ungdomsvårdsskolornas elever upplagts. I detta register antecknas alla förändringar i varje elevs ställning vid skolan (intagning, villkorlig utskrivning etc.). Avsikten är att på grundval av uppgifterna häri utarbeta årlig statistik över ungdomsvårdsskolornas elever. Sådan statistik har nu för första gången färdigställts. Den avser år 1951. En redogörelse för de viktigaste uppgifterna ur denna statistik följer här nedan.

OMSÄTTNINGEN AV ELEVER PÅ UNGDOMSVÅRDSSKOLORNA ÅR 1951

År 1951 fanns i riket 25 ungdomsvårdsskolor med 919 platser. Antalet elever vid samtliga skolor var vid årets början och slut följande.

	Den 1/1 1951	Den 31/12 1951
Hela antalet elever	1 608	1 625
Därav		
utackorderade	25	27
villkorligt utskrivna	904	864
på skolorna	679	734

Antalet utackorderade elever var således obetydligt. De villkorligt utskrivna eleverna utgjorde däremot drygt hälften och de som vistades på skolorna blott något över två femtedelar av hela antalet elever. Under årets lopp har förändringar av olika slag (nyintagningar, utskrivningar etc.) givetvis påverkat elevantalet. Härom lämnar statistiken följande upplysningar, vilka även kan studeras i bilddiagrammet.

Antal elever som under år 1951:

Nyintagits	479
Återintagits efter utackordering eller villkorlig utskrivning	363
Utackorderats	26
Villkorligt utskrivits	623
Slutligt utskrivits	358
Utskrivits enligt barnavårdslagen 48 § för verkställighet av straff	84

Elevernas köns- och åldersfördelning visas i följande tablå.

	Elever i ungdomsvårdsskolorna	Utackorderade eller villkorligt utskrivna elever
Antal elever den 31/12 1951	734	891
Därav		
a) pojkar	505	599
flickor	229	292
b) i åldern		
7—15 år	214	55
15—18 »	329	384
18 år och däröver	191	452

Hälften av de utackorderade eller villkorligt utskrivna eleverna var således över 18 år mot en fjärdedel av de elever som vistades på skolorna.

Om samtliga elever, som under hela år 1951 eller någon del av året varit elever vid någon ungdomsvårdsskola, grupperas efter huvudorsaken till att de omhändertagits för skyddsuppfostran får man följande resultat.

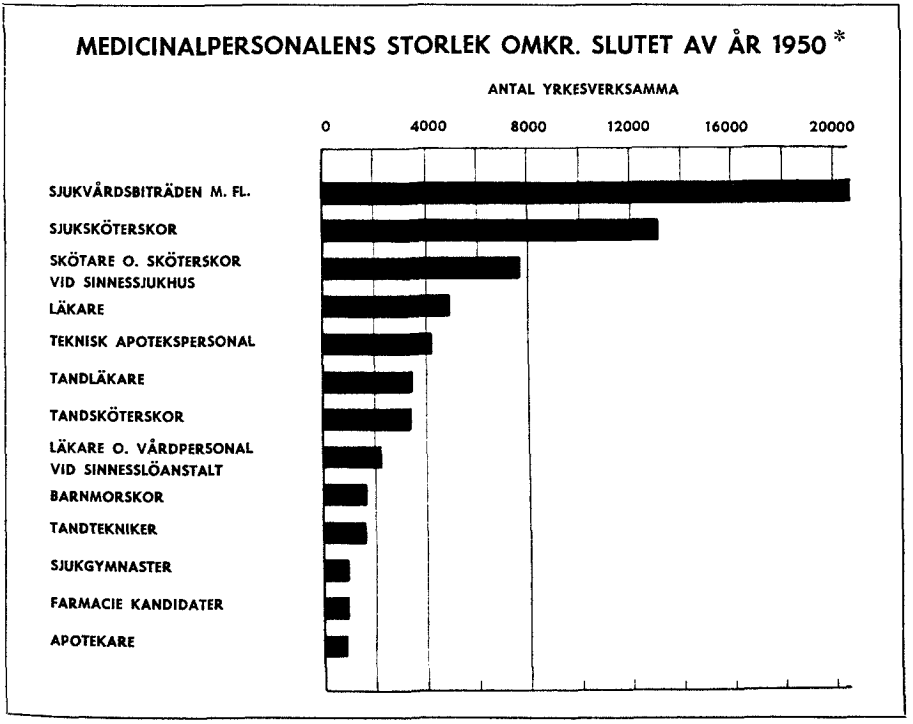
	Antal pojkar	Antal flickor
Allmän »svårfostran»	496	178
Skolkning, andra skolsvårigheter	61	21
Egendomsbrott	702	163
Billån	91	2
Våldshandlingar	61	5
Sexuell vanart	21	324
Eldsanläggning	11	1
Ligabrott	28	2
Vagabondering	19	33
»Kamratfördärvare»	21	2
Summa	1 511	731

De elever, som under år 1951 slutligt utskrevs, har vistats på ungdomsvårdsskola olika lång tid och likaså varit villkorligt utskrivna olika lång tid. Vårdtidens längd framgår av nedanstående tablå.

	Skola	Vårdsätt: Utackordering	Vårdsätt: Villkorlig utskrivning
Antal elever	358	9	357
Därav vårdade nedanstående antal dagar			
— 299	45	4	21
300— 499	89	3	82
500— 999	159	1	166
1 000—1 499	41	1	67
1 500—1 999	15	—	18
2 000—2 499	4	—	2
2 500—2 999	3	—	1
3 000—3 499	2	—	—
Vårdtid, medelantal dagar per elev	704	393	769

De år 1951 slutligt utskrivna eleverna hade således i genomsnitt vistats nära två år på ungdomsvårdsskola och därtill varit villkorligt utskrivna i två år. Variationerna i vårdtidens längd var dock betydande.

C. H—n

* Uppgifterna från publikationen »Allmän hälso- och sjukvård år 1950»

Arbetsmarknaden under april 1952

Arbetsmarknadsläget under april kännetecknades av fortsatt säsonguppgång med ökad efterfrågan på arbetskraft främst inom jordbruk och byggnadsverksamhet. Härigenom underlättades omplaceringen i annat arbete av från skilda företag friställd arbetskraft. Den säsongmässiga avgången från vissa tyngre industrier var av ungefär samma omfattning som tidigare år.

Enligt socialstyrelsens sysselsättningsstatistik var antalet inom den egentliga industrin *anställda* arbetare 0,6 % lägre än under mars. Antalet manliga arbetare minskade med 0,3 % och antalet kvinnliga med 1,8 %. Antalet *i arbete varande* arbetare minskade med 0,6 %. På grund av arbetsbrist var 0,3 % frånvarande, medan frånvaron på grund av andra orsaker var 5,7 %.

Den säsongmässiga avgången av arbetskraft från *järnbruken* var betydande. Trots sysselsättningssvårigheterna inom vissa näringsgrenar gick nyrekryteringen trögt och för att undvika produktionsminskning måste man i vissa fall rekrytera utländsk — främst dansk och finsk — arbetskraft.

Inom *verkstadsindustrin* rådde alltjämt i stort sett god arbetstillgång även om arbetskraftsbehovet var mindre än vid motsvarande tid förra året. En säsongmässig avgång förmärktes främst vid de större företagen. Framför allt i Mellansverige förelåg svårigheter att fylla behovet av okvalificerad arbetskraft. Jämsides med denna tendens till säsongmässigt ökad arbetskraftsbrist förekom vid en del företag permitteringar, vilka i allmänhet dock var av ringa omfattning. Sysselsättningsminskningen inom verkstadsindustrin uppges främst bero på den skärpta konkurrensen från Västtyskland, vilken gjort sig gällande framför allt i fråga om mindre maskiner och apparater, samt på minskade exportmöjligheter på England. — *Träindustrin* hade även under april i stort sett god sysselsättning. Inom vissa områden bedömdes dock arbetsmarknadsläget såsom labilt och begränsade sysselsättningssvårigheter utlöste på sina håll permitteringar och korttidsarbete av mindre omfattning. Brist på arbetskraft förelåg på en del orter vid sågverk samt vid möbel- och snickerifabriker. Efterfrågan på varvstimmermän kunde icke helt tillgodoses. *Massafabrikerna och pappersindustrin* redovisade god sysselsättning. Vissa företag efterfrågade arbetskraft av olika slag och kunde icke erhålla personal i tillräcklig omfattning medan däremot hos andra företag inga nyanställningar förekom. Lokalt isolerade permitteringar av ringa omfattning ägde under senare delen av månaden rum på några orter. — Inom *textil- och beklädnadsindustrin* förekom fortfarande omfattande driftsinskränkningar. Korttidsarbetet var totalt sett av ungefär samma omfattning som under mars. En minskning i korttidsarbetet för män men en ökning för kvinnor bekräftar tidigare gjord iakttagelse att den manliga arbetskraften har lättare än den kvinnliga att vid sysselsättningssvårigheter övergå till andra yrkesområden. I samband med säsongväxlingen underlättades emellertid kvinnornas möjligheter att övergå till andra sysselsättningar. Härige-

nom inträdde inom textilindustrin en nedgång i korttidsarbetet, vilken dock motvägdes av minskad sysselsättning inom beklädnadsbranschen.

Inom *byggnadsverksamheten* inträdde sedvanlig säsongmässig ökning i sysselsättningen. Nedgången i arbetslösheten framträdde särskilt bland målarna. Brist på murare började redan under april göra sig gällande på en del orter.

En ytterligare ökning av *jordbrukets* arbetskraftsbehov ägde rum under april och mot slutet av månaden aktualiserades rekryteringen av tillfällig arbetskraft för betskötseln. Arbetslöshet förekom även under april i Sydsveriges slättbygder främst bland de kvinnliga lantarbetarna, för vilka omplaceringsmöjligheterna var mycket begränsade.

Skogsbrukets vinterdrivningar avslutades under månaden över hela landet. I Norrland sysselsattes en del av skogsarbetarna med barkning av virke på uppläggsplatserna. Bäckflottningarna kom i slutet av månaden i gång ända till mellersta Norrland. På sina håll började arbetskraft efterfrågas för skogsvårdsarbete och sommaravverkningar. Antalet hos arbetsförmedlingarna anmälda lediga platser inom skogsbruket var emellertid under månaden mycket litet.

Vid *sjömanshusen* redovisades under månaden sammanlagt 4 980 påmönstringar och 4 561 avmönstringar mot 4 469 resp. 4 224 under mars.

Genom arbetsförmedlingarnas medverkan tillsattes under april ca 84 200 platser, varav 53 500 med manliga och 30 700 med kvinnliga sökande. Av totalantalet tillsatta platser beräknades 42 % få högst en veckas varaktighet. I jämförelse med mars månad minskade antalet arbetsansökningar med i genomsnitt 1,5 % (manliga 2,1 %, kvinnliga 0,5 %). Antalet lediga platser ökade med 7,7 % (manliga 3,3 %, kvinnliga 14,3 %) och antalet tillsatta platser med 1,9 %.

Antalet *arbetsansökningar* på 100 lediga platser[1] var 109 mot 119 i mars. För enbart manlig arbetskraft var antalet 121 mot 128 i mars och för enbart kvinnlig arbetskraft 92 mot 106. Antalet *tillsatta platser* på 100 lediga utgjorde under april 64 (manliga 70, kvinnliga 56) mot 68 i mars. I samverkan mellan arbetsförmedlingar på olika orter i landet tillsattes 6 847 platser, varav 5 137 med manliga och 1 710 med kvinnliga sökande.

Enligt preliminära siffror för *arbetslösheten inom fackförbunden* var 2,5 % av de rapporterande förbundens medlemmar arbetslösa vid månadsskiftet mars/april. Antalet av arbetslöshetsnämnderna vid utgången av april rapporterade *hjälpsökande arbetslösa* uppgick till 1 487.

En jämförelse med läget i april 1951 visar, att antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser[1] i år var högre, nämligen 109 mot 89.

I tabellavdelningen (s. 417) lämnas närmare uppgifter om arbetsförmedling, sysselsättning, arbetslöshet och byggnadstillstånd.

Wgt

[1] I siffran för antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser ingår givetvis ej blott ansökningar från arbetslösa personer utan även från ombytessökande och från sådana som är bundna av korttidsarbete.

Meddelanden från arbetsmarknadsstyrelsen

Yrkesvägledningen och skolan. En samarbetskommitté mellan skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, skolkommissionen och arbetsmarknadsstyrelsen har nyligen avlämnat ett betänkande om »Yrkesvägledningen och skolan». Kommittén har utrett frågan om samarbete och arbetsfördelning mellan skolan och ungdomsförmedlingen i samband med den yrkesvägledning, som förekommer på skolstadiet.

Den enskilde bör själv fatta beslut om sitt yrkesval, framhåller kommittén. Samhället varken kan eller bör genom någon form av påtryckning ta på sig ansvaret för de ungas val av levnadsbana. Vad yrkesvägledningen bör göra är att på olika sätt klarlägga valsituationen. Genom yrkesorientering och studieorientering kan man ge kunskaper om olika yrkesområden och utbildningsvägar. Anlagsorienteringen kan hjälpa eleverna att klarlägga sina personliga förutsättningar för olika yrken och arbetsformer. För att hjälpa ungdomarna att förverkliga sina planer måste yrkesvägledningen också bidra med en rad praktiska åtgärder, t. ex. anskaffa lämplig utbildningsplats, ge anvisningar om lån och stipendier eller vidta sociala stödåtgärder av annat slag. Yrkesvägledningen måste också följa ungdomarna en bit på vägen och genom efterkontakt förvissa sig om att den lämnade hjälpen varit ändamålsenlig. Yrkesvägledningen bör i princip vara frivillig, vilket dock inte hindrar att yrkesorienteringen, när den ingår i skolans undervisning blir obligatorisk för ifrågavarande elever. — Man bör sträva efter att bedriva yrkesvägledningen i samförstånd med hemmen. Målsmännen bör stimuleras att resonera med barnen om deras yrkesval och beredas tillfälle till personlig kontakt med yrkesvägledaren.

Tidpunkten för yrkesvalet bör med hänsyn till personlighetsutvecklingen uppskjutas så länge som möjligt — dock med iakttagande av att eleverna bör vara väl förberedda, när de slutar skolan eller när de inom skolan ställs inför en valsituation, som måste lösas. Det är värdefullt, att yrkesvägledningen i särskilt tveksamma fall, då det ej går att få tillräcklig klarhet om individens begåvning på annat sätt, också kan begagna sig av psykotekniska hjälpmedel vid anlagsbedömningen. En psykoteknisk anlagsprövning bör dock enligt kommitténs uppfattning aldrig ensam tillmätas avgörande betydelse utan måste betraktas som ett bland flera hjälpmedel.

En yrkesvägledning enligt dessa principer ställer stora krav på dem som har hand om verksamheten. Det fordras kunskaper om arbetsmarknaden, yrkesutbildningen, stipendieväsendet och skolväsendet, medicinsk sakkunskap, psykologisk bedömningsförmåga och testpsykologiska kunskaper. Det är därför nödvändigt med ett organiserat samarbete mellan lärare, skolläkare, testpsykologer samt yrkesvägledare och andra arbetsförmedlingstjänstemän.

Den yrkesorienterande undervisningen i den åttaåriga folkskolan bör enligt förslaget omfatta en veckotimme i avgångsklassen och handhas av folkskolans lärare. I sjuårig folkskola med fortsättningsskola föreslås ett motsvarande timtal. För lärarnas fortbildning på denna punkt föreslås en kursverksamhet, vari skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna medverkar. I samband med yrkesorienteringen i avgångsklassen placeras eleverna ut på olika arbetsplatser ett par veckor för att få lära känna olika arbetsmiljöer och pröva sin egen förmåga. Utplaceringen i praktik, förmedling av anställning efter skolans slut, den enskilda yrkesvägledningen i samband därmed samt efterkontakten kommer att åvila ungdomsförmedlingen.

Den yrkesvägledning, som föreslås vid realskolor, gymnasier och flickskolor, skall ges dels i samband med val av linjer och ämnen, dels i avgångsklasserna. Ungdomsförmedlingens yrkesvägledare och arbetsmarknadsstyrelsens konsulenter skall inom dessa skolformer svara för lektioner och konsultationer. Arbetet bör bedrivas i intimt samarbete med lärare, skolläkare och målsmän. Särskild uppmärksamhet bör ägnas de elever, som avbryter sina studier i annan klass än avgångsklassen. Även för de av folkhögskolornas elever, som planerar någon yrkesutbildning eller önskar byta yrke bör finnas möjlighet att konsultera en yrkesvägledare.

Kommittén har också lagt fram förslag beträffande utformningen av yrkesvägledningen inom försöksdistrikt med nioårig enhetsskola. Yrkesorienterande undervisning skall ges i de tre högsta klasserna med huvudvikten lagd vid det åttonde skolåret, som ges karaktär av orienteringsår inför en differentiering på olika praktiska och teoretiska studievägar fr. o. m. nionde skolåret. Yrkesorienteringen och den enskilda studieorienteringen skall åvila särskilda yrkesvalslärare, som också skall vara arvodesanställda hos arbetsförmedlingen för att där biträda med utplacering av eleverna i yrkespraktik och förberedande yrkesutbildning.

De äldre arbetarnas sysselsättningsproblem i Storbritannien. Enligt vad som framgår av en artikel i nr 2, 1952, av »Ministry of Labour Gazette» har det engelska arbetsministeriet beslutat inrätta en rådgivande kommitté med uppgift att biträda regeringen vid genomförande av en politik, som går ut på att söka bereda äldre arbetsdugliga personer, som så önskar, fortsatta arbets- och utkomstmöjligheter. I denna kommitté kommer att ingå representanter för industri och handel, för statliga och kommunala myndigheter samt för berörda frivilliga organisationer. Medicinsk och vetenskaplig expertis skall tillse att de senaste årens forskningar inom fysiologiens och psykologiens område beträffande åldrandets inverkan på individens behov och arbetsförmåga beaktas liksom också nödvändigheten av att bereda de äldre sådant arbete, som passar dem själva och som står i relation till deras sociala miljö. De viktigaste uppgifterna blir att få fram lämpliga sysselsättningsobjekt samt att göra en översyn av industrins anställningspolitik beträffande bl. a. den verkan föreliggande pensionsbestämmelser har

dels på de anställdas avgång ur tjänsten vid viss ålder, dels på företagens praxis vad gäller nyanställning över viss fixerad åldersgräns. En annan väsentlig uppgift blir att söka påverka ett konservativt tänkande i fråga om den tidpunkt i livet, då avgång ur tjänst bör ske.

Att den äldre arbetskraften finner sysselsättning är viktigt ur både individens och samhällets synpunkt. De överårigas del i Storbritanniens totala befolkning ökar från år till år. År 1911 fanns 2 3/4 milj. människor över pensionsåldern (65 år för män, 60 för kvinnor), dvs. 67 per tusen invånare eller en på femton. År 1947 fanns nästan 6 1/2 milj., dvs. 131 per tusen eller ungefär två på femton, medan det år 1977 kommer att finnas ca 9 1/2 milj. eller omkring 190 per tusen, dvs. nära tre på femton. Om man uttrycker saken på annat sätt kan man säga, att medan vid sekelskiftet på varje hundratal yngre människor i arbetsför ålder kom ungefär tio personer över pensionsåldern, det f. n. kommer tjugo och inom en generation trettio.

De äldres antal i proportion till de yngres ökar också för åldersgrupperna under pensionsåldern. Befolkningen i åldersgrupperna 20—40 år väntas minska med omkring 7 % till år 1960, medan antalet personer mellan 50 och 60 år väntas öka med omkring 17 %. I de yngre åldersgrupperna står, proportionellt sett, ett större antal till arbetsmarknadens förfogande än i de högre, varför reduktionen i antalet personer mellan 20 och 40 år kommer att påverka den yrkesverksamma befolkningens storlek. Detta gäller särskilt kvinnorna, även om kvinnor över 40 år numera i allt högre grad kvarstår i yrkesarbete.

Ett minskat antal barn kan delvis utjämna den verkan ett ökat antal pensionärer har, vad gäller proportionen ekonomiskt beroende i befolkningen. Men om fler och fler äldre människor skulle betyda fler och fler människor utan sysselsättning, fastän de i och för sig vore i stånd till en produktiv arbetsinsats, skulle en onödigt tung börda läggas på de arbetsföra åldrarna. Detta långsiktiga ekonomiska behov att bereda befolkningen möjlighet till en förlängd produktiv livsinsats — när fysiska och andliga förutsättningar finns — är desto mer angeläget på grund av den allmänna bristen på arbetskraft. Eftersom antalet yngre individer minskar inte bara relativt utan också absolut, kommer det år 1960 att finnas ca 400 000 män mindre i åldrarna 18—40 år än det fanns 1950. Detta förhållande är desto allvarligare som just dessa åldersgrupper i första hand rekryterar industrin samt nästan helt och hållet täcker försvarsmaktens behov. De högre åldersgrupperna utgör sålunda en av de mycket få tänkbara arbetskraftsreserverna. Den enskilde individens önskemål sammanfaller med samhällets behov, i synnerhet som det finns tydliga tecken på att ett avbrott i den normala rutinen genom pensionering ofta leder till ett för tidigt psykiskt och fysiskt åldrande. De gamla själva föredrar ofta att fortsätta med sitt arbete, antingen det nu sker på den gamla arbetsuppgiften eller i någon mindre krävande syssla. Den återstående livslängden för en man på 65 år beräknas nu till 12 3/4 år och för en kvinna på 60 år till 18 3/4 år. Att fortsätta med yrkesarbetet åtminstone någon del av denna period skulle inte bara vara ekonomiskt lönande för de

äldre utan också hjälpa dem att bevara sin vitalitet och sina intressen och ge dem en känsla av självständighet och egenvärde.

Proportionen äldre arbetstagare är redan nu tillräckligt stor för att på ett övertygande sätt visa att ålder i och för sig inte behöver vara ett hinder för en aktiv yrkesinsats. Företagna undersökningar visar också, att det bland de äldre finns en ansenlig reserv av arbetskraft, som ej tagits i anspråk, även om en exakt uppfattning om totalantalet arbetsvilliga äldre personer inte har kunnat erhållas. Även om man gör den reservationen att bland de $6^1/_2$ miljonerna människor över pensionsåldern många är oförmögna att ha ett yrkesarbete och en del redan försörja sig i »en-mansföretag» och sålunda faller utanför de omkring 750 000, som är rubricerade som anställda, kvarstår dock, att om endast en liten del vunne sysselsättning detta skulle leda till en väsentlig ökning av landets arbetskraft och i avsevärd grad öka dess produktionskapacitet.

Hembiträdeslagen. Jämlikt Kungl. Maj:ts uppdrag har styrelsen verkställt och den 16 maj 1952 till Kungl. Maj:t överlämnat en utredning rörande hittills vunna erfarenheter av hembiträdeslagen ävensom förslag rörande densamma. Styrelsen anför i huvudsak följande.

Under en lång följd av år har tillgången på hembiträden minskat. Enligt folkräkningsuppgifterna fanns år 1935 omkring 200 000 hembiträden, under det att antalet år 1945 hade nedgått till 120 000. Efter kriget har nedgången med all sannolikhet fortsatt i oförminskad takt. Den reducerade tillgången på hembiträden får ses mot bakgrunden av bl. a. den samtidiga minskningen av de årskullar, ur vilka denna arbetskraft i regel rekryteras och den ökade konkurrensen på arbetsmarknaden om denna arbetstagarkategori.

Som en följd av denna utveckling har hemmen alltmer fått inskränka på den heltidsanställda hjälpen. Även andra faktorer har bidragit härtill. Sålunda torde de under senare år kraftigt stegrade hembiträdeslönerna samt förhållandena på bostadsmarknaden ha verkat i samma riktning. Genom rationalisering och mekanisering av hushållsarbetet har behovet av lejd arbetskraft emellertid kunnat nedbringas. Bristen på hembiträden har å andra sidan lett till att man övergått till att anlita hjälp mera sporadiskt eller för vissa sysslor under ett begränsat antal dagar eller timmar per vecka; de som tar tillfällig anställning eller deltidsarbete i hemmen har mestadels benämnts hemassistenter. Medan hembiträdenas antal minskat, har däremot tillgången ökat på hemassistenter, vilka ofta är husmödrar som mer eller mindre tillfälligt söker lönarbete ute i arbetslivet.

Även om den offentliga arbetsförmedlingens verksamhet icke omspänner hela marknaden, visar dock förmedlingssiffrorna en klar tendens till minskning av såväl tillgång som efterfrågan på hembiträden. Jämförs förmedlingssiffrorna för åren 1939 och 1951, erhålls en bild av den omställning, som pågått på den husliga arbetsmarknaden. Nedanstående uppgifter avser antalet lediga och tillsatta platser för *hembiträden.*

År	Lediga platser	Tillsatta platser
1939	66 500	31 150
1947	48 500	18 600
1950	43 700	18 800
1951	39 500	17 900

I detta sammanhang må erinras, att antalet utländska hembiträden i Sverige vid utgången av år 1951 uppgick till närmare 10 000. Den utländska arbetskraften ingår delvis i de siffror, som ovan redovisats, men har icke ändrat den totala bilden av hembiträdesmarknaden.

Följande siffror visar hur såväl lediga som tillsatta platser för *hemassistenter* ökat år efter år fram till 1951.

År	Lediga platser	Tillsatta platser
1939	78 800	74 000
1947	165 000	130 000
1950	169 200	147 250
1951	154 800	136 500

Nedgången under år 1951 bekräftar länsarbetsnämndernas i det föregående redovisade uppgifter om en minskad efterfrågan på hemassistenter.

Det är styrelsens uppfattning, att hemmen i fortsättningen kommer att i allt större utsträckning anlita hemassistenter framför hembiträden. Arbetsmarknadsstyrelsen har med länsarbetsnämndernas och arbetsförmedlingarnas medverkan sökt underlätta en dylik omställning på det husliga arbetsmarknadsområdet bl. a. genom att sträva till en kontinuerlig nyrekrytering av hemassistenter. Den kursverksamhet, som sedan ett tiotal år bedrivits för denna arbetskraft, utgör ett led i dessa strävanden.

För många hem är emellertid den hjälp, som kan erhållas genom hemassistenter, icke tillräcklig. Styrelsen åsyftar närmast hem med förvärvsarbetande husmödrar. Om sådana familjer därtill har små barn, som fordrar fortlöpande vård och tillsyn, är det uppenbart, att heltidsanställd arbetskraft erfordras. I sina rapporter har länsarbetsnämnderna för övrigt framhållit, att de hem, som efterfrågar hembiträden, i stor utsträckning utgöres av sådana där husmodern har förvärvsarbete utom hemmet.

I de fall man i ett hem anställt hembiträde, har man i regel sökt på olika sätt anpassa och inordna arbetsförhållandena så, att dessa icke alltför mycket avviker från de villkor, som gäller på den övriga arbetsmarknaden. Härvid har den gällande hembiträdeslagen varit normgivande, och framför allt torde stadgandena om kvällsledighet och fridagar ha vunnit beaktande. Kännedomen om hembiträdeslagen måste sägas vara allmänt spridd, och arbetsförmedlingarna har i stor utsträckning rådfrågats, när man från någon av parternas sida varit osäker om innebörden av någon av lagens bestämmelser.

Bristen på hembiträden har emellertid gjort, att arbetsgivarna-husmödrarna ofta velat sträcka sig längre än lagen stadgar, särskilt när det gällt arbetstiden. Hembiträdeslagens karaktär av fritidslag har begränsat dess giltighet till att endast fixera det klockslag, då det ordinarie arbetet skall

anses avslutat, medan man på arbetsmarknaden i övrigt rört sig med bestämmelser om den totala arbetstiden. Strävan att göra hembiträdesyrket tilldragande har därför i många fall framtvingat en normalisering av den dagliga arbetstiden. I den mån så blivit fallet, har det ofta visat sig lättare att rekrytera och behålla arbetskraften. De hem, som överhuvudtaget kan få hembiträden, har anpassat arbetsförhållandena härefter, och man kan sålunda konstatera, att i realiteten vissa regler vunnit tillämpning i fråga om fastställande av tidpunkt för arbetets början och avslutning.

Den gjorda utredningen har enligt arbetsmarknadsstyrelsens uppfattning givit vid handen, att tiden nu är inne att inordna det husliga arbetet under arbetstidslagstiftningen. Det husliga arbetets art måste emellertid sägas lägga avsevärda hinder i vägen för att utforma detaljerade bestämmelser om nettoarbetstid, vilket skulle förutsätta förande av omständiga arbetstidsjournaler — en lösning, som speciellt i hem, där husmor har förvärvsarbete utanför hemmet, skulle vara ogörlig. En bättre form, som synes stå till buds, är att fastställa en genomsnittlig daglig bruttoarbetstid, inom vilken också skulle rymmas hembiträdets måltidsraster och sysslor för egen räkning. En daglig bruttoarbetstid på 10 timmar, av vilka 2 timmar kan beräknas bortfalla för hembiträdets egna sysslor, är den lösning som förefaller naturligast. Den reella arbetstiden per dag skulle sålunda i genomsnitt bli 8 timmar, vilket för en veckoperiod skulle motsvara 48 timmar. I den mån söndagsarbete skulle ifrågakomma, skulle denna tid kompenseras av motsvarande ledighet under veckan. Vad här sagts gäller endast den ordinarie arbetstiden; i den mån överenskommelse träffas om arbete därutöver, skall detta i regel betraktas som övertidsarbete och gottgöras därefter eller kompenseras i form av ledighet.

De förhållanden, som nu föreligger på den husliga arbetsmarknaden, kan säkerligen icke förväntas undergå någon förändring under överskådlig tid. Vid sådant förhållande synes en tidsbegränsad hembiträdeslag framstå som en obekväm och omständlig anordning. Styrelsen föreslår därför att hembiträdeslagen efter en omarbetning ges en permanent karaktär.

Mot beslutet anfördes reservation av ledamöterna Sæmund och Brodén, vilka yrkade att lagen allt framgent borde bibehålla karaktären av fritidslag och att den i sin nuvarande utformning borde göras permanent.

Arbetstidslagen. Arbetsmarknadsstyrelsen har den 16 maj 1952 till arbetstidsutredningen avgivit yttrande över en promemoria med förslag till ny arbetstidslagstiftning. I sitt yttrande anför styrelsen bl. a. följande.

Vad gäller frågan om att till en arbetstidslag sammanföra all sådan lagstiftning — med undantag av sjöarbetstidslagen — och slopa nu gällande speciallagar för jordbruk och trädgårdsskötsel, handel samt hotell, restauranger och kaféer vill styrelsen i princip tillstyrka en sådan åtgärd. I detta sammanhang bör enligt styrelsens mening också undersökas möjligheterna av att till arbetstidslagen överföra arbetarskyddslagens bestämmelser om arbetstiden och dess förläggning samt minderårigs arbetstid.

Utredningen anser, att den styrka och stabilitet organisationsväsendet på arbetsmarknaden numera har, bör göra det möjligt för statsmakterna att anförtro åt organisationerna att inom en viss ram avtala en annan reglering av arbetstiden, än den lagen föreskriver. Styrelsen ansluter sig till denna uppfattning så till vida, att den finner förutsättningarna för en reglering av arbetstiden genom kollektivavtal — i den omfattning utredningen föreslagit — vara goda inom industrin och byggnadsverksamheten, där kollektivavtalen reglerar så gott som praktiskt taget hela arbetsmarknaden. Beträffande andra områden av näringslivet är styrelsen mera tveksam om möjligheten av en reglering av arbetstiden genom kollektivavtal. Särskilt gäller detta jordbruket, vars speciella förhållande ytterligare bör beaktas av utredningen, innan den definitivt utformar sitt förslag.

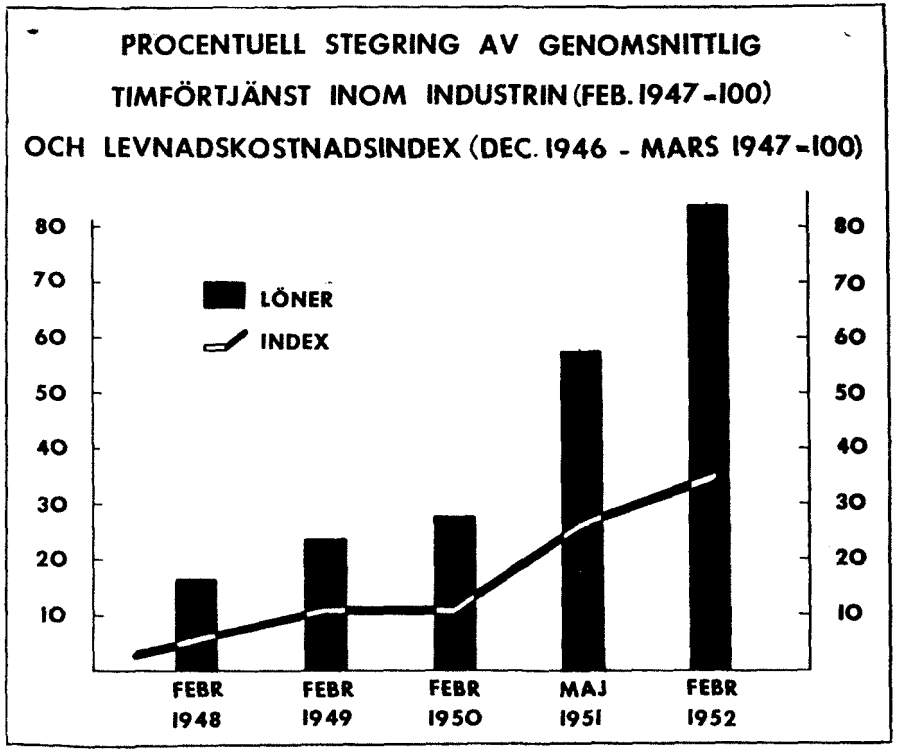
Vad gäller det husliga arbetsområdet synes ej hinder för reglering av hembiträdenas arbetstid enligt den föreslagna arbetstidslagen föreligga, enär den i lagförslaget upptagna regeln om 96 timmars arbetstid under tvåveckorsperiod för arbeten, som bedrivs såväl söndag som vardag, bör möjliggöra nödigt hänsynstagande till förhållandena inom detta område. I likhet med vad som föreslagits för jordbruket, trädgårdsskötseln och detaljhandeln bör emellertid även det husliga arbetsområdet undantas från den i lagförslaget inrymda bestämmelsen om förbud mot uttagande av arbetstagare under 18 år till övertidsarbete. I övrigt hänvisar styrelsen till sin utredning rörande hembiträdeslagen.

Vid granskningen av de undantagsbestämmelser, som finns i den nuvarande arbetstidslagstiftningen, har utredningen bl. a. funnit, att undantagsbestämmelsen rörande vissa ackordsarbeten vid jordbruket bör utgå ur lagstiftningen. Denna bestämmelse har speciell betydelse för sockerbetsodlingen, vars arbetskraftsbehov årligen medför svårlösta problem. Betodlingen sysselsätter för sommarskötsel och betupptagning 60 000—65 000 personer, varav odlarnas familjemedlemmar beräknas utgöra drygt fjärdedelen. Normalt har man på våren tre veckor till disposition för betskötseln (gallringsarbetet), medan betupptagningen på hösten brukar pågå omkring två månader. Under efterkrigsåren har emellertid gallringsarbetet på grund av arbetskraftsbristen tagit omkring en månad i anspråk. Härtill får också läggas den tid — en à två veckor — som hackningsarbetet kräver. På grund av den korta tid, som står till förfogande för gallringsarbetet, har under en lång följd av år all arbetskraft, som kunnat uppbringas, måst tagas i anspråk. En tillämpning av arbetstidslagens bestämmelser på arbetet vid betfälten skulle avsevärt försvåra möjligheterna att utnyttja den tillgängliga arbetskraften och följaktligen vara till men för sockerbetsodlingen. Därtill kommer, att småbrukare och lantarbetare, som jämte familjemedlemmar f. n. utgöra den stabilaste delen av betarbetarkåren, knappast kan anses betjänta av en dylik reglering. Oftast utför dessa arbetstagare sina arbetsuppgifter på betfälten under fritid eller — vad gäller småbrukarna och husmödrarna — i den utsträckning ordinarie arbetsuppgifter så medger.

Utredningen har vid utarbetandet av sitt förslag antagit, att flera av de

arbeten, som berörs av den nuvarande undantagsbestämmelsen om arbeten på ackord, kommer att falla under de föreslagna undantagsbestämmelserna rörande okontrollerbara och oregelbundna arbeten. För arbetsuppgifter, sammanhängande med betskötsel och betupptagning, kan emellertid detta icke anses vara fallet. Styrelsen föreslår därför, att genom en särskild bestämmelse i arbetstidslagen skötsel och upptagning av rotfrukter undantas från arbetstidslagens tillämpningsområde.

Med hänsyn till att ett avsevärt antal mindre arbetsgivare efter utsträckandet av arbetstidslagens tillämpningsområde kommer att beröras av lagstiftningen, ifrågasätter arbetsmarknadsstyrelsen lämpligheten av att de föreslagna, tämligen rigorösa straffbestämmelserna (13 §) skall gälla oavsett verksamhetens omfattning. En omformulering av 13 §, som gör det möjligt att ta större hänsyn till förhållandena på de minsta arbetsställena, bör därför enligt styrelsens uppfattning övervägas av utredningen. Icke minst det husliga arbetsområdets inordnande under arbetstidslagstiftningen påkallar en ändring av ifrågavarande paragraf.

(Uppgift om den genomsnittliga timförtjänsten i februari 1951 saknas.)

Löner och sysselsättning inom industrin i februari 1952

Nedanstående sammanställningar rörande löne- och sysselsättningsförhållanden inom industrin i februari 1952 är utarbetade på grundval av den månatliga sysselsättningsstatistiken och kvartalsstatistiken för lönesummor och arbetstimmar.

Beträffande använda beräkningsmetoder m. m. hänvisas till redogörelserna för de i februari och augusti 1948 utförda undersökningarna. (Soc. Medd. 1948: 6, sid. 475 och 1948: 12, sid. 974.)

Tab. 1. Indextal (febr. 1951 = 100) för sysselsättningen inom industrin

Industrigrupper	Antal anställda arbetare exkl. permitterade i februari 1952[1]			Industrigrupper	Antal anställda arbetare exkl. permitterade i februari 1952		
	båda könen	män	kvinnor		båda könen	män	kvinnor
Malmbrytning o. metallind.	102·7	102·2	109·5	*Livsmedelsindustri* . . .	97·0	96·2	99·2
Gruvor o. anrikningsverk	104·2	103·9	·	Kvarnar	94·1	95·0	·
Järn-, stål- o. kopparverk	101·6	101·1	127·6	Bageriindustri	97·4	95·8	101·2
Järn- o. stålmanufaktur .	102·0	101·0	110·0	Sockerindustri	81·9	83·1	72·4
Mekaniska verkstäder . .	102·4	102·1	109·0	Choklad- o. konfektind. .	99·6	93·2	103·8
Reparationsverkstäder . .	103·1	103·0	·	Mejeriindustri	98·8	97·7	109·6
Skeppsvarv	104·7	104·7	·	Slakterier o. charkuterier	102·5	102·5	102·6
Elektroteknisk industri .	104·8	103·7	108·8	Fiskber.-anst. o. konservf.	93·3	95·8	91·8
Annan metallindustri . .	100·2	99·5	104·2	Margarinindustri	90·2	91·3	·
				Bryggerier o. läskedrycksf.	99·6	99·7	98·9
Jord- och stenindustri . .	100·4	99·8	105·8	Tobaksfabriker	100·9	98·3	102·0
Kolgruvor	114·7	114·7	·	Annan livsmedelsindustri	89·7	88·1	93·6
Torvindustri	101·0	101·7	·				
Stenindustri	100·8	100·7	·	*Textil- o. beklädnadsind.* .	90·3	91·0	89·8
Kalk- och kritbruk . . .	97·6	98·0	·	Ylleindustri	85·0	84·5	85·5
Cementfabriker	105·8	105·7	·	Bomullsindustri	90·8	90·8	90·8
Cementvarufabriker . . .	95·6	95·5	·	Linne- o. juteindustri . .	99·0	99·6	98·4
Tegelbruk	98·8	98·9	·	Trikåfabriker	89·7	88·5	90·1
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	104·8	102·7	109·7	Sömnadsindustri	89·4	92·4	88·7
Glasindustri	96·2	95·8	99·6	Hatt- o. mössfabriker . .	93·5	85·3	96·3
Annan jord- o. stenindustri	100·4	101·2	·	Annan hithörande industri	96·0	96·5	95·3
				Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	89·1	89·2	88·9
Träindustri	96·6	96·5	100·4	Garverier	89·5	89·1	·
Sågverk o. hyvlerier . .	98·4	98·1	119·3	Päls- o. skinnvarufabriker	102·7	96·9	108·7
Låd- o. wallboardfabriker	97·7	96·5	125·9	Skoindustri	85·5	86·5	84·0
Byggnadssnickerifabriker	94·5	94·1	·	Andra lädervarufabriker .	89·8	86·8	95·1
Möbelfabriker	95·2	95·4	·	Gummivarufabriker . . .	89·4	91·6	85·7
Svarveri- o. skidfabriker .	95·5	95·8	·	Annan hithörande industri	83·5	83·8	82·7
Annan trävaruindustri .	93·1	94·5	85·8	*Kemisk-teknisk industri* .	98·0	98·2	97·3
Pappers- o. grafisk ind. .	102·9	103·2	101·1	Färg-, olje- o. parfymfabr.	94·8	96·6	89·3
Pappersmassefabriker . .	104·9	104·6	123·5	Sprängämnesfabriker . .	101·6	99·2	107·4
Pappersbruk o. pappfabr.	102·8	103·0	101·0	Tändsticksfabriker . . .	107·9	105·9	110·6
Papp- o. pappersvaruind.	100·0	104·1	94·5	Annan kemisk-tekn. ind.	96·8	97·6	91·7
Grafisk industri	101·6	101·5	101·9	**Samtl. industrigrupper**	98·9	99·7	95·4

[1] För grupper om mindre än 200 arbetare har indextal ej beräknats.

Tab. 2. Antal arbetare med deltidsarbete och förkortad arbetstid i % av samtliga arbetare

Näringsgrenar	Februari 1951		Februari 1952	
	Deltid	Korttid	Deltid	Korttid
Malmbrytning o. metallindustri	0·4	0·1	0·5	0·2
Jord- o. stenindustri	1·3	1·1	2·0	0·9
Träindustri	0·4	0·5	0·4	1·6
Pappers- o. grafisk industri	0·4	0·1	1·0	0·0
Livsmedelsindustri	1·9	0·8	2·2	1·0
Textil- o. beklädnadsindustri	5·1	0·3	5·6	5·6
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	2·6	0·3	2·7	2·1
Kemisk-teknisk industri	2·6	0·1	2·3	0·2
Samtliga industrigrupper	1·6	0·3	1·7	1·3

Beräkningarna angående sysselsättningens förändringar berör ca 6 600 företag med ca 483 000 anställda i februari 1952. Redovisningen angående löneförhållandena bygger på uppgifter från ca 2 500 företag med ca 10 milj. arbetstimmar under en sexdagarsperiod.

Sysselsättningsförhållanden. I tab. 1 anges hur antalet anställda arbetare förändrats inom olika industrigrupper från februari 1951 till februari 1952. I genomsnitt för hela industrin har antalet anställda arbetare minskat med 1,1 % och därav manliga med 0,3 och kvinnliga arbetare med 4,6 %. Ökad sysselsättning redovisas för malmbrytning och metallindustri (2,7 %), jord- och stenindustri (0,4 %) samt pappers- och grafisk industri (2,9 %). Inom övriga industrigrupper har sysselsättningen minskat. Störst har nedgången varit inom läder-, hår- och gummivaruindustrin samt textil- och beklädnadsindustrin, där antalet anställda arbetare var 10,9 resp. 9,7 % lägre i februari 1952 än vid samma tidpunkt föregående år.

Beträffande alla beräkningar, som avser sysselsättningens förändringar, bör observeras att sammanställningarna bygger på uppgifter från företag

Tab. 3. Indextal (februari 1951 = 100) för sysselsättningen inom företag av olika storlek i februari 1952

Industrigrupper	Företag, vilka 1951 sysselsatte								
	1—10 arb.	11—25 arb.	26—50 arb.	51—100 arb.	101—200 arb.	201—500 arb.	501—1 000 arb.	över 1 000 arb.	Samtliga grupper
Malmbrytning o. metallind.	100·3	101·3	102·8	100·8	102·1	102·7	101·3	104·1	102·7
Jord- och stenindustri	110·6	98·9	97·6	101·1	100·0	101·6	97·4	·	100·4
Träindustri	100·4	95·6	94·2	95·9	97·6	98·9	·	—	96·6
Pappers- o. grafisk industri	104·3	99·0	99·9	101·0	104·9	102·1	105·9	101·6	102·9
Livsmedelsindustri	102·3	98·3	98·8	93·3	95·1	100·8	94·0	—	97·0
Textil- o. beklädnadsindustri	90·1	88·0	90·9	89·0	86·7	90·6	97·1	90·5	90·8
Läder-, hår- o. gummivaruind.	93·7	84·9	90·2	86·5	87·8	91·9	·	·	89·1
Kemisk-teknisk industri	102·3	96·4	91·9	97·6	100·1	98·1	·	·	98·0
Samtliga industrigrupper	100·7	96·8	97·2	96·0	96·7	98·8	100·7	102·3	98·9

som besvarat socialstyrelsens rapportkort vid båda de tillfällen mellan vilka jämförelsen görs. Detta har till följd att hänsyn icke kunnat tas till tillkomsten av nya eller avgången av gamla företag. Vidare avser beräkningarna av antal anställda förhållandena en viss given veckodag, vanligen en fredag, och korttidspermitteringar, som exempelvis får formen av minskat antal arbetsdagar per vecka, inverkar på resultatet av beräkningarna endast i den mån permitteringarna varit förlagda till denna veckodag.

Förekomsten av korttidsarbete och deltidsarbete redovisas i tab. 2 och avser förhållandena under en avlöningsperiod i slutet av februari 1951 och februari 1952. Med deltidsarbete avses arbetstid som är minskad på grund av arbetstagarens personliga förhållanden och med korttidsarbete arbete som har avkortats på grund av driftsförhållandena vid företaget. I genomsnitt för hela industrin hade 1,3 % av arbetarna förkortad arbetstid och 1,7 % deltidsarbete under en avlöningsperiod i februari 1952. Motsvarande antal 1951 var 0,3 resp. 1,6 %. Mest förekommer förkortad arbetstid inom textil- och beklädnadsindustrin där, i februari 1952, 5,6 % av arbetarna hade sådan nedskärning av arbetstiden. I februari 1951 var antalet 0,3 %.

I tab. 3 anges hur antalet anställda arbetare förändrats inom företag av olika storlek fördelade på industrigrupper. De i tabellen angivna indextalen för samtliga industrigrupper har i efterföljande tablå sammanställts med motsvarande uppgifter fr. o. m. augusti 1946.

	Företag, vilka sysselsatte							
	1–10 arb.	11–25 arb.	26–50 arb.	51–100 arb.	101–200 arb.	201–500 arb.	501–1 000 arb.	över 1 000 arb.
Aug. 1946/47 (Aug. 1946 = 100)	109·3	102·6	100·6	98·0	98·3	97·5	97·4	96·3
Febr. 1947/48 (Febr. 1947 = 100)	105·4	100·8	100·5	100·3	100·6	100·2	98·6	98·2
Aug. 1947/48 (Aug. 1947 = 100)	108·3	99·2	99·0	102·5	100·3	102·4	101·6	103·5
Febr. 1948/49 (Febr. 1948 = 100)	105·4	99·3	99·5	99·4	101·1	99·4	101·9	101·5
Maj 1948/49 (Maj 1948 = 100)	102·8	98·1	99·0	99·2	100·1	100·1	101·5	102·7
Aug. 1948/49 (Aug. 1948 = 100)	102·8	98·0	99·2	100·1	100·6	99·7	99·8	102·0
Nov. 1948/49 (Nov. 1948 = 100)	103·4	99·0	98·0	99·8	100·2	100·5	100·2	100·6
Febr. 1949/50 (Febr. 1949 = 100)	102·2	99·6	97·6	100·2	100·5	100·2	101·1	99·9
Maj 1949/50 (Maj 1949 = 100)	102·8	100·4	98·6	99·5	99·0	100·4	101·0	98·8
Aug. 1949/50 (Aug. 1949 = 100)	103·9	100·3	98·9	100·8	99·0	100·4	101·0	99·2
Nov. 1949/50 (Nov. 1949 = 100)	105·1	101·8	101·0	101·6	101·9	101·2	102·1	99·5
Febr. 1950/51 (Febr. 1950 = 100)	107·6	102·8	103·2	102·0	102·2	101·7	103·1	100·6
Maj 1950/51 (Maj 1950 = 100)	104·9	101·6	103·7	102·1	102·4	102·6	102·8	101·9
Aug. 1950/51 (Aug. 1950 = 100)	106·1	101·3	101·8	101·3	102·4	102·3	103·1	102·6
Nov. 1950/51 (Nov. 1950 = 100)	101·3	98·5	98·9	98·4	99·4	99·9	102·2	102·6
Febr. 1951/52 (Febr. 1951 = 100)	100·7	96·8	97·2	96·0	96·7	98·8	100·7	102·3

Omsättningen av arbetskraft mätt i det procentuella antalet arbetare, som under loppet av en vecka tagit anställning resp. slutat en anställning, anges i efterföljande tablå. Av de arbetare, som under loppet av en vecka i februari 1952 slutat sin anställning, hade 14 % slutat på grund av uppsägning från arbetsgivaren. Motsvarande antal för november 1951 och februari 1951 var 16 resp. 9 %. Vidare anges för undersökningstillfällena fr. o. m. februari

1947 det genomsnittliga procentuella antalet anställda och avgångna arbetare under en vecka för samtliga industrigrenar.

Industrigrupper	Antalet under en vecka avgångna resp. nyanställda arbetare i procent av totalantalet anställda									
	Avgångna arbetare					Anställda arbetare				
	febr. 1952	nov. 1951	aug. 1951	maj 1951	febr. 1951	febr. 1952	nov. 1951	aug. 1951	maj 1951	febr. 1951
Samtliga industrigrupper	0·6	0·7	1·1	1·1	0·6	0·5	0·8	0·9	0·8	0·7
Därav:										
Trikåfabriker	0·9	1·0	1·2	1·2	1·1	0·3	0·5	1·1	1·1	1·4
Sömnadsindustri	0·8	1·0	1·2	1·1	0·7	0·6	0·4	1·3	0·6	1·0
Skeppsvarv	0·7	0·8	1·5	1·4	0·9	1·1	1·3	1·3	1·1	0·9
Järn-, stål- o. kopparverk	0·6	0·6	1·0	1·0	0·4	0·6	0·9	1·1	0·7	0·6
Järn- och stålmanufaktur	0·6	0·8	1·1	1·0	0·6	0·7	1·0	1·0	0·8	0·8
Mekaniska verkstäder	0·6	0·6	1·0	1·0	0·6	0·6	0·8	0·9	0·7	0·7
Elektroteknisk industri	0·6	0·9	1·6	1·1	0·9	0·6	1·4	1·6	0·8	1·1
Sågverk och hyvlerier	0·5	1·1	0·9	0·9	0·4	0·4	0·5	0·8	1·4	0·7
Ylleindustri	0·5	0·8	1·0	1·1	0·6	0·1	0·4	0·6	0·7	0·8
Bomullsindustri	0·5	0·8	1·2	1·0	0·8	0·4	0·4	1·0	0·7	0·7

	Februari		Maj		Augusti		November	
	avgångna	anställda	avgångna	anställda	avgångna	anställda	avgångna	anställda
1947	0·8	1·0	1·3	1·2	1·3	1·3	0·9	1·1
1948	0·7	0·8	1·1	1·0	1·1	1·0	0·8	0·9
1949	0·7	0·7	1·0	0·9	0·9	1·0	0·7	0·7
1950	0·6	0·7	1·0	0·8	1·0	0·9	0·7	0·9
1951	0·6	0·7	1·1	0·8	1·1	0·9	0·7	0·8
1952	0·6	0·5						

Löneförhållanden. I tab. 4 och 5 anges hur den genomsnittliga timförtjänsten förändrats sedan februari 1947 och november 1951. Någon redovisning av timförtjänstens absoluta storlek uttryckt i ören i likhet med redo-

Tab. 4. Indextal (februari 1947 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin

	febr. 1949	maj 1949	aug. 1949	nov. 1949	febr. 1950	maj 1950	aug. 1950	nov. 1950	febr. 1951	maj 1951	aug. 1951	nov. 1951	febr. 1952
Malmbrytning o. metallindustri	123·9	126·3	126·2	127·6	128·4	131·7	131·4	134·7	149·8	155·7	161·6	166·6	184·1
därav: verkstadsindustri m. m.[1]	122·9	125·0	125·0	126·3	127·2	129·9	130·2	132·9	148·3	153·5	159·8	164·6	181·6
Jord- o. stenind.	130·9	132·7	135·2	134·4	133·9	138·2	139·2	139·2	—	165·8	169·1	171·8	192·2
Träindustri	121·3	122·8	123·8	124·3	123·7	127·8	129·3	131·5	—	157·8	160·3	161·7	183·0
Pappers- o. graf. ind.	122·0	123·8	123·1	124·5	124·5	129·1	128·7	131·1	—	164·9	165·4	167·1	187·2
Livsmedelsindustri	119·1	121·0	120·9	120·4	122·0	124·8	124·2	124·8	—	151·9	151·8	154·0	171·4
Textil- o. beklädnadsindustri	124·7	126·3	126·3	127·2	128·2	130·0	130·9	132·2	—	155·1	155·7	156·3	174·3
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	128·0	130·0	130·8	131·6	132·9	135·6	136·0	138·2	—	157·4	159·0	160·4	180·3
Kemisk-teknisk ind.	121·4	123·0	124·2	125·3	125·4	129·4	130·0	131·8	—	153·0	153·0	158·4	177·6
Samtl. ind.-grupper	**123·6**	**125·5**	**125·8**	**126·8**	**127·6**	**130·9**	**130·9**	**133·4**	—	**157·4**	**160·5**	**164·5**	**183·9**

[1] Häri ingår grupperna järn- och stålmanufaktur, mekaniska verkstäder, reparationsverkstäder, skeppsvarv, elektroteknisk industri och annan metallindustri.

Tab. 5. Indextal (november 1951 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin i februari 1952

Industrigrupper	Indextal (november 1951 = 100)			Industrigrupper	Indextal (november 1951 = 100)		
	vuxna män	vuxna kvinnor	män, kvinnor o. minderåriga		vuxna män	vuxna kvinnor	män, kvinnor o. minderåriga
Malmbrytning o. metallind.	110·4	111·3	110·5	*Livsmedelsindustri* . . .	111·2	112·6	111·3
Gruvor o. anrikningsverk	113·1	·	113·2	Kvarnar	113·3	.	112·4
Järn-, stål- o. kopparverk	110·5	·	110·7	Bageriindustri	110·2	108·4	110·0
Järn- o. stålmanufaktur .	110·1	112·8	110·2	Sockerindustri	109·4	116·7	109·4
Mekaniska verkstäder . .	109·5	110·3	109·6	Choklad- o. konfektind. .	113·4	112·7	114·3
Reparationsverkstäder . .	109·9	—	111·3	Mejeriindustri	115·9	·	116·6
Skeppsvarv	112·7	—	112·5	Slakterier o. charkuterier	106·4	112·0	107·1
Elektroteknisk industri .	109·2	111·5	109·7	Fiskber.-anst. o. konservf.	113·9	106·0	110·4
Annan metallindustri . .	110·4	112·3	110·6	Margarinindustri	111·2	·	111·7
				Bryggerier o. läskedrycksf.	115·9	122·9	116·9
Jord- o. stenindustri . . .	111·9	114·7	111·9	Tobaksfabriker	112·6	115·8	115·2
Kolgruvor	113·7	·	113·8	Annan livsmedelsindustri	109·2	·	109·4
Torvindustri	·	—	·				
Stenindustri	110·1	·	110·2	*Textil- o. beklädnadsind.* .	108·6	113·0	111·5
Kalk- och kritbruk . . .	115·5	·	115·8	Ylleindustri	108·2	112·3	110·3
Cementfabriker	111·3	·	111·0	Bomullsindustri	108·6	113·8	111·0
Cementvarufabriker . . .	108·4	—	108·4	Linne- o. juteindustri . .	·	·	·
Tegelbruk	111·7	·	111·9	Trikåfabriker	108·3	113·6	112·8
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	114·1	114·1	113·9	Sömnadsindustri	108·4	112·2	112·8
Glasindustri	111·1	·	111·4	Hatt- o. mössfabriker . .	109·5	113·7	114·8
Annan jord- o. stenindustri	·	—	·	Annan hithörande industri	110·1	114·3	111·6
				Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	110·4	115·6	112·4
Träindustri	112·7	119·2	113·2	Garverier	110·6	·	110·5
Sågverk o. hyvlerier . .	114·5	·	115·3	Päls- o. skinnvarufabriker	109·5	·	108·8
Låd- o. wallboardfabriker	112·5	·	113·5	Skoindustri	112·0	117·9	114·8
Byggnadssnickerifabriker	112·2	·	112·4	Andra lädervarufabriker .	112·2	·	115·6
Möbelfabriker	111·0	·	111·2	Gummivarufabriker . . .	108·6	112·7	109·4
Svarveri- o. skidfabriker .	110·5	·	111·4	Annan hithörande industri	·	·	·
Annan trävaruindustri .	112·9	·	113·0				
				Kemisk-teknisk industri .	111·2	115·7	112·1
Pappers- o. grafisk ind. .	111·5	113·1	112·0	Färg-, olje- o. parfymfabr.	111·8	118·1	112·8
Pappersmassefabriker . .	114·5	·	114·4	Sprängämnesfabriker . .	119·1	116·8	117·9
Pappersbruk o. pappfabr.	111·9	115·9	112·4	Tändsticksfabriker . . .	116·8	119·1	118·0
Papp- o. pappersvaruind.	109·5	111·2	110·7	Annan kemisk-tekn. ind. .	109·2	111·5	109·7
Grafisk industri	109·9	113·1	111·1	**Samtl. industrigrupper**	**111·0**	**113·2**	**111·8**

visningarna vid föregående kvartal kan ej göras för undersökningstillfället i februari 1952, till följd av att en förhållandevis stor del av företagen vid den tidpunkt undersökningen avser ännu ej hunnit tillämpa de från och med årsskiftet gällande nya avtalen.

I diagrammet på sid. 411 åskådliggörs utvecklingen av genomsnittliga timförtjänsten inom samtliga industrigrenar sedan februari 1947 och prisutvecklingen under samma tid enligt socialstyrelsens levnadskostnadsindex exklusive skatter och sociala förmåner. Som bas för levnadskostnadsindex har tagits medeltal för prisläget december 1946—mars 1947. De angivna procenttalen för genomsnittlig timförtjänst avser löneläget i senare delen av resp. månad och för levnadskostnadsindex prisläget medio månaden efter den i diagrammet angivna. *A. N-t.*

Tabeller till berättelserna över arbetsmarknaden

A. Arbetsförmedling [1]

Tab. 1. Översikt av verksamheten vid de olika arbetsförmedlingarna under april 1952

Arbetsförmedlingen i	Hela verksamheten				Kvinnliga avdelningen				Ansökningar per 100 led. pl.
	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser	Därav högst 1 veck. varakt.	
Stockholms stad	25 268	26 427	17 274	12 950	9 115	13 439	7 003	5 552	96
Stockholms län	3 777	5 305	2 451	703	1 332	2 475	967	422	71
Uppsala län	3 278	2 329	1 173	265	1 456	1 076	508	182	141
Södermanlands län . . .	4 276	4 336	2 336	434	1 472	1 514	646	158	99
Östergötlands län	7 090	6 135	3 449	1 545	2 709	2 226	1 181	431	116
Jönköpings län	3 793	3 352	1 829	453	1 579	1 644	804	308	113
Kronobergs län	2 488	2 384	1 539	304	981	1 008	547	154	104
Kalmar län	3 708	3 413	2 136	493	1 178	1 215	675	167	109
Gotlands län	741	777	361	65	280	302	142	31	95
Blekinge län	3 253	2 209	1 862	730	1 274	1 002	819	445	147
Kristianstads län	4 510	3 891	2 232	515	1 633	1 570	791	237	116
Malmö stad	6 742	6 387	5 262	3 606	2 124	2 303	1 768	1 151	106
Malmöhus län i övrigt . .	8 837	6 666	5 160	1 831	2 988	2 535	1 671	614	133
Hallands län	2 378	2 179	1 319	325	1 044	1 029	526	148	109
Göteborgs stad	13 390	12 581	9 437	5 595	4 511	4 625	3 262	2 427	106
Gbg o. Boh. län i övrigt .	2 604	2 486	1 606	479	1 088	1 215	631	212	105
Älvsborgs län	5 546	3 758	2 193	451	2 243	1 704	845	280	148
Skaraborgs län	3 014	2 862	1 450	293	1 120	1 180	511	135	105
Värmlands län	4 496	4 319	2 906	678	1 703	1 689	1 100	343	104
Örebro län	3 651	3 634	1 913	536	1 441	1 549	814	372	100
Västmanlands län	3 124	3 493	1 690	291	1 287	1 360	723	182	89
Kopparbergs län	4 241	4 288	2 075	243	1 440	1 591	696	210	99
Gävleborgs län	4 845	4 694	3 275	1 347	1 695	1 810	1 229	613	103
Västernorrlands län . . .	5 881	4 160	3 080	718	1 595	1 389	865	338	141
Jämtlands län	2 031	1 737	1 271	129	530	709	415	97	117
Västerbottens län	3 889	3 120	2 243	277	1 224	1 357	803	183	125
Norrbottens län	5 643	3 797	2 720	290	1 461	1 248	784	231	149
Summa april 1952	**142 494**	**130 719**	**84 242**	**35 546**	**50 503**	**54 764**	**30 726**	**15 623**	**109**
» mars 1952	144 717	121 421	82 673	37 344	50 760	47 905	29 177	14 433	119
» april 1951	155 807	174 407	105131	53 476	47 294	62 807	32 109	15 947	89
» » 1950	152 471	149 252	91 820	41 893	44 948	63 021	30 137	15 629	102
» » 1949	145 933	141 757	86 114	34 879	41 288	66 059	30 318	16 147	103

[1] En arbetssökande person anses göra en ansökning om arbete varje månad han besöker arbetsförmedlingen. Därest han anvisas arbete och efter dettas avslutande återkommer till kontoret under samma månad, räknas han dock ha gjort förnyad ansökning. En och samma arbetssökande person kan sålunda motsvaras av flera arbetsansökningar under samma månad.

En del av platserna inom ett yrke kan besättas med sökande från annan yrkesgrupp. Till följd härav kan de tillsatta platserna inom en yrkesgrupp överstiga antalet sökande i samma grupp.

Tab. 2. Översikt av verksamheten inom olika yrkesgrupper under april 1952[1]

Yrkesgrupper	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen				
	P	A	L	T	Därav 1 v.	P	A	L	T	Därav 1 v.
Jordbruk o. skogsbruk	7 682	8 356	9 900	5 735	532	378	434	799	643	113
Jordbruk	3 896	4 265	4 632	1 846	162	219	255	290	215	51
Trädgårdsskötsel . .	669	803	2 113	1 595	254	153	172	451	376	54
Fiske	90	111	20	7	—	—	—	—	—	—
Skogsbruk	3 027	3 177	3 135	2 287	116	6	7	58	52	8
Industri o. hantverk .	43 088	47 158	34 207	20 312	719	7 963	8 554	3 777	1 759	104
Malmbr. o. metallind.	6 589	7 429	10 658	3 132	30	534	598	544	247	—
Jord- o. stenind. .	1 066	1 151	1 359	746	13	75	100	60	30	1
Träindustri	2 428	2 561	1 841	932	22	58	62	15	10	—
Pappers- o. graf. ind.	822	904	946	437	38	285	311	210	84	1
Livsmedelsindustri .	2 457	2 822	1 721	1 014	145	1 028	1 139	555	284	14
Textil- o. bekl.-ind.	6 699	7 098	2 427	1 131	87	5 268	5 593	2 000	911	87
Läder-, hår- o. gummivaruindustri .	2 310	2 439	500	249	2	597	616	175	73	—
Kemisk-teknisk ind.	300	328	516	313	4	111	128	214	118	1
Byggnadsverksamhet	20 433	22 397	14 195	12 322	378	7	7	4	2	—
Kraft- o. vattenverk	84	84	44	36	—	—	—	—	—	—
Samfärdsel	10 351	15 199	15 355	14 317	9 531	358	419	225	145	29
Landtransp. Luftfart	4 816	8 587	11 455	10 612	9 339	241	256	146	80	19
Sjöfart	5 535	6 612	3 900	3 705	192	117	163	79	65	10
Handel	10 965	16 113	20 673	12 386	6 548	6 914	10 271	14 889	8 245	4 198
Affärsverksamhet .	4 206	4 340	4 065	1 496	99	2 537	2 606	2 903	1 113	78
Lagerarbete . . .	1 496	2 035	1 726	1 275	305	234	272	215	153	32
Bank- o. försäkringsv.	114	122	177	88	—	18	13	21	17	—
Hotell, rest., storhush.	5 149	9 616	14 705	9 527	6 144	4 130	7 380	11 750	6 962	4 088
Förvaltn. o. fria yrken	13 691	16 412	11 832	7 794	4 104	5 070	5 666	5 319	2 723	723
Allmän tjänst . .	450	504	217	120	3	16	16	2	1	—
Socialvård	93	94	139	81	8	63	64	99	60	8
Tekniska arbetsomr.	3 259	3 292	1 237	498	3	218	219	114	56	2
Kontorsarbete . .	5 216	5 348	4 947	1 926	54	3 864	3 456	3 891	1 453	51
Undervisning m. m.	1 412	1 490	912	806	89	827	870	498	438	50
Konstnärlig verks. .	3 261	5 684	4 380	4 863	3 947	582	1 041	715	715	612
Hälso- o. sjukvård .	2 111	2 398	3 336	1 776	140	1 962	2 236	2 977	1 617	133
Husligt arbete . . .	9 550	16 096	24 897	14 317	9 955	9 545	16 091	24 865	14 288	9 929
Genomgående yrken, div. arb.	6 375	10 229	9 579	7 151	3 897	810	1 178	1 832	1 234	333
Genomgående yrken	3 285	4 820	5 763	3 412	1 009	805	1 173	1 805	1 208	324
Diversearbete . . .	3 090	5 409	3 816	3 739	2 888	5	5	27	26	9
Annat arbete	10 369	10 533	940	454	120	5 559	5 654	81	72	61
Extra skördehjälp m. m.	132	132	139	123	120	65	65	69	61	61
Elevpraktikarbete .	968	969	801	331	—	51	51	12	11	—
Utan avslut. utbildn.	9 269	9 432	—	—	—	5 443	5 538	—	—	—
Summa	114 182	142494	130719	84 242	35 546	38 559	50 503	54 764	30 726	15 623
Därav under 18 år	10 950	11 105	9 386	4 738	433	6 163	6 259	4 283	2 454	246

[1] Förkortningar använda i tab. 2 och 3: P = arbetssökande personer, A = ansökningar om arbete, L = lediga platser, T = tillsatta platser, 1 v. = tillsatta platser med högst en veckas varaktighet.

Tab. 3. Verksamheten inom olika yrkesgrupper vid de särskilda arbetsförmedlingarna under april 1952[1]

Arbetsförmedlingen i	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T	A	L	T
	Jordbruk, trädg.-skötsel o. fiske			Skogsbruk			Malmbrytning o. metallindustri			Trä- o. pappersindustri			Byggnadsverksamhet		
Stockholm . .	78	32	7	1	—	—	1 188	1 168	344	197	324	83	2 309	538	457
Stockholms l.	369	580	267	80	108	77	328	661	170	68	101	25	1 034	691	532
Uppsala l. . .	195	187	70	24	36	17	150	254	83	44	93	21	344	223	195
Södermanl. l.	304	390	150	65	215	180	498	763	305	83	91	30	607	498	426
Östergötl. l. .	320	647	162	27	86	31	525	680	137	172	98	35	768	526	387
Jönköpings l.	127	245	107	28	64	53	208	197	62	272	111	58	586	531	427
Kronobergs l.	114	118	64	70	159	126	131	110	50	236	140	77	373	330	283
Kalmar l. . .	187	234	95	50	121	51	210	189	71	286	155	103	765	556	442
Gotlands l. .	49	53	19	—	5	2	18	14	3	8	16	6	147	97	71
Blekinge l. .	110	81	48	11	87	82	203	96	51	82	15	10	644	382	364
Kristianst. l. .	374	764	262	26	26	24	173	170	86	195	92	62	909	524	472
Malmö . . .	224	272	249	4	4	4	310	449	149	113	28	24	543	229	220
Malmöh. l. i ö.	890	942	799	9	18	15	317	341	143	141	65	46	1 208	637	603
Hallands l. .	179	270	132	5	16	16	113	133	67	43	26	16	378	251	226
Göteborg . .	138	126	107	15	11	9	522	1 401	195	142	90	42	1 369	619	575
Gbg Boh. l. i ö.	87	110	67	17	16	9	148	118	67	58	48	30	481	433	349
Älvsborgs l. .	165	173	88	45	66	45	286	347	119	137	132	72	1 039	656	596
Skaraborgs l.	233	328	124	17	99	87	168	220	46	89	58	29	549	311	271
Värmlands l. .	159	264	162	209	354	251	261	345	154	114	135	59	770	628	555
Örebro l. . .	86	163	53	28	76	36	188	527	132	54	63	31	524	508	439
Västmanl. l. .	188	263	130	71	64	36	427	761	186	47	73	29	539	333	259
Kopparbergs l.	124	113	43	317	325	263	344	744	169	102	156	68	1 014	673	549
Gävleborgs l.	96	139	81	186	155	115	205	313	111	149	192	77	988	719	593
Västernorrl. l.	109	75	47	229	190	149	204	225	80	267	179	98	1 262	957	892
Jämtlands l. .	58	56	28	312	233	187	50	30	7	23	27	16	679	450	433
Västerb. l. .	112	90	58	300	182	131	115	150	61	165	163	127	988	666	627
Norrbottens l.	104	50	29	1 031	419	291	139	252	84	178	116	95	1 580	1 229	1 079
Summa	**5 179**	**6 765**	**3 448**	**3 177**	**3 135**	**2 287**	**7 429**	**10658**	**3 182**	**3 465**	**2 787**	**1 869**	**22897**	**14195**	**12822**

	Övriga industrigrupper			Samfärdsel o. handel			Förvaltning o. fria yrken			Sjukvård o. husligt arbete			Annat arbete		
Stockholm . .	732	687	320	9 560	12023	9 541	4 662	3 643	1 958	3 135	5 961	3 038	3 406	2 051	1 526
Stockholms l.	187	255	79	393	769	302	163	159	66	798	1 575	675	357	406	258
Uppsala l. . .	272	158	76	355	378	159	519	173	112	398	621	309	977	206	131
Södermanl. l.	353	262	124	651	881	532	520	215	96	455	723	310	740	298	183
Östergötl. l. .	1 088	231	132	1 243	1 621	1 218	1 161	500	355	832	1 338	760	954	408	232
Jönköpings l.	687	207	84	430	585	246	279	226	128	616	940	497	560	246	167
Kronobergs l.	279	277	180	236	314	164	113	157	133	446	627	354	490	152	108
Kalmar l. . .	317	279	149	660	832	540	328	218	139	403	600	363	502	229	183
Gotlands l. .	82	117	28	119	235	130	40	32	22	69	160	56	209	48	24
Blekinge l. .	364	111	88	629	609	536	202	126	91	535	521	439	473	181	153
Kristianst. l. .	749	378	247	609	872	473	255	193	130	511	619	286	709	253	190
Malmö . . .	569	171	157	2 005	2 162	2 066	1 168	1 088	978	780	1 363	973	1 026	621	442
Malmöh. l. i ö.	1 135	384	255	1 846	1 652	1 329	638	509	406	857	1 125	660	1 796	993	904
Hallands l. .	469	169	89	377	587	378	156	101	67	300	480	220	358	146	108
Göteborg . .	1 299	368	208	4 935	4 756	4 238	1 916	1 430	1 110	1 721	2 597	2 009	1 333	1 183	944
Gbg Boh. l. i ö.	685	188	108	421	893	529	172	134	109	308	453	269	227	93	69
Älvsborgs l. .	1 818	481	234	487	545	285	488	205	104	562	924	498	519	229	152
Skaraborgs l.	446	373	89	354	429	260	282	142	82	418	635	281	458	267	181
Värmlands l.	343	187	137	567	639	415	638	449	358	800	978	621	635	340	194
Örebro l. . .	546	400	223	433	485	206	745	384	197	468	765	433	579	263	163
Västmanl. l. .	176	193	73	416	579	299	364	265	155	490	593	308	406	369	215
Kopparbergs l.	263	158	64	404	732	242	288	201	97	570	837	394	815	349	186
Gävleborgs l. .	410	171	117	1 302	1 146	859	369	684	575	556	733	468	584	442	279
Västernorrl. l.	272	140	93	1 395	1 084	869	388	222	118	700	813	527	1 055	275	207
Jämtlands l. .	58	72	44	228	292	205	117	89	49	288	420	244	218	68	58
Västerb. l. .	133	102	58	667	490	385	203	141	72	697	972	574	509	164	150
Norrbottens l.	135	48	33	590	438	297	238	146	87	781	860	527	867	239	198
Summa	**13867**	**6 567**	**3 489**	**31812**	**36028**	**26703**	**16412**	**11832**	**7 794**	**18494**	**28233**	**16093**	**20762**	**10519**	**7 605**

[1] Förkortningar: se not till tab. 2.

B. Sysselsättning

Tab. 4. Sysselsatta arbetare i slutet av april 1952 i jämförelse med slutet av mars 1952 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i april 1952 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (mars 1952 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Malmbrytning o. metallind.	**2 019**	**208 314**	**16 552**	**224 866**	**99·5**	**98·8**	**99·4**	**99·4**	**0·1**	**6·1**
Gruvor o. anrikningsverk	55	11 668	165	11 833	100·9	·	100·9	100·5	—	6·2
Järn-, stål- o. kopparverk	53	31 144	1 015	32 159	99·0	104·6	99·2	99·4	·	6·8
Järn- o. stålmanufaktur	352	19 916	2 437	22 353	98·8	96·4	98·5	98·4	0·2	5·3
Mekaniska verkstäder	791	87 976	4 180	92 156	99·5	100·2	99·5	99·2	·	5·9
Reparationsverkstäder	274	7 189	27	7 216	100·0	·	100·0	100·9	0·1	4·1
Skeppsvarv	66	16 382	1	16 383	101·1	·	101·1	102·2	·	7·6
Elektroteknisk industri	162	23 120	6 480	29 600	98·9	98·6	98·8	98·9	0·1	6·1
Annan metallindustri	266	10 919	2 247	13 166	99·1	96·5	98·6	98·3	·	6·2
Jord- o. stenindustri	**546**	**24 586**	**2 048**	**26 634**	**102·8**	**97·2**	**102·4**	**102·4**	**0·9**	**4·8**
Kolgruvor	12	705	1	706	99·6	·	99·6	98·9	—	8·4
Torvindustri	46	555	8	563	144·9	·	145·1	147·8	4·4	4·8
Stenindustri	114	3 706	8	3 714	100·9	·	100·9	101·0	0·2	3·8
Kalk- o. kritbruk	35	1 574	16	1 590	102·1	·	102·1	102·2	0·1	5·1
Cementfabriker	8	1 902	30	1 932	100·4	·	100·3	99·9	—	4·5
Cementvarufabriker	81	2 324	52	2 376	102·0	·	101·9	101·1	0·5	3·9
Tegelbruk	139	5 214	86	5 300	107·0	·	106·9	108·1	1·0	5·1
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	21	2 551	1 253	3 804	99·2	96·1	98·2	97·8	0·4	4·5
Glasindustri	61	4 273	580	4 853	99·3	97·5	99·1	98·6	2·7	4·7
Annan jord- o. stenindustri	29	1 782	14	1 796	106·0	·	106·1	107·3	0·3	6·2
Träindustri	**1 037**	**37 216**	**1 191**	**38 407**	**100·4**	**102·2**	**100·5**	**100·7**	**0·8**	**3·7**
Sågverk o. hyvlerier	387	17 082	268	17 350	103·0	123·5	103·2	103·8	0·6	3·5
Låd- o. wallboardfabriker	39	3 739	208	3 947	101·4	98·6	101·2	101·6	0·3	4·3
Byggnadssnickerifabriker	174	5 887	80	5 967	98·0	·	98·0	97·7	1·1	4·0
Möbelfabriker	273	6 495	222	6 717	98·1	96·1	98·0	97·9	1·5	3·3
Svarveri- o. skidfabriker	85	2 417	138	2 555	98·1	·	98·0	96·9	0·2	4·5
Annan trävaruindustri	79	1 596	275	1 871	94·4	98·6	95·0	95·2	2·1	3·1
Pappers- o. grafisk ind.	**629**	**47 350**	**7 125**	**54 475**	**99·7**	**99·0**	**99·6**	**99·9**	**0·1**	**5·3**
Pappersmassefabriker	61	18 020	377	18 397	99·5	108·0	99·6	99·4	·	5·6
Pappersbruk o. pappfabr.	57	13 016	1 907	14 923	99·7	99·0	99·6	99·8	0·3	5·7
Papp- o. pappersvaruind.	91	1 987	1 278	3 265	98·3	99·8	98·9	99·4	0·1	4·0
Grafisk industri	420	14 327	3 563	17 890	100·0	97·8	99·6	100·5	·	4·9
Livsmedelsindustri	**895**	**25 861**	**10 563**	**36 424**	**100·6**	**98·7**	**100·0**	**99·7**	**0·6**	**6·5**
Kvarnar	37	1 234	186	1 420	97·6	·	95·8	94·7	—	6·7
Bageriindustri	222	4 487	2 237	6 724	100·2	100·8	100·4	100·2	·	6·2
Sockerindustri	20	2 307	362	2 669	99·5	101·4	99·7	100·5	—	5·1
Choklad- o. konfektind.	69	1 590	2 599	4 189	97·5	96·5	96·9	95·9	2·1	6·8
Mejeriindustri	80	3 051	382	3 433	102·6	100·0	102·3	101·4	—	7·5
Slakterier o. charkuterier	152	5 517	1 133	6 650	100·5	99·6	100·3	99·4	·	6·2
Fiskber.-anst. o. konservf.	63	913	1 294	2 207	98·1	94·8	96·1	94·9	3·1	6·5
Margarinindustri	9	391	120	511	103·4	·	102·6	104·1	—	6·7
Bryggerier o. läskedrycksf.	173	5 093	993	6 086	103·1	107·9	103·8	104·1	0·2	6·3
Tobaksfabriker	8	445	897	1 342	98·2	98·9	98·7	100·7	1·5	9·8
Annan livsmedelsindustri	62	833	360	1 193	98·1	94·7	97·1	97·4	2·2	4·5

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 4 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV APRIL 1952

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i april 1952 anställda arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (mars 1952 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Textil- o. beklädnadsind. .	**915**	**26 485**	**44 145**	**70 630**	**98·2**	**97·6**	**97·8**	**97·6**	**0·7**	**5·3**
Ylleindustri	70	4 287	4 055	8 342	98·2	98·2	98·2	97·8	1·6	5·9
Bomullsindustri	64	8 544	7 407	15 951	98·5	98·8	98·6	98·2	0·2	6·2
Linne- o. juteindustri . .	11	1 153	1 264	2 417	99·7	98·1	98·9	99·0	—	9·0
Trikåfabriker	149	2 142	6 323	8 465	96·9	96·2	96·4	96·4	2·0	5·1
Sömnadsindustri	429	5 164	20 445	25 609	98·8	97·5	97·8	97·5	0·5	4·4
Hatt- o. mössfabriker . .	38	319	1 074	1 393	97·9	100·1	99·6	99·2	.	4·7
Annan hithörande industri	154	4 876	3 577	8 453	97·1	96·8	97·0	96·9	0·4	4·6
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	**336**	**10 199**	**5 929**	**16 128**	**97·1**	**97·7**	**97·3**	**97·1**	**0·5**	**5·2**
Garverier	30	1 877	177	2 054	95·4	.	95·4	90·3	1·9	10·9
Päls- o. skinnvarufabr. .	81	1 015	1 110	2 125	98·6	96·2	97·3	97·9	0·8	3·6
Skoindustri	128	3 411	2 252	5 663	98·1	96·8	97·6	97·9	0·1	4·0
Andra lädervarufabriker .	43	747	570	1 317	96·0	101·8	98·4	98·8	0·7	3·2
Gummivarufabriker . . .	13	2 420	1 588	4 008	96·8	98·5	97·4	98·0	.	5·9
Annan hithörande industri	41	729	232	961	96·3	100·4	97·3	99·0	0·9	4·0
Kemisk-teknisk industri .	**270**	**14 040**	**4 083**	**18 123**	**99·3**	**100·3**	**99·6**	**99·5**	**0·1**	**7·0**
Färg-, olje- o. parfymfabr.	96	3 712	1 134	4 846	100·5	102·6	101·0	101·4	0·1	6·3
Sprängämnesfabriker . .	8	1 398	683	2 081	100·1	100·4	100·2	99·5	—	8·2
Tändsticksfabriker . . .	7	1 283	956	2 239	97·2	97·4	97·3	97·3	—	8·9
Annan kemisk-tekn. ind. .	159	7 647	1 310	8 957	99·0	100·6	99·3	99·1	0·2	6·6
Samtl. industrigrupper	**6 647**	**394 051**	**91 636**	**485 687**	**99·7**	**98·2**	**99·4**	**99·4**	**0 3**	**5·7**
Statl. verk o. byggnadsarb.	**235**	**47 684**	**1 528**	**49 212**	**102 6**	**101·3**	**102·5**	**102·8**	**0·5**	**6·6**
Mek. o. elektr. verkstäder	85	12 577	527	13 104	100·6	102·5	100 7	100·9	—	7·4
Skeppsvarv	3	3 194	29	3 223	99·2	.	99·2	99·5	—	9·2
Beklädn.verkst., förråd o.d.	59	918	661	1 579	99·7	101·4	100·4	101·2	—	4·3
Sprängämnesfabriker . .	1	118	55	173	.	.	.	.	—	2·3
Byggnads- o. anläggn.-arb.	87	30 877	256	31 133	103·8	99·6	103·8	104·0	0·8	6·2

Tab. 5. Förändringen i antalet anställda industriarbetare april 1951—april 1952. Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1951								1952			
	april	maj	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april
Malmbrytning o. metallind. .	100·0	99·0	98·4	98·3	98·8	100·5	101·5	101·6	102·4	103·0	102·8	102·2
Jord- och stenindustri . . .	100·0	102·6	104·2	103·3	101·6	100·4	100·8	98·7	98·3	97·5	97·8	100·1
Träindustri	100·0	101·1	101·2	100·2	98·5	97·4	95·7	92·8	92·1	92·5	93·1	93·6
Pappers- o. grafisk industri .	100·0	100·0	101·1	100·6	100·9	101·6	102·4	101·9	101·8	101·5	101·5	101·1
Livsmedelsindustri	100·0	100·7	103·1	102·4	102·6	106 8	106·1	99·9	97·4	97 3	97·1	97·1
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	98·7	96·6	96·4	96·7	96·7	95·3	92·4	91·8	89·9	89·3	87·3
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	99·5	97·3	96·2	95·5	95·6	95·4	93·5	91·5	89·9	88·0	85·6
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	99·2	98·0	97·3	96·8	97·1	97·6	96·5	97·0	97·9	98·5	98·1
Samtliga industrigrupper	**100·0**	**99·6**	**99·3**	**98·9**	**98·9**	**99 9**	**100·0**	**98·6**	**98·5**	**98·3**	**98·1**	**97·5**

C. Arbetslöshet

Tab. 6. Arbetslösheten inom fackförbunden den 31 mars 1952

Fackförbund	31/3 1952 (preliminära uppgifter)					29/2 1952			31/3 1951
	Redovisade avd.	Redovisade medlemmar		Arbetslösa		Medlemmar	Arbetslösa		Arbetslösa %
		Samtliga	Därav kvinnor	Antal	%		Antal	%	
Industri (utom byggnads- och anläggningsverksamh.)									
Gruvindustriarbetareförb.	57	10 944	180	59	0·5	11 082	46	0·4	1·1
Metallindustriarb.-förb.[1]	195	152 032	12 854	938	0·6	230 465	1 748	0 8	0·7
Järnbruksarbetare . .	34	26 348	1 053	94	0·4	41 967	267	0·6	0·6
Verkstadsarbetare . . .	161	125 684	11 801	844	0·7	188 498	1 481	0·8	0·7
Gjutareförbundet . . .	133	12 703	91	80	0·6	12 683	88	0·7	0·9
Stenindustriarbetareförb.	126	4 700	—	192	4·1	5 063	274	5·4	9·6
Fabriksarbetareförbundet	534	62 378	13 825	1 655	2·7	62 963	1 706	2·7	2·6
Byggnadsämnesind.-arb.	274	19 622	1 992	440	2·2	19 022	529	2·8	4 0
Glasbruksarbetare . .	45	5 073	554	47	0·9	5 075	62	1·2	0·9
Sockerfabriksarbetare .	19	3 975	714	264	6·6	3 944	330	8 4	4·3
Övriga	196	33 708	10 565	904	2·7	34 922	785	2·2	1·9
Träindustriarbetareförb. .	546	57 185	1 480	1 117	2·0	58 789	890	1 5	1·9
Pappersindustriarb.-förb.	123	38 974	2 710	285	0·7	40 466	219	0·5	0·6
Bokbindareförbundet . .	69	11 807	6 560	108	0·9	11 850	77	0·6	0·3
Litografförbundet . . .	24	4 165	174	4	0·1	4 122	11	0·3	0·2
Typografförbundet . . .	106	14 263	430	23	0 2	14 149	21	0·1	0·1
Livsmedelsarbetareförb. .	138	38 338	10 414	865	2·3	38 277	825	2·2	2·7
Bryggeriindustriarb.-förb.	113	7 653	1 533	104	1·4	7 521	100	1·3	1·2
Tobaksindustriarb.-förb.	12	1 780	1 234	32	1·8	1 781	33	1·9	2·0
Textilarbetareförbundet .	125	46 923	24 661	875	1·9	47 551	728	1·5	0·6
Beklädnadsarbetareförb. .	144	38 204	31 035	626	1·6	37 738	885	2·3	0·5
Sko- o läderindustriarb.-f.	69	10 942	4 267	436	4·0	11 309	454	4·0	1·7
Sadelm.- o. tapetseraref. .	76	5 419	1 347	152	2·8	5 645	159	2·8	2·7
De förenade förbunden .	64	15 123	4 488	225	1·5	15 293	187	1·2	0·5
Byggnads- o. anläggningsverksamhet									
Byggnadsarbetareförb. .	588	107 101	1 157	6 517	6·1	110 380	7 484	6·8	7·5
Grovarbetare		52 336	1 157	2 769	5·3	53 408	3 100	5·8	5·5
Träarbetare		39 089	—	3 235	8·3	40 661	3 864	9·5	11·4
Rörarbetare		15 676	—	513	3·3	16 311	520	3 2	3·4
Murareförbundet	199	14 040	—	1 417	10·1	14 219	1 688	11·9	10·6
Målareförbundet	219	10 827	—	1 717	15·9	18 131	3 435	18·9	21·9
Elektrikerförbundet . .	150	17 988	5	183	1·0	18 734	164	0·9	1·3
Bleck- o plåtslagareförb.	64	3 349	—	98	2·9	3 403	83	2·4	2·3
Vägarbetareförbundet[1] .	—	—	—	—	—	16 018	829	5·2	7·0
Övriga									
Lantarbetareförbundet[1] .	—	—	—	—	—	41 873	2 766	6·6	8·4
Transportarbetareförb. .	258	42 900	4 079	1 585	3·7	42 927	1 257	2·9	4·3
Kommunalarbetareförb. .	530	90 057	39 746	835	0·9	91 301	890	1·0	1·9
Summa	4 662	819 795	162 270	20 128	2·5	973 733	27 045	[2]2·6	[2]2·6

[1] Vägarbetareförbundet, lantarbetareförbundet samt vissa avdelningar inom metallindustriarbetareförbundet lämnar uppgifter endast varannan månad.

[2] Vid beräkningen av procenttalen har vägarbetare- och lantarbetareförbunden icke medtagits. Medtages även dessa, blir arbetslöshetsprocenten per den 29/2 1952 och 31/3 1951 resp. 2·8 och 2·9.

Tab. 7. Arbetslöshet och understödsverksamhet i de erkända arbetslöshetskassorna under 2-månadersperioden januari och februari 1952

Arbetslöshetskassor	Antal medlemmar vid slutet av februari 1952	Arbetslöshetsprocent [1]				Antal understödda dagar per medlem				Utbetalat understöd under jan. och febr. 1952 kr
		jan. 1952	jan. 1951	febr. 1952	febr. 1951	jan. 1952	jan. 1951	febr. 1952	febr. 1951	
Jordbruk och skogsbruk										
Lantarbetarnas	39 026	9·1	9·8	6·9	7·1	0·28	0·33	0·40	0·36	176 233
Skogs- och flottningsarb.	22 031	6·0	12·6	3·7	7·7	0·19	0·27	0·12	0·24	42 502
Industri m. m.										
Gjuteriarbetarnas	12 826	1·9	1·5	1·5	1·4	0·19	0·14	0·10	0·10	34 776
Gruvindustriarbetarnas	10 598	1·8	2·5	1·7	2·3	0·10	0·08	0·13	0·35	20 308
Metallindustriarbetarnas	228 192	1·8	1·3	1·8	1·2	0·11	0·07	0·09	0·05	386 619
Stenindustriarbetarnas	4 568	12·0	16·8	7·9	9·1	1·05	1·95	0·86	1·02	59 981
De kem.-tekn. industriarb.	14 705	3·0	1·4	1·3	0·6	0·30	0·11	0·16	0·04	53 654
Fabriksarbetarnas	62 527	4·9	4·6	4·1	3·3	0·25	0·32	0·31	0·24	235 341
Träindustriarbetarnas	57 819	7·1	6·1	4·0	4·3	0·43	0·40	0·28	0·24	346 573
Bokbinderiarbetarnas	11 737	0·5	0·1	0·5	0·3	0·07	0·01	0·07	0·02	10 996
Typografernas	14 263	0·9	0·3	0·3	0·2	0·02	0·02	0·02	0·02	4 930
Beklädnadsarbetarnas	39 942	10·2	3·7	7·3	2·7	0·94	0·05	0·61	0·02	415 814
Bryggeriarbetarnas	7 009	1·5	1·2	1·7	1·4	0·11	0·12	0·13	0·12	12 770
Livsmedelsarbetarnas	38 718	4·1	5·1	3·7	4·5	0·68	0·56	0·32	0·35	324 466
Sadelmakarnas etc.	5 645	20·4	10·2	9·7	5·1	2·00	0·86	0·86	0·19	128 930
Sko- och läderarbetarnas	11 119	7·6	4·5	6·6	3·2	0·67	0·35	0·69	0·31	127 515
Textilarbetarnas	47 041	5·0	1·8	3·5	1·1	0·88	0·11	0·51	0·04	531 788
Försvarsverkens civ.-pers.	20 130	1·0	0·8	0·9	1·0	0·11	0·09	0·11	0·11	37 260
Byggnads- o. anläggningsverksamhet										
Bleck- och plåtslagarnas	3 441	6·7	4·5	3·6	3·6	0·19	0·31	0·38	0·31	18 020
Byggnadsarbetarnas	113 511	9·5	11·7	11·5	12·1	0·55	0·75	0·76	0·69	1 296 990
Elektrikernas	18 694	1·3	2·7	1·1	1·7	0·05	0·12	0·07	0·09	19 998
Murarnas	13 072	24·5	25·8	23·8	23·3	1·17	1·77	1·68	1·62	360 133
Målarnas	17 364	24·6	29·6	22·0	25·0	3·45	3·48	2·77	2·96	1 040 287
Vägarbetarnas	15 639	15·4	12·4	0·7	10·8	0·15	0·49	0·15	0·24	35 600
Samfärdsel										
Järnvägsmännens	25 059	1·2	1·6	0·8	1·3	0·07	0·15	0·05	0·11	30 546
Sjöfolkets	20 394	7·3	7·8	7·7	8·1	0·08	0·10	0·14	0·17	34 219
Transportarbetarnas	36 538	3·2	4·3	3·5	4·5	0·21	0·38	0·25	0·34	152 175
Handel										
Handelsanställdas m. fl. [2]	68 237	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Handelsresandenas	522	0·8	0·4	0·8	0·4	0·15	0·14	0·11	0·07	1 292
Handelstjänstemännens	15 853	0·4	0·8	0·2	0·7	0·02	0·02	0·03	0·03	6 746
Arbetsledning m. m.										
Arbetsledarnas	28 093	0·0	0·1	0·1	0·0	0·01	0·00	0·02	0·00	6 109
Hotell- o. rest.-tj. m. [3]	2 450	0·2	—	0·1	—	0·00	—	0·00	—	36
Industritjänstemännens	68 210	0·4	0·5	0·4	0·6	0·01	0·02	0·02	0·02	18 025
Maskinbefälets [4]	2 757	0·0	0·0	0·0	0·0	0·02	0·03	0·04	0·01	1 107
Övriga										
Frisörernas	3 978	0·9	1·3	1·0	1·5	0·03	0·02	0·05	0·02	2 392
Hotell-, kafé- o. rest.-anst.	23 182	2·2	2·3	2·2	2·1	0·10	0·13	0·11	0·11	37 539
Musikernas	6 380	8·5	10·2	10·8	12·0	0·30	0·38	0·17	0·35	21 857
Teateranställdas	527	8·0	6·2	7·6	5·1	0·54	0·79	0·35	0·48	3 040
Samtliga	**1 131 797**	**5·1**	**5·1**	**4·4**	**4·4**	**0·36**	**0·32**	**0·32**	**0·27**	**6 038 597**

[1] = antal arbetslöshetsveckor i % av antalet genomlevda veckor under månaden.
[2] På grund av omläggning i redovisningssystemet redovisas f. n. endast medlemsantalet.
[3] Erkänd kassa fr. o. m. 1/7 1951.
[4] Avgiftsreglernas utformning gör att all arbetslöshet ej framträder i statistiken.

Tab. 8. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad m m.	Städer med över 100 000 inv.	Västernorrlands län	Västerbottens län	Norrbottens län	Riket i övrigt	Hela riket	Därav utlänningar
a) Hela antalet hjälpsökande arbetslösa 30/4 1951—30/4 1952							
1951							
April	691	206	113	258	536	**1 804**	383
Maj	637	139	36	184	512	**1 508**	379
Juni	574	76	22	119	484	**1 275**	370
Juli	561	70	10	77	461	**1 179**	365
Augusti	570	46	13	57	442	**1 128**	353
September	598	44	12	57	444	**1 155**	353
Oktober	595	41	14	90	455	**1 195**	351
November	622	48	30	153	473	**1 326**	357
December	639	67	70	251	483	**1 510**	349
1952							
Januari	684	53	73	307	552	**1 669**	346
Februari	695	54	76	286	552	**1 663**	340
Mars	742	52	60	302	528	**1 684**	342
April	638	51	52	300	446	**1 487**	338
b) De hjälpsökandes fördelning efter ålder, yrke och hjälpform 30/4 1952							
Ålder							
16—25 år	—	—	—	3	—	**3**	—
26—50 »	109	8	4	143	79	**343**	65
över 50 »	529	43	48	154	367	**1 141**	273
Yrke							
Jordbruk och skogsbruk	6	2	8	80	14	**110**	8
Industri och hantverk	54	21	33	128	139	**375**	3
stenindustri	—	—	—	—	79	**79**	—
sågverksindustri	—	—	5	15	1	**21**	—
byggnadsverksamhet	27	13	19	103	45	**207**	—
Landtransport	6	7	—	14	3	**30**	—
Luftfart	—	—	—	—	—	—	—
Sjöfart	6	—	1	1	1	**9**	3
Handel	136	5	2	1	40	**184**	43
Förvaltning, arbetsledn. o. fria yrken	380	5	1	1	197	**584**	246
Hälsovård och sjukvård	22	—	—	—	7	**29**	21
Arbete ej hänfört till annan grupp	28	11	7	75	45	**166**	14
Hjälpform							
Hela antalet hjälpta	608	51	52	194	433	**1 338**	336
Statligt beredskapsarbete	—	11	37	178	116	**342**	—
i arbetsmarknadsstyrelsens regi	—	—	37	129	49	**215**	—
i annan myndighets regi	—	11	—	49	67	**127**	—
Statskommunalt beredskapsarbete	10	26	8	15	6	**65**	—
Arkivarbete och musikerhjälp	511	12	4	1	253	**781**	332
Kommunalt arbete utan statsbidrag	—	2	3	—	44	**49**	—
Dagunderstöd	81	—	—	—	11	**92**	4
Kommunalt understöd	3	—	—	—	3	**6**	—
Utbildningshjälp	3	—	—	—	—	**3**	—

D. Byggnadstillstånd

Tab. 9. Under januari—april 1952 avgjorda ansökningar, fördelade efter byggnadsarbetets art. Antal ansökningar och byggnadskostnader i milj. kr

Byggnadsarbetets art	Beviljade ansökningar						Avslagna ansökningar			
	Antal			Byggnadskostnad			Antal		Byggnadskostnad	
	April 1952	Jan.–april 1952	Jan.–april 1951	April 1952	Jan.–april 1952	Jan.–april 1951	April 1952	Jan.–april 1952	April 1952	Jan.–april 1952
Bostadshus (inkl. personalbostäder)	3 400	11 362	12 922	127·9	532·7	437·1	610	1 972	8 1	30·7
Enfamiljshus	1 904	6 040	7 742	47·8	131·0	163·6	153	551	4·4	14·8
Tvåfamiljshus	301	1 128	1 411	11·2	33·4	34·8	22	75	0·6	2·2
Flerfamiljshus	200	887	796	56·8	283·4	172·4	29	62	1·0	5·0
Bostadshus komb. med affärs- o. kontorslokaler	60	241	261	7·4	64·4	44·8	16	36	0·6	3·6
Pensionärshem	3	19	20	1·6	5·7	3·6	—	—	—	—
Sommarstugor	773	2 575	2 288	2·1	9·4	7·3	379	1 209	1·5	5·1
Övriga bostadshus	159	472	404	1·0	5·4	10·6	11	39	0·0	0·0
Byggnader för jordbruk, skogsbruk o. fiske	61	189	214	1·1	3·5	2·4	7	15	0·2	0·3
Industribyggnader	224	1 145	1 046	16·1	108·6	68·8	49	297	5·3	74·2
Malmbrytning o. metallind.	68	372	312	2·7	56·2	28·8	14	108	2·3	28·1
Jord- o. stenindustri	23	126	103	1·8	8·8	5·1	6	25	0 4	7·6
Träindustri	31	168	152	2·3	5·4	3·9	11	56	0·7	11·3
Pappers- o. grafisk industri	20	112	85	3·1	14·1	11·9	4	29	0 5	7·2
Livsmedelsindustri	33	145	182	3·8	10·5	9·4	1	9	0 0	2·0
Textil- o. beklädnadsindustri	16	53	76	0·6	1·6	4·0	5	37	0·5	12·9
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	7	25	29	0·2	3·2	2·1	—	8	—	0·9
Kemisk-teknisk industri	11	59	52	1·5	8·2	2·5	6	18	0·9	2·8
Byggnader för småindustri o. hantverk	12	51	38	0·1	0·3	1·1	2	6	0 0	1·5
Byggnader för byggnadsind.	3	34	17	0 0	0·3	0·0	—	1	—	0·0
Kraft- o. belysningsverk[1]	11	60	43	4·1	36·0	14·2	1	1	0·0	0·0
Byggnader för samfärdsel[1]	180	793	688	9·0	21·2	33·0	25	130	0·7	24·9
Byggnader för handel	218	866	715	10·4	39·9	19·2	49	118	5·4	23·3
Byggnader för förvaltning, sociala ändamål m. m.	69	231	200	11·8	18·7	7·6	18	31	5·3	6·2
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	219	827	787	27·3	77·9	71·3	20	112	0·7	7·3
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.[2]	143	615	582	10·1	64·0	53·9	11	58	1·1	8·9
Militära arbeten	20	101	98	6·0	18·0	28·6	1	2	0·0	0·1
Summa	**4 545**	**16 189**	**17 295**	**223·8**	**920·5**	**736·1**	**791**	**2 736**	**26·8**	**175·9**
därav av länsarbetsnämnd	4 123	14 663	15 851	130·6	551·1	444·1	672	2 241	8·9	34·0

[1] Fr. o. m. den 12/10 1951 ingår icke generalpoststyrelsens, telegrafstyrelsens, järnvägsstyrelsens, vattenfallsstyrelsens och luftfartsstyrelsens arbeten.

[2] Fr. o. m. den 1/1 1951 omfattar statistiken icke statliga väg- och brobyggnadsarbeten, för vilka arbeten Kungl. Maj:t utfärdat särskilt byggnadstillstånd.

Tab. 10. Antal bostadslägenheter i under januari—april 1952 beviljade nybyggnadsföretag samt golvyta för bostadsändamål

Kommungrupp	Hela antalet bostadslägenheter	därav lägenheter om							Golvyta i 1 000-tal m²
		1 rum m.el. ut. kokskåp	1 rum o. kokvrå	1 rum o. kök	2 rum o. kök	3 rum o. kök	4 rum o. kök	5 el. fl. rum o. kök	
Städer	**9 763**	**738**	**1 165**	**637**	**4 263**	**2 122**	**583**	**257**	**584·4**
Över 100 000 inv.	3 899	227	580	209	1 847	806	121	109	212·8
30 000—100 000 inv.	2 287	252	243	192	925	499	144	32	138·6
5 000—30 000 inv.	3 315	241	300	206	1 386	778	300	104	217·2
Under 5 000 inv.	262	16	42	30	105	39	18	12	15·8
Köpingar	**1 099**	**113**	**72**	**123**	**428**	**252**	**67**	**44**	**68·6**
Över 10 000 inv.	106	6	4	—	19	60	9	8	7·5
5 000—10 000 inv.	333	76	18	45	137	39	10	8	18·0
Under 5 000 inv.	660	31	50	78	272	153	48	28	43·1
Landskommuner	**3 693**	**162**	**152**	**230**	**1 062**	**1 056**	**679**	**352**	**274·1**
Hela riket Jan.—April 1952	**14 555**	**1 011**	**1 389**	**990**	**5 753**	**3 430**	**1 329**	**653**	**927·1**
» » » 1951	13 020	729	651	645	3 661	3 969	2 107	1 258	997·2
» » April 1952	3 407	213	238	284	1 197	826	419	230	230·0

Tab. 11. Under januari—april 1952 till länsarbetsnämnderna inkomna ansökningar om byggnadstillstånd. Antal och kostnad i milj. kr

Byggnadsarbetets art	Antal		Kostnad		Antal lägenheter
	Jan.–april 1952	Jan.–april 1951	Jan.–april 1952	Jan.–april 1951	Jan.–april 1952
Bostadshus	13 189	16 695	663·5	675·6	15 637
Nybyggnad av bostadshus	3 847	5 289	574·4	578·5	15 599
Om- o. tillbyggnad, rep. o. underhåll av bostadshus	6 079	8 267	78·3	87·4	38
Sommarstugor, sportstugor o. semesterhem	3 263	3 139	10·8	9·7	—
Jordbruk, skogsbruk o. fiske	255	270	2·6	2·7	—
Industri	1 225	1 452	129·4	189·2	5
Kraft- o. belysningsverk	47	63	153·2	19·1	—
Samfärdsel (utom vägbyggnad)	922	974	54·6	49·5	14
Handel	872	982	44·8	58·3	38
Förvaltning, sociala ändamål m. m.	248	268	107·0	32·0	35
Skolor, kyrkor, övriga samlingslokaler m. m.	904	1 091	94·5	111·1	95
Vägar o. gator, vatten o. avlopp m. m.	629	756	80·3	81·1	—
Militära arbeten	50	40	3·9	10·3	—
Summa	**18 341**	**22 591**	**1 333·8**	**1 228·9**	**15 824**

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board in Sweden

1952, no 6

CONTENTS

Page

A club of old people. By *Eva Lejman* 375
Proposal for an obligatory health insurance scheme for seamen. By *Th. Åke Leissner* 380
Short notices:
A new book on »Social Sweden» 386
The population of the world 386
The Social Board's social welfare conference at Eskilstuna 387

Periodical Surveys

The Social Board's general consumption price index for April 1952 388
Aliens in Sweden during the 1st quarter of 1952 389
Building operations in certain towns and urban districts in the 1st qr. of 1952 393
The retail trade turnover in the 1st qr. of 1952 397
Pupils at approved schools in 1951 399
The Labour Market in April 1952 402
Wages and employment in industry in February 1952 412
Literary Survey 430
Book reviews 435

This Issue in Brief

A club of old people. In October last year there was started in Stockholm The Old People's Club at Mäster-Olofsgården in the »Old City». It is open to all inhabitants of that district who have passed their 70th birthday. The membership exceeds 100. The Club meets about ten times a year, when both outsiders and members contribute to the entertainment. Contact between members is also maintained in the interval between meetings. Great importance is attached to making the old people feel that it is their own club and not merely an activity organized by others *for* them. The writer of the article describes this Stockholm club but also gives as a background her personal view of the place which old people hold in the modern community and the community's special obligations towards the aged. P. 375.

A proposal for an obligatory health insurance scheme for seamen has been produced by the Seamen's Committee of 1946, whose main terms of reference are to examine within different fields what can be done to enable seamen to receive social benefits equivalent to those enjoyed by other groups. This proposal for a law on the subject relates only to seamen in external shipping and to the period prior to the coming into force of the general Health Insurance Act. After this period seamen's insurance would be changed to a supplementary insurance in connection with the general insurance. The Committee's idea is that only relatively small adjustments will be necessary to the proposed law when the change takes place. The task of administering the insurance scheme should be entrusted to the Merchant Fleet's Pensions Institute. In the view of the Committee, contributions should be paid both by the seaman and by the shipowner, who would make deductions therefore from the seaman's wages. It is recommended to establish the principle that the costs incurred in the medical care of seamen, which are often very high, should be met out of public funds to the same extent as in the case of other groups. One special benefit, which has no counterpart in health insurance in general, is the right to compensation for a voyage from a place abroad where a seaman is under treatment to another place inside or outside this country. P. 380.

A new book on »Social Sweden». The Social Board intends shortly to publish a new edition of the book »Social work and legislation in Sweden». It will be more richly illustrated and more comprehensive than the immediately preceding edition which has by now lost its actuality. The work which will comprise over 400 pages, is to be published first in an English translation, which will shortly afterwards be followed by the Swedish original text. The titles have been changed to »Social Sweden» and »Social-Sverige». P. 386.

Aliens in Sweden during the 1st qr. of 1952. On the 1st April 1952 the total number amounted to about 248 000, implying an increase during the 1st qr. of 18 000 (about 8 %). The increase

in the number of aliens reported as being at work during the corresponding period was, however, only 2,3 %, making the total over 121 000. Germans and Finns mainly accounted for this increase. P. 389.

The retail trade turnover in the 1st qr. of 1952. By comparison with the corresponding period of 1951 the highest increase in the sales figures in private trade is accounted for in respect of men's wear (+ 23 %), books and paper (+ 18 %) and milk and groceries (+ 16 %). A small decline is recorded in the sales of furs and skins, furniture and carpets, and also electrical goods. P. 397.

The pupils at the approved schools in 1951. On the basis of a new card index the Social Board intends to work out annual statistics concerning the pupils at these schools. Such statistics have now been compiled for the first time. At the end of 1951 the entire number of pupils was 1 625, of whom 734 were living in the schools themselves. Of the remainder, 864 were discharged on probation and 27 were boarded out. The net increase in the number of pupils during 1951 was 17. The number of pupils newly admitted to the approved schools during the year was 479, while 363 pupils have been readmitted after being boarded out or after being discharged on probation. P. 399.

The significance of quality changes in the calculation of price indices is dealt with in E. v. Hofsten's recently defended doctor's thesis. The work is commented upon here by Sten Malmquist, the opposer appointed by the faculty in connection with the disputation. P. 435.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publié par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1952, no 6

INDEX

Page

Un »Club des Vieux». Par *Eva Lejman* 375
Projet d'assurance contre la maladie obligatoire pour les marins. Par *Th. Åke Leissner* 380
Courtes notices:
Nouveau livre sur »la Suède sociale» 385
Chiffre de la population mondiale 386
Conférence de la Protection sociale de la D.G.P.S. à Eskilstuna 387

Aperçus périodiques

L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. pour avril 1952 . 388
Etrangers en Suède pendant le premier trimestre 1952 389
Activité du bâtiment dans certaines villes et agglomérations urbaines pendant le premier trimestre 1952 393
Le chiffre d'affaires dans le commerce de détail pendant le premier trimestre 1952 397
Les élèves des écoles d'éducation surveillée en 1951 399
Le marché du travail en avril 1952 402
Salaires et emploi dans l'industrie février 1952 412
Bibliographie 430
Comptes rendu des livres 435

Résumé

Un »Club des Vieux». En octobre de l'année passée a été créé à Stockholm un »Club des Vieux» dans Mäster-Olofsgården, un centre d'activités sociales situé dans »la Ville entre les ponts». Le club est ouvert à tous les habitants de cette partie de la ville qui sont âgés de 70 ans accomplis. Le club a une dizaine de réunions par an pour lesquelles des personnes étrangères et les membres concourent aux divertissements. Dans l'intervalle des réunions le contact est maintenu entre le membres. On tient beaucoup à ce que les vieillards sentent que c'est leur club à eux et pas seulement une activité organisée par d'autres *pour* eux. L'auteur de l'article, une femme, fait

du club une description à laquelle elle donne comme fond sa conception personelle de la place des vieillards dans la société moderne et des obligations particulières qu'a celle-ci à l'égard des premiers. P. 375.

Un projet d'assurance contre la maladie obligatoire pour les marins a été déposé par le Comité de 1946 d'étude des conditions sociales des marins dont la tâche principale est d'examiner ce qui peut être fait pour que les marins bénéficient de prestations sociales équivalentes à celles des autres groupes de la population. Le projet de loi ne s'applique qu'aux marins engagés dans le trafic avec les pays étrangers et ne porterait que sur la période qui précédera l'entrée en vigueur de la loi sur l'assurance obligatoire générale contre la maladie. A ce moment, l'assurance-maladie des marins serait modifiée en une assurance supplémentaire rattachée à l'assurance générale et la pensée du comité est qu'il ne serait nécessaire alors de procéder qu'à des ajustements relativement peu importants. La gestion de l'assurance doit être confiée à l'Institution des Retraites de la Marine marchande. Les cotisations seront, d'après le Comité, versées tant par les marins que par les armateurs; ceux-ci prélèveront à cet effet une retenue sur la paye des marins. Le principe est proposé que les frais de maladie des marins, qui sont souvent très élevés, soient couverts par les fonds publics dans la même mesure que ce qui a lieu les autres citoyens. Un certain privilège, qui n'a pas d'analogie dans l'assurance contre la maladie en général, est le droit des marins d'être remboursé des frais de voyage d'un lieu de traitement à l'étranger à un autre lieu, soit en Suède, soit en dehors de la Suède. P. 380.

Nouveau livre sur »la Suède sociale». La D. G. P. S. à l'intention de publier prochainement une nouvelle édition de l'ouvrage »Législation et activités sociales en Suède». Il sera illustré plus abondamment et sera plus complet que l'édition précédente qui a déjà perdu son actualité. L'ouvrage, qui est d'un peu plus de 400 pages, sera d'abord publié dans une traduction en anglais, suivie peu après du texte suédois originel. Le titre a été modifié en »Social Sweden» et »Social Sverige». P. 386.

Etrangers en Suède pendant le premier trimestre 1952. Leur nombre total s'élevait au 1er avril 1952 à environ 248 000, ce qui implique une augmentation pendant le premier trimestre de 18 000 (env. 8 %). Le nombre des étrangers ayant un permis de travail ne s'est accru pendant la période correspondante que de 2,3 %; cette catégorie d'étrangers atteint au total un peu plus de 121 000. Cette augmentation est due principalement aux Allemands et aux Finlandais. P. 389.

Le chiffre d'affaires dans le commerce de détail pendant le premier trimestre 1952. Par comparaison avec la période correspondante de l'année 1951, les hausses les plus fortes des chiffres de vente dans le commerce privé sont enregistrées pour la confection pour hommes (+ 23 %), les livres et le papier (+ 18 %) et le lait et les épiceries (+ 16 %). Une légère régression a été notée pour les fourrures et articles en peau, les meubles, les tapis et les appareils et ustensiles électriques. P. 397.

Les élèves des écoles d'éducation surveillée en 1951. Sur la base d'un nouveau fichier, la D. G. P. S. va dresser désormais une statistique annuelle sur les élèves des écoles. Une semblable statistique vient pour la première fois d'être établie. A la fin de l'année 1951, le nombre total des élèves était de 1 625, dont 734 étaient internes dans les écoles mêmes. Des autres élèves, 864 étaient libérés à l'essai et 27 en pension dans des familles. L'augmentation nette du nombre des élèves pendant l'année 1951 a été de 17. Le nombre des élèves nouvellement placés dans les écoles d'éducation surveillée a été de 479 pendant l'année, tandis que 363 élèves ont dû être de nouveau internés après avoir été en pension dans des familles ou libérés à l'essai. P. 399.

L'importance des variations de la qualité dans le calcul de l'indice des prix est traitée dans la thèse doctorale soutenue récemment par M. E. v. Hofsten. Le membre du jury appartenant a la Faculté, le docent Sten Malmquist, rend compte dans l'article de la thèse. P. 435.

Litteraturöversikt

(11 april—10 maj 1952)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

CHARLES, P. Tribal society and labour legislation. International labour review april 1952.

COBLINER, W. G. On the place of projective tests in opinion and attitude surveys. International journal of opinion and attitude research 1951/1952, nr 4.

DANIELSEN, R. Den menneskelige faktor i produksjonen. (Föredrag.) Sosialt arbeid 1952, nr 3.

HOHMAN, E. P. Probleme und Arbeitsmethoden der internationalen Sozialpolitik. Weltwirtschaftliches Archiv B. 68, s. 70.

HOLLAND, J. B. The utility of social anthropology as an adjunct of a social survey. International journal of opinion and attitude research 1951/1952, nr 4.

JOHNSTON, G. Attityder i fabrik — amerikanska och svenska erfarenheter. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 15/16.

NAFZIGER, R. O., MACLEAN, M., & ENGSTROM, W. Who reads what in newspapers? International journal of opinion and attitude research 1951/1952, nr 4.

PAUKKUNEN, L. Socialutgifternas finansiering i Norden år 1948. Industritidningen 1952, nr 3.

PERHUSEN, K. R. Socialpolitiken och försvarskraften. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 17.

RIVERO, J. Introduction to a study of the development of federal societies. International social science bulletin 1952, nr 1.

ZELENKA, A. Financial organisation of social security. Bulletin of the international social security association 1952, nr 2.

Sverige

ASKLUND, L. Kvinnans dilemma. Hörde Ni 1952, nr 4.

IBSTEN, A. Skärpt kartellkontroll utan lagändring. Förvaltningsrättslig tidskrift 1952, nr 1.

LINDELL, C.-G. Ett tröskelproblem i socialpolitiken. Folkskollärarnas tidning 1952, nr 15/16.

SJÖDIN, S. Socialvård och idrott. Hörde Ni 1952, nr 4.

SJÖVALL, T. Vi vantrivas i kulturen. Hörde Ni 1952, nr 4.

Danmark

JACOBSEN, EERHARD. Skattesystemet må ændres — men hvordan? Arbejderen 1952, nr 8.

Mexiko

RADVANYI, L. Ten years of sample surveying in Mexico. International journal of opinion and attitude research 1951/1952, nr 4.

Tyskland

KELLERER, H. Opinion and attitude research in Western Germany and West-Berlin. International journal of opinion and attitude research 1951/1952, nr 4.

Soziale Gruppen in der Hansestadt Hamburg. Hamburg in Zahlen 1952, nr 16.

Arbetarskydd

Sverige

SYLWAN, G. Yrkesinspektionen och dess arbetsuppgifter. Från departement och nämnder 1952, nr 6.

Arbetslön och arbetstid

Sverige

ANDREASSON, K. Övertidsarbete inom jordbruket. Lantarbetaren 1952, nr 17/18.

Tjänstemannalönerna. Verkstäderna 1952, nr 4.

Danmark

Arbejdstiden i landbruget. Arbejderen 1952, nr 8.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

CAMPOPIANO, R. Eine Massnahme der sozialen Wohlfahrt zugunsten der Wanderarbeiter. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1952, nr 10/12.

OLSSON, B. Arbetsmarknadssituationen i den industrialiserade världen. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 17.

Sverige

JALAKAS, R. Läget på textilmarknaden. Ekonomisk revy 1952, nr 2.

LILLIEHÖÖK, M. Arbetskraftsproblemet — ett bygdeproblem. Skogen 1952, nr 5.

OLSSON, EJNAR. Förvaltningspersonal i allmän tjänst med examina eller utbildning för högre befattningar. Tjänstemannarörelsen 1952, nr 4.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Amerikas förenta stater

STANCHFIELD, P. American productivity and full employment. Monthly labor review febr. 1952.

THURBER, J. N. A review of American labor in 1951. Monthly labor review febr. 1952.

The employment situation in the United States. Industry and labour 15 mars 1952.

Norge

NORUM, K. R. Den norske arbeidslöshetstrygd. Sosialt arbeid 1952, nr 1.

Labour turnover in Norway. Industry and labour 15 mars 1952.

Ryssland

JAMPOLSKI, M. Zur Frage der Berechnung der Arbeitsproduktivität in der Sowjetunion. Statistische Praxis 1952, nr 4.

Spanien

BERNER, R. Francos »fackföreningar». Fackföreningsrörelsen 1952, nr 15/16.

Storbritannien

BOG, P. Tilbakeföring av delvis arbeidsföre til arbeidslivet i Storbritannia. Sosialt arbeid 1952, nr 3.

Tyskland

SCHULZ, E. Die Berufsberatung bei den Arbeitsämtern im Bundesgebiet. Bundesarbeitsblatt 1952, nr 3.

WILRODT, H. Die Bundesanstalt für Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung. Recht der Arbeit 1952, nr 4.

Befolkningsfrågor

SUTTER, J., & TABAH, L. La mesure de l'endogamie et ses applications démographiques. Journal de la société de statistique de Paris 1951, nr 10/11/12.

World population has doubled in a century. Chronicle of the World Health Organization 1952, nr 2.

Sverige

BARDEL, B. Befolkningsutvecklingen i landskommunerna. Landskommunernas tidskrift 1952, nr 4.

Amerikas förenta stater

HANSEN, M. H. Statistical standards and the census. The American statistician febr. 1952.

KISER, C. V. Fertility trends and differentials in the United States. Journal of the American statistical association mars 1952.

Frankrike

Les causes de décès en 1950. Bulletin mensuel de statistique jan./mars 1952 (suppl.).

Norge

HARBITZ, G. Post-war mortality among industrial insured lives in Norway. Skandinavisk aktuarietidskrift 1951, nr 3/4.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Sverige

BERGGREN, A. Gamla människor och deras hem. Hem i Sverige 1952, nr 3.

HOLM, P. Generalplan — bebyggelseplan eller ekonomisk långtidsplan. Plan 1952, nr 2.

JACOBSSON, M., & HELLSTEN, G. Provhusen i Stockholm, Göteborg och Malmö. Murarnas fackblad 1952, nr 4.

MÜLLER, H. Invaliden och bostaden. Sv. vanföretidskrift 1952, nr 4.

THYLIN, H. Den statliga bostadspolitiken. Skogsindustriarbetaren 1952, nr 8.

— Stödet åt bostadsproduktionen. Murarnas fackblad 1952, nr 4.

Danmark

Husleje- og boligtællingen 1950. Statistiske efterretninger 1952, nr 18.

Latinamerika

Housing problems and policies in Latin America. International labour review mars 1952.

Nederländerna

WETTERHALL, H. Nederländerna — en samhällsplaneringens högskola. Plan 1952, nr 2.

Norge

THODESEN, R. Utbyggingsprogrammet for Nord-Norge. Plan 1952, nr 2.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Amerikas förenta stater

La réglementation du droit de grève aux Etats-Unis. Journal des associations patronales 1952, nr 17.

Danmark

KOÇIK, A. Avtalssituationen i Danmark. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 15/16.

Italien

CASAGRANDE, A. Streik und Streikrecht in Italien. Schweizerische Arbeitgeber-Zeitung 1952, nr 14/15.

Norge

SKAR, A. Overenskomstsituationen i Norge. Arbejderen 1952, nr 7.

Hälso- och sjukvård

Sverige

ERLANDSSON, S. Ålderssjukdomarna och deras krav på sjukvårdsorganisationen. Sjukhuset 1952, nr 4.

LUNDGREN, ANN-MARGRET. Hälsokontroll på framarsch. Tiden 1952, nr 4.

WIDELL, S. Vår konsumtionsglass ur bakteriologisk-hygienisk synpunkt. Hygienisk revy 1952, nr 4.

ÖHMAN, H. Koloxid i bostäder med stadsgasinstallationer. Hygienisk revy 1952, nr 4.

Mexiko

CRUZ, M. G. Beamtete Ärzte in Mexiko. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1952, nr 10/12.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

Sverige

CONNOR, H. En ny livsstil. Något om bonderörelsens kulturuppgifter. Politisk tidskrift 1952, nr 4.

GRABÖ, P. Jordbruksuppgörelsen. Politisk tidskrift 1952, nr 4.

HOLMSTRÖM, S. Jordbrukskalkylen för produktionsåret 1952/53. Lantmannen 1952, nr 14.

ÅSTRAND, H. Jordbrukets produktionsanpassning. Kungl. lantbruksakademiens tidskrift 1952, nr 1.

Jordbrukskasserörelsen under år 1951. Jordbrukskasserörelsen 1952, nr 1.

Kooperation

MALMSTRÖM, G. Kooperationens försäkringsrörelse och de sju grundsatserna. Kooperatören 1952, nr 6.

STOLPE, H. Kooperationen som fredsrörelse. Mellanfolkligt samarbete 1952, nr 1/2.

Co-operation in the non-self-governing territories. International labour review april 1952.

Tyskland

AIZSILNIEKS, A. P. Tidskrift för kooperativ forskning. Kooperatören 1952, nr 5.

Nykterhetsfrågan

SUNDET, O. Edruskapsarbeid i Storbritannia og Nederland. Norsk tidsskrift om alkoholspörsmålet 1952, nr 1.

First European seminar on alcoholism. Chronicle of the World Health Organization 1952, nr 2.

Sverige

BOTHÉN, A. Ett nytt Göteborgssystem. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 4.

GRÖNQVIST, T. Nykterhetsnämnderna och deras verksamhet under år 1950. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1952, nr 3.

WIKLUND, D. Nykterhetsvården inför riksdagen. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1952, nr 3.

Fylleriförseelserna under år 1951. Tidskrift för systembolagen 1952, nr 4.

Ölets ringa alkoholverkan bekräftad. Sv. bryggeritidskrift 1952, nr 4.

Amerikas förenta stater

JELLINEK, E. M. Rates of alcoholism in the United States of America, 1940—1948. Quarterly journal of studies on alcohol 1952, nr 1.

LOLLI, G. M. FL. The use of wine and other alcoholic beverages by a group of Italians and Americans of Italian extraction. Quarterly journal of studies on alcohol 1952, nr 1.

SLATER, A. D. A study of the use of alcoholic beverages among high-school students in Utah. Quarterly journal of studies on alcohol 1952, nr 1.

WALCOTT, ESTHER P., & STRAUS, R. Use of a hospital facility in conjunction with outpatient clinics in the treatment of alcoholics. Quarterly journal of studies on alcohol 1952, nr 1.

Danmark

RÖGIND, S. Alkoholstatistiske reformer. Norsk tidsskrift om alkoholspörsmålet 1952, nr 1.

— Dansk drukkenskabsstatistik. Tidskrift för systembolagen 1952, nr 4.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

Sverige

DAVIDSSON, D. Stigande levnadskostnader — fallande råvarupriser. Svensk handel 1952, nr 8/9.

LEBERT, H. Försörjningen med livsmedel år 1951. Jordbruksekonomiska meddelanden 1952, nr 3.

SJÖBERG, H. Priskrig och köpmotstånd. Bankvärlden 1952, nr 3.

Frankrike

De l'orientation des calculs d'indices de prix de gros. Bulletin mensuel de statistique jan./mars 1952 (suppl.).

Socialförsäkring

MANNIO, N. A. Trends of social security in Nordic countries. Bulletin of the international social security association 1952, nr 1.

Sverige

MEDIN, K. The sickness experience of the Valkyrian insurance company, 1929—1948. Skandinavisk aktuarietidskrift 1951, nr 3/4.

SEGEBORN, O. Frånvaro från arbetet på grund av olycksfall eller sjukdom. Sv. stadsförbundets tidskrift 1952, nr 2.

Amerikas förenta stater

Social security in the United States. Industry and labour 15 mars 1952.

Nederländerna

HOFMANN, K. E. 50 Jahre Sozialversicherung in den Niederlanden. Bundesarbeitsblatt 1952, nr 3.

Schweiz

New unemployment insurance act now in effect in Switzerland. The labour gazette 1952, nr 2.

Socialvård

MANNIO, N. Tendenzen der sozialen Sicherheit in den nordischen Ländern. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1952, nr 1.

Überblick über die soziale Sicherheit im Jahr 1951. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1952, nr 10/12.

Sverige

AHLBORG, G. Från anstalt till kommunalt pensionat. Hem i Sverige 1952, nr 3.

BERGGREN, A. Ge de gamla en chans. Försäkringstidningen 1952, nr 2.
DRACHMANN, G. Pension for alle i Sverige? Socialt tidsskrift 1952, nr 4.
HÖJER, J. A. Eftervård och konvalescentvård. (Föredrag.) Sjukhuset 1952, nr 3.
LINDBERG, C. 67-åringarnas levnadsproblem. Handelstjänstemannen 1952, nr 3.
MELIN, O. Fritid på fängelse. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 4.
MICHANEK, E. Den ovårdade ungdomen. Tiden 1952, nr 4.
THYLIN, H. De sociala förmånernas realvärde. Kommunalarbetaren 1952, nr 8.
Arkitektsynpunkter på ålderdomshem. Hem i Sverige 1952, nr 3.
Familjevård för ungdom genom barnavårdsnämnd. Sv. socialvårds tidning 1952, nr 4.

Amerikas förenta stater

PERKINS, ELLEN J. Old-age assistance and aid to dependent children, 1940—50. Social security bulletin 1951, nr 11.
Medical care expenditures of beneficiaries in three cities. Social security bulletin 1951, nr 11.

Frankrike

KLINTSKOG, E. Mödrahjälpspolitik i Frankrike. Sv. läkartidningen 1952, nr 17.

Norge

ANDERSON, PER. Forsorgen for de döve. Sosialt arbeid 1952, nr 3.
HENRIKSEN, G. F. Omsorgen for epileptikere i Norge. Sosialt arbeid 1952, nr 1.
PALMSTRÖM, H. Pensionsordninger og understöttelsesfond. Sosialt arbeid 1952, nr 3.
ÖSTBERG, E. W. De gamle og sykehusene. Sv. läkartidningen 1952, nr 18.

Storbritannien

NELSON, A. Grymhet mot barn. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1952, nr 2.

Undervisning och yrkesutbildning

OLAFSEN, Ö. De delvis arbeidsföre. Nordisk yrkesvägledningstidskrift 1952, nr 1.

Sverige

DEGERMAN, A. Folkhögskolan, situationen och problemen av i dag. (Föredrag.) Sveriges landstings tidskrift 1952, nr 2.
EKSTEDT, F. Riktlinjer för yrkesutbildning inom verkstadsindustrien. Verkstäderna 1952, nr 4.
EKSTRÖM, S. Reflexioner kring lärlingsproblemet. Fackföreningsrörelsen 1952, nr 18.

Amerikas förenta stater

AHM, J. Erhvervsvejledningens udvikling og organisation i USA. Nordisk yrkesvägledningstidskrift 1952, nr 1.

Finland

MATTLAR, W. Yrkesvägledningen i Finland just nu. Nordisk yrkesvägledningstidskrift 1952, nr 1.

Storbritannien

Training and employment of the blind in Britain. The labour gazette 1952, nr 2.

Ut- och invandring

Canada

PHELAN, V. C. Organisation of migration into Canada. International labour review mars 1952.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AGE is opportunity. A new guide to practical work for the welfare of old people. Publ. for the National old people's welfare committee by the National council of social service. Lond. 1950.
AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of labor. The secretary of labor. Mobilizing labor for defense. A summary of significant labor developments in time of emergency. Annual report. 39 (1950/51). Wash. 1952.
ARBETARSKYDDSSTYRELSEN. Föreskrifter rörande den kommunala tillsynen å arbetarskyddslagstiftningens efterlevnad. Sthlm 1952.
AUDE-HANSEN, C. Fra fængsel til frihed. Kriminalforsorg i Danmark. Khvn 1952. (Nyt socialt bibliotek.)
BASEL. Allgemeiner Consumverein beider Basel. Jahresbericht. 86 (1951). Basel 1952.
BELGIEN. Institut national de statistique. Annuaire statistique de la Belgique et du Congo belge. Tome 72. [Avec] Suppl. Brux. 1952. (Ministère des affaires économiques et des classes moyennes.)
BROTT som kommit till polisens kännedom år 1950. Av Statistiska centralbyrån. Sthlm 1952.
DANMARK. Direktören for sygekassevæsenet. Beretning. 1950. Khvn 1952.
— Det statistiske departement. Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1952. Bd 147: H. 2. Befolkningens bevægelser 1950.
» 147: » 3. Danmarks handelsflåde og skibsfart 1950.
DIXON, W. J., & MASSEY, F. J. Introduction to statistical analysis. New York, Toronto & Lond. 1951.
DREJER, A. AXELSEN. Den danske andelsbevægelse. Med bidrag af ... 6. udg. Khvn 1952. (Nyt socialt bibliotek.)

FÖRENTA NATIONERNA. Economic commission for Europe.
Methods and techniques of financing housing in Europe. Study prep. by the Industry and materials division. Geneva 1952. [Stencil.]
— Interim co-ordinating committee for international commodity arrangements.
Review of international commodity problems 1951. New York 1952. (Publ. 1952. 2. D. 1.)

FÖRHANDLINGAR vid det nordiska socialpolitiska mötet i Helsingfors d. 27—29 aug. 1951. [Hfors 1951. Stencil.]

GERENTZ, S. Kommerskollegium och näringslivet. Minnesskrift utarb. på uppdrag av Kungl. Kommerskollegium till erinran om Kollegii 300-åriga ämbetsförvaltning 1651—1951. Sthlm 1951.

GRÖNFORS, K. Om trafikskadeansvar utanför kontraktsförhållanden. Studier över skadeståndsproblem vid trafik till lands, till sjöss och i luften. Sthlm 1952. (Akad. avh.)

HANSSEN, B. Österlen. En studie över social-antropologiska sammanhang under 1600- och 1700-talen i sydöstra Skåne. Sthlm 1952. (Akad. avh.)

HESSELGREN, O., & SAMUELSSON, Y., [utg.] Den nya semesterlagen. Redogörelse för gällande semesterlagstiftning. 5 uppl. Sthlm 1952.

HESSELMAN, STINA. Så kom du hem till oss. En berättelse för adoptivbarn om adoptivbarn. Med bilder av *Eva Billow*. Sthlm 1951. (Svenska socialvårdsförbundet. Socialmedicinska barnavårdsdelegationens skrift. 30.)

HOFSTEN, E. v. Price indexes and quality changes. Sthlm & Lond. 1952. (Akad. avh., Upps.)

HÖLCKE, O. Varutrafiken över Stockholms hamn mot bakgrund av hela varuströmmen till och från Stor-Stockholm. Sthlm 1952. (Företagsekonomiska forskningsinstitutet vid Handelshögskolan i Stockholm. Meddelande. 37.) (Akad. avh.)

ILO's vei til varig fred. Fortellingen om den Internasjonale arbeidsorganisasjon. Overs. av *A. Buraas*. Oslo 1952.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
35th session, Geneva, 1952.
Report. Geneva 1952.
3 (part 2). Summary of reports on unratified conventions and on recommendations (article 19 of the constitution).
6 (a) (2). Co-operation between employers and workers at the level of the undertaking.
7. Revision of the maternity protection convention 1919 (No. 3).

KOOPERATIVA FÖRBUNDET.
Förvaltningsrådets, styrelsens och revisorernas berättelser 1951. Sthlm 1952.
Statistiska tabeller över till Kooperativa förbundet anslutna föreningars verksamhet 1951. Sthlm 1952.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1952.
87. Jordbrukstellingen i Norge 20. juni 1949. H. 3. De naturlige jordbruksområder.
95. Skolestatistikk. 1947—48.

PARSONS, M. B. The use of the licensing power by the city of Chicago. Urbana 1952. (Illinois studies in the social sciences. Vol. 33: 2/3.)

PEDERSEN, JÖRGEN, & SÖRENSEN, C. E. Brugsforeningers omkostninger. [Khvn 1951.] (Skrifter fra Århus universitets økonomiske institut. 11.)

SOCIAL ÅRSBOK 1950—51. Utg. av Centralförbundet för socialt arbete. Civilt och militärt. Sthlm 1952.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1952. Sthlm 1952.
4. Nordisk passfrihet. (Del 1. Passfriheten för nordbor.) Betänkande nr 1. Avg. [d. 9 jan. 1952] av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. (U.)
5. *Eriksson, T.* Det yngsta fångvårdsklientelet. En undersökning. [Avg. d. 5 mars 1952.] (Ju.)

STORBRITANNIEN. Central statistical office.
Annual abstract of statistics. No 88 (1938—50). Lond. 1952.

SVENSKA KOMMUNAL-TEKNISKA FÖRENINGEN. *Handlingar 1951. Sthlm 1952.*

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1952.
Finanser.
Kommunernas finanser år 1949. Av Statistiska centralbyrån. 1. Städer, köpingar, landsting.
Folkmängden och dess förändringar.
Folkräkningen d. 31 dec. 1945. Av Statistiska centralbyrån.
9. Totala räkningen. Folkmängden efter yrke. Utländska undersåtar m. m.
10: 1. Partiella undersökningar (tolvtedelssamplingen). Behandlar statistiken över inrikes omflyttning, yrkesväxling m. m.
10: 2. — Specialundersökningar rörande yrkesverksamheten.
Försäkringsväsen.
Enskilda försäkringsanstalter år 1950. Av Försäkringsinspektionen.
Hälso- och sjukvård.
Allmän hälso- och sjukvård år 1950. Av Medicinalstyrelsen.
Lantmäteri år 1950. Av Lantmäteristyrelsen.
Socialvård.
Fattigvården år 1949. Av Socialstyrelsen.

WESTERLUND, G. Behaviour in a work situation with functional supervision and with group leaders. Sthlm 1952. (Akad. avh.)

Nytillkomna tidskrifter

Nordisk yrkesvägledningstidskrift. 1952. Sthlm 1952.

Population bulletin. 1951. New York 1952. (Förenta nationerna. Department of social affairs. Population division.)

Recensioner

Hofsten, Erland v.: Price Indexes and Quality Changes. Forums förlag. Stockholm 1952. Häft. kr 15, inb. kr 19.

I sin doktorsavhandling, Price Indexes and Quality Changes, har v. Hofsten diskuterat vissa praktiska och teoretiska problem i samband med beräkning av prisindexar.

Det rör sig härvidlag huvudsakligen om detaljprisindex med en jämförelse mellan i första hand två prissituationer, bestämda av priser på ett antal varor. Efter en kortare redogörelse för den klassiska indexteorien behandlas den modernare med utgångspunkt från arbeten av dels Konüs, dels Divisia.

I det förra fallet är det fråga om en detaljprisindex för en enda konsument. Indextalet för en individ med en viss inkomst I_0 i prissituationen P_0 definieras som förhållandet mellan de två inkomsterna I_1 och I_0, där I_1 är den inkomst som i prissituationen P_1 tillförsäkrar individen i fråga »samma levnadsstandard» som förut.

Författaren använder sig i fortsättningen av teorin för indifferensytor och villkoret »samma levnadsstandard» är då liktydigt med att kvantitetspunkterna skall ligga på samma indifferensyta. En dylik index, som kan benämnas kompensationsindex, betraktas som ett speciellt fall av Divisias indexbegrepp. Detta ger ett indextal, primärt konstruerat för en grupp av individer, vilket är ett kedjeindex med oändligt många länkar. Man förutsätter här en kontinuerlig förändring av priserna från prispunkten P_0 till P_1. Resultatet är beroende icke endast av dessa prispunkter utan även hur den antaget kontinuerliga förändringen från P_0 till P_1 har skett.

Huvuddelen av boken ägnas åt två problem av stor praktisk betydelse. Det gäller dels hur det i praktiken nödvändiga varuurvalet skall ske, dels svårigheter som uppstår genom att varornas kvalitet förändras, vissa varor tillkommer och andra försvinner ur marknaden.

Det är uppenbarligen icke möjligt att insamla alla de prisnoteringar som bör ingå i ett detaljprisindex; ej heller är det möjligt att i prishänseende mäta kvalitetsförändringarna.

Låt oss anta, att vid tidpunkten 0 en viss kvalitet a av en vara finns i marknaden. Vid tidpunkten 1 har ytterligare en kvalitet, b, tillkommit, medan vid tidpunkten 2 den ursprungliga kvaliteten a försvunnit ur marknaden och således endast kvalitet b finns att köpa.

Man vill nu få ett mått på den förändring av priset, som ägt rum mellan tidpunkterna 0 och 2. Indextalet för varan i fråga för perioden 0 till 1 sätts lika med förhållandet mellan priserna för kvalitet a, för perioden 1 till 2 lika med förhållandet mellan priserna för kvalitet b. Ett indextal för perioden 0 till 2 fås genom att multiplicera de två delindextalen.

Den metod, som härvid använts, benämns splicing. Medelprismetoden däremot innebär, att man bortser från kvalitetsförändringarna och baserar indexberäkningen på ett medelpris för samtliga eller på lämpligt sätt utvalda kvaliteter. v. Hofsten analyserar de resultat metoderna ger för olika typer av kvalitetsförändringar.

Om t. ex. priset har stigit och kvaliteten samtidigt stigit, men mera än vad som motsvarar prishöjningen, bör ett korrekt index vara mindre än 1. Används medelprismetoden, fås emellertid ett index som är större än 1; splicing däremot ger indextalet 1.

Vidare jämförs de på större budgetposter uppdelade indextalen för levnadskostnadsförändringen dec. 1946 till dec. 1949 som fås genom att konsekvent använda dels medelprismetoden, dels splicing.

Resultaten synes tyda på, att bedömningen av prisutvecklingen vid kvalitetsförändringar är av väl så stor betydelse som valet av vikter vid sammanvägningen av priserna.

I fråga om mera omfattande kvalitetsförändringar bör man icke endast ta hänsyn till de omedelbara substituten, utan också till samspelet mellan en större grupp av varor. Därför rekommenderar v. Hofsten, att alla varor uppdelas i större grupper, inom vilka varorna betraktas som substitut för varandra. De olika grupperna av varor betraktas däremot som oberoende av varandra.

Kvalitetsproblemet behandlas därefter mera ingående. v. Hofsten kommer till den

slutsatsen, att man vid den indexmässiga värderingen av de olika kvaliteterna av en vara i vissa fall får bortse från konsumentens motsvarande värderingar. Således bör t. ex. effekten av en annonskampanj icke påverka resultatet av ett försök till »objektiv» värdering av en kvalitet. Sedd i ett vidare sammanhang är denna anmärkning relevant över huvud taget för den på indifferensytor baserade teorin för indextal.

Arbetet avslutas med några anmärkningar rörande indextal för en grupp av individer.

Vid en indexberäkning, som är baserad på teorin för indifferensnivåer, ställs man inför i huvudsak två problem. Dels bör man göra klart för sig vad man vill att indextalet skall mäta och hur det i så fall skall konstrueras om indifferensnivåerna är kända, dels hur dessa indifferensnivåer skall bestämmas.

Vad gäller den första problemställningen är v. Hofstens synpunkter ibland vaga och oklara. Tyngdpunkten i arbetet har emellertid avsetts att ligga och ligger också i behandlingen av kvalitetsförändringarnas betydelse vid indexberäkningarna. Svårigheterna härvidlag har åskådligt demonstrerats, och därmed också möjligheter påvisats till en mera realistisk bedömning av levnadskostnadsförändringar.

Sten Malmquist

Wermlund, Sven: Människan som samhällsvarelse. Gleerups förlag. Lund 1951. Kr. 12.

Författaren kallar sin bok för inledning till socialpsykologin. Han vill närmast ge läsarna en inblick i hur socialpsykologiska forskare arbetar med väsentliga problem och avsikten har tydligen varit att skriva en vägvisare för studier inom denna ämnessfär. Men man kan väl också av en inledning till socialpsykologin kräva, att den ger en överblick över, eller ett kompendium av, vad olika forskare inom denna vetenskap lyckats åstadkomma till dags datum. Eller också skulle beskrivningen kunna gälla en introduktion till socialpsykologins teori. I sistnämnda avseende har man väntat sig mer av boken. Men bristen kanske beror på att det inte finns någon vetenskapligt tillfredsställande teori på detta område; först på allra senaste tid har försök gjorts att utarbeta en sådan.

Socialpsykologin är alltså en relativt ung vetenskap. Den avser ju att skildra människors beteenden i sociala situationer och tangerar därmed sociologin. Wermlund säger också i sin bok att man kan tala om två slags socialpsykologi, en psykologisk och en sociologisk, vilka sysselsätter sig med olika ting. Den psykologiska grenen studerar hur individen reagerar på stimuli, som kommer till stånd i olika sociala och kollektiva situationer. Den sociologiska socialpsykologin däremot vill utforska själva de kollektiva reaktionerna, dess forskningsobjekt är gruppens beteende, inte de enskilda individernas. Men man kan inte, säger författaren, dra några skarpa gränser vare sig mellan sociologi och psykologi eller mellan sociologi och andra socialvetenskaper. Även skillnaden mellan socialpsykologi och etnologi försöker författaren att distingera.

I ett utförligt kapitel redogörs för socialpsykologins historiska bakgrund och mot denna tecknar sedan författaren dess problemställningar och metoder och redogör för några av resultaten.

Ett avsnitt handlar om språket och det sociala livet, där tyngdpunkten läggs på språkets utveckling hos barnet. De kanske intressantaste kapitlen är de om massans socialpsykologi samt om massmedlen och *den sociala samfärdseln. I sistnämnda* kapitel belyses »communications research», en forskningsgren som i Amerika snabbt utvidgats under de senaste decennierna och som f. n. är föremål för stort intresse. Inom denna »samfärdselforskning» är det speciellt tre grenar som intresserar socialpsykologen, innehållsanalys (content analysis), publikanalys (audience analysis) samt effektanalys.

Boken är stimulerande, mycket lättläst och väldisponerad. Principdiskussionerna beledsagas av konkreta resultat från skilda undersökningar och den efter varje kapitel följande litteraturförteckningen är värdefull för var och en som vill tränga djupare. Ty något mer än en inledning till socialpsykologin gör boken, som sagt, inte anspråk på att vara och det är den inte heller.

T. G.

